

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

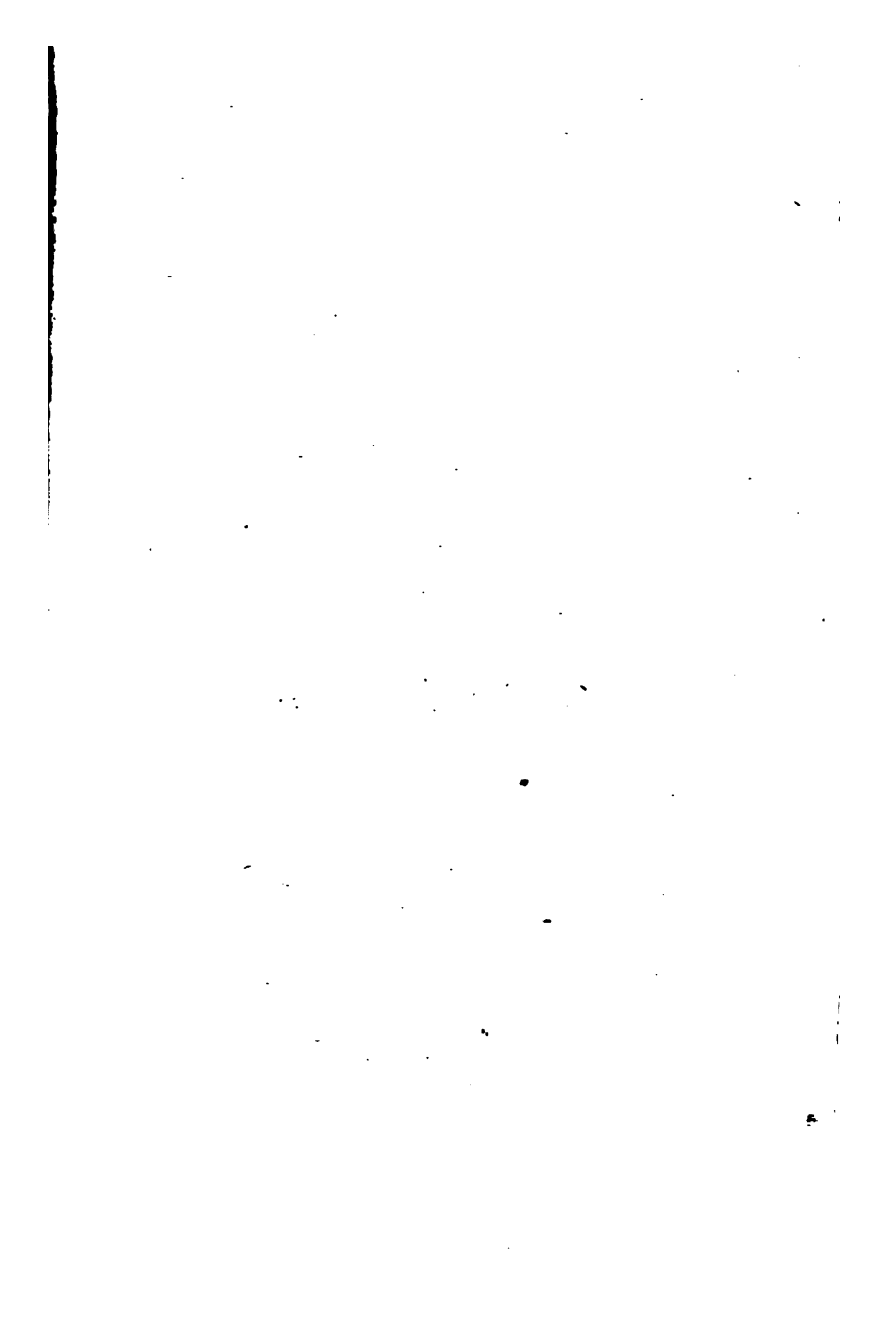
Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

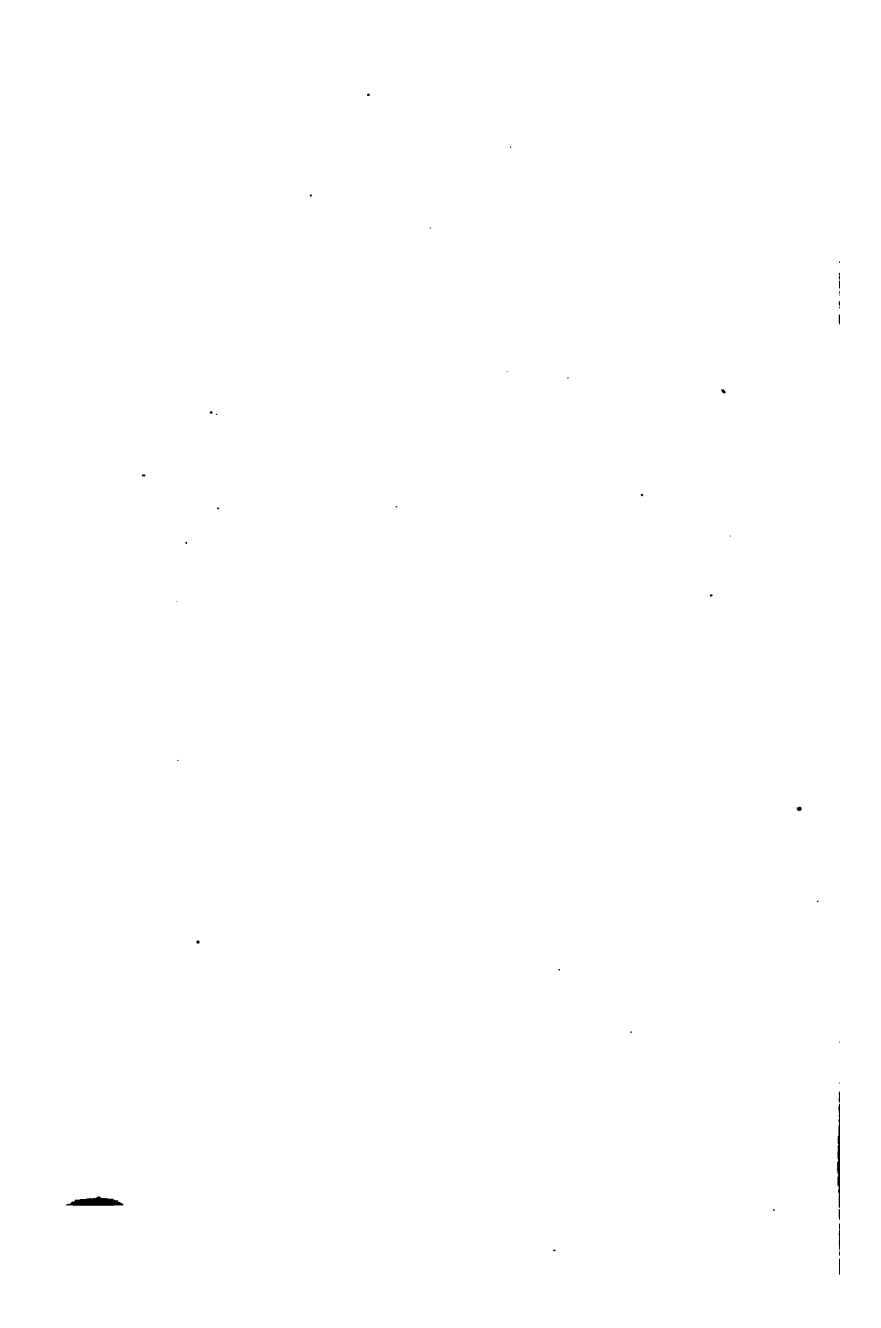
HIERONYMUS

ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

Danskeren,

et

Ugeblad,

samlet og udgivet

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Fjerde Hæftning.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Dvíst, Bog- og Bodestrykker.

1851.

Revised, 499.35
 v. 4
 1851

Indhold.

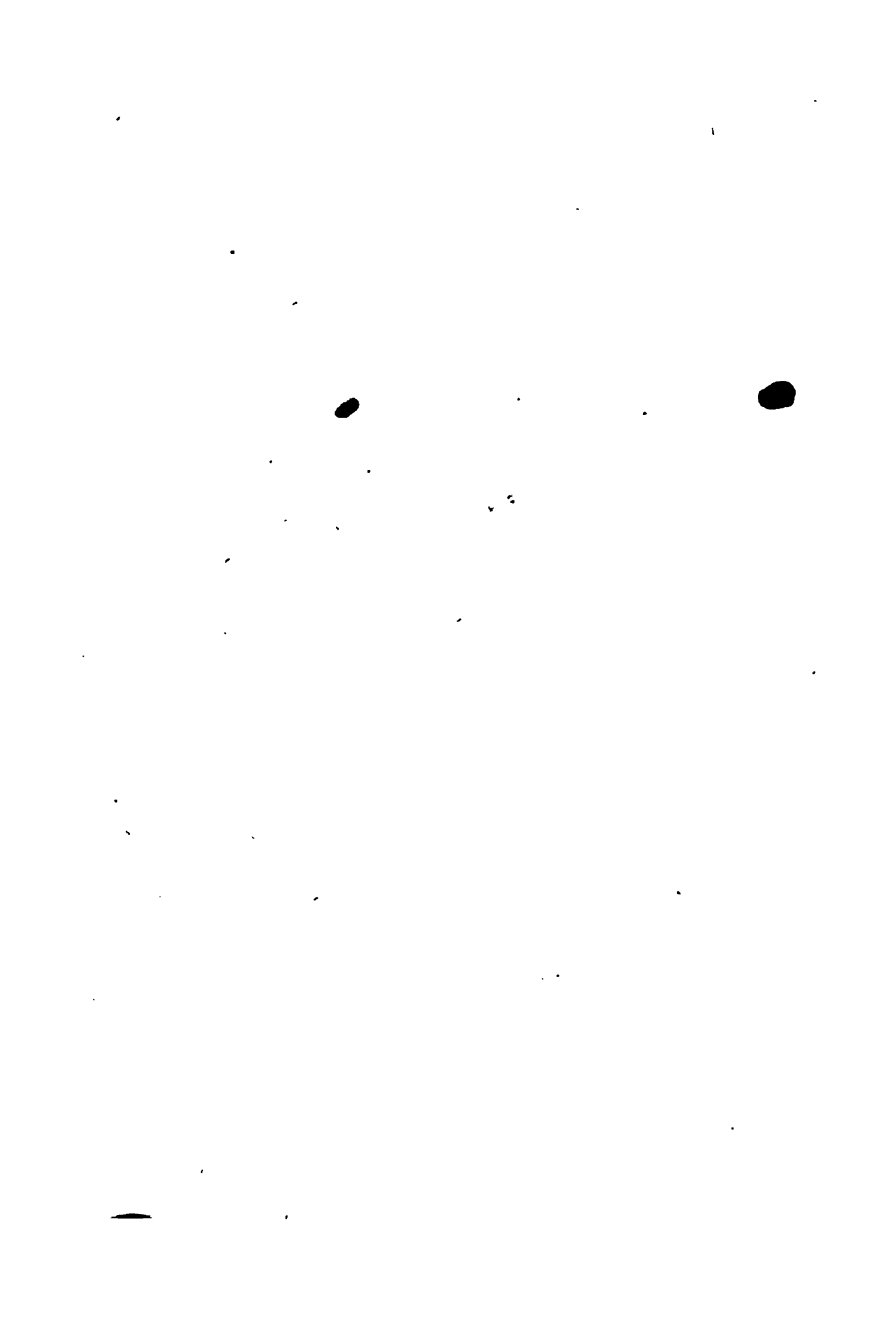
(Stjernen betegner Rimene.)

	Side
Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark.....	1, 35.
*Danke Nytaars-Bers.....	17.
*Carlo Dalgas.....	33.
*Til min Datter-Datter Elifabeth.....	49.
Folkens Beroligelse.....	54.
*Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid.....	65.
Tale for Troes-Frihed i Folke-Thinget.....	69.
*Til Danehæren.....	81.
Hevnskab og Christendom i Danmark.....	82.
*Seiren og Freden.....	97.
Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark.....	99.
Den Danske Ende paa den Jydske Krig.....	113.
Krigshæren, Rigsbagen og Krigsstanden i Danmark....	121.
*Elifabeth Christine Margaretha Grundtvig.....	129.
Grundloven, Statsraadet og Rigsbagen i Danmark	131, 309.
*Hjerne-Skald i Danmark.....	145.
Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark....	161.
*Lodsfang for de Danstes Seier i Kampen for Fædernelandet	177.
*Beskømt i Hjemmet til de danske Krigskarle.....	179.

	Side
Bigtigheden af Jydsk, Slaget og Beretningen derom....	181.
Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder- Jylland	193.
*Ejaldelivet i Danmark	225, 257, 513, 582.
Den danske Sømagt og Aprilsdagene.....	241.
Dansk Oplysning	273, 305, 387, 369, 529.
*Sigrid og Ottar	289.
April 1801 og April 1851.....	296.
Narcissus i Berlings, Avisen.....	302.
Clara Raphael	321.
*De danske og de tyske Alfer.....	331.
Planen til det danske Monarkies Ordning.....	353.
Provindsen Danmark.....	383.
*Dansk Grundlovs-Sang	385.
*Pilsen til Norge	386.
Kjøbenhavn og Zanberg, Roen paa Stingerige....	388, 401.
*Egers, Gilbet i Engeland.....	417.
*Syvsover, Dagen taar	434.
Stridshammeren og Guldstavlen i Sønder, Jylland	447.
Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?	449.
Kæbent Brev til Professor R. M. Petersen	465.
*Ottar Blant i Norge.....	474.
Folke-Festen ved Leire	483.
*Danmarks Pris	497.
*Danehærens Hjemkomst	505.
*Rigsdagen 1848	510.
*Til Danmarks Epsalf	545.
*Barselgilbet	556.
*Frugthandlerken	559.
De store Klover og de smaa Menneker	561.
*Himmelstormen og Ordets Magt.....	570.

	Sde
*Batterværet i Danmark.....	577.
Kænnelse-Livet i Danmark.....	598, 609, 657.
Dieblilket og Skjalden.....	625.
El „Danfferens“ Læseverden.....	629.
„Beføget“ af Clara Raphael.....	341.
Folket og Folke-Tvinget i Danmark.....	652.
*Junna.....	678.
● Folkethinget og den modværende Dagsorden.....	679.
*Sønder-Jyllands Friis.....	689.
Den danske Havfrue.....	691.
*Spd: Sælland 1851.....	695.
⚭ Danmarks Fare og Danmarks Frelse.....	705.
Arve-Retten til Danmarks Rige.....	721.
Normonerne og Polsten-Gottorperne.....	737.
Risling-Havn som Frishavn.....	746.
Den tappe Landsoldat.....	753.
*Efteraars-Livet i Danmark.....	756.
⚭ Vi har jo et klassisk Ministerium.....	766.
Danmarks Riges Stilling og Udfigter i Christ-Naaned 1851.....	769, 785, 801.
*Roberdsmælet i Danmark.....	799.
El „Danfferens“ Læseverden i Juleugen 1851.....	817.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 4. Januar. Nr. 1.

Folket, Folke: Kirken og Folke: Troen i Danmark.

I.

Jeg behøver vel ikke at sige „Danskere“ Læsere og Læserinder, at det er Lov: Forslaget om borgerlig Troes: Frihed, der med en vis Nødvendighed fører Tanken hen til det danske Folks kirkelige Stilling, thi derom præter jo nu ikke blot Præster og Professorer, men alle Blade, og Berlings: Avisen admærker sig især ved sine opbyggelige Skrifte: Taler, først og sidst for min lovfaste Ven, Etatsraad Spandet, der har gjort det frygtelige Forslag, men dog ogsaa for „Danskere“ Udgiver, der lige fra Begyndelsen har understøttet det. Hvad derhos godt kan behøves, er med Rolighed og en vis Grundighed at betragte denne vistnok meget vigtige og meget folkelige Sag, thi det meste, man hører og læser derom, er aabenbar, baade i dansk og svensk Forstand, meget uroligt, og Grundighed kan jeg ikke engang finde Spor

af i den bispelige Bog om „Grundlovens Bestemmelser“ eller i den meget mere „geistlige“ end „aandelige“ Skrivelse til den danske Rigsdag, saa det er vist en god Sierning jeg prøver paa, naar jeg stræber at inlede en rolig og grundig Betragtning af Kirke-Sagen, og om det vil lykkes, maa jo komme an paa en Prove.

Da jeg giennem begynder at hvad der angæver de kirkelige Forhold med ham, som jeg for Alvor kalder „Vorherre“, saa vil jeg ogsaa her begynde med hans berømte Ord „Sabbaten er gjort for Menneskets Skyld, og ikke Mennesket for Sabbatens“, thi har han Ret deri, da har jeg aabenbar ogsaa Ret i, at Kirken er til for Folkets Skyld og ikke Folket for Kirkens, og at hvad der ovenikøbet kalder sig selv Folke-Kirke kan aldrig uden klar Selv-Modsigelse paastaae den allermindste borgerlige Ret enten over Folket eller ligeoverfor det. Nu har imidlertid Noget, der kaldte sig „Kirken“ efter ganske andre Grundsetninger end „Vorherres“ forlangt Evangs-Ret over det danske Folk, og Kongerne, ligesaa Knud den Hellige til Christian den Ottende; har giennem et Lidsrum af hele otte-hundrede Aar i større eller mindre Grad indbrømt Kirken, først den saakaldte „katholske“ og siden den saakaldte „lutheriske“ Kirke, en saadan Evangs-Ret over det danske Folk, saa ingen af dem maatte engang

blive Mand og Kone uden Kirken gav sin Tilladelse dertil, intet Barn maatte fødes til Verden uden at føres til Kirken for det endnu vidste Forfælder paa Svire og Bestre, og der blive døbt paa en vis Trø, og tilsidst maatte intet Menneſſe blive voksen uden for Lughuset, naar de ikke vilde gaae til Læsning hos Præsten, lade sig overhøre af ham i Kirkens Lærdomme, og selv, enten de troede meget eller lidt, høitidelig forfikkre, at de troede alt hvad Præsten forlangde, de ſkulde ſige „Ja“ til.

Seer, denne Kirkens verdslige Evangs-Ret over de danske Folk, som altid har været en stor, ligesaa vel uchristelig som umenneskelig Uret, denne Evangs-Ret er det, Danmarks Riges Grundlov fra ifjor udtrykkelig har ophævet, ved den Bestemmelse (§ 84), at Jngen kan paa Grund af sin Troesbeliendelse berøves Afgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder, og om aldrig for andet, ſaa maatte det danske Folk derfor være den danske Kong Frederik den Syvende og det med ham grundlovgivende Folkeraad megen Tal ſkyldig, da derved jo ingen berøves men alle gives Frihed til selv at raade for deres kirkelige Forhold, som en Sag mellem Gud og dem, der ikke kommer den verdslige Dyrighed eller nogen af ens Medborgere ved, da vi i den Hens-

seende kun, som Medmennesker, har Lov og Raad til, om vi kan, at raade, oplyse og trøste hverandre.

Saa længe imidlertid denne borgerlige Frihed for at lyve os selv og Borherre paa, og Frihed til at sige vor Hjertens Mening om Gud og Evighed, som intet Menneske har seet eller kan begribe, og maa, efter Sandheds Grund-Lov, ikke sige, han troer andet om end hvad han virkelig troer i sit Hjerte, saalænge, siger jeg, denne borgerlige Frihed kun staaer i Grundloven, saalænge har vi den ikke i det virkelige, daglige Liv, thi saalænge bliver Præsterne ved at indberette, hvem der i deres Sogne ikke vil lade sig vie, eller ikke lade deres Børn døbe, eller hvem der er blevet atten Aar gammel uden at være konfirmeret. Dette er vist nok en Grundfeil, thi da alle Embedsmænd skal holde Grundloven, saa burde alle de gamle Lovbud om ved borgerlige Spørgsmaal at holde Bog med Folk om, hvilken Tro de bekender sig til og hvilke Kirke-Skikke, de følge, anses for ophævede, og man maatte aabenbar langt heller paa denne Maade ladt Kirke-Sagen lidt uordenlig jævne sig selv end ved at give nye Love derom reise al den Riv og Splid, som, efter en aandelig Trældom med ottehundrede Aars Hævd, nødvendig maatte ledsage en pludselig Omstabelse af det borgerlige Selskabs Forhold til Kirken. Det er imidlertid ikke Rigs-

bogen eller Rogen paa den, men Geistligheden og Ministrene, der har forhindret Sagen fra at jævne sig saavidt mueligt i Stilhed, thi det er Geistligheden, som har paastaet, at de gamle Lovbud og den gamle Evangsret vedblev at være i Kraft, til de udtrykkelig ophævedes, og Ministrene har paa mange Maader givet dem Nædbold, som om den saakaldte Folke-Kirke efter den gamle Stats-Kirke havde arvet en vis Evangsret over det danske Folk, der ved et mindeligt Forlig, om end uden Erstatning, maatte afløses.

Herhen hører Bevillingerne til at indgaae blandede Egteskaber, og Ministeriets Lov-Forslag desangaaende, og hertil hører Kravet paa et saakaldt Synode eller en Kirke-Forsamling, der skulde have en vel ubestemt men dog nødvendig Indflydelse paa det danske Folks Stilling til Præsterne og hvad man kalder „Kirken“, og kun for at gjøre Ende paa alt dette Kvakleri, ved en baade efter Folke-Retten og Grundloven klar Sag, gjorde den ligesaa kristelige som folkelige Lovlydige sit Forslag til den Lov om borgerlig Troesfrihed, der nu over hele Landet udraabes for et Angreb paa Folke-Kirken med alt hvad der er det danske Folk helligt og ærværdigt.

Hvor alvorlig derfor end Sagen i sig selv er, saa har dog Raaden, hvorpaa den tages, baade af Geistligheden og mange andre, noget saa uhyre latterligt ved

fig, at man skulde tænke, Bedkommende maatte selv føle det, thi medens det aabenbar er den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler, man ikke kan forlige sig med, beraaber man sig dog med det alvorligste Ansigt paa Grundloven mod det frygtelige Forsøg paa at sætte den i Kraft, og beraaber sig især paa den Ret, som den gamle Stats-Kirke skal have faaet af Grundloven ved Titelen af "evangelisk-lutherisk Folkekirke", og det, uagtet Grundloven udtrykkelig har ophævet alle Fortrin, som knytte sig til Rang og Titler.

Man slutter nemlig som saa: Folke-Kirken er en Kirke, hvortil hele Folket hører, med Undtagelse af dem, der aabenlyst har vendt den Ryggen, denne Folke-Kirke skal være hvad vi kalder "evangelisk-lutherisk", og dertil hører baade at lade sig vie af en Præst, naar man holder Bryllup, at lade sine Børn døbe af Sognepræsten, naar ens Kone gior Barsel, og at lade dem bekræfte i deres Daabspagt, naar de bliver fjorten eller dog før de blive atten Aar. Altsaa, siger man, kan den i det hele meget betænkelige Troesfrihed, som Grundloven indbømmer Borgerne, slet ikke angaae det danske Folk, der hører til Folke-Kirken, men kun de Faa, som er udenfor, og selv derved er at mærke, at skiondt de, efter Grundloven, kan belienbe sig til hvilken Tro, de vil, saa skal de

dog belienende sig til en Tro, enten de saa har nogen eller ikke.

Denne ganske besynderlige Tanlegang, som man finder baade i den „aabne Skrivelse“ fra Kiøbenhavnſke Præfter og Professoer til den danske Rigsdag og i den Søllandske Biskops Udlæggelse af Grundlovens Beskæmmelser om Troesfrihed, grunder sig nu paa saamange Bilsfarelser, saavel i christelig og kirkelig, som i folkelig og borgerlig Henseende, at jeg ikke skal prøve paa at opregne, end sige at giendrive dem stykkeviis, men kun stræbe, efter Evne, at oplyse Sagen selv paa alle Sider, da, naar den bliver tilstrækkelig oplyst, Bilsfarelserne jo maaske falde bort af dem selv.

Hvad nu først vor gamle lutherſke Statskirke angaaer, da er det os alle vitterligt, at naar hele det danske Folk regnedes dertil, da var det ikke fordi hele Folket frivillig bekendte sig enten til hvad der stod i Luthers Catechismus, eller til hvad der stod i Alterbogen og den Augsbuergſke Confession, da tværtimod alt længe selv Præster og Præste-Lærere havde aabent erklæret sig imod alle disse Bøger, som Rettesnore enten for den kirkelige Lærdom eller de kirkelige Handlingers Udførelse, saa man behøvede blot at gaae Hovedstadens Kirker rundt for at overbevise sig om, at den gamle lutherſke Statskirke var paa den ene Side, paa Præste-

Siden, aldeles opløst. Da man nu i Hovedstaden kunde gaae til Alters og lade sine Børn confirmere hos hvilken Præst, man vilde, saa var Stats-Kirken ogsaa fra Menigheds-Siden forsaavidt opløst, som Kirtegængerne sluttede sig til de i Lærdom og Kirke-Forretninger høist forskellige Præster, men dog var selv i Hovedstaden baade Daaben og Brudevielsen en Tvangs-Sag, da man kun ved at kobe et Kongebrev derpaa, kunde faae Frihed til at lade sig vie og lade døbe af hvilken Præst man vilde. Udenfor Hovedstaden var ogsaa Tvangen paa Menigheds-Siden fuldstændig, saa der skulde alle, der ei havde kjøbt sig fri, nøies med alle kirkelige Handlinger, med Præsteværdningen og Confirmationen, som deres Sognepræst forrettede dem, og da man nu, ved at skifte Sognepræst, tit fik en ny, der lærde sig imod den forrige og forrettede de kirkelige Handlinger mere eller mindre derefter, saa er det soleklart, at man forlangde af Sognefolkene, at de enten skulde være aldeles ligegyldige ved Kirkens Ord og Sacramenter, eller at de skulde skifte Tro og Lærdom, ligesom Trælbønder skifte Herremænd og maa nøies med den, de faaer. Da nu det sidste er umueligt, saa udbredte der sig naturligvis en rædsom Kingeaagt for alt Kirkeligt eller dorst Eiegyldighed derved, og hvem der aandelig satte sig til Modværge, blev sat i Bøder eller sat i Lugthuset, uden-

alt Hensyn paa, om den Tro, de vilde have Lov til at beholde og forplante, og den Raade, de vilde have de kirkelige Handlinger udførte paa, var den i Lov og Alterbog forestrevne eller ikke.

Denne halv opløste og halv forstenede Kirkebygning var nu aabenbar en Grav for al sand Tro og Fromhed, men da Regjeringen dog ingenlunde vilde tillade nogen af os at gaae ud af den og selv sørge for vor Opbyggelse, saa anstrægede jeg min Dybsindsomhed for at gjøre Opholdet deri taaleligt for levende Menneſter, og det, sandt jeg, var giørligt i Danmark, naar man opløste Evangs=Kirken ligesaavel paa Menigheds-Siden som paa Præste-Siden, saa enhver Præst kunde frit i Henseende til Lærdom og Kirketjeneste følge sin Opfattelse af Christendom og Bibel, men ogsaa alle Landets Indbyggere frit benytte hvilken Præst, de vilde, naar de blot anmeldte de kirkelige Handlinger for Sognepræsten til ordenlig Indførelse i Kirkebogen.

Dette var Meningen med Sognebaandets Løsning, som nær var lykkedes, da Biskoppen i Sælland og den kibenhavuste Geistlighed forhindrede det, og da nogle af os siden stræbde at faae et Ord derom indført i Grundloven, strandede ogsaa dettr Forsøg paa en lignende Modstand, skiondt det paa Rigsdagen hebd sig, at Sognebaandets Løsning jo vilde følge af sig selv og behøvede derfor ikke at nævnes i Grundloven.

Nu er det imidlertid vel at mærke, at Sognebaandets Løsning kun da vilde forvandle den herskende Statskirke til en tjenlig Folkekirke, naar Præsterne beholdt deres selvtagne Frihed til at sige og giøre i Kirken omtrent hvad de vilde, saa alle Forskiellighederne og Modsetningerne hos Folket ogsaa fandt deres Udtryk hos Præsterne, og netop det Modsatte var det, Sællands Biskop stilede efter ved at ubearbejde en ny Alterbog, som Præsterne ved alle kirkelige Handlinger bogstavelig skulde følge, enten det saa stemmede med eller strid imod deres Overbeviisning, og det Samme stiler man nu paa ved at kræve en Kirkeforsamling (et Synode), hvor der efter de fleste Stemmer skal vedtages en kirkelig Ensamighed for det Helt.

Saaledes ligger da den saakaldte evangelisk-lutheriske Folkekirke i den yderste Forvirring, uden at nogen enten kan sige, hvad Tro den bekiender sig til, hvad Lærdom den fører, eller hvilken kirkelig Deltagelse, den kræver af alle sine Medlemmer, da det er os alle vitterligt, at Præsterne i den lives og strides om Troen og Lærdommen, og er høist uenige selv om Maaden, hvorpaa Daaben og Nadveren skal forrettes, saa at, om Grundloven end ikke gav os alle Krav paa borgerlig Frihed for al Kirke-Evang, saa trængde dog aabenbar alle de, der har nogen virkelig Tro, og regnes til den saakaldte Folkekirke, der slet ingen Tro har,

høilig til den borgerlige Troes-Frihed, som man dog paa Rigsdagen har hørt, kun de med ingen Tro skulde hige efter, og som man snart i alle Blade læser, det skal være en stor Fornærmelse at tilbyde Folke-Kirkens Medlemmer.

Men, siger man, i alt Fald kan jo de, som ikke er fornøiede med Folke-Kirkens Tro og Gudsdyrkelse, frit gaae ud af den, og enten gaae over til et andet Troes-Samfund, eller stifte et nyt!

Kun en nok, maa jeg sige, thi vil man ikke i den ene Henseende holde Grundloven, førend der er kommet en ordenlig ny Lov om det, og vil man ikke have en saadan ny Lov om den almindelige Troesfrihed, da vil man sagtens heller ikke tillade os, som hidtil regnedes til Folke-Kirken, at forlade den, førend derom er givet en ordenlig ny Lov, som man ikke vil give, før man har hørt et kirkeligt Synode, der maaskee kun vil give Slip paa os under saa haarde og vanærende Betingelser, at vi, for vort danske Borgerstabs og borgerlige Tros Skyld ei kunne indgaae dem.

Men selv naar det er ærlig meent, at vi frit kan forlade den saakaldte Folke-Kirke, hvad Dieblit vi vil, og da, uden alt Slaar i vore borgerlige og politiske Rettigheder benytte den kirkelige Frihed, Grundloven hjemler, selv da møder jo dog den store Banfælgthed, at den saakaldte Folkekirke har ingen Fælles-Tro,

som et heelt kiendeligt Samfund vedkiender sig, og hvorom dets hele Gudsdyrkelse dreier sig, men har kun et tusind Sognepræster, hvist uenige om Troen og Lærdommen og hvist forskiellige i Udførelsen af den offentlige Gudsstjeneste, og at dog enhver af Folkekirkens saakaldte Medlemmer er ved Daaben, og udenfor Risbend havu ogsaa ved Confirmationen og Altergangen, bundet til sin Sognepræst og ved Brudevielsen til Brudens Sognepræst, der snart kan forkynde den ene Tro og snart den anden, idag forrette Daab, Confirmation og Brudevielse paa een Maade og imorgen paa en ganske anden, alt efter som Personlighederne stifte, og nu opstaaer det store Spørgsmaal, hvem kan og skal gaae ud? Skal alle de gaae ud, som idag har en Sognepræst, med hvis Prædiken og Gudsstjeneste de ikke kan stemme overeens eller være tilfreds, hvor skal de da gaae hen, saa det kan sees, at de er udenfor Folkekirken?

De fleste, som, naar de ikke kan finde Frihed i den saakaldte Folkekirke, maae og vil gaae ud, er saaledes uidentivl dem, der, ligesom jeg, slet intet har imod Luthers Catechismus, Alterbogen og den Augsburgske Confession, undtagen at de har været hele det danske Folk paa tvungne, og at de nu af de fleste Præster enten forvaldes saa slem, eller følges saa dødt, at hvem der har Morten Luthers Tro, slet

ikke kan være tjent med de Sognepræster, deres Lærdom og deres Gudstjeneste; skal vi nu gaae ud af Folkekirken, hvor skal vi saa gaae hen? Vi kan hverken gaae til Katholiker eller Kalvinister, og vil vi indrette et eget Troes-Samfund, da vil man sagtens, saalænge Luthers Catechismus, den gamle Alterbog og den Augsburgske Confession ikke udtrykkelig er afflaffede, fortælle os, at vi er ikke noget eget Troes-Samfund, som kan anerkendes, men falder ind under den saakaldte „evangelisk-lutheriske Folkekirke“, efter hvis Synodal-Beslutninger vi maae rette os.

Dog, sæt, at man ikke vilde gaae saaledes irette med os, eller at man ved en Synodal-Beslutning havde indført en ny Ensformighed i Folkekirken, saa vi gammeltdags Lutheraner var her endnu nemmere end i Preussen at kiende og stielne fra det nymodens evangelisk-lutheriske Kirkesamfund, hvordan vil man da have denne saakaldte Folke-Kirke, der staaer udenfor en stor Deel af Folket, ventelig udenfor alle dem, der lægger nogen synderlig Bægt paa Tro og Gudsbyrkelse, stillet til Rigsbagen og det borgerlige Selskab? Vil man saa fremdeles i denne evangelisk-lutheriske Folkekirke have Barnebaaben til at være en Evangs-Sag, skiondt den baade efter Evangeliets og Luthers Lærdom maa være en kirkelig Frisag? Vil man fremdeles der have Altergangen til at være en Evangs-

Sag, siendt, hvis Apostelen Paulus var evangelist og Morten Luther var lutherst, ogsaa Kirken maatte haardelig træe de uværdige Giæster med Guds Dom? Bilde man fremdeles der gjøre den Confirmation til en Evangs-Sag, der først er stabt af Kong Christian den Sjette, og kan altsaa hverken ligge til Grund for Evangeliet eller for Lutherdommen? Bilde man endelig blive ved at paatvinge alle Folketirkens Medlemmer en kirkelig Brudevielse, som Evangeliet ikke kender noget til, og som Morten Luther aabenbar forfaste, da han selv indgik et borgerligt Ægteskab, der ikke blot var ukirkelig, men stred, som Ægteskabet mellem en Punt og en Kone, mod alle hans Tids Begreber om et kirkeligt Ægteskab? Og hvis man vil alt dette, og saa oveniøbet som ingen Ting borgerlig giennem Juristerne opløse de i Folketirken indgaaede Ægteskaber, uden at de Fraffilte derfor enten maa udelukkes af Folketirken eller tabe deres Ret til en ny Brudevielse, seer man da ikke, at Folketirken derved udsættes for almindelig Spot og Foragt, eller stoler man paa, at det kan den trodse med § 8 i Presseloven, hvorefter der ikke maa drives Spot med noget bestaaende Religions-Samfunds Troeslærdomme og Gudsdyrkelse, og med § 3 i Grundloven, hvorefter den „evangelist-lutherste Folketirke“ skal „understøttes af Staten“ uden Spørgsmaal om, i hvad For-

høvd den snævr til Folket, eller om den virker til Gavn eller Skade for Tro, Gudsdygt og Sædelighed?

Vil man alt dette, da kan jeg vel ikke begribe, hvorfor man vil det, men da kan jeg dog begribe, at man modsætter sig den borgerlige Troesfriheds Udstrækning til Folkekirken; men vil man have en virkelig Folkekirke, hvormed Folket i det hele finder sig vel tjent og derfor ikke fristes til at forlade eller drives til at afkaste, da maa man nødvendig paa en eller anden Maade gjøre Opholdet i Folkekirken til en fri Sag, der ved borgerlige og politiske Rettigheder slet ikke kommer i Betragtning.

Slutningen bliver da for det første, at man aabenbar kræver Grundloven, hvis man giver en ny Lov, hvorved den borgerlige Troes-Frihed, eller vort Borger-Livs Uafhængighed af vor kirkelige Troes-Bekendelse, som Grundloven hjemler os alle, under det Paaflud, at saagodtsom hele Folket hører til Folke-Kirken, indskrænkes til de Faa, som ei har været indpressede i Stats-Kirken.

Slutningen bliver for det andet, at de aabenbar bedrager det danske Folk, som indbilder dem, at Ophævelsen af den borgerlige Kirke-Lvang er en heelt eller halv Afkaffelse enten af Daab, Confirmation, Brudevielse eller nogeniombest anden kirkelig Handling, eller at deres Frigivelse enten kan

ned sætte dem i Nogens Dine, eller vanære den Kirke, som kræver dem af sine Medlemmer, da tværtimod Frivilligheden er den Christne Kirkes og maa være ethvert ærligt Kirke-Samfunds Grundlov, og da selv de guddommeligeste Indsigtelser maa tabe al deres Erværdighed i deres Dine og al deres Betsignelse paa dem, de verdslig og borgerlig paatvinges eller paansedes, thi man skal ikke nøde Gudt i Dndt, siger Ordspøget, og hvem derfor de saakaldte „Kirkenes Gøder“ paansedes, de har al Grund til at slutte, at Bedkommende ikke selv anseer dem for noget Godt.

Slutningen bliver for det tredje, at da Barne-Daaben og Confirmationen, saavel som Brudevielsen, selv for Medlemmerne af ethvert Christelig Kirke-Samfund maa være en fri Sag, saa er det aldeles bagvendt af kirkelige Hensyn at giøre dem til en borgerlig Tvangs-Sag, og at vil man ikke selv drive Spot med sin saakaldte Folke-Kirke, da maa man endelig holde op med af borgerlige Grunde paa Raadstuen at opløse de Ægteskabs-Baand, der med kirkelige Forpligtelser er knyttede i Kirken; thi ellers siger man jo reent ud, at hvad Gud har sammenføiet skal Magistraten opløse!

Samlert og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danfæren.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 11. Januar. Nr. 3.

Danste Nytaars-Bers.

Til Dannefongen.

Nytaaret bringe for Vane Dig Dob!
Marken er lille, men Jorden er god,
Thronen er lavlig, men sitter den staaer,
Kronen er dunkel, men gammel i Gaard,
Spiret, som Baanden, er ikke ragret,
Men hvad sig hoier, det brister ei let!
Ydun var altid Skjoldungerne haad,
Rigs-Væblet er af det rødeste Guld,
Adrig saa tit blive Skjoldunger graad,
De jo guldløttede atter opstaae,
Det volder Væblet, som Ydun gav Skjold,
Paradis-Væblet fra Hedenold,
Det er Guld-Væblet med Frodes Fred,
Det er Skjoldungers „Livsalighed!“

Til det danske Rigsraad.

Nøgtet, som dog nok en Tysker har lavet,
 Længe har sagt, du var død og begravet,
 Og det er sandt, at i Dannemarks Rige
 Længe man vidste ei af dig at sige;
 Smiled end Lykken og skinned end Daad,
 Vidste man ei sine „levende Raad“,
 Og som i Danmark Ordspøget løb:
 „Raadvildhed er endnu værre end Død!“
 Ikke desmindre jeg troer dog vist,
 End er ilive du her eller hist,
 Thi om end ikke jeg veed, hvor du boer,
 Saae dog i Aarenes Løb jeg dit Spor,
 Saae det, naar Ord kaldte Folket til Daad,
 Saae det, da Kongen tog Folket paa Raad,
 Seer det i Grundlovens Fribreve smaa,
 Der kan som Bække udgiøre en Aa,
 Seer det vel ikke i hver Paragraf,
 Dog i de fleste en Riende deraf,
 Seed, at hvor Troen og Talen er fri,
 Frit over Aanden sit Størværk veri!
 Nytaaret føre dig frem for en Dag,
 Vise, at Folkets er ogsaa din Sag,
 Dannemarks-Sagen til Lid og til Sted:
 Dansthedens Seier til Eiderens Bredd,

Danskhedens Seier i Lys og i Løn,
 Danmark i Blomster, mens Vogen er grøn!

Til den danske Rigsdag.

Ordenlig talt, som man klover et Haar,
 Har ei engang du endnu fyldt Aar,
 Kun paa en Solvstee det høres kan,
 At du har faaet din første Land!
 Døbt er du ikke, den geistlige Ret
 Alt dig har sat paa det sorte Bret,
 Korser sig over alt hvad du koster,
 Kalder dig snart et utidigt Foster,
 Bryder sin selvgjorte Bispestav
 Sultende over dit Hedenstavn!
 Dog med alt det er du ægtefødt,
 Isøre-Thing var din Moder født,
 Egteviet til Nordens Aand,
 Ordenlig til hans høire Haand,
 Og det slet ikke af nogen Degn,
 Men af en Præst med Hammerstegn,
 Bist nok en Hedning, saavel som du,
 Men det maa kommes med Guld ihu,
 At som i Syd, saa kun i Nord
 Kirkegaarden er „Christen Jord“,
 Marken er hedensk, ihvad vi gjør,
 Røve den fra os ei Christne tør,

Thi deres hellige Dørdrot
 Røveri dem forbød ei blot,
 Men han har sagt det med rene Ord,
 Ei han vil' eie et Fodsbred Jord,
 Riender som Christne sig kun ved dem,
 Der sig med Jorden vil laane frem,
 Laane, som han dem sit Rønster gav,
 Kun af alt Landets Jord en Grav!
 Netop som født af Hedning-Væt
 Har du i Danmark Dødsret;
 Derfor bekiend kun høit og frit
 Hedenskabet i Nytaar dit,
 Uden at ændse, hvad end derom
 Siger den falske Christendom,
 Mens den sande dig gunstig spaaer
 Glædelig Jul og lykkelig Nytaar!

Til Dannebæren.

Tak for det gamle Aar, tusind Tak!
 Tak for dit Nam til det tyffe Tak!
 Tak for din Kiærlighed først og sidst,
 Stærkere haade end Bold og List,
 Skønnere end nogen Rose rød,
 Stærkere selv end den bittere Død!
 Ristet er paa hvert Bøgeblad:
 Idsted=Hede og Fredrikstad,

Leve i Danmark's Bryst og Sang
 Skal dine Slag-Sværdes Efterklang,
 Rødme derved under grønne Lind
 Skal mangen Læbe og Skjoldms-Kind,
 Røde derom, medens Dovre staaer,
 Hjarne og Brage med snehvidt Haar!
 Kommer dig Lykken igien for nær,
 Tal som Hr. Peder da med dit Sværd *)!
 Lad det rase, om end man flyer!
 Lad det rase, til ingen knyer!
 Stil det saa til dit eget Gavn!
 Stil det saa i Borherres Navn!
 Lynger som Steen end Mandeblob,
 Derpaa raader dog Himlen Bob,
 Gal kun over Tyrannens Grav!
 Stenen falder som Støv da af.
 Sparet du har med Lovemød
 Alt for længe din Fiendes Blod,
 Alt for ofte din Fange mødt,
 Og under Seier dig selv forblødt,
 Sving nu Sværdet med Liv og Sjæl!
 Knus din Fiende og spar dig selv!
 Danmark's Lykke dertil staae bi
 Rytaaret, nu vi mødes i!

*) Bilen om „Deynersværdet“ findes i „Nye og gamle
 Biser af og for danske Født“, 1849 og 1850.

Til det danske Fæderneland.

„Faderlandet“ er tyft tilbunds,
 „Fædrelandet“ kreolst tilmunds,
 „Fæderne-Land“ er det danske Ravn,
 Hærdtab forældet som „Risbing-Havn“,
 Har dog endnu sin danske Klang,
 Som giennem Dret gaaer glat sin Gang,
 Stædes ei før den finder Bund,
 Gienlyds-Bunden i Hjertegrund!
 Fæderneland, som af Moderliv
 Heltebaads-Nanden har kaldt sin Biv!
 Sid du maa vies til Thor iaar,
 Skinne som Sif med nyt Guldhhaar,
 Og paa den gamle Thrudvangs-Eng
 Rebe med Blomster din Brudfeng,
 Føde endnu ham mangt et Kulb,
 Frugtbar som baade Stov og Mulb,
 Føde ham Kæmper, som slaae tilbunds,
 Føde ham Kvinder, som staae tilmunds,
 Føde ham Skjalde, som Stær i Flok,
 Til hvis Sang danser Steen og Stof,
 Føde ham til hvad der fattes end
 Fribaarne, bygtige Gierningsmænd,
 Som allesammen, hver paa sin Viis,
 Kast arbejde til Danmarks Priis!

Himlen signe den Jdræt saa,
 At det kan alt med Glæden gaae!

Til det danske Folk.

Hvor man skal finde det danske Folk,
 Saae man ved Jdsted og Dvre-Stolt,
 Der blev selv Lyffens Lovl til Tro,
 Slog med Deviserne sig til Ro,
 Maa det betiende, du end er til,
 Staaer ikke blot, men er paa Spil,
 Spillet er gaaende som ombord,
 Sy ham, som narrede os ifjor!

Hvad skal jeg ønske dig helst iaar,
 Andet end alle de bedste Aaar?

Seier og Ære? deraf du sit
 Meer end du ønsked med Laareblit,
 Hvor dine Hænder i Virlingsbad,
 Fra Fredriksodde til Fredrikstads,
 Risbde med Strømme af Rosens-Blod
 Æren for mageløst Lovemod,
 Risbde dig Soelglands, men gav dig Graad,
 Høstet kun Torne med Heltedaad!

Skal jeg dig ønske den lange Fred,
 Kronet med Guldstøv og Frugtbarhed?
 Nei, thi formeget i Verden tit
 Er endnu værre end forlikt,
 Døde end ei du af bare Fred,
 Dog paa et Haar var du nær derved,
 Og den saakaldte Fred i Grav,
 Den bli'r kun Ormene fede af.

Det som dig frelste paa Gravens Rand:
 Lykken, langt bedre end din Forstand,
 Den jeg dig ønsker ei blot iaar,
 Men til Himmel og Jord forgaaer,
 Den jeg haaber hver Nytaars-Dag
 Bringe dig skal en bedre Smag,
 End du har havt i al den Tid,
 Danstken du vraged ret med Flib,
 Lygged paa Lyff og paa Latin
 Hvad kun paa Danff var Kræs for Svin!
 Lykken for dig da spille saa,
 At i dig selv du sees at gaae,
 Og allermindst for Lyffens Bind
 Ud af dit eget gode Skind!
 Da saaer du Smag paa Liv og Fred,
 Som der er Hjertens-Bløde ved,

Smag for alt hvad paa Jord og Hov
 Hjertet ynder og Gud dig gav,
 Smag for Kampen, om nok saa haard,
 For at beholde dit Gyldenaar!

Til det danske Roberemaal.

Hvor du findes og hvad du er verd,
 Hvad du udmærker dig ved især,
 Derom trættes de Lærde ei,
 Thi du er ikke paa deres Bei,
 Udenom Livet og ovenom alt,
 Op til Glax-Himlen, for Naskiff kaldt.
 Alt hvad Somme af dem har hørt,
 Da giennem Danmark de er kiort
 Glubst til Tyskland og saa til Rom,
 Er ikke værdt at tale om;
 Er kun, at du kalder „Adler Drn“,
 „Liebe Elfvog“ og „Kinder Børn“,
 Herfler hos Børn og Bønder kun,
 Klinger vel kiort i de Riønnes Mund,
 Flyder vel let og gaaer vel glat,
 Men er igrunden dog flau og plat,
 Fattig paa Ord om sine Ting,
 Slet ikke flabt til ret Krumspring,
 Brugelig kun paa en lille Plet,
 Ubestemt og uregelret,

Staaer, som man siger, i Nimeri
 Laalelig vel Poeter bi,
 Løstes af „Danstkeren“ dog i Sky
 Kun, for han er af sin Danstthed fry!

Hvad skal jeg ønske dig til Nytaar,
 Som jeg tør haabe, du ogsaa faaer,
 Andet end holbergsk Latter luun
 Over Spræng-Lærdoms Stor-Kapun,
 Og over alle de høie Sving,
 Som er i grunden ingenting?
 Jeg dig vil ønske, hvad bedst jeg veed:
 Dannekvindernes Kiærlighed!
 Binder du den, da er du rig,
 Rig paa Glæde og lyffelig,
 Binder da ogsaa, Nat og Dag,
 Snart ved Høieskeret din Sag
 Baade mod Tysk og mod Latin,
 Baade mod Drue og mod Svin,
 Saa de maa labe dig kiønt i Ro,
 Som den berømte „dansk Ro“,
 Amme, selv midt mellem Jis og Snee,
 Baade til Børr og hans Sønnen tre*),

---

*) Børs de tre Sønnen var, efter Nordens Dragesnat,
 Ddin og hans Brødre.

Amme paa Jordens yndigste Plet
 Til alle Poder af Manders Vt,
 Til alle Konger og Kæmper nye,
 Som løfted Dannebrog heit i Sky,
 Til alle Skjalde, hvis Kvad og Sang
 Dufte som Roser i Dancvang,
 Til alle Kvinder og Piger smaa,
 Som halvkvædet kan heelt forstaae!

Til den danske Kirke.

Somme vil sige, du er af Steen,
 Dg kun en maadelig lille Een,
 Ingen Ting mod Sanct Peders i Rom,
 Eller Sanct Povels med Bispedom;
 Andre vil sige, du er af Bind,
 Dg af det tykke Hjernespind;
 De, som har kiendt dig fra ifjor,
 Siger, du er af Aand og Ord,
 Som alle Huse i Riget fært,
 Langt fra Verden, men Hjertet nært!
 Til de Sidste jeg regner mig,
 Duster dig ogsaa da sølgelig
 Nytaars-Gaverne fra ifjor:
 Rærligheds Aand med Sandheds Ord,
 Til at opbygges jo meer og meer,
 Alt som dig mindre Verden seer,

Til at styrkes, jo meer man spaaer,
 At ved Frihed du reent forgaaer,
 Til at fylbes med Glæden stor,
 Som er et Himmerig paa Jord,
 Til at fylbes med Frydefang,
 Hvorved lytter hver Fugl i Sang,
 Hvortil alle Guds Engle smaa
 Amen svare fra Himlens Blaa!

Til den danske Stofe.

Soel er oppe, men hvor er du?
 Kommer du ikke dit Kald ihu!
 Har du ikke det hørt i Lou,
 Dag i Norden er Dællings Son*.)
 Eller forstaaer du ei det Ord:
 Fader lille til Hovding stor,
 Som skal ride den høie Hest,
 Ride Skinfaxe foruden Blæst,
 Lade ham ryste sin Straale-Mann,
 Som kaster Lys paa det hele Land!**)

*) Dælling (Dagling) er som „Dagflæret“ efter Edda Dagens Fader, og det passer godt paa Daglysets Udvikling i Drengeskolen.

**) Skinfaxe (Straale-Rante) er efter Edda Dags Ridehest, og betyder altsaa paa Hømaalet „Oplysning“.

Hvad jeg dig snarst fremfor alt,
 Om jeg end derfor Nads blev kaldt,
 Er, at hvordan det saa dig gaaer,
 Røbes du naar herfrem iaar,
 Midt iblandt Fiender nødes til
 Troien at vove i Tyllespil,
 Tylse omkap med Stole hver:
 Fransk og Latinsk og Tysk især,
 Saa det kan blive en afgjort Sag,
 Hvem der oplyser som „Nat mod Dag“!
 Dernæst Dmtvædet er paa Bisen:
 Sid for dem alle du bære Prisen,
 Saa man dog endelig, Kar for Kar,
 Troen derpaa ihænde faaer,
 At, hvad imod det præles end,
 Dansken er tjenligst for Dannemænd,
 Tjenligst, selv naar derom det gjaldt
 Siden paa Tysk at stuge alt,
 Tjenligst, fordi hvad os er næst
 Giælder det om at kiende bedst,
 Og selv Tysken, som veed alt andet,
 Beed dog kun lidt om Danstet-Landet,
 Mindre om Danstens Hoved-Sag,
 Allermindst om vort Hjertelag,
 Som dog, blandt andet, ved Giftermaal
 Spiren er til den „gode Raal“,

Dg som hos Dannemænd tilsidst
 Udsagnet gjør dog ganske vist,
 For ei at tale om Dannekvinder,
 Som kun et Haar om Hjertet binder,
 Dg hvis Gaade kun løse kan
 Hvem der paa Hjertet har fundt Forstand!

Til Dannekvinderne.

Rosens-Blommer og Lillie-Baande!
 Var jeg bare nu ret i Aande,
 Sikkert et Nytaarsvers I fik,
 Som alle andre overgik,
 Thi som Solen I overgaaer
 Alt hvad paa Jorden jeg forstaaer,
 Dg naar man spørger mig: hvorved?
 Driftig jeg svarer: Rærlighed!
 Er den Solen paa Himlens Blaa,
 Da ogsaa I er Sole smaa,
 Dg om eder det siges sundt:
 I staaer stille og vi gaaer rundt,
 Men staaer os selv i Lysset her,
 Til vi kommer jer lovlige nær,
 Saa ikke blot jeres Lys os naaer,
 Men jeres Barme os bringer Vaar.
 Som vi ønske om Solen blid,
 At hun maa ligne sig selv altid,

Sprede Laager og bryde Sky'r,
 Aldrig glemme sin høie Byrd,
 Altid æres for hvad hun er,
 Jeg det samme maa ønske jer,
 Og naar det skeer, som vist jeg troer,
 Da faaer vi høilys Dag i Nord,
 Middags-Glands i den danske Skole,
 hvor I sinne som Aften-Sole,
 hvor I pege som Straalestier,
 holde kun paa hvad Kys er værd!
 Da, jeg haaber, I ogsaa skal
 holde paa eders gamle Skjalb,
 Saa han, som en Erindring kær,
 hviler det varme Hjerter nær,
 For han elsked i Liv og Død
 Moders Hjerter og Moderskiød,
 sandt for Anden kun Sommer varm
 Læt ved en om og kærteg Barm,
 sandt for Sjælen kun Liv og Fred,
 Troens og Haabets, i Kærlighed!

Lil „Danskere“.

Med Duster til Rytaar at glemme sig selv,
 Det nænner vist aldrig en ærlig Sjæl,
 Og gib du da aldrig, om end du gad,
 Naar glemme, du er et „Ugeblad“,

Og selv om dit Navn man kalder „Ejder“,
 Dog selv ikke glemme, hvad du hedder,
 Men svare dertil saa godt paa Dansk,
 At ingen kan giøre det om til Fransk,
 End sig til Lyft! Det være skal
 Mit første Duffe i alffens Fald,
 Men gierne jeg søfter dig dernæst
 I Aarets Lob hvad dig huer bedst;
 Og det er jo Læsere fleer og fleer,
 Som alle har Lyft til at læse meer,
 Og finder, at Dansk gaaer altid glat,
 Hvor vreden end Lyften det kalder plæt,
 Og glæder sig over de Lysalfer lette,
 Som træde i Dands nu paa Nordens Slette!
 Til Slutning jeg søfter dig den Fryd
 At see dig fordunklet af større Dyd,
 At sigte en Dyd, som dner til
 Lidt andet end Taarer og Skuespil,
 En Dyd paa Dansk, som giør Lyften or,
 Og har tilgavns baade Næb og Klør,
 En Dyd med Daad, som udretter alt.
 Hvad søffeligt du med Grund har kaldt!
 Da kan med en god Samvittighed
 Du lægge dig hen og bse i Fred,
 Og troste dig med, dit Dansker-Navn
 Uddser ei saa snart i Riøbenhavn!

Bestillinger paa „**Danskeren**“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Riøbenhavn.
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Riøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Morgaug. Euerdageu d. 18. Jauuar. Nr. 3.

Carlo Dalgas.

(Maleren C. Dalgas, Broder til Ernesto, var en af de første Frivillige, som greb til Vaaben for den danske Sag; haardt saaret i Jdsted-Slaget, oppebiede han neppe sin Helbredelse, før han llede til Kampen paany, og faldt saa Dageu før Ryttaar. ved Hiendens meningsløse Anfald paa Forposten ved Røshorst.)

Uter kraft et Lebd af Riaden,
Benne-Riaden ungdomsvarm,
Boret op i Glæde af Glæden,
Blusfende af Sorg og Harm,
Da, udæstet og forhaanet,
Samle Dronning Dannebod
Silde daagneb, alt hendaanet,
Sulted: hvor er Løvemod!

Haand i Haand med Søuner mine,
Bore op jeg saae med Lyst
Ugersvende saure, sine,
Lindrende, med Jd i Bryst,

Blomstre endnu mine egne,
 Skal jeg glad dem atter see,
 Lidelig alt dog maatte segne
 Kiære Ungdoms-Benner tre!

Kiærlig mindes skal de Kiælle,
 Konsten blødt først og sidst,
 Fandt imellem Død og Egge
 Kun til Lygglint skallet Frist:
 Lundsby tungt det var at miste
 Ved den bratte Dfferdød,
 Dalgas kæmped med de Sidste,
 Maled Nytaarsaften rød!

Malerist er Nytaarstiden,
 Lys og Skygge mødes der,
 Malerist er Folke-Striden,
 Volgebannet fjern og nær;
 Søners Kamp for Norders-Væren
 Er det skionne Maleri,
 Som hver Daad af Danehæren
 Aftenrød sig speiler i!

Gid det lindre og forsøbe
 Sorgen hos den ædle Biv,
 Som, hvor Danmarks Kæmper bløde,
 Savner tvende Søners Liv!

Carlo fulgde bold sin Broder,
 Deres Moder forrigsald,
 Som vor sælles Helte-Moder,
 Fole, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke-Airken og Folke-Troen i Danmark.

II.

Naar Taler er om „Folke-Troen“ i Danmark, da pleier jeg gierne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en sællandsk Bonde kom op til mig for at faae gamle Saxos „Danmarks Krønike“ i den ny Skikkelse, som jeg havde været Næster for. Sællandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Dørren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Vinene og sagde: men er det her nu ogsaa altsammen, for jeg har engang læst den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forsikrede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udeladt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bare mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her ugrundede, men ellers paa den Tid endnu vel-

grundede Mistanke til de nymodens Bogorme, der pleiede at forgnave alle gamle Bøger, saa gjorde mit Emil Sællandsfaren endnu mere betænkelig, saa han maatte rykke ud med hvad der laae ham paa Hjerte, og det gjorde han nu med den Indledning, at det var vel noget, man ikke skulde tale om, men med den Slutning, at det var dog egenlig det om "Troldene", han tænkte paa. Ogsaa i denne Henseende kunde jeg med en god Samvittighed berolige ham, og da jeg tillige betroede ham, at jeg tænkte ganske anderledes om saadanne gamle Fortællinger end lærde Folk nuomstunder pleiede, saa skildtes vi meget gode Venner ad.

Nu har jeg nok seet, at min selvgjorte Skriftefader i Berlings-Avisen vil butte mig paa, at naar jeg, selv i Folkethinget, fortæller noget morsomt, der er hændtes mig selv, at da er det en Historie, jeg selv har lavet til det samme, men da jeg dog aldrig har drevet den Slags "Digte-Konst", som er den letteste, men ogsaa den fletteste af alle: den, selv at mynte "Kiendsgierninger", som man siden vil beraabe sig paa, saa jeg veed, det er sandt og ingen Løgn hvad jeg fortæller om Sællandsfaren og mig, saa har jeg siden tit tænkt paa ham og paa "det om Troldene", som han slet ikke kunde give Slip paa. Det er dog sørgeligt nok, har jeg tænkt, at hvor Folke-Troen fra Arildstid har været saa rig og smuk, som i Dan-

mark og hele vort Norden, det ene skulde være Gienfærd, Hæse, Risfet og Trolde, man beholdt, da alle Afer og Afsnier, Lysalfer og Valkyrier forsvandt, men, tænkte jeg saa, det er jo Munkenes Skyld, der forbrønde alt det Naturlige og Folkelige som Hedenstaf, og indskræpde meget under Navn af Christendom, der, naar det ikke skulde være bare Fjas, maatte gaae til med Hexeri, og meget, som, naar det skulde være sandt, maatte gjøre Troldepakket meget frygteligere end før, saa det er intet Under, at kun den daarligste Deel af Folke-Troen, der fik et Christeligt Skin, har holdt sig giennem Middelalderen.

Bist nok stræbde vore protestantiske Præster, især i det attende og i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, i Forbund med denne Verdens Randsagere (de Naturkyndige), paa een Gang at udrydde al Folke-Tro, som de under eet kaldte Døvertro, saa ingen skulde engang have Lov til at troe, at Solen stod op og gik ned, men dels regiære, efter Ordsproget, saa strænge Herrer ikke længe, og dels lader en Tro, hvor den virkelig findes, sig sjelden overvinde uden af en anden Tro, som enten er sandere eller dog behageligere, og her var det egentlig kun den blotte, bare Bantro, man vilde sætte i Folke-Troens Sted, hvad vel kan lykkes i det Smaa, men aldrig i det Store, kan det blandt andet ikke, fordi der er saamange Kvinder og

Børn i Verden, som slet ikke kan undvære Tro, og som altid vil være Jordens elstværdigste Stabninger.

Betragter vi nu Folke-Troen i Danmark, som den er, slet omvendt af Munkene i Middelalderen, og siden, foragtet af de Boglærde og Skriftkloge, først længe saagodtform overladt til sig selv og Ammestruerne, og sidst hjerteløst bespottet og bestridt, da seer vi naturligtviis et halobødt Virvar af de æventyrligste og tit urimeligste Indbildninger, dels af hedensk, dels af papistisk og dels af saakaldt videnskabelig Byrd, saa en Folke-Kirke, der skal kunne optage og oplive det Hele, maatte bestaae af meget ulige og stridige Dele, medens paa den anden Side Navnet „Folke-Kirke“ er den tomme af alle Titler, naar Kirken ikke i det Hele tiltaler og tilfredsstillter Folke-Hjertet.

Naar man derfor nu vil giøre noget klogt i kirkelig Henseende, da maa man enten hvad vi kalder „opgive Kjøret“ og giøre de borgerlige Indretninger aldeles uafhængige af Indbyggernes kirkelige Forhold, der da bliver enhver egen Sag, ligesom i Nord-Amerika, eller man maa see til at hitte paa en ny kirkelig Indretning, der giver Enkeltmandens Tro og Tanker om det Gudbommelige, og i det hele om Forholdet mellem Himmel og Jord, Tid og Ewighed, det Synlige og det Usynlige, saa frit et Spillerum, at man kan haabe, omtrent hele Folket vil derved føle sig fyldestgjort. Vil man derimod

gaae en Middevei: vedligeholde eller paany oprette en Stats-Kirke med sin Enformighed og særegne Forpligtelser mod den verdslige Vyrighed, som igjen skal vederlægges ved visse borgerlige Fortrin, medens man udenfor denne Stats-Kirke overlader Folke-Troen til sig selv og til indfødte eller fremmede Speculanter deri, da gjør man en stor Daarlighed, hvoraf Følgen maa blive, at den stedbøide Stats-Kirke her ligesom i China kan bliver fiendelig paa sine mange kostbare Gravsteder og Lighuse, og selv en aandelig Grav, dobbelt latterlig ved sin Titel af Folke-Kirke, medens Folke-Troen splitter sig ad mellem endeel Sectar, alle misundelige paa Stats-Kirken, vrantne mod den verdslige Vyrighed, som vedligeholder en unyttig Byrde paa offentlig Betøfning, og udygtige til den levende Verel-Virkning med Folke-Skolen, som er en Betingelse for folkelig Dplysning.

Naaget jeg derfor er temmelig vis paa, at den saakaldte „Kirkeforsamling“, naar den finder Sted, vil med de fleste Stemmer, som altid bliver Geistlighedens Gienlyd, erklære sig for denne sørgelige Middevei, og naaget jeg maa finde det rimeligt, at denne Middevei ogsaa vil foretrækkes i Statsraadet og paa Rigsdagen, saa maa jeg dog med Flid advare derimod og stræbe at vise, at hvad jeg tilraader, som er en fri Folke-Kirke, om det end i Christenheten er

noget Ryt, dog ingenkunde indeholder noget ugiørligt eller uhort.

Naar man nemlig blot, som jeg alt før mange Aar siden har foreslaaet, løste Præsternes Snoris, saa de kunde bevæge sig kirkelig frit, indenfor de Grændser, Folke-Troen, Oplysningen og Bibelen, selv nok saa frit fortolket, maa sætte dem, og løste saa tillige Vaandet, som kuytter Enkeltmændene til deres Sognepræster, og naar man saa derhos oprettebe tilsvarende Plante-skoler (Seminarier) for de tilkommende Præster, hvor man kun saae paa medfødt Duellighed og erhvervet Dygtighed til at forstaae og tiltale Folket om aandelige og hjertelige Ting, da vilde vist nok kun meget saa benytte sig af Friheden til at indrette og betofte et frakkt Kirke-Samfund, og Fordelene heraf er indlysende, da Regieringen derved beholdt saagodtsom hele Præsteskabet i et vist afhængigt og venligt Forhold til sig, raadte for dets Dannelse og kunde føre stadigt Tilsyn med dets Virksomhed, hvad der udgjør hele Nyttens af en Stats-Kirke, uden at bringe noget af al den uobelige Skade, som den verdslige Vrigheds Forsøg paa at beherske Folke-Troen og Præste-Lærdommen altid har gjort og altid maa gjøre, da det Aandelige og Hjertelige selv ligesaa umuelig kan beherskes ved verdslige Midler, som man med Hænder kan tage og føle paa det levende Ord, som ub-

gaar af vor Mund, og da følgende alt hvad der under Navn af Tro og Lærdom virkelig kan behæftes af den verdslige Magt, er altid kun tomme Skygger af Haand og Hjerter, der enten er til Spot for alle levende Mennesker eller maa til ingen Nytte værges af den verdslige Magt ved Bold mod alt det Levende, der viser Skyggernes Lomhed. Da nu desuden hos os Statskirkenes Præster selv har tiltaget sig en Frihed, der aldrig mere kan fratages dem uden at bortkøse alle saabaarne og virksomme Siæle fra Præste-Stillingen, saa vilde den eneste Nyhed være Sogne-Vaandets Løsning, som Præste-Friheden ogsaa gjør til en klar Nødvendighed, naar man ikke vil drive alle dem ud af den saakaldte Folke-Kirke, som virkelig har nogen Tro; der naturligviis ikke vil leve og døe eller kan stifte med deres Sognepræst. Nogen Uleilighed vil der vistnok altid for de Enkelte være ved at skulle selv søge sig en Præst, naar Sognepræsten ikke tiltaler og tilfredsstillende dem, men i de allerfleste Tilfælde vil denne Uleilighed dog være langt mindre end den, det maatte koste at finde et frastiftet Kirkesamfund, man kunde stemme med, eller at stifte et nyt.

Naar nu saaledes enhver Sognepræst, medens han i verdslig Henseende var Embedsmand som nu, i kirkelig Henseende var indskrænket til de indensogns og udensogns Kirkegængere, der frivillig sluttede sig til

ham, da herstede der Troes-Frihed i Folke-Kirken og var saamegen Orden, som Friheden kan taale og som efter det kirkelige Forholds fri Natur er muelig, naar det skal være levende og lysteligt, som Folket maa træve og enhver klog Regiering ønske det. Dette fri Forhold mellem Præsten og hans Menighed er ogsaa langt fra at være os ubekjendt, men er endog i Risbenhavn noget meget gammelt, ikke blot forsaavidt som det tildeels finder Sted i alle Sogne, men som det aldeles og bestandig har fundet Sted ved de tykke Menigheder midt iblandt os. Her har nemlig Præsterne ved Petri-Kirken og ved Fredrikskirken aldrig havt Sognefoll, men kun en fri Menighed, der blev større og mindre eftersom Kirkegængerne sølde sig dragne til hin eller denne Præst, og den eneste Uæmpe, man derved har sporet, var slet ikke af kirkelig, men af reemverdslig Art, fordi Kirkegængerne skulde selv lønne deres Præst, medens jo i Folke-Kirken alle Præsterne maa lønnes af det Offentlige.

Var man ved Omsvinget 1848, eller dog samtidig med Grundloven, slaaet denne Bei ind, da vilde den nærværende Forlegenhed med Troes-Friheden være undgaaet, thi da vilde vi alle følt, at vi havde Troes-Friheden, skiondt under en vis tilsløret Skikkelse, da det ikke synderlig vilde besvære Noget, at skulle have en Døbeseddel og en Confirmations- eller Biefes-

Attest, naar det stod Præsterne frit for at forette Daab, Confirmation og Brudevielse omtrent, som de vilde, og stod igien enhver frit for at søge Daab, Confirmation og Brudevielse hos hvilken af de bestillede Præster, han lystede. Nu, da Sagen er kommet i Bevægelse, bliver det vist nok nødvendigt udtrykkelig at ophæve de kirkelige Forholds Indvirkning paa den borgerlige Stilling, men naar det stæer paa den læmpelige Raade, at erklære Ægteskabet for borgerlig gyldigt fra den Dag, det er ordenlig indskrevet og indført i Kirkebogen, Døbefebdelen for borgerlig gyldig, naar den bevidner Fødselens Indskrivning i Kirkebogen, og den borgerlige Confirmation for stædt ved Udskrivningen af Stole-Protokollen, da vil Resten, naar man frigjør Folkekirken, jævne sig selv, og Erfaringen vil snart lære, hvilken uberegnelig Binding for den folkelige og borgerlige Enighed det er at have beholdt det aandelig frigjorte Folk i en Folke-Kirke, hvor Præsterne af sig selv, trods al Troes-Forskiel og Lærdoms-Strid, vil stræbe at have det Folkelige tilfælles og at udvilde det med forenede Kræfter.

Bel har man endnu hos os sædvanlig saa liben Dymærksomhed henvendt paa det Folkelige, som jo hos os er det Danske og Nordiske, og saa lidt Forstand paa dets høie Bigtighed i alle Maader, at de fleste

Læsere vel neppe veed, hvad jeg her mener med det Folkelige, der i den fri Folke-Kirke vilde danne en egen Forbindelse selv mellem stridende Parter og hos dem alle finde Understøttelse og Udvikling omkaf, men det er dog nemt sagt og let at forstaae, thi alt Folkeligt knytter sig jo med Nødvendighed til Fædernelandet, finder sit eneste levende Udtryk paa Modersmaalet, og kan kun trives i det gamle Bændelag fra Arildstid, saa ligesom vi læser om de gamle Ægypter, at skøndt de ellers havde meget forffielig Tro og Gudsdyrkelse, saa dyrkede de dog alle Folkets og Landets oprindelige Gude-Par: Isis og Osiris (Folke-Hjertet og Folke-Manden), saaledes vilde man faae det samme Syn at see i Danmark. Naar man nemlig ved borgerlig Troes-Frihed helbreedes for det Banvid med verdslige og haandfaste Midler at ville gjøre sin Tro og aandelige Synsmaade herskende i en vis større eller mindre Kreds, da taber man derved ingenlunde den Lyft man har til at gjøre sig og sit gjældende i saa stor en Kreds som mueligt, men da stikker man smukt Fingeren i Jorden og lugter sig til hvor man er, da stræber man baade ret at kiende det Folkesærd, man aandelig og hjertelig vil virke paa, og at faae Folkets Modersmaal i sin Magt, som det store Drivehjul, og endelig at oplyse Folket om sig selv og alt sit eget, da det

kan er derved, man især vinder Føle og sikrer sig Besiddelsen.

Naar nu Præsterne blive folkelige, da følger deraf ikke blot, at Folket, som har nogen Tro, paany bliver kirkeligt, men i Danmark og i hele vort Norden tør man godt forudsige, at da bliver Folkekirken ogsaa paa en Maade „evangelisk-lutherisk“, vist nok ikke i den Forstand, Somme vil tage Navnet, da det kan vilde passe, hvor Præsterne før paa den Augsburgske Confession og hele Menigheden paa Luthers Cathedismus, men dog evangelisk-lutherisk i den Forstand, som Navnet maa tages i vor Grundlov, hvor det ikke er knyttet til nogensomhelst Bog eller Betegnelse, men maa henføres til en stor Grundsatning, som Luther havde tilfælles med det glædelige Budskaab, der er Folket bekendt under Navn af „Christi Evangelium“, og denne fælles kirkelige Grundsatning er den, at vor egen Opværelse og vore egne Hænders Gjerninger har intet at betyde i vor Saligheds-Sag, men at det ene er et Guds Ord og vort Hjertes Tro derpaa, som driver hele Saligheds-Bæret. At nu denne evangelisk-lutheriske Grundsatning vilde ved sin egen Livskraft blive herskende i vor fri Folkekirke, det slatter jeg ikke blot af Reformationshistorien i det sextende Aarhundrede, men af den nordiske Løstegang i det hele, og hvor stor end Forskiellen vilde

blive, som den altid har været, paa denne store Grund-
 sætning's kirkelige Gienneførelse, saa vilde dens levende
 Anvendelse i Folke-Skolen dog føre til en baade
 gavnlig og glimrende Oplysning, da den vilde høre
 Ordet og Hjertet samme Plads i Læsegangen, som
 de har i det virkelige Menneske-Liv, der nu i alle
 vore Skoler enten reent oversees fra en luftig Side,
 eller formsørges istedenfor at oplyses og forklæres, idet
 man enten stiller det Mienfulde og Haandgribelige
 overst, eller begynder dog med Estertanken (Reflexionen)
 over Levnetsløbet istedenfor at begynde med Livet selv,
 som det udtrykker sig i Ordet og gjør et Indtryk paa
 Hjertet, der svarer til Kraften paa den ene og Bøieligheden
 paa den anden Side, hvoraf saa hele vor Læsegang som
 ved en aandelig Fødsel og Bæret naturlig udvikler sig.

Til Slutning skal jeg bede „Danstrens“ Læsere og
 Læserinder dog engang lidt alvorlig med mig at betænke,
 hvad det egentlig har paa sig med al den Snak, der
 igien ved denne Leilighed er faldet om at lade Folk vore
 op som „Hedninger“ og at falde tilbage til „Heden-
 skabet“.

Først maae vi i Henseende til Ordene bemærke, at
 de er meget ustyrbige, da Hedenskab kun betyder hvad
 der har været hos Folket fra Arildstid (hedenisra) og
 Hedning følgelig paa hvert Sted det gamle, natur-
 lige, forchristelige Menneske, saa det er forsaavidt

ganske rigtigt, naar Folkemunden kalder alle vore spæde Børn, før de døbes, „de smaa Hedeninger“, men er de virkelig kristensfødte, rinder der dog ogsaa noget Christenblod i deres Arer, og naar vi tænker, at alt hvad de har af Hedenstabet blæser bort ved Daaben, hvor man ikke engang længer, som i Havedømmet, blæser paa dem og bortmaner Fanden, da er det aabenbar en tom Jædbildning. En saadan Forvandling af det Hedenste (det medfødte, gamle og naturlige) hos Menneſte-Varnet, blot ved haandgribelige Midler og Læsning derover, til Christeligt (nyt og overnaturligt) vilde nemlig være et Hæveri, som Christendommen vilde have usluttelig Glam af at love, da daglig Erfaring lærer, det skeer ingenlunde ved Daaben, men hvad Christendommen da heller aldrig har lovet, da den tværtimod baade har gjort en vis bestemt Tro og frimodig Bekjendelse deraf til Billaar for Daabens guddommelige Virkninger, og har tillige bestrevet Forvandlingen af det gamle til det ny Menneſte-Liv, som en fremstribende Fornyeelse og Forklaring af Christi menneſkelige Natur hos hans Troende, og som virket af Handen gjennem Kiærligheden. Dette kan nemlig falde mange fuldt saa utroligt, som at det gamle hedenste Menneſte-Liv ved et Trylleſlag blev et nyt og Christeligt, men det er dog aabenbar noget ganske andet, hvorved de angivne Midler passe til Diemebet, og hvorom Er-

faringen afløgger et ganske anderledes gunstigt Bidnesbyrd end om Hedenskabets Forvandling til Christelighed eller det gamle Menneffels Forvandling og Forødling ved Daaben alene som en præstelig Embeds-Forretning.

Det andet jeg skal bede mine Læsere og Læserinder lægge vel Mærke til, er at den Folke-Tro paa Virkningen af Daaben, Altergangen og selv af Præsternes selvgjorte Brudevielse paa Menneffets Aand og Hjerter, Bee og Bel, enten her eller hieset, uden Hensyn paa Bedkommendes Tro eller Bantro, Tilboielighed eller Nodbydelighed, denne Folketro, som jeg tillader mig at kalde en slem Døvertro og "papistisk Surdei", faaer i uoploselig Sammenhæng med den papistiske Grund-Døvertro paa de indviede Bisper og Præster, som Christi verbøslige Stattholdere og Himmerigs Dørvogtere, som raade for alle Menneffers Sjæl og Salighed, saa man gjør sig kun uhyre latterlig, naar man paa den ene Side vil tørse sig for Paven og Præste-Herflabet (Hierarchiet) og dog paa den anden Side aldeles papistisk tilskriver Præste-Hænder og Præste-Munde Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at giøre vort Ægte-skab og hele vort Levnetsløb Christeligt, altsaa ogsaa Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at giøre det altsammen uChristeligt, blot ved at nægte os Daaben, Altergangen og Brudevielsen.

Bestillingen paa „Danstæren“ modtages i alle Bog-læder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Boglæderne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Nøst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 25. Januar. Nr. 4.

Til min Datter: Datter Elisabeth.

(Forfattet Nytaarsvers.)

—
Af Nytaarsvers en „Dansker“ fuld,
Dg ei det mindste til den lille,
Som dog til Skjalden smiler Gud,
Er ham en nyfødt Glædes-Rilde!
Mon Rimelighed jeg deri
Kan bedre see, end du kan finde,
Som, naar jeg dig vil gaar forbi,
Bed om din Ret mig godt at minde?
Stomager-Vørn og Smede-Hest,
Man sagde vel i gamle Dage,
Hvor Sloen trykkes, sølde bedst,
For værst var deres uden Rage;
Men nuomstunder spiller Slammen
Den Rolle fast, som Vren før,
Saa i den Mening allesammen
Vi feier for vor egen Dør.

Thi feier jeg og her for min,
 Saa godt som det sig lader gjøre,
 Med Rim til Nytaarstiden din,
 Om end de falde i det Lø're.
 For dig det end er hup som hup,
 Du putter alting glat i Munden,
 Saa Drestast og Løndetap
 Dig smager lige godt igrunden;
 Engang, om fjorten, femten Kar,
 Du sagtens bli'r lidt mere kræsen,
 Og kræver, hvad du sikkert faer,
 Et Nytaarsvers med bedre Bæsen,
 Men dog jeg haaber, du med Bid
 Hær vil slye hvad der'er vandet,
 Og sige: dette for sin Tid
 Nof kunde løbe med blandt andet!

Det er det første Nytaars-Ry,
 Du griber i med begge Hænder,
 Du kan ei spinde eller slye,
 Man knap kan sige, du har Lænder!
 For dig da ligger vedtudsfrakt
 Det hele Nulle-Sand og Rige,
 Saa det er allerlettest sagt,
 Hvad ønskes kan en lille Pige

Med Engle-Smil og Rosen-Rind,
 Med Barnelivets friste Glæde,
 Med klare Dine, kærligt Sind,
 Og Laarer kun i Ry og Røde,
 Men dog din gamle Bedstefar,
 Som er lidt sær i somme Dele,
 Dig snsteb helst, at hvad du har
 Beholdes maatte i det hele!
 Dit søde Smil sig erted da
 Til alt hvad der er smukt igrunnen,
 Dit tonesfulde Dabata
 Blev latter søde Ord i Munden,
 Og de i Pagt med Rosenkind
 Og Kærlighed, som de bør være,
 Dig bragde nok til Lykens Lind,
 Til Dronning-Magt og Dronning-Hære;
 Thi Kærlighed i Skindheds Dragt,
 Som aander idel Barne-Glæde,
 Kan, som den elskelige Magt,
 Selv kæmper frit paa Ratten træde!

Dog Dufte-Rosen med Guld-Ralle
 Os farer som en Sky forbi,
 Naar ei hun tage vil til Talle
 Med Favnen, hun kan holdes i,

Men vil hun det saa længe kun,
 Et Kys kan gløde paa vor Mund,
 Da fødes brat en Fugl saa fin,
 Som Hjertet dristig kalder sin,
 Den Fugl faaer selv i Hedning-Daab
 Med Rette Yndlings-Ravnet „Haab“,
 Og kaldes i sit Moderkiød
 Paa Læberne med Rette fød.
 See, derfor jeg dig ønske vil
 Hvad mueligviis dog kan staae til,
 At du maa svare til dit Ravn,
 Din Byrd, dit Rald som Dannelsvinde,
 Saa agtes større maa dit Savn
 Og duste sødere dit Minde,
 End hendes selv, hvis trætte Fod
 Nu til Opstandelsen sig hviler,
 Hun, som sit Ravn dig efterlød
 Og Yndets Glæds, hvormed du smiler!
 Ja, gid i dig din Bedstemoder,
 Opkaldt, maa staae forklaret op,
 Som Glædsen fra de dybe Floder,
 Naar den forgylder Bjergets Top!
 De Baand, som hos min ædle Biv,
 Til hendes Sorg og ingens Glæde,
 I Dybet bandt det skionne Liv,
 Som vilde lydt sig selv udbræde,

De Vaand, som nu for hende brast
 Kun som de gamle Bjerge flyttes,
 Sid de for dig maa være Dast!
 Sid allerhelst de aldrig knyttes!
 Da skal du straaie i din Kreds,
 Huns-Kredsens, hun saa smt omfavned,
 Ei mindre from, men meer tilfreds,
 Med Perler krandse Gudsfrygts-Ravnet!*)
 Som nu dit Smil fra Blomster-Engen,
 Med Paradisets Esterkin,
 Forplanted over Sottesengen
 Sig til den Skionnes blege Kind,
 Sid saa dit Lys i Vinterdage,
 Med Barnet fødte i Bethlehem,
 Maa kaste nyfødt Glands tilbage
 Paa Mindet om din Moders Hjem!

---

*) Ravnet „Elisabeth“ betyder „Gudsfrygt“.

Holstens Beroligelse.

Holstens Beroligelse (paa Pludderbælst, som hørten er Dansk eller Lyft „Pacification“) maa vist nok ligge alle Dannemænd langt mere paa Hjerte end den ligger nogen af alle Stormagterne, som vil have Æren derfor, hvis den lykkes, og har aabenbar Skam deraf, hvis den mislykkes; thi ligesom det dog er Danmark, der har havt den svære Kamp at bestaae og de store Offere at bringe, saa vil det ogsaa blive Danmark, der lider Skaden, hvis den Nølighed, der nu skal fødes, ligesom de forrige Baaben-Stilstande og den saakaldte Fred fra ifjor, kun bliver Moder til en endnu blodigere og mere fortvilet Kamp. Om nu dette under alle Omstændigheder vil blive Tilfældet, kan ingen vide, men saameget kan man forudsee, at det maa blive Tilfældet, dersom vort Statsraad ikke vinder en ganske anden Synsmaade for Holstens Beroligelse end det hidtil tydelig nok har lagt for Dagen, blandt andet ved at foreslaae den forrige Udenrigs-Minister, Reventlau-Criminil baade til den danske Konges Minister for Holsten og Høirehaand derovre; thi heraf maae vi jo slutte, at Grund-Tanken ved Holstens saakaldte Beroligelse er endnu ingenlunde Danmarks Jædfredning mod Holstenernes Angreb, men er Holstenernes Tilfredsstillelse, som, hvad man end ellers tænker

sig Nærligheden af, dog kun vil findes nærlig paa Danmarks Befolning og ved Danmarks Udfættelse for den allerværste Ufred og Uro. Danneværds Skaffe sig derfor kun ikke med den Jubildning, at vore fløgtige Diplomater kan og vil slaae to Fluer med eet Smæk: paa den ene Side hørde Danmark Slesvigs fredelige Besiddelse og Dansteds Fred i Slesvig, og dog paa den anden Side tilfredsstille Holstens om ikke retmæssige, saa dog gamle og haardnakkede Krav paa en inderlig og uoploselig Forbindelse med Slesvig, ikke i, men udenfor og allerhelst tværtimod Danmark! Nei, saadant et Mæsterstykke er ikke blot vore, men al Verdens Diplomater over Magten, fordi det er en af de soleklare Umueligheder, der langtfra at lade sig gjøre, ei engang lader sig tænke i vaagen og ædru Tilstand, men lader sig kun drømme om i en naturlig eller unaturlig Søvn, lader sig kun høiroftet kræve af de stakkels Diplomater, naar man er halvsulb. Det eneste nærlige Kunst-Stykke i denne Retning er nemlig, at den ene af de stridige, hinanden ubelukkende, Panslande, enten den danske eller den hollandske, sættes igunden aldeles tilside, men at man dog derved spiller saa snildt under Dække, at den tabende Part enten kan indbilde sig, han har vundet, eller dog at Modparten har ogsaa tabt, saa det gaaer omtrent lige op.

Hvillen af Parterne, enten Danmark eller Holsten, det nu maa blive, naar det skal blive nogen af dem, der vil lade sig smøre om Munden med Blæk og smies med Jubildningen, det er saa klart, som at Holsten ikke paa nogen Maade vil det, saa at skal det blive nogen, maa det blive Danmark. At dette ogsaa endnu maa være den herskende Anskuelse i vort Statsraad, det maa man slutte af alt det lidet, man seer og hører om den danske Sags Stilling og Behandling, thi saalænge Kongen af Danmark fremstilles som en upartist Skifte-Forvalter mellem Danmark og Holsten, der siges at ligge hans Hjerter lige nær, da vil vort Statsraad, der fremstiller ham saaledes, jo end ikke have Skin af at staae paa Danmarks og Danmarkens Side, saa vi maa kalde det store Ting, om vort eget Statsraad besuget vil staae fast paa, at Danmark dog, for Seierens og Folkemeningens Skyld, maa beholde Skinnets af at besidde Slesvig. Naar man nemlig troer, som vort Statsraad endnu synes at troe, enten at Holsten har ligesaa god Ret til Slesvig som Danmark, eller at Holstenernes Tilfredshed maa være den danske Konge ligesaa dyrebar som det danske Folks Tilfredshed, og at den første dog er langtfra at være saa godt Kiøb som den sidste, da vilde det rimeligste være, at de reent ud sagde til os: under den sørgelige Borgerkrig, som I har be-

gynst, har I høvt Lykken og Seiren med jer ligesaa
 Baa til Fredrikstad, saa I maae selv finde det
 billigt, at eders holstenske Brødre, som har lidt
 Nederlag paa Nederlag, og kun ved det store Lyflands
 Hjelp undgaact den allerførste Ulykke, der kan ramme
 et Folk, nu til Siengjæld faaer sin Billie med Slesvig,
 thi Væren er jo, som I selv siger, det feireste Træ i
 Skoven, og Væren vil I vise jer saa meget mere vær-
 dige, som I ædelmodig give Slip paa enhver Fordeel,
 Seieren muelig kunde bringe! Naar derfor vort Stats-
 raad ikke tiltaler os saa aabenhjertig, men noies med
 gjennem Udenrigs-Ministeren at sige os, at man
 har maattet opgibe den „danske“ Politik for en vis
 „europæisk“, der mere tiltalbe Stormagterne, da kan
 det kun være, enten fordi vort Statsraad ikke tiltroer
 os den vistnok overdrevene Ædelmodighed at lade vore
 arrigste og farligste Fiender høste Frugterne af vore byre-
 kjøbte Seire, eller fordi vort Statsraad veed, at
 Holstenerne heller ikke vilde være tilfreds dermed,
 da de paa ingen Naade vil indrømme at vi har høvt
 andet end Skam af hele Krigen, og vil paa ingen Naade
 opgive Kravet paa usødelig Væ for de „moraliske
 Seire“ den ene større end den anden, som de vil have
 vandet fra Frederis til Fredrikstad.

Under disse Omstændigheder kan man da neppe
 tvivle paa, at jo vort Statsraad vilde give sit Minde

til en „Overeenskomst“ hvorved Holsten kom til at staa uafhængig af Danmark, men dog saaledes knyttet dertil, at Slesvig, og giennem Slesvig, Danmark, paa mange Raader var afhængig af Holsten. naar det blot derhos blev erkjendt, at Slesvig hører og egentlig ikke til Lyffland, men, paa en vis Raade mere væsenlig end Holsten og Lauenburg, til det „danske Monarki“, som Stormagterne ønsker vedligeholdt.

Kunde altsaa Holsten beroliges, det er: vilde Holstenerne give sig tilfreds dermed, da kunde man godt vædde ti mod een paa, at dette vilde blive Afgjørelsen, og jeg er langt fra at troe, at en saadan Afgjørelse vilde møde uovervindelig Modstand paa den danske Rigsdag eller vække nogen farlig Utilfredshed hos det danske Folk, skiondt man kan see med et halvt Øie, at Danmark derved opgav sig selv og overgav sig paa Raade og Uraade til Holsten-Gottorperne, som Lyfflands Fortrav, og dermed til de usforsonligste Fiender ad Danmark og alt hvad dansk er. Selv „Fædrelandet“ ymter jo om, at naar man blot har faaet „Eider-Grændsen“ rigtig affat paa Danmarks Raart, da maa man være belavet paa at see det lille Danmark opslugt af det store Lyffland, hvis ikke „Skandinaverne“ i en Hast tager det paa Raften, som Thor tog Orvendel og bar ham over

Elivaga, uden anden Støtte end at en Læs frøs af ham, „Berlingeren“ vil da vist snart fortælle os, at det er hvad han har sagt fra Begyndelsen; „Nord og Syd“ gøtter sig allerede over Spasen, og „Kisben- havnsposten“ vil med Rette læse dem Læsten alle- sammen som „seenhjertebe“ til at troe alt hvad den har spaaet som den eneste Indgang til Republikens Herlighed.

Men er dette dog ikke en fortvivlet Udsigt for alle Dannemænd og Dannede og for deres Børn, dem, der i Tusindtal har kæmpet, blødt og seiret for gamle Danmark, og dem, der i Tusindtal daglig vore af samme fædernelandskiærlige Rod til de Kiærligste Medbeilere, til Dannevirkens uovervindelige Bøgere?

Jo vist er det fortvivlet, saa fortvivlet, at jeg, efterat have læst Berdens-Historie med Flid i halvtred- sindstyve Aar, aldrig, udenfor Danmark, er stødt paa saa urimelig haardnakket en Fortvivlelse, som den, vi har at drages med, og synes dømt til at opføde, ligesom Aferne maatte opføde Fenris-Ulven midt iblandt sig. Men det gaer dog ogsaa med vor Fortvivlelse, ligesom med hint Uhyre, at den kan ikke op- sige os før end Tiden kommer, saa hvem der har nogen dansk Erfaring, er saa vant til at see Fortvivlelsen ligge og gløe ilde, uden dog at gjøre videre Slæde, at han endogsaa imellem til Tidofordriv leger med den, og

saaledes gaaer det mig med Danmarks fortvivlede Stilling efter Seieren paa Jbsted-Øede, der seer lige saa gal ud, som Stillingen før det lidt leide, men dog ret syndige, Forhammer-Slag ved Ban, ja, maa i Sommes Dine see endnu galere ud, siden de sukker efter Stillingen lige foran Dyrøret (status quo ante). Det morer mig ordenlig engang imellem at tirre den lille arrige Ulve-Unge, og give ham en Steen at bide i, naar jeg længe har ærgret mig over at see Folk blive baade røde og blege, saasnart han gnarrer, ja, seer dem tit være færdige til at styrte sig ud over Langebro, for ikke at falde i hans Kløer, som dog maa være endnu et heelt Verdens-Aar, der er temmelig langt, før de kan gjøre Løvehuden synderlig Skade.

Uden alle Signelser, saa, naar jeg seer vist paa den Lykke, der nu i tre Aar stadig har fulgt de danske Baaben, saa vidt som de har faaet Lov til at følge Lykken, og med alt knapt Forlov har fulgt den til Dannevirke og Eideren, og jeg seer paa den anden Side Ulykken, som Holsten-Gottorperne og deres tykke Belyndere ikke har havt Behov at lede om, men har mødt paa hver Bei, de gif, og ved hvert Skridt, de tog, og naar jeg derhos betænker, hvad herinde er steet i Lys og Løn og maatte stee, for at en saadan feierrig Kamp, som vi har ført, baade kunde begyndes, og, hvergang Diplomaterne fortvivlede, fornyes, da siger

jeg til mig selv: det blev jo en Komedie, hvorover selv Tyfkerne maatte lee sig ihjel, hvis Pennene formaae de at slaac saa tyk en Streg over alle de Sciensruner, Helte-Sværdet ristede paa Saga-Skjoldet, at de blev utiendelige, eller at en ligesaa seiersfulg som ædel og opoffrende Folke-Kamp for det yndige Fæderneland, det listige Mødersmaal og det fredelige Fælleskab, alt fra Arildstid, skulde føre til en fortvivlet Opgivelse og en flammelig Undergang af det altsammen! Hvor umuelig det derfor end synes, at vort Statsraad skulde faae Mod til at følge den jævne danske Politik at holde fast paa hvad man har og at lade fare hvad ei dermed lader sig forene, men kun med Slave-Kænter forbinde, og hvor umueligt det end vissere maa synes, at enten Preussen eller Østerrig eller de andre Stormagter skulde paanøde os den jævne danske Politik, vi ikke selv tør følge, saa er det dog i mine Dine en Umuelighedernes Umuelighed, at Danmark med Dansken og Danskheden skulde gaae tilgrunde ifølge lutter saadanne indvortes og udvortes Begivenheder, som gicnnem Hartusinder altid har frelst vedkommende Foll, Riger og Tungemaal fra Undergang, saa det vilde være ligesom naar Morgen-Solen gif baglængs og skulde sig bag Midnatten, hvad man jo dog maatte see, før man troede det.

Trods alle mørke Udfigter i Nytaaret, tror jeg da ikke, at Nytaaret gaar i sin Moder igjen, og endnu

mindre at 1851 skulde blive ved at gaae baglængs og løbe løbsk bagvendt til det kom bag ved Thor-Maa- neds Ry 1848, men jeg troer virkelig, at om vi end ikke i 1851 naaer saa langt frem, at man kan see, vi har revet os løs fra Tyskland og, saavidt mueligt, beroliget Holsten, saa kommer vi dog, ligesom de forrige Aar, et lille Stridt videre og dermed i det mindste et Hansjed nærmere til det Maal, der for mine Dine ikke er fjernere end at vore Statsmænd, saavel som alle Dannemænd, naar de blot havde havt rigtig Lyst og Mod, kunde strævet til for længe siden. Alt hvad Danmark behøver for at løsrive sig fra Tyskland og staae paa sine egne Been, er nemlig, efter Jdsled-Slaget, kun Mod til at vende Tyskland Ryggen og Mod til at troe, at de Been, som har baaret Dannebrog over de tyske Slandser og de tyske Liig til Dannevirke, de kan ogsaa bære den, naar de staaer stille, og alt hvad Danmark kan giøre for at berolige Holsten, mere end alt er fædt ved at staae de Holstenerne, der var alt for stubse og nærgaaende, for Handen, saa de styrkede, det er aabenbar at lade Holsten være det Nøddede, det nu engang er, og ei mere brænde sig paa det.

At nu de to King, der igrunder er saa lette, som det er for enhver af os i det Selvfab at vende sig om og gaae sin Vej, uden at bryde sig om hvad enten Gæbedrengene domme eller Spottesfuglene tralle derom,

at de synes os saa vanskelige, ja, saa umuelige, at vi ikke tør tænke paa dem, endfjg gjøre dem, det er jo vist nok meget sørgeligt, men er dog endnu mere latterligt, og da danske Folk, især vi Sællandsfarer, har et meget godt Nie at see det latterlige med, saa var det jo dog slet ikke urimeligt, om vi allerede iaar tørde Vinene med en Teglsteen baade over den bedrøvelige Borgerkrig med Danmarks Arvesiender giennem tusind Aar i det mindste, og over Fredrikstads ynkkelige Udelæggelse af sine egne gode Benner, som blev Danehæren til ubødelig Ære, og over alle de for Danmark høist lykkelige Begivenheder, som kun Lysskere kan forlange, at Danske skulde græde deres Dine ud over, og at vi tog os en god Latier over vor egen konstige Dumhed, hvormed vi gjorde os til Pligt at læmpe vor Tankegang om vor egen, om den danske Sag efter Fiendens, efter Holsten-Gottorpernes og Lyssernes Begreb, hvad vi jo dog alle kan see, er en Kolbo-Historie, der i latterlighed overgaaer baade den, der hidtil har dette berømte Ravn, og alt hvad Holberg og andre Skjæls-Mestere har lavet til at indlemmes deri. Jeg veed meget godt, at Karagtigheden endnu skuler sig for de fleste gode Dannemænd og Dannelsvinder under det Ronne-Slø, som er noget andet end det berømte Ranna-Slø, er den nægte Besejdenhed, man gjør sig til Pligt med den tykke

Skolemester, som brønter af at have gjort os til Mennesker og fruct med at gjøre os til. Fø igiæz dersom vi vover at misse, da han soleklart kan bevise, at han holder sig strengt til den Lærebog, han vel selv har skrevet, men vi dog af egen Drift kiøbt og betalt i dyre Domme, saa at naar han spørger efter Bogen, da skal vi ogsaa kiønt svare efter Bogen; jeg veed det godt, men alle gode Dannemænd og Dannekvinder kan jo dog indsee, saavel som jeg at i det Kapitel om Danmark, Dansken og Danstheden, hvorom der i den tyfste Skolemesters Bog enten staaer, at det veed man intet om, eller staaer saadant noget ravgalt Løi, som at Rølding er en tyff By, at Danst er forbærvet Plattyst, at alle de danske Bøger, som duer noget, er daarlige Dverfættelser af Tyff, og alt saa videre, i det Kapitel kan man dog umuelig svare den tyfste Skolemester efter hans Bog og hans Hoved, uden at gaee baade Sandheden og os selv meget for nær, saa at naar han ikke vil rette sin Bog og sin Tanlegang om os, vort Fæderneland og Modersmaal efter vore velgrundede Indvendinger og undfsylde sine ravgale Paaastande med Uvidenhed om den rette Sammenhæng, da maae vi i det allermindeste vende ham Ryggen og tage os en anden Skolemester eller være vor egen, og da skal vi snart opdage, at vi har ikke tabt det mindste ved at lade ham løbe, eftersom de andre Kapitler i hans Bog er ikke stort efterretteligere, end det om Danmark, Dansken og Danstheden.

Bestillingen paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kgl. Posthus, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 1. Februar. Nr. 5.

Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid.

Du, alle Danskeres Fæderneland,
Hvoraf jeg fik ei til Ddel et Spand,
Fik ei en Fodsbred af Skov eller Muld,
Og hvor jeg arved' et Gran ei af Guld,
Men hvor endnu jeg, da hvidt er mit Haar,
Benter hver Jul et lykkeligt Nytaar,
Kandt snart i Aarene syv Gange ti
Glæder saamange som Dage deri,
Mindes af Sorger kun to eller tre,
Som lagde Glæden om Jul under Sne,
Men slog dog op til den mildeste Is,
Som flæber rindende Band under D,
Pibende melder og bobblende spæer:
Nu kommer Stærren og Storken med Baar!

Du, alle Danskeres Fæderneland,
Hvor selv din Skjald var en lykkelig Mand

Men fremfor alt vær din egen! vær Dansk!
 Nynt dig ei længer paa Lyff eller Frank!
 Blandt alle Pletter i Sind og i Skind
 Falskhed er ællest som Smink paa Kind.
 Vov kun at være, som Gud dig har skabt!
 Bindes kan atter da hvad du har tabt,
 Og du er skabt som den yndigste Sang,
 Hvorfra en Lærke i Sky sig opsvang,
 Og du er skabt til de bliveste Raar
 Som nogen Fugl kan omkvædre i Baar.
 Og som naar Solen gior Straale til Pil,
 Saa gjorde Han, som har dannet dit Smil!

Du, alle Danskeres Fæderneland!
 Over dig svæve som Kvinde og Mand
 Freia og Odin, de dele ei blot
 Balen hver Dag, men de dele alt Godt,
 Dele da og dine Hundrede-Aar,
 Bringe dig flisteviis Lykke og Raar.
 Sidst var Skion Freia din Dronning saa blid,
 Nu har du Odins opbrusende Lid;
 Daaden, du sver i Hærfarens Aar,
 Deiligst dog nævnes i Rosernes Gaard,
 Og om din Elskov i Høieløfts-Sal
 Skjældene kvæde for Kæmper paa Bal.

Saa dine Læder, lykkelige Sang!
 Smeltende favne hinanden i Sang:
 Heltens Drape er Hjernes Lyft,
 Kjærligheds Røde er Kampernes Trost!
 Derfor, saalænge som Kvinder faae Børn,
 Dannemarks Løver skal trodse hver Døn,
 Og medens Kæmper end glimre paa Bal,
 Prises skal Kvinden i Hoielofts-Sal:
 Djerreste Kæmper i Daners Hjemstavn
 Altid udsprang af den sømme Favn,
 Derfor da ogsaa i Liv og i Død
 Hvilen de stude i Kjærligheds Skjød!

Tale for Troes-Frihed i Folkethinget.

(Et Udtægt.)

Naar man, som det stedte aabenlyst i Rædedommens
 Tid, desværre, ogsaa hos os, truer og tvinger Folk
 til at bekjende hvad de ikke troer, til at søge Raades-
 midler, de ikke mener at behøve, og til at bede om en
 Betsignelse, de ikke selv søfter, og alt det gjør man så
 ved at true og tvinge Folk til den kristelige Daab,
 Afgang og Brudevielse, da er dette saa aabenbar
 fjædende mod Sandhedens Aand og saa oprørende for

den menneskelige Følelse, at de, der truer og tvinger Folk til at lyve og hylle paa det allerhøitideligste, nødvendig maa see til at besmykke det for sig selv og andre med den af Lusten grebne Paaastand, at det er til Betskommendes eget eller i det mindste til deres Børns og Børnebørns Gavn, om ikke her, saa dog hiøset, saa den aabenbare Grusomhed har dog sin Grund i en hemmelig Rærlighed. Naar nu denne Kirke-Prædning er øvet og denne Besmykkelse stadig brugt i flere Aarhundreder, saa Folk endog har fundet sig i at betale med rebe Penge, hvad der blev dem paanødt som en aandelig Naabegave, da bliver det let til et almindeligt Mundhævd, at lidt hemmeligt Gavn har man dog vel sagtens af den aabenbare Ulempe, Uleilighed og Udgift, og Præsterne, som modtage Betaling for de paanødte „Kirke-Goder“ vil let fristes til at kalde det Rædteri, naar nogen paastaar at paatvunget Daab, Altergang og Brudevielse er til slet ingen Nytte enten her eller hiøset, altsaa heller ikke en halv Skilling værd. Heraf kan man let forklare sig baade den papistiske Blindhed og det store Præstehad, som Luther og hans Benner ved Reformationen havde at drages med, men hvor nu, som hos os, den lutherste Oplysning blev herstende, at al Kirkegang og alle Kirkesikke uden Tro er idel Tant og Gisleri, der skulde man ikke vente at finde synderligt af den papistiske Døgetro paa den tvungne Saliggjørelse, og der falder

Præsterne i den klareste Selvmodsigelse, naar de paa den ene Side præfer at kun Troen gjør salig, og paa den anden Side at Daab, Allergang og Brudevielse, ogsaa uden Tro, bidrager enten meget eller lidt til Saligheden, saa der er jo immer noget overrassende og meget urimeligt ved den stærke Modsigelse og den forstræffelige Bausættelse, som Lovforslaget om borgerlig Troesfrihed og slet ikke andet, har mødt, og det selv hos mange ellers, som man siger, meget fornuftige og oplyste Mænd, men da der ved denne Leilighed er kastet en stem Skygge paa Folkethinget, paa Grundloven og paa den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, og som jeg haaber, det danske Folkething altid vil hævde, saa er det i mine Dine Hovedsagen, at Skyggen her mødes af en jævn Oplysning, der vel kan oversees, men ei overstygges.

Baade først og sidst maa det da erindres, at efter Grundloven kan Ingen paa Grund af deres Troesbetiendelse berøves Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, og at i Kraft deraf er det, at alle vi, som sidder her, er valgte til at tage Deel i Lovgivningen, uden Spørgsmaal om, enten vi var døbte eller ikke, enten vi gaar i Kirke eller Kloster, eller ingen af Delene, og ligedan skal det efter Grundloven være med enhver borgerlig Stilling, og det er jo da soleklart, at Folkethinget maatte aldeles

glemme sig selv og Grundloven, naar det skulde medvirke til en Lov, der gjorde den allerstumpeste Borgerrættighed: at give sig i Ægteskab og opdrage sine Børn i Fred, afhængig af nogen som helst Troes-Bekendelse eller noget som helst Troes-Samfundes Kirke-Stikke, det være sig nu Daab eller Dødsfærelse, jødisk eller kristelig Brudevielse; og Folkethinget maatte i det mindste glemme sit Kalb til at sætte Grundloven i Kraft, naar det ikke skulde gøre sit til, at alle danske Borgere baade nyder Frihed til at indgaae Ægteskab og til at opdrage deres Børn uden alt Hensyn til deres Troes-Bekendelse eller kirkelige Forhold.

Naar man derfor har anket over, at Lovforslaget om Troes-Frihed har nydt Fremme og fundet ikke saa lidt Bistand i Folkethinget, da har man derved anket over, at der i Danmark er et saadant Folkething, valgt uden alt Hensyn paa nogen Kirke eller Troes-Bekendelse, og at vi har en saadan Grundlov, som frigjør hele Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, og man skulde da, naar man anfaaer Folkethinget og Grundloven for ligesaa usikkert som uskikkelig, andrage paa Grundlovens Umstaaelse, istedenfor at anklage Folkethinget, fordi det gjorde sin Skyldighed ved at fremme et af Grundloven staaende afsprunget, velbetænkt Lovforslag, der ligesaa vel staaer paa alle Kirke-Samfundes Frigjørelse fra borgerlig Indgrib, som paa Borgerlivets Frigjørelse fra kirkelige

Judgreb. Naar man nemlig har paastaet, at Lovforslaget om Troes-Frihed enten gjorde Judgreb i Folkekirkens Frihed eller berøvede dens Daab og Brudevielse enten lidt eller meget af deres Birtning, Ære og Betydning, da er det jo klart, at Bedkommende enten var ført bag Lyset eller stod sig selv i Lyset, thi enten har Bedkommende slet ikke kiendt det Lovforslag, de udtrykte deres Afsty for, eller de maae ansee Folkekirkens Daab og Brudevielse for noget, Faa eller Ingen vil bryde sig om, uden de borgerlig tvinges dertil, og i dette Tilfælde er det jo netop dem selv, der, saavidt det staaer til dem, berøver Folkekirkens Daab og Brudevielse hele deres kirkelige Ære og Betydning.

Hertil kommer endnu, at saalænge Barnebaaben er en borgerlig Tvangs-Sag i Folkekirken, saalænge kan Folkekirken ikke, hvad den dog for sin egen Æres og Ophværgnings Skyld maatte, gjøre Barnebaaben, hvis kristelige Retmæssighed jo er et af de allerfineste theologiske Spørgsmaal, til en kirkelig Frisag, og saalænge Brudevielsen for Folkekirkens Medlemmer er en borgerlig Tvangs-sag, saalænge kan Folkekirken umuelig have Brudevielsens kirkelige Ære og Anseelse, med mindre Præstestabet igien ligesom under Hævedømmet, blev Dommere i Hæftesager, saa det er aabenbar kun et Lovforslag i samme Aand, som det, selv Præster og Professorer har bebrejdet os, der kan give Folkekirken den Frihed og

Selvstændighed, som ethvert Kirkesamfund maa have, for kirkelig og aandelig at hævde sin Værd og Anseelse.

Men, vil man sige, naar Folket i det Hele alligevel ønsker, at deres eget Kirkesamfund skal vedblive at være en Statskirke, skal vedblive at undertaste dens Medlemmer en borgerlig Tvang baade til Barnebaad, Confirmation, Altergang og Brudevielse, hvem tør da forhindre Folket deri, og hvem kan sige, at derved sker noget Brud paa Grundloven, naar det staaer enhver dansk Borger frit for, om han vil høre til Følgekirken eller ikke?

Hertil svarer jeg naturligviis, at dersom det var uueligt, at alle de, der hidtil var Statskirkens borgerlig tvungne Medlemmer, følgerig saagodtsom hele det danske Folk, kunde tænke, at de ikke vilde have borgerlig Frihed til at gifte sig eller til at opdrage deres Børn uden at spørge Præsterne om Forlov, og gjorde Folket denne sin Tænkemaade vitterlig, da vilde vi, som udgjør Folkethinget og jo næsten alle har hørt til samme Statskirke, jo selv tænke ligesaa, og da vilde hverken Lovforslaget om Troesfrihed være fremlagt eller Grundloven givet, saa det er aabenbar et stort Spørgsmaal, hvormange af Folket, der virkelig tænker saaledes, og selv om de Tusinder, som har underskrevet Adresserne mod Lovforslaget, selv om dem er det et stort Spørgsmaal, hvormange der vilde vedkiende sig en Tænkemaade, der

gjorde deres saakaldte Kirkesamfund uskuffelig Stum, medens det er klart, at mange af dem har staaet i den aabenbare Bidsfarelse at Lovforslaget vilde berøve dem Friheden til at blive ved deres Fædres Tro og følge deres Kirkeskifte.

Hvis derfor Folkethinget, under den vrangte Forsættning, at Folket vilde have den borgerlige Troang vedligeholdt i sin Kirke, medvirkede til en Lov, som skaffede den gamle Troangs-Indretning, da vilde det vel ikke aabenbar stride mod Grundloven, naar man kun udenfor Folketirken, uden alt Hensyn paa ens Troes-Bekendelse, kunde have fuld Rydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, men Erfaringen vilde da snart lære, at man havde taget mærkelig Feil ad det danske Folks Dufte.

Jeg for min Part, som dog tør troe, jeg hører til dem, der i Danmark sætter høiest Pris paa Fædrenes Troen og paa alle de nedbravede Kirkeskifte, jeg vilde finde mig nødt til at udtræde af den saakaldte Folketirke, og raade alle mine Benner til at gjøre det samme, naar det nu igien skulde sættes i Kraft, hvad der længe har været et dødt Bogstav, at i Folketirken skulde alle de, der vilde gifte sig, nødes til at gaae til Alters, og der skulde Præsterne nødes til at erklære aabenbar uchristelige Hægtelaber for christelige, og naar da, som jeg troer, snart maatte see, alle de, der frivillig bekendte

Folkekirkenes Tro og fulgde dens Skikke, gik ud af dem, hvad Gavn eller Glæde mener man da enten Gud eller Mennesker vilde have af en Kirke, hvis Medlemmer fandt det nødvendigt at tvinge hinanden til at belienbe en vis Tro og følge visse Kirkeskikke?

Naar jeg nu med disse *Dine* betragter det Lovforslag om Ægteskab med mere, som er indsendt til anden Behandling istedenfor Lovforslaget om Troesfrihed, da maa jeg naturligviis finde det aldeles forkasteligt under begge sine Stikkeser, da det endog vilde udvide Tvangen til Medlemmer af alle i Landet bestaaende eller anerkendte Kirkesamfund, saa man maatte sige sig ud af dem alle for at faae Lov til blot saameget som at gifte sig, uden vedkommende Kirkes Tilladelse, og skulde endda først underkastes et skarpt Forhør, om man dog slet ikke hørde til noget Kirkesamfund. Dette strider saa aabenbar baade mod Grundloven og mod alt Begreb om borgerlig Troesfrihed, at jeg slet ikke vilde kunne forstaae Indbringelsen af saadanne Forslag, naar ikke en af de ærede Forslagsstikere i Forlagskomiteen havde oplyst os om, at efter hans Mening skulde alle Enkeltmænd noies med den Troesfrihed, Borgerne har givet os ved at giøre Tanker toldfrie, en Troesfrihed, der ikke behøver at indføres, da selv de Christne havde den midt under de hebeste Forsølgelser af de hebeste Keisere og selv Kiætterne havde den i Spanien midt under Inquisitionens største Græ-

fomsed, og at Religions-Frihed derimod kun tilkommer
 Kirkesamfund i det hele, og det, efter Udvælgets Mening,
 saadanne Kirkesamfund, der vil gjøre Bærnebaaben til
 Pligt for alle sine Medlemmer, Altergangen til Pligt
 for alle dem, der vil gifte sig, og indrette deres Brude-
 vielse saaledes at den ikke hindrer Magistraten fra at
 adskille hvad de siger, Gud har sammensoiet. En saadan
 Religions-Frihed kalder jeg imidlertid hvad det for mine
 Dine aabenbar er, et Præste-Herfskab, der kun upartiff
 er deelt mellem Præster af alle Besiendelser, og det vil
 jeg bede Vorherre bevare Danmark fra.

Til Slutning maa jeg dog ogsaa sige et Par Ord
 om Ekteffabets Hellighed og Erværdighed, som man
 med denne Leilighed idelig har raadt paa og som jeg tør
 troe at kiende og fatte ligesaa hoit som Nogen. Selv
 Præster og Professore har strevet os til, at det var et
 "gudsforladt" Ekteffab, der stiftedes uden Brudevielse og
 kirkelig Hoitidelighed, men de maae da enten troe at et
 Ekteffab kan være gudeligt uden Gudsfrygt hos dem
 der indgaær det, og være ugudeligt trods Ekteffallernes
 Tro og Gudsfrygt, eller ogsaa de maae troe, at naar
 man lader sig vie, da bliver man gudsfrygtig, og naar
 man ikke lader sig vie, da mister man sin Gudsfrygt,
 og jeg tilføoer, at ingen af Delene kan jeg rime enten
 med Christendom, sund Fornuft eller daglig Erfaring,
 saa det er mig en altfor dyb Hemmelighed.

Derimod troer jeg, at som man er god, saaledes bliver man Ægtefolk, enten man lader sig vie eller ikke, og jeg troer fremdeles, at naar man beder Vorherre være med sig i hele sit Liv og Levnet, da har man ham ogsaa med sig i sit Ægtekab, enten man er viet i Kirken eller i Huset, af en Præst eller af en Bysfoged, og at dersom man ikke beder Vorherre være med sig i hele Livet, da bliver man ogsaa gudforladt i sit Ægtekab, om man saa var viet midt i Peterskirken og det af Paven selv. For Resten, saa naar man har fundet at Lovens Forskiel mellem ægte og nægte Kjøbsel bidrog ikke til at gjøre Ægtekabet helligt og ærværdigt, da venter man dog vel ikke at en borgerlig paatvunget Brudevielse skal bidrage mere dertil, skiondt man saavidt mueligt har ophævet alle borgerlige Fortrin for de Ægtefødt.

Tilleg.

Den høiærværdige Rigsbogsmand fra Falster, Ord- fører i denne Sag, dvælede igaar med et vist Velbehag ved hvad han selv havde sagt forleden om "Sæderne", vore Sæder, som, efter hans Formening, stod i veien for det borgerlige Ægtekabs almindelige Indførelse, og

den ærde Rigsbogsmand henvendte sig begge Gange utrykkelig til mig, saa det vel endog hører til hvad vore Fædre kaldte „gode Sæder“ at give Svar paa Liltale, og det vil jeg nu fortellig, da jeg troer, et lille Ord derom kan være paa sit rette Steb.

Først maa jeg da, som lidt sproglærd paa Modersmaalet oplyse, at den ærde og lærde Rigsbogsmand har ladet sig føre paa Glatiis af de tyske Professore, naar han antager, at vi Danstere gjør en høitidelig Forskiel mellem Sæder og Vaner ligesom de skarpsindige, spidsfindige, haardklovende tyske Professore mellem deres „Sitten“ og „Gewohnheiten“, thi allerede vores gode gamle danste Ord „Sædvaner“ og „sædvænlig“ skal lære os, at paa Danst flyder begge Dele sammen, saa den høitidelige tyske „Sædelighed og Sædelære“ buer paa Danst kun til at gjøre Loier med.

Dernæst maa jeg for ramme Alvor bemærke, at baade vore Sæder og vore Vaner, især i Kiøbenhavn, vist langt mindre lægger Hindringer i Veien for det borgerlige Egtteskabs almindelige Indførelse end for de gode og lykkelige og især for de bedste og lykkeligste, som jeg kalder de kristelige Egtteskabers Barighed hos os, og en af disse fine Sæder og slemme Vaner er den, naar man skal giftes, da kun at lade sig klappe sammen af en Præst, før helst i Huset, nu helst i Kirken, uden noget Dieblit at have „beraadt sig med Gud i

Himmelen" og sædvanlig kun efter en meget flygtig Beraadelse med "sit eget Hjertelag".

Endelig maa jeg lægge hele Tvinget, og, om det vil lykkes, hele det liære danske Folk paa Hjerte, at hvad der er godt og velsignet i den gamle Sædvane at stifte sit Egteskab i hvad vi kalder "Guds Hus" og for "Herrens Alter", og jeg troer, der er meget godt og velsignet deri, det kommer netop for en Dag, og det kommer os først ret tilgode, naar Brudevielsen bliver en fri Sag, thi det gælder altid om Guds Betsignelse, at kun hvis som leder, han finder, og desuden veed jeg, som gammel Præst og som Sou af en gammel Præst, at kun de, man kan vie med Lyst, fordi de sætter lidt Priis paa vor Tjeneste, kun dem kan man vie tilgavns, saa hvor det er Høveri paa begge Sider, bliver det daarligt Arbejde kun til Plage for Præsten og til Byrde for Brudefolkene.

Vi forudsætter nemlig, at det bliver i Folkekirken med Brudevielse, ligesom hidtil, at hvem der forlanger den, saa er den, saa hele Forstien bliver kun den, at nu tvinges selv de, som ikke søfter den, til at lade, som de søfede den. medens vi derimod vil, at det skal gaae ærlig til, saa at hvem der ikke søfter Brudevielsen, skal heller ikke nodes til paa Strømt at forlange den af Præsten, og den høitærede Minister, som meende, at vi vilde have Brudevielsen til at være et Privilegium for dem, vi kaldte "rene og hellige", han tog da mærkelig feil.

Bestillingen paa "Danstæren" modtages i alle Bogkæder i Danmark, Norge og Eversig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkæderne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos L. D. Øst.

Danstøeren.

1851.

4. Hærgang. Torsdagen d. 8. Februar. Nr. 6.

Eil Danebøeren.

Deiligt, som din Daad, er og dit Navn,
Danebøer fra Dannevirke!
Kom og indtag hele Risbiinghavn,
Folkething med Borg og Kirke,
Som paa Dans og Skjolds og Grodes Bils
Jbsted-Syssel du indtog med Priis!

Bils det Klarlig, at fra Hedenold
For det Blanke ei du blødt,
Men for Kiærlighedens rige Gold,
Som med Krands og Rys dig mødt,
Saa du kaldes skal med Tone varm
Dane-Kiærlighedens stærke Arm!

For sig selv og for sit Tugtens-Rits
 Kæmper kun Soldater-Hæren,
 Regner ud i Dalene sig "Pris",
 Sætter i sin Glimmer Hæren,
 Danehæren, bjærv til Folke-Gavn,
 Dære aldrig mere Soldater-Ravn!

Danmark, heiligt Røng ved Volgen blaa,
 For den har du Geier vundet,
 Bed dig seire, medens Stjerner staae,
 Danstthed nu ved Dre-Sundet!
 Da med Danmark og med Danstthed skal
 Om dig kvæde Jordens sidste Skjalb!

Hedenstfab og Christendom i Danmark.

Naar jeg her nævner "Hedenstfabet" først, da maa jeg bemærke, at det stæer kun fordi Hedenstfabet er ældst herinde, og fordi jeg troer, vi har endnu mest af det, thi saa meget hænder jeg dog til Christendommen og saa høit statter jeg den, at jeg visde ønske, at baade jeg selv og alle Danskere var hele Christne, ikke blot fra øverst til nederst, men ogsaa fra inderst til yderst, i Sind og i Skind; men jeg veed

ogfaa, at der hører meget til, saa naar man indbilleder sig, det er fleedt uden at man selv vidste det, da tager man mærkelig Feil, og det gaaer da med ens Christendom, ligesom det gaaer med mangen en Jomfrues Deiligbed og med mangen en Professors Hidsdom, at ingen kan see dem uden de selv. Jeg, som nu i mange Aar har været mig til at tage Verden som den er, stundt jeg vustede, den var, og er vis paa, den skulde være meget bedre end den er, jeg har med det samme opdaget, at jeg ogsaa i denne Henseende maatte tage mig selv om Ræsen, thi vel er jeg, som alle de andre, christnet og døbt, mens jeg var lille, og lærde baade min Catechismus og min Forklaring med de Bedste, er blevet overhørt i min Christendom, har gaaet mange Gange til Alters, og er ordenlig viet i Kirken, har desuden læst min Bibel baade paa Dansk og paa Græsk, og har nu snart i fyrretyve Aar været Præst, og har, saa vidt jeg fik Lov til det, baade præket hver evige Søndag, taget Vorn til Læsning og, som man siger, stridt for Christdommen meer end de fleste, men dog har jeg, som sagt, opdaget, at med alt det, saa hører jeg dog endnu i mange Henseender til den Verden, der ingenlunde er, som den skulde være, og som den maatte være, for med Rette at kunne rose sig af sin Christelighed og lade haant om alt Hedenstak, thi da alt hvad der ikke er christeligt hos os, enten maa være

hedensft eller jødisft eller tyrkift, faa er jeg endda ret glad ved, at det Ikkechristelige hos mig for det meste er hedensft, thi faa er det dog naturligt, og det unaturlige, ved jeg, er det allerværste, for det har Fanden flabt.

Jeg ved det jo godt, at denne min Synsmaade og denne min Tankegang om Christendom og Hedensftab, faavelfom om det naturlige og unaturlige, er endnu langtfra at være de sædvanlige, for da jeg først blev Præft i Kjøbenhavn og spurgte mine Læseborn (Confirmander), hvad det var at være en Christen, da tav de enten bomftille, eller de svarede: det er, "at være god", og faalænge man flaaer paa det. Trin, bliver man hverken bedre eller christeligere end man er, af den indlysende Grund, at vi alle, ubeset, synes, vi er gode nok, og, at da formeget og forlidt forbedrer alting, faa hører det til Pligterne mod os selv, at blive ved det samme Paa, som den rette Midte, den gyldne Middelvei mellem aabenbar Ugudelighed og Overdrivelse af Gudfrygtigheden, ligesom de Stinkellige. Nuomftunder træffer man vel i Kjøbenhavn baade hos Store og Smaa en Forklaring over hvad det er at være Christen, der klinger fylbigere, faa de kan fige, det er at være døbt og lade fig confirmere og naar man vil gifte fig, at lade fig vie i Kirken, og, naar ens Born blive store, da at gaae til Alters med dem

for et godt Exempels Skyld, og naturligviis at afflye alt hvad der blot lugter af „borgerligt Ægteffab“, men disse, som man siger, „kirkelig oplyste“ Risenhavnere de er dog snart værre at tale med om Christendom end de, der i al deres Trostydighed betjendte, de vidste slet ikke, hvad det var at være Christen, naar det ikke var at være gud. Hvem der nemlig i al sin kirkelige Bankundighed dog tænker, at gud maa man være eller blive naar det skal gaae En godt baade her og hieset, dem kan man dog nok faae lært, at Christendommen er en egen Aabenbaring om, hvordan baade Jøder og Hedninger kan blive meget bedre end de var før og faae det meget bedre end de havde det før, og at denne christelige Aabenbaring maa man frem for alt troe og stole paa, naar man vil være en Christen; men hvem der er kommet til den Forklaring, at Christendom er slet ikke andet end efter gammel Sædvane at lade sig vie af en Præst, naar man gifter sig, at lade sine Børn døbe saasnart det kan skee, uden at de bliver forsiolede, og at gaae i Kirke, naar man ikke selv er forsiolet eller frygter for at blive det, eller skal i Dyrehaven eller har andet lovligt Forfald, med dem er det en fortvivlet Sag at tale om Christendom, fordi det er dem hardtad ligesaa udbendig en Ting, som det „Christentsøi“ hvori Børnene blev døbt i forrige Tider, og som paa Landet enten Præstens eller

underlig Sammenheng med hele den usynlige Verden, der ligesaaet paa en Raads er inden i os, som oven over os, da det usynlige Ord, som gaar ind ad vort Hjer og ud ad vor Mund, kommer ovenfra og gaar ind igjennem os og aabenbarer paa sin Vel hvad der usynlig lever og vover sig inden i saadanne forunderlige Slutninger, som vi selv er, eller i andre Bæsnere, som vi har en vis Bighed med, og Hovedsagen maa da altid være, at vi kan komme til at føle, vi er rigtige Mennesker og at det er glædeligt at være rigtige Mennesker, saa vi fryder os ved vor Tilværelse og kan troste os over alle de Ubehageligheder, man, som Mennesker, har i denne Verden, og da først over den største, som er, at vi ved Døden skilles fra dem, vi har kiære, og som igjen havde os kiære; dette forudsat, da er jeg sikker paa, det vil jo sige: da troer jeg, vi vil snart kunne tale os for saavidt til Rette med hinanden om Christendommen og Hedenskab, at vi paa begge Sider bliver enige om, at al Rang-Strid og Ravnens Svædi her vilde være latterlige, og at Spørgsmaalet dog egentlig er, hvad der gjør os til Mennesker, og naar vi se blevet det, kan gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Mennesker?

Er vi nu først enige herom, da bliver vi det ogsaa snart herom, at hvad der gjør os til Mennesker, det er jo aabenbar hvad der kiædelig skiller os fra de

Umæltende, altsaa Ordet om det Usynlige inden i os, triendt omkring os og ovenover os, altsaa om den saakaldte anden Verden: Aandens og Hjertets Verden, der i Ordet aabenbarer sig for os og træder i Forbindelse med os, og at hvad der altsaa skal kunne gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Menneſter, det maa være et Ord, vi kan lide paa, udtrykker vort Forhold til den anden Verden, som det virkelig er, altsaa et troværdigt Sandheds-Ord, og som sætter os for steds, evindeligt, i et glædeligt Forhold til denne Aandens og Hjertets usynlige Verden.

Kænder vi nu dette paa os selv, paa de Menneſter, vi nu engang er, som vi nodvendig maae, naar vi skal have Gavn og Glæde deraf, da seer vi strax, at det maa være Ordet paa vor egen Tunge, vort naturlige Tungemaal, altsaa vort Modersmaal, da det kun er Ordet i denne Skikkelse, vi rigtig veed Meningen med og kan fornemme Livet og Kraften igiennem, og da nu hverken vi selv eller Christendommen har flabt vort Modersmaal, men vi har arvet det fra vore gamle, hedenske Forsædre, saa indseer vi let, at vi baade maae kende, elske og bruge vort Modersmaal i sin naturlige, hedenske Art og Skikkelse, naar Ordet derpaa skal kunne oplyse os om, hvad enten Hedenskab eller Christendom er, og naar et Ord, det være i Aanden og Kraften enten hedensk, jødisk eller christeligt, skal kunne

træde i Kraft hos os og bidrage enten lidt eller meget til at vi bliver rigtige, glade og lykkelige Mennesker.

Derfom vi saaledes ikke paa Dansk havde Ordene: Menneske, Fader, Moder, Ægtefælle, Børn og Søskende, Gud, Forsyn og Udsøbelighed, Tid og Evighed, Sandhed og Løgn, Sjæl og Samvittighed, Tro, Haab og Kjærlighed, som gjorde et tilsvarende menneskeligt Indtryk paa vort Hjerte, da kunde aabenbar hverken Guder eller Mennesker oplyse os derom eller oplive os dermed, saa det var ikke blot vore gamle Forfædre, der maatte være Mennesker, før de kunde blive Christne, være hedenske, før de blev christelige Mennesker, men det er igunden ligesaavel os og vore Børn, og det har kun været skjult for os, enten fordi vi ikke gjorde noget rigtigt, menneskeligt Brug af Christendommen, eller fordi alt det Menneskelige, vi mødte, kom til os under eet, saa vi ikke kunde stille det hedenske og det christelige fra hverandre.

Ligesom nu vort Modersmaal er igunden hedensk, hvor mange christelige Navne og Talemaader, der end har faaet Indfødsret og har dybere eller flattere slaaet Rodder i vort Tungemaal, saaledes er ogsaa vort Hjertelag og hele vor Tankegang igunden hedensk, selv naar Christendommen har gjort allermeest Forandring og Forbedring paa dem, og naar det synes

anderledes, da kommer det kun af, at vi med Glid har afrettet os selv eller ladet os afrette enten efter fremmede Hædningers, eller efter Jøders, eller efter Tyrkers Tankegang og Talemaade, hvad vi godt kan forstaae, er unaturligt, leitet og bagvendt, og derfor baade aandelig og hjertelig dødt og magtesløst, saa det kan Christendommen, netop naar den er et guddommeligt Middel til at gienføde og fornye det rigtig Mennekelige hos os, slet ikke virke igiennem, og ei virke levende paa uden til at fordrive eller nebbryde det. Nu er imidlertid, efter min Tro og tilsvarende Erfaring, Christendommen et saadant guddommeligt Raademiddel til at gienføde, fornye og opelste den ægte Mennekelighed hos os, og maa nødvendig giøre det paa den eneste muelige Maade, ved at optage hvad der vel er hedensk, altsaa forvildet, udartet og aandelig afmægtigt, men dog menneskeligt hos os, for at oplive og oplyse, rense, styrke, ubvile og klare det til en saadan ægte Mennekelighed, som den, der hos Jesus Christus var forenet med Guddommeligheden.

At nu dette Udsværel, denne Christning af vort menneskelige Hedenstab, stcer paa en hemmelig og ubegribelig Maade, især ved Daaben og Nadveren, som dertil er indstiftede af Christus selv, det er vist nok baade den Christne Menigheds og den Hel-
lige Skrifts Bidnesbyrd, men derfor maae vi dog

ingenkunde tænke og kan som Christne aldrig tænke, at det enten skeer ved noget Hereri eller Trykkeslag, eller at det kan skee imod vor Billie og uden vor menneskelige Medvirkning; medens det jo er latterligt at indbilde sig, det er skeet uden at vi selv kan mærke det, thi er vi blevet til nye og andre Mennesker, da maae vi nødvendig mærke det, og bliver vi ikke ved Christendommen til nye og andre Mennesker, da maatte enten Christendommen være Tant, eller vi er endnu ikke Christne.

Naar saaledes Christendommen skal virke aandelig og hjertelig paa os til Gienfødselse og Fornyelse af den ægte Menneskelighed, da maa det skee paa en menneskelig Maade, altsaa giennem Ordet paa vort Modersmaal, som er det Middel, hvormed vi virker aandelig og hjertelig paa hinanden, og Forskiellen mellem det christelige Guds-Ord og vort eget Ord kan da ikke være anden end den, at der er guddommelig Liv og Lys i det christelige Ord, som vort hedenske Ord fattes, altsaa at i det christelige Ord lever og vifter Guds egen Aand, som ogsaa bliver vores Aand, naar vi med Ordet tilegner os ham, og denne Tilegnelse er det aabenbar, som baade Menigheden og Skriften kalder Troen, Hjertets Tro paa Guds Ord, thi det er menneskeligt at tilegne sig et Ord, naar vi med

Tro, 2: sikke paa detts Sandhed, lægge det paa Hjerte.

Ligesom det nu er Ordet med Guds Kraft i sig, men i alle Maader menneskeligt, kan uden Feil, og Troen med Hjertets Tilboielighed paa det menneskelige Guds-Ord, der maae udrette alt hvad Christendommen kan udrette hos os til den ægte Menneskeligheds Gienfødselse og Fornyelse, saaledes er det ene paa Haabet og Kiærligheden, vi kan og skal kiende hvad og hvor meget Christendommen ved Ordet og Troen har udrettet hos os, altsaa hvorvidt vi er kristnede og hvor meget hedensk eller tyrkisk der endnu er hos os.

Naar vi nemlig besinder os paa, hvad vi Danske imellem os selv mener med „Haab“, da veed vi alle, at det er Forventning af noget godt og glædeligt i Fremtiden, og derfor er det os klart nok, at det evige Livs og Guds Herligheds Haab, som Christendommen lover os, er noget nyt for os, som vi hverken er født med eller selv kan give os, saa alt hvad vi har af det er aabenbar kristeligt, men at ikke blot alt det hos os, som vil svække, men ogsaa alt det hos os, som ikke kan bære dette Haab, er enten hedensk eller noget endnu værre, og da dette kristelige Haab maa blive meget stærkt og fast hos os, førend det kan overvinde Døds-Frygten, og smile ad alle det Dødeliges

Indvendinger imod sig, saa har vi deri en sikker Maalestok for vor Christelighed.

Lægger vi endelig paa Hjerte, at ved "Kiærlighed" mener vi Danstere en meer eller mindre herskende Tilbøielighed, altsaa en Hjerte-Frue eller Hjerte-Dronning, da formoder vi strax, hvad Christendommen mener med den Kiærlighed, den Guds Kiærlighed til Mennesket og Menneskets Kiærlighed til Gud, som den sætter over alt andet, og som den evige Livs-Kilde uleder alt Godt og Gældeligt af, men vi opdager ogsaa let, at der hører meget til at troe fuldt og fast paa Guds den store og rige Kiærlighed til det faldne, vildfarende Menneske, som er Kilden til alt, hvad de Christne troe, Gud har gjort og gjør til Menneskets Frelse og Kilden til hele det Christelige Haab, og at der fattes forfrættelig meget i at Kiærligheden til Gud hos nogen af os endnu har nedbrudt alle Skillerummene mellem Ham og os, saa vi med Sandhed kan sige, hvad den fuldkomne Kiærlighed kræver: alt mit er dit, og alt dit er mit. Alt det nu hos os, som ikke kan dele vor Tro paa Guds Faders Kiærlighed til Mennesket, og alt det, der staaer iveien for vor fuldkomne Kiærlighed til Gud og vor glade Besiddelse af det evige Liv deri, det er aabenbar enten Hedenstaa eller noget endnu værre, saa den Stoltthed,

hvormed man paa Christendommens Røppe seer ned paa Hedenstabet, er i alle Maader ilde stædt.

Slutningen bliver da, at medens der er noget hos os alle, der maa kaldes værre end hedenst, kaldes tyrkisk, saa er vor hedenste Mennekelighed i Følelse, Tankegang og Tungemaal ikke blot hvad Christendommen maa forudsætte hos os for at kunne udrette noget, men ogsaa hvad Christendommen tilegner sig, renser, styrker og forvandler ved den Guds Kraft, som er vægtig i vor Skrøbelighed, saa hvis vi ringe-agte og forskyde vor hedenste Mennekelighed, da faaer vi aldrig nogen christelig Mennekelighed, da bliver vi i Henseende til Aand og Hjerte ikke Christne, men Tyrker.

Dette er nu Forholdet mellem Hedenst og Christendom ikke blot i Danmark, men hos ethvert mennekeligt Folk, undtagen Jøderne, og man har kun overseet det, fordi man enten indbildte sig, at Christendommen kunde og skulde tilintetgiøre alt det Naturlige hos Menneftet, eller fordi man tog Hedenst og Afguderier for eet og det samme, naaget Erfaring noksom har lært, at Afguderier ligesaavel kan have en christelig som en hedenst Farve. Men vender vi nu Tanken især til det Nordiske og Danske Hedenst fra Arildstid, som vi kan lære anderledes godt at kende end noget andet Hedenst, selv det

Græske, fordi vi til vort søregne Hedenstab har Køglen inden i os, da opdager vi snart, at der er et ganske eget Forhold mellem vort Hedenstab og Christendommen, som paa den ene Side forklarer den forholdsviis lette rolige Indgang Evangeliet fandt hos vore gamle Forfædre, men gjør det paa den anden Side lidt vanskeligere at drage skarpe Grændse-Linier mellem det Hedenste og det Christelige hos os, da vi let kan tage Feil ad hvad der ligner hinanden, men er dog i grunden ikke det samme. Dette er nemlig ikke blot Tilfældet med vore hedenste Forestillinger om „Gud, Forsyn og Udsødelighed“, der tit blot med lidt Christelig Farve, er taget og tages endnu for Christelige, men er især hos os Danstere tilige Tilfældet med de Christelige Lærdomme om „Naade, Barmhertighed og Fred“, som vi let fristes til at give en hedenst Bending, fordi vi som Hedninger paa vores Viis har løftet dem til Skyerne!

Bestillinger paa „Danstere“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 68 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 15. Februar. Nr. 7.

Seiren og Freden.

Seiren er vundet og Danmark bestaaer,
Det er vort Omkvæd paa Bisen,
Og for vor Fremgang i forrige Aar
Menigmand skal bære Prisen,
Al-Mæen hører al Stykke jo til,
Slam faae den Lyfter, det nægte vil!*)

Seiren er vundet med Vre fuldrig,
Hæren vi hilse med Glæde,
Men dog, desværre! endnu vi har Krig,
Freden er ikke tilstæde,
Baabnene hvile, men Hjerterne ei,
Danet endnu er ei Fredens Bei.

---

*) Almue (isl. almugi og alþýða) er oprindelig Folket med al dets Magt og For mæe, men er, ligesom „Follet“, i Skændertiden regnet for ingen Ting.

Seiren er vundet ved Jdsted og Stoll,
 Og Dannevirke er vores,
 Men ingen Fred. haav dog Danneværts Foll,
 Mens det af Lyffen bedaares,
 Sjælen i Lyffen er Splid jo og Riv,
 Legemet har et uroligt Liv!

Seiren er drifet af Lyffernes Haand,
 Bundet med Ddb og med Egge,
 Lidt den kan nytter, naar Lyffens Uaand
 Kan med sin Pen os forstræffe,
 Trælle vi er, ikke fribaarne Mænd,
 Naar vi kan blegue for Blæt og Pen.

Seiren er vundet og Salget er frit
 Baade for Gamle og Unge,
 Fugle med Neb noies hver jo med sit,
 Saa skal hvert Foll med sin Lunge,
 Vær som vort Kors vi det høityste Sprog,
 Sortne maa Korset i Dannebrog!

Seiren er vundet trods Lyffernes Pral,
 Bundet med Riæthed og Lykke,
 Fred vi kan vinde for Lyffhedens Kval,
 Naar vi den blæse et Stykke,
 I høt havde Slæg førend "Lyffe" til Duan,
 I høt dal sin Lær førend "Lent" Basun!

Scenen er vandet til Eiderens Bredd,
 Duffer vi Fred, som kan vare,
 Hølfen er tykt, tykt er al vor Fortrød,
 Begge saa lade vi fare!
 Sigesaa god er jo Danfken som vi,
 Meget for god til at druknes i Sli!

Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark.

Dit faaar man Lov for Lidt og Løst for endnu mindre,
 naar Ordspøget, og det Sidste har Folkethinget faaet
 at fornemme under Behandlingen af, den Lov om bor-
 gerlig Troesfrihed, som fra alle Kanter er udraabt
 for et Ulyre, der aldrig kunde faaet Lov til saa meget
 som at stille Røsten ind ad Døren hos os og lugte
 hvor den var, thi det er baade vist og sandt, at Folke-
 thinget ei har gjort det mindste meer for denne Lov end
 det hellig var nødt til, naar det ikke vilde gjøre baade
 sig selv og det danske Folk den usluttelige Skam, at i
 deres Dine var Troesfrihed enten noget saa affyren-
 ligt eller dog noget saa smagløst, at man aldrig engang
 maatte tænke derpaa eller tale derom, endfide da stemme

derfor. Folkethinget har nemlig kun med Røie tilladt, at Lovforslaget om borgerlig Troesfrihed maatte nyde Fremme og komme til anden Behandling, og da Over-tallet i det nedsatte Udvalg ganske lagde det tilside og foreslog noget ganske andet, der, naar det skulde være hensigtsmæssigt, forudsatte, at ingen af alle den saakaldte Folke-Kirkens Medlemmer skulde mindste Træng til den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, da maatte selv Spændet snart opgibe sit Forslag, og Udvalgets ganske andet blev igaar antaget med 70 Stemmer imod 10, blandt hvilke fattige Ti der endda var adskillige, for hvilke selv den ny Lov, der kun angaaer dem, som hverken hører til Folkekirken eller til noget andet anerkendt Samsfund, syndes alt for ukirkelig frifindet og fritænkerist.

Har altsaa Folkethinget ikke viist Forslaget om at gienneføre den grundlovlige Troesfrihed i hele Borgerlivet for lidt gunstig Opmærksomhed, for megen har det aabenbar ikke viist, det vil selv de ivrigste Kæmper for Folkekirkens Frihed for at faae Frihed bagefter nødes til at indrømme.

Uagtet jeg nu imidlertid fuldtvel erkjender Folkethingets vanskelige og indviklede Stilling i denne Friheds-Sag, som havde Ministrene, kunde vente at faae Landstinget og syndes at have Folke-Stemningen imod sig, saa fandt jeg dog, efter det nydannede Over-

læg, jeg kunde anvende, at saa langt, som Udvalget gik fra det oprindelige Forslag, der fritog alle Rigets Indbyggere for at underkaste sig enten Daab, Confirmation eller Brudevielse som en Børgerplicht, som en af deres borgerlige Lynger og Byrder, saa langt derfra, som der er til Antagelsen af en Lov, der maaskee at benægte næsten hele Folkets Krav paa eller Trang til borgerlig Frigjørelse fra Kirketvang, saa langt burde Folkethinget vist ikke gaet.

Dette stræbde jeg igaar, saa godt, jeg kunde, at stille Thinget for Die og lægge det paa Hjerte, og skøndt det ikke lykkedes mig at rokke Overtallets Beslutning i denne Sag at see mere paa de Enkelte, som ved denne Lov vilde faae en Frihed, Ministeren paastod, de ellers maatte nødes til at savne, end paa alle dem, hvis Krav var lige saa retmæssigt, men hvis Trang til Friheden ei for Diebliffet var saa indlysende, saa vil jeg dog meddele „Danstlerens“ Læsere og Læserinder min afvigende Betragtning af Sagen paa dens sidste Trin.

Da min Udtalelse ikke endnu er aftrykt i Rigsdags-Eftenden, kan jeg vel kun give mit Udkaft, men da jeg altid, naar jeg skriver for Munden, skriver udaf Munden, saa bliver mit „af Haanden i Munden“ næsten ganske det Samme, som mit „af Munden i Haanden“.

„Naar den høitæredede Minister for Oplysnings-
 Bæsenet fastes yttrede, at det vist ikke vilde giøre nogen
 synderlig Forskiel hvad vi endnu kunde have at sige om
 det Lovforslag som idag skal antages eller forkastes, og
 at han derfor med god Samvittighed allerede da kunde
 ønske at beholde det sidste Ord, da var jo vel endel
 æredede Rigsdagsmænd derom enige med ham, men Thi-
 ngets Døvertal havde dog i mine Mine forsklar Ret, da
 det fandt det urigtigt at afbryde Ordskiftet om Loven i
 sin Heelhed før det endnu var begyndt, altsaa at afvise
 det uøhørt. Det gjorde man rigtignok forleden ved
 Presselovens tredie Læsning, men det er vist nok hvad
 man nødig skulde giøre een Gang til, og allermindst ved
 en Lov som denne, thi det er jo klart, at gaaer man
 frem paa denne Wei, da bliver Forhandlingen ved Tredie
 Læsning et Uglebillede af Forhandlingen ved Treen Læs-
 ning, istedenfor, hvad den skulde være, en Forklaring
 af Forhandlingen ved første Læsning, saa Loven, efter
 ved anden Læsning at have modtaget alle de Ændringer
 og Tillæmpninger, man fandt hensigtsmæssige, nu i sin
 klare Skikkelse modtog sin endelige afgjørende Dom.

Saaledes i Almindelighed, og nu dette Lovforslag
 i Særdeleshed, der ikke har giennemgaaet nogen første
 Forhandling, er faldet ned fra Skyerne ved anden Be-
 handling og saa godt som slet ikke betragtet i sin Heel-
 hed, i sin hele Stilling paa den ene Side til Danmarks

Riges Grundlov og paa den anden Side til den Frigjørelse af Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, som hvad enten man vil kalde den Troesfrihed, Samvittighedsfrihed, Religionsfrihed eller, som Engelsen anden, der gaar bums paa det for Haanden virkelige, „Gudsdygtelses-Frihed“ (liberty of worship), er et i vore Dage aldeles uafviseligt Krav, som under en eller anden Stillelse, paa en eller anden Raade, ordentlig eller uordenlig, ved Lov eller uden Lov, maa tilfredsstilles, hvor enten Borgerlivet eller det høiere Menneskelig skal vinde en formet, varig Stillelse og rolig Birkfømhed.

Man har vist nok ogsaa herinde dristig paastaet, at ialtsald hos os her i Danmark var der saagodt som slet ingen Trang til en saadan borgerlig Frigjørelse fra det kirkelige Halsjern, da Folket var velforsøiet med det, som det var gaaet over til Folketirken fra den gamle Statskirke, men jeg maa tage mig den Frihed at sige hvad jeg kan bevise, det er ikke saa.

Det kan vist nok være sandt, hvad Læstader fra Holland og fra Jylland har understrevet, at de ingen Trang solde til borgerlig Frihed for Kirketoang, men det kan dog kun være sandt, naar de virkelig endnu søve den søde Søvn, hvortil vore verdslige Kirkeløve træde Folket og hvori vor gamle Statskirke indbyødte sine Medlemmer, thi ikke blot alle de saakaldte

„Dyvalte“ trindt i Landet har jo høiroftet forkyndt, at de i deres Saligheds. Sag ei kunde erkiende nogen verdslig Ragt og Myndighed, men vi alle, som er vaagne til aandelig Bevidsthed, hvad enten vi antager eller vi forlaster den Troesbekiendelse, som vore verdslige Love foreskrev, vi veed jo, at vi i denne Henseende ei med vor bedste Billie kan erkiende den verdslige Dyrigheds eller Rigsdagens Ret til at bestemme vort Forhold til Gud og Evigheden og i det hele til den anden, usynlige Verden, enten det, eller kan, som ærlige Mennesker, underkaste os deres Bestemmelser paa disse dem aldeles fremmede Tnemærker. Ja m. G. for at nævne noget aldeles bestemt, som jeg veed med fuld Visshed, saa seer de her en dansk Borger, en af den gamle Statskirkes gamle og, som man siger, meget gammeldags Præster, som har stridt hardt for alt det Indvendige i Statskirken, men har dog i alle sine 40 Præsteaar baade følt og paaftaaet Retten til borgerlig Troesfrihed og har selv følt Trangen saa dybt, at han ikke blot indstændig har bedt om at maatte træde ud af den i hans Dine rædsom forvirrede, halv forstenede og halv opløste Statskirke, men vilde selv af det haarde Forbud ei lad sig hindre fra at træde ud paa egen Fare, naar han ikke havde ladet sig bevæge ved Tanken om de Tusinder, som havde lyttet til hans kirkelige Røst og maatte fulgt ham ved det dengang borgerlig for-

tvivlede Skridt, og selv derved kunde han ikke lade sig bevæge, hvis han ikke havde næret det Haab, at hos det milde, billige og fredelige danske Folk maatte dog snart den milde og klare Oplysning om borgerlig Troesfriheds Retmæssighed og Nødvendighed ogsaa i Lovgivningen gjøre sig gjældende.

Nu, det Haab blev ei heller støttet, thi den Oplysning har jo gjort sig gjældende i Danmarks Riges Grundlov, der saa udtrykkelig som muelig hjemler Borgerlivet i hele sin Udstrækning Fritagelse fra alle kirkelige Hensyn, og jeg er sikker paa, at naar det Lovforslag, som min meget ærede, baade trofaste og lovfaste, Ven gjorde til at giennemføre denne Fritagelse af Borgerlivet, som tillige vilde frigiort Kirke livet i alle Samfund, naar det paa en Raade fik Overtallet imod sig, da var det ingenlunde fordi Overtallet enten misundte eller vilde nægte Rogen af os som danske Borgere den kirkelige Frihed, vi føle Trang til at nyde og har efter Grundloven ogsaa borgerlig Ret til at kræve, men at det kun var, fordi der var noget, der stødte den danske Gølelse og meer end der behøvedes, som stred mod indgroede Sædvaner. Og naar nu det nærværende Lovforslag er nær ved at faae Overtallets Stemme for sig, da er jeg ogsaa sikker paa, det er ingenlunde fordi man enten finder det svarende til Grundlovens Forjættelse eller fyldestgjørende for os af alle Betiendelser, som føle

dybt baade vor Ret og vor Trang til at føre et lovmæssigt Borgertiv uden alle kirkelige Indsigelser og at ordne vore kirkelige, vore aandelige Forhold uden borgerlig Indblanding, men Dvertallet kan kun lade sig bevæge til at stemme for dette Lovforslag, ved den Paastand af Ministeren for Kirkevæsenet, at de, der for Diebliffet aabenbar behøve og høiroftet kræve Udtagelse fra de gamle, verdslige Kirkelove, de kan ikke hjælpes dertil uden ved en ny Lov, men at det kan stee ved en Lov som denne. Og denne Paastands Rigtighed er det nu, jeg ikke blot drager i Tvivl, men reent ud benægter, i det jeg paastaer, baade at alle de, som føler Trang til borgerlig Troesfrihed kan faae den uden nogen ny Lov, og at dette Lovforslag kun vilde hjælpe meget faa af dem til denne Frihed.

Dels mener jeg nemlig, det er klart, at alle de danske Embedsmænd, der har lovet at holde Grundloven og vil følge den, maa drage deres Haand tilbage fra al Anvendelse af borgerlig Tvang i Kirkesager, saa at ingen Præst kan kræve borgerlig Tvang anvendt mod dem i hans Sogn, der enten, efter Indskrivningen til Ægtefællab, har biet hvad før kaldtes for længe med at lade sig vie, eller, som, efter Anmeldelsen af et Barns Fødsel, biede hvad før kaldtes for længe med at lade det døbe, eller som var blevet atten Aar gammel uden at lade sig kirkelig bekræfte i sin Daabspagt, og

sa at ingen Dommer, hvis slige Sager kom for ham, kunde enten domme til Lugthus eller til Bøder for saadanne kirkelige Forseelser. Dernæst har jeg jo selv hørt af den høitærede Cultusminister, at han havde sørget for, at ingen, som lod sit Barn henligge ubøbt, blev sat i Bøder, og den høitærede Minister maatte jo da ligesaa godt, efter sin egen Overbeviisning, kunne sørge for, at ingen kom i borgerlig Uheilighed fordi de ikke var kirkelig confirmerede eller havde ladet sig vie.

Saaledes kunde vi da alle, som føle Trang til borgerlig Kirkefrihed, være hjulpsne uden nogen ny Lov, og dersom derimod det nærværende Lovforslag antages og træder i Kraft, da er vi, aabenbar de fleste med Retten og Trangen til Frihed, som regnes til den gamle Statskirkes Birvar eller Chass, som man siger, skal være den Folkekirke, Grundloven nævner, saa langt fra at være hjulpsne, at kunde noget betage os selv Haabet om at opnaae denne Frihed, da maatte det være en Lov, som denne, der ene befatter sig med dem, der hverken regnes til Folkekirken eller til noget anerkendt Samfund, som om ingen andre herinde enten Ret eller Trang til borgerlig Troesfrihed end de, man herinde har kaldt „kirkelige Lovgængere“, altsaa, reent ud sagt, det samme som vore Fædre paa Verne kaldte „Kalkere“ og i Jylland „Kjeltringer“, som ogsaa da var fri for Kirketvanguen.

Skulde nemlig vi, som regnes til Følketirken, faae Gavn af den Frihed, nærværende Lov tilbyder, da maatte vi ikke blot aabenlyst træde ud af Følketirken, men holde os fra alle anerkjendte Kirkesamfund, og vogte os for at anerkjendes som et Kirkesamfund, og jeg skal overlade det til Følkethinget at bedømme, om det enten vilde være stemmende med Grundloven, med Borgerlivets eller med Følketirkens Laro, at vi, jeg veed ikke hvormange, men dog sikkert danske Følk i Tusindtal, skulde nødes til at være kirkelig husvilde for at nyde den borgerlige Troesfrihed, som alle vaagne Sjæle føle Trang til og alle danske Borgere efter Grundloven har Ret til at træve.

Bist nok vilde jeg, naar der ei kunde blive bedre Riob, ogsaa i disse dyre Domme kibe den nødvendige Frihed og raade mine Benner til det samme, men jeg er dog vis paa at handle i det danske Følks Hand og i Følketirkens velforstaede Laro, naar jeg foreslaaer Thinget at forkaste nærværende Lovforslag, der vilde stabe langt mere end gavne Frihedens Sag, og næsten gjøre det umueligt at faae borgerlig Troesfrihed fredelig og læmpelig giennemført i Danmark, hvortil der ellers nu er den bedste Udfigt, thi da den høitærede Minister har erklæret sig gunstig for Sognebaandets Løsning, saa er der al Udfigt til, at vi næsten alle, som regnes til Følketirken, ogsaa frivillig kan blive i den, uden at savne den aandelige Frihed, vi ikke kan eller

maar opgive. Hertil hører nemlig, efter min gamle Overbeviisning, blot tilligemed Sognebaandets Løsning en saa fri Forfatning i Folltekirken, at der f. Ex. kan være saa stor Forskiel mellem lige borgerlig gyldige Brudevielser, som der alt længe har været mellem mine reenkirkelige og saadanne reenhuslige, som de i sin Tid meget yndede og søgte Brorsonske Brudevielser, thi naar enhver i Folltekirken, som Staten understøtter, kan med lidt Uleilighed kan finde alt hvad han kirkelig søger, da gaar vist meget saa ud paa kostbare Eventyr. Denne læmpelige, og jeg tør sige baade kirkelig og borgerlig udmærket glædelige, Løsning af det for Borger-Samfundet sørgelige Stridsspørgsmaal om den rette Wei til Guds Rige, denne Løsning vilde langt fra at forberedes, saavidt. væsentligt forebyggas ved Antagelsen af nærværende Lovforslag, som jeg derfor paa det kraftigste og kærligste maa fraraade."

Saavidt Rigsdags-Talen, og det gjorde mig meget ondt, at mellem de Udsættelser, den høitværende Minister gjorde paa min Tale, som syndes slet ikke at have hæret ham, var ogsaa den, at baade havde jeg gjort Regning uden Bort, naar jeg ventede at Folltekirken skulde blive rammelig nok baade til mig og mine Antipoder, og at jeg havde modtaget mig selv ved at nægte den verdslige Magt. Det til at give Love i Troessager og vilde dog have den til at paansætte Folltekirken en urime-

lig Troesfrihed. Selv-Rensigelsen vil Læseren strax see, jeg var fri nok for, naar jeg kun yttrede Døstet som en saa fri Forsatning i Føllekirken, som ovenmeldt, uden at berøre Raaden. hvorpaa Døstet muelig kunde opfyldes, men da jeg alligevel ganske rigtig troer, som der ogsaa staar i Grundloven, at Føllekirken's Forsatning skal vednes ved Lov, altsom af Rigsdagen og den verdslige Dyrighed, saa skal jeg tilføie et Par Ord om denne Sag, som synes mig klar nok, men synes endnu at staae noget dunkelt ikke blot for mange Præster og Professorer, men selv for den høitæredne Minister.

Lagtet der nemlig ikke staar i Grundloven, hvad der stod i Udskætt, at med Føllekirken menes det Kirkesamfund, som Folke-Mængden vedkiender sig, saa maae dog Lovgiverne ei blot have Ret til men ogsaa have den Pligt at paasee, at denne saakaldte Føllekirke, som opholdes paa almindelig Besøffning, ikke faaer en Indretning, der kan stille den ved Mængden af Folket, og derved ei blot giøre dens Raamtomt og latterligt, men giøre den selv til en forhadt Dyrde for Folke-Mængden, der, udenfor den, maatte selv besøffe sin Guddyrkelse og dog bidrage mest til at vedligeholde hele Landet over en dem ubehagelig Guddyrkelse for Mindreparten. Lader det sig altsaa, som jeg paastaar, forudsæe, at hvis man i Føllekirken ikke

vil afvide, men indskrænke den selvtagne Frihed, som enhver dygtig Præst i den danske Statskirke gennem øver et halvt Aarhundrede har nydt, da kun Folkekirken vil beholde enten Overmaalet af aandelige Kræfter eller Mængden af Folket. da lader det sig ogsaa forudsige, at den eneste hensigtsmæssige Ordning af Folkekirken er, ved Præsternes fritagelse fra alle andre kirkelige For skrifter end „den Hellige Skrift“ og ved Sogneboandets Løsning, at gjøre Stillingen og Betydningen i Folkekirken friere baade for Præsterne og deres Kirkegængere end de kan være i noget andet Kirkesamfund. Kun da vilde man nemlig have Rimelighed for frivillig at beholde baade et stort Overtal af Folket og et stort Overmaal af de aandelige Kræfter i Folkekirken, hvad dog er det eneste, der kan gjøre en kirkelig Stats-Indretning forsikkelig og derved ikke skadelig men gavnlig for det Hele. Grundlovens Bestemmelse om at Folkekirken skal kaldes „evangelisk-luthersk“ kan heller ikke lægge mindste Hindring iveien for en saadan vist nok usædvanlig Frihed, thi da det i Grundloven ligesom med Glæde er indgaaet at give Folkekirken et kirkehistorisk Navn eller andre Kiendemærker, som henvisse paa en bestemt Stikelse, saa har Lovgiverne aldeles frie Hænder til at bestemme, hvorledes den evangelisk-lutherske Kirke skal være indrettet, som i Danmark skal kaldes Folkekirke og nyde den samme

ved Grundloven tilfikkede Underkøttelse. De Præster eller Kirkegængere, som ikke er fornøiede med den Forsætning, Loven foreskriver, har nemlig ei det mindste at klage, naar det staaer dem frit for at træde ud, stifte et Kirkesamfund og søe en Gudsdyrkelse som sættes dem, og ligesuldt beholde Afgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder. Naar kun denne grundlovlige Udvei staaer aaben, skal jeg derfor heller slet ikke klage, om man indbretter Folkekirken saa fremt, at jeg ikke kan røre mig i den, men jeg vilde da kun beklage at man ikke havde bedre Vie for Folkets, Folkekirken og Christendommens i aandelig Frihed sammensmeltende Lær; thi hvad Christendommen ved en saadan Frihed tabte, var kun Skindet af at være hele Folkets Tro, men hvad den vandt, var et nyt Liv i Aand og Sandhed!

Bestillinger paa „Daughteren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Postbuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 68 St.

Samlert og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Iyverdagen d. 22. Februar. Nr. 8.

Den Danske Ende paa den Tydske Krig. (En Drøm.)

At jeg ikke uden i Drømme kan see til Enden af den Tydske eller sædvanlig saakaldte Slesvigske Krig, det har jeg vist tilfælles ikke blot med „Danskere“ Læserinder og Læsere, men med alle baade Store og Smaa herinde, som ikke seer giennem de tydske Brillen, der altid ved Enden viser os Danmark som en gammel Kiælling paa sine bare Knæ foran det tydske Uglebillede af Keiser Augustus. Ja, Læsere har vel nok hørt, at Tyssland i mange Herrens Tider har havt en saakaldt „Keiserlig Majestæt“, der vel sædvanlig midt i selve Tyssland havde meget lidt at sige, men gjorde dog, ligesom Italiens „Pavelige Hellighed“, Krav paa et vist Over-Herreedsomme ikke blot i hele Christenheden, men i hele Verden, og at denne tydske Keiserlighed grundede sin Adkomst til Verdens-Thronen derpaa, at det fornemmelig var Tysserne, der ødelagde

det gamle Romerske Keiserdømme, som raadte over al Verden, og at altsaa Tyskernes Konge, efter den guddommelige Krigsret, var den keiserlige Voldsmands (Tyrans) baade nærmeste og eneste rette Arving. For at denne keiserlige Paastand imidlertid ikke skulde klinge alt for naragtig midt i Christenheden, saa indbrøgte den tyske Stolemester med stor Skarpsindighed og endnu større Riefsommelighed alle dem, der vilde, eller nødtes dog til at lade, som de vilde, høre paa ham, at naturligviis var den tyske Keiserlighed ikke, som den romerske, ugubelig, men hellig, ikke hebenst, men christelig, og for med eet Ord at udtrykke denne væsentlige Forskiel, kaldte Stolemesteren ikke blot det tyske Keiserdømme det „hellige Romerske Rige“, men kaldte ogsaa den tyske Keiser paa Latin „semper Augustus“, hvilket han vel oversatte paa Tysk „alzeit Mehrer des Reichs“, altsaa paa Dansk „immer over Strævet“, men forklarede dog paa det grundigste saaledes, at eftersom Keiser Augustus ikke blot var den første, den ædleste og kloge af alle de romerske Keisere, i hvis „gyldne Tid“ baade Virgilius, Horatius, Ovidius, Livius og mange andre guddommelige Pennesørere blomstrede, men eftersom den samme Keiser Augustus raadte over hele Verden, da „Christus“ blev født, og udtrykkelig nævnes i „Evangeliet“ som Herre over Christi Forældre og Fødeland,

og efter som Christus selv har sagt: giver Keiseren hvad Keiserens er! saa er det Augustiske Keiserdømme paa een Gang det rette Verdens-Rige og den „Christelige Stat“. Hertil kommer endnu, at Keiser Augustus Tid ogsaa var „Fredens“ Gulbalder, saa Freden forstyrredes kun ved den hedenske Keisers Blindhed, som ogsaa vilde herske over Tyskland, der dog, som Jdeernes Fødeland, ikke hørte til den gamle romerske Verden, men stod over den som en svævende Guds-Roder, med Jdeen om det rette Verdens-Rige og den christelige Stat under sit Hjerte, saa der maatte den ugubelige Keiser Augustus lide sit berømte Nederlag, til et Barfæl om, at kun den hellige, evig tyffe Keiser Augustus kunde, som med guddommelig Ret beherske, saa med guddommelig Visdom frede og berolige al Verden, paa Tyskland nær, hvor den evige Jdee maa blive ved at gjøre frit, for bestandig at aabenbare sig i immer fuldkomnere Skikkelser!

Dog, jeg seer nu, hvad Læserinden vist længe har mærket, at jeg blot ved at nævne Tyskland blev smittet af den tyffe Uendelighed, og over den tyffe Drøm om det hellige Romerske Rige nær havde glemt min egen danske Drøm om Enden paa den jydsk Krig, som vi, trods alle Daneherrens Seire, endnu maae sukke over og slatte til og grue for Uendeligheden af.

Jeg vil da, saavidt mueligt, springe over alt hvad der trænger sig ind paa mig til Dplysning af den tyffe Keiserligheds Krav paa Dverherredømmet i det lille Danmark, baade i Middelalderen, da denne Keiserlighed beraabde sig paa Snybstagens Ret, som selv danske Konger, naar de var landflygtige, eller havde overlegne Medbeilere til den danske Throne, eller var paa anden Maade i Klemme, havde erkjendt, og i Nytaars-Tiden, da den beraaber sig paa Pennespidsens Ret, som mange danske Pennesliffere, der havde gaaet i tyff Skole, eller i slet ingen, selv havde forskrevet sig til at forgude, jeg vil, saavidt mueligt, overpringe, det vil sige: kun løselig berøre alt dette, der selv ikke er den nærværende Krigs-Sag uvedkommende, men spaaer den snarere Uendelighed end en god Ende, som dog er, hvad alle Danskere maae ønske, og hvad jeg, som sagt, endnu tager mig den Frihed at drømme om.

Altsaa jeg drømde, som vi saakaldte halvgale Menneſter, jeg mener Skjalde og Rimsmede, pleier at drømme, halvvaagen, at det var gaaet med den jydſke Krig omtrent som det virkelig er gaaet, kun lidt roffere, ſaa Tilbagetrængelſen ved Sleſvig i 1848, uden nogen Baaben-Stilſtand, fulgdes af Giennembruddet ved Frederis, Fremrykningen til Jdſted og Dannevirke og Indtoget i Frederiksfort og Kronværket, ſom forſt

nylig har staaet i de tyske Aviser med „sort Rand“, men findes indtegnet i Danmarks Aarbøger med „rødt Blet“.

Derpaa drømde jeg, at mens de saakaldte danske Diplomater, efter mange mislykkede Forsøg paa at fikere sig selv en Pen, der endnu var spidsere end den tyske, fortsatte deres med Rødvendighed uendelige Forsøg paa at kisse, hitte eller paa en eller anden, til-labelig eller utillabelig, Maade faae Fingre paa en tysk Pen, saa spids, at den stak alle tyske Penne af Sælden, da hørde man pludselig i Kjøbenhavn, til sin store Forstrækkelse og endnu større Forbauselse, at Kænsborg, ingen kunde begribe hvordan, paany havde opstuffed Dyrørs-Kænen, og var forladt baade af de danske og de østerrigske Tropper, uden forsaavidt endeel af dem var enten blevet overvælde, overraskede eller overtalte til at blive derinde paa deres Kærsord, eller uden at tale om Kæren, paa Lykke og Fromme.

See, nu var vi da lige nær, efter alle vore Seire og al vor Fredslutning, undtagen forsaavidt, at vi nu dog endelig, hvad man snart havde forsvoret Mueligheden af, var blevet flogede af Skæde, og lovede os selv, at kunde vi nu bare faae Bugt med Kænsborg, da skulde Vølfer tage baade ved Kænsborg og ved hele Holsten, det vil sige, de skulde faae Lov til at

gaae ad Helvede til, hvor de heller vilde være med Tyffen end i Himmerig med Dauffen.

Nu varede det heller ikke længe, før der kom gode Efterretninger fra Rensborg, eller rettere fra Danehæren, som indberettede, at Rensborg, Gud ske Lov! var sprængt i Luften og den „dødsmodige“ holstenste Krigshær splittet ad i hundrede tusinde Stykker, hvormed det var gaaet saaledes til, at efter en haard Besleiring af Østerrigerne fra Syd og Danehæren fra Nord, havde Holstenerne i deres Fortvivlelse besluttet ei blot at efterligne, men saa høit som den tyffe Idee er over de danske Træfster, at overgaae det berømte Udfald fra Frederis, og havde desaarfag drukklet sig pærefulde og med hele deres Styrke ved Nattetid styrtet løs paa de danske Forskandsninger, hvad da havde havt det blodigste Slag i det nittende Aarhundrede til Følge, hvori mange danske Helte gik til „Kyes Brigade“, men den holstenste Hær blev aldeles tilintetgjort, da de, der undgik Blobbadet, sprang i Luften ved Miner, som de selv havde anlagt.

Hermed endtes Krigen, thi nu blev endelig Statsraadet enigt med Kongen af Danmark og det Danske Folk om, at selv hvis der laae et Kalifornien skjult mellem Rensborg og Altona, saa var Holsten dog ikke Tusindedelen værd af hvad dets Underkuelse, Besiddelse og Forsvar maatte koste Danmark, medens

derimod det herreløse Holsten var et Tvistsens Guld-
 æble af første Staafe at trille ind mellem alle de tyske
 Rager, baade store og smaa, saa Intet kunde være
 tjenligere til Danmarks Fred end at lade Tyskerne
 træffes i Haare med hinanden om den historiske Ret til
 Holsten, og om det hellige Romerske Riges og den
 Christelige Stats Lærd og Krav i saa Henseende. Som
 sagt, saa gjort, Holsten blev overladt til Tyskland og
 Slesvig til Danmark, og derved fik Danmark Fred, som
 det baade inderlig ønskede og høilig trængde til, og
 Tyskland fik, hvad ene kan staae dets Naboer Fred,
 en ny og gyldig Grund til indvortes Splid og Strid.

Ja, vil man sige, det er en Drøm, der aldrig
 gaaer i Opfyldelse, og derom nytter det ikke at tvistes
 med Noget, thi det kan ene Tiden vise, men hvad jeg
 vil gjøre „Danstærens“ Læsere og Læserinder opmærksom
 paa, det er, at hvad man troer saa vist at kunne sige,
 gaaer aldrig i Opfyldelse, det er ingenlunde, at vi en
 af Dage kunde faae en ganske tilforladelig Efterretning
 om Fornæftelsen af den holstenste Opstand, og dernæst,
 med kortere eller længere Mellemrum, om Rensborgs
 Beleiring og Dansehærens afgjørende Seier, thi det første
 vilde Folk i Kiøbenhavn finde meget rimeligt, og det sidste,
 hvor urimeligt det end efter tysk Regning maa kaldes,
 maatte dog findes ligesaa mueligt som Seiren ved Jbsted
 og Forsvaret af Fredrikstad, men at hvad man mener

kan „aldrig stee“, det er, at Danskerne skulde blive floge af Skade, og det saa floge, at de heller vilde have et lille Himmerig for dem selv, end bygge paa det store Helvede med Tyskerne, og nu vil jeg dog spørge alle Dannemænd og Dannedvinder, hvorfor netop det, der dog igrunden er det allerrimeligste under Solen, skulde være en Umuelighedens Umuelighed? Sæt nemlig, at det var to onde Ting, Danmark havde at vælge imellem, enten at være utyft eller at blive udansft, skulde da ikke gamle Folk saavel som Børn, lærde Mænd saavel som Bønder, kunne forstaae, at det utyfte var dog i Danmark et langt mindre Døde end det udansfte, og da nu selv den tarveligste Tilværelse er et stort Gode i Sammenligning selv med den mest glimrende Tilintetgjørelse, saa haaber jeg fremdeles, at hvordan det ellers gaaer, Danskerne dog vil ende med at lade Tysken fare og for Alvor prøve, hvad Dansft dner til, naar det bliver brugt. Lad os derfor drømme om det til det stee!

Krigs-Hæren, Rigs-Dagen og Rigs-Standen i Danmark.

Da jeg i Søndags efter Kirke-Tjenesten var oppe i Ridehuset for at hilse paa „Tiende Lette“, som har taget udmærket Deel i Kampen for Eider-Grændsen og Danmarks Bestandighed, og som begge mine Sønner for det meste har fulgt, da blev der, blandt mange andre Staalere, ogsaa udbragt en Staal for Folkeraadet, men dog hverken under Navn af dette eller af Rigsdagen, tværtimod under Navn af „Stænderne“, og det var ingenlunde blot som Folkethingets Aldersformand dette jordslaaede Navn skurrede i mit Øre. Man kan vel sige, det var blot en Fortalelse, meget undskyldelig hos en Krigsmand, der havde holdt Marken hele den Tid, mens Grundloven var iværk og den ny Tingenes Orden igiære, og jeg vil forsaavidt heller ingenlunde gaae irecte med nogen Enkeltmand enten om hans Synsmaade eller hans Talebrug, men om end det altid ubanst og upasfende, nu usalig hensovede „Stænder-Navn“ kunde giælde for en af de sædvanlige Mund-Slippinger eller Feiltagelser, saa stemmede det dog kun alt for godt overeens med den Misliendelse af Grundloven og Rigsdagen, som man offenklig, baade i Folkethinget og i Læseverdenen, dristig har paastaet, fandt i det hele Sted hos Dauehæren, saa det er i

mine Dine en ganske alvorlig Sag, at den eneste Gang, man i Ridehuset syndes at drikke Rigsdagens Staal, da drak man ikke dens, men „Stændernes“!

Nu, jeg har aldrig hørt enten til Grundlovens eller Rigsdagens Lovtalere, men har tværtimod baade i Huset og uden Huset gjort mig al optænkkelig Umage for, at de begge skulde blevet og virket langt anderledes, ogsaa med Hensyn paa Danehæren, end de blev og end de gjorde, men „Stænderne“ i hvilkensomhelst Bemærkelse, man enten har taget eller kan tage Ordet, Stænderne, som, hvordan man vender dem, altid staaer „Folket“ iveien, og kommer meget let selv uforvarendes til at træde „Folket“ paa Rakken, dem har jeg længe før 1848 brudt Staven over, og bliver aldrig saa gammel, at jeg skulde angre det, og Krigs-Standen i Særdeleshed, som en af Danmarks Riges Stænder, er mig noget saa utaaaleligt, at jeg kan ikke engang høre ymte derom uden at fare i Harnist derover.

Hvad nemlig Krigs-Hæren i ethvert Folke-Rige har været og maa være: Folket selv i hele sin Ungdoms-Kraft og Styrke, det maa Danehæren ret egenlig være, fordi baade er Danmarks Rige saa lille og det danske Folk saa fredeligt og fredsaligt, at enhver Erobrings-Krig, selv naar den førdes lykkeligst, maatte igrunnden være ligesaa ufølselig som uhelbsvanger,

og enhver Forsvars-Krig vil, for at lykkes, udtræve af hele det lille Folk saa store Dpoffrelser og saa levende hjertelig Deeltagelse, at allensalbs i Danmark kan en »Krigs-Stand« umuelig være Folket kjær eller Riget gavnlig, men er i Freds-Tid en stor Lande-Plage uden i Krigs-Tid at kunne formindste enten Rigets Fare eller Folkets Dpoffrelser. Hvis derfor Danehæren nogensinde, som Gud forbyde, efterat have kæmpet modig og seiret glædelig for Fædernelandet, skulde forlange at lønnes derfor med Dpretelsen af en i Fredstid anseelig, velrustet, velbetalt, mægtig og myndig Krigs-Stand, da var Danehæren selv blevet det lille Riges farligste Fiende og undergrov baade Rigets Tilværelse og den friherlige Stilling, den, som Folke-Styrken til Fædernelandets Børn, i denne Krig paany har indtaget og maa nu hævde sig, saalænge Danmarks Rige skal bestaae og Danehæren nævnes, thi hvis denne Hær nu ei længer vilde noies med at være usynlig i Fredstid og kun, naar Luren gjælder, ligesom ved et Trylleslag at vore op af Jorden til alles Forundring, til Fiendens Stræk og Rigets Frelse, da var det forbi baade med Danehæren og Danmarks Rige, og enten de da tabte sig i en tyft eller i en russisk Heelstat og Krigsstand, det vilde igrunden, i folkelig og menneskelig Henseende, gjøre liden eller ingen Forskiel.

Med denne Betragtning af de virkelige, i Berdens-
 Lobet vel tilspyneladende meget smaa, men for alle Danner-
 mænd og Dannedvinder dog meget store, og, som jeg
 troer, ogsaa i Menneskeslægten Levnetsløb vigtige For-
 hold og Omstændigheder, maa jeg vist nok fristes til at
 mistvivle om Danmarks og Dansthedens virke-
 lige Nedning, thi jeg veed jo godt, at baade er den
 herskende Stemning i alt hvad der kalder sig selv
 „Armeen“ for en Krigs-Stand paa Freds-Fod,
 med et fornemt, trykkende og kostbart Soldater-
 Væsen, at derhos er det vel Regjeringens Anskuelse, at
 en saadan Krigs-Stand, om den end maatte købes
 baade paa Folkets og den folkelige Selvstændigheds Be-
 løftning, er Statens uundværlige Støtte, og endelig,
 at selv Folkethinget, som dog har en Følelse af,
 hvem der maa betale Gildet, og at et Rige er meget
 slet tjent med en Krigsstand, som behersker og fortærer
 det, selv Folkethinget tænker uidentivl, at en saadan
 Krigsstand, med et til Krig fuldtalligt Officeer-
 Korps paa heel og halv Sold, med en almindelig Ud-
 skrivning og Afrettelse ved Krigstugt af Folke-
 Ungdommen i Fredstid, er vel et stort, men et „nød-
 vendigt“ Onde, som man faaer at finde sig i.

Ja, tilvisse fristes jeg til Mistvivl, om Dan-
 marks og Dansthedens virkelige Nedning, hver Dag, jeg
 faaer paa mine Been, og ei mindst, naar jeg tænker

paa Krigsstanden i Fredstid, der altid ligner
 Pharaos magre Kæber, og ingensteds meer end i Dan-
 mark, men jeg har besluttet aldrig at fortvivle om
 Danmarks og Dansthedens virkelige Nedning, og seer
 nu til min store Glæde, at jeg behøver det ikke heller,
 blandt andet fordi „Fortvivlelse“ med alt hvad dertil
 hører er i grunden ligesaa lidt Dansk, som det er Græsk,
 men er blot og bart Lyst, som man blot behøver at
 vare sin Mund for eller at spytte ud, for at blive
 det lidt.

Mistvivl er altsaa det yderste, hvortil man paa
 Dansk kan drives, og den er der gode Raad for, naar
 Danmarks Lykke saa tit og saa fiendelig har be-
 flæmmet den, som nu i de sidste tre Aar, da Mis-
 tvivlen ordenlig er sat i Gabetoppen, saa ingen af
 os kan have Lyst til at dele halvt med den, men maae
 alle føle os bevægede til langt heller at troe paa Dan-
 marks mageløse Lykke, der saaledes har spillet Giel
 med det enige Stor-Lystland og med det havomslungede
 Holsten-Gottorp, at mens den seierlige Danehær
 drager ind ad Hovedstadens Porte med Frydefang, drager
 Danmarks Arvesiende ud af sin Koberkule med
 Graad. Med Troen paa denne Danmarks Lykke,
 meget bedre end Forstanden, gaaer jeg da ikke blot rolig
 forbi Mistvivlen i Gabetoppen, men kan ikke engang
 bære mig for at støse den lidt i Forbigaaende for al den

Slarpsindighed, hvormed den mistænkte Danmarks Lykke og trøstede sig selv over det danske Riges efter Mistvibens Love unndgaaelige Undergang, og med denne nys befæstede Tro paa Danmarks Lykke, tør jeg ogsaa haabe, at baade Kongen, Folket og Folkethinget dog endnu betids, om end først paa den høie Tid, vil opdage, at alt hvad der kan siges til en Krigsstands Afbeslutning eller for dens Nødvendighed, bestandig forudsætter, enten at Folket ikke kan og vil forsvare sig selv, eller at Vdrigheden ved Krigsstandens Hjælp vil undertue Folket, saa at i Danmark, hvor Folket nys saa klarlig har viist, at det baade kan og vil forsvare sig selv, og hvor Vdrigheden hverken kan eller vil undertue Folket med Folke-Kraften, der vilde det være en topmaalt Daarsskab at skabe en Krigsstand, der ved sin blotte Tilværelse maatte udtære Landet, forknytte den fribaarne Ungdom og udtømme de Hjælpekilder til Rigets Børn, som maa findes i Folkets Fædernelands-Riærlighed, Frimodighed, Velstand og Veltilfredshed! Dette er vist nok, efter Omstændighederne for Diebliffet, meget haabet, men Danehærens nyeste Daad og hele det danske Folks Levnets-Løb berettiger alle og forpligter Dannemænd til det største og lyfeste Haab, hvis Opfyldelse er indenfor Muelighedens Grændse.

Nu vil dog vist Ingen nægte Mueligheden af, at Danehæren, som bestandig gaaer ud og ind af det

danske Folk, kan komme til at indsee, at den er eet med Folket, og at naar Folket med Dancøeren i sig opløfter sin Røst, denne danske Folke-Røst da kan og vil overstemme Major Harbous hylende Ben og nedbysse alt Straal paa en Krigsstand, til hvis Gavn Folkethinget skulde ville, og hvis Blomstring i Fred paa Folkets Betsøftning skulde være en Krigsret, man i fornøden Fald vilde vide med Næverne at giøre gjældende. Ja, jeg tør og maa endnu gaae et Skridt videre og paastaae, at hvormange Hindringer, der end kan ligge og kan lægges iveien for den danske Ungdoms folkelige Oplysning og den danske Folkestemmes Opføttelse, saa er det dog igrunden meget rimeligere, at et heelt Folk, stort eller lille, som har Wine i Hovedet og Munden til Tjeneste, vil baade lukke sine Wine op og see paa sit eget Bedste og lukke sin Mund op og kræve sin Ret, det er meget rimeligere end at Folket skulde blive ved at see med andres Wine og snakke „Freds-Soldaten“ efter Munden, til det styrtede i den Afgrund, som Underholdningen af en Krigshær til Freds-Brug og almindelig Krigs-Tugt i Fredstid med en Jern-Nødvendighed har styrtet og maa styrte ethvert Folk i, som enten lod sig forsvare og beherske af Soldater (Leietropper), eller lod sig indbilde, at dets egne Børn, naar de lod sig lokke eller true til at krybe i Soldater-Troien og sværge til Fanen, forvandlede til

„Soldater“, til Leietropper uden Faber, uden Moder og uden Slægtregister, uden Modersmaal, Fæderneland eller Borgerret, forvandledes altsaa til et blinde Krigs-Redskab i Tugtemesterens Haand, der endnu bedre lod sig bruge mod Folket end mod Fienden, til Rigets Udelæggelse end til dets Børn!

Da nu det igrunder rimeligste her er det allerbedste, og da Borherre, som kan alt, immer vil det allerbedste, saa haaber jeg med Rette, at Krigsstanden i Danmark, langt fra at opsluge Dansehæren, skal forsvinde i den, saa Danmark herefter altid skal synes værgeløs i Fred men findes i Krig endnu bedre forsvaret end i Aarene 1848—1851, skiondt dette, efter Kampen og Seieren ved Idsted, Nissunde og Fredrikstad, er meget sagt. Efter „meget gjort“ er nemlig „meget sagt“ aldeles i sin Orden.

Bestillinger paa „**Dansteren**“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 63 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Spørbogen d. 1. Marts. Nr. 9.

**Elisabeth Christine Margaretha
Grundtvig, fød Blicher.**

(Hendes Hære Efterladte tilgævet.)

(Februar 1851.)

—
Lidt gamle Seer
Doier sit Hoved taug:
Al! hun er borte —
Hun, som ham elsted mest;
Ei meer han horer
Ordet med Kjærligheds
Lifligste Hjerterost
Fra Livets Sommer.

Ei meer han stær
Diet, som mindet ham
Om Nordens tybe
Herlige Himmelspeil;

Den Sjæl, som stille
 Lytted til Skjaldens Flugt,
 Flyver nu over ham
 Paa Himmelfraaler.

Men graaet Seer
 Løfter sit Lanteblis:
 Hans Mund: forsmættet
 Straalen for Livets (Glim);
 Fra Mandens Høre
 Evige Fædreland
 Hvister hans Ungdomsbrud:
 Guds Fred, Du Kjære!

Dg atter seer han
 Diet, som minded ham
 Om Markens Kornblomst
 Dg om det dybe Hav.
 Han atter hører
 Røsten med Skovduens
 Indigste Hjerteklang
 Fra Livets Sommer.

Lil bjærve Søner
 Flyve Betsignelser
 Med Dannekvindens
 Fryd i forjættet Land.

Til Hjertets Datter
 Naader hun Himmelfred
 Og til hin Sjæleblomst
 I Vernebyggen.

Guds Fred hun aander
 Ud fra sit Paradis
 Til dem, hun elsked,
 Og — dem, hun aldrig saae.
 Dybt Skjalden føler
 Paradis-Luftningen,
 Seer i Guds Rige ind
 Med stille Lovsang.

J. S. Jørgensen.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

II.

„Danstærens“ Læsere og Læserinder har flittet, saavel som jeg, i den senere Tid hørt og læst en heel Deel om Grundloven og Rigsdagen, der ikke tjende synderlig til deres Anbefaling, da de, efter Sigende, skulde stille paa at gjøre os til Hedninger allesammen,

og kunde let virke til at den militære Læge-Stand og kansee hele Soldater-standen enten maatte forgaae eller, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre en Ophævelse (Erhebung), som man i daglig Tale kalder Dyrer. Hvad nu mig angaaer, da rører saadant noget mig egentlig slet ikke, thi jeg vilde ønske, at baade Grundloven og Rigsdagen var saa hedenske som mueligt i Nordens Aand, da de saa vilde være baade Folke-Dyden, Folke-Retten og Folke-Friheden udmærket gunstige, og jeg er sikker nok paa, at har vi kun en fædernelandskiærlig, kraftig og modig Ungdom, og en sund folkelig og menneftelig Udvikling, da slaaer vi os godt igiennem i Krig saavel som i Fred, om vi end ikke har en eneeste, der sætter sin Værelse i at være "Freds-Soldat", eller en eneeste, der gjør Krav paa standsmæssig Stilling og Lønning som Krigs-Læge i Fredstid. Derimod er det langt fra at være mig ligegyldigt, om den Mening, jeg er tilfreds, paa hvilke Veie og med hvilkensomhelst Besmykkelse, udbreder sig blandt Folket, at Grundloven og Rigsdagen skulde være til Hindrer for gode Love, for Rigets Velstand og Folkets Velgaaende, saa man maatte ønske dem begge affættede, jo før, jo heller, thi en saadan Mening anseer jeg ikke blot for aldeles ugrundet, men for saa fordærvelig, at kun Danmarks og det danske Folks arrigste Fiender, kun Holsten-

Støtterperne og deres storsyffe Belyndere, kan glæde sig ved denne Rænings Udbredelse.

Denns min Overbeviisning turde vel have saameget mere Krav paa Opmærksomhed, som jeg aldrig har gjort nogen Røvertale af mit Hjerte, men selv da man søer mede allermeest trindt omkring mig for en ny Grundlov og et lovgivende Folkeraad, har aabenhjertig bekendt, at begge Dele, saaledes som de for Næbløkket kunde ventes, let kunde blive mere til Skade end til Gavn, og var langt fra at stille den Sikkerhed for den borgerlige Frihed og for en viis, folkelig Styrelse, som man deraf ventede. Derfor mener jeg, det er rimeligt, at naar jeg desuagtet paa det bestemteste erklærer mig mod al Ræbsgang til 1847, og for Haandhævelsen af Grundloven og den derved hjemlede Rigsdag, da maa jeg dertil have vægtige Grunde.

Disse mine Grunde skal jeg nu stræbe faa tydelig at udpege, som jeg med Hønnen formaer, og jeg vil haabe, at alle Dannemænd vil føle sig drevne til at overveie dem, for de stemme for, at syv Ministre og en Haandsfuld andre høie Embedsmænd med dem. paa ny bag Kongens Ryg og under Enevoldsmagtens Skjold skulde upaatakt kunne giøre og lade alt hvad de vilde, handle med Folket og Riget og alt hvad der er i dem efter eget Lykke.

Dette er nemlig min Hovedgrund for den ny Tingenes Orden med Grundlov og Rigsdag, at hvormange Lyder den end kan have, naar man sammenligner den med hvad der var offerbødt og usseligt, saa er den dog som Dag mod Nat i Sammenligning med hvad der gik nærmest forud og hvad der, naar den afskaffedes, vilde følge nærmest efter, thi det var og vilde være et aldeles ubausk, plattyst, iskoldt, stramt og lastigt Dødbider-Bæsen, der uden mindste Betænkelse opoffrede Danmarks Rige og det danske Folk for en saakaldt Heelstat, hvori Danmark toges paa Slæbetung af Slesvig-Holsten-Lauenburg, og det danske Folk dreves til at fornægte sig selv og sit Modersmaal og at lade sig afrette i den tyske Skole til Lyslernes Trælbyr og Abelatte.

Ja, dette var aabenbar Udfigten, der aabuede sig for os i Begyndelsen af 1848, og som, trods alt hvad siden er gjort og skedt, trods Grundlov og Rigsdag, endnu bestandig lærer i Baggrunden og pigger frem ved enhver Underhandling om Danmarks fremtidige Stilling til de saakaldte Hertugdømmer, saa vi, saa Danmarks Rige og det danske Folk havde aabenbar forlængere siden været folgt til Holsten-Gottorperne og det tyske Sammensurium, dersom, det ikke var blevet forhindret ved Dunsvinget i Marts 1848, og ved den dermed paa det noieste sammenhængende Dødskamp og

Kiosseier, og denne Forhindring vilde antagelig kun have været en tydelig Forhulelse, hvis Stats-Rætkonvict kom i sin gamle Kirke. Gang-paany.

Spørger man nu, om jeg tør indsejaa: for, at alle det Samme bliver Tilfældet, om end baade Grundloven beholder sin Gyldighed og Rigsdagen sine Rettigheder, da maa jeg vist nok svare, at en Grundlov og en Rigsdag uden Rygskjold hos Folket umækelig kunde give Mirakler, men jeg lægger dristig til, et halvt Riget og Folket reddes, da maa det være med Grundloven og Rigsdagen, som jo er det eneste, der kændelig faaer indien for at Danmarks Rige kan opheves et være et eget Rige og spalte ned til en Ervedieedel af et Slesvig-holsten-lauenburg-dansk Rige, og at det danske Folk kan underkastes en anden Lævgioning end sin egen, hvori Kiendens Sprog og Stemme blev ligesaa berettiget som det forhen danske Folks.

Ja, denne Indlemmelse af Danmarks ældgamle Rige i et splinternyt Rige, endnu værre end Ungarns og Bøhmens i Østerrige, og denne Forgjørelse af det danske Folk til en blot Tilstørrelse af et ligesaa udansk som dansk Rigets Indbyggere, og denne Fornedrelse af det friboerne, ædle og kække danske Folks Modersmaal til en af Dialekterne i et Monarki uden Modersmaal, en Dialekt, som vel paa Papiret skulde være lige berettiget med det tydske Sprog, hvilket

vog 40 Millioner lalder deres Modersmaal, men som i Virkeligheden maatte aldeles fortrænges fra det offentlige Liv af en saadan indentaust Arbeidskraft; denne Tilintetgjørelse af Danmarks Rige og det danske Folk er det aabenbar, der foreslaaes os, ikke af vore aabenbare Fiender, thi det vilde efter Dauchærens Sveire kun være at Jee ad, men af vore tilsyneladende Venner, som vel endnu turde have stor Indflydelse paa vort Statsraad, paa dets Tilbud og Indrømmelser. Det er Danmarks store og beundringsværdige Lykke, at denne Indflydelse, mens den aabenbar var stor, ikke førte Slaget ved Jbsted, mens Slesvig var heelt eller halvt i Fiendevold, fik Statsraadet besluttet til paa en mere skjult Maade at opgive Danmarks og det danske Folks Selvstændighed, ved Afstaaelsen af det hele eller halve Slesvig til Holsten og Lyffland, thi da Grundloven lader Slesvigs Stilling til Danmark ubestemt, og da Rigsdagen derfor ikke har noget grundlovsligt Krav paa at give Slesvig Love, saa vilde hverken Grundloven eller Rigsdagen kunnet forhindre det. Nu derimod, efter Slesvigs Erobring med danske Baaben, da der ikke kan være Tale om Slesvigs Deling eller Afstaaelse, men kun om Danmarks aabenbare Opgivelse af sin Selvstændighed til Fordeel for de holsten-gottorppe Oprørere, nu staaer aabenbar „Danmarks Riges Grundlov“ og Rigsdagens i Grund-

loven hjemlede Rettigheder iverken derfor, saa naar Rigsdagen holder paa Grundloven og Folket holder paa Rigsdagen, da kan det ikke stee, da kan der i det høieste kun blive Spørgsmaal om den danske Rigsdags Ret til at give Love for Slesvig, men aldrig om nogen som helst anden Forsamlings Ret til at give Love for Danmark. Da der nu midt iblandt os aabenbar findes, taler og skriver, et om ikke holskengottorpst saa dog slesvig-holskensk Parti, som vil have Slesvig igien gjort afhængig af Holsten og Lyffland, naagiet det nu ikke kan stee uden ved at gjøre hele Danmarks Rige afhængigt af Holsten og Lyffland, saa er det begribeligt nok, at baade det Spandetske Lovforslag om borgerlig Troesfrihed og alt hvad der i Rigsdagens „Givren eller Løden“ med Rette eller dog med Skik deraf kan lastes, daglig misbruges til at indbilde Folk, at Danmarks Riges Grundlov er en stor Feiltagelse og den derefter valgte og dannede Rigsdag en unyttig Byrde, der koster mange Penge, sætter ondt Blod og staaer iverken saavel for en viis og faderlig Styrelse, som for Bevarelsen af Monarkiets Heelhed og for en Udjævning af den sørgelige Riv med Brødrene i de tyffe Hertugdømmer og af Stridighederne med det store Lyffland, der, hvis de ikke snart bilægges, vil, trods alle Jdsted-Slag, gjøre Danmark ulykkelig og, hvad end er værre, gjøre det saakaldte danske Folk

til en barbarisk Bederkygghed i hele Lysslands, altsaa tillige i alle Guders og Menneskers, i Fornuftens og Sædelighedens, i Intelligensens og Moralens Dine.

Om derfor end vor Grundlov havde alle de Lyder, man tillægger den og flere til, og om end baade Folkethinget og Landstthinget var saa daarlig sammensatte og saa mislebede, som man siger, og endnu værre, saa maatte dog alle Dannede og Dannede af al Magt holde paa Rigsdagen, saalænge Rigsdagen blot holder paa Grundloven og paa sine grundlovlige Rettigheder, ja, hele det danske Folk maa, for sin egen Tilværelses Skyld af alle Kræfter holde paa Rigsdagens Ufrænelighed i det mindste saalænge til Danmarks Rige er frelst fra den i enhver Sammenkobling med Holsten, Slesvig og Lyssland overhængende Tilintetgjørelse*).

Dette, at Danmarks Riges Grundlov med den grundlovlige Rigsdag, som tilligemed Kongen er den eneste lovgivende Magt i hele Riget, at de efter Omstændighederne er det eneste Bolværk mod den folkelige Tilintetgjørelse, der, trods Daneherrens Størværk,

---

*) Hvem der vil see dette klart og tydeligt, om end lidt tørt, udviklet og fremstillet, læse Magister Allens lille Skrift: „Skal Danmark være et selvstændigt Rige eller Lysslands Vasal?“

endnu fra alle Sider truer os, det er ogsaa Hovedgrunden, hvorfor jeg af al Magt holder paa Grundloven og Rigsdagen, som det Dannevirke, ikke selv de fatterløbste Ord skal faae mig til at forlade, og som Fienden derfor paa egen Fare maa storme, om han vil faae det i sin Magt; men thiendt dette er Hovedgrunden, saa er det dog ikke den eneste Grund, hvorfor jeg holder paa Grundloven og Rigsdagen, thiendt de begge er langt fra at være saa gode, saa folkelige, saa danske, som jeg for Danmarks Skuld maatte ønske, de var, thi de er dog, efter min fulde Overbeviisning, langt fra at være til Glæde, til saameget Gavn, som vi ikke kunne have af noget som helst andet, undtagen man vil tænke sig et himmelfaldent Ministerium, saa ægte dansk, saa høit oplyst, saa afgjort frisindet og saa heltmødigt, som hverken vort nærværende Ministerium er eller noget paafølgende kan ventes.

Med Efterslægten for Die tør jeg nemlig sige, at hvad jeg selv har været Bidne til, det kan og skal ogsaa Rigsdags-Liidenden vise, at hverken Grundloven eller nogen anden Lov, som Ministrene har foreslaaet, vilde blevet bedre, men at de alle, eller dog næsten alle, vilde været daarligere, om de havde beholdt den Stikelse, hvori de blev forelagt, altsaa den bedste Stikelse, Ministrene nemlig vilde givet dem, hvis der ingen

Rigsdag havde været, og rimeligviis vilde dog Ministrenes Lov-Forslag ei engang været saa vel betænkte, danste og fristnede, som de var, naar der ikke havde været en Rigsdag, som Ministrene skulde staae til Ansvar og hvis Samtykke de maatte vinde. Sammenligner vi derfor Grundloven, Valgloven, Presse-loven, og hvilkensomhelst vigtig Lov, der paa Rigsdagen har giennemgaaet sin foreløbige Skærnsild, ikke med vore Lante-Monstre eller Idealer, men med Ministrenes Lov-Forslag, og disse igien med de Love, der lige til 1848 udstrommede (emanerede) giennem Cancelliet, Renteskammeret, Toldkammeret o. s. v., da vil det for alle fribaarne og oplyste Dannemænd være soleklart, at Rigsdagen og den med samme paa det noieste sammenhængende Minister-Ansvarlighed har gjort en Forskiel i Lovgivningen, som paa Nat og Dag, og at er det end for graat paa vor Lovgivnings Himmel til at kaldes en Morgen-Røde, saa er dog Skyggen stadig paa Ministrenes og Lyset paa Rigsdagens Side, saa man kan ikke tænke sig Rigsdagen borte uden ved Krebsgangen at faae Nat paany.

Naar det derfor synes mange, selv endeel af Danmarks og mine gode Venner, at naar det ikke var for den holstenste Ulykke og den tytte Pines Skyld, som nu sikkert vilde komme over Danmarks Rige, hvis det ikke havde sin egen Grundlov og sin egen Lovgivende

Rigsdag, da maatte man, i Tillid til gode Enevolds-
Konger, som vi før det meste har havt dem, og i Haab
om bedre og dauffere Ministerier end hidtil, ønske
Grundloven med sin tykke Bidtsøstighed og sin franske
Dørfladelighed og sin ubausste Torhed, og den lov-
givende Rigsdag med sine Bوندهvenner og sine
Embedsvenner, sin slæbende Gang giennem to Kamre,
sine høie Koftpenge, sine langtrukne, ulæselige Rigsdags-
Tidender o. s. v. langt borte; da maa jeg sig mine
bedste Venner det lige i Dincne, at naar alle deres
Anker baade paa Grundloven og paa Rigsdagen ikke
blot var saa meget grundede, som jeg maa indrømme,
men meget meer endnu, saa var deres Duffe om at
blive denne maadelige Grundlov og daarlige Rigsdag kvit
dog endnu meget daarligere end Grundloven og Rigs-
dagen, da de jo selv veed, at deres Duffe om lutter
gode Enevoldskonger og det ene Ministerium bedre end
det andet er aldeles magtesløst til at flabe Konger
og Ministre efter deres Hoved og Danmarks Hjerte,
medens det derimod med vor nærværende Grundlov og
Rigsdag er soleklart, at det Bedste, der hersker hos
Folket, vil ogsaa komme til at herske over Riget
og give det Love.

Medens vi derfor alle ved de frie Valg kan og
skal arbejde paa, at Rigsdagen bliver bedre og bedre
sammenfat, og medens vi, naar vi har Sæde paa Rigs-

dagen, kan og skal utrættelig arbejde paa, at dens Stemme bliver Folkets Røst i sin bedste og freste Tone, da er det en Miskiendelse enten af Menneſte-Livet og Følge-Livet i det Hele, som det findes og færdes paa Jorden, eller dog af dette Livs Trang til borgerlig Frihed og folkelig Oplysning, for nu og herefter at kunne opholdes og bestaae, hvis vi vulle vor Rigsdag og Grundlov borte uden bedre isteden.

Det gaaer nemlig nu og herefter med hele Menneſte-Slægten og med ethvert Føll, ligesom det gaaer med mig og alle Enkeltmænd paa vore gamle Dage, at hvad vi end af Aag og Evang have taalt, maaskee endog behovet i vor Ungdom, saa kan vi nu ikke uden at blive modfaldne. lade baade Haabet og Hænderne synke, fremdeles taale det, saa Frihed maae vi have, om vi skal være tilfreds med vor Stilling og med Lyft anstrænge vore sidste Kræfter. Og det andet er ligesom dette, saa hvor taaleligt det end kan være løbet af for os i yngre Dage, skøndt vi igrunnen samlede i Møse og løb tit Vandet imod Bæggen, Lys, vorende Oplysning om alle vore Livs-Forhold og især de nærmeste, det maae vi have og faae, naar vi hverken vil sætte os hen i Kaffe-lovns-Krogen og sarnule til Beiret gaaer fra os, eller vi skal gaae og blive til Spot paa vore gamle Dage, fordi vor Følelse har hverken den Styrke eller den Sikkerhed, som fordam hjælp os, ikke

heller har vi længet den stærke Hænde, der kan taale Stød eller de gode Stander til at give Lærpenge; hvad vi endnu skal kunne gøre tilgavns, det maa gøres snart og gøres fløgt. Ja, saaledes er det nu og herefter med hele den gamle Menneske-Slæggt, og endnu klandeligere med alle Folkesærd, som vel blive langt senere gamle end nogen af os, men dog ogsaa lidt tidligere end hele Slægten, og troer man nu, at folkelig Frihed og Oplysning trives bedre under uindskrænkede Enevolds-Konger med uansvarlige Ministre end med en folkevalgt, lovgivende Rigsdag, som altid staaer i levende Berørelse med Folket, og behøver selv al muelig Frihed og Oplysning for at forsvare sin Stilling og gøre sin Indflydelse paa Lovgivningen og Styrelsen givende, troer man det, da har man aabenbar baade den daglige og den verdenshistoriske Erfaring imod sig.

Naar vi derfor paa den ene Side indseer, at bedre end det Folk er, vi lever iblandt og tilhører, kan umuelig den herskende Mening og offentlige Tilstand blive, og indseer vi paa den anden Side, at saa god, som Folket igunden er, kan den herskende Mening og den offentlige Tilstand kun blive ved borgerlig Frihed og folkelig Oplysning, da kan vi vist nok besnaget os paa baade Danmarks Riges Grundlov og vor Rigsdag meget bedre end de for Diebliffet er, men vi kan intet Dieblif, selv naar Følelset og Rigets Tilværelse ei der-

ved Fod i vensynlig Fare, safte Grundloven paany afløst med „Kongeloven“ eller safte den lovgivende Rigsdag, valgt af hele Folket, afløst med de gamle „Stænder“ efter Klassevalg eller en splinterny Landdag, der til Ministrenes Morstab maatte doe af Riedsommelighed.

Vist nok er det intet Under, at de Fleste og stundom de Bedste iblandt os, der er voret op i alstens Levebaand og med behørig Skyklapper, ordenlig kan blive bange for Frihed og Oplysning, hvor der kun kan være lidt ægte af begge Dele, medens det Uægte er meget uelstørdigt og truer slemt, men naar Leiligheden dog staer aaben til Førelsen af et frit og oplyst Folkeliv, da maae vi fatte Mod til heri som i alt at see Livets Farer under Vine, og har vi en Gud, da maae vi ogsaa have det Haab, at der er Raad for Uraad, saa man behøver hverken at doe af Rædsel eller af Trusel.

Bestillingen paa „Dampferen“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sl., og paa Posthusene 68 Sl.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Orvist.

Danstereu.

1851.

4. Kargang. Esvordagen d. 8. Marts. Nr. 10.

Sjærue-Skjald i Danmark.

(Det æventyrlige Didsagn om Rimsmeden - Sjærue eller Sjærue, der blev Konge i Danmark for sit Eigers over Frode Fredegod, det tog gamle Saxo bogstavelig til at lee ad, men det er dog slet ikke latterligt, naar man betænkter, at „Sjærue“ hos os alle er Hoved - Redskabet ved Lante - Sangen, høi eller lav, og at paa Nordens Dillebsprog Brage og Sjærue er eet og det samme og betyder Hoved - Skjalden eller Skjalde - Kongen med alle hans Sjærue - Spind.)

Kong Sjærue paa Jorden
Er vide berømt;
I Syden og Norden
Om ham hade drømt,
Med Præster og Skjalde,
Smaapigerne alle,
Som elsked det vingede Ord!

Som Skyhimlen skifter
 Sin Farve og Fart,
 Med Drømme-Bebrifter
 Det har samme Art,
 Med Navnene mange
 I Skjaldenes Sange
 Hver Drøm gav Kong Hjerne sin Daad!

I Græternes Drømme
 Kong Hjerne hebd Zeus,
 Bed Parabis-Stømme
 Han fattes tilværs,
 Og hans Hjerne-Foster
 Endnu kaldes Møster
 Minerva af sprænglærde Folk!

Men jeg tør dog mene,
 Det meste var Bind
 Med Pallas-Athene,
 Det Sky-Hjernesvind,
 Som med hendes Ugle,
 Den Dronning blandt Fugle,
 Hvis Sang er som Malurten fød!

I Fredegods Dage,
 I Afernes Tal,
 Kong Hjerne hedde Brage,
 Enhjeriers Skjald,
 Bort Norden omstraalet
 Har med Afamaalet
 Hans følgende Hav-Hjernespiind!

I Dannemarks Skove,
 Hvor Rosen groer vilbt,
 Hvor sødt man kan sove,
 Der drømbes og mildt,
 Der kaldte man gjerne
 As-Brage Skjald-Hjærne,
 Det Jævne man der hued. bedst!

Af Blomster paa Lue
 Han bandt vel en Krands
 Til Hjerternes Frue
 Med Guldtæare-Glands,
 Men grovt var vist Bindet,
 Bar finere Spindet,
 Da var det Hav-Fruens, ei hans.

Alt hvad han har spundet,
 Som drømmende Fugl
 I Sommernats-Blundet,
 I Bladenes Skjul,
 Er Levnetsløbs-Æraaden
 I Hjerteskjalds-Gaaden,
 Og Hadings, vor Høfstedpræft!

I Oldsagne-Krogen,
 I Eventyrs Dragt,
 I Kronike-Bogen
 Er Spindet nedlagt;
 Ved Hading og Hjørne
 Sæt Dannemarks Stjerne!
 Der finder du Guld-Hjernespind.

Der sænket de ligge,
 Som Hør under Vand,
 Hensmuldred dog ikke,
 Rysspindes de kan,
 Naar Dragen og Skietten
 Og Heglen paa Sletten
 Med Læmpe har gjort deres Migt!

Belan, lad mig probe
 At spinde paany
 Hvad Danmarks Døve
 Har løftet i Sky,
 Saa under Lov-Telten
 Jeg spinder til Hælvten
 Med Danmarks guldkronede Skjald!

„I Tiden tilbage
 Utallige Aar,
 I Fredegods Dage,
 Dg ved hans Ligbaar,
 I Skoven sang Gjærne,
 Dg hoi var den Stjerne,
 Han havde hos Danmarks Foll!

De bar over Sletten
 Kong Fredegods Liig,
 Den Sidste af Vtten,
 Dmlommen ved Svig,
 Dg Stov af den Rierre
 Bar let nok at bære,
 Men Savnet usselig tungt.

Da sad paa Riddstuen
 Den jævneste Skjald,
 Og spandt paa Guld-Lænen,
 Med Guldaare-Gald,
 De yndigste Lraade,
 Som Aifer kan staade,
 Naar de sig om Hjæterne snoe.

De danske Idrætter,
 Med Glands undervels
 Til Afer fra Jetter,
 Som Freias og Freis,
 Dem knytted til Frode
 I Lag frædegode
 Da Skjalden med Guld-Hjernespiandt

Hver Helt med sin Snetke,
 Hver D med sin Helt,
 Slog Aarer i Række
 I Sund og i Belt,
 Med Frode i Følge,
 Som reiste paa Volge
 Sit Banner til Seier og Fred!

Hvert Herred paa Marken
 Gav Kæmper paa Rab,
 Som Træet og Varten,
 Der fillæs ei ad,
 De kæmped paa Heben
 Med Glæds for Mark-Freden,
 Med Sang de og Sciren hjembar!

Som Lerne med Lerne,
 Paa Kæverne rap,
 Kan male paa Kværne
 Gulb-Kornet omlap,
 Saa Driften og Kræften
 Fra Morgen til Aften
 Gulb-Alderen flabbe i Bang.

Som Marken og Søden
 De lyskes i Søn,
 Saa Gavnet og Glæden,
 Med Lykken til Søn,
 Dg i Frode-Biffen
 Guds-Lykken bar Frisen,
 Var Ravn af den straalende Frey!

Med Fredegods-Rasnet
 Det Gamle blev tungt,
 Da lettedes Savnet,
 Men Riget blev tungt,
 Det sank, som det skulde,
 Fra Soel under Vælde,
 I Bærehvoes Konninges-Hoi.

Og han, som indspinde
 Dem lunde i Bryff
 Det levende Rinde,
 Til Glæde og Trost,
 Ham rulle Guldstaven,
 Ham kroned paa Graven
 De Danste til Thron-Fyldingsmand!

Da lod over Glove,
 Med Sangen i Sky,
 Da foer over Bove
 Det Rygte med Ry:
 I Danmark Kronen
 De sætter paa Tonen,
 Guldbilet er Bragelon bedst!

Derfor skal i Norden,
 Mens Stoven er grøn,
 Derfor skal paa Jorden,
 Mens Rosen er rion,
 Med Hvi-Nordens Skalde
 Sangfuglene alle

Om Danmark træde i Kor.

Saa Danmarks Guld-Norr
 Sig speiled i Hav,
 I Freias Guld-Taare,
 Som Solen i Hav,
 Som Mindet gjenfalder
 Den sunde Guld-Ålder
 I Duffe, i Drom og i Sang!

Dog før end man træde,
 Med Glimmer og Dru
 Opbulled af Frode
 En nægte Son,
 Fra Rusland til Sandet,
 Med Trold-Seier vandet,
 Han kom vel med hundrede Seilt!

Kong Hjørne vel kæmpe
 Og kunde med Sværb,
 Med Liff og med Læmpe
 Han foer dog især,
 I Staalvaaben-Draget
 Hans Fiende vandt Slaget,
 Kun Hjærne-De af alt han beholdt.

Der tragted han Volge,
 Der laagde han Salt,
 Blev deraf i Følge
 Og Salt-Syder kaldt,
 Hvor Kredsen blev frevet,
 Hvor Hjørne, adlevet,
 Tog Gulb-Kransen med sig i Grav!

I Danstere jævne,
 Med Sægl-Lanfegang!
 Hvordan fik I Evne
 Til saadan en Sang,
 Der, deilig som Guldet,
 Dpfleger af Muldet,
 Dpfarer med Lærten i Sky?

Hvordan blev Skjald-Hjærne,
 Ved Fredegods Grav,
 En tindrende Stjerne
 Paa Eibernes Hav,
 Hvor Himlen sig speiler,
 Hvor Alf-Snekken seiler,
 Med Aserne alle ombord?

Er Hjertet i Barmen
 Da Aanden saa tiært,
 Har Lyset i Barmen
 Et Herberg saa ført,
 At Natten og Dagen
 Gjør lidt kun til Sagen,
 Hvor Rærlighed To gjør til Eet!

Ja, saa maa det være,
 Det skimter jeg nu,
 Til Dansternes Ære,
 Til Lysternes Gru,
 Saa Aanden er inde
 I Hjertets Rærminde,
 Livs-Duften sig klarer til Lys

Da med Afamaalet
 Kong Frode i Nord,
 Han havde affraalet,
 Sant livløs til Jord,
 Paa Vaar over Vangen
 Da i Grotte-Sangen
 Ham bare hans Benner med Gul.

Ja, saa Afamaalet,
 En Duvvei fuldblanc,
 Blev baaret til Vaalet
 I Dødnings-Sang,
 Med Corrig og Pine,
 Fra Thjodolf af Hvine
 Til Islandets Banraade-Stjald⁷⁾!

Dog, efter de Dage
 Hos Hjerne gienklang,
 Hvad fordam med Brage
 I Sky sig opsvang,
 Saa vel Kæmpevisen
 Gav Afamaal Prisen,
 Var selv dog Guldkronen til Løn!

Men det var igrunden
 Den Frue saa fin,
 Som raader for Munden,
 Dens Njød og dens Binn,
 Som Hjerte for Hjerne,
 Hun fødte sin Stjerne,
 Var Lys under Bælte i Løn!

---

⁷⁾ Thjodolf af Hvine var Oiddermanden for Harald
 Paarfagers Stjald, og Halfred Banraad-Stjald
 i Olav Tryggvasons Gaard var den Eldeste, der sang
 for Aferne.

Den Eysalfe-Moder,
 Som Hjærne i Strid
 Med uægte Froder,
 I vor Nullemtid,
 Hun misted med Blodet
 Sel Magten, ei Modet,
 Beholdt og af Riget en D!

Der trælled for Brodet
 Den Frue saa fin,
 Men vugged i Skjodet
 Dog Eys-Alfen sin,
 Blev Salt-Raagerinde,
 Mens Fredegods Rinde
 Bar dog hendes Liv, hendes Lyft!

Berømt mellem Jyder
 Blev fra Risbinghavn
 Den store „Salt-Syder“
 Med Hjærne i Favn,
 Det kiendtes paa Mælet,
 Han var end besjælet
 Af Mindet om Fædrenes Aand*)!

Igrunden lidt bister,
 Med Smil dog i Skiæg,
 Den lange Philister
 Han sætter til Bæg,
 Og kan som for Loier,
 Han sammen dog boier
 Paa ham begge Ender endnu.

---

*) „Hans Mikkelson“ var den store Saltfyders tielmste
 Døbenavn, og hans Ellnavne blev siden mange paa Marken.

Bel Kredsens er skrevet
 Til Kamp under De,
 Omfider ublevet
 Maa Hjærne og bse,
 Idag og imorgen,
 Fra Hytten til Borgen
 Dog høres hans Dommendags-Slag.

Ja, om Danevangen
 Selv Dagen idag
 Endnu kæmper Sangen
 Med Bulder og Brag,
 Endnu kæmper Hjærne
 For Danneemarks Stjerne
 I Mindet af Fædrenes Aand.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfskab kun Pragt,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfskab en Magt,
 Og i Danevangen
 Lør end Folkesangen
 Med Markstriget vove en Dyst.

Saa vide paa Jorden
 Er Skjaldfskab kun Tant,
 Endnu dog i Norden
 Er Skjaldfskabet sandt,
 Mens hos Dannekvinder
 Det søger og finder
 I Mindet sin Møderne-Arv.

Ja, mens Dannekvinden
 Har Skjaldf-Drotten kjær,
 Hos hende forinden
 Er Aanden os nær,

Dg kæmper i Tønen
 For Riget og Kronen,
 Om end i en Saltfyders Dragt.

Ja, „Saltet“ hos Guder
 Betyder jo Bidd,
 Som syder og spruder,
 Har Styrke og Bidd;
 Som oftest for Haanden,
 I Nord dog for Aanden
 Det frider og bider fuldhvast.

For Aanden, mens Eget
 Nedsænkes i Muld,
 For Folket og Riget,
 For Kronen af Guld,
 Kun smiler og græder,
 Kun kæmper og kvæder
 Skjalb-Hjærne med Liv og med Sjæl!

Hans Faders er Staalet,
 Han sliber saa hvast,
 Hans Moders er Maalet,
 Han holder saa fast,
 Og Guldet, hans Biser
 Dyveier og priser,
 Er Grubens, som Hjerttet saa dyb!

Skiondt Krebsen er strevet
 Til Kamp under De,
 Og Hjærne, ublevet,
 Dmsider maa døe,
 Dog Fredegods Minde
 Skal vare og vinde
 Paa Hjærns, mens Guldhjerttet slaer!

Vi end har tilgode,
 Som Grottesfang Isd,
 En Wetmand af Frode,
 Som hevner hans Død,
 Det er en Kolv Krage,
 I Gyldenaars-Dage,
 Fru Hjertelils Broder og Søn!

Lys-Alfen opmaaler
 Da Mark, Skov og Muld,
 Alt hvad han bestraaler,
 Gienfinner som Guld,
 I store Udgifter
 Han Guldet udfifter,
 Med Gæving det gribes om Land!

Vel Armod kun høster,
 Hvo Penge udsaaer,
 Men Hanegals-Røster
 I Leireborgs Gaard
 Om Guld-Morgenrøden,
 Med Liv efter Døden,
 I Bjarkemaals-Lønerne spaae.

Saa findes paa Jorden
 De Saliges D'r
 I Hjertet af Norden,
 Hvor Fuglen ei døer,
 Men sover og vaagner,
 Og synger og døvner,
 Mens Himlen og Volgen er blaa!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

København. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Tyroebagen d. 15. Martz. Nr. 11.

Dansten, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark.

Det „Statistiske Labelværk“, som, blandt meget andet, giver os Tal paa de aarlig fødte og selv paa de dødsfødte Børn i hele Landet, hører vel ingenlunde til mine Livbøger, saa lidt som Tallene og Regneløsten i det hele hører til mine Livstykker, blandt andet fordi der slet intet Liv er i dem, og kan derfor igrunnen heller aldrig komme noget Liv udaf dem; men dog gad jeg nok vidst, hvad der ikke staar i Labelværket: Tal paa dem i hele Danmark, som taler Dansk og intet andet til daglig. Orng, enten fordi de ikke kan eller fordi de ikke har Lyft til at tale fremmede Sprog. Hvorvel jeg imidlertid ikke veed Tal paa disse virkelig dansk-talende, altsaa rigtige Danstere i Danmark, saa veed vi dog alle, at de endnu indenfor Sønder-Jylland ikke blot udgør Folke-Mængden, men Befolkningen i det hele, da de, der endnu taler Lyft til

Hverdagsbrug, thi skødt de er langt flere end Danstjerne maatte ønske, dog som Tale-Størrelse kun udgjør en meget lille Deel af Landets Indbyggere, medens de, der hos os til daglig Brug tale et andet fremmed Sprog end Tyssk enten er blotte Rejsende eller, udenfor Hovedstaden, en stor Sjældenhed, der gjør hverken fra eller til.

Dette maa vel være Hoved-Aarsagen, hvorfor man sædvanlig kalder det Overdrivelse, Tysserhad, Hæredanskhed, eller hvilke plubbervælske Skældsord man heller bruger, naar jeg delig gjør opmærksom paa den store Fare, næst lille danske Følsk løber eller staaer for at tabe sig selv og sit Fæderneland til de Fremmede og da især til Tysserne, som baade er for os de mest værgaende, og er tillige vel de værgigste og umætteligste af alle Mennesker. Jeg siger, dette maa vel være Hoved-Aarsagen til, at hvad der i alle andre Lande under Solen kun støber de Fremmede, aldrig de Indfødtte, dog i Danmark synes at støbe Føllet ligesaa meget, som de Fremmede; thi at Folke-Mængden dog hos os, som allevegne, ønsker at beholde hvad den har, og vil kun meget nødig trække for de Fremmede, det følger jo af sig selv, og det gav sig endnu isjor tydelig tilkiende ved de saa at sige utallige Navne, man saae paa Bønstrifterne til Rigsdagen om, at det maatte forbydes alle dem, der ikke havde dansk Indfødsret, enten

at tie eller drive Jord eller at vinde Borgerflab og drive borgerlig Ræring i Danmark.

Men jøst fordi man kan være vis paa, at det gælder om Danmarks gamle Jubbbyggere ligesom om alle andre Landes, hvad der da ogsaa er gamle Ord i Danmark, at enhver er sig selv nærmest, og at, naar vi maa raade, da „skal vore egne Hunde gnave vore egne Been“, og fordi især de sidste tre Aars Kamp for gamle Danmark klarlig viser, at hos os fremfor nogensteds er „Hund djærvest for sin egen Dør“, jøst derfor maa Hoved-Grunden til den vorste Hellig-
 / hed midt under Faren for at blive de Fremmedes og da nærmest Tyskernes Trælle, Hoved-Grunden dertil hos det danske Folk, der, saa lille, som det er, har viøst, at de Smaa er ikke altid at spøge med, naar de blive vrede, det maa være Bankundighed eller Banraad, Fortvæltning og Forgivrelse, Mis-Redelse og Mis-Dplysning i Henseende til alt hvad der ikke ligger lige for Nasen eller, naar man træder paa det, springer i Vinene.

Naar man nemlig ikke blot i en Bog men i sin egen Hænde kan hvad paa godt Dansk kaldes „stave og lægge sammen“, da lærer man strax, at naar de Fremmede, og da hos os nærmest Tyskerne, var Landets Eiermænd og Folkets Ledere og Læremestere, da gjorde det for Dieblikket ingen Forskiel, om de Fremmede

i Landet var faa eller mange, og at selv med Hensyn paa Fremtiden gjør det kun en Forskiel, naar den indfødte Folke-Mængde, mens den endnu i Næverne har Over-Magten, tillige kan faae det i sit Hoved, hvordan baade den Kraft, der ligger i Næverne og den Kraft, der ligger i Munden og løber om i Hovedet, og især den Grund-Kraft, der ligger i Hjertet og Willien og samler alle Kræfter, maa udvikles og bruges for at nøde de indenlandste Fremmede, som vi med eet Ord vil kalde „Hjemtyskerne“ til enten at reise udenlands eller at stifte Fingeren i dansk Jord og lugte, hvor de er, alt efter vort gamle Ordsprog „Skil følge eller Land flye!“

Noget kan nu vist nok i denne Henseende udrettes ved gode danske Love om Indføds-Retten, men dels hører der dog ogsaa et godt dansk Hoved til at hitte paa saadanne gode danske Love, dels maa Folket have sat sig fast i Hovedet, at saadanne Love skal baade gives og følges, førend man kan vente, at Regieringen og Rigsdagen vil give og overholde dem, og endelig vil de Fremmede, som har Lyst til at sidde os paa Hovedet, trods alt, hvad vi ellers gjør, dog faae deres Krig frem, dersom vi ikke kan vænne dem af med at see os over Hovedet. Dette, vil man sige, er en meget vanskelig Sag, og det maa jeg selv belienende, det er en meget vanskelig Sag, især i Danmark, hvor man

endnu synes at være meget tvivlsom om, hvorvidt man virkelig har et eget Hoved, eller kun et Laanes-Hoved eller et Riobe-Hoved, der egentlig sidder i Bøgerne, som man bærer under Armen eller, naar man skal gjøre noget andet, lægger paa Hylben, thi det følger af sig selv, at førend man kan tage sit Hoved iagt for at overgloes og oversees, maa man være stiftet paa, man har et Hoved, der sidder paa sit eget og hænger forsvarlig sammen med hele Kroppen, saa det ikke falder af og gaaer itu, naar man gjør en rask Bevægelse. Det er nu isærligt nok med det, at det falder aldrig Italienerne, Spaniere, Franskmænd, Engelmænd eller Tysskere, ja, ikke selv Bøhmere eller Ungarerer, knap nok Russer og Tyrker ind at tvivle om, at de jo har et eget og det igrunnen et meget godt Hoved, saa det gælder kun om, at de lærer at bruge det ret og kan faae Lov til at følge det, men heroppe i vort Høi-Norden, hvor man dog skulde troe, at Hovedet netop havde sin rette Plads, der begynder først den stemme Tvivlsomhed, som i Danmark er blevet til en indgroet Mistvivl om Hovedsagen, der aabenbar er den: om man i vort Høi-Norden har et eget Hoved, som man maa have, for at see med sine egne Øine og staae paa sine egne Been, og som man kan følge uden at løbe mere Fare

end alle Folk i denne Verden er udsat for, og som man kan kan undgaae ved at lægge sig til at døe.

Det er nu imidlertid allerede temmelig klart og bliver daglig klarere, at hvis vi Smaafolk i Norden ikke kan faae den Tro, at vi har et eget Hoved og faae Mod til at følge det, da maae vi lade os slæbe af de Fremmede og da især af Tyskerne derhen, hvor vi dog ikke har mindste Lyft til at ende vore Dage, slæbe til Tyskland, hvor man ikke gjør andet end „bygger paa Helvede“ med den Grundsætning, at „selvgjort er velgjort“, saa at selv et Helvede, man selv har byggt, er i alt Fald meget bedre end et Himmerig af Guds Raade.

Det første vi nu baade i Danmark, Norge og Sverrig maa komme efter, førend vi kan faae den Tro, at vi har vort eget Hoved og gjør klogeft i at følge det, det er, at vi har allesammen eet Folke-Hoved, for der kan ligesaa lidt være tre eller fire Folke-Hoveder i vort Norden, som der kan være to eller tre i Stor-Britannien, femten i Italien og sex og tredive i Tyskland, saa det maae vi først og fremmest besinde os paa og finde os i, at Danskhed, Svenskhed og Norskhed er hos os, ligesom Sachsisshed, Frankisshed og Svabisshed i Tyskland, eller Engellskhed og Skotskhed i Stor-Britannien, en Hjerte-Sag, der vel er faldt berettiget til at giælde

for en Hoved-Sag i alle vore indvortes Anliggender, men ingenlunde i vore udvortes Forhold. Det gaar nemlig dermed i det store, ligesom det gaar i det mindre med enhver af os, som er Mand i sit Huse, thi vore huslige Anliggender maas vi vel, naar vi vil have Hudsfred og nyde hvad man kalder huslig Lyfsalighed, rette efter vort Hjerte, altsaa efter vor Rone, om vi har en, men i Henseende til Rigsdags-Balgene og alt hvad der griber ind i Forholdet af vor Balgkreds til andre Balgkreds og til hele Riget, der maas vi, om vi skal udrette noget med Kræften af hele Balgkredsen, ogsaa have og følge et Fælles-Hoved, uden Hensyn paa vor egen eller vor Rones Tilværelighed eller Nødsdydelighed, og tænker vi os ved Rikisterbordet, da seer vi strax, at vi der maas have og følge et Rigs-Hoved uden Vild og Benflab, naar det skal gaar godt med Rigets Sager.

Har vi nu saet Hoved-Spørgsmaalet rigtig skilet, saa det bliver et Spørgsmaal om, hvorvidt vort Norden har sit eget Hoved og gyldig Grund til at følge det, heller end et Dødnings-Hoved, som det Romerske, eller et Vildhoved, som det Lyfse, et Brusehoved, som det Franske, eller et Krolhoved, som det Engelske, da behøver vi slet ikke i blind Egenhærlighed at forudsætte, at Høi-Norden ligesaa vel som Lyfmland, Frankrig og Stor-Britannien maas have sit eget Hoved, som

egentlig hele Europa eller hele Verden burde, og, var de kloge nok, ogsaa vilde følge, men vi behøver blot at see paa vort Nordens Tungemaal og paa den Nordiske Tankegang, der har udtrykt sig selv i Nordens gamle Mindesmærker og klart i hvad vi kalder den „Nordiske Mythologi“, for at finde, at Hoi-Norden langt kienbeligere end nogen anden Deel af den ny Folke-Verden har sit eget Hoved, der slet ikke lader sig rumme i noget af de andre Folke-Hoveder, som end er oven Kulde, og som derfor Nordens Folk maae følge, naar de ikke vil være de Fremmedes aandelige Trælle, spille falsk og gjøre alting skævt.

Kommer vi nu først saavidt med folkelig Oplysning i Danmark, at vi see, at det lille danske Folk ingenlunde er et Brudstykke af eller et Paahæng til det Tyske, men er en lyslevende Afdeling i det nordiske Folk, hvormed det staaer i uopløselig Sammenhæng, da først er vi paa gode Veie til at slatte og bruge vort eget Hoved og at følge det Fremmede til Dørs, naar det ikke vil finde sig i Villighed og noies med Gæstfæ-Retten hvor det ingensteds har hjemme.

I Henseende til Lovgivningen maatte vi da vel aabne os for vore nordiske Grander, saa de behøvede blot at sætte sig ned hos os for at have dansk Indsættelse, og sætte en Pind for Oversømmelsen med Bildfremmede især Bildtyskere, fordi Tyskerne hedder med

rette Bildtyskere hos os, blandt andet, fordi de bryder sig kun meget lidt om Tyskland, men meget for meget om sig selv og deres Tyskhed, som de indbilder sig og paastaer, har Ret til at raade og herste allevegne, ja, over hele Verden, fordi det er den rene, klare Fornuft; men det vil dog aldrig være Hoved-Sagen, thi Hoved-Sagen er, at vi i hele vort husselige og offentlige Liv bruge vort nordiske Tungemaal, følge vor egen nordiske Tankegang og opfostre vore Børn til at gjøre begge Dele endnu meget bedre end vi.

Her seer vi Kuden, og skøndt denne nordiske Hovedsag ogsaa i Sverrig og Norge endnu betragtes meget for løst og behandles tit meget letfærdig, saa er det dog især i Danmark, at man, langt fra at holde paa Nodermaalet og den dermed overensstemmende Tankegang, har drevet et sandt Afgudereri med de fremmede Tungemaal og tilsvarende Tankegange, og stræber ret med Flid at indpode dette Afgudereri hos den opvoksende Ungdom, saa Tungemaal og Tankegangen, saalænge dette varer, maa nødvendig blive mere ubandske og unordiske fra Slægt til Slægt, mere og mere forvandlede, mishandlede og foragtede af Tyskheden, som Danstjerne, naar de trælle allerivrigst for den, kun yndelig kan efterabe, aldrig tilegne sig.

Naar vi nu siger til Danstjerne: vil I virkelig beholde Danmark til Krø og Cie og leve lykkelig der, da maate I fremfor alt „blive ved at tale Danst“ og opfostre jere Børn til at tænke paa Danst om alle virkelige Ting og vigtige Sager, men det kan ikke ske, med mindre I feier alle de fremmede Sprog, og især det Tyske, ud af jere Huse og af jere Børnes Skoler for Drengene saavelsom for Piger; see, da sætter de gjerne et ynkligt Ansigt op, fordi de paa den ene Side godt føler, det er sandt, men paa den anden Side gruer for hvad Tyskerne og især „Hjemtyskerne“ og deres Tilhængere vilde sige derom, og gruer for at alle de, som har gaaet i „den sorte Skole“ dog muelig med deres „sorte Konster“ kan udføre hvad de altid har truet Danstjerne med: at gjøre dem til Dyr, til Fæ, kanske endogsaa til „Ulterde“ til Røtter og Muns, hvis de ikke ved giennem Skolen at lærste i de fremmede Sprog og i Husene brækte især paa Tysken alt hvad de kan, vil snart fortiene den endda kun maadelig erhvervede Titel af „dannede Mennecker“.

Her er, som man let seer, gode Raad byre, thi selv den klareste Oplysning synes her at være spildt, saa det mindre er Bunkundighed, end snart en lækingsagtig Frygtsomhed og snart en smaalig Storsagtighed, der gior sig gjældende, og er saa udbredt, at hvem der ikke, som

vore lærde Føll og selv næsten alle vore Skjalde, immer lurer paa og gruer for, hvad man vil sige og skrive om dem i Tyskland, de lurer dog for det meste paa og gruer for hvad „Hjemtyskerne“, de lærde Føll og selv Skjalde vil sige og skrive om dem i Danmark, og at saalænge de gjør det, saalænge tør de neppe tænke end sige prøve paa at feie de fremmede Sprog og især Lyfken til Dørs.

Var det nemlig blot Dplysning, ikke Mod og Mandshjerte til aandelig Kamp og Seier, man sædvanlig fattedes, da vilde Mangelen snart være afhjulpet, thi før det første er Talen jo slet ikke om, at hvem der vil reise udenlands, bereder sig til det, saa godt han kan, ved at lære det nødvendige af det Følls Sprog, han vil gjæste, eller at den, der i sin Virkefreds har meget med Fremmede at gjøre, lægger sig efter at forstaa dem og gjøre sig forstaaelig for dem, eller at den, der vil skrive om fremmede Føll og Sprog, først, saavidt mueligt, gjør sig bekendt med dem, eller at hvem, der troer, han i Bøger paa et fremmed Sprog kan finde meget morsomt og lærerigt, som endnu fattes i danske og nordiske Bøger, han søger det hvor det findes; men Talen er aabenbar kun om, hvad alle Danskere til daglig Brug skal tale i deres Huse og hvad de skal enten sulte eller taale, at deres Børn, mens de er Børn, oplæres i, og at det ubelukkende maa være

Dansk og Nordisk, naar vi vil blive ved at tilhøre og hjælpe til at udgiøre det Nordiske Hoved-Folk, der unægtelig har et eget, fra alle andre kiendeligt Tungemaal og en eiendommelig Synsmaade for og Betragtning af hele Menneſte-Livet, alſaa et eget Hoved og en egen Aand, hvorf der kan og ſtal adville ſig en egen Forſtand, det er ſaa ſoleklart, at ſelv Muldvarper, der ikke kan taale Lyſet, maa finde det indlyſende.

Viſde man nu indvende, at vor opvorende Ungdom vilde tabe i Kundſkab og blive tilbage i Udvikling, naar den under Dyrækten indſtrænkedes til Dansk og Nordisk Tale, Skrift og Læsning, da var den Indvendning meget let at giendrive, naar der ikke laae noget ganſte andet derunder end hvad der udtrykkelig ſiges deri, men vi veed alle, hvad Meningen er, at naar vore Børn ikke til deres ſyttende eller attende Aar havde talt eller læſt andet end Dansk og Nordisk, da kunde de i deres ſyttende og attende Aar hverken tage Examen i Latin og Græſk, Lyſt og Franſk, eller i noget fremmed Sprog, alſaa heller ikke nær ſaa tidlig komme i en Bei, hvor man kræver en ſaadan Examen, og ſom man dog maa gaae for at ſaae et Levebrød. Det nytter ikke her, om man ſvarer, at det er jo dog forholdsviis kun ſaa faa af hele Folket, der kan ſaae et Levebrød for deres Skolegang og Overhøring,

at det aldrig maa komme i Betragtning, hvor Tælen er om den Skolegang og Opfostring, som er i hele Folkets Læve, det nytter ikke, fordi dette Spil i Examinens og Levebrøds-Lotteriet er hos os en smitsom Sygdom, der trænger igiennem snart til alle dem, der bryder sig det mindste om deres Børns Dannelse. Det nytter heller ikke, om man svarer, at naar kun først Forældrene gav deres Børn en søkkelig, hjemlig og derfor ogsaa netop god og frugtbar Dannelse, da vilde Bedkommende snart nødes til enten at aflaffe alle de tossede Examinere, eller dog gjøre dem saaledes om, at netop de, der var naturligt og søkkeligt opfostrede, maatte udmærke sig derved, thi man tænker, at enten vilde det aldrig stee, eller ens egne Børn vilde dog blive Offeret, som naar Roen bser, mens Græsset groer. Det nytter endelig ikke engang, om man svarer, at alle stikkelig gode Hoveder, som under Opvoarten har faaet Modermaalet i deres Magt og er blevet hjemme i Dansk og Nordisk Læsning, de vil, om man endnu træver de tossede Examinere til offentlig Virksomhed, meget let og meget snart kunne underlæste sig dem, uden at tabe hvad de ved den søkkelige Opfostring har vundet, thi da siger eller tænker man dog, ja, det er „de gode Hoveder“, men saa „de daarlige Hoveder“, hvad skal der blive af dem?

Det er jo nemt seet og let sagt, at de „meget daarlige“ Hoveder vil aldrig, hvad man saa end gjør ved dem, bue til Hovedbrug og Hovedbrud, men at meget daarlige Hoveder til fremmede Sprog og Udenads-Læsning kan være meget gode Hoveder til Modersmaalet til Indenads-Læsning og til at drive en eller anden borgerlig Syssel, som der ogsaa skal Hoved til, og at vi endelig vilde faae langt færre meget daarlige Hoveder, naar vi ikke med Flid ødelagde mange middelmaadige og forbarvede de fleste gode Hoveder ved en unaturlig Afretning og Forkjøppelse, men selv denne slaaende Bemærkning vil sædvanlig strande paa den meget flade, men meget udfrakte Sand-Grund, at hidtil har man dog seet mangfoldige daarlige Hoveder ved lang Afretning, Slid og Gløb og Lykketræf at slippe taalelig fra alle de befalede Examinere og slippe ind i et godt Levebrød og slippe ud af Verden til meget hæderligere end mangt et godt Hoved, og at, har besuget Danmark staaet og Dansten hyttet sig, saa gjør de det vel ogsaa herester, skøndt man bliver i det gamle Trækk, som er det eneste, hvormed især de stakkels daarlige Hoveder kan være tjent.

Dog, langt fra at blive nedslaaet over Afmagten i alle de klare Fornuft-Grunde, man paa Papiret kan give for, at vi maae blive ved at tale vort Modersmaal og oplære vore Børn i det, om vi ellers vil beholde vort Fæderneland i Fred for de vildfremmede

Folk, og især for Bildtypperne, saa moer og mantrer det mig meget mere engang at see det ordenlig fort til Bogs, hvad der igrunden har drevet Folk herinde til at foretrække den tykke Afretning for den danske Dannelselse, som er Dannished, thi er det ikke dog meget morsomt, at det til Slutning bliver for de daarlige Hoveders Skyld, vi skal opoffre de gode Hoveder og tilfødsætte hvad der tjener dem bedst, og at dette bliver den videnskabelige Grundighed, som vi aldrig var kommet til, naar vi ikke havde lært Tyst, og som vi, til vor ubodelige Slæde, vil tabe, naar vi lader Tysten fare! Ja, vilde det ikke være en forfærdelig Ulykke, om Ridsheverne kom til at gjælde for hvad de er, og blev saa meget mere ioinesalbende, jo mere de gode Hoveder ved en god Behandling udviklede sig og stinuede i alle Birtetredse! Jeg tiltroer virkelig ogsaa alle Dannemænd og Dannelsvinder saa megen Følelse for det Sande og saamegen Sands for det Morsomme, at naar de blot rigtig faaer Syn paa, baade hvorfra den fremmede og især tykke Afretning hindrer os og hvorhen den fører os, da vil de baade lee ad den og væmmes ved den, og da faaer den snart sit Løbepas.

Nun en eneste Bemærkning vil jeg endnu gjøre, og det skal være den, at naar man paastaar, at det vilde see yndelig ud med den Forstand, man kunde komme til ved blot at tænke paa Dansk, og med den Kundskab, man blot stulde øse af Danske og Nordiske Bøger, da taler man, som den Blinde om Farverne, thi jeg er ganske vis paa, at hvem der blot har læst „Danstere“ og eftertænkt hvad der staaer i den, vil om alle virkelige Ting og vigtige Sager i det mindste tænke meget klarere og tale meget tydeligere end de fleste, som deres hele Tid har tygget paa den latinske Grammatik, paa Skallerne af fire, fem fremmede Sprog og paa en heel Snees høityste Bøger, og dog er „Danstere“ jo kun

en meget ringe Deel af hvad man kan læse og eftertænke uden at kunne andet end Dansk, end sige da, naar man kan lidt Svensk og Islandsk til, som vi jo bør og meget let, naar vi selv har lært det, kan lære dem af vore Børn, der har Lyst og Nemme, følgelig alle dem, der virkelig kan have Gavn deraf. Havde vi derfor kun selv en Tusindebeel af den Dplysning og Eftertanke, baade om det udvortes og indvortes Menneſke-Liv, som man kan opnaae, uden at kunne noget andet Sprog end sit danske Moderemaal og uden at have læst en eneste tysk Bog enten i Grundsproget eller Oversættelse, og blev denne Dplysning og Eftertanke daglig almindeligere hos hele Folket og rigere i hver opvoksende Slægt, da behøver man ingen Spaamaand at være, for klart at kunne forudsæe og dristig forudsæe, at selv tyske Professorer, naar de havde lært lidt Dansk, eller blot lagde sig lidt paa Kundskab om, hvordan vi stilede vore Sager i alle Henseender, skulde høilig forundre sig over den levende Sammenhæng, der var i vor Tankegang, og den Klogskab, hvormed vi vidste at behandle alle virkelige Ting og Livs-Forhold, skiondt vi, efter den høityske Philosophies himmelske eller dog næsten himmelske : høilustige Maalestok, hørde mere til Fiskenes og Fuglenes end til de eneste rette Menneſkers : Tyskernes Slægt!

Bestillinger paa „Danskere“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Postbuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Postbusene 63 St.

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 22. Marts. Nr. 13.

Lovsang for de Danstes Seier i Kampen for Fædernelandet.

Rel. Lovet være du Herre Christ.

Syng med os, baade Mark og Skov,
Gud til Hærs, til Friis og Løp!
Underlig er Hans Bei og Færd,
Altid han er til Hjælp dog vær,
D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Land og Hav:
Hvad vi savneh, det Gud os gav!
Synger med os, I Stjerner smaa,
Synger med os, I Bølger blaa:
D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Nat og Dag
 Gud forsvarer den danske Sag!
 Synger med os, I Gubber graa,
 Synger med os, I Pøder smaa:
 D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Blomst og Fugl:
 Lykken leger med Danmark Skjul!
 Blomstre skal Freden her paany,
 Kjærlighed synge høit i Sky:
 D, Gud stee Lov!

Syng med os, baade Syd og Nord:
 Fred med os har Gudsfredens Ord,
 Vandre det skal fra Favn til Favn,
 Byde: Guds Fred! i Jesu Navn,
 D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvem der elsker Fred,
 Liv og Lys i al Kjærlighed!
 Derfor det danske Blod ubrandt,
 Derfor vi stred og Seier vandt,
 D, Gud stee Lov!

Syng med os, hvort et Hjerte godt:
 Gud, Han seer dog paa Hjertet blot,
 Finder Han der den gode Grund,
 Glæde Han saar der allensund!
 O, Gud see Lov!

Befkomst i Hjemmet til de Danske Krigskarle.

Del. Si Sømand gjør ei mange Ord.

Lab Lyften vaase hvad han vil
 Om Søllandsfar og Fyde!
 For Baas, hvor det gaaer bidhvast til,
 Har intet at betyde,
 Og bidhvast gif det til ifjor
 Bed Jdsted og Misfunde,
 Der luffed, trods de stolte Ord,
 Si smukt de tyffe Munde.

Befkommen hjem til Huus og Gaard,
 Og til en yndig Fige,
 Enhver, som, med og uden Saar,
 Har stridt for Danmarks Rige!

Gud give, Det maa staae i Fred,
 Som „heiligt Bang og Bænge“,
 Saa ingen Lyfter lystes ved
 At spotte Danste Dreng.

Og gid, som her, med Liv og Lyst,
 I Hytter og i Sale,
 Om Danste Karles Kæmpedyst
 Maa høres Sang og Tale,
 Saa Viger smaa vil ogsaa med,
 Naar det i Skyen lyder
 Som for „dengang jeg drog afsted!“
 Vi veed, hvad det betyder.

For kommer Lyften saa med Baas
 Igien til Dannevirke,
 Da finder Ledet han med Laas,
 Som han kan ei opdirke;
 Da mødes under Dannebrog
 Han brat af Holger-Danske,
 Som lærer ham det danske Sprog
 Med Hurra og Staalhandske.

Saa lad os høre nu, hvordan
 Det Danste Hurra klinger,
 Naar Holger-Danske Menigmand
 For Lystens Dren ringer!

Hurra, Hurra, for Dannebrog,
 For Kongen og hans Ka'le!
 Det er det gamle Kæmpesprog
 Paa Bjerge og i Dale.

Bigtigheden af Idsted-Slaget og Beretningen derom.

„Danstercens“ Læsere og Læserinder har vist alle ønsket at see en udførlig og paalidelig Beretning om Idsted-Slaget, saa det maa have været dem i Mæd, at jeg forleden stillede den Forespørgsel til Krigs-Ministeren: hvad der saalænge havde forsinket og endnu forsinkede en saadan Beretning? og stiondt det Svar, jeg fik, kun var lidet trosteligt, vil jeg dog her aflægge Regnskab for den høitidelige Samtale, som vel ikke ret mange gjør sig den Uleilighed at oplede i Rigsdags-Tidenden, og som dog, efter mine Tanker, bør være alle vitterlig.

Spørgsmaalet indleledes da paa følgende Maade:

„Iffor Stjærssommer, da vi, og Ministrene med os, holdt Gilde og Høitid for „Danmarks Riges Grundlov“, som vi ønskede Methusalems Alder, da mindebes vi derved, som vi maatte, med Glæde og Stolthed

Danehæren, hvis Helteblod gjorde, som vi sang, „vor Friheds Morgen rød, men straalende tillige“, og da spaaede den høitærede Krigs = Minister, at, dersom Sværdet igien foer af Sleben, da vilde Danehæren i 1850 kæmpe ligesaa heltemodig som i de forrige Kampens og Storkærligheds Aar, og allerede i den næste Maaned git den ærede Ministers Spaadom i Dypfyldelse, endog langt mere glædelig og glimrende end vi, ja, vel selv end Ministeren turde ventet.

Dette Julislæg, med den dyrefiobte, men ogsaa dyrebare Seier, som ikke blot har givet Danehæren Ry til Verdens Ende, men som ogsaa har gjort, at der ved Landets Ende: paa Dannevirke og i Kronværket, kan synges og er sunget med Sandhed „Dansten har Seier vundet“; dette Dommendags = Slæg til Holsten = Gottorps Fald og Danmarks Dpreisning, hvorom, saalænge Danmark staaer, danske Skjalde med Lyft vil kvæde, som vil i Mindet være det danske Folks Stoltthed, og som det skal være Historiefriverens Være at fremstille i sin store Sammenhæng med Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid; denne Hoved = Begivenhed i vort lille Verdensløb venter vi, venter hele Norden nødvendig med Længsel en paalidelig og fuldstændig Beretning om, fra Danehæren selv, som ikke har for Skik at prale, men som ogsaa nu har udrettet saa store Ting, at den godt kan nøies med at sige Sandhed. En saadan udførlig

Beretning om Jbsted. Slaget er ogsaa, efter Berlings-
 Avisen, for lang Tid siden kommet Krigsministeriet til-
 hænde, men synes der at være begravet, eller dog at
 være lagt paa Hylben, uden at nogen, som ikke er ind-
 viet i Ministeriets Hemmeligheder, kan begribe, hvorfor;
 thi vel har der engang staaet i Berlings-Avisen, som
 om det var fra Krigsministeriet selv, at den Høistbefalende
 for Danehæren ønskede, at Beretningen ikke hurtig
 skulde kundgøres, men deels synes mig, at vi her slet
 ikke bestude os paa Donskernes Enemærker, da ikke blot
 Danehæren, men hele det danske Folk havde ustridigt
 Krav paa en hurtig Kundgiørelse, og havde dobbelt Krav
 derpaa, da Ministeriet har sat en Lov igiennem, der
 egentlig giver Krigs-Ministeriet Monopol paa danske
 Krigs-Efterretninger; deels det, og deels kan jeg dog heller
 ikke troe, det skulde være den Høistbefalendes Ønske,
 at denne Beretnings Kundgiørelse skulde opsættes saa
 længe, saalænge til den varme Deektagelse derfor, saa
 vidt mueligt, var tiølnet, og saalænge, at falske Rygter
 og forvanskede Beretninger kunde faae Tid til at rød-
 fæste sig.

Da nu Ministeriet heller ikke har betroet Thinget
 det allermindste om Grunden til denne besynderlige
 Hemmeligholdelse af hvad der nødvendig maa være alle
 Dannemænd tiært og kun kan være Fienden ubehage-
 ligt at høre, saa kan jeg, som dansk Folketingsmand,

ikke uublade endnu for Glædsmissen denneside at stille den udtryklige Forspørgsel til den høitærede Krigs-Minister: hvad i al-Verden der dog saalænge har kunnet forsinke og endnu forsinker Kundgiørelsen af den udførlige Beretning om Jdsled-Slaget?

Hertil svarede, efter Rigsdags-Tidenden, Krigs-ministeren: det har sin Rigtighed, saaledes som den ærede Tale har yttret, at den commanderende General har forlangt, at Beretningen om Slaget ved Jdsled indtil videre ikke blev offentliggjort, og, da Ministeriet maatte billige de Grunde, hvorfor den commanderende General ikke ansøgte, at den blev bekendtgjort, er den heller ikke hidtil kommet til Publikums-Kundskab. Saa længe Krigen varer, er det vigtigt, at Fienden saa lidet som mueligt faaer Efterretning om vore Foretagender: en Rapport indeholder Beretning om det Forbigangue, men selv heraf kan en klog og snu Fiende uddrage Oplysninger om vore Dispositioner, om Armeens Styrke, dens Bevægelser, de Commanderendes Fordeling og mange andre Ting, som kunde være ham til Nytte og os til Skade. Derfor den commanderende General ikke havde forlangt det, vilde Ministeriet alligevel ikke have bekendtgjort Rapporten (Hør!); men nu ere disse Grunde ikke længere tilstræde, og for mere end 14 Dage siden er den Bestutning tagen: at bekendtgjøre Rapporterne over Slaget ved Jdsled, Fægtningen ved Ribsnæ og

Fredriksfab. Betændtgisrælsesmaaden bliver den: man har overladt Rapporterne til Bestyrelsen af det Javalde-fond, som er stiftet ved Armeen. Bestyrelsen vil udgive en Beretning om de forefaldne Krigsbegivenheder, ledsagede med Kort over Eguene, uden hvilke de i en ringe Grad vilde være forhaelige. Disse Forarbejder have medtaget endel Tid og ere, saavidt jeg veed, endnu ikke gaaft tilende, men de vil snart blive det, og da vil de blive bekendtgjorte. Som sagt, denne Bestemmelse om Raaden, hvorpaa de skulle bekendtgøres, er tagen før mere end 14 Dage siden, længe forinden jeg erfarede, at den ærebe Taler vilde interpellere Ministeriet.

Efter Rigsdags-Livenden endtes nu den lidet opbyggelige Samtale med følgende Ord af Grundtvig: ja, hvad den høitærede Krigsminister sagde om Grunden, hvorfor baade den Høistbefalende havde ønsket, at Retsningen om det Slag, der gjorde Udslaget, ikke skulde offentliggøres, og hvorfor, som han tillige sagde, Ministeriet alligevel vilde holdt den hemmelig, selv om ikke den Høistbefalende havde bedt derom, det er mig baade saa nyt, og var, i det mindste for mine Dine, saa dunkelt udtrykt, at jeg ikke kan have nogen synderlig Mening derom; men jeg maa dog sige, at det skulde være forunderligt, om Slaget ved Idsted var det første Slag i Verdenshistorien, i Anledning af hvilket, de, der vandt Slaget, skulde være saa bange for

Fiendens Benyttelse af deres Sciensberetning, at de heller skulde lade de største Løgne og de værste Forvanskninger gaae om iblandt Folk end røbe, hvorledes de havde slaaet Fienden! Jeg kan ikke forstaae denne Grund og jeg maa aabenhjertig tilstaae, at jeg heller ikke troer den (Hør!), nei, jeg troer virkelig, indtil jeg bliver bedre overbeviist, at Grunden, hvorfor man saalænge har holdt Beretningen hemmelig og endnu holder den hemmelig saalænge man kan, og lader den komme ud paa en Maade, hvorved den vil faae den mindst muelige Offenlighed — thi den skal jo blot komme ud med Kort og dyrt betales til Invalidesondet, som det hedder — jeg siger, indtil jeg bliver bedre overbeviist, troer jeg, at Grunden simpelthen er den, som har været Grund til saameget andet, at man „vil ikke irritere Fienden!“

Dette velbetiendte Stik-Ord fra 1807 kan nu vel synes bittert nok, men det er dog langt fra at kunne udtrykke al den Bitterhed, Dømmemænd smage, naar der tænkes paa, at Jdsted-Slaget, der kunde og skulde gjøre Retten til Slesvig ligesaa klar, som det gjorde Besiddelsen deraf, det behandles, saavidt mueligt, baade som en militær og en diplomatisk Hemmelighed, istedenfor aabenlyst at føres i Marken og kastes i Bøgtkaalen til Pant paa, at der er meer hvor det kom fra. Nei, den Bitterhed er usigelig stor, thi det er soleklart, at saa-

længe man ikke har Sind og Mod til at gøre: Jbsted-Slaget gældende, som Kraft-Grunden til vort Trav paa Slesvig, saalænge er vi ikke videre end 28. Jan. 1848.

Paa Rigsdagen passer det ikke at udtrykke sig skarpt herom, naar man ikke tillige vil foreslaae Ministeriet sat under Tiltale, og det vil jeg ikke, før jeg maastee af Omstændighederne kan nødes dertil, thi vel bryder jeg mig ikke stort om at have Dvertallet imod mig, naar jeg har Retten for mig, men naar en Rigsdagsmand forudsæer, at et Forslag kun vil vække et oprindende Drøftelse, da bør han efter mine Tanker ikke gjøre det, og desuden er Rettergangen med et Ministerium om Rigs-Styrelsen i det hele sjelden eller aldrig til Gavn. Siennem Læse-Berdenen maa jeg derimod paa den stille Sei stræbe at gjøre baade Ministeriet, Rigsdagen og Folket opmærksomme paa, at efter Jbsted-Slaget staaer den „danske Sag“ paa en Korsvei, hvor det efter alle Mærker er lagt i Regjeringens Haand, om Danmarks Rige skal bestaae eller forgaae, saa hvis Regjeringen nu svigtede den „danske“ Sag, det være sig af hvilken som helst tænkelig Grund, da forraabte den Sagen, Folket og Riget, og Ministeriets Ansvarlighed har da aldrig været og kan aldrig blive klarere, og Diebliftet er for oplyste Dannemænd et af de ængsteligste i hele Danmarks Riges Historie.

Saa længe nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland var heelt eller halvt i Fiendevold, da var det vist nok klart, at Danmark aldrig ved Underhandlinger vilde komme i virkelig Besiddelse af „Livstens Væbne“, og det var for mig intet Dieblif tvivlsomt, at jo Danmark, naar det ikke vilde opgive sig selv, maatte stole paa sin Lykke og saa snart som mueligt lægge Sværdet i Bægtstaalen, uden at ændse alle de Betænklichkeiten, som fra flere Sider reiste sig derimod, men disse Betænklichkeiten var imidlertid saa mange og saa store, at der hos Regieringen virkelig udtrævedes et ikke saa lille Gran af Heltetmod for at komme til den faste Beslutning at lade det „briste eller bæse“. Mange forunderlig sammenslødende Omstændigheder, hvori Forsynets Haand var umiskienkelig, nødte imidlertid Regieringen til at vove det afgjørende Slag, og kunde det end, som jeg dog ikke stionner, være tvivlsomt, paa hvilken Side Selvopoffrelsen var kiækket og ædlest i Juli-Slaget, saa kan der dog ikke være mindste Tvivl om, at jo Lykken i det hele var paa vores Side, især da Fiendens følgende Forsøg paa at sprænge vor Forsvars-Liæde fra Misfunde til Fredrikstad saa aabenbar mislykkedes.

Fra dette Dieblif af hører der ikke længer Heltetmod hos den danske Regiering til at holde paa Slesvig eller Sønder-Jyllands fri Besiddelse som en afgjort

Sag, hvori ingen Stormagt eller Smaaagt kan blande sig, uden med himmelraabende Uret at udæste Danmark til en ny Dødskamp, og der er ikke mindste Grund til at tænke, at nogen af Europas Stormagter vil giøre det, naar Danmark indskrænker sit Krav til hvad Det har baade Ret til og Hold paa, overladende det ganske til Stormagternes Afgiørelse, i hvilken Stilling og Forbindelse Holsten og Lauenburg herefter skal staae, naar Danmarks Fred og Frihed kun ikke derved sættes i uensynlig Fare, men Riget faaer et nogenlunde billigt Bederlag for de store Pengetab, som det holsten-gottorpiske Oprør og Førræderi aabenbar har forarsaget.

Naar derfor vort nærværende Ministerium ikke blot tilbageholder den udførlige Seiers-Beretning om Jdsted-Slaget, der kunde og skulde oplyse hele det danske Folk om den lykkelige Ende, Gud har gjort paa den farlige, længe tvivlsomme Kamp om Rigets Grændse og Rigets fri Tilværelse, men naar Ministeriet paa alle Maader lader os forstaae, at det ikke vil kunne paa Jdsted-Slaget, uagtet det var med alle Stormagternes Samtykke at vi der lod Sværdet skifte, at det ikke vil giøre Seiren gjældende til at hævde Danmarks Rige den fri og fulde Besiddelse af Slesvig eller Sønderjylland, som en med Bøld løgrevet, men med Magt atter indtaget Deel af Riget, da maa de selv indse, hvad de ogsaa selv har pyntet om, at det er en Dø-

givelse af den „danske Sag“ eller, som Udenrigs-Ministeren har udtrykt sig, en Forlæbelse af den „egenlig danske Politik“, for muelig at vinde noget, som de sætter større Pris paa, nemlig hvad de kalder en „Geelstat“.

Man behøver nu ikke at spørge, om dette, at ombytte „Danmarks Rige“ med en udansk Geelstat kan stee med det danske Folks Minde, med et Folks Minde, der i hele tre Aar har gjort saa store Dpoffrelser og kæmpet baade saa tiækt og saa lykkelig for Danmarks Riges Bestandighed, thi det seer man strax er en umuelig Selv-Modsigelse, men derimod maa man vel spørge, som jeg spørger her: hvordan et Ministerium, som føler sin Ansvarlighed for det danske Folk, kan ville blive ved Roret en Dag længer, naar det troer at maatte raade Kongen til hvad der, som Folkets ubodelige Skade, umuelig lader sig forsvare for Folket, om man end kan indbilde sig fra et høiere himmelsk eller lustigt Stade at kunne forsvare Dpoffrelsen af Danmarks Rige og det danske Folk, det være sig nu af Hensyn til Kongens personlige Fordeel, til Stormagternes særdeles Velbehag, til det høitoplyste Tysklands Ære, til godt Forlig med de nu engang ligesaa storagtige som oprørste Holsten-Gottorpere, eller til hvad andet under Solen, man vil nævne. Saalænge „Kongeloven“ stulde giælde, saa Danmarks Rige kun be-

tragtedes som Kongens Stamgods og det danske Folk kun som den vorbuede Befolkning paa dette Stamgods, saalænge kan jeg nemlig godt forstaae, at Ministrene, naar de ikke folde varmt for det danske Folk og faae kun paa deres juridiske Ansvar for Kongen alene, kunde tilraade Dpoffrelsen af Folket og Riget til Bedste for Kongens Person, men nu, da Kongeloven er ophævet og Kongen høitidelig har lovet ingen Beslutning at tage om nogen vigtig Sag uden med Folkets Rinde, og da Ministrene ei blot er Kongen men nærmest Rigsdagen ansvarlige for deres Raad og for alle Regierings-Handlinger, da maae de jo aabenbar tilraade Kongen alle de personlige Dpoffrelser, som Folkets Belfærd og Rigets Bestandighed kræver, saa at naar Kongen af Danmark ikke kan vedblive at kaldes eller være Hertug af Holsten og Lauenburg, uden at Danmarks Rige derved maatte tabe sig i en splidagtig saakaldt Heelstat, og uden at det danske Folk blev saaledes lænkebundet til hele Lyffland eller til Brudstykker deraf, at det umueligt kunde bevæge sig frit efter sit eget Lær, umueligt derefter ordne sine udenlandske Forbindelser eller udvikle sine indvortes og udvortes Kræfter, end sigte da i Historien med Være svare til sit gamle danske Ravn og sin gamle Berømmelse, eller bidrage sit til at udgiøre baade aandelig og verdslig den Nordiske Stormagt, som ingenlunde Mangel paa

fridbaarne Følt og store Anlæg, men kun Livsduftstændig-
hederne hidtil har hindret fra at reise sig; da maa, efter
mine Tanker, vort ansvarlige Ministerium enten raade
Kongen til at lade Holsten og Lauenburg fare, eller
det maa overlade Pladsen og Ansvoaret til Danne-
mænd, som vil og tør raade til alt hvad det danske
Folks Liv og Danmarks Riges Bestandighed kræver!

Jeg tør nu vist nok ikke kalde det rimeligt, at vort
nærværende Ministerium vil nogen af Delene, men derfor
opgiver jeg ingenlunde Haabet om, at det vil see sig
vædt til en af Delene, thi der var jo saa lidt Rimelighed
for at Idsted-Slaget skulde fundet Sted, at man
maa tænke, Daneherren havde ligget paa Als endnu;
mens det gik som det kunde med Skæbning, hvis ikke
Holsten-Gottorperne havde været forblinde og
dumdriftige nok til at rykke frem og udæste Over-
magten, og i værste Fald vil da Fiendens Forblindelse
og Dumdriftighed vel til Ende blive hvad de fra Be-
gyndelsen har været: brugelige Midler i Forsynets
Haand til at frelse Danmarks Rige, som det let
kan synes, med Rigets egen Billie!

Sjædet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos E. D. Bøllz.

Danstere.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 29. Marts. Nr. 13.

Spem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sönder-Jylland?

„Danstereus“ Læsere og Læsereinder har sikkert lagt Mærke til den Forespørgsel, jeg i Loverdags stillede til det samlede Ministerium, saalydende:

„Antager Ministeriet at have eller ikke at have fuld Ansvarlighed for alle Regierings-Handlinger i og angaaende Slesvig eller Sönder-Jylland, som ikke blot efter Grundloven maa regnes til Danmarks Rige, men som Riget i hele tre Aar har gjort store Dpoffrelser for, og som Danehæren har med Baaben indtaget og forsvaret?“

Spvordan jeg nu indledte og fremmede denne Forespørgsel, hvad Deel Folkethingets andre Medlemmer tog deri og hvad Ministrene svarede, det vil jeg vist nok ikke giøre nogen Hemmelighed af, fordi det behagede Ministeriet kan at lade det stee for „suffede Dørre“, men denne Omstændighed giør dog, at ingen Beretning

derom kan gyldig afhjemles med Rigsdags-Tidenden, og at den eneste nogenlunde paalidelige Oplysning, jeg kan give om min Deltagelse i det varme Ordskifte, er mit eget koldblodige Udkaft til Indledningen, som man maa finde det rimeligt, at jeg, som skulde aabne Forhandlingen, ei synderlig er afvejet fra. Denne min Opstrift var da fileet, som følger:

„Gid det maa være et godt Barsef for Danmark og alt ægte Dansk, hvad aabenbar er et Barsef, at det netop blev idag, den 22de Marts, Aarsdagen for det store Omfving i vort folkelige Levnetsløb, da jeg skal stille min Forespørgsel om Minister-Ansvarligheden i Danmark og navnlig om Ansaret for Slesvig eller Sønder-Jylland, det gyldne „Tvistskeble“ mellem Danmark og Nord-Albingien eller Holsten-Gottorp!

Det var nemlig, som vi alle veed, paa denne Dag for tre Aar siden, at Minister-Ansvarligheden, den nødvendige, den længselsfuldt ventede, undfangedes i Danmark, og paa denne Dag kastedes da ogsaa Tærningen mellem Danmark og Holsten, der fra nu af skulde holde op at lives i Slesvig, men, naar det ei anderledes kunde være, naar Holsten haardnakket vilde paastaae sin Uret som Ret, da skulde de kæmpe om Slesvig og lade Sværdet jævne Trætten.

Her i Danmark, her er da ingen Revolution, ingen Omvæltning, som Regieringen skulde være nødt til at bryde med, her er ingen Marts-Erobringer, som skulde fravristes os med Staalhandsker, nei, her er ved en lykkelig Berel-Virkning mellem Kongen og Folket begyndt en folkelig, en dansk Reformation, det er: en Fornyelse af Danmarks ældgamle Kongerige, en Fornyelse, som Regieringen nu kun har Valget imellem at giennemføre eller at afbryde; men i Holsten, der udbrød en Revolution, som desværre greb om sig midt ind i Slesvig, og med denne holsten-gottorpste Revolution, hvori Sjælen og Kiærnen er brændende Had til Danmarks Rige og dyb Foragt for det danske Folk, med denne Revolution kan Danmarks Rige og det danske Folk umuelig forsones eller forlige sig, thi det vilde være en soleklar Selv-Mordsigelse, et folkeligt Selvmord, og har vi derfor virkelig endnu en ansvarlig Regiering, da maa det fremfor alt vise sig veri, at Regieringen ikke paa nogetstund vil Billaar forsoner jeller forliger sig med den holsten-gottorpste Revolution, hvis hele Digten og Tragten har været og maa være ikke blot Afbrydelsen af den dansk-folkelige Reformation, men Danmarks Riges Oplosning og Undergang.

Dg nu er det os alle vitterligt, at Slesvig eller Sønder-Jylland, det var og er og maa bestandig blive Tvistsens Æble mellem den holsten-gottorpste Omvæltning

og Danmarks Riges Fornælse, og at Slesvig eller Sønder-Jylland har været Krigs-Stuepladsen i de sidst forgangne Aar og blev endelig i den haardnakkede Kamps tredie Aar Bakpladsen for Dyrørs-Hæren, Stuepladsen for Danehærens Lovemød og Seiers-Lykke.

Nu har da Sværdet jævnet Trætten, Danehæren har vundet Slesvig eller Sønder-Jylland med sin Daad og købt det med sit Blod, og viist sig mægtig til at undertrykke Dyrøret paa de danske Enemærker, til Eider-Grændsen, og nu maa det da ikke blot ligge Danehæren, men hele det danske Folk paa Hjerte, at Rigets Fornælse, som har kostet store Offere, men er dem ogsaa værd, ikke skal afbrydes, at Modet og Manddommen, Lykken og Seiren, som tilbagegav Riget sin Frihed og Ære, med sin gamle Udstrækning, at de ikke skal være spildt, men at Sønder-Jylland, atter vædet, ja, man kan vel sige oversvømmet med det danske Helteløb, maa bære Danmarks Rige Frugter, svarende til de store Dpoffrelser, Livs- og Døds-Kampen derfor har i alle Henseender krævet og har i Sandhed kostet det danske Folk.

Her reiser sig nu det store Spørgsmaal: hvem svarer det danske Folk for, at der ikke ved hemmelige Under-handlinger med Revolutionen og Dyrøret, deres Dp-havsmænd eller Belyndere, tabes igien hvad der aabenlyst med Baaben er vundet? hvem er Folket og os, Folkets Tillidsmænd, ansvarlig for, at Slesvigs

eller Sønder - Jyllands fri Besiddelse fiktres og hævdes Danmarks Rige?

Svaret herpaa kan vist nok synes saa let, at det var urimeligt at oplaste noget Spørgsmaal derom, thi der staaer jo i Grundlovens § 18, at Kongen er ansvarlig fri, men at Ministrene er ansvarlige for Regjeringens Førelse; men Loven kan kun sige os hvad der bør være og kun Livet kan vise os, hvad der virkelig er Tilfældet, saa kun Ministrene selv kan sige og vise os, at de erklænder og betænker deres fulde Ansvarlighed for alle Regjeringens - Handlinger, og da ret egenlig for saadanne Regjeringens - Handlinger, som ved at angaae Besiddelsen af Slesvig og Danmarks Riges Stilling til det holstengottorpste Dyrer, aabenbar angaaer Folkets Liv og Rigets Skiebne.

Da flere Ministre desuagtet har udtrykt sig, som om de intet Ansvar havde for Regjeringens - Handlingerne i det med danske Baaben indtagne og med danske Tropper belagte Slesvig, og da jeg derhos saae det offentlig anmeldt, at der var udnævnt en slesvigsk Minister, som skulde have Ansvar for Kongen alene, saa fandt jeg allerede heri tilstrækkelig Grund til aabent og ligefrem at forespørge hos det høie Ministerium, hvorledes dette var at forstaae, men mit Spørgsmaal er i de sidste Dage blevet endnu langt nødvendigere og tungere, hvis jeg ikke skal sige, at det paa en sørgelig Maade er

blevet overflødig, ved de Dplysninger, jeg troer mig i Besiddelse af om Ministrenes Betragtning baade af Slesvig og Holsten, og i det hele af den „danste Sag“, saavidt jeg kan see, som en Bisag, der maatte underordnes visse høiere Hensyn.

Skal nemlig dette tages bogstavelig, ja, skal det tages i nogensomhelst anden Mening end hvad dog i mine Dine er noget ganske andet, i den Mening, at man naturligtviis i Henseende til den danste Sag, som til alle Sager i denne Verden, maa nøies med hvad man kan opnaae, skal det tages i nogen anden Mening, saa at Ministrene høre sig over den danste Sag og stræbe at betragte den, saavel som den holsten-gottorpste Dprørs=Sag, upartist fra et vist høiere Stade, ja, da er det, desværre, klart nok, at Ministrene slet ikke antager at have noget Ansvar for det danste Folk og dette Folks Tillidsmænd, thi Folket og vi kan i Danmarks Riges Sag umuelig lade noget høiere Hensyn gjælde end Rigets Bedste og Folkets Vel.

Imidlertid, uagtet jeg maatte være uærlig, om jeg sagde, at jeg efter al den Dplysning, jeg har kunnet faae om Ministrenes Betragtning af den danste Sag og af et saakaldt, men ogsaa kun saakaldt danst Monarki, havde fundet anden Mening deri, end at Ministrene har gjort og vil gjøre, hvad de umuelig kan

forfvare for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, saa hverken vil eller tør jeg dog nægte Mueligheden af, at det høie Ministerium, ved udtrykkelig at afspørges om denne Hovedsag, kunde selv komme til mere Klarhed over den, og da enten, hvis de ansaae den danske Sag for slet eller dog forsviolet, løste sig fra Ansvarret paa den eneste rette og grundlovlige Maade, eller besluttede, uden at ville retfærdiggjøre den ene begaaede Feil ved den anden, herefter til det yderste at holde aldeles een-
 sidig paa Danmarks Rige, som de alene har Ansvar for, og da især holde paa Slesvig eller Sønderjylland, som en klar og retmæssig Erobring fra Dyrøerne, der saavidt mueligt skal vogtes for al giftig Indflydelse fra deres Side.

Gid det Sidste maa skee, saa vist som det lykkelige, milde, taalmodige danske Folk har fortjent af sine Konger og af alle sine Tillidsmænd at agtes mere værd end hele den øvrige Verden, med al dens Roes og Last!"

At nu Ministrene ligesaa lidt for lukkede som for aabne Døre paatog sig det Ansvar, jeg spurgde om, det følger allerede deraf, at de kun vilde svare for lukkede Døre, thi vilde de paataget sig Ansvarret for Slesvig eller Sønderjylland som „dansk Eie-
 dom“ rettelig frataget Dyrøerne med Staalhandsker, og nu kun tilfals for dem eller andre Kiender til samme Priis, som det har kostet Danmark, vilde

Ministrene paataget sig dette Ansvar, da maatte det aabensbar steeet for aabne Dørre, da det jo ikke var os, som Enkeltmænd, men Folkethinget, som Folketøsten, der spurgde om den danske Folkesag. Hvordan derfor end Ministrene svarede for lukkede Dørre, kunde Svaret umuelig være tilfredsstillende, med mindre Ministrene havde lovet offentlig baade at sige og at vise, at de, uden alle andre Hensyn, vilde holde fast paa Slesvigs eller Sønder-Jyllands fri og fulde Besiddelse med hele Danmarks Styrke, og at de ingenlunde gav et saadant Løfte, vil de uden tvivl selv være de ivrigste til at paastaae, saa jeg er vis paa deres Medhold, naar jeg aldeles frikiender dem derfor.

Hvad nu de andre tilstædeværende Folketingsmænd syndes om Ministrenes Svar og Svaremaade, det faaer de selv at sige eller tie med, efter eget Lykke, da jeg derom ingen paalidelig Beretning kan give, men det forekom mig rigtignok, som om det langt overveiende Dørtal sølde sig mere tiltalt af min Forespørgsel end af Ministrenes Svar, og hvad nu endelig mig selv angaaer, da ligger det jo i Forespørgselen selv, og findes tydelig sagt i forrige Nummer af „Danstere“, at jeg synes kun meget daarlig om en Minister-Ansvarlighed for Slesvig eller Sønder-Jylland, der skulde holdes hemmelig baade for Venner og Fiender, altsaa slet ingen offentlig Virkning have, slet ingen kiendelige Frugter

bringe. Dersom jeg idag faaer Ordet ved den fra Lands-
 tinget tilbagevendte „Lisfuds-Bevillings“ eneste Behand-
 ling, skal jeg offentlig udtale min afgjorte Mistillid
 til et Ministerium, der ei engang offentlig vil love til
 det yderste med hele Danmarks Styrke at holde paa
 Slesvig eller Sønder-Jylland, som Danehæren har ind-
 taget og viist, den kunde forsvare mod de hidtil sejede
 Angreb, og som, efter det danske Folks dybe Høielse
 og min fulde Overbeviisning, er Danmarks Rige
 umisteligt, saa den Regiering, som nu opoffrer
 Slesvig eller Sønder-Jylland, opoffrer dermed paa een
 Gang Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks
 Frihed.

Men, hvad enten nu dette skeer eller ikke, da
 vender dog det tunge Spørgsmaal tilbage, der ligger
 som en Steen paa det danske Folks Hjerte, det Spørgs-
 maal: hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller
 Sønder-Jylland?

Saalænge Danehæren stod i sin Skjoldborg ved
 Dannevirke, og udstrafte sine Binger til Misfunde
 og Fredrikstad, saalænge kunde man vel ikke strængt
 sige, at Danehæren var Danmark ansvarlig for Sles-
 vigs Besiddelse, thi den kunde jo midt i sit Seiers-Løb
 faae Befaling fra Regieringen at trække sig tilbage til
 Dan, til Als eller til Frederis, og havde da jo ikke Lov
 til at blive staaende, men paa en Maade kunde man

bog sige, at Danehæren i sin daværende Stilling var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, da det neppe lod sig tænke, at den danske Regiering skulde tvinge den seierlige Danehær til imod sin Villie at rømme Balpladsen og heelt eller halvt overlade Dyrøshæren den Krigs-Stueplads, hvorpaa de danske Baaben havde glimret og gjort Dannebrog ubødelig Ære.

Nu, derimod, da Danehæren for det meste er opløst, medens der staaer en fremmed, ingenlunde for det danske Folk paalidelig Krigshær i fuld Rustning bag Eideren, nu kan Danehæren aabenbar ligesaa lidt være Danmark ansvarlig for Slesvig, som den kunde det i April 1848, da dens svage Fortrop vel med Æren stred men med Sorgen maatte vige for den preussisk-tytske Overmagt, og hvis altsaa Preussen-Østerrig eller Østerrig-Preussen, idag eller imorgen, med eller mod vort Ministeriums Ønske, forlangde, at Slesvig skulde rømmes af de danske og besættes af fremmede Tropper, da vilde det uden tvivl ufortøvet skee, og Slesvig dermed være lige saa vist tabt som det ifjor blev vundet.

Dg selv om dette ikke skeer, men det overlades til Pennen, til de saakaldte „Notabler“: eenogtyve Slesvig-Holstenere og syv til daglig Brug Danstalende, og til vort nuværende Ministerium, i Overensstemmelse med Kabinetterne i Wien og Berlin, upartisk at fassætte Slesvigs fremtidige Stilling, paa den ene Side

til Holsten og paa den anden til Danmark, da kan man, uden al Rundskab til hemmelige Meddelelser, og selv uden at have læst sig til noget af de tykke Blade, med et halvt Die forudsæe, at Slesvig eller Sønder-Jylland gaaer tabt for Danmark, som da, langt fra at have vundet noget ved Trears-Krigen, ved Jøsteds-Slaget og alle sine store Opoffrelser, ei blot har tabt alle de Penge og alt det Blod, som Krigen har kostet, men har tabt selv Udsigten til at bestaae som et frit, selvstændigt Kongerige.

Spørgsmaalet, hvem der er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland? falder da nu aabenbar sammen med det store Spørgsmaal: hvem er Danmarks Rige ansvarlig for dets danske Tilværelse? og da Ministeriet, som efter Grundloven skal være ansvarlig for hele Regjeringens Førelse, ikke engang aabenlydt vil sige, altsaa endnu mindre aabenlyst vise, at det føler og vil bære dette Ansvar, og da Kongen, efter Grundloven, er ansvarfri, saa veed jeg ingen under Solen, der skulde kunne bære Ansvaret uden den danske Rigsdag, men medens disse Linier gaae igiennem Trykkeriet, høves rimeligviis Rigsdagen, og for den træder sammen igjen, er ventelig Slesvigs og dermed Danmarks Skjæbne afgjort, saa det vilde i alt Fald være bagefter, om vi da satte Ministeriet under Tiltale for gjort Sierning, som ei stod til Endring.

Der er altsaa nu slet ingen under Solen, paa hvis Ansvarlighed for Slesvig og for Danmarks Riges Bestandighed, det danske Folk med allermindste Grund kan stole, saa det eneste Spørgsmaal, der end kunde gøres, maatte være: om der da heller ingen er over Solen? og dette Spørgsmaal, seer man strax, lader sig kun besvare af Fremtiden, saa jeg kan berom mig sig, hvad jeg troer, altsaa, hvad jeg føler mig i mit Hjerte siller paa, skiondt jeg hverken kan begribe eller bevise det. Da det imidlertid dog kan bidrage til at trøste det danske Folk, der, som alle hjertelige Folk, er meget godtroende, saa vil jeg sige, hvad sandt er, jeg troer virkelig, at der er En over Solen, som, naar vi tør lægge den danske Sag i Hans Haand, baade kan og vil være Danmark ansvarlig baade for Slesvig eller Sønder-Jylland og for alt hvad der udkræves til Rigets Bestandighed og Folkets Belfærd. Det er naturligviis Vorherre, som, saavidt jeg kan skionne, ikke blot i forrige Tider mangfoldige Gange har frelst det lille Danmarks Rige, naar dets Undergang synes nundgaelig, men som ogsaa i de tre sidste Kampens og Seierens Aar, trods al Verdens Forventning og trods alle muelige Misgreb fra den danske Regierings Side, har sat os i virkelig Besiddelse af Tvivlens Ækte, og har styret alle Omstændigheder saaledes, at naar vi blot vil nøies med vort eget og har Mod til at holde fast

paa det, da har vi ved Trears - Rampen, langt fra at miste noget, med vore godvillige Opoffrelser vundet tilbage, hvad vi i hele sex Aarhundreder smertelig maatte savne, og hvad vi nu ikke længer kunde undvære, uden at gaae den visse Undergang imøde. Hvorfor skulde jeg da ikke troe Vorherre til, at Han baade kan og vil fremdeles styre saaledes for os, at vi ikke kuldsæiler midt i Havnen, skiondt det efter Styrmands - Konstens Regler synes at maatte skee, hvis ingen anden kommer til Roret, end de, der nu sidder ved det, og skiondt de, efter alle Mærker, vil faae Lov til at styre, til Ulykken er stedt! Hvorfor skulde jeg ikke troe det, da det slet ikke er mere end Vorherre har gjort for Danmark baade iver og i Dverfjor og Aaret isorveien, og da jeg aldrig i hele Verdenshistorien har fundet Spor til, at et Folk, som reiste sig for sin Dbelsret til Fædernelandet, og som seirede i Rampen for sin Dbelsjord, i samme Aandbræt berøvedes Frugten af sin heltemodige Opoffrelse og glimrende Seier ved et Pennestrøg! Naar man nemlig, kun i en lidt videre Synskreds, end Engelfmanden pleier at have for Die, regner efter Rimelighed, som han meget rigtig siger, man skal, da maa man regne paa, at jo mere Tillid, vort Ministerium har til sine Pennestrøg, des mindre vil det udrette med dem, og at, da det aabenbar i halvtredie Aar ei har udrettet det mindste med dem, som er værd at

nævne, de da heller ikke i sex Maanedes skal kunne udrette med dem, hvad ikke blot maatte nævnes, men hvad aldrig kunde glemmes saalænge der var en eneste Danne-
mand og Dannekvinde paa Jorden, der sørgede for „deiligst Bøng og Bænge“, og mindedes det gamle Dannevirke, der endnu 1850 udholdt med Glands og Hære den sidste „Torning“ for det, ubegribeligt, blot ved et Pennestrog „flet forfalbt“! Man skal ikke friste Gud, og derfor har jeg gjort mit Bedste til at oplyse og fraraade den fordærvelige Raas, vort nuværende Ministerium for mine Dine styrer, men naar det stolt kaster Handstven til mig, da siger jeg: velan! jeg tager den op, vist nok ikke paa mine egne Begne, thi jeg veed godt, jeg selv er her ingen Ting, men jeg tager den op for Borherre og for Hans vældige Tjener: Nordens Aand, som man her paa Sletten kalder Holger-Danske, og lad den, som taber Slaget, kun blive til Latter! Den leer bedst, som leer sidst, det har altid været mit Livsprog, og da Borherre har givet mig gode Tunger at lee med, saa kan jeg ogsaa nok taale at lees lidt ad indtil videre.

Efterkrift.

S Anledning af Lilsstubs-Bevillingen, der gjaldt fire, fem Millioner, hvormed Udgifterne for det løbende Finantsaar havde oversteget Overslaget, tog jeg mig i Mandags ganske rigtig den Frihed at sige, at det skulde være langt fra mig at stemme for denne Bevilling, da jeg ikke kunde sionne rettere end at det nærværende Ministerium stod paa Rippet til at opoffre Slesvig for at faae Lov til at gribe fejl ad Holsten, ja, til at opoffre Danmarks Ret, Danmarks Ære og Danmarks Frihed for, jeg vidste ikke hvad, eller for at flaffe Kongen en tom Titel af Hertug i Holsten og et meget lavt Sæde paa den tyffe Fyrstebænk under et preussisk-østerrigt eller østerrigt-preussisk Jernspir.

Dertil svarede, efter Rigsdags-Lidenden, Finantsministeren: „jeg skal ikke i et offentligt Møde føre Discussionen ind paa et Gebeet, som har været Gienstand for Forhandlinger i et hemmeligt. Jeg skal derfor ikke med Grunde imødegaae den ærede sidste Talers stærke Paastande og stærke Paasagn mod Ministeriet. Jeg skal kun svare ham tilbage igjen, at Ministeriet veed at hævde Danmarks Ret, Danmarks Interesser og Danmarks Ære, og tiltroer sig at kunne gjøre det trods den ærede sidste Talers Omsomme derom. Saa længe altsaa Ministeriet er i Besiddelse af Majoritetens

Tillid, saalænge skal Ministeriet vide roligt at betræde sinvei og at oversee saadanne Yttringer, som dem, hvormed den ærede sidste Taler er fremkommet mod det."

Da der i Rigsdags-Lidenden ikke endnu findes mere af dette ganske mærkelige Ordliste paa Falderebet, skal jeg her kun bemærke, at ligesom jeg i det hele høilig maa misbillige Ministeriets Hemmeligsfuldhed, saaledes maa jeg i Særdeleshed værge mig mod det Forlangende at tie offentlig med alt hvad det behager Ministeriet kun at tale hemmelig om. Det er nemlig klart, at hvad vi Rigsdagsmænd veed, det veed vi, og det skal vi, efter bedste Overbeviisning, bruge til Rigets og Folkets Bedste, uden Hensyn paa hvordan vi har faaet det at vide, og naar nu saaledes Ministeriet, som sædvanlig er Tilfældet, omsider betroer os, som en stor Hemmelighed, hvad vi længe har vidst, da maa det jo ingenlunde hindre os fra baade i Lyg og i Løn at gjøre vor Kundskab frugtbar til Danmarks Gavn, thi ellers maatte jo Ministeriet kunne forvandle alle vore gamle Bitterligheder til nye Hemmeligheder, blot ved at hvidste dem til os og sige: tie stille med hvad I veed! og dermed kunde dog Danmark ligesaa lidt som vi, være tjent. Det Høieste vi i denne Henseende kan tjene Ministeriet i, er, ikke, med mindre vi nødes dertil, offentlig at beraabe os paa deres hemmelige Meddelelser. Kunde forresten Ministeren seet Folkethinget længere end til Tænderne, da vilde han neppe rost sig af dets Majoritetens Bisald.

Bestillinger paa „Danskere“ modtages i alle Bogkøber i Danmark, Norge og Everrig, paa de lgt. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkøberne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Øvist.

Danſkeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 5. April. Nr. 14.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

III.

Harde man ved det store Ordſtike om „Danmarks Riges Grundlov“ givet mine Ord Magt, da var, iblandt andet, „Stats-Raadet“ kommet til at hedde „Rigs-Raad“ og hele „Rigs-Dagen“ kommet til at hedde „Folke-Lthing“, og naar et af vore Ordſprog ſiger, at „Ravnet gjør intet til Sagen“, da er det lidt for meget ſagt, thi ſkjødt det viſt nok er langt fra, at Ravnet altid gjør Sagen klar, ſaa kan dog et Ravn gjøre meget baade til og fra, ſaa det er, ſom et andet Ordſprog ſiger, dog immer bedſt at kalde BARNET ved ſit rette Navn. Det gjør ſaaledes en mærkelig Forſkiel, om man kalder Rigsforſtanderen „Konge“ eller blot „Magthaver“ og om man kalder Landets Indbyggere „Folket“ eller blot „Undersaatter“, og ſamme Forſkiel gjør det hardtad, om man kalder Kongens

Raadgivere „Statsraad“ eller „Rigsraad“, og om man kalder Sjælen i den levende Berel-Birkning mellem Kongens og Folkets Tillidsmænd „Rigsdag“ eller „Folkething“.

Uden imidlertid her at gaae dybere ind i denne Navne-Sag, vil jeg kun indskærpe, at da „Rigsraad og Folkething“ er meget danskere, altsaa hos os folkeligere Ord end „Statsraad og Rigsdag“, saa burde de ene af den Grund været foretrukne, og at skiondt de blev tilfidesatte, saa maae vi dog ogsaa af den Grund altid bruge dem, naar vi vil giøre os klart, hvad vi som Dannemænd forstaaer ved de Indretninger, som i „Cancelli-Skælen“ kaldes „Statsraad og Rigsdag“.

Om derfor de saakaldte Statsraader end satte sig nok saa fast i Hovedet, at hvad de kaldte „Stat“, „Blandings-Stat“ eller „Heel-Stat“ var hvad de skulde have for Die, og hvad de skulde raade til og raade for paa alle muelige Maader at sammenholde, sammensnøre og befæste, hvordan det saa end gik med „Danmarks Rige“ og hvormeget end det „danske Folk“ havde derimod at indvende; da maatte vi Dannemænd ligesuldt tænke og sige: nei, hvad saa end det mørke og fremmede Ord „Stat“ kan betyde paa fremmede Sprog og i andre Riger og Lande, saa er „Statsraad“ her i Danmark dog kun et Navn, godt eller slet,

passende eller upassende, som vi bruger om Kongens Tillidsmænd, dem han efter Grundloven har Ret til frit at vælge og at stifte saa tit, han vil, men som, efter Grundloven, skal være Folket og dets Tillidsmænd ansvarlige for Regjeringens Førelse i „Danmarks Rige“, saa dette Riges Bedste er det æstribig, det danske Statsraad altid skal have for sig, og skal raade deri, som de tør og kan forsvare det for det danske Folkething, og, hvis Folkethinget finder det nødvendigt, for den danske „Rigs-Ret“.

Naget nemlig Kongens ansvarlige Raadgivere ved en Feiltagelse kaldes „Statsraad“ istedenfor „Rigsraad“, og nagtet ved en anden Feiltagelse „Folkethinget“ kun er blevet Navnet paa den ene Deel af hvad man kalder „Rigsdag“, saa kan og skal vi dog, støttende os til Grundloven og Mødersmaalet, altid betragte og bedømme vort Statsraad, som om det hebd Rigsraad, og vor Rigsdag, som om den heel og holden hebd Folkething, saa de feilagtige Navne, skiondt de altid gjør noget, dog skal gjøre saa lidt som mueligt til Sagen.

Vilde derimod nogen sige, at da selv Navnene „Statsraad og Rigsdag“ kun passer daarlig til hvad de skal betyde, saa kunde det være det samme, enten vi havde en Grundlov og en Rigsdag eller ikke, da det jo igunden følger af sig selv, at det er

Rigets Bedste og Almeen-Bellet, som jo er Folkets Begaende, Kongens Raadgivere altid skal have for Die, og at naar Folkets Røst, der aldrig længe lader sig overdøve, fordommer dem, da bliver de kaldt til Ansvar; vilde nogen sige det, og det siger vist ikke saa faa, da skulde vi svare dem: enten har I Skielmen bag Dret eller I trænger selv høit til at oplyses, førend I kan oplyse andre, thi dersom det ikke kunde nytte at have ansvarlige Ministre, og at have Indretninger til paa Folkets Begne at holde Die med dem, og, naar behøves, drage dem til Ansvar, dersom det ikke kunde nytte, blot fordi der var en Feil ved Benævnelsen, da kunde det jo heller ikke nytte, om vi havde den klareste og bedste Grundlov, naar den, hvad let kunde skeet, feilagtig var blevet kaldt en "Constitution", ja, da maatte det ei engang kunne nytte, om vi havde det ypperste og bedste Rigsraad, naar det blot feilagtig kaldtes Statsraad.

Lad os derfor kun holde fast paa det, at hvad end Kongens Raadgivere kaldes, saa skal de, efter Danmarks Riges Grundlov, være det danske Folk, det danske Folkething og den danske Rigsret ansvarlige for Regjeringens Førelse og for enhver Regjerings-Handling, og lad os indprænte vore Børn, at denne Minister-Ansvarelighed er Sjælen i vor fri Forfatning, ikke fordi vi kan faae daarlige og flette Ministre-fordømt ved

Rigsretten og faae dem hængt eller brændt, thi dels hytter de dem sædvanlig godt for det, og dels var det jo kun en Hevn, vi først kunde faae over de Uslinger, naar de ikke længer var Ministre, altsaa naar de havde gjort den Skade, de kunde, men fordi det gjor alle Dage en mærkelig Forstiel, om Kongens Raadgivere og Tillidsmænd staaer bag hans Ryg, saa han maa have Vine i Raffen for at see, hvad de gjor paa hans Regning, eller de staaer for Kongens og Folkets Afsyn, med fuld Ansvarlighed til begge Sider. Dette Stude lystes nemlig Krysterne og Risdhovederne sjelden ved at indtage, og kan allensalbs ei længe beholde, og dog er det dem, der, som Ministre, har gjort og vil gjore de fleste Ulykker i Verden, thi de er en daglig Plage, hvorimod de klække og kloge Ministre vel kan gjore de største Ulykker, men gjor dem kun sjelden, og gjor altid meget Gavn, om ikke for Guds, saa dog for deres egen Skyld.

Bist nok vilde det ikke nytte, der staaer i Grundloven, at Ministrene skal være ansvarlige for Regjeringens Førelse og for alle Regjerings-Handlinger, naar der ikke tillige stod, at Ordet i den Henseende skal være frit, thi med Ordet, med Mund og med Pen, er det jo alene, man kan drages til Ansvar og kræves til Regnskab, men skiondt jeg havde ønsket, at Friheden til ustraffet at turde sige sin Mening om alle offenkjære Sager og deres Behandling, var blevet endnu langt

ndtryffeligeres givet og bedre sikret ved Grundloven, end det er Tilfældet, saa kan efter den dog ikke hele Statsraadet lukke Munden paa en fritalende Rigsdagsmand og maa heller hverken ved Censur eller ved andre »forebyggende Forholdsregler« hindre nogen fra at offentliggøre sine Tanker ved Trykken, saa Ministrene er aldrig sikre paa at gøre noget galt idag, uden imorgen at kaldes til Regnskab derfor.

Vil man sige, at det har ikke stort at betyde, da paa den ene Side dog selv Rigsdagsmænd, med vedkommende Things Samtykke, kan sagsges for hvad de har sagt; da Loven fra issor om »Pressens Brug« aabner Leilighed nok til Presse for vore Penne, men lævner kun en halv Time eller høist tre Kvarteer til den fri Offenliggørelse ved Trykken af saadanne Tanker, som Justits-Ministeren, sølgelig ogsaa Politiet, misbilliger; og at endelig Statsraadet kan lee ad en enkelt Stemme paa Rigsdagen, som let kan overdøves, og ad en enkelt lille Bog, som kanstee ingen uden Forfatteren, Sætterten og Politimesteren faaer læst; see, da er det altsammen ganske rigtig, for saavidt, som Grundloven kunde været Ordets Frihed meget gunstiger, som Folke-thinget burde været meget strengere ved Presse-Loven, og som man meget heller maa ønske offentlige Lyder, Feil og Misgreb oplyste og paaantebe med mange Stemmer end med enkelte, og i hvad alle end i hvad

kun nogle få læser, men det er derfor dog hverken unyttigt eller uvigtigt, at Ordet hos os dog har faaet en vis Frihed, som det for maatte savne, og det er ikke engang unyttigt eller uvigtigt, at Grundloven hjemler Ordet mere Frihed, end det for Diebliffet nyder, thi Presse-Loven er jo ingen Grundlov, saa den kan baade uden Omkost forandres, og den skal tilfidesættes ved Domstolene, naar den er stridende mod Grundloven. Naar nemlig kun Loven, som Danmark Riges Grundlov gior, binder forsaavidt Hænderne paa Rigsraadet, at de paa lovlig Maade ikke engang kan prøve paa den Umuelighed, der frister alle Magthavere, den Umuelighed at luffe alle Munde, eller stride til den Hverlighed at forsegle alle Presser, da vil de Række og de Kluge altid faae deres Ord lagt i Laget og faae „deres Besvø fort“, og det er i borgerlig Henseende Hovedsagen, da Krystere og Brudhøveder vel kan sige og skrive meget, som i andre Henseender kan være ypperligt, men Rækkehed eller Klogskab, og helst begge Dele, maae dog ligesaa vel de have, der tilgavns skal kunne standse eller mestre Rigsraadet, som Rigsraadet maa i temmelig høi Grad besidde begge Dele, for at kunne tilgavns baade styre og raade. Bist nok staaer det klart for mig, at alle Rigsdagsmænd og hele Folket burde have deres egen Mund og Pen til ligesaa frit Brug, som Ministrene har deres, saa der skulde ingen anden

Presselov være end Ansvarligheds-Loven for Tale og
 Skrift, der naturligviis maatte lyde langt strengere
 for Ministrene i deres Egenstaaelse af Rigsraad end
 for blotte Borgere eller selv for Rigsdagsmænd, thi
 ingen fristes saa meget til at misbruge Mund og Pen
 og ingen kan misbruge dem saa grovt og farligt som
 Kongens Raadgivere og Rigets Styrmand, og denne
 indlysende, men dog længe aldeles ubemærkede Sandhed.
 trænger vist nok høilig til at indskræpes, ligesom jeg
 allerede i det gamle "Cancellies" Dage tog mig den
 Frihed, i Anledning af den Ørstedske Presselov, at
 indskræpe den. Men desuagtet maa jeg dog indrømme,
 at i det mindste Rigsdagsmændenes Ord efter vor
 Grundlov har saamegen Frihed, at de Riælle og
 de Kluge kan faae offentlig sagt og ved Trykken offentlig-
 gjort omtrent alt hvad de vil, uden at løbe synderlig
 større Fare end Ministeriet løber ved at lade dem
 skævne og, om uueligt, straffe for deres Mund og Pen.
 Dette er nu ogsaa, borgerlig talt, Hovedsagen,
 thi paa den ene Side maa man huske, at selv de klareste
 Lovbud i Frihedens Lære kan overtrædes og vil blive
 overtraadt, naar Magthaverne vil og tør driste sig dertil
 uden at ændse den Fare, de selv løbe derved, og paa
 den anden Side maa man indrømme, at flidst Ryttere
 og Drushoveder ogsaa kan sige og skrive meget, som
 gavner og glæder Folket, men mishager Rigsraadet, saa

er det dog aldrig dem, der tilgavns kan lede eller støtte den offentlige Mening.

Om ikke for andet, saa fordi jeg selv er regnet til „Brushoveberne“ og hører, som Skjald, ogsaa nødvendig til dem, maa jeg dog her bemærke, at jeg med Flid ikke siger de „Kiætte og Kloge“ men „de Kiætte“ og „de Kloge“, thi skiondt Kiæthed og Klogskab altid maa følges ad for at give Borger-Livet sin nødvendige Sikkerhed og sin rette Stillelse, saa en Konge, der i høi Grad forener begge Dele, kan, naar han vil, være som en „Gud paa Jorden“, saa er de to Egenheder dog sædvanlig meer eller mindre ulige deelte, og da begge, hver for sig, naar de kun ikke indbyrdes rage i Strid, kan udrette store Ting, den ene mest i Krigeriske, den anden mest i fredelige Forhold, saa maae de i et velindrettet Borger-Samfund begge med Flid opøfles og gives saa frit Spillerum, som de begge, uden hinandens Skade, kan have.

Bed Talen om Rigsdags-Ordet's Frihed kommer jeg nu nødvendig til at tænke paa Kirke-Ordet's Frihed, som ei er mindre uundværlig, hvor et sundt Folkeliv skal udvilde sig og et driftigt Borgerliv trives, og i Rigsdags-Kampen om „Troes-Friheden“ har jeg tilstrækkelig godtgjort, at denne Frihed hos os endnu ingenlunde er enten saa udstrakt eller saa beskyttet, som den bør være, men naar vi blot kan faae

den Frihed, Grundloven i saa Henseende hjemler alle danske Borgere, lagt til den Frihed, som Stats-Kirkens Præster og Præste-Lærere selv har taget sig, da vil dog Kirke-Ordet i Danmark være ligesaa frit som i Nord-Amerika, og den kirkelige Frihed være Føllet og det borgerlige Selskab langt gavnligere end ellers nogensteds paa Jorden.

Kirke-Ordet lige under Regjeringens Dine selvtagne Frihed bestaaer nemlig deri, at de danske Præster og Præstelærere fra Slutningen af forrige Aarhundrede ikke brød sig mere end de selv vilde om hvad der stod skrevet enten i Stats-Kirkens saakaldte „Symboliske Bøger“, i „Ritualet“ eller selv i „Bibelen“, saa hvad de i eller for Kirken talde eller skrev, hørde tit enten til meget forskellige Religioner eller var en Blanding deraf, og denne saakaldte „videnskabelige Frihed“, som jeg en Tidlang af al Magt bekæmpede, var vist nok ligesaa utaalelig som ulovlig, naar vi betragtede Skulde beholde en herskende Statskirke, det vil sige: naar det danske Folk skulde ligesuldt være bundet til Sognepræsterne, hvert Sogn til sin, selv gaae til Alters og lade deres Børn døbe og confirmere hos dem, thi enten maatte Folket under disse Sogne-Paver lade al Tro fare, eller, hvad omtrent var det samme, skifte Tro som de skiftede Sognepræst. Saasnart man derimod, som det er skedd ved Grund-

Loven, tager Herredømmet fra Stats-Kirken, ved at gjøre det danske Borgerliv uafhængigt af en vis Troes-Bekjendelse, men vil alligevel beholde Stats-Kirken under Navn af Folke-Kirke, da behøver man blot, for at høste alle Religions-Frihedens Fordele, uden at betale dem saa dyrt som andensheds, at løse Sognebaandet og at gjøre den saakaldte „videnskabelige Frihed“ for Præster og Præstelærere lovsfast i allervideste Udstrækning.

Skulde man regne efter de Stemmer, man i Troes-Frihedens Sag ogsaa hørde fra Bisper, Præster og theologiske Professorer, da maatte man vist nok slutte, at det Mobsatte vilde stee, saa man snarere strammede end løsnede Sognebaandet, og saa at Sognepræsterne med samt Præste-Lærerne heller opgav deres videnskabelige Frihed og lod sig paany bagbinde til Ritual og Symboliske Bøger, end de vilde taale, at Sognefolkene, uden at udvises af Folke-Kirken, fik Lov til at have saa meget eller saa lidt med dem at gjøre, som de selv vilde; men det er dog paa den ene Side alt for bagvendt og hardtad unuelligt, efter to Menneske-Alderes Nydelse af den videnskabelige Frihed i Statskirken, frivillig at vende tilbage til den for alle dygtige og frimodige Ordførere utaalelige Trældom og Bogstav-Tjeneste, og den verdenshistoriske Erfaring har paa den anden Side nu saa

Klarlig viist, at ligesom enhver herskende Statskirke bliver en Forstening, saaledes bliver den, hvor Herredømmet ved Religions-Frihed er indskrænket til dem, der ikke bryder sig om aandelig Frihed, en latterlig Grusbanke, der dog vil gjælde for den Klippe, hvorpaa Vorherre har byggt sit Huus, saa det kan trods alle Storme og Vandløb og selv „Hælvedes Pøtte“, saa hos os maae dog nok, om ikke de Gamle, saa dog de Unge faae Vinene op og see, at i Kirken, hvad den saa end kaldes, tjener Frihed os alle bedst og kan umuelig være for stor, da det gjælder om enhver god Mand saavel som om Herrens egen Mand, og da ret klarlig om „Nordens Mand“, at hvor han er, der er Frihed, og hvor man vil have aandelig Trældom, der er han ikke.

Uagtet jeg derfor nok vilde ønsket, at hvor der i Grundloven staaer, at Folkekirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, havde staaet det lille Ord „fri“ foran „Forsatning“, saa vilde dog netop dette ønskelige Ord være blevet mistydet af mange Bisper og Præster, som om det fritog hvad de kalde „Kirken“, det er: dem selv, fra at lovbindinges paa Rigsdagen, og jeg har godt Haab om, at hvor, som i Danmark, Grundloven frigjør Borgerlivet fra alt Præste-Herredømme, hvor Statskirken er ombøbt til Folkekirke, og skal have sin Forsatning giennem Folkethinget, og hvor

Hærfæernes videnskabelige Frihed giennem en lang Mærkedes har flaaet Rodder, her vil man faae en Rykirke at see, der rummer omtrent hele Folket uden at indslutte det, og som, skiondt den i sin Heelhed ei kan være kristelig, men kan danst, dog rummer og udvækker mere levende og oplyst Christendom end alle Stats-Kirker og Kirke-Stater fra Konstantin. den Stores Tid til Verdens Ende.

Jeg ser jo nok, der ligger en Steen iveien, som er eller synes dog „meget stor“, og det er „Latin-Skolen“, med Universitetet og Examinens-Bæsenet, flabt i dens Villedde og efter dens Eignelse, og til denne Steen giver Grundloven os ingen egen Løstestang, da den slet intet bestemmer om Dplysnings-Bæsenet i sig selv, undtagen at der ikke maa være Censur eller noget, som forebygger vore Tankers Ofskueliggjorelse ved Trykken, men dette, saabelsom Dphævelsen af al borgerlig Kirke-Evang og Kirke-Lugt, og Forenings-Retten i alle lovlige Siemed, maa dog vist snart stille Latin-Skolen ved sit Forprang med Dplysning til Stats-Behov, og det er ene dette Forprang, der gjør Latin-Skolen til en farlig Anstøds-Steen. Læger man nemlig det bort, da vælter man med det samme Stenen fra Hulen, hvor Følkelyset ligger begravet, og giver den sin rette Plads som en flad Ligsten over den romerske Høvedrot, hvem vi ikke

skal misunde hans pralende Gravstift. Bliver man først lidt bedre oplyst end hidtil sædvanlig, da vil man ogsaa let indsee, at Eneretten til de fleste og bedste „Levebrød“ kan Latin-Skolen og Bogstav-Bæsenet umuelig beholde, naar, som Grundloven byder, alle de Indskrænkninger i den fri og lige Udgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skal hæves, medens det følger af sig selv, at naar enhver i Lovgivningen til Titel og Rang knyttet Forret affattes, da bortfalder med det samme alle de saakaldte „Candidaters“ Forret til visse Embeder og Levebrød. Naar nu endelig, som Grundloven kræver, „Offenlighed og Mundlighed“ saa snart og saa vidt som mueligt, gennemføres ved hele Retspleien, og Rævninger eller Sandemænd indføres, da er det umuelig andet, end at man vil spore Virkningen deraf i hele det borgerlige Selskab, thi ikke blot maae vore Lovlyndige aabenbar dannes ganske anderledes levende og folkelig, end det kan skee i Latin-Skolen og gennem Rømerretten, naar de først skal vise, de forstaaer og kan tiltale Folket, før de kan domme det, men Folket vil da snart kræve „Offenlighed“ i alt hvad der angaaer det Hele, og „Mundlighed“ i alt hvad der gaaer paa Livet løs, som al Skole-Undervisning gjør, igrunnen endnu langt mere end Misgjernings-Sager og Søgmaal for politiske Lovbrud.

Med alt dette kan man vist nok sige, der er baade for meget og for lidt i vor Grundlov: for meget om Kongens og Rigsdagens og hvert Enkelt-Tings og for lidt om Folkets og Borgernes Rettigheder, og om de Friheder, som Folkelivet og Borgerlivet maa nyde, for at blomstre og bære Frugt baade i Rigsraadet, paa Rigsdagen, i Embeds-Krebsen og i alle lovlige Næringsveie; men da dog Grundloven hjemler os de to væsentlige Bestand-Dele af en god Forfatning, som er Minister-Ansvareligheden og Folke-Røstens Frihed, saa vil vi blive mere tilfreds med den, jo bedre vi blive oplyste om dens Dyder og Lyder, da den dog egentlig slet intet indeholder, som kan hindre et oplyst Folkeraad og et folkeligt Rigsraad fra at tilfredsstille alle Folkets rimelige Ønsker og retmæssige Krav, forsaavidt de ved en folkelig Lovgivning og Styrelse lade sig fyldestgjøre.

Vel er jeg nemlig slet ikke blind for Skierene i Rigsdags-Farvandet, men just fordi de ligge nøgne for Dagen, haaber jeg, de vil findes mindre farlige, og jeg skal en anden Gang med Glid yttre mig saavel om Lovgivnings-Maaden i det hele, som om Valg-Maaden til begge Ting i Særdeleshed. Jeg vilde ønsket, Grundloven havde slet ikke nærmere bestemt disse Ting, men overladt dem til mindelig Overeenskomst mellem Rigsraadet og Rigsdagen, og til Erfaringens Prøvelse, men i

Danmark, hvor Lykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, uden nogen Grundløse-Forandring, der altid er meget betænkelig, selv med dette indviklede og slet beregnede Maskineri kan og vil gaae godt, naar blot Minister=Ansvarligheden og Rigsdags=Arbets Frihed, langt fra at rokke, flittig besæftes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s . . . . t og K. S. modtagne Bidrag til „Dansternen“ vil ikke blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under sidste Mærke maa jeg tilføie, at om det borgerlige Selskab, og da især om Rigsdagen og Stemningen i Fædernelandet, optager jeg neppe noget som helst Bidrag fra Ubenævnte og mig aldeles Ubeliendte; thi om saadanne Ting skal en Udgiver, lige saa vel for Læseverdenen som for Domstolen, afhjemsle alt hvad han ei selv vil tilsvare.

Bestillinger paa „Dansternen“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Posthusene 58 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Eftverdagen d. 12. April. Nr. 15.

Skjaldelivet i Danmark.

(En Rundsmag.)

I.

Nun smaat har jeg beilet
Til Krands og til Navn,
Forsættelig forfæilet
Den klaskfste Havn,
Men høit har jeg levet,
Dg graa er jeg blevet
Paa Sletten som Bjergenes Skjalb!

Ja, Bjerger i Norden,
I Syd og i Øst,
Hvor Sky havde Torden,
Dg Skjalb havde Røst,
De stod mig for Die,
Som Sguernes Høie,
Bed Staden jeg kiætt dem besteg.

Men Sletten, hvis Bierge,
 Skal de maales ud,
 Kun regnes af Dværge
 For Muldvarpe-Stub,
 Der, hvor det var givet,
 Mig fryded og Livet
 Og fryder mig vist til jeg døer.

Lad andre det drille,
 At Beiret er graat,
 At Marken er lille
 Og alting er smaat,
 Som Guldet for Bisen,
 Saa Navnet og Prisen,
 Saa Styen, vor Sang løstes i!

Fra Staderne høie,
 Fra Skyernes Rand,
 Saae aldrig mit Die
 Saa yndigt et Land,
 Med Liv og med Lykke
 At boe og at bygge,
 For Skjalde, som her under Det

Er Roserne blege,
 Dg Druerne faa,
 Da er ogsaa vørge,
 Da er ogsaa smaa,
 De Torne, de Raale,
 Som mindst vi kan taale,
 Dg Njoden, os fikentes, er fød!

Er Engene smalle,
 Dg Bækkene smaa,
 De række dog alle
 Til Bølgerne blaa,
 Dg faurere finder
 Man ingen Rierminder,
 End Sællands „vi glemme dig ei“.

De yndigste Reber,
 Som Fugl kan attraae,
 Hvor Bøgen sig breder,
 De findes ogsaa,
 Til Sangene lytter
 De faure Lovhytter,
 En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.

Naar fra Liakure,*)
 Hellenernes Fjeld,
 Med Musernes Dure
 Dg Helikons Bæld,
 Jeg ledte fuldnøie,
 Med speidende Die,
 Om Speilet for Skjaldenes Liv;

Da saae jeg paa Mæde**)
 En Blomme saa prub,
 Med deilige Blade
 Dg frodige Skud,
 Den blev til en Pige,
 Dg Skjaldene fige,
 At hun var en Datter af Zeus.

Hun var som en Duffe,
 Saa lille, saa pæn,
 Forstod dog at plukke
 Smaa-Blomster igien,
 Dem spiste den Lille,
 Dg stienbt det var ilde,
 Hun vorde dog yndig beraf.

---

*) Liakure er det nygræste Ravn paa „Farnas“, hvis
 Løp dog ogsaa de Gamle kaldte „Lyafores“.

***) „Mæde“ er „Eng“ i Fossemundt.

Hun vorde i Enge
 Som Græsset til Hø,
 Hun var ikke længe
 Den rankeste Mo,
 Før, ranet og røvet,
 Hun sagde bebrøvet
 Livs-Blomsten og Lyset Farvel.

Fra Hellas end toner
 Persephones Strig,
 I Hades hun throner,
 En Dronning fuldlig,
 Til Døds-Kongen viet,
 Dog aldrig befriet
 Hun vorder fra Skyggernes Raar.

Ja, Engenes Smykke!
 Du er mig et Speil
 Paa Skjaldenes Lykke,
 Som slaaer ikke feil,
 De gløded, de isned,
 De blomstred, de visned,
 Og aldrig opblomstred paany.

Om end vi har Dre
 For Guldharpens Klang,
 Dog aldrig vi hore
 Hellenernes Sang,
 Vi selv maae nedstige
 Til Styggernes Rige
 For Styggen at sne deraf!

Naar, Ymer! fra Svalen,
 Opbygt af dit Bryn*),
 Jeg stræbde i Dalen
 For Sagn at faae Syn
 Paa Stjaldelivs-Disen,
 Som Brage gav Prisen,
 Som alle hans Sønner gav Bryft;

Da faae jeg nedfalde
 Fra Afsken i Sty,
 Som Hoinordens Stjalde
 Gav Krone og Ry,
 Et Vble i Dalen,
 Hvorefter paa Svalen
 Mig Lænderne flux løb i Band!

---

*) Hele Asgaard var nemlig, efter Edda, bygt af Ymer
 Jettefabers Dienbryn.

Rødmusset var Frugten,
 Som Pigen i Dands,
 Dg yndig var Engten,
 Som Rosers i Krands,
 Det blev, lovt at sige,
 Dg selv til en Pige,
 Gulbæblet fra Idrasils Top.

Med blomstrende Kinder
 Dg Smil om sin Mund,
 I Kreds af Kiærminde
 Sig leirede hun,
 Gulbæbler saa stiere
 Som Aften kan bære,
 Med dem leged Difen i Skib.

Som Fugle i Lunde
 Hun kvibbred derved,
 Hun kaldtes Iduune
 Dg Guldvægt og Hedde*),
 Hun kunde forynge,
 Som Skjaldene syngte,
 Med Væbnerne sine de Graa!

---

*) Gulveig og Heid i Bøhuspaa, som er den nordiske
 Spaadom om Livens Løb og Ende.

Hun lod sig afslette
 Om Tiberens Elv,
 Dens Udspring og Rindte
 Og Udløbet selv,
 Som Skygge hun sidder
 Endnu med sit Kvibder
 Hos Brage i Dvins Bathal!

Langt lysere Dage
 Sig speile vel der,
 Hos Dvin og Brage,
 Med funkende Sværd,
 End Hades afbilder,
 Men Jutet formilder
 Igrunden hvad dog er en Død!

Gulbæblet i Norden,
 Som Blomsten i Syd,
 Forsvandt dog fra Jorden
 Og tabte sin Dyb,
 Thi Livet er Dyden
 I Norden og Syden,
 Med Døden faaer Laft vi og Stam!

Slog Brage end Harpen
 I Dødnings-Hall,
 Det var kun som Særpen
 Med dødt Lønesald,
 Som Thjodolf fra Hvine,
 Til Skjaldenes Pine,
 Slet ikke til Skjaldenes Trost!

De drømme, de smage
 Guldbælet i Baar,
 De graane dog fage
 I brat Efteraar,
 De gnistre som Flinter
 Kun i Himbulvinter,
 De kvæde som Hagl og Isflag!

Vel hørde jeg Røsten
 Om faurere Syn
 Fra Bjerget i Østen,
 Omkrandsket af Lyn,
 I Dalen dog bygger
 Kun Paradis-Skygger,
 Og stumt er Propheternes Ror!

Naar Lymiden farer
 For Menneffens Søn,
 Da vel aabenbarer
 Et Liv den i Lou,
 Langt bedre end Skjaldes,
 Men derfor det kaldes
 Kun ret med et høiere Navn!

Men her paa det Jævne,
 Hvor Livet jeg fandt,
 Lykkelig at nævne,
 Det albrig forsvandt,
 Det pløier og seiler,
 Det yndig sig speiler
 Med Gefion i Drefund!

Hun er en Havfrue,
 Som danser paany,
 Hvergang en Regnbue
 Sig hvælver i Sky,
 Dg kyskes med Boven,
 Dg bringer fra Dven
 Livs-Aande til Bølgerne blaa!

Mens Idun og Brage
 End leved i Nord,
 I Hedenolds-Dage,
 Af Furen gif Ord,
 Som hun velsornvriet
 I „Sundet“ har pløiet,
 Saa Sælland blev Gefions D.

Ja, Fruen hin feire,
 Som Skjaldene sang,
 Blev Dronning i Leire,
 I Old-Danevang,
 Og paa sit Høisæde,
 Som Dansternes Glæde,
 Hun er deres Gammen endnu.

Naar Høisædet falder,
 Hun springer i Hav,
 Som altid hun kalder
 Sin Bugge og Grav,
 Naar Danevang sulker,
 Naany hun opdækker,
 Og Høisædet reiser sig selv.

Ja, Glæden og Sangen,
 Som Kvinde og Mand,
 Ei trættes om Rangen
 Paa Land eller Strand,
 Men altid i Følge,
 Paa Land og paa Bølge,
 De flistes til forrest at gaae.

Paa Bølger og Luer
 I "deiligste Sang"
 Gior Sangen Havfruer
 Og Havfruer Sang,
 Hvor Danstjerne kvæde,
 Hvert Kvad aander Glæde,
 Og Glæderne kvæde paany!

Fra Døen er Livet,
 Saa vide paa Jord,
 Til Skjaldene givet
 Med vingede Ord,
 Men ei alle Steder,
 Hvor Kvad flabde Glæder,
 Blev Kvadet af Glæden gienfødt.

At bedst under Solen
 Det stebte hos os,
 Saa nær ved Nordpolen,
 Jisgangen til Trods,
 Det er en Kiendsgierning
 Af Lykkens Guldtarning,
 Bor Moder lod Fuglen ei bœ!

Ja, frit skal det synges
 I vor Fødestavn,
 At Skjaldfab forynges
 I Gefion's Favn,
 Fordi Dannekvinden
 Med Rose paa Rinden
 Af Hjertet har Fuglen saa kjær.

Hvor Kvinden ei længer
 Har Buret i Barm,
 Der selv med Guldstænger
 Er Skjalden dog arm,
 Der tiblig han graaner,
 Og naar han neddaaner,
 Da aldrig paany han opstaær.

Men her paa det Jævne,
 Hos Kvinden i Lund,
 Er Barmen at nævne
 Et godt Drefund,
 Som Glæden har pløiet,
 Til der velforsøiet
 Som Havfru at træde i Dands.

Her til Ræmpevisen
 Hun dandsed ifjor,
 Dg nu bryder Isen
 Hun atter i Nord,
 Hun synger, hun danser,
 Dg Skjalden hun transfer
 Naar omt hun ham tager i Favn!

Saa lærde jeg Livet
 At kiende med Fryd,
 Som her det er givet,
 Er Skjaldfabets Dyd,
 Saa her kan vi træde
 Med Lyft og med Glæde
 I Midvinters Tid som i Baar!

Hvor Kys følger Kvædet,
 Paa Læbe fuldsød,
 Opvoxer af Bædet
 Rindrosen saa rød,
 Og Kvad følger Kysset,
 Saa aldrig neddykset
 Kan blive den betlige Sag!

Skion Havfru i Sundet!
 Skion Sigrid paa D!
 Du, som rosenmundet
 Løb fuglen ei bød,
 Men aanded Livs-Barmen
 Fra Dybet i Barmen
 Med Kys i det klangfulde Rim!

Bed dig har jeg kvædet
 Med Liv og med Kysst,
 For dig har jeg kvædet,
 Som du mig har lyst,
 Om dig vil jeg kvæde,
 Som Gesion-Glæde,
 Som Dronning paa Bøgenes D.

I Sundet den samme,
 I Hertet og saa,
 Hvor Luerne flamme
 I Bolgerne blaa,
 Du Ringe og Bister
 Og Sløret kun flister,
 Altid lige dyb, lige sød!

Den Løbe paa Sletten,
 Med Løsningens Ord,
 Som fried fra Jetteu
 Dig forðum i Nord,
 Du kyste i Tanken,
 Skiondt med Hjertebanken
 Til Jorden du Vinene slog.

Det er, som vi høre,
 Fra forðum dit Ry,
 Med Skjalenes Dre,
 Du Sigrid den bly,
 Hvis smaa Finger-Ender,
 Til Lyset dem brænder,
 Vil Dthar kun klappe ilon*)!

Naar Kvadet, du synger,
 Med Liv og med Lyf
 Paa Læberne gynger,
 Du Skjalden har kyst,
 Ja, kyster igrunden
 Ham lige paa Runden,
 Afkyster ham vingede Ord!

---

*) Om den bly Sigrid (Syrith) skaer at læse i „Danmarks Kronikes' 7de Bog (Fordanskningen II. 98—102.)

Bestillinger paa „Dausteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Torsdagen d. 19. April. Nr. 16.

Den danske Sømagt og Aprilsdagene.

Det er, saa at sige, hele Verden vitterligt, at i August 1807 overfaldt den største af alle Sømagter, den Engelske Sømagt, med en stærk Landmagt under Wellington, os Danske, uden Borsel, da vore Tropper laae i Holsten og vor Flaade laae astatlet og ubemandet i Havnen, og at Fienden, efterat have brændt vor Hovedstad, bortførte ikke blot alle vore Krigsskibe, men alt hvad der af døde Ting hører til en Flaades Udrustning, saa det kan ikke synderlig forandre Verden, at Danmark fra den Tid af ikke har vist sig paa Havet som Sømagt, men vi Danskere kan dog ikke godt finde os deri, skøndt den siden (1814) paafølgende Skilsmisse fra Norge maatte gjøre det dobbelt vanskeligt, om ikke umueligt, for Danmark at betøste, udruste og bemande en Flaade, svarende til den Rang mellem Sømagterne, vi indtil 1807 havde beholdt. Da vi derfor 1848 fik Krig med Tyskland, erklærede

vi, som en gammel Sømagt, raft baade tyffe Havne og Floder i Blotabestand, og da Tyskland slet ingen Flaade havde, satte det virkelig Ildt Stræl i Fienden, skiondt vi kun udførde meget lidt af hvad vi truede med, men da vi saa i April 1849 løb ind til Eternsørde med et Drilogsstib og en Fregat for at styde nogle Standsere ned, men mistede begge Stibene med hele deres Mandskab, da begyndte vi dog selv at tvivle om, vi var ingen Sømagt længer, og har siden heller ikke gjort mindste Forsøg paa at vise os som en saadan.

Da vi dog imidlertid har endeel Krigsstibe liggende, bliver ved at bygge Krigsstibe og holder, tilligemed „den faste Stot“, en heel Deel Sø-Officerer, som koster Landet mange Penge, saa maae vi dog snart see at komme paa det Rene med os selv, enten vi vil opgive Haabet om at blive en Sømagt paany, eller vi vil tage bedre Forholds-Regler end siden 1807, da det fra 1848 er blevet klart, at den Flaade, vi indbildte os i Mellemtiden at have slabt paany, den buede ikke, da det kom til Stykket, den kunde ikke engang hytte sig for Fienden paa Landjorden og vilde da endnu langt mindre kunnet maale sig med en fiendlig Flaade tilføes.

Jeg veed jo nok, man har en heel Ladning af Undstybninger for Ulykken ved Eternsørde, men de er allesammen i mine Dine kun en Fier i Bøgtstaalen med den vitterlige Riendsgierning, at Angrebet paa

Slandserne ved Eternsforde var og blev det eneste virkelige Forsøg, vi i Treaarss-Kampen gjorde paa virkelig at vise, vi var en Svmagt, at dette Forsøg løb saa yndelig af, at man baade paa Orlogsskibet og Fregatten strøg Dannebrog for Slandserne, uden engang at have prøvet en Storm, og at endelig Skibs-Førerne blev saa godt som frikendte, og Ss-Ministeren nægtede haardnakked at forelægge Rigsdagen Oplysning om Sagens sande Sammenhæng. Alt dette sammenvorxer nemlig for mine Dine til en eneste stor Riendsgierning, som klarlig viser, at Danmark, hvad det saa end kan blive, hverken 1849 var eller er i dette Øieblik en virkelig Svmagt, men har, for hele Befolkningen paa hvad dertil hører, kun i sine egne Dine, og knap selv i dem, Skin af at være det.

At Ss-Ministeren og Ss-Officererne ingenlunde vil indrømme dette, er paa en Naade begribeligt nok, thi det var jo netop dem, som skulde viist at vi endnu var en Svmagt, der, om den var nok saa lille, dog altid maatte kunne giøre sig gjældende mod en Fiende, der sket ikke er Svmagt, men at ogsaa Rigsdagen og de Fleste hos os, som har nogen Mening om den Sag, stræber endnu at troe, vi har dog vel en Svmagt, det kommer af, at de ikke samler det hele til een stor Riendsgierning, men tager hver enkelt Deel for sig og opløser den igien saa smaalig, som mueligt, og

finder da let, at enhver af disse Enkeltheder, saasom Indløbet til Ekstorfede, eller Strygningen af Flaget, eller Dommen over Skibsførerne, eller Uvirk-
 somheden til en vis Tid, eller Laalmodigheden, da Preuserne hjemforde Gesjon ligesor vor Ræse, eller
 Soministerens haardnakkede Bægring ved at oplyse Sagen, i og for sig selv endnu ikke beviser, at vi
 kun har Skinnet af at være en Smagt, og har selv
 Skinnet kun, forsaavidt vi kun stirre paa Skibene,
 paa Ryboder, paa Sø-Officererne og Sø-Sessionerne,
 uden at spørge, hvad der med dem er udrettet. Da
 tager man nemlig ikke, som man skal, Sagen og
 Spørgsmaalet reent historisk, men reent juridisk,
 saa man spørger ikke: var det mueligt at alt dette kunde
 skebt, naar Danmark havde haft en Smagt? men
 spørger kun: er der begaaet nogen beviislig Feil i det
 enkelte, og hvem har i saa Fald Skylden? Da nu
 i en saadan Sag den ene næsten altid med Rette kan
 skyde noget af Skylden paa den anden, og alle paa
 Skæbnen, Uheldet o. s. v., saa finder man tilligemed
 Skylden ogsaa Sagen tvivlsom, thiendt Sagen er
 den soleklare Riendsgierning, at hvad man kalder den
 danske Smagt har under en Treaars-Krig viist sig
 som en Afsmagt, og det klarest den eneste Gang, den
 prøvede paa at vise, at den var en Magt.

Jeg lader nemlig gjerne, og heller end gjerne, Undskydningerne gjælde for alt hvad de kan, saa at, lige fra ham, der, bilsleblig talt, sad ved Roret paa hele vor saakaldte Flaade, til dem, der bogstavelig strøg Dannebrog paa et danst Orlogsskib og en danst Fregat for dem, der havde slet ingen Flaade, men kun et Flag, kommer ingen Enteltmand til at bære hele Skylden enten for den Afsmagt og Drkelseshed, der vistes i det hele, eller for det klare Beviis paa begge Dele, som Historien om Kong „Christian“ og Dronning „Sofion“ paa Volgen blaa i mine Dine er, men denne Fordeeling af Skylden, som jeg gjerne overlader til Rigsbagen, Soretten og Krigs-Historien; berører for mine Dine slet ikke Riendsgierningen, og kan da endnu mindre enten tilintetgjøre den Riendsgierning, der tværtimod ved alle Undskydningerne forudsættes, eller svække Gyldigheden af det Beviis, den samme Riendsgierning fører for Afsmagten.

Kun for Hovedsagens Skyld, som i mine Dine er Spørgsmaalet: enten Danmark skal opgive Haabet om paany at finde den gamle „Bei til Roes og Magt“ paa det „fortladne Hav“, eller ikke? kan derfor vil jeg bemærke, at Ulykken ved Eternsørde og hele vor klart beviste „S.-Afsmagt“ i mine Tanter egentlig er Soladets-Akademiets Skyld, som det har været og virket siden 1807. Under denne Forudsætning seer man

nemlig strax, ikke blot at Skylden for vor Ss.-Magt fordeler sig selv saa billig og saa ligelig som uueligt mellem alle dem, der siden 1807 har stabt og opholdt, ophoiet og stolet paa dette Selskabet-Academi, men man seer ogsaa, at naar dette Selskabet-Academi blev ophoeret eller omstabt, da kunde Udsigterne til en dansk Ss.-magt maaskee blive ligesaa lyse, som de nu er mørke, og, med Hensyn paa den saakaldte danske Flaade under Trears-Rampen, fulsorte.

Da jeg ifjor engang i Folkethinget ymte om dette, fik jeg et meget artig Brev fra vor nuværende Ss.-minister, som dengang bestyrede Selskabet-Academiet, hvori han indbød mig ombord paa Radet-Skibet under Dyrehaven, for at prøve, om ikke Udsigterne detsfra vilde blive lidt lysere, og havde det ikke uheldigviis været en Søndag-Formiddag, som gav mig andenstedes Vrinde, skulde jeg vist ogsaa fulgt Indbydelsen, men min Betragtning af Selskabet-Academiet kunde selv de allerlignigste Syner paa Radet-Skibet umuelig forandret, thi denne Betragtning grunder sig ingenlaude paa en Fordøm mod Akademiet enten i det hele eller i det enkelte, men kun paa den urokkelige Riends-gierning, at vi har ingen Ssmagt, og paa den Tro, at Danmark endnu ikke blot har Ssmænd til en kion lille Flaade, men at de danske Ssmænd har haade Mod og Kraft og Hoved til at gjøre Gavn med

en saadan Flaade i Krigstid, og, enten de vinder eller taber Slaget, gjøre Flaaget, Flaaden og Folket Ære, som de, efter hele Verdens Dom, gjorde det anden April 1801 under de for Resten allerngunstigste og hardtab reent fortvilede Omstændigheder. Er nemlig denne Tro om vor Evne til en Sømagt ligesaa velgrundet, som Riendemærket paa vor Sø-Afmagt er indlysende, da maa Skylden for Afmagten nødvendig ligge i Ubenyttelse eller Bandbrug af de tilstædeværende Kræfter og i allehaande Misbrug og Misgreb, der finde deres fælles Brændpunkt og Noderstid i den Indretning, som har havt Monopol paa at gjøre Sø-Officerer. Om derfor denne Indretning, dette Søkadet-Akademi, allerede 1807 var forældet, eller om det først siden er blevet forvasket, det gjør kun meget lidt Forskiel, da baade Sagen og Skylden blev den samme, og Spørgsmaalet blev kun, som det er: hvad man skal gjøre for at faae Styrmand og Befalingsmænd baade over og paa Flaaden, der baade kan og vil benytte de Kræfter og Midler, der staaer til deres Tjeneste, saaledes at Danmark ikke, som nu, kun skal have Tab og Sorg og Skam, men som endnu 1801, Gavn og Glæde og Ære af at kalde sig en Sømagt.

Man har imidlertid en mærkelig Fortælling fra 1807 om Søkadet-Akademiets daværende Bestyrer, for hvis Sandhed jeg vel ikke kan indstaae, men hvis

Almindelighed dog er saa isinefaldende, at den i alt Hald
 giver en rigtig Forestilling om, hvorledes man paa Sø-
 løbet - Akademiet har betragtet og behandlet Flaadens
 Stilling til Havet og til Danmark. Der laae nemlig
 to danske Orlogsskibe, „Prinds Christian og Lovise
 Augusta“, i norske Havne, mens den engelske Land-
 magt i Riobenhavn bemægtigede sig hele den danske
 Flaade, hvoraf en ringe Deel 1801 havde trodset den
 engelske Sømagt, og med visse to Skibe, som Flaadens
 sørgelige Levning, styrede Søladet - Akademiets Bestyrer
 til Danmark om Efteraaret. Da, siger man, mødte
 han i Søen nogle engelske Krydsere, som Mandflabet
 brændte af Begierlighed efter at maale sig med og styre
 sin Harms paa for det stammelige Doversald, men dertil
 havde Befalingsmanden ingen Lyft, men dreiede af med
 den Udsfyldning, at han ei turde bære Ansvaret for at
 sætte Danmarks sidste Skibe og alle Raderterne paa
 Spil, og siden, siger man, var han slet ikke den samme
 Mand som før, men lagde en ganske ny Plan for Akade-
 miet, saa Raderterne baade kom til at lære Lyft og
 at blive langt anderledes belæste og civiliserede end før,
 uden at der tænkedes synderlig paa, hvad de skulde være
 udenfor Akademiet, Læseammeret og Balsalen: paa
 Søen og i Kampen! Saa lyder Fortællingen, og
 hvad Feil, der end læn være ved den, saa er det vist,
 baade at Søladet - Akademiet efter 1807 fik en langt

mere tyff og franskt end engelskt eller dantskt Retning, saa man satte Kundskab om hvad der stod i Os: gerne høit over hvad der skedte i Kongedybet 1801, og at de Sø-Officerer, der fra nu af dannedes, i lang Tid sjelden flyede til Søen uden at løbe paa Grund, og at under Trears-Kampen gjorde de, der fyrede ind til Eksercise, hvad der endnu var meget værre og sørgeligere, og da gjorde slet ingen Sø-Officerer eller noget, som man fandt værd at tale om, uden Steen Bille, da han befjød Frederis, og den unge Hammer, da han gjorde Bikingstog paa Landjorden.

Sø-Etaten vil jo vist nok sige, at det er høist uretfærdigt slet ikke at regne al den Tjeneste, Sø-Folket har gjort Landmagten under hele Krigen baade ved at oversætte Tropper, ved at sætte i Land og at flyde i Land og holde Kyggen fri, men jeg kan ikke gjøre ved, at al denne Hjælp, naar den var allerstørst, paa ingen Raade beviser, at vi har en Sømagt, medens alt det andet klarlig beviser, at vi har en Sø-Afmagt, og selv Blotaderne beviser i mine Dine slet ikke andet end at vi engang har haft en Sømagt, og at Fienden tænkte, vi havde kunnet en endnu, thi der er, saavidt jeg veed, ikke slet det mindste ved nogen af Blotaderne, som Skyggen af en Flaade jo kunde gjøre ligesaa godt som en virkelig Flaade.

Jeg vil nemlig ingenlunde nægte, men tør tværtimod paastaae, at hvis der var en tyff Flaade til og den imorgen kom paa Risbenhavns Øhed, som i Erit af Pommerns Tid, for at tage vore Krigsskibe, da vilde vi strax, om end paa en lidt nordenlig Raade, faae en dansk Sømagt, der kunde vise Fienden Vinterveien, thi vi har alle de Dele, hvoraf en Sømagt bestaaer, men har dem kun ikke samlede, og har derfor heller ingen Sømagt, da baade den Misbannelse, der er givet, og den Betragtning, der siden 1807 har gjort sig herskende: at enten kan Danmark aldrig faae en Sømagt, som er værd at nævne, eller den ny Sømagt maa paa Tyff søges i Luften: i Maanen og Stjernerne, paa Papiret og paa Tavlen, og vil da vore, jo mere man over alt dette glemmer baade Skjærtorsdags-Slaget, Søen og Kampen og Danmark med alt hvad Dansk er, det gjør, at vi har ingen Sømagt og faaer ingen, saa længe det gaaer i den Glendrian.

Vil man sige, at efter den Regning havde vi heller ingen Landmagt forend 1848, da indbrømmer jeg det strax, og foier til, at vil man herefter bære sig ad med Landkadet-Akademiet og den militaire Høiskole, ligesom før 1848, da holder vi snart op at have en Landmagt, skøndt Krigen har viist, vi paa en lidt nordenlig Raade fik en, som var ægte, men derfor

er det lige sandt, at en Sømagt fik vi ikke, den har vi ikke og den faaer vi ikke, før vi lære ganste anderledes at samle, advikle og benytte de hidhørende Kræfter, og dog er det min Tro, at selv om Danmark kunde beholde sin Landmagt, som den gif ud af Skiærtsilden den sidste December 1850, hvad dog er umueligt, saa kunde vi dog, for vor Friheds, Selvstændigheds og folkelige Udviklings Skyld, ikke undvære en Sømagt, og det, hvor lille den saa blev, dog saa god en Sømagt, som man har Ret til at vente, hvor det fortladne Hav var fra Arildstid de Danstes Bei til Roes og Magt, og til første Roes, naar Magten var mindst.

Danmark har nemlig, saa vidt jeg veed, aldrig vandet større Roes paa Søen end vi vandt paa Kongedybet 1801, da Sømagten aabenbar var mindst, indskrænket til Blokkade og Flydepramme, som, efter firfunds-type Mars Fred, tilbels bemandede med Femtenrigsdalers-Karle, stulde forsvare sig mod Verdens største Sømagt, anført af Englands største Bovehals, Seierherren fra Nilen, og Rosen var velfortjent, thi et kiærlere Forsvar mod hvad man kalder afgjort Overmagt lader sig neppe tænke, og var ikke Modet faldet paa dem, der stod udenfor Rampen, da var ogsaa det kiærlige Forsvar efter alle Mærker blevet kronet med en velmageløs Seier! Vil man sige, det kom tilbels af, at de Danste dengang ikke vidste hvad de havde imod

Ag, da svarer jeg: det kan gjerne være, men det kom dog igunden deraf, at de danske Befalingsmænd vidste og viste og brugte hvad de havde med sig, og havde de ved Ekernsørde i April 1849 blot gjort det samme, da vilde deres aabenbare Uvidenhed om, hvad de havde imod sig, aldrig gjort Udslaget, men baade Fiender og Venner vilde seet, at baade havde Danmark endnu en Sømagt, og det, enten den vandt eller tabte, en af de bedste.

Skulde man endelig spørge mig, om jeg troer, at Danmark, uden Fællesskab med Sverrig og Norge, kan have og holde en saa stor Sømagt, som vil behøves ved Siden af Rusland og ligeoverfor Tyskland, der vel endnu ingen Flaade har, men sikkert faaer en, der i Damptiden kan blive os farlig nok? da svarer jeg paa Timen Nei, det troer jeg, er umueligt, medens det derimod er langt lettere for to eller tre selvstændige Riger at have en god Flaade end en god Landhær til fælles Brug og Gavn og Ære, men vi maa netop bære os ligesaadan ad for at levere vor Broderpart til en god nordisk Orlogs-Flaade, som om vi troede at kunne faae en dansk Flaade, der kunde bære den tykke i Søul, og, i den vel unødgaelige Kamp om Østersøen mellem England og Rusland, gjøre Udslaget til Nordens Gavn.

Den eneste Raade, hvorpaa Danmark igjen kan faae en Svmagt, som selv den Engelske maa sødes til at ændse og til at vinde med det Gode eller med det Døde, det er at smide baade Lysten og alle tykke Indbildninger om Bøgstavernes Almagt og om den til alting unyttige Drenges-Bidensfabeligheds Nytte til alting overbord, og ene see paa, hvad der i Engeland, og overalt hvor man har faaet en virkelig Svmagt, der fød sin Prøve, naar det gjaaldt, er gjort for at faae og beholde den, og da at gaae hen og gjøre ligesaa.

Hvad der nu i Engeland er gjort, og maa gøres overalt hvor man vil have en god Svmagt, det er, paa den ene Side at lette og frigjøre Søfarten, og paa den anden Side, saavidt mueligt, at fiktte sig det nødvendige Antal af dygtige, kiække og fæderne landste Befalingsmænd paa Flaaden, overladende til disse selv, hvem af dem der tillige kan og vil udmærke sig ved Bøgfundskab og selskabelig Dannelse, da disse Ting vel, under visse Betingelser, baade kan gjøre Gavn og pryde Føll i enhver Stand og Stilling, men vist aldrig i synderlig Grad hos Mængden af Svmand findes forenede med den til deres daglige Dont fornødne Drift og Dygtighed, og kan slet ikke træde istedenfor nogen af Delene. Hvad vi altsaa i Danmark først og fremmest maae gjøre for at faae en god Svmagt, det er aldeles at opgibe og affkaffe den akademiske

Dannelse af Sø-Officerer som et soleklart Misgreb, hvormed da den taabelige Albers-Grændse, der slaaer Bom for alle Mænd og Karle, vil falde af sig selv, og at afflasse det hele Søindrullerings-Væsen, eller dog alle de Sessjoner, Udmynstringer, Indstræntninger og Forhindringer, som det har ført med sig, da den fri Bevægelse er en blomstrende Søfart aldeles uundværlig!

Dog, her vil jeg standse, til vi er kommet saa vidt, da det vel neppe stcer i min Levetid, og det dog slet ikke nytter at tale om de mange Ting, der videre kunde være til Nytte, saalænge man ikke engang vil gjøre det "ene Nødvendige", og at man ikke vil det, uden man nødes dertil, det følger af sig selv, naar man først med Glid er kommet paa saa gale Veie, som vi med vore Bestræbelser efter paa Lykke at faae noget, der, videnskabelig talt, i Ideen, var endnu meget bedre end den Engelske Somagt, thi intet er saa haardnakket, som en Bildfarelse, man har kiøbt for Bisdom, og vil naturligviis, saa længe som mueligt, sælge for hvad man har kiøbt den. Havde jeg derfor ikke saa stærk en Tro, som jeg har, baade paa de store Grundkræfter og den sunde Jævnhed hos det danske Folk, og paa den Lykke, som i Danmark altid har været bedre end Forstanden, da maatte jeg vente, at man fremdeles, som alt længe, mens man loe ad den "Lykke

Flaade" i Luften, selv af al Magt vilde bygge paa den, indtil man pludselig overrastes ved at see den i Fiendens Haand og gif tilgrunde med den. Om en saadan Overrastelse gav Aprils-Dagen ved Eternsørde 1849 ikke blot Randslaget paa Kong Christian og Dronning Gefion, men os alle en kun alt for tydelig Forestilling, og dog har man hidtil ikke seet anden Frugt deraf end den „Borgermester-Dyd“, som driver til ingen Ting at gjøre, for paa den sikreste Maade at undgaae alle Misgreb saavel som alle Misgierninger. Rimeligviis vil man imidlertid, naar man faaer Stunder, see til at skærpe baade Examiner, Sessioner og Disciplinen, for, da man synes at maatte opgive Haabet om en Sømagt, der selvstændig kan udrette noget i Krig, dog i det mindste at have en Sø-Etat, der hos Tyfterne kan gjøre Søladet-Akademiet Vere i Fred, og, hvis der, uheldigviis, kommer Krig paany, da i al Beskedenhed indskrænke sig til at tjene Landmagten, og i al Underdanighed følge dens Bevægelser.

Ja, jeg kan ikke nægte, at dette er høist sandsynligt, saa Aprils-Slaget ved Eternsørde, der ved at falde paa samme Dag, som det, Christian den Fjerde scierrig holdt sammesteds, unægtelig blev et des uheldigere Barsel, kom til at staae i Historien som det sidste Søslag, de Danske vovede; men det sandsynligste er, Gud stee Lov! især i Danmark tit længst

fra at være eller blive sandt, og jeg vil haabe, det med vor Somagt klarlig vil stadfæste sig, thi igrunden var det jo dog ligesaa urimeligt som bedrøveligt, om April-Slaget ved Ekersørde ei blot skulde blive hvad det er: det første danske Boveslykke efter April-Slaget ved Rissenhavn, men ogsaa, som det tegner til, det sidste, thi Trears-Rampen har jo ellers klarlig bevist, at det danske Folk er langt mere sig selv bevidst, langt hæffere og seierrigere i Midten af det nittende Aarhundrede end det var ved Aarhundredets Begyndelse, og hvorledes skulde der da finde en Udtagelse Sted netop paa Folkets gamle „Bei til Roes og Magt“ paa Volgen blaa!

Fik vi imidlertid, som man har truet os med, „Glaade og Flag“ tilføjes med Høsten, da var vi i det mindste visse paa at blive ligesaa godt forraadte tilføes, som vi blev tillands 1848, og Glensborg vilde da sagtens blive os endnu byrere end Rensborg har været!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Rissenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sl., og paa Posthusene 58 Sl.

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

København. Trykt hos I. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Lørdagen d. 26. April. Nr. 17.

Skjaldelivet i Danmark.

II.

Fuldby er din Gaade,
Du Havfru i Nord!
Saa dyb som Guds Raade,
Kun løst af Guds Ord:
Af alle de Munde,
Som gløded i Lunde,
Lillysede dig Liv du og Aand.

Det volder den Glæde,
Dig leger i Bryst,
Naar Skjaldene væde
Med levende Røst,
Ei tindrer den Stjerne,
Som deles ei gjerne
Med Glæden sit Liv og sin Glands!

Fra Norden og Østen,
 Fra Syden og Saa,
 Til dig strømmer Røsten
 Paa Volgerne blaa;
 Hvor Varmen har hjemme,
 Kan Englen fornemme.
 Hissedes det vilbende Hav!

I Hedenolds Dage
 Til „deiligste Bang“
 Kom Dind og Brage
 Med Søn og med Sang,
 End før fra det Hærns
 Kom Hading, kom Hjørne,
 Og Gram med sin Hammer af Guld!

Fra Hedenolds Dage,
 Til sidste Ryttaar,
 Kom Brødre ad Brage
 Til Skjoldungers Gaard,
 Saa aarle og sidste
 Af Skjaldfabets Ritte.
 Da dral som man vier med Rys!

De leved og døde
 Bed Dølgernes blaa,
 Med Rosernes røde
 Igien at opstaae,
 Med Sangene fine,
 Hos Sønerne dine,
 Sang-Moder i Lille-Slæd-hjættel!

Thi rygtebets vde
 Det brat over Sø,
 Her laae under Tide
 Lykkeligheds Dø,
 Hvor Heltens Sjæle
 Sandt Liv og sit Mæle,
 Og Sjæl-Land vi kaldte vor Dø!

I Tyrus tillige
 Og Argos det hebd:
 Her havde den Rige
 Sit Guld gravet ned,
 Med Kronos og Balder
 Den gamle Guldbalder.
 I Sæl-Land end varede ved*)!

---

*) Sælland betyder nemlig det „lykkelige“ Land, og efter den sydlige Udtaale „Sjælland“ kan det betyde „Sjæl-
 lenes“ Land, saa jeg glættier hært, at derpaa spilles

Kun latterlig klinger
 Det Ord vel i Bog,
 Der fødtes med Binger
 Paa Aandernes Sprog,
 Men sandt er i grunden
 Om Hjertet og Munden
 Alt hvad der om Randet er sagt.

Thi Perlen og Guldet,
 Og Edelsteen hver,
 Som synker i Muldet
 Og skjuler sig der,
 Paa Aandernes Lunge,
 Som Skjaldene sjunge,
 Er altid det høibaarne Ord!

Naar Ordet, som sover
 I Havfruens Skib,
 Til Læben sig vover,
 Og gnistrer som Guld,
 Da kommer, opgravet,
 Opfisket af Havet,
 Det Gyldne for Dagen paany!

---

der i den phœnicisk-græske Mythe om de Lykkelige Der ved
 7. Hærens Ende, hvor Helle-Sjælene var udbødlige, og hvor
 Kronos (Jords-Liden) ligesom havde begravet sig selv
 i den af Gættalderen.

See her Gylden-Naret,
 Som jeg raadde ud!
 Til Berden har haaret
 Det Havfruen prøv,
 Var let under Hjerte,
 Men fødte med Smerte
 Det guldrude, vingebe Ord!

Ja, Moder paa Marken!
 Det røbe jeg maå,
 Dit Hjerte var Arken
 Paa Bøtterne blaa,
 Hvori Skjæde, Bøden
 Kom hid over Floden,
 Saa Guld blev paa Tunge mig lagt!

Ja, stort er det Under,
 Og større det Held,
 Som knap jeg udgrunder
 I Gry eller Kveld,
 At hos Dannekvinder
 I Dybet man finder
 Hvad hjemme dog har over Sky!

Paa Skjoldenes Lunge
 Det hoibaarne Ord,
 Mens listig de sjanget,
 Dem løfter fra Jord,
 Hvor Himlen sig spejler
 I Havet, de sejler,
 Blad-Snekken dem løfter i Sky *)

Naar Sangen er ube,
 De synke dog brat,
 Og Skyernes Brude
 Dem hyde Godnat,
 Men Danesangs Skjalde,
 Naar dybest de falde,
 De synke i Gefions Favn!

Ja, i Drefundet,
 I Havfruens Favn,
 De altid har fundet
 Den yndigste Favn,
 Hun klapper, hun kysser,
 Hun sødt dem neddykker
 Med Gienlyd af Kvadet i Sky!

---

*) Blad-Snekken er Skibbladner eller "Fros-Skibet", byggt af Lys, Alferne til at bære alle Afer, altsaa paa jærns Danst "Skjalde-Læben"!

Dem vugger paa Bøse
 Da Havfruens Arm,
 De dumsme, de søve
 Bed Havfruens Dørm,
 De hvile, de doone,
 Men glæde de vaagne,
 Mens Himlen og Solgen er blå!

Saadan har jeg levet,
 Saa flot og saa frit,
 Til Haaret er blevet
 Som Rim og som Aridt,
 Til Tungen sig vender
 I Mund uden Lænder,
 Men har dog sin Tønde beholdt.

Hvergang jeg fra Stryen
 Rebsant i det Blaa,
 Git Rygtet i Byen,
 Jeg skulde sørgaat,
 Som Phæton hulle,
 Begrædt kun af Pille,
 Med Lærer som Biskop paa Pape*)!

---

*) Det var det Nav-Lærer, som Høflerne omkring Cridanos græd over Phæton, men Rittens „Fabler“ er langt fra saa rige, som Odinsens „Rytter“.

Dog nede hos Fruen
 Jeg havde det godt,
 I Havsgaard, i Stuen,
 Som jeg kalder Slot,
 Ja, liflig, undtagen
 Jeg drømde om Dagen,
 Hun aldrig mig meer tog i Havn.

Hvad ellers jeg drømde,
 I Kveld eller Gry,
 Mig atter oprømde
 Til Keiser i Sky,
 Jeg drømde, hifkoppe,
 Paa Volgernes Toppe,
 Bar Synernes Djerge endnu.

Da lofted Fros-Skibet
 Igien mig til Sky,
 Hvor Sang mig blev givet
 Med Syner paany,
 Som i Arilds-Liden,
 For nu, ikke siden,
 De saldt paa Syns-Djergenes Top.

Jeg saae Skjalvelivet
 Saa vide paa Jord,
 Ved Nilen i Sivet,
 I Syd og i Nord,
 Paa Berg, under Lette,
 Hos Hyrder og Heste,
 Og selv midt i „Seernes“ Ror!

Og hvor jeg henvendte
 Mit Blik under Draa,
 Det Store jeg kende
 Igien fra det Smaa,
 Saae stort aabenbaret
 Hvad smaat vedersaret
 Var Danevangs-Skjalden ilon!

Hvor kunde jeg prise
 Livs-Lykten, jeg nød,
 Og glemme Elise,
 Mens Rinden var rød,
 Og Glæden i Barmen,
 Og Barnet paa Armen,
 Og Diet paa Bølgerne blaa!

Hvor kunde jeg glemme,
 Af Kvinden i Sang
 Jeg laande min Stemme,
 Jeg lærde min Sang!
 Mig fødte en Kvinde,
 Og uden Beninde
 En Skjald er som Englen i Vort!

Og hvad var Havfruen
 Bel meer end en Drom,
 Hvis ikke paa Duen
 Hun, kjærlig og søn,
 Af Glæde i det Jædre
 Lod Vinene tiandre,
 Og aabned for Skjalden sin Favn!

Og hvad var Kiærminder,
 En Ladning tilmands,
 Kun som man dem hinder
 Til Hvidt i Krands,
 Naar meer ei de groede,
 Som rundue af Røde
 Paa Orsning i Jædrenes Laad!

Ja, hvad var Rimminder,
 Naar længer ei nu
 De, som Dornetvinder,
 Kom Englen ihu,
 Men Skjalven det vidste,
 At han var den sidste,
 Som sættes til Synet og Sang!

Hvortil nytted Sange,
 Hvortil nytted Syn,
 Naar længer i Bange
 Ei fænge de Syn,
 Ei Hjerter antændte,
 Som ulmet og brændte,
 Død ud i lys Lue tilfødt?

Ja, hvad var Hadsvænen
 Bel meer end en Drom,
 Hvis ille paa Duen
 Hun, kærlyg og sm,
 Lilsidst kom til syne,
 Med Blif under Bryne,
 Som Glæden fra Drefuunds Dyd!

Guldtit, naar fra Egen,
 Fra Volgernes Lind,
 Jeg skimtede Rosen
 Med aftenrødt Skin,
 Med Aftenrøds-Solen
 Paa Dronninge-Stolen,
 Med Glæden jeg grundet derpaa.

Guldtit, naar i Dalen,
 Hos dig, Dresund!
 Til Skov-Rattergalen
 Jeg lytted i Blund,
 Da hørde i Dromme
 Jeg Svanesang strømme
 Fra Havfruentis Læbe fuldsød.

Naar paa Himmelbjerget,
 Hvor Heimdal skal staae,
 Til han har afværged
 Hvad afværges maa,
 Jeg Svanerne tvende
 Ved Himmelens Ende
 Saae sovme i Rornernes Sv;

Da faldt jeg i Laster
 Saamange derpaa,
 At seent kun opsanker
 Dem Skjald-Gabben graa;
 Men selv dog forbiude
 Som Mand sig og Kvinde
 De Swaner til Ragnarok-Sang!

Og Swanen med Huen,
 Som synger tilfaldt,
 I hende Havfruen
 Sig klarer fordist,
 Naar, hævet fra Søen,
 Sig hviler Skjald-Roen
 Paa Lids-Rintens Dronnings-Stot!

Den Roder til Skjalde
 I Stot under De,
 Naar Stjernerne falde,
 Hun vorder Skjald-Ra;
 Sangkvinden maa skjædre,
 Naar trylle og galbre
 Er alt hvad Spaamændens vil!

Hvor Svømmen med Hatten
 Gaaer Moderen fra,
 Med Lysalfers Skatten,
 Det bages vel da,
 Endnu det med Skatten,
 Sig skjuler i Ratten,
 Hvad heller som Sølen dug: Sky.

Hvorfra han end kommer,
 Han bages dog vist,
 Saa Aanden til Dømmes.
 Gaae Skjalde tilfødt,
 Mens Hjertet med Smagen
 Det lægger for Dagen,
 Hvad ret der var: beiligt. tilfødt.

Som Kvinden og Manden,
 Da Hjerte og Hand.
 Bist række Hånden
 Guld-Trofastens Haand,
 Men kun for paa: Binge:
 I Sky sig at svinge,
 Som Søster og: Broder med Sky!

Dog, end græs Riermindet
 Saa tætte i Lund,
 Dg som Dannekvinder
 Ds kysse paa Mund,
 At Skjalde og Sange.
 Naac fødtes i Bange
 Saa tit, som vor Stov springer uti.

Saa lad os kun daane
 Dg syng: vi døe
 Som Soel kun og Naane
 Gaac ned under De,
 Dg kun som Lovsalbet
 Gior Stov-Jesen skalbet,
 Til Lovspringet vaagner paany!

Bil kun med Hænsruen
 Bi leve og døe,
 End blomstrer paa Luen.
 Lyksaligheds De,
 Hvor med Skjaldelivet
 Det Sjælen er givet
 At smage Udsødelighed.

Kan ei selv med Noie
 Rierminden i Bange
 Bør Mand og vort Die
 Aftysse en Sang,
 Mens Røserne græde,
 Bi føle med Glæde;
 Bi gaar i vor Moder igien.

Med hende vi glæde
 De Saliges Der,
 Hvor Kyskene kvæde,
 Saa Fuglen ei døer,
 Hvor i Dødnings-Haven,
 I Krandsen paa Graven,
 Udklætted den yndigste Fugl!

See, derfor jeg statter,
 I Skjaldenes Liv,
 Som Søster og Datter,
 Som Kiærest og Biv,
 Men tidlig og sild,
 Som Skjaldfskabets Rilbe,
 Som Moder, Havfruen i Nord!

Hun har mig jo savnet
 Før end jeg blev fød,
 Hun bøder paa Savnet,
 Naar jeg kaldes død,
 Hun kiærlig vil glemme
 Mit Syn og min Stemme,
 Til snart de gjenfødes paany!

Chi leve Havfruen,
 Mens Bølgen er blaa,
 Og kyskes paa Luen
 Med Skjaldene graa,
 Saa liflig de kvæde
 Om Kiærligheds Glæde
 Og alt hvad med den er i Slægtl..

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Quidde 18

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 3. Mai. Nr. 18.

Dansk Oplysning.

I.

Naar jeg ofte har spottet med den tykke Oplysning, som "en tom Lygte", man iblinde troede paa, som det usynlige Lys, hvori den sande Borherre, den tykke Fornuft, boede, og naar jeg i stærk Modfættning dertil har priset den danske Oplysning som en brændende Lampe, der vel ingen Opfigt gjorde og udbredte kun et svagt Lys over den store Dunkelhed, som er Stov-Menneskets Skueplads herneben, men udbredte dog et virkeligt Lys, gjorde det veilyst paa Banbringen og livligt under Hvilen, da kan jeg godt forstaae, at mange Dannemænd og Dankevinder maae have tænkt: ja, gid det var saa vel! men hvor tør man dog troe det? Oplysningen maa jo dog igrunnen være den samme allevegne, da vi er alle Mennesker, og skjøndt Lyfkerne jo vist nok er saa høitrvende, at de sagtens tit ikke forstaaer dem selv, saa har de jo dog

vist meget bedre Hoveder end vi flakkels Danskere, og kan allensalbs langt bedre taale Hovedbrud end vi, som gierne bliver øre paa Timen, naar vi vil begynde at tænke paa, hvordan det dog igrunden hænger sammen med alting paa Jorden, end sigte da i Luften og i Himmelen, og at grunde paa hvad der er inden i Mennesket, end sigte da, hvad der er inden i Borskerre, som man jo dog ogsaa maatte vide, naar man var rigtig oplyst, saa naar man ogsaa kan føle paa sig, at der er igrunden slet ingen Ting i alle de saakaldte almindelige Begreber, som man i alle vore Stoler kalder Dplysning, saa nødes man vel dog til at nøies med dem og tør ikke trodse dem, da man ellers bliver stældt ud for et Gæ og kan ikke hvad man kalder videnskabelig bevise, man er dog intet Gæ, end sigte da bevise, at man er bedre oplyst end alle de tyske Professorer!

Ja, det kan jeg godt stionne, for det er til en Tid ikke gaaet mig selv et Haar bedre, og stiondt det er saa længe siden, jeg gruede for at trodse den tyske Dplysning, at jeg hardtab har glemt det, saa hustler jeg mig dog alt imellem selv paa det, for at være billig mod andre gode Benner, men videre kan jeg heller ikke regne det, thi hvor undstydlig end den Svagthed kan være hos os, at troe iblinde paa den „tomme Lygte“ som en mageløs Dplysning; eller dog ikke

med Spot og Latter trodse den, saa bliver den Svag-
 hed dog lige forbærrvelig, thi saa længe den Svaghed
 behersker os, bliver vi jo ved at samle i Mørket, føle
 os ulykkelige i mange Raader, og har saa ovenikøbet
 den Glam og daglige Uergrelse, at Hjemtyfferne
 peger fingre ad os, fordi vi ikke anderledes kan tilegne
 os og benytte den glimrende Dplysning, som fra dem
 overstraalet os og som vi dog selv bekiender, vi troer
 paa og finder mageløs.

See, derfor maa jeg blive ved at spotte med den
 „tomme Lygte“, i det Haab, at alle gode Benner og
 Frønder, som føler med mig, der er „ingen Ting“ i
 den, ogsaa faaer Mod til at sige det høit, og naar
 man vil lyse dem med, at, lader de den Dplysning
 fare, da har de slet ingen, da kiælt at svare, at
 man seer dog ligesaa godt i Mørke, som uden Lys,
 saa at, om det end ikke stod skrevet, var det dog baade
 vist og sandt, at et Mørke, der fører Titel af Lys,
 det er det yderste Mørke, som man fremfor alt maa
 vende Ryggen, om man nogenstude skal blive rigtig op-
 lyst. Saalænge man nemlig enten har mindste Tro paa
 den tykke Dplysnings Subdommelighed, eller har dog
 Stræk i Livet for at spotte og trodse den, da gaar det
 os igrunnen, ligesom det vicsynlig gif os med den saa-
 kaldte tykke Overmagt, som vi aldrig havde over-
 vundet, hvis vi ikke først havde faaet Mod til at spotte

og trodse den, og derfor har jeg i „Dansteren“ især søgt at oplyse, at vi ligesaa lidt kan lade den tyfke Dplysning som den tyfke Dvermagt gjælde, naar vi, som et lille, men ædelt og fribaarent Folk, vil beholde vort danske Fæderneland, vort danske Røbersmaal og vort danske Bønnelag i Fred, da den tyfke Dplysning om disse Ting er, at de skal forvandles fra Dansk til Tysk, saa enten maae vi spotte og trodse den tyfke Dplysning saavel som den tyfke Dvermagt, eller vi indvikler os selv i den groveste Selv-Røbsigelse, ved paa een Gang at ville baade indrømme og trodse den tyfke Dvermagt, indrømme den med Munden og trodse den med Haanden, altsaa, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre Oprør mod hvad vi blive ved at kalde vort „naadige Herfskab“!

Hidtil, seer jeg nok, at denne „Dansterens“ Dplysning om det rette, med Røbvendighed stridige Forhold mellem Dansk og Tysk har kun frugtet lidt, saa jeg ved Enden af Trears-Rampen omtrent ligesom ved Begyndelsen maa høilig undres over, at mens der i Danmark findes Ungerfønde i Tusindtal, der tør vove deres Liv mod den saakaldte frygtelige tyfke Dvermagt i Virkeligheden og i aaben Mark, og mens hele det danske Folk, baade Unge og Gamle, baade Mand og Kvinder, har opmuntret til den farlige Kamp med Tyskerne, har fulgt Daneherren med Seiershaab og

mødtaget den friertrønet med usigelig Glæde, ja, mens hele det danske Folk har trodset, spottet og glimrende overvundet den virkelige tyske Magt, vi havde imod os, og har i den Henseende ingen Dødsfrelser fryet, og snarere leet end grædt over den tyske Dplysning, at naar det var gaaet fornuftig til, da maatte Lyfterne ikke blot have slaaet Danskerne baade ved Frederis, ved Jdsted, ved Missunde og ved Fredrikstad, men de maatte for længe siden have indtaget i det mindste det halve Danmark, saa Danskerne Seire maae være Glogleri og Blændværk, Lyfterne har bestandig, moralsk og fornuftig, aandelig, vundet Seier; mens det vitterlig er saa; da tør dog saa eller ingen stemme i med „Danstere“, som dog kun paastaer hvad der følger af sig selv, at var den tyske Dplysning om Forholdet mellem Danmark og Lyfland, mellem os og Lyfterne, rigtig, da var Lyfternes Krav paa Slesvig og paa hele Jylland, deres Had og Foragt, og deres Slutninger om deres fornuftige Overmagt og deres moralske Seier, ogsaa rigtige, men at er denne Dplysning og disse Slutninger splittergale og uhyre latterlige, saa er det samme rimeligvis Tilfældet med hele den tyske Dplysning, og Danskerne, som har et udmærket godt Nie for det latterlige, maae da nødvendig lee ad dem selv, naar de fra den dem velbekiendte splittergale tyske Dplys-

ning, slutter sig til, at den dem ubekendte tyffe Dplysning (som dog er Rilden til den splittergale) maa være mageløs fornuftig, klar og guddommelig!

Her er da gode Raad dyre, og jeg veed næsten slet ikke, hvad jeg meer skal gjøre for at fremkalde den sunde Latter over egen Daarlighed, der af sig selv gaaer over til en lystig Latter over al den Laabelighed, man enstund har tilbødt eller dog forset sig for, som en allerhelvedes Biisdom, thi har ikke i hele tre Aar Eyskerens høirofede og tusindtungebe Egn og Pral, ved Siden ad det danske Folks ydmyge Storhed og bly Riæthed, der kronedes med Danehærens glimrende Seier, med hele Nordens hjertelige Deltagelse og hele Europas Beundring, har alt dette ikke kunnet give det danske Folk Mod til at lee ad den tyffe Dplysning og vende den Ryggen, hvorledes skalde da min stakkels Pen kunne udrette saa store Ting!

Dog, heller død end raadvild, det var min Moders Livord, det er ogsaa mit, og under den Forudsætning, at om end det danske Føll ei endnu saa ganske har faaet Rok af den tyffe Dplysning, at de tør blæse ad den, saa kan der dog umuelig fattes ret meget deri; under den Forudsætning vil jeg, saa tydelig som jeg kan, pege paa, hvad jeg kalder „dansk Dplysning“ i det hele, thi da det hos Danskere jo

dog maa have vaalt en god Formodning om „Daansterens“ Dplysning, at den stemmer ypperlig overeens med vort Dyste om at beholde vort gamle Fæderneland, Modersmaal og Bannelag i Fred, mens den tyske Dplysning haardnakket strider derimod, saa synes det rimeligt, at naar det danske Folk blot kunde skimte, at den danske Dplysning i det hele vilde være ligesaa forsvarlig og langt anderledes behagelig og velgiørende end den Tyske, at Folket da ogsaa i denne Henseende fandt, det var meget bedre at vies med sit eget, end at give det bort til sine arrigste Fiender, i Haab om at faae dobbelt op af dem, naar de engang fik Spendeer-Buxerne paa, som dog aldrig har hørt enten til den gammeltyfke eller til den nytyske Dragt, der immer blev fyet i Rive, hvor man heller vil tage end give!

Jeg vil da nu stræbe tydelig at pege paa den danske Dplysning, hvormed jeg mener den Dplysning, jeg har fundet i Danmark, og ingenlunde en selvgjort Dplysning, der skulde være sprunget ud i Danmark, ligesom den tyske i Tyskland, mellem to Flintestene, uden Fader, uden Moder og uden Slægt-Register, thi det udmærker netop den danske Dplysning, at den er slet ikke storagtig, men kiendes smukt ved sine kiære Forældre og taffer dem tilligemed Borherre baade for hvad der er blevet og for hvad der kan blive af den.

Naar jeg nu strax nævner Christendommens Lys og det danske Vie som den nydannede Oplysningens Hære Førelde, da ved jeg nok, der kan være mange, som vil sige, eller dog tænke ved dem selv: ikke andet? det skal man i vor høitoplyste Verden ikke komme vidt med, men det er dog i Christenheden kun Tyskerne og hos os da kun Hjemtyskerne, der vil tænke saa slemt i deres Hjerter og bruge deres Mund saa ilde, og Hjemtyskerne og jeg, vi kan nu engang umuelig forliges om Oplysningen, især fordi vi umuelig kan forliges om Danmark, som vore Hjemtyskere vil med Djævels Bøld og Magt skal høre til Tyskland og høre Tyskerne til, men som jeg vil, med Guds Hjælp, skal fremdeles som fra Aarhundredet høre til de tre ikke blot nordlige, men nordiske Riger og skal høre Danskerne selv til, og hvormange og hvor skarpe Spydigheder derfor end Hjemtyskerne og deres Papegoier, Stær og Slæder, kan og vil sige enten om det kristelige Lys eller om det danske Vie, saa bliver jeg ligesuldt ved mit, og møder Spydighederne ligesom vore Krigsfolk mødte de tykke Spydstager histovre: med „Dankeneten“, og misunder slet ikke Hjemtyskerne med deres Haler den samme Trøst som General Willisen og hans „dødsmodige“ uovervindelige Hæsteførelse, at, så de end ugubelige Frygt og maatte, saavidt de blev paa Venene, søgte med Hælene,

faa løb de dog af „med Profiten“, hvad paa Høityst hedder en „moralist“ Seier, ventelig fordi det er en Selvfornægtelse af de „Dødsmodige“ at løbe fra Døden og der staaer skrevet, at hvem der overvinder sig selv er bedre end den, der indtager en Stad!

Hvad nemlig først det „danske Die“ angaaer, saa kan det aabenbar aldrig være saa daarligt, at jo Danskerne maae see alt, hvad de virkelig skal komme til at see, med deres egne Vine, thi hvad man kan seer med andres Vine, det seer man aabenbar slet ikke selv, men troer det iblinde paa andres Ord, og Høtter maae troe Lysterne iblinde paa deres Ord, Danskerne kan det naturligviis ikke.

Hvad dernæst det christelige Lys angaaer, da er det først at mærke, at Lys kan selv det bedste Die ikke skabe eller give sig selv, men maae betragte som Lyffens Gave, baade som det sidder i Diet og som det underlig med Ordet skinner ind giennem Dret, og naar Lysterne vil paastaae, at saadan er det vel med Legemets Lys, men ikke med Sjælens, da maae vi bede dem først ret skarpt og klart at stille deres egen Sjæl fra deres eget Legeme, saa vi kan see, hvad der hører til hver især, og naar de krymper dem ved det, da maae vi bede dem tie stille med deres saakaldte Dplysning, der ikke skal gjælde om det hele Menneske, som det findes i denne Verden og finder sig selv, men kun gjælde

om noget af Mennesket: om Sjælen, som ingen af os kan see, og som Tyskerne selv maae betiende, de veed slet ikke hvad den igrunden er, for man har jo nok Lov til, paa eget Ansvar, at troe hvad man vil, selv at Ja og Nei om eet og det samme er hip som hap, men dermed har man naturligviis selv sagt, at man ikke regner hvad man selv siger, men vaaser med Flid, og naar Tyskerne paaftaaer, at dette rigtig nok gælder om Legemet og alle legemlige Ting, men ingenlunde om Sjælen og de aandelige Ting, saa at hvem der er klog paa dem, maa nødvendig sige sig selv imod, maa nødvendig hvad man ellers kalder "vaase", da var vi jo gale, om vi regne-deres Ord om hvad de selv siger intet Ord er at regne.

Vi vil derfor heller ikke videre beraabe os paa alle de Fortæller, som Tyskerne endnu tit selv holder over det christelige Lys, som det himmelske og evige, sande og guddommelige Lys, thi da, efter deres ravgale Paaftand, Ja og Nei om Sjælen og alle aandelige Ting af høiere Grunde smukt maa forliges, saa maatte det christelige Lys efter deres Indbildning ligesaavel kunne kaldes verdsligt og jordist, falsk og ugudeligt, og det kan dog umuelig være Dplysning, med mindre Dplysning og Formørkelse, Lys og Mørke, ogsaa igrunden løb ud paa eet, og var altsaa udenfor Daarelisten slet ikke værd at tale om, da det jo kun er at

spilde sine Ord, naar man taler om hvad intet Ord kan i mindste Maade gjøre fiendeligt.

Vender vi os da nu bort fra de fortviolede Tyskere, der, i Henseende til Sjælen og alle aandelige Ting, efter hvad de kalder deres rene, gudbommelige Fornuft, men som vi, efter deres egen Grundsatning om Ordets Eigeegylbighed, ligesaa godt kan kalde snarset og ugudelig, vil paa een Gang være baade Tysets og Morkets Børn og Apostler, og vender vi os derimod til det christelige Lys, som det har skinnet over al Verden og er kommet til os, da seer vi strax, at hvad dette Lys kalder Dplysning er allerede derved grundforskjellig fra den Tyske, at den gjælder det hele Menneske, som han gaaer og staaer i denne Verden, lyslevende, thi vel skielner ogsaa den christelige Dplysning mellem Sjæl og Legeme, men kun, som vi allesammen maae skielne mellem det Synlige og det Usynlige hos os, thi den skiller dem ikke ad, det lader den Døden gjøre, og melder kun i den Anledning, at selv den Skilsmisse er kun en Overgang, saa den Samme, der fra først af har slabt dem begge, har gjort baade det Indvortes og det Udvores, baade det Synlige og det Usynlige, Han vil ogsaa ved Legemets eller Kjødets Opstandelse paany sammensøie hvad Døden har adskilt, saa Sjæl og Legem kommer i al

Evighed, ligesom her hos alle levende Folk, til at staae Last og Brast, dsie Dadt og Godt med hinanden.

Hvad der altsaa nødvendig maa være Løgn, dersom der er Sandhed til, som ikke er Løgn: den tyffe Løgn, som man kan tage og føle paa, at fiendt Menneket kan er sig bevidst, ved kun af sig selv at sige, som en Heelhed, saa skulde Menneket dog bestaae af to Halvdele, der igrunden slet ikke havde med hinanden at gjøre, eller lignede hinanden og passede sammen, men var grundforskjellige og grundstridige, saa at Sjæl og Legeme egenlig kun ved paa det skarpeste at stilles ad, som Døden alene kan stille dem ad, kun derved kom hver i sit Element: Legemet til Jorden for aldrig meer at staae op, og Sjælen til Himlen for aldrig meer at falde ned og gjøre sig gemeen med Jorden, denne tyffe Grundløgn har da Christendommen hverken Lodd eller Deel i, og kan umuelig have det, naar den skal kunne være Sandhed, thi hvad man ikke kan bekræfte uden dermed selv at benægte eller hvad man ikke kan benægte uden derved at bekræfte, det maa være Løgn, og begge Dele gjør dog den tyffe saalsdte Dplysning om aandelige Ting hvert Dieblit, og ret klarlig, naar den paastaer, at vel kan i det Aandelige alting, selv hvad der, som Nat og Dag, Død og Liv, Løgn og Sandhed, aabenbar ubeluffer hinanden, igrunden godt forliges, men

ene og alene Sjæl og Legem, som dog hos os alle omfavne hinanden, de kan ikke i al Ewigheid forliges, eller naar den vel benægter at noget som helst Ord kan gælde for et gyldigt Udtryk af Aand og aandelige Ting, men paaftaaer ligesuldt, at dens egne Ord og at selv dens Bogstaver eller Ord-Skygger baade kan og skal gælde for et gyldigt Udtryk af Aand og alle aandelige Ting.

Altsaa, det kristelige Lys er i det mindste frit for den klare Selv-Modsigelse, der er Grund-Løgnens uundværlige Brændemærke baade i Hænde, Haand og Mund, og det Lys kan altsaa muelig være hvad det udgiver sig for: Sandheden selv, det guddommelige Ord, som levende udtrykker alt hvad der er baade i Gud og Mennesket, eller hvad Lyskerne paa deres Kragemaal kalder "den rene Fornuft", der, naturligvis, langt fra, som Lyskerne siger, at være ubegribelig, maa fra Ewigheid til Ewigheid begribe sig selv, og langt fra, som Lyskerne drømme, at staae i Modfættning til hele det virkelige Liv, maa netop have Livet, det evige Liv med hele dets Fylde i sig selv, og det kristelige Lys stiller den sunde Menneske-Førstand al den Vorgen og Sikkerhed for sig, som efter Omstændighederne kan stilles, ved at beraabe sig paa vor egen Samvittighed og paa vor egen Erfaring, saavidt som den gaar.

Det christelige Lys bærer sig nemlig ad med os, ligesom vi bærer os ad, eller veed dog godt, vi, som kloge og kiærlige Forældre, skulde bære os ad med at undervise og oplyse vore Børn om det forunderlige Menneſke-Liv, som de er kommet føvende til og bærer sig folgelig tit meget leitet ad med at benytte og kan meget let ved Frygtsomhed eller Fordovenhed, ved Laufelshed eller Selvklogskab, selv forbittre sig, forkwalle og forspilde. Naar vi nemlig, som kiærlige Forældre, skulde bære os klogt ad med de Smaa, saa de kunde have Gavn og Glæde af hvad vi kaldte Op-lysning, da maatte vi jo altid begynde med at gjøre dem opmærksomme paa noget af den Smule, de allerede kiendte, eller kunde dog lære at kiende, naar de blot vilde luffe deres Mine op, og derpaa fortælle dem noget, der enten for deres egne Mine kastede Lys paa deres snevne Synskreds eller udvidede den lidt, det vil sige: gav dem et Fremſyn, et Blik ind i Fremtiden, naar de blev større og gjorde visse Opdagelser inden i dem selv, eller mødte visse Omstændigheder i Verden, som vi, men ikke de kiender af Erfaring. Egenlig talt kan vi nemlig aldrig i et Dieblif for bestandig udvide de Smaaes Synskreds, ligesaa lidt som vi i et Dieblif kan sætte en Aalen til deres Bært eller blot gjøre dem en Tomme høiere, men ligesom vi, ved at lade dem krybe op paa en Stoel eller ved at lede dem op paa en Banke, kan for et Dieblif udvide deres indvortes, legemlige Synskreds, saaledes kan vi ogsaa for et Dieblif udvide deres indvortes og aandelige Synskreds ved at lade dem, som det meget rigtig hedder, staae paa vore Skuldre, thi det kan skee, naar vi, efter vor egen Erfaring, spaaer dem hvad de engang, om de lever og træder i vore Fodspor, selv vil opleve, og naar denne vor Spaadom er sand og de Smaa lægger den paa Hjerte, da kan de have meget Gavn af den, saa de, naar noget saadant møder dem, hverken

bliver fornyet eller raadvilbe, men egentlig Klogere bliver de dog ikke derved, førend alt som vor Spaadom gaar i Opfyldelse.

Jeg veed det jo nok, at saaledes bærer selv i Danmark sædvanlig ikke engang deres egne Forældre end sine Stolemskerne dem ad med de Smaa, og stundt jeg har høvt det for Die med de Børn, jeg var nærmest til at oplyse, saa har jeg dog hidtil kun meget maadelig sat det i Bærk, fordi det endnu meget maadeligere var fædt med mig, og fordi jeg maatte arbejde mig op imod Strømmen baade hos mig selv og andre, men desuagtet er det jo klarlig det ene rette, naar vi, som kiærlige Forældre og Lærere nødvendig maae, ønske, at de Smaa, baade under Opvæxten og siden, maae føre et saa lyst og glædeligt, altsaa lykkeligt Menneſke-Liv, som mueligt, hvad vi meget godt veed, naaes ingenlunde ved at pine dem fra Barnsbeen med Bogstaver og Bøger, jo flere og jo mørkere og mere vildfremmede, desbedre, for at de, om Lykken vil søie, kan glimre ved alle Overhøringer, og, om Lykken vil spille for dem, let faae et „gødt Levebrød“, som giver meget at fortære og kun lidt at bestille, saa de kan baade æde og drikke, kibe og spille, sove og dovne, saameget de gider; thi naar ogsaa dette fede Levebrød opnaaes og nydes i mange Aar, da veed vi godt, at det gjør intet Menneſke lykkeligt enten i Liv eller Død, enten i denne eller i den anden Verden, men kan kun gjøre dem lykkelige, der glemmer, de er Menneſker, og enten regner sig selv til de Umælende, der kan af en sær Hændelse har faaet Mund til at tale med, eller stræber at blive Djævl, der kun græder, naar de faaer Prygl og leer, naar det gaar ilde til!

Siden imidlertid det kristelige Lys, der bærer sig ad med os alle, som alle kiærlige Forældre skulde bære sig ad med Menneſke-Børn, nu i hele tusind Aar har stinnet over Danmark og aabenbar

særdeles forlystet det danske *Vie* og flaret mange
 Rynker fra utallige Dannemænds og Dannedvinders Pande,
 saa slutter jeg, at det danske Hjerter maa have en
 meget dyb og inderlig Følelse af, at den kristelige Op-
 lysnings-*Maade* er den rette menneskelige, og da
 den dog saa almindelig forsømmes, ja, bestrides i Verden,
 ventelig ogsaa være den guddommelige, saa at, naar
 Dannemænd og Dannedvinder blot turde for *Tyskerne*,
 og især for *Hjemtyskerne*, som de ikke godt kan holde
 tre Skridt fra Livet, da vilde de baade ganske anderledes
 godt end hidtil benytte sig af den kristelige Op-
 lysning, og, det bedste, de kunde, efterligne den i hele deres
 indbyrdes Underviisning, Børne-*Opdragelse* og Skole-
 Indretning.

Her staaer vi da igien ved det vanskeligste af alle
 Spørgsmaal i Danmark, som aabenbar er: hvad
 Dannemænd og Dannedvinder tør vove? thi seer man
 dem dagligdags, da fristes man til at tænke, de tør
 knap troe deres egne *Vine*, end sige lukke Munden op
 og sige høit hvad de seer for deres *Vine*, uden først at
 spørge *Hjemtyskerne* om Forlov; men seer man paa
Danskerne i gamle Dage og seer man selv i vore Dage
 paa den danske Ungdom, naar den kommer i *Kande*,
 som ved *Frederis*, ved *Jdsted* og *Fredrikstad*, og
 seer man endelig paa unge eller gamle *Dannedvinder*,
 som elsker ret af *Hjertens Grund*, da maa man sige:
 de tør jo alt hvad det skal være, de tør gaae i *Isden*
 for hvad de har kiært, og de har deri saa vidunderlig
 Lykken med dem, at kan nogen gaae igiennem *Tysk-*
land uskændt eller igiennem *Helvede* ubrændt, da
 man det være de *Danske*!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovst.

Danseren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 10. Mai. Nr. 10.

Sigrød og Ottar.

Mel.: Dg det var liden Subrun.

Der gif et Sagn i Lunden,

(Det gaar fit gamle Stub!)

Om Veilere saamange

Alt til den værne Brud,

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Hun var en Rosensblomme,

Hun var en Liljevand,

Dg Ord der gif saa vide

Af Sigrød over Strand.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Kan nogen det udrette,

At Dine hun slaer op,

Den yndigste af alle

Er hans med Sjæl og Krop.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det prøved kun forgitves
 Saamangen Ridder skøn,
 Det prøved dog forsoven
 Især en Bondesøn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Han listig kunde rime
 Dg mægtig Harpen slaae,
 Saa klart og var hans Mæle,
 Som Kirke-Klokker gaae.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det klang i Sigrids Dre,
 Hun sagde ei hvordan,
 Men aldrig hendes Die
 Hun letted dog et Gran.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Næsen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Beständig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenskiær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Dg det var Klinte-Kongen,
 Han var saa fladefro,
 Lyofjaalet blev den Gaare,
 Bortført til Jettebo.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men Dttar var en Kæmpe,
 Dg Sigríb var ham tier,
 Han sødte Klinte-Kongen,
 Som var ei bedre værb.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Han løfte hendes Løfter,
 Det lange, gule Haar,
 Det Klinte-Kongen spæid,
 Vød hende Trælleaar.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men hvad end Sigríb tænkte,
 Hun talde ei et Ord,
 Dg end var hendes Dine
 Som nagtede til Jord.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Ræfen Dttar hængde,
 Uheldet gif ham nær,
 Bestandig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenstær.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Dg det var Elve-Fruen,
 Hun var det største Starn,
 Forlokkede den Gaure,
 Gif hende i sit Gærn.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Skion Sigrid maatte vogte
 De Geder og de Gæs,
 Som gaaer ved Nattetide
 I Elvetrat paa Græs.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Men Dttar var en Ræmpe,
 Dg Sigrid var ham kjær,
 Han drukned Elve-Fruen,
 Som var ei bedre værd.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da gjorde han en Bise
 Og load den høit i Sky,
 Den nyaned Sigríb efter,
 Men lige mut og bly.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Med Ræsen Dttar hængde,
 Uheldet gil ham nær,
 Bestandig holdt dog Die
 Han med sin Hjertenstær.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang.

Det var en Søndag-Aften,
 I klare Maanestín,
 Da gil i Bondegaarden
 Selvbuden Sigríb ind.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Alt som en Liggerpige,
 Hun bad om Rattely,
 Og bænded sig i Krogen
 End lige mut og bly.
 Og hun var Kongens Datter i deiligste Bang:

Men Dttar og hans Moder
 Ei stueb Hund paa Gaar,
 De kjendte flux den Gaure,
 Som gjæsteb deres Gaard.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Det Tirsdag var derefter,
 Mens hun gik ind og ud,
 De smykked Jomfru Brude,
 Som det var Dttars Brud.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

De gik til Brudekamret,
 Skion Sigrid fulgde med,
 Hun skulde Lyset holde
 Dg staae i Lærnested.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

De pillede af de Naale,
 Bel tusind, tænker jeg,
 De pillede op de Knuder,
 Det blev en Langeleg.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang

Sealænge da paa Gleder
 Skion Sigrid maatte staae,
 Til Luerne de spilled
 Paa Finger-Ender smaa.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da led fra Ottars Læbe
 Med Klokkespil i Talt:
 Skion Sigrid! Hjertenskiære!
 Lag Fingrene i Agt!

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

Da slog hun op to Pine,
 Det var to Sole smaa,
 Hvad begge ledte efter,
 Nu soleklart de saae.

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

I gode Dannelvinder!
 Hvad synes I derom?
 Olsagnet om skion Sigrid,
 Veed I, hvoraf det kom?

Dg hun var Kongens Datter i deiligste Bang!

April 1801 og April 1851.

(Talt i „danſke Samfund“.)

Det er nu længe ſiden, jeg havde Ordet i det lille „danſke Samfund“, ſom jeg for tolv Aar ſiden var med at grunde, og ſom, under en meget ringe og tarvelig Skikkelse, dog allerede, iſær ved Sungen og ved de ſmaa, nu over hele Danmark, iſær hos Menigmand, udbredte Sangbøger, har i Stilhed bidraget uberegnelig til Danſkhedens Opſivelse og Opmuntring i Fædernelandet; og naar ſkulde jeg hellere afbryde den lange Talehed i en folkelig og venlig Kreds end paa en Dag ſom denne, der levende minder os om Dannebrogſ Fæderſdag for et halvt Aarhundrede ſiden, om Skærtorsdags-Slaget i Rongedybet, det ſtore og gode Barſel for alle de Kampe, Danſten og Danſkheden ſiden med Kiæthed og Ære har beſtaaet, det ſtore og gode Barſel baade for de Seire, ſom alt er vundne, og for dem, der, med Guds Hjælp, ſkal vindes til en glædelig Fornyelſe af Danmarks Riges gamle Fred og Frihed, Glands og Ære!

Men jeg maa ligefaa godt ſige det ſtrax, hvad jeg ved denne Leilighed dog ikke kan dølge eller fortie: der ſtaaer noget iveien for mig, naar jeg idag glædelig i Mindet og i Tankerne vil gaae tilbage til Skærtorsdag den anden April 1801, da de danſke Løver

paa den blaa Grund blev vækkede af deres lange, søde Søvn, men lod sig dog ikke forstrække enten af Drager eller af Elefanter, men værgede sig efter gammel Bane saa kiæft, at der gik Ord deraf saa vidt som Volgen er blaa; der staaer noget iveien; og det er ei blot de danske Sømand, det er alle Dannemænd, som veed, det er ligesom den første April, der staaer iveien for den anden, det er Skiærtorsdagen 1849, som der ogsaa er gaaet Ord af over Verdens Havet, men ikke til Dannebrog's Ere og de danske Sømands Roes, tværtimod, til deres Laft og Slam, det er denne sørgelige Aprilsdag, der staaer iveien for den glædelige Aprilsdags Ihukommelse.

Hvorvidt nu vore Sømand, da de Skiærtorsdag 1849 var kommet ind i Fælden ved Eternsørde, forstyldte eller ikke forstyldte Banhelvet, de havde, og Banrygtet, de fik, ved at stryge Dannebrog paa to af de stolteste Seilere, der har stridt under danske Ulke, stryge Dannebrog paa dem for tyske Landkrabber, det kan jeg ikke vide og det tør jeg ikke sige, men Slammen for Dannebrog og Ulykken for den danske Flaade var dog lige store, saalænge til Slammen blev aftvættet og Ulykken opveiet, og det er, desværre, endnu ikke skedt, men ligesom vore Vine og midt imellem danske Krigsskibe hjemførde tværtimod Tysskerne „Gefion“ som et Seierstegn over den danske

Sømagt, og under hele Krigen udførde vi tilføes ikke det mindste, der saaledes hevne de Skade og gjorde Dannebrog Ære, at det kunde sammenlignes med den Skade, vi leed, og den Skam, vi fik ved Eternførde i April 1849.

Der er imidlertid to trøstelige Sandheder, ja, der er tre, som jeg idag kommer ihu, og som jeg vil bede dem alle drages til Minde, da jeg af egen Erfaring veed, at de kan trøste en Dannemand over den store Ulykke, og give ham glædelige Udsigter for Fremtiden, ogsaa der, hvor de danske Vine altid søge de lyseste og de rigeste Udsigter: over „det forkladue Hav“.

Den første trøstelige Sandhed er den, at Dannebrog i alle disse tre Kampens Aar, og da ret aabenbar ifjor: paa Idsted-Hede og ved Fredrikstad, har vundet langt mere Ære til Lands end det tabte tilføes, thi det hørde ogsaa til Danmarks Lykke, at det gamle Skillerum mellem den danske Krigsmagt til Lands og Blands var nedbrudt, saa Dannebrog er nu igien det fælles Hovedbanner, og vor Landmagt og Sømagt skal herefter, som i den sidste Krig, staae Last og Draft, dele Medgang og Modgang, Ære og Skam, Sorg og Glæde med hinanden, ligesom det er aabenbart, at havde den danske Sømagt ikke endnu 1801 holdt det danske Flag saa høit i Ære, da var Dannebrog heller aldrig 1850 kommet til at vaie saa stolt paa

Dannevirke, som den gjorde, som den gjør, og som vi tør haabe, den skal fremdeles vaie der fra Slægt til Slægt!

Dette var den første troffelige Sandhed, vi idag skal mindes, og den anden er den, at Skiærtorsdag 1801 ligner paa et Haar vore danske Sømcænd, som de har seilet deres egen Sø fra Arildstid, men Skiærtorsdag 1849 ligner dem kun paa det Halve, kun forsaavidt der paa Orlogsskibet dog ogsaa den gang var dem, der, naar galt skulde være, heller fløi i Luften med Dannebrog, end de med den lod sig fange, haane og spotte af Tysken; thi heraf tør vi dristig udbrage den Slutning, at ikke blot ved første gode Leilighed, men i det mindste ti Gange før een vil den danske Flaade ligne sig selv, saa ingen skal tage fejl derad, og som den lignede sig selv den anden April 1801.

Ja, dette tør jeg saameget dristigere spaae, som det er den tredie troffelige Sandhed, at Danskheden paa den senere Tid i alle Henseender mere og mere lever op i Mindet om sine gamle, feiersalige og lykkelige Dage, og at her gaær Syn for Sagn ogsaa iaften, at ingen med mere Glæde tager Deel i Danskhedens Kornpylse hos Hollet, end netop de danske Sømcænd, thi under disse Omstændigheder maatte det jo gaae til med Hereri og med de forreste af alle Konster,

om det ikke netop hos de danske Sømænd skulde allertilføjest vise sig, at „Danstien har Seier vundet“, og det kan da umuelig være andet end Vine-Forblindelse, naar det for Diebliffet synes, som det netop var dem, der stod tilbage.

Ja, ligesom det var vore Sømænd, der 1801 skjød det danske Rytaar ind hos os, saaledes huffer jeg godt, at da hardtad alt andet i Kjøbenhavn var blevet fremmed for sig selv: tyssk eller fransk, da var „Rybøders Folk“ og alt hvad der hørte til den danske Flaade endnu paa sin gammelbuds ægte dansk, og vel er der nu ogsaa ved Flaaden kommet endel fremmed ind, som ikke gjør godt, gjør heller ondt som „Donner“ den tysske Forræder; men alt det fremmede kommer, med Guds Hjælp, nok ud igien, naar „Holmens faste Stol“ faaer alt det ægte Danske friffet op og klaret hos sig, og at det er deres Lyst, det har jeg seet fra den første Dag, de mærkede, at her var et „dansk Samfund“, hvor vi virkelig, for Alvor arbejdede derpaa.

See, derfor siger jeg: trods April 1849 og trods alt Tysskernes Pral af Seieren, de vandt over den danske Sømagt, og af den stolte tysske Flaade, hvormed de tænker snart at kunne komme til Rybøder og tage vore Høns, trods alt det og meget mere, kan og vil vi glædelig komme Skiærtorsdag, den anden April 1802

ihu, som en dansk Fædersdag, der nu herefter aldrig skal glemmes og skal heller ikke behøve at flamme sig ved sine Navnere i vore Dage; thi hvad man end kan og vil sige om April 1849, saa havde dog alt April 1848 klarlig viist, at Skjærtorsdag i Kongebybet var ikke den sidste Aprilsdag, der lærde Danmarks Fiender, at skiondt de Danske er Lam i Fred, saa er de dog nu, som fordom, Løver i Strid, og Fremtiden vil da nok lære dem, at hvor Dannemænd allermindst kan taale at bydes Spot, det er paa „det forkladue Hav“, deres gamle „Bei til Roes og Magt!“

Dette var, hvad jeg sølde i min Ungdom, da jeg, for halvtredstindstyve Aar siden, den hebe Skjærtorsdag, stod paa „lange Linie“ og var Tilhører ved Ræmpe-trætten paa Kongebybet, og det er hvad jeg søler iaften, da jeg har den Ære og Glæde at føre Ordet midt i det vaagnede Danmark, som, Gud ske Lov! i de sidste tre Aar har viist, og, med Guds Hjælp, i de næste trehundrede Aar vil bestandig klarere vise, at skiondt det danske Folk er kun lille og er dagligdags det fredeligste Folk under Solen, saa baade kan og vil det dog forsvare sin Frihed og sit Fæderland mod hver en Fiende og da først og sidst mod de storpralende og nærige Tyskere, der, om de kunde, gierne slugde os med Hund og Haar og pralede saa bagefter af, at det var af bare Riærlighed, for at vi skulde have

det ligesaa godt, som de, der siger selv, de har det bandfat. Nei, det „skal ei stee“, men længe leve, længe blomstre gamle Danmark „deiligst Bang og Bænge!“

Narcissus i Berlings-Avisen.

„Nragen raaber paa sit eget Navn“ og saaledes gjør Hjemtyskeren i Berlings-Avisen for iastes, naar han fortæller os, at Danskere, som er dansksindede, og vil i Danmark udbrede Danstheden, de „forgabe sig med en Narcissus's selvbestuende Forføngelighed i en og udtale Had og Forfølgelse mod en anden Rationalitet“. Vel skal nu Danskere ikke bryde dem synderlig om, hvad der staaer i Berlings-Avisen, men naar det gaaer saa vidt, at man ikke blot paastaar at Tyskerne især i Flensborg tit er de mest dansksindede, men at det er en utilgivelig Feil midt i Danmark at være „dansksindet“, og at vi derfor skal staae en Streg over Danstheden for at blive rigtig „loyale“, som Eiesvig-Holstenerne jo skal have været til det yderste, mens de af al Magt bestred og forhaaned Danmark og alt Dansk, da gaaer det dog aabenbar over Strøvet og nøder alle danske Læsere til

at ærgre sig lidt over, at fligt kan bydes os ikke blot i et saakaldt danst, men i et, som det ellers synes, meget ministerielt Blad.

Dog, det skal ogsaa kun være lidt, jeg vil ærgre mig over Hjemtyskeriet, hvor jeg saa finder det udenfor mig selv, og jeg tog egentlig blot Pennen for at vise, hvor aabenbar Kragen (den tyffe Egentiærlighed) raaber paa sit eget Navn, naar hun stælder den danske Fædernelands-Kiærlighed ud for en Narcis.

Bemeldte Narcis eller rettere Narkis var nemlig, efter Mythen, en Flodstæng, der bestandig stod for Speilet og forgabede sig i sit eget glatte Ansigt, til han tabte baade Sands og Samling og blev til en Balmue eller en anden narkotisk Plante, man ikke kan lugte til uden at blive ør i Hovedet, og hvad synes nu den danske Læser og Læserinde om at anvende det paa Fædernelands-Kiærligheden, der dog ligesaa fuldt maa være dansk i Danmark, som den er tyff i Tyskland og græsk i Grækenland! Er det ikke dog mærkeligt, at midt i Danmark og midt i Danmarks Riges Hovedstad, hvor man nu i tre Aar har været Bidne til, hvorledes det danske Sind, den danske Fædernelands-Kiærlighed, bevægede Enkeltmænd i Tusindtal til den ædleste og klareste Selv-Dyoffrelse, der skal det siges os paa Prænt haanlig og overmodig, at naar vi er og viser os dansksindede, da er det, som

hos Narcis, et taabeligt Galstak, en Forgabelse i vor egen Rationalitet, som vi skulde flamme os ved!

Ogsaa ved denne Leilighed maa jeg gjøre opmærksom paa vore Hjemtyskers Uforskammenhed, i det de hyde os hvad de selv kalde det oprørende at hyde Tyskerne, thi man kan vel høre dem ymte om, at selv de høit-oplyste, retfærdige Tyskere kan gaae forvidt i deres nationale Paastaaende, men at laste Tyskere, fordi de er tysksindede, eller at forlange, de af Kiærlighed til os, til Italienerne, Bøhmere eller Ungarer, skulde opgive deres Rationalitet og selv deres Navn, det vilde de paaftaae kunde knap falde den taabeligste og arrigste Dansker end sige dem ind, og dog er det jo klart, at var Danskhed noget splittergalt i Danmark, da var Tyskhed det ogsaa i Tyskland. Var det virkelig den ægte Humanitet og Menneste-Kiærlighed at være lige gyldig ved sine Nærmestes og sine bedste Benneres, sit Folks og Fædernelands Stæbne, for ret at vise sig fjoelig og ædelmodig mod sine Benneres, sit Folks og Fædernelands arrigste Fiender, og, ved Leilighed, mod Chineserne og Manden i Naanen, da maatte det dog vel være eens for Danskere og Tyskere, og siden denne ny Dplysning er ramtyst, saa maatte jo dog Tyskerne foregaae os med et godt Exempel, saa vi kunde see, det lod sig gjøre, thi ellers er det jo kun som naar Ulven forsikrer Lammet, at var han i dets Sted, da lod han sig sluge af Ulven og sagde Tak til, da der aabenbar ikke var nogen bedre Lægedom for den bandsatte Egenkiærlighed og Egennytte, der gjør alle Mytter i Verden.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trøkt hos J. D. Qvist.

Danstereen.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 17. Mai. Nr. 30.

Danst Oplysning.

II.

„Clara Raphael“ og alt hvad der kuytter sig til dette berømte Navn har gjort saa stor Oplygt i vor lille Læseverden, at „Danstereens“ Læserinde vist veed meget bedre Besked derom end jeg, som tilfældigviis, med mit Duffe, kun har faaet meget lidt deraf læst, og jeg tør derfor haabe, at hvad jeg idag har at sige, skiondt det fra min Pen ei er noget nyt, dog vil sees i et nyt Eps, thi Menneske-Hjertets Udfrielse af det Baretægts-Fængsel, hvortil det af den tyff-latinste „Pilatus“ har været dømt, indslutter aabenbar Kvindens aandelige og hjertelige Frigivelse (Emancipation) i sig, og det er jo dog Hovedsagen, thi hvad Borger-Rettighederne angaaer, da maa Kvinden saavel som Manden for Diebliffet finde sig i mange Indskrænkninger, som man uden gyldig Grund tænker, Almeen-Bellet kræver, og han kan ligesaa vel som vi, ja tit meget

bædre end di, troste sig ved, at naar kun danst Dplysning gjør levende Fremstridt, da vil alle de Baand, som den viser, kun gjør Skade, eller gjør dog mere Skade end Gavn, sikkert blive løste.

Ligesom nemlig „Kvinden“ under alle Himmelegue har været det levende Udtryk for Menneske-Hjertet, som det virkelig var tilfælde, saaledes er jeg vis paa, at Dannelskvinden helst af alle Kvinder lader sin Sag sammensmelte med Hjertets Sag, og vil kun som en Skjoldms værges sig mod den Trældom, Mis-handling og Forhaanelse, som Menneske-Hjertet hverken forholdsvis har forskyldt eller kan taale, og alt dette maa af sig selv falde bort, naar danst Dplysning faaer sin Morgenrøde, thi ser kun Dannelskvinden, hvilke Rettigheder hun paa Hjertets Vegne har baade at tilegne sig og at kræve, da vil hun sikkert baade have Mod og faae Lykke til at kræve sig dem paa den allerlæmpeligste men ogsaa allergrundigste Maade. Naar derfor Dannelskvinden hidtil igrunder har modsat sig al den Dplysning, der skulde føre til Kvindens Frigjørelse, ligesom den bly Sigrid haardnakket vægrede sig ved at „slaae Dinens op“, da tør jeg sige, det kom sig hverken af Frygt for Frihed eller af Fordom mod al Dplysning, men af den sikkre Fornemmelse, at den Dplysning, man piinde hende med, var ingenlunde glædelig men høist bedrøvelig for Hjertet, og at den

Frihed, man fristede hende til at eftertrægte, vel paa en Raade var "Frihed for Hjertet", men kun i den affyelige Mening, at det ikke blev Hjertet, der, især hos Kvinden, skulde nyde sin Frihed, men at det var Kvinden, der skulde blive fri for at have Hjerte, med alle de Sorger og Svagheder, som altid herneben har fulgt og maae følge med Hjertet og Hjertens-Riærligheden! Denne Forvandling af Kvinden til en hjertels Bauslabning med Kvinde-Ansigt, Slange-Lift og Dreng-Rykker, er nemlig en Forgiorrelse, som Menneſte-Hjertet hos os alle oprorer sig imod, og maa derfor hos den mageløs hjertelige Dannedvinde afvise med dyb Affhy og Foragt; men hvor den hjerteløse Dp-lysning ikke snart forvandles af den Hjertelige, der vil den dog tage saadan Overhaand, at selv Dannedvinde maatte findes for svag til at afværge hvad hun hidtil som en Hjerte-Dronning med ædel Stoltthed afviste, thi Timen er nu kommet, da der paa en eller anden Raade maa "gøres lyst" i Hjertekammeret, og hvor derfor ikke Hjertet selv, altsaa Kvinden, i hvem Hjertet veed af sig selv at sige, tager Haand i Dp-lysnings-Bærket, der vil den ubarmhertige tykke Fornæft gjøre saaledes lyst og ryddeligt, at der ikke vil leenes Spor af den sande Riærlighed, med alle dens Glæder og Sorger, men Stuen vil staae ledig, „feiet

og prydet" baade for den gamle Børgelstidigheds Naand og for „syv andre" værre end han selv.

Bist nok syndes nu Dannekvinden nys, ved Spørgsmaalet om den borgerlige Troes-Frihed, at ville værge sig mod al Dplysning om hjertelige Forhold, og et ulykkeligere Barsel for den danste Dplysning kunde jeg ikke tænke mig, men Dannekvinden og alt ægte Danst har, tilligemed alt det virkelig Dybe og Hoie, for Diebliffet i alle Raader saa aabenbar Skinnet imod sig, at det aldrig bør komme Dannekvinden til mindste Støde paa gode Ravn og Nygte, og jeg stylder hende tværtimod det Bidnesbyrd, at overalt, hvor jeg havde den Lykke at komme hende itale, tog hun meget villig mod den Dplysning, at det under alle Omstændigheder, følgerig ogsaa ved Barnebaab og Brudevielse, er ligesaa unyttigt som uretfærdigt og grusomt at anvende verbøslige og borgerlige Evangs-Midler i Hjertets Anliggender, saa jeg er vis nok paa, at Dannekvinden aldrig vil modsætte sig nogen hjertelig Dplysning, der kommer levende til hende, men om hun selv vil tage levende og virksom Deel i det hjertelige Dplysnings-Bærk, som uden hendes varme Deeltagelse umuelig kan lykkes, det er jo et Spørgsmaal, jeg maa overlade Fremtiden at besvare, og kan kun sige, at ogsaa det regner og stoler jeg paa.

Hvad der nu hidtil har gjort Dannekvinden sty for
 Dplysnings-Bærket, det er, efter mine Tanker, især den
 grundfaste Paastand, der er udraabt for en uimodsigelig
 Grundsandhed, at Hjertet, Menneske-Hjertet, kunde
 man i Dplysnings-Sagen aldrig regne, men maatte
 med Nødt bringe til Tausked, da det ellers løb af
 med en, saa man tabte Hovedet og kom i allehaande
 „Lidenstaber“ Bøld, som nødvendig fører os til
 det yderste Mørke, hvor der er Graad og Lænders
 Snidsel. Sel har jeg nemlig tit seet Dannekvinden
 smile meget betydningsfuldt baade over de unge og de
 gamle Herrer, naar de udmalede deres „Frygt og
 Bøven“ for at Hjertet skulde løbe af med dem og at
 de skulde tabe Hovedet, og jeg har tit hørt hende
 sige temmelig spidst, at det havde vist ingen Rød;
 men hun har dog vist fundet, at hun turde ikke
 trodse denne, som det syndes, alle Herrerne urolke-
 lige Grundsatning, skøndt hun godt følte, der var enten
 slet ingen Ting eller noget meget stygt og sælt i den,
 saa hun havde ingen anden Udvei end at frabede sig af
 den sprænglærde Dplysning om det stakkels Hjertes
 dunkle Hemmeligheder, og see til i Stilhed at bringe
 de Herrer, Hjertet muelig kunde løbe af med, til minde-
 ligt Forlig om Hjertets nærmeste Anliggender, som
 vi alle veed er det huslige Forhold mellem Brud og

Beiler, Forældre og Børn, Sydstende og gode Benner.

Jeg kan imidlertid intet Dieblif toivle om. at jo den bly Sigrid, naar man blot kunde bevæge hende til at „flaae Vinene op“, strax vilde see, at den grundfalske Paastand om Hjertets Uforligelighed med Dplysnings-Bæret nødvendig maa trodses og spottes, naar den ikke skal undergrave al Hjertelighed baade hos Mænd og Kvinder, saa ogsaa alle de nærmeste og inderligste Forhold mellem Menneskens Børn blev hjerteløse og rædsom unaturlige, og at det heller ikke kan være nær saa farligt, som det synes, at trodse og spotte den grundfalske Paastand, at Hjertet ved den sande Dplysning skalde „gaae i Lyset“, da man paa den ene Side kan være vis paa ved dette Rødværge at have den evige Sandhed, altsaa Borherre med sig, og paa den anden Side kan gaae ud fra den indlysende Sandhed, at i Hjertet er Livets, hele Menneske-Livets Kilde, saa at hvem der ikke vil have Hjertet oplyst, men vil til hvad de kalder Dplysningens Lærø have Hjertet udeløst og, saavidt mueligt, udryddet, som Mørkets Moderstid, de er aabenbar baade Sandhedens og Menneske-Livets arrige Fiender, som man ikke kan forliges med uden at blive hvad de er.

Naar derfor ikke blot Hjemtyskerne, hvem Hjerteløsheden er i Riødet baaret, men ogsaa gode

Dannemænd, som dog aldrig kan eller vil glæmme, at de har hvoilet under en sød Moders Hjerte, og har denne dunkle, men livsalige Kilde at tælle for al den Livskraft og al den Glæde, der er i dem, saaledes bagtaler Hjertet, hele Menneske-Livets dunkle Moderstov, og roober paa, at den Kilde maa floppes, førend der kan rigtig blive lyst paa Jorden og alting kan gaae fornuftigt til; da er det jo aabenbart, at de gode Dannemænd veed slet ikke hvad de gior, men gaaer kun trostyldig omkring med en »tom Lygte« for at lede om oplyste Mennesker, som de ventser at støde paa, ikke hvor Menneske-Livet efterhaanden klarer sig, men hvor det forunderlige Menneske-Liv er uddøet, saa man behøver ikke at bryde sit Hoved med dets dybe Dunkelhed, man kan slaae en tyk Streg over det, som et gammelt Barbari, der lykkeligviis er fordrevet, og saasnart derfor Dannelsvinden ordenlig vil tage sin Haand i med ved det hjertelige Oplysnings-Verk, da vil sikkert de gode Dannemænd snart opdage, at de tog mærkelig fejl, fordi de lod dem narre eller forbluffe af den storpralende tykke Stolemester, som er den første Bindmager i hele Verden, og jeg behøver ikke at sige Dannelsvinden, hvor taknemmelige de gode Dannemænd er, naar de seer, at de ikke blot har gjort deres søde Soner flammelig uret, men er ved deres kærtegne Bistand sluppet ud af en luffig Dullas Gavn, som de igjendens

aldrig holdt ad, men som aabenbar vilde ødelagt dem i Bund og Grund.

Sagen er nemlig den, at det gaaer med Menneske-Hjertet i det hele, ligesom det gaaer med alle gode Dannede i det enkelte, hvoraf jo slet ingen er saa god, at der jo findes Feil ved hende, mens de dog allesammen er det bedste Stykke af hele Verden, saa naar man tog dem bort, maatte Folket enten være Rand eller Professor eller Keiser, thi, trods alle sine store Lyder og tit grove Feil, er Menneske-Hjertet i hele sin dybe Dunkelhed dog aabenbar ikke blot en unndværlig Deel af Mennesket, ligesaa unndværlig som Hovedet, men det er tillige, som al Gødheds og Kiærligheds, Medlidenheds, Raades, Barmhjertigheds og Omheds Kilde, uden al Sammenligning det Bedste hos Mennesket, saa naar man tænker sig det bort, faaer man aabenbar ikke Forestilling om et Himmerig men om et Helvede paa Jorden, hvorfor da ogsaa det hjerteløseste Menneske, naar han er klog paa hvad han kalder sin egen Fordeel, er fordomt til at ønske, at alle andre Mennesker havde det Hjerte, han fattes, eller at han dog kunde narre dem til i Ord og Gierning at lade, som om de havde det allersønneste og kiærligste Hjerte.

See, derfor er den hjerteløse tykke Dplysning, dette Reskervært af Egentiærlighedens Trold, som

sprang i Flint, da Christendommen blev ham for stærk, ogsaa forbrønt til i klar Selv-Røbsigelse at forgæbe det Samme dødt, som den bandsætter mens det er ilive, saa den Dplysning flaaer aabenbar Profeterne ihjel og bygger dem prægtige Gravsteder i eet og samme Landebæret.

Denne dog, Gud see Lov! for os Danskere mere latterlige end sørgelige Begivenhed faaer jeg imidlertid vel see til lidt nærmere at oplyse, ikke fordi den jo, som en dagligdags Kiendsgierning, er vitterlig nok, men fordi den „tomme Lygte“ stiller hverken Kiendsgierningen i et latterligt eller i et sørgeligt Lys, men lader den flaae i Vælgmørke, til iblinde at løstes til Stjerne af alle Rettevænde som et mageløst Mirakel af den overalmægtige tykke Fornuft, der naturligtvis beviser sin ubegribelige Over-Almægt ved at gjøre de allerklæreste Umueligheder muelige, som der jo flaaer frevet; at for Gud, altsaa ogsaa for den guddommelige tykke Fornuft, er ingen Ting umuelig!

Den vitterlige Kiendsgierning er nemlig den, at mens den tykke Fornuft fradømmer Hjertet, som Sandfælighedens Kilde og alle Lidenskabers Arnesed, al Mandelighed, og dermed al Ret til at øve mindste Indskydelse paa det oplyste, fornuftige Mennekeliiv, saa priser den dog ligesuldt Mennekke-Kiærlighed, denne Mennekke-Hjertets Kildebyd, der indstatter alle

Hjertets Dyder i sig og udviker dem af sig, som Kiernen i hele det oplyste, fornuftige Menneſte-Liv, og denne „fornuftige“ Menneſte-Kiærlighed ſkal, efter Sigende, kun adſtille ſig fra Hjertens-Kiærligheden derved, at den er grændſeløs og er ſlet ingen For-Kiærlighed enten til Kiærefter, Forældre, Sydſtende, Slægt og Venner, eller til Gud, Sandhed, Skionhed, Storhed, Himmel eller Jord, man ſtrækker ſig til alt mærligt og tænkeligt, ſelv til Maanen og Stjernerne og de utallige Sol-Systemer, der løbe ſig tænke udenfor vores, ſelv til Fanden og hans Oldemoder og midt ind i hede Helvede og det yderſte Morke, hvor der er evig Graad og Lænders Gaidfel, og omfatter det altſammen eens, lige ſagtmodig, forfønlig, ømt og kiærlig.

Deſte grændſeløſe Kiærligheds-Begreb kan nu viſt nok umuelig tælles Dannebånden og Menneſte-Hjertet, der ligesom oprigtig hader deres Fiender, ſom de elsker deres Venner, og føler dybt, at uden For-Kiærligheden er Dag-Kiærligheden ikke værd at tale om, men det uhyre latterlige, der er i at tillægge et hjerteløſt og livløſt, aldeles tomt Kiærligheds-Begreb al den hjertelige Kiærligheds Magt og Ære og al dens Indflydſe paa Levnetsløbet, det har Dannebånden endna ikke ſect, fordi hun ikke vilde ſlaae ſine Dine op, og dog maa hun ſee det, før hun kan

faae Mod til at lee den hjerteløse Dplysning op i sine
 Hine, og i den saade Dplytnings, saavel som i den
 saade Menneſte-Kiærligheds Navn, som en majestætisk
 Skjoldma, vende den Ryggen, hvorved den i Danmark
 vil være tilintetgjort. som alt hvad Danneſtvinden ſaa-
 ledes udleer og vender Ryggen.

Det er nemlig aldeles viſt, at det er kun i
 Menneſte-Hjertet Menneſte-Kiærligheden med
 alle ſine heilige Døttre lever, ſaa at naar de tyffe
 Stolemeftere vil rive Kiærligheden ud af Hjertet,
 da enten myrder de den, eller de omfavner en Sky for
 Here, lader ſig nøie med en Skygge af Menneſte-
 Kiærligheden, ſom de kalder dens rene Fornuft-
 Begreb og fæſter med forte Konſter paa Papiret, ud-
 raabende i Bølgmørke: længe leve den udodelige Dron-
 ning Agape, ſom vi har udfriet af Hjertets mørke
 Fængſel og ſat paa Lyſets Throne, ved Siden ad den
 rene Fornuft, den rette Zeus, med hvem hun vel i
 Tidens Løb har mange Smaatrætter, men ſammenvædes
 dog i det evige Hjerneſpind!

Selv de tyffe Stolemeftere kan nemlig, naar man
 gaar dem paa Klingen, ikke nægte, at deres hjerte-
 løſe Kiærligheds-Begreb, ſom de tillægger alle den
 Kiærligheds Dyder, der er Lovens Fylde og Fulde-
 ſommenhedens Baand, har den Lyde at være dødt
 og, ſom alt dødt, det Uheld at være ſoldt og magtes-

løst, og svarer altsaa igunden kun til den velbekendte
 Egentiærlighed, som vi alle har Rok af, men som
 aldrig gjør Næsten mere godt end den nødes til; men
 de udfylder dem, med, at det nu engang skal være
 Menneskets tragiske Lødd, „den haarde Skæbne, mod
 hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne“, da Egen-
 tiærligheden naturlig behersker os alle, saa at, vil
 vi have nogen Dplysning, da maae vi nøies med den,
 at det er saa, og haabe, at naar denne vor Egen-
 tiærlighed ved alle muelige Konster og Vidensflaber
 afrettes, forfines og besmykkes, da bliver den tilnærmelses-
 vis, i en uendelig Udvikling, ligesaa guddommelig
 som den rene Fornuft, der maa antages at indslutte
 sig sand Menneske-tiærlighed i sig og udvilde den af sig.
 Dette er nu vel paa bredt Danst en Dplysning, hvor-
 efter vi er arme Djævole, men som, ved at gaae tilbunds
 i Djævelstabet, maae finde Guddommen paa Bunden af
 den bundløse Afgrund, enten fordi vi igunden selv er
 Guder, som Skæbnen, vor misundelige Stifmoder,
 har forvandlet til Djævole, eller fordi der ingen anden
 Gud er til end en, der efterhaanden, i en evig Tid skal
 udvilde sig af det bundløse og bælgmørke Djævelskab;
 men dette aandelige Bælgmørke gaaer dog for Dplys-
 ning, saalænge man troer paa den „tomme Lygte“ eller
 er dog hange for paa Sandhedens Begne at spotte
 og trodse Selv-Nedsigelsens Grundlægn og af

**Menneske-Riærlighedens Drift at vende den veder-
 skyggelige afgudiske Egentiærlighed Ryggen.**

Gjør vi nu imidlertid det, omtrent med de Ord, at en Dplysning, som man selv siger, man hverken har faaet af Vorherre eller af andre Mennesker, eller ved Betragtning af det Menneske-Liv, man dermed vil beherske og deraf forklare, en Dplysning, som man selv vil have skabt førend man selv enten havde eller kienbte den, som altsaa skal være kommet af sig selv, uden at vide af sig selv at sige, og som altsaa er en soleklar Selv-Rodsigelse og et bundløst Morke, den Dplysning har bestemt Fanden skabt, hvis Konst det er at gjøre alting til ingenting og saa deraf skabe alting efter sit eget Hoved: en heel Stygge-Verden, som er Styggen af ingenting, men kan nok efterhaanden, i en uendelig Tid, paa umuelige Raader, blive til ubegribelig og uforklarlig meget, som derfor maa kaldes guddommeligt, skiondt det er Fanden til Guddommelighed; see, da skinner det kristelige Lys os imøde med den Aabenbaring, at der er en levende Gud, som, langt fra at fattes Hjerte, er i sit inderste Væsen Hjertens-Riærligheden selv, en sig selv evig bevidst Faderlighed, der indslutter en tilsvarende Moderlighed i sig, og sees derfor først og sidst paa Hjertet, som er skabt i Hans Riærligheds Vilsede, og som afgjør, hvorvidt Han kan meddele Mennesket sit Liv til Rydelse i hjerte-

lyst Fællesskab, som kun Kiærlighed kan indføre og opholde.

Denne Kiærlighedens Aabenbaring henviser os da strax til Menneske-Hjertet, som den forudsætter, da vi jo uden det slet ikke vidste, hvad Ordene Kiærlighed, Faderlighed, Moderlighed, Barnlighed og hjerteligt Fællesskab havde at betyde, men den følger ingenlunde, at naar vi med dette Lys gaaer i os selv, da vil vi i Hjertekammeret løpdage mange stygge Ting, mange vilde Begiærligheder, som er Mødre til alle Synder og Bilsfarelser, og som den sande Gud umuelig kan elske, men maa hade, umuelig kan drage til sig, men maa styde fra sig, saa Kiærlighedens Aabenbaring maatte være Menneskets uigienksaldelige Dødsdom, hvis den kun var en Lov og ei tillige et Evangelium, kun et Kiærlighedens „Paabud“, ei tillige et Kiærlighedens „Tilbud“.

Hvordan nu det kristelige Evangelium lyder, som et glædeligt Kiærligheds-Tilbud for Menneske-Hjertet, det maa høres, hvor det Ord levende forkyndes, som baade selv siger, det er intet dræbende Bogstav men en levendegjørende Aand, og som maa sætte Kiærlighedens Aand i lyslevende Virksomhed, naar det skal kunne holde hvad det lover; men at det er levende og virksom Menneske-Kiærlighed, altsaa en Hjertens-Kiærlighed, der ligesaa lidt kan findes paa Jorden

adskilt fra Hjertet, som Visdom og Forskab kan findes paa Jorden adskilt fra Hovedet, og at den sande Kiærlighed umuelig kan være grændseløs, men man have de samme Grændser som Sandheden, og man sige sig som en For-Kiærlighed til det Elfsværdigste i Nærheden, det er en foreløbig Dplysning om Menneske-Livets Billaar, som Menneske-Hjertet i Dannelsen kan behøver at slaae sine Vinge op, for at see, er giennemgribende og tilbunds hjertelig, og er saa langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at være selvmodsigende, at den paa det nøieste stemmer overeens med hele Livs-Erfaringen, og at den endelig, langt fra, som den hjerteløse Dplysning, at opløse eller overflære Blodets naturlige Baand, vidunderlig helliger og befæster dem, langt fra at undergrave Hjertets huslige Forhold: mellem Brud og Veiler, Forældre og Børn, Eydende, Slægt og Venner, tværtimod straalende oplyser og opliver dem, som Solkin i Baar, til et Kiærlighedens Gyldenaar!

Jeg veed det jo nok, man tænker sædvanlig, at selv i Danmark er i det mindste Mandkiønnet blevet om ikke saa fornuftigt, saa dog saa koldsiubigt, saa stædigt eller saa flygtigt, saa aandløst og overflabeligt, at hvis Kvindekiønnet ei er eller kan blive ligedant, da maa det blive grændseløs ulykkeligt og ventelig tilsidst afløses af lutter indforstrevne tyske Damer, som

anderledes godt kan holde Strid med Culturen og
 Civilisationen, der nødvendig fordriver alt det Tro-
 sdybige og Trohjertige og egentlig alt det Hjertelige;
 men jeg troer, det er bare Snaal, jeg troer, at Danne-
 kvinden har i grunden nu lige saa megen Magt over
 Dannemanden, som hun har altid havt, fordi hun
 er lige elskværdig i hans Vind, saa at naar han lader,
 som han foretrak den tyske Dame, da er det kun lige
 som Ottar lod lave til Bryllup med Jomfru Drude,
 men kun for at faae Sigrid til at slaae Vindene op,
 og det kan man jo see med et halvt Øie, at naar vore
 Drengesøer ligesaa fra Barndommen oplyses til altid at
 see paa Hjertet, da vil der blive langt elskværdigere
 Dannemænd af dem, end nu, da de fra Barndommen op-
 lyses til at see bort fra Hjertet og kun gjøre sig
 lystige over det, saa at har vi desuagtet beholdt saa-
 meget Hjerte i Livet, at Dannekvinden dog til Nød
 kan have Fællesskab med os, da maa det Drenges-
 Kuld, Dannekvinden tager sig paa at oplyse efter sit
 Hjerte, aabenbar blive et dansk Vidunder af en
 ligesaa mandig Hjertelighed, som hun er det af den
 Kvindelige!

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 24. Mai. Nr. 31.

Clara Raphael.

Hvad de kopenhavnske Boghandlere sædvanlig har for Die, naar de sender deres Kunder nye Bøger at nippe til, om det er hvad de tænker, vedkommende helst vil have, eller hvad de veed, de selv helst vil af med, det skal jeg lade være usagt; men naar jeg tænker paa alle de Læs Prækenere og andre endnu mere ulæselige end uaffættelige Bøger, jeg i min Tid har faaet paa Prøve, kjænder de sædvanlig sit Dagsmækt, mens det har været en stor Sjældenhed, at jeg fik hvad jeg kaldte en læselig Bog, uden med Fjeld, tit meer end een Gang, at forlange den, da saaer jeg rigtig nok den Mistanke, at vore Boghandlere ei blot, hvad der hos dem er ganske tilgiveligt, tænker mere paa Kibere end paa Læsere, men at de har kun maadeligt Skion paa hvad der baader mest, som bog altid er at bruge til hvert Slags Fjæl den Mading, de helst bider paa.

Da jeg nu ogsaa i Bogfager bliver mindre nysgjerrig, jo tiere jeg opdager, at hvad der sælges for nye Bøger kun er andet eller tyvende Dplag af gamle Riebommeligheder, saa er jeg sædvanlig langt tilbage med Læsningen, og det bliver nyt for mig, hvad der er gammelt, om ikke forældet, i den Kiøbenhavnste Læseverden. Dette er da ogsaa Tilfældet med „Clara Raphael“, som jeg alt længe havde besluttet at læse med Opmærksomhed, men fik dog først Gingre paa iaftes. At jeg imidlertid iaftes læste alle tolv Breve ud i eet Træk, og at jeg allerede idag anmelder denne Begivenhed for alle „Danstherens“ Læsere og Læserinder, det er mig selv et sikkert Tegns paa, at Clara maa have gjort Lykke hos mig, da begge Dele hos mig er nyt, som sjelden skeer, og siden det dog for længe siden er af de Dage, da jeg blev beruset af „Sort paa Hvidt“, saa finder jeg det raadeligst at sige mine Tanker om den lille lykkelige Bog, mens jeg husker baade hvad der staaer og hvad der ikke staaer i den.

Jeg kalder nemlig „Clara Raphael“ en lykkelig lille Bog, fordi der især hos os hører endogsaa megen Lykke til, at en lille Bog, der hverken hænger sammen med et berømt Navn eller river ned paa berømte Navne, skal blive saameget læst, omtalt og omstrevet, men, som man veed, har Lykken flere Luner end nogen anden Kvinde, saa en lykkelig Bog kan være meget

daarligt Gøds, da det slet ikke er en Bogs Egenstaber, men den lykkelige Stjerne, hvorunder den kommer til Verden, det heldige Dieblif, hvori den udspringer, som gjør dens Lykke. Et saadant heldigt Dieblif var det nu aabenbar for „Clara Raphael“ at komme til Verden i hos os, da „Skillinge - Bladene“ var udsolgte, Idsted - Slaget glemt, Constitutions - Feberen fat, Rigsdagen overført, og det „Spanbetste Forslag“ egentlig for „Brude - Sielsens“ Skyld, i alles Mund.

Under disse Omstændigheder maatte Brevene om det „smukke Riön“, selv uden en berømt Udgiver, altid gjøre en vis Opmærksomhed, og naar det var baade en lille og en læselig Bog, vække saamegen Opmærksomhed, som der i vor lille, temmelig slæbe Læseverden lader sig opnaae, men at „Clara Raphael“ er en læselig Bog, det er allerede i mine Dine et stort Fortrin, thi dertil regner jeg ikke blot, at man uden Ridsommelighed med Letthed kan læse den, men ogsaa at man ikke fortryder Læsningen som Lidspilde, saasnaart den er forbi, men finder den værd at skrive bag Dret.

Dette, at skrive en Bog bag Dret betyder nu hos mig at høre efter, hvordan det beskrevne Ord vilde lyde, naar Mand eller Kvinde tog det paa sine Læber, hvad det da vilde være Udtrykket for og hvad Indtryk det da vilde gjøre paa et ordenligt Menneffe, og saaledes skrev jeg da „Clara Raphael“ bag Dret som en af de saa

mennekelige Bøger, der skrives uomstønder. Læsere vil maaffre finde, at dette er en meget fattig Noes paa en Tid, da „guddommelig“ synes at være det mindste, man kan sige enten om det „smukke Rion“ eller om en Morstabsbog, naar man vil rose dem; men Læseriøden, haaber jeg. vil føle, det er allerede store Ting, naar man med Sandhed kan sige om en Bog, hvad man langtfra kan sige om enhver, der har Røsten mellem begge Vinene, at den er „mennekelig“, og i alt Fald vedkiender jeg mig, paa eget Ansvar, denne Synsmaade. Jeg forstaaer nemlig, saavel som „Clara“ ved Mennesket baade Mand og Kvinde, fast i Guds Villedde til at følge Sandhed, og til at enes med hinanden om Jorden, for saa desbedre at kunne enes med Vorherre om Himlen, og naaget derfor Clara er langtfra at høre til hvad man kalder „mit Parti“, saa er hun, fremfor mange af dem, der siges om, ligesuldt af „mine Folk“, af dem, jeg kalder levende Mennesker, som beviser, de er det, ved at elske Livet og hade Døden under alle Stikkeser, mens alle de, der roser sig af deres grændseløse Klarlighed, paa eengang beviser deres Død og Usandsfærdighed ved at hade og fordømme det sande, virkelige Menneske-Liv under alle Stikkeser.

Fremdeles er „Clara“ en kvindelig Bog, hvad jeg sætter megen Priis paa, ingenlunde fordi jeg ønsker,

at vore unge Piger skulde sætte sig hen og skrive Bøger, da de har meget baade nyttigere og fornuftigere Ting at gjøre, men fordi der er endnu langt færre kvindelige end menneskelige Bøger i Verden, og Kvindens Menneskelighed og Menneske-Værd dog i vore belæste Dage ogsaa maa hævedes i Læseverdenen, hvis de skal tillæmpe sig den Erbsiddighed, de aabenbar til Jævnshold har tabt, og maae dog tilbagevinde, hvor Menneske-Livet ei snart skal uddøe, thi at Adam ikke tog feil, da han kaldte sin Kone Eva eller "de Levendes Moder" det lærer hver Dags saavel som Kartusiansers Erfaring, og dog er jo næsten alle vore "studerede" saakaldte oplyste Folk nu saa splittergale, eller saa umenneskelige, at de fradømmer, om ikke Kvinden, saa dog Kvindeligheden, som er den lyslevende Menneske-Natur, alt overbyrskt, som de kalder oversandseligt, folgelig alt menneskeligt Indhold.

En yttre "Clara Raphael" vist nok temmelig forvirrede Tanter om Kvindens Menneskelighed og Indflydelse paa Menneske-Livet, hvad hun nok forveksler med et mandigt Indgreb deri, som dog kun ved en sær Undtagelse vil være hendes Skjoldmors-Kald, men hun udtrykker, hvad her er Hovedsagen, den dybe Følelse, at Kvindeligheden, som saadan, har saavel som Mandigheden sine utabelige Menneske-Rettigheder, som ikke blot for Kvinde-Værens og

Kvinde-Lyffens, men for Guds og Menneſte-Livets Skyld maa hævdes, og kan i vore forſtruede og opſminkede Dage neppe hævdes, med mindre i det mindſte een Kvinde i hver Folke-Kreds tager „Nød og Mandſ-Hjerte“ til fig, og, under vore urimelige, for Sandheden og Menneſte-Hjertet utaaelige Selſkabs-Forhold, ſætter ſin Kvinde-Værd og Kvinde-Lyffe paa Spil, ved at viſe, at, naar galt ſkal være, da kan Kvinden, ligesaa vel ſom Manden, ſtaae ene i Selſkabet og gaae ene baade i Kirken, i Skolen og i Læſe-Berdenen, uden at være nær ſaa forknytt, miſmodig eller aandsforladt, ſom de fleſte hoi- og vel-ærværdige, hoi lærde og hoi toplyſte Mandfolk, Læremestere og Bogmagere.

Som en ſaadan kvindelig Bog ſynes nu vel „Clara Raphael“ at ende meget ſørgelig, ſom et alt for klart Beviis paa „Arvesynden“, ſom „Clara“ meget overilet vilde fralægge fig, thi det ſynes jo, ſom „Claras“ Skjoldms enten kaſter fig i Dødens eller i Baronens Arme og vil i begge Tilfælde gaae tabt for Friheds-Kampen, men ſelv, om ſaa var, vedblev Bogen dog at være lige kvindelig, thi en ſaadan Udmattelse efter et Kæmpeſtridt, og en ſaadan Griſtelse efter en forvoven Forſagelse, ligger aabenbar Kvinden endnu langt nærmere end Manden, og jeg kender dog ſelv begge Dele af Erfaring meget for godt til at jeg derfor ſkulde bryde Staven over „Claras“ Skjoldms,

eller endog blot opgive Haabet om at see nye, og det, efter Hvilken og en dyreløbt Erfaring, baade fastere og klarere Kæmpeskrift paa Skoldms. Banen. Clara bekiender nemlig selv, hvad ogsaa uden hendes Bekiendelse vilde være klart nok, at hun fatter slet ikke Christendommen, og hun har derfor heller slet ingen levende Forestilling om den „Dyprisning af mange Fald“ der er Kvindens Kæmpeliv endnu langt nundværligere end Mandens, men da man altid maa være et levende Menneske først, for at blive en levende Christen, saa er Clara aabenbar Guds Rige langt nærmere end baade Præsten, der skrifter, og Frøkenen, der vil omvende hende, uden endnu at have hendes levende Kjælelse af hvad Mennesket, slabt i Guds Villeder, selv under sit dybeste Fald er og maa være baade i Guds og sine egne Vine, og hvad aandelig og hjertelig Sandhed, evig giennemgribende Sandhed, er og maa være for alle dem, der ikke skal gaae tilgrunde, ja fortabes i den bundløse Afgrund i og med Løgn og Falskhed, som vi alle veed er og slaber luttet bundløse Afgrunde i det yderste Mørke.

Endelig er „Clara Raphael“ saa daust en Bog, at den midt i Danmark hører til de største Sjælebeder, og er i mine Vine en „Fugl Phoenix“, som alle Stovens Fugle skal hilse med deres bedste Sang, thi vel siger Ordspøget at een Svale gjør ingen Sommer,

men jeg har tiere bemærket og vil saa igjen, at det givr en mærkelig Forskiel, om det er en sædvanlig Spale, eller det igrunden er den bortførte Jdunne, der, efter Mythen, kommer hjem i Svaleham, og det er „Clara Raphael“ i mine Dine det bedste Udtryk for, jeg endnu har seet paa Prænt.

At nemlig en gammel Skjald, Taler og Skriver paa Modersmaalet, som desuden er aldeles indtaget af Dantekvinden og har kysset sig endnu dybere ind i hendes Mundheld end han som Bogorm har gnavet sig ind i det gammel-danske og nordiske Striftsprog, at han paa sine gamle Dage skriver en „Dansk“ og griber med Begierlighed enhver Leilighed til at lægge sin Fortiærlighed til Danskens og sit Forhad til Tyskens tydelig for Dagen, det vil jeg vel nodig nok kalde ganske ubetydeligt, men det er dog langt fra at være saa godt og tydeligt et Barsel for Danskhedens Seier paa sine egne Enemærker, som en saadan lille kvindelig og ungdommelig Bog paa ganske usædvanlig godt Dansk, ikke blot hvad Pennen, men ogsaa hvad Munden og Røsten og Hjertelaget angaaer.

Ikke blot saavidt var jeg kommet, men havde temmelig udførlig fremhævet og forsvaret Claras Danskhed, der tydeligst fremtræder i det skarpe Mundhuggeri med den grevelige Hjemtysker, som for sin Forson-

lighed: Præf faaer den meget gode Dplysning, at det staaer ingensteds skrevet, at naar Zonden forlanger en Fingerr, vi da skal give ham hele Haanden. Da falbt det mig pludselig ind, at det dog vel, for en Sikkerheds Skyld, var bedst at læse den lille, men meget anføgtede Bog engang endnu, for jeg sluttede Anmeldelsen, og den første Folge af anden Læsning var rigtig nok, at jeg slog en Streg over hele min Udvikling, men, som Læserinden seer, dog hverken over Bogen eller engang over Rosen for udmærket Danskhed. Kun vil jeg i denne Henseende tilføie, at vore Bøgers Roes for Danskhed kun lader sig forsvare i Modsetning til tyske, franske og pluddervælske Bøger, og ingenlunde i Sammenligning med den eneste tilbunds danske Bog, jeg kiender, som er Ræmpeviser-Bogen med Rimkrøniken til Efterkrift.

Vel kunde jeg nu fristes til at giøre en stor Udsættelse paa Claras Danskhed, fordi hun dog tilfaldt synes at ville staae og falde med den høityske Sybilles føle Spaadom om Kvinde-Riærligheden, thi en saadan er jo aabenbar de høitruvende Ord af Schillers franske Jomfru, der ovenikøbet, til alle danske Fjers Opbyggelse og Dplysning, kun anføres paa Høitysk; men dels var det Synd at gaae strængt irette med Clara om hendes Danskhed, som Byen finder gruelig over-dreven, og dels vedkommer dette langt mindre Bogen,

end det lille Menneske, vi tænker os bag ved den, og det er jo en lille Hemmelighed, som man ikke godt kan tale høit om.

„Nord og Syd“ har nu rigtignok paaftaaet, at det er aldeles ligegyldigt, hvem der har skrevet Bogen: enten, som Heiberg forfatter, en kion lille Pige, eller en gammel Matrone, eller Udgiveren selv, men deri er jeg kun forsaavidt enig med vedkommende, som Bogens Læselighed, Menneskelighed, Kvindelighed og Danskhed under alle Omstændigheder bliver de samme, og jeg vil derfor, saa længe mueligt, holde paa den Forudsætning, at Bogen virkelig er skrevet af en lille dansk Pige, som folde Skjoldmø-Rald til at vove en Dyst for aandelig og hjertelig Sandhed, og jeg vil af mit inderste Hjerte ønske, at hun ikke ved al den By-Sladder, hun maa døie, taber Modet, men vel, at hun ogsaa deraf maa lære, at Læse-Berdenen ikke er den Stueplads, hvor det egentlige Slag skal staae og den virkelige Seier kan vindes, men er kun den Udfits-Høi, hvor Dannelsen maatte tændes, som den nu virkelig, ved „Clara Raphael“, er tændt, og skal, som jeg haaber, ikke slukkes, før Dansken, altsaa ogsaa Dannelsens kvinden, har „Seier vundet“!

De danske og de tyske Alfer.

Hvor Volgerne blaane,
 Hvor Soel og hvor Maane
 Staaer op under Sang,
 Hvor Børnene glade,
 Som Blomster og Blade,
 Sig tumle i Bang,
 Der, sorte og hvide,
 Der, vrede og blide,
 Omflagre dem Alfer endnu.

Fra Helvedes Porte
 Kom alle de Sorte
 Med Taagerne graa;
 Fra Paradis-Lide
 Kom alle de Hvide
 Med Skyerne blaa;
 De mødes, de brydes,
 De stanges, de stydes,
 De strides paa Liv og paa Død!

De Sorte til Fader
 Har Frygten: Livshæder,
 Dødbider med Orin;

Til Moder de Lyde
 Har Haabet: Soelblide,
 En Blomme saa fin,
 Og bedre Veninde
 Kan Livet ei finde
 Paa Veien til store Glædshjem!

Hvor Buggerne gyng,
 Soelblide mon syng
 Med Paradis-Røst;
 Blandt Gravens Riber
 Der stogrer Dødbider
 Med Helvedes Lyst;
 Og midt mellem begge
 Smaa-Alferne giætte
 Med Bindpust af Haab og af Frygt!

Saa under Baar-Binden
 Med Røser paa Rinden
 Der fares i Sky,
 Og uden al Hinder
 Sig Paradis-Rinder
 I Barmen forupe;
 I Efteraars-Stormen
 Der med Gammel-Gormen
 Nedstyrtet, nedfares til Hel!

Det soelret man kalder,
 Men dog i hver Alder
 Lit avet det gaær,
 Saa ogsaa i Raabet
 Kom Midvinters-Haabet
 Og Frygten i Baar,
 Thi Alferne brydte,
 Som Danske og Tyske,
 De slaes til den yderste Dag!

Ja, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Tyskerne bi,
 Og alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Umueligt Forliget
 Er med Romer-Riget
 Desaarfag for Dannemarks Foll.

Vel gjør sig uskyldig
 Med Flid "Eigegyldig",
 Freds-Nægleren suu,
 Men paa begge Sider
 Den dumme Dødbider
 Bi hilse med Gru,
 Og midt i "Kanalen"
 Redmaner vi Ra'len,
 Der er hverken Haab eller Frygt.

Ja, Eider-Kanalen
 Af Jæving er Halen:
 Tvivlraadigheds Strøm*),

---

*) Jæving svarer til "Jfing", som er vort gamle Billed-
 Ravn paa den rivende Strøm, der afskiller det grønne
 Gudhem fra den grændseløse Jetteverden.

Hvorover kun færdes
 Af Sjæle de Lærdes
 I Midvinters-Drom,
 Den først kan tilfryse,
 Naar Hjerter ei gyse
 For Afgrund, for Død eller Dom!

Saa smukt sig forlige
 Kan Danmarks Rige
 Med Reiserens Skiæg,
 Som Ret med Uretten
 Kan neddykke Trætten,
 Og Thor gaae paa Æg,
 Som elske vi kunde
 Hvem alt vi misunde,
 Selv Ravnet og Skindet af Liv!

I Lyssland der frygtes,
 Det atter skal rygtes,
 At Norden har Haand,
 At Markens Rærminde
 Kan bedre forbinde
 End Lysskerens Haand,
 At Nordlys kan brænde,
 Som ikke sig tænde
 Bed Lysskerens tyndeste Praas!

Ja, Lysskerne frygte,
 At ad deres Lygte
 Al Verden skal lee,
 Naar Lamper man tænder,
 Som virkelig brænder
 Til Livet at see,
 Som Mennesker føre
 Med Die og Dre,
 Med Hoved og Hjerte forligt!

De frygte tillige,
 Al Verden skal sige:
 „Som Lygte, saa Liv,
 Om Lyset og Livet,
 Som ei dem var givet,
 De yppede Riv,
 Som aandelig døde,
 I Tomhed og Dø
 De ledte om Lys og om Liv.“

I Danmark det haabes,
 Ja, høit det ndraabes,
 Gienlyder i Sky:
 „Hvad Lysterne frygte,
 Derom skal gaae Rygte,
 Deraf skal gaae Ry,
 Som i alles Munde
 Fra Van til Misfunde
 Er Idsted og Frederikstab!“

Ja, Danstjerne haabe,
 At Riærligheds Raabe
 Skal vinde sin Priis,
 At under den bære
 Skal Hjertet de Riære
 Læt til Paradis,
 Som i Spaadoms-Aaret
 Kong Hading blev baaret
 Af Kvinden med Roser i Barm*).

---

*) Det er i Slutningen af „Danmarks Krønikes“ første Bog, man finder det mageløse Sagn om Kvinden ved Arnestedet, som bar Hading under Raaben til den anden Verden.

De haabe tillige,
 At Lys skal opstige
 Af Dybet i Nord,
 Som Ravne kun laane
 Af Soel og af Maane
 Til Sandhedens Ord,
 Vil Skinnet ei skjæle,
 Men lyse for Sjæle
 Paa Aandlivets lønlige Sti!

Dg hvor er nu Røgten,
 Som Haabet og Frygten
 Kan opløses i!
 Hvad Lysterne ramme
 Lidsøde vil kramme,
 Det opelske vi!
 Ja, Barnet er Frodes,
 Den tykke Herodes,
 Nou han vil for det boie Knæ!

Nei, alle de Sorte
 Fra Helvedes Porte
 Staaer Lysterne bi,
 Dg alle de Hvide
 Fra Paradis-Lide
 Til Benner har vi,
 Som Danske og Lyske
 De Alfer saa brydske
 Maae slaes til den yderste Dag!

Samlet og udgivet af R. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovst.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Spørdagen d. 31. Mai. Nr. 22.

Danskt Oplysning.

III.

„Naturen gaaer over Oplysningen“ siger Drdsproget, og skændt den Kong Salomon, der har gjort sig selv paa de tyffe Høiskoler, enten rymper Næse af dette Drdsprog, eller snuser over det, som et ulykkelig Barfæl for „Barbariets“ Seier over „Dannelsen“, saa fryder jeg mig ligesuldt i Haabet til, at det vil stee i Danmark, og jeg maa nødvendig glæde mig dertil, naar jeg elsker min allernærmeste Næste som mig selv, for hos mig er det stedt for mange Aar siden, og jeg har derved faaet det saa godt, at jeg kunde umuelig staae ved at bytte med nogen af alle de tyffe Profesorer. Vel maa jeg nemlig, naar jeg ubarmhertig river ned paa den „Oplysning“ man giver vore Drengbørn, baade til at blive Præster og Profesorer og til at blive hvad man kalder „fornuftige Menneſter“, tit endau høre, ligesom Jakob i „Freias Alter“, at jeg har selv

„Dannelse“, jeg har selv faaet den „Oplyttelse“ jeg nu lader faa haant om og er saa utafnemmelig imod, men det leer jeg kun ad, thi ligesom man sagde om Ludvig Philip, at han blev Konge i Frankrig, ikke fordi men skøndt han var en Bourbon, saaledes er jeg mig klart bevidst, at jeg er blevet hvad jeg er, og hvad jeg statter langt høiere end at være Konge af Frankrig, ikke fordi jeg tilkøbs fik samme Oplyttelse, som de, der gaar i den sorte Skole, men ene fordi Naturen, den dansk-nordiske Natur hos mig gik over Oplyttelsen. saa Thor i Freias Klæder legede Brud hos mig saalænge til han fik Fingre paa Njølner og slog Jettelongen for Panden, saa Hjernen sproitede paa Bøggene, som min gamle Barnepige, i sit syndige Sprog, naar hun blev vred, pleiede at sige.

Derfor Ordet ikke er aldeles usikkert til at aabenbare Sandhed, da vil „Danstrens“ Læsere og Læserinder vist ogsaa i dette Stykke troe mig paa mit Ord, thi da jeg, fik imod hele den sorte Skole, paastaer, at Menneske-Hjertet, som har sit Brændpunkt hos Kvinden, er hele Menneske-Livets Kilde og Moderklob, og at Menneske-Munden, som Manden skal svare til og dømmes efter, er det eneste Bærsted under Solen, hvor Sandhedens Aand kan træde i levende Birk-somhed, det være sig til at vække, nære og oplyse

Menneske-Livet eller til at føre det med Kraft fra det Høie, saa er det jo soleklart, at Menneske-Naturen hos mig er gaaet over Dyringtælsen i den sorte Skole.

Disse to Paastaaende om Menneske-Hjertet og Menneske-Munden, de er nemlig saa langt fra at gaae paa Stads hos mig, at de er Grundsaetningerne i hele min Læsegang, thi Menneske-Hjertet og Menneske-Munden er, efter min Overbeviisning, Solen og Maanen paa Aandens Himmel, som vist nok hverken har staet eller kan opholde sig selv, men hvorigennem dog Menneske-Livet maa baade opholdes og oplyses, naar det ikke skal blive Dødens Røve og tabe sig i det yderste Mørke. Derfor begyndte jeg mit Fingersprog om dansk Oplysning med at pege paa Hjertet hos Kvinden, og vilde nu gierne pege saa tydelig paa Munden med Munden, at hverken Læseren eller Læserinden kunde tage fejl ad Meningen, og stundt det er mere at ønske end at haabe, maa jeg dog see til at gjøre mit Bedste.

Idet jeg nu med Pennen vil stræbe at oplyse Munden, og Ordet i den, som er den menneskelige Mundfylding, da er det jo det dobbelte Forhold til Menneske-Livet og til Menneske-Lyset, hvorom det gælder, og i begge Henseender maa Munden ikke blot selv bedst kunne klare for sig, men den er i grunden den eneste, der kan det. thi Ordet kan umuelig staae saa levende for mig i Munden, at det jo dør paa Timen,

naar jeg vil føre det i Hønden, og det Lys i Ordet, jeg søger paa, kan aldrig kinne mig saa klart i Minderne, at det jo bliver Mørke for Læseren, med mindre han selv har det samme Ord i sin Mund og i sit Øre, og da den herkende babelske Sprogforvirring desuden har gjort, at de fleste Læsere, naar Talen er om aandelige Ting, læser „Læse“ hvor der staaer „høre“ og læser „Skrift“ hvor der staaer „Ord“, saa er en stoffels Skrifer, der ærlig vil staae Munden bi og ære den som Høret bør, reent i Leivold. Jeg forudsæer det med Gru, at naar jeg nu igjen har gjort mig al optænkelig Umage for at indstærpe Læseren, at det er Munden, Menneske-Munden, jeg taler om, og at det er om Ordet i den, og slet ikke om Ordet ved Siden af Munden, jeg paastaar, at i det og kun i og med det, kan den Aand være, der gjør levende, og gjør, som den himmelske Jld og guddommelige Livskraft, Sjæle stærke og Hjerter brændende, og paastaar ligeledes, at dette samme Munds-Ord er det klareste Udtryk, Sandhedens Aand kan finde under Solen, saa aandelig Oplysning uden Ord er det arrigste Baas, man kan tænke sig, jeg forudsæer med Gru, at Læseren da meget muelig kan sige: ja, saamæn, det kan være ganske rigtigt, at Sproget, og da især Skrift-Sproget, er hvad der ligger Aanden nærmest, og er uundværligt til hvad man kalder forskandig Oplivelse og fornuftig

Dplysning, saa det er kun Hjøg, der vil nemme „uden Bog“, men det er jo ikke noget nyt, det har jeg læst for i mange tyske Bøger, som „Danstæren“ dog siger, hans Dplysning gaaer stik imod, saa dermed er han vel ikke saa lidt i Bilde. Ja, jeg forudsæer det, men jeg kan ikke forebygge det, saa jeg maa lade den Steen ligge, jeg ikke kan lette, og, som sædvanlig, troste mig ved „Læserinden“, som, da hun selv altid har „Munden til Tjeneste“, og kan med sin Munds Ord baade tordne og lyne, naar det skal være, og, naar hun vil, dermed sige sin Hjertens-Mening saa klart og tydeligt, at selv den dummeeste Veiler kan forstaae det, og som derfor ogsaa, naar hun læser, har sine Øren og sin Mund med sig, for strax at prøve, hvordan det vilde lyde og om hun kan bruge det. Ja, Læserinden vil strax see, at det virkelig er en Mund af samme Skabning, som hendes egen, og Ordet deri, ligesom hendes eget kan være, jeg saa mærkelig ophøier paa alle Penner og Penneføreres, Skrifters og Bogstavers Beskftning, saa hun tvivler slet ikke om Meningen med dette mit Fingersprog, men kanstee nok om Sandheden deraf. See, denne Tvivl maa jeg finde ganske naturlig, og den kan jeg arbejde paa at overvinde, og i det Haab, at enhver velvillig Læser finder vel en Læserinde, der kan vise ham, hvor hans Mund er, naar han tager feil og vil putte Ordet i Penner

Høfen, i det Haab vil jeg anføre mine Grunde for, at vor Mund virkelig er slabt til med Ordet baade at meddele os Mandens Liv og Sandhedens Lys.

Jeg kan see paa „Læserindens“ Mund, at en af Grundene til hendes Evid om Lovtalens Rigtighed er, at, ligesom jeg sidst tog Kvinden som Hjerte-Begrebet, saaledes tager jeg nu Manden som Munds-Begrebet, og det ligger hende aabenbar paa Tungen at sige mig lige i mine Dine: saa stikker dog den gamle Adam i dig, og med alle dine Lovtaler over Kvinden og over Hjertet, som Livets Kilde, løber det dog derpaa ud, at vi skal vogte paa Herrernes Læber og deraf sugge baade Liv og Lys, og det, skiondt Borherre veed, og „Danstere“ burde ogsaa vide det, at vi for det meste kunde sugge os baade vinde og skæve, før vi fik enten Liv eller Lys ud af de Munde, hvor der for det meste kan er meget lidt af begge Dele. Denne Indvending, som jeg altid forestillter mig, af en smuk om end stolt Mund, vil jeg da først gaae imøde med den Forsikring, at jeg er langt fra at holde Lovtaler over andre Herrers Mund end gode Dannemænds, hvis Mund svarer til Dannekvindens Hjerte, som jeg holder alt for meget ad til at jeg skulde raade, end sige paalægge hende enten at sugge andre Herrers Munde eller slette deres Pæne, og at her maa da ligge en Misforstand til Grund paa en af Siderne, eller maastee paa dem begge, og jeg har

ventelig ikke udtrykt mig tydelig nok, hvorfor jeg allerede kunde fortjene en lille Løraf, som jeg da ogsaa allerede ganske rigtig har faaet. Jeg meende nemlig kun, at **Menneske-Munden**, som aabenbar er stabt til at tale af **Menneske-Hjertets** Overflodighed, den er ogsaa stabt til at tale af **Aandens** Drift og saaledes tilføre Hjertet baade Liv til Overflod og Eys til Husbehov, og det gælder naturligviis om **Menneske-Munden** baade hos Mand og Kvinde, ligesom alt hvad jeg har sagt om **Menneske-Hjertet**, naturligviis gælder Hjertet i dem begge, og jeg mener kun tillige, at ligesom **Menneske-Hjertet** har sit egenlige Brændpunkt hos Kvinden, saaledes havde ogsaa **Menneske-Munden** sit egenlige Høisæde hos Manden, der jo dog ogsaa er en af **Lodseierne** i **Menneske-Stamgodsset**, og er henviist til **Hoved-Lodden**, da **Hjertet** er, hvad han maa lede om og har tit ondt nok ved at finde. Det er for Resten ganske sandt, hvad Fruen siger, at mangfoldige saakaldte Mænd har langt mere „god Mad“ end „godt Ord“ i Munden, og at selv gode Dannemænd imellem kryer sig lidt af at være de egenlige Ordførere, hvad altid er en Feil, og bliver en latterlig Feil, naar de enten ingen Ting har at sige, som er værd at høre, eller tør dog ikke tale ud af Skægget, men det er ogsaa sandt, at endeel saakaldte Kvinder har mere af Munden end af Hjertet, og det er

ligeledes en Feil hos de gode Dannekvinder, naar de selv ved Brudekramlen slet ikke vil høre det gode gamle Ord "han skal være din Herre", og det bliver ogsaa latterligt, naar de dog hverken kan styre eller forsvare dem selv, saa det gaaer omtrent lige op, og det skal netop være den danske Dplysnings Hoved-Fortrin, smukt at forlige Mand og Kvinde, saa de faaer Gavn og Glæde af hinanden, og bærer over med hinandens Feil, istedenfor at den tyske Dplysning har bestandig mere skilt dem ad, som om Hoved og Hjerte var netop tilbunds uforligelige.

Saaledes vil jeg da, med Fruens Tilladelse, fortsætte, at Rangstriden er afgjort, thi en blot Rangstrid er det dog igrunden, som det slet ikke lønner Umagen at fortsætte, især i vore oplyste Tider, da alle Fortrin, som var knyttede til Rang- og Titler, er ophævede, og ingen veed bedre end Dannekvinden, at hvor hun holdt Huns, der var det Fortrin, der knyttede sig til Herre-Titelen, ophævet længe førend Grundloven kom ud, og selv i den gamle Adams Tid fik jo Eva kun alt for meget Lov til at raade sig selv og Hjertet alt for megen Magt over Munden, saa Fruen kan være ganske rolig i den Henseende, Herren er næsten alt for høielig, naar man forstaaer at behandle ham rigtig, og naar jeg skal sige min Sandhed, saa synes mig, jeg kunde snarere forskyldt et Kys af Fruen lige

midt paa min Mund end det Smæk over Fingrene, hun gav mig, thi baade at kiende den rigtige Mand og ægte Herre fra de Uægte, og at behandle ham rigtig, det er jo hvad „Dplysningen“ vil lære Kvinden, og al sand Dplysning maa jo vise os Tingene eller Sagen, som den er!

Forudsat nu, som jeg, før at komme videre, maa forudsætte, at „Læserinden“ er beroliget og vil følge med, især naar jeg minder hende om, at hvad der kommer fra Hjertet, gaar til Hjertet, og at vi dog allesammen, selv før vi fik Munde, har hvilet under vor føde Moders Hjerte, see, da støder jeg vel paa „Læserens“ Indvending mod Ordets Duelighed til at vise os Tingene, og især de usynlige Ting, som de er, altsaa mod Ordets Duelighed til sand Dplysning, og skiondt det, med eller uden alle tyffe Professorers Tilladelse, er den naragtigste Indvending, man enten kan høre eller gjøre, saa synes den dog saa dybsindig, og er virkelig saa skarpsindig og saa fin en Blanding af Logu og Sandhed, at den maatte være Fandens Kæster, som skulde kunne vælte en større Steen iveien for al Sandheds-Erkiendelse hos Menneskens Børn, og skiondt det er det største Bovespykke, jeg veed af at sige, at ville føre gode Dannemænd ind i en dyb saakaldt „logisk“ Strid, og oveniisøbet at ville have de gode Dannetvinder med, saa maa jeg dog, som en gammel

Bøvepals, prøve paa det, naar ikke hele den „danske Dplysning“ skal læses i Fødselen; thi det er jo selvfølekt, at var Ordet, selv i den renefte og bedste Mund, selv i Forherres Mund, og da endnu langt vislere selv i den renefte og bedste Skrift, selv i „den Hellige Skrift“, udueligt til at give os sand Dplysning, især om de usynlige, aandelige og hjertelige Ting, da var vel den tyffe saakaldte Dplysning, der klarlig mødsiger sig selv, ligesuldt en haandgribelig Løgn, men saa var dog al menneftelig Dplysning aldeles unnelig.

Derved maa da den danske Dplysning admærke og grundfæste sig, at den ikke, som de tyffe Professorer, glemmer Spørgsmaalet om Grund-Forskiellen mellem „Sandhed og Løgn“ til allerstidst, og kommer da ved den uendelige Tilnærmelse aldrig rigtig til det, men at den netop stiller dette Spørgsmaal med alle dets Banfteligheder i Spidsen, fordi det jo var latterligt at tvistes og strides om, hvis Dplysning der var den sande, dersom sand Dplysning var os alle unuelig, hvad den aabenbar maatte være, dersom hverken Ord eller Skrift duede til at meddele den.

Man kan jo nok sige, og har kun alt for tit sagt og blindt troet, at man godt kunde springe hele den spidsfindige Undersøgelse om sand Dplysnings Unuelighed og om Ordets Dueltighed til dens Meddelelse over,

de Virkeligheden indslutter Aueligheden i sig, og Ordets Brug til Dplysning dagligdags og giennem Maatafsender noksom beviser dets Brugbarhed dertil; men skøndt det er ganske rigtigt, at man kan og skal troe paa den sande Dplysning giennem Sandheds Ord længe før man er sig Grunden bevidst, hvorpaa den hviler, saa er det dog derfor ei mindre vist, at naaer der nu ogsaa er en falsk Dplysning i Verden, som ovenklobet glimrer langt mere end den Sande, da fristes man slem til enten at lade sig narre med den falske Dplysning eller at modsætte sig al Dplysning om de aller vigtigste Ting, og derved falde i den aller største Bildfarelse.

Saaledes gif det mig i min tidlige Ungdom, før jeg endnu fyldte de Tredivte, men da jeg dog alt var faldet i dybe Tanker om hvad der er sandt til evig Tid, og havde fattet Tro paa Christus, som den lyslevende, evige Sandhed; thi da var jeg en Aften i Selskab med den største Philosoph, vi havde i de Dage, hvad vel igrunnen ei vil sige stort, men hvad jeg ogsaa kan nævner for at komme levende til hvad jeg egenlig vilde sige om den Bei, hvorpaa jeg er kommet til min danske Dplysning. Da jeg nemlig samme Aften kom i en varm Erøtte med Philosophen om hans Pantheisme, hvorefter alt var guddommeligt, skøndt der var ingen levende Gud, da gjorde han tilskudt den

latterlige Paastand, at han havde „Modsigelsens Grundfætning“ saa aldeles paa sin Side, at vilde jeg ikke give efter, da maatte jeg prøve et halvbrættende Spring over den. Ifødenfor at jeg nu med et Smil vilde bedt Philosophen oplyse mig om, hvad han egenlig meende, om det var, at han ikke modsagde sig selv, ved at tale om Guddommelighed uden Gud, som Menneftelighed uden Mennefte, eller om han maaftee med „Modsigelsens Grundfætning“ meende den Grundfætning, at Selv-Modsigelse er Sandhedens ufeilbare Kiendemærke, saa løb jeg, som en ung Bovehals, ganfte rigtig i Fælden og erklærede, at selv „Modsigelsens Grundfætning“ vilde jeg springe over for at beholde min „levende Gud“. Det varede imidlertid ikke mange Dieblitte, før jeg bitterlig fortrød det forfloine Ord, i det jeg følte, at jeg dermed ikke blot havde tabt Slaget, men, bedraget af det mørke og tvetydige Ord „Modsigelsens Grundfætning“, havde forfyndet mig mod Grundloven for al sand Dplysning, som unægtelig er, at hvad man ikke kan fige Ja til uden med det samme at fige Nei, det er soleklar Løgn, og hvad man ikke kan fige Nei til uden med det samme at fige Ja, det er soleklar Sandhed. Derfom altsaa Chriftendommen og den levende Guds Tilværelse virkelig ftrød imod hvad de Lærde har kaldt „Modsigelsens Grundfætning“, da var Chriften-

dommen en Grundlovg, som intet Menneske maatte og intet sandhedskjærligt Menneske, som saae det, kunde troe paa, og dersom Pantheismen virkelig udsprang af al sand Oplysnings Grundlov, da stulde alle Mennesker og da maatte alle sandhedskjærlige Mennesker, som saae det, troe paa den. Herved fandt jeg mig da ikke blot drevet, men tvunget til omhyggelig at drøfte saavel Christendommens, som de berømte philosophiske Lærebygningers (Systemers) Forhold til Sandhedens Grundlov, og kom snart til den klare Overbeviisning, at det var ingenlunde Christendommen, men rigtig nok al den verdslige Wiisdom, jeg kiendte, som ved at veies paa denne gyldne, evig gyldige Vægtstaaal, maatte findes for let.

Dog, denne Fortælling kunde let, som alle Fortællinger om os selv, blive baade for lang og for tør, og oveni købet vække den Mistanke baade hos Læseren og Læserinden, at jeg enten vilde have dem allesammen til at gaae ben og gjøre ligesaa, eller, da jeg maatte vide, det var umueligt, have dem til at troe blindt paa hvad jeg sagde om alle muelige Ting, som en Læremester, der havde prøvet alt og kun beholdt det Bedste, som er evig sandt, og jeg maa da skynde mig at sige saa klart og tydelig, som mueligt, at jeg er ingen Tysker, og at det kan aldrig staae, de siger mig imod, naar de kun ikke siger dem selv imod med det samme, men at det maae de endelig see at vogte sig for, ligesaavel naar de taler om det Evige, som naar de taler om det Tidslige, om det Guddommelige som om det Menneskelige, og aldrig mere tage nogen til Læremester, som vil oplyse dem med Selvmodsigelser, men lade ham gaae for den han er: en Baaser og Brøvler, der igrunder slet ikke bryder sig om hvad der er sandt, men vil enten narre dem eller dog kun narres baade med dem og med sig selv.

Saa snart derfor nogen begynder med den Suet, at Ord er kun meget ufuldkomne Tegne paa Tanker, saa Tanken kan godt være sand fordi Ordene, vi maas betegne den med, strider sig imod hinanden, da skal vi vide hvad Kløften er slaaet, og bede ham glemme Resten, til han enten har fundet de rette Ord til sine sande Tanker, eller har opdaget et bedre Midde til at gjøre sine Tanker tydelige med, end Ordet er, da hvad der strider mod sig selv, kan umuelig bestaae, og man kun spilder sin og andres Tid ved at bruge unyttige Ord, som tilintetgjøre sig selv.

Dette veed da de tykke Professoreer ogsaa godt, og naar de derfor bare kan faae os narret til endogfaa kun tilsyneladende at modsigte os selv, da raaber de strax, at de har vundet og vi skal bare holde vor Mund, til vi har lært i det mindste at forstaae Modsigelsens Grundfætning, som er Tankerigets Grundlov, men saasnart vi spørger dem, hvad de begynder med, naar de vil oplyse Folk om alle guddommelige og menneskelige Ting, da faaer vi at høre, at det er ingenlunde Modsigelsens Grundfætning, men at det er en ganske anden Forudsætning, der skal troes uden alt Deviis, saa det er kun, naar vi iblinde vil sværge paa deres ubeviste og ubeviislige Forudsætning, de kan gaae stærkt frem efter Modsigelsens Grundfætning og udvilde deres kloge Tanker om alle muelige Ting, vel ikke med Ord, som alle forstaaer, men med dybe Konst-Ord, som de selv har stabt til det samme, og som kun meget ufuldkommen lader sig omskrive i Hverdags-Ord, der er alt for grove til saa fine Ting, og kommer desuden let i Strid med sig selv, fordi de ikke er ordentlig afrettede (disciplinerede).

See, denne Dplysnings-Maaade, der egentlig hærds hedde den tykke Blindebuks-Leg, har man hidtil herinde taget for gode Bær, skiondt det paa et Haar ligner hvad vi ellers kun tager til Lasse med i

Daare-Risten, hvor man altid finder dem, som, naar man først indbømmer dem, at de er Gud, Fader eller Gud-Søn eller Gud den Helligaand, kan tale meget fornuftig om hvad deraf følger, især naar vi alt imellem vil nøies med et Abrakadabra istedenfor Hverdagsord til at besvare vore Indvendinger, eller vore Spørgsmaal om, hvor den Guddoms-Magt er blevet af, som maatte følge med Guddoms-Ravnet, naar det var paa sit rette Sted?

Hvad enten man derfor siger og skriver, at man vil lære os at begribe det ubegribelige, saa vi aldrig meer behøver at troe nogen Ting, lære os, om vi ellers har Hoved dertil, den forte Kunst med Mund og Pen at aabenbare hvad ingen Mund kan udfige og ingen Pen beskrive, eller man gaaer ud fra den simple Forudsætning, at den „rene Fornuft“, som er eet med den guddommelige Sandhed, taler ud ad Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfar, og udvikler saa, efter alle Kunstens Regler, og saavidt det vil lykkes, uden klar Selv-Modsigelse, hvordan det, under denne Forudsætning, maa see ud i Himlen og i Ewigheden, og vilde see ud paa Jorden og i Tidens Løb, dersom Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfar kunde kommet tids nok til at forebygge baade Skabelsen og Syndefaldet, Sandfeligheden og Indbildningskraften, Billedsproget og Misforstanden, Christendommen og Troen derpaa, Høllighed og Fædernelands-Kjærligheden, og fremsfor alt Selv-Modsigelsen, som nu har forkvælet og forstyret hele den jordiske Tilværelse, saa den ikke engang hos vedkommende selv vil, hvad den dog aabenbar skulde, rette sig efter den rene Fornuft, som er den guddommelige Sandhed; see, da maa vi, som sandhedskjærlige Menneſter, føle, at hos saadanne Folk er ingen sand Dplysning om Menneſte-Livet at finde, men kun et grovere eller finere Bæv af Selv-Modsigelser, som maa være Løgn, naar der er

Sandhed til, og er gudsbespottelig, saasandt som der er en levende Gud, af hvis Fylde vi har alle faaet, og som umuelig selv kan fattes enten den Bevidsthed, han lader oprinde eller den Sandheds-*Kiærlighed*, han har tændt hos os, eller den *Viisdom*, vi har *Forestilling* om, føler *Drift* til at søge og har *Trang* til at finde.

Det er nemlig „*Urettens Hæmmelighed*“, at da man med *Skin* af *Ret* kan kalde den sande *Beslæffenhed* af alt, baade de *synlige* og *usynlige* *Tings* *følgerlig* ogsaa den *mennekelige Bevidstheds* og *Samvittigheds*, *Ordet*s og *Sandhedens* *inderste Bæsen* i *Zivl*, saa kan man ogsaa, naar man vil, derved gjøre sin *ege* *Oplysning* herneben *umuelig*; men det *hævner* sig *frygtelig* ikke blot ved den *Aandløshed* og *Hjerteløshed*, *indvortes* *Ufsmagt* og *Fiskulde*, som dermed følger, men *klarlig* ved den *Selv-Modsigelse*, hvormed man *nødes* til *hvert Dieblit* at *flaae* sig *paa* *Munden*, og ved den *Splid*, der *fødes* og *næres* mellem alle *Livs-Kræfter* og *Sjæle-Evner*, og *flaber* baade *indvortes* og *udvortes* et *levende Hævede* *paa* *Jorden*, der *fordømmer*, *piner* og *plager* sig selv, og vil ikke lade sig *omskabe* til et *Himmerig*, fordi det *strider* mod *Hævedes* *rene Fornuft-Begreb*, der, som den *rene*, *blotte*, *bare* „*Bærelse*“, vil og *maa* være den *eneste* *Undtagelse* fra den *Selv-Modsigelse*, der, uden alle *Undtagelser*, *gælder* for den *hele* „*Til-Bærelse*“, vil og *maa* heller være den *tomme* men derfor ogsaa *gudbommelig* *rene* og *klare* *Muelighed*, end være den *ligesaa* *forplumrede* og *chaotiske*, som *fylbige* og *behægerlige* *Virkelighed*!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Hærgang. Esverdagen d. 7. Juni. Nr. 22.

Planen til det danske Monarkies Ordnung.

Naar denne „Danstereu“ kommer ud, da sidder jeg uidentvisl i Norge eller jeg svalper under Gotthlands Ryst, og et af Steberne maatte jeg jo vnsste mig saa fast nedfat, at mine Dine aldrig saae Risbenhavn mere, hvis det saakaldte danske Monarki virkelig blev ordnet, som skrevet staaer i Berlingsk-Nvisen (Nr. 112) og som det alt længe var en, om ikke aabenbaret Hemmelighed, saa dog vitterlig Sag, at vore ansvarlige Ministre vilde selv foreslaae; thi da var der ikke længen, og blev vel aldrig mere noget „Danmarks Rige“ til, da var det danske Folk ikke længer i nogen Henseende sig selv mægtigt, altsaa enten dødt og begravet eller dog, som Folk fra dem selv, dødt for denne Verden.

Denne min Betænkning om „Planen“, som skulde forelægges, og er nu forelagt, de saakaldte „Notabler“ fra Danmark, Slesvig og Holsten, den Betænkning

udtalde jeg paa Rigsdagen baade for Iuffede og for
 aabne Dørre, og var det, som det syndes, for disse
 Dren, da vilde det jo vel ogsaa være for blinde Dine,
 jeg her gav den bestrevet, men det er her til min Trost,
 skøndt det er min store Sorg, at Skinnet ingensteds
 bebrager meer end i Danmark, thi der bebrager det
 baade Benner og Fiender, og bedrog hidindtil,
 Gud ske Lov! dem mest, der regnede paa, at Folket,
 ligesaa lidt som Riget, hængde rigtig sammen, og regnede
 paa, at Raadvild skulde altid være, hvad han altid
 synes: hjælpeløs. Hidindtil har Herren hjulpet,
 det maa sagtens hans Tjener sige, da selv de har
 maattet sige det, der sjelden tænkte paa, at Borherre
 kunde gjøre noget i vore oplyste Tider, ja, da selv
 Fienderne troster sig med, at det var ikke de Danske,
 men Borherre, der slog dem, og da jeg nu, som
 gammel og graa i Borherres Tjeneste, veed, Han har
 aldrig for Skil at gjøre noget halvt, naar han ikke
 vil og seer Udvei til at gjøre det heelt i Mag, saa
 var det jo en stor Skam, hvis jeg havde den Mistanke
 til Ham, at skøndt Han saa vidunderlig hjalp os baade
 1848, 1849 og 1850 til at vise mageløs Riækhed hvor
 Fienden ikke uden Aulebning ventede at møde Riællings-
 agtighed, og hjalp os til, giennem det røde Hav, at
 naae Eidergrændsen, at Han nu 1851 vilde lade os
 i Stiffen, ja, lade os ved Riællingagtighed tabe alt

hvad vi med Riæthed har vundet. Jeg vil imidlertid ikke gøre mig renere end jeg er, men bekiende, at i gaar, da jeg greb Pennen for at beskrive mine Tanker om Planen til det saakaldte „danste Monarkies“ Ordning, da faldt den mig af Haanden ved den kiællingagtige Tante: hvad kan det nytte? Har det ikke nyttet det mindste, alt hvad du har baade talt og skrevet om Danmarks Riges Uforenelighed, altsaa igrunden Uforligelighed, med det lille saavel som med det store Tyskland, allerkjærest med Holsten-Gottorp, Danmarks Riges affagte, uforsonlige Arvefiende, har det ikke nyttet, selv da Dyrøret rasede vildest, selv da den indtændte Arrighed, det indgroede Had og den dybe Foragt fra Holsten-Gottorp flød i Strømme fra de fraadende Læber ned paa hvert Dagblad, ligesom Blodet ved Frederis, ved Jdsted og ved Frederikstad; hvad skulde det da nytte, nu at kradseligst lidt paa Papiret om det samme, nu da Dyrørerne tilspyneladende er afvæbne, da Holsten vel aabenbar nok er langtfra at være beroliget, men da dog vore Ministre synes at have sat Danmark i Pant paa, at Holsten, det koste hvad det vil, det gaae med Danmark som det kan, skal blive beroliget, skjøndt det er ligesaa umueligt for Danmarks Rige at berolige Holsten uden at opgive sig selv, som det var umueligt for Karthago paa anden Maade at „tilfredsstille“ Rom? Vel

glemde jeg ligesaa lidt Borherre igaar, som jeg glemmer Ham idag, men jeg maalde Ham, mærker jeg nu, som vi jo immer fristes til, paa en vis Maade med min egen Aalen, saa da jeg selv, med al min, som man siger, overdrevne Forkjærlighed til alt hvad der er dansk, dog var nær ved at blive reent kied ad Kiællingeriet, reist til Norge og ladt „Danstere“ stiotte sig selv, saa meende jeg, kunde Borherre, for hvem der er ingen Person-Anseelse, vel ogsaa være kied ad Kiællingeriet, vende Ansigtet fra Danmarks Rige og lade det stiotte sig selv, lade det forgaae, siden det ikke havde Mod til at bestaae, uden paa den umuelige Maade at „opretholdes“ af sine arrigste Fiender, havde ikke det Mod, selv efterat Borherre havde givet det Mod og Lykke til langt meer end det: til at trodse og sælde Rigets Fiender.

Dette, at Borherre dog endelig har indseet, at Danmarks Rige og det danske Folk var ikke værd at hjælpe, kunde igrunden ikke hjælpes, da de, langtfra selv at hjælpe til, meget mere arbejdede paa at tilintetgjøre alt hvad Borherre gjorde for dem, stræbde efter hver Seier at skabe sig, som om de havde lidt det mest afgjørende Nederlag og maatte overgive sig paa Naade og Unaade til deres arrigste Fiender, dette troer aabenbar Lyfkerne, og det er den „moraliske Seier“ de røster sig med at have vundet over Borherre, skiondt de tilspyneladende blev slaaet af de Danske, og, var

jeg en Tysker, selv den allergudfrygtigste Tysker, da maatte jeg troe det samme, og ansee Danmarks Rige, der selv efter en afgjort Seier syndes at opgive sig selv, for opgivet af Borherre, den Tnefte, der tilgavns havde holdt paa det; men da jeg nu er en Dansker, saa maa jeg flamme mig ved den tykke Mistanke til Borherre, at Han skulde ikke være bedre end jeg, ja, ikke engang være saa god, thi selv jeg kunde jo dog ikke nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, tabde vel Pennen af Haanden igaar, men tog den dog op med samme Haand idag, for endnu engang at see hvad jeg kunde giøre, skøndt jeg forud vidste, det var kun meget lidt, og rimeligviis slet intet, og dog skulde Borherre, som altid giør underlige Ting, nænne at slaae Haanden af Danmarks Rige, som, netop fordi det er lille, stærklig behøver Hans Hjelp til alt Størværk, og slaae Haanden af det skrøbelige Folk, der i al sin Skrøbelighed, ligesom det kvindelige Hjerter, er mageløs elskværdigt og ret skiftet til at vise, hvordan Guds Kraft fuldtømmes i Skrøbelighed!

Nei, Han, som har hjulpet hidindtil, Han vil fremdeles hjælpe, Han som, mod al Formodning, lod Danehæren seire og seire glimrende over Kiernen af hele det store Tysklands Stoltthed og Stridbarhed, Dansker-Had og Bonde-Koragt, Han vil ogsaa lade det danske Folk seire, glimrende seire over sin egen

Riællingagtighed og Løstegodhed og Magelighed og alt hvad der endnu synes at skulle berøve os Frugterne af Trears-Rampen og Tre-dags-Seiren, af Herrens umiskendelige Bistand og af al vor kiærlige og heltemodige Opoffrelse.

For di jeg har denne Tro, som altid snart giver Haabet nye Binger, naar de gamle ei kan bære meer, derfor, men ogsaa kun derfor kan jeg med Rolighed betragte den Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, som er forelagt vore arrigste Fiender af vore egne Ministre, og som vel høilig forbausede og dybt bedrøvede det danske Folkething, men blev dog ikke anderledes afviist end at vore Ministre nu offenkjendelig vedkiender sig den.

„Dausterens“ Læser og Læserinde er nu vist nok blevet ligesaa forbausset og bedrøvet ved den aabenbarede Hemmelighed, som det danske Folkething blev ved den hemmelige Aabenbarelse, og har vist alt mange Gange sukket over, at dette skulde blive Enden paa den blodige Teg, det blive Følgen af de glimrende Seire, at Danmarks Riges Stilling blev endnu farligere og usikrere, endnu mere værgeløs mod Holsten-Gottorp, endnu meer afhængig af Tysklands Splid og Enighed end før 1818, Danmarks Riges alt længe mislige Selvstændighed endnu nærmere ved at bortfalde mod en lille Godtgjørelse af Preussen og Østerrig til Tysklands

saakaldte danske Storamiral; men dog kan jeg ikke
 faaene dem for al Udvikling af det Sørgelige, jeg seer
 i denne ulykkelige Plan, forelagt som af os selv til at
 vinde Fiendernes Bisald og at forsonø Danmarks Rige
 med det uforsønlige Holsten-Gottorp.

Det for Danmarks Rige utaaeløge i denne Plan
 er ikke blot Enkeltheder, men Planen i det hele til, saa
 tørt, som umøeløt, at sammenkøbble Danmarks Rige
 og især Sønder-Jylland med det tilbunds fiendlige,
 vildtøstø Holsten, hvad nødvendig enten maatte øvø
 nendelig Riv og Splid i det saakaldte danske Monarki,
 idelige Oprør i Holsten og Syd-Slesvig og en bestandig
 Dødsøamp med Tyskland, enten det, eller maatte stille
 Danmarks Rige ved al dets Frihed og Selvstændighed,
 og giøre en dansk folkelig Udvikling umøelig.

De Enkeltheder, hvori det Heles Utaaeløghed for
 Danmarks Rige og det danske Folk mere og mindre klart
 viser sig, er imidlertid følgende Bestemmelser:

„Det danske Monarki vedbliver at vøre et samlet
 Hele under en fælles Fyrste, med samme Arvesøge,
 med fælles diplomatisk og consular Repræsøntation,
 Flaade og Flag. Med Undtagelse af Hertugdømmet
 Lauenborg har det danske Monarki derhos øverens-
 øemmende Handels- og Skibsfarts-System, Mont-
 føb, Post- og Løb-Bøsen.“

„Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg vedblive at udgjøre Dele af det tyske Forbund.“

„I alle de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Sager, som angaae Monarkiet i dets Heelhed, have Holstens og Lauenborgs hos Kongen tilstaaedevederende officielle Organer Sæde og Stemme i fuldbommen Lighed med de danske Ministre. Lovgivnings-Sager vedkommende de fælles Anliggender, Post- og Løbs-Væsenet herunder indbefattet, behandles foreløbigen ved Udvalg af Medlemmer i lige Tal af den danske Rigsdag og Holstens samt Lauenborgs Landdage, hvilke dernæst, hver især, forelægges Resultatet til Beslutning paa forfatningsmæssig Raade. Er Overensstemmelse om noget enkelt Punkt ikke at tilveiebringe, forbliver det forsaavidt ved det Bestaaende.“

„Hertugdømmet Slesvig har sin særlig beslutende Landdag og affødrede ministerielle og locale Administration for følgende Anliggender: den civile og criminelle Lovgivning, Kirken og det offentlige Undervisnings-Væsen.“

„Med Hertugdømmet Holsten har Hertugdømmet Slesvig følgende Institutioner tilføjet: Eider-Lanalen, Brandforsikrings-Anstalterne, Universitetet i Kiel, forsaavidt den tysktalende Deel af Slesvig angaaer, Dovstamme-Institutet, Doare-Anstalten

i Staden Slesvig, Straffe-Anstalten i Glücksb.,
Ridderklub."

Agtet nu det daarlige Dansf og det meget pludder-
vælske i Stilen gjør det vanskeligt for jævne danske
Læsere at see alt det for Danmarks Rige og det danske
Folk utaaelige heri, saa er det dog vidsynligt nok, at
paa den ene Side Slesvigs Dansfhed vilde være
aldeles opoffret, og at paa den anden Side maatte Dan-
marks Rige noies med den Arvesølge, de Forhold
til fremmede Magter, den Sømagt, det Flag,
den Handel og Skibsfart, det Loldvæsen og den
Kontfod, som Holsten og Lauenborg krævede,
eller slet ingen have, da jo ellers Fællesskabet blev
ophævet.

Nu er det jo soleklart, at om end ikke Danmarks
Folk og Rige ved at opgive Slesvigs Dansfhed,
ellers undergravede deres Tilværelse, saa bestæmmede de
sig dog for de slesvigfke Danskeres og for hele Verdens
Dine, og opgav feigt eller tosfet Slesvigs med feiers-
rige Baaben vundne Besiddelse, og alt hvad de i tre
Aar har kæmpet og blødt og gjort alle muelige Op-
offrelser for, thi Navnet "dansk" til hele det saas-
kaldte Monarki vilde jo være den tomme af alle
Titler, medens det er aabenbart, at Fællesskabet
med Holsten og Lauenborg, der vedblive at være
Dele af det tyske Forbund, kun kan blive virkelig,

forfaavidt det hele Monarki træder ind i det tyske Forbund og underkaster sig dets Bestemmelser om Flaade og Flag, Forhold til fremmede Magter, Arvesølge, Handel og Skibsfart, Post- og Told-Væsen, følgelig aldeles opgiver sin Frihed og Selvstændighed, som en europæisk Magt.

Naar saaledes, hvad let kunde skee, den tyske Forbundsdrag bestemde, at alle de Monarkier, som havde tyske Landsdele i sig, skulde, ligesom det Østerrigiske og Preussiske Monarki, heelt indtræde i det tyske Forbund, da maatte jo det saakaldte danske Monarki enten blive virkelig tysk eller paa Timen opløses, og naar, hvad sikkert vil skee, den tyske Forbundsdrag bestemmer, at alle Forbunds-Staterne skal have fælles Flaade og Flag, samme Forhold til fremmede Magter, samme Møntfod og Toldvæsen og overensstemmende Handels- og Skibsfarts-Love, da maa jo Danmark enten aldeles opgive Holsten og Lauenborg, eller opgive den danske Flaade med Dannebrog og al Frihed til at rette sine politiske Forhold, sit Toldvæsen, sin Handel og Skibsfart, efter sit eget Lard og Skion, der sædvanlig vil være det tyske Forbunds aldeles modsatte. Man behøver derfor blot et Dieblit at tænke alvorlig paa Danmarks Forhold til sig selv, sin Flaade, Handel og Skibsfart, og paa Danmarks naturlige og historiske Forhold til

Sverrig, Norge og England, for at see, at enten maa det foreslaaede Fællesskab med Dele af det tyske Forbund blot sluttes idag, for voldsomt med største Fare at brydes imorgen, eller det maa tilintetgjøres Danmarks Rige, forgjøre det til en Provinds i det hellige Romerske Rige.

Man skal derfor ogsaa lægge vel Mærke til, at „Nord og Syd“ og Hardtad alle, hvem der herinde hidtil vovede offentlig at anbefale den saakaldte „Heelstat“, bestandig gjorde det under den Forudsætning, at Holsten og Lauenborg traadte ud af det tyske Forbund, men at hvad nu, til vor store Forbavselse, vore egne Ministre ei blot foreslaaer os, men tilbyder paa vore Begjæring Rigets Fiender, det er Fællesskab med Holsten og Lauenborg, skjøndt de blive ved at være Dele af det tyske Forbund og staae under dets aldeles uberegnelige Magt og Myndighed. Uagtet jeg derfor ingenlunde vilde føle mig beroliget over Fællesskabet med Holsten = Gottorperne om Flaade, Flag, Handel, Skibsfart og Møntfod, selv naar Holsten traadte ud af det tyske Forbund, uden dog derfor at være mindre antidansk, saa seer man dog let, at naar Holsten ikke træder ud af det tyske Forbund, da kan Danmark umulig forene sig med Holsten uden enten at træde ind i det tyske Forbund, eller prøve med Magt at trække Holsten ud deraf. Naar vi endelig betænker,

hvad Folgen blev 1848 af vort Fællesskab med Holsten om Krigshæren, da maae vi godt kunne forudsæe, hvad Enden vilde blive paa vort Fællesskab med Holsten om Flaaden, om end det blev det eneste.

Bilde nu Danmarks Rige ved Udførelsen af den forelagte Plan til det saakaldte danske Monarkies Ordning, heelt og holdent opgave sin Frihed og Selvstændighed, da vilde det ikke sige stort, at det derved endnu visere og klarere opgav Slesvigs Danskhed og Dansken i Slesvig, thi naar man kigger Kræmmeren har man Krammen for intet, saa, naar hele det saakaldte danske Monarki var saagodtsom indlemmet i det tyske Forbund, da kunde baade Holstenerne og de tyske Slesvigere rolig overlade det til Forbundsdagen i Frankfurt at indtale deres Rettighed til at beherske Slesvig og til at undertrykke al levende Gjtring af Danskheden, som en affstyelig Propaganda.

Men naar man nu ikke indseer dette, eller naar man forudsætter, at der bliver intet af Fællesskabet mellem Danmarks Rige og Holsten, da maa man dog kunne see, at naar Slesvig skal have en besluttende Landdag og uafhængig Bestyrelse, blandt andet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet, og naar Slesvig fremdeles ei blot skal have Brandforsikrings-Anstalter, men ogsaa Ridderklubben og Kieler-Universitetet tilføjes med Holsten, da

maa Danstheden i Slesvig være ligesaa vis paa at blive undertrykt og udryddet, og Danmark være ligesaa vis paa at tabe al Indfyddelse i Slesvig, som om Slesvig høitidelig var afftaet til Holsten og indlemmet i det tyffe Forbund.

Herom vil Læseren, om han ikke selv indseer det, vist ogsaa finde det umistænkeligste Bidnesbyrd i Geheimeraad Scheels saakaldte „Fragmenter“, som jeg derfor skal anbefale til opmærksom Giennemlæsning og Sammenligning med Planen til det saakaldte danske Monarkies Ordning, thi denne forrige Regierings-Præsident i Slesvig-Holsten vil dog vist ingen mistænke for overdreven Dansthed, og stiondt den titomtalte „Plan“ i det hele er udklæftet i hans egen Hjerne, saa fraraader han dog alt Fællesskab mellem Slesvig og Holsten indbyrdes, og paa det Stærkeste det sælles Ridderstab og Fællesskab om det Kielske Universitet. Om det „Slesvig-Holstenske“ Ridderstab bemærker han saaledes, at selv om det ikke aabent havde stuttet sig til Rebellionen, kunde det dog ikke vedblive at bestaae som Corporation*), og om det Kielske Universitet er hans Ord endnu mærkeligere. Den national-politiske Retning (siger han nemlig) der i en Række af Aar har været herskende paa Kieler-

---

*) Scheels Fragmenter 1ste Hefte 19—20.

Universtitet, kan betragtes som en af Hoved-Kar-sagerne til den nærværende Catastrophe og især til en stor Deel af Embedsmændenes pligtstridige Forhold. Denne Reining vil ikke blot ikke ophøre, men blive drevet endnu videre. Vil man fra Grunden af helbrede det Onde og forebygge en Tilbagevendt af samme, saa tør man ikke lade en af dets Hovedrødder staae^{*)}.

Jeg troer gjerne, at Geheimeraaden nu ikke vilde give det samme Raad som 1848, da han tog Hensyn til Tidens Pinagtighed, thi om hans Omhu for Danmarks Rige kan der jo slet ikke være Tale, og selv i Henseende til hans eget Hjernefoster, det saakaldte danske Monarki, udtrykker han sig til Slutning meget yndsig saaledes: min Kiærlighed til Hertugdømmerne er stor, og gjorde sig stedse mere følelig i samme Grad, som deres Beboere dyngede Uret paa Uret; den bliver ikke overgaaet af min Kiærlighed til det fælles Fædreland, det fælles Monarki, og staaer ikke tilbage for denne. Hermed siges nemlig ingen- lunde, hvad man efter Sammenhængen skulde ventet, at hvor stor end Forfatterens Kiærlighed var til Hertugdømmerne, saa var den dog slet ikke større end hans Kiærlighed til det fælles Monarki, men han siger tværtimod, at hvormegen Kiærlighed han end kunde have

---

*) Sammenfæds 20—21.

til det fælles Monarki, saa overgik den dog ingenlunde hans Kiærlighed til Hertugdømmerne, hvis Grændser, som alt ægte tyff, lades ubestemte, men derfor er det lige vist, at selv Hr. Scheel har seet og sagt hvad vi alle maa kunne see og turde sige, at naar man lader det Slesvig-Holsten'ske Ridderskab bestaae og knytter Slesvig til det Kielske Universitet, da arbejder man Holsten-Gottorperne og Dyrøret lige i Hænderne, og da kan det umuelig være Alvor med at hævde Danmark Slesvigs Besiddelse.

Naar nu derhos Slesvig skal have en beslutende Landdag og en uafhængig Bestyrelse i Henseende til Kirke- og Underviisnings-Væsenet, saa lader det sig jo klarlig forudssee og sikkert forudsige, at det Kielske Universitets Fostersonner, som til Jævnhold vil have Bestyrelsen i deres Hænder og den slesvigste Landdag i deres Lomme, de vil godt sørge for, at Danskheden hverken i Nord eller Syd skal rose sig af den Lige-Berettigelse, der efter Planen skulde blive "begge Nationaliteter" til Deel.

Endelig maa jeg gjøre Læseren opmærksom paa, at naar Planen skulde udføres, da maatte den "danske Rigsdag" synke ned til en provindsiel Landdag, eller, som Hr. Scheel uden alle Komplimenter udtrykker sig, en "Stænder-Forsamling". Vel er jeg slet ikke siltet paa, at Læseren holder ligesaa fast paa "Danmarks Riges Grundlov" og den "danske Rigsdag" som jeg, men jeg troer dog, at naar han betænkter, det vilde ingenlunde være den danske Konge eller de danske Ministre, men Holstenerne, Kielerne og den tyffe Forbundsdag, der fik al den Magt og Myndighed i det danske Riges Anliggender, som, efter Grundloven, skal tilhøre den danske Konge og Rigsdag i Forening, da vil dog vist ogsaa han frabejde sig en saadan Kalkatring af det danske Riges Forfatning, hvorved alt hvad der angik det Hele kom i de

Fremmedes Bøld, og alt det Enkelte nødvendig maatte rette sig derefter.

Som sagt fra Begyndelsen, jeg smigrer mig ingenlunde med, at denne "Danster" vil udrette det mindste mere til Danmarks Riges Redning fra den truende Undergang end alle de foregaaende "Danstere" og, hvad der er langt mere, hele min Rigsdags-Færd har udrettet, saa jeg gjør kun hvad jeg gjør for intet at undlade, som muelig kunde tjene til Danmarks Redning, men, som ogsaa sagt fra Begyndelsen, jeg har den Tro, at Vorherre tænker i dette Stykke ligesom jeg, saa Han vil heller intet Middel og ingen Noie spare for at redde Danmark, og da Han er ligesaa almægtig, som jeg er afmægtig, saa kan jeg ikke tvivle om, Han jo nok opnaaer sit Viemed, og rebelige Evidlere vil jeg anbefale lidt alvorlig Eftertanke om, hvorvidt det 1849 under Beleiringen af Frederis var rimeligere, at den vilde faae saa danst et Udfald, eller 1850 om Foraaret var rimeligere, at Aaret skulde gjøre et nyt Tidrum ved Idsted-Slaget og Krones med Krandsen fra Frederiksstad, end det nu er, at Forhandlingerne om Planen til det saakaldte danske Monarkies Ordning vil ende med Danmarks Riges klare og ærefulde Skilsmidse fra Lyssland, og med det danske Folks Jubel over ei meer at rides af den "tyffe Mare" men frit at kunne følge sin ædle danske Drift til Held og Hæder!

 I Ugen efter Fjindse udkommer intet Nr. af "Danstere", men næste Uge et dobbelt.

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Enderdagen d. 14. Juni. Nr. 24.

Danskt Oplysning.

IV.

Hvad „Skrift“ er, det kan vi godt skønne, naar vi selv har lært at læse og skrive, for da veed vi godt, det er intet Hereri, som de „Bilde“ tænker, men kun noget Krims - Krams, vi selv maler op paa Papiret og har lært udenad skal betyde hvad Folk ellers siger med deres Mund, ligesom Bankofedlerne skal betyde hvad der staaer paa dem i rede Penge, saa det gaaer nødvendig med al Skrift, naar Ordet i levende Folks Munde, som den skal betyde, fattes, ligesom det gaaer med Bankofedlerne, naar „Saluta i Banken annammet“, naar Pengene fattes, som de skalde indløses med, at saa duer Skriften til ingen Berdens Ting, ligesom vore gamle Bankofedler i 1814. Bist nok er det en stor Kunst at kunne skrive godt for sig, end sige da at kunne skrive godt ud og ind ad Munden om alle muelige Ting, saa at for hvem der

kan læse godt og flydende, er det livagtigt, som han hørde hørt Ord af en tilsvarende Mund, og for hvem der har „Munden til sin Tjeneste“ er det en smal Sag at sige det høit og lydelig, Ord for Ord, som strevet staaer, men der er dog immer en Hage ved, saa at dersom man ikke har hørt hvad man læser i den samme Mening og Sammenhæng, og har lagt det paa Hjerte, saa det blev ens eget, da kommer man let til at stamme og hakke i det, og selv naar man har lært Skriften allerbedst udenad, men har ikke faaet det tilsvarende Ord paa første Haand indenfra, saa staaer man dog og snakker som en Bog, hvad vel især Narre høilig forundrer dem over, men hvad dog intet rigtigt Indtryk gjør paa Følelse, saa de lægger paa Hjerte hvad der bliver sagt, men det er for dem, ligesom naar man drømmer, man sidder til Høibords og spiser og drikker kostelig, men finder dog, naar man vaagner, at Mægen er tom.

See, saaledes er det jo ogsaa en stor Kunst at faae Bankosedler til at gaae for rede Penge og især at faae dem til at gaae glat, saa mange vil heller have dem end rede Penge, fordi de baade er meget lettere end Sølv og Guld, for ei at tale om Robber, og kan derfor meget bedre sendes langveis bort, og tager meget mindre Rum op baade i en Lomme og i en Støffe, og gjør ingen Larm, naar man tæller dem, og endelig, fordi de har hver deres Tal og Nummer,

faa naar man vil være faa forfigtig at tegne dem op, faa kan Lyvene ikke nær faa let løbe med dem uden Fære for at rende sig en Staver i Livet. Men ses, hvor denne Kunst nu ogsaa, som i England, er drevet til det høieste, saa det kan hardtad synes ligegyldigt, om der var Guldpenge og Sølpenge til, naar man kun havde Bankofedler nok, og et eller andet Slags „Smaapenge“ til daglig Brug i Husholdningen, selv der behøves kun et forfioient Ord fra en aaben Mund med et spodst Smil omkring, som kan have Sandsynlighed og gjør Indtryk, behøves blot et saadant forfioient Ord om, at det hænger nok kun daarlig sammen med Banken, for i dens Kielde, der skulde være fulde af Sølv og Guld, der er deilig frisk Luft og Bærelser til Leie, saa bliver Folk, selv tit de adstadigste Mænd midt i London, let som om de var gale, sanker alle Bankofedler og andre saakaldte „gode Papirer“ som de kan rage og strabe sammen, for at faae Guld og Sølv for dem, mens der dog endnu maaskee er lidt tilbage, og staaer man saa ikke hvor de kommer strax paa Pinde med de rene Penge, da er Hundrede og eet ude, og man vuster alle Bankofedler Pøkker i Bold som det arrigste Snavs under Solen.

Netop saaledes gaaer det med Bøger i Tyskland, hvor man i visse Maader har drevet Skrivekonsten til det høieste, saa Folk sædvanlig ikke

bryder dem synnerlig om, enten de har Mund til at tale med eller ikke, undtagen til den dagligdags Smaasnat, som ikke har videre at betyde, men som dog er meget nemmere afgjort med Munden end med Fingersproget, som man maa gaae i Døvstumme-Institutet for ordenlig at lære; men vi saae det især paa Hurlumheien 1848, da det pludselig gif som et Lys op for Folk, at alt det Skriveri, som vedkommende sædvanlig ikke mener et Ord med, er dog i grunden til ingen Nytte, saa man maa have fat paa dem selv, som staaer for det Hele, og vil staae for Styret, de hedde nu Keisere, Konger, Stats-Ministre, Præster, Professore, eller hvad de vil, man maa kunne see dem frivt i Vinene og sige dem lige op i deres Vine hvad man tænker om dem, og høre dem sige med deres egen Mund hvad de mener og vil staae ved.

Men spørger vi nu igien, hvad saa „Ordet“, som det lyslevende gaaer ud ad Munden, hvad det egentlig, i grunden, er, see, da er det aabenbar endnu en langt dybere Hemmelighed, end naar man spørger, hvad rede Penge, og hvad „Guld og Sølv“ egentlig, i grunden, er, og dog veed vi, at selv de, der mener, de veed grundig Betsked om hvad Guld og Sølv er i dem selv, de kan dog neppe, skiondt Somme har pralet af, de kunde, gjøre Guld og Sølv, hvad de dog maatte kunne, naar de vidste Betsked tilbunds,

og de kan endnu mindre forklare os, hvoraf det kommer, at Guld bliver ikke nær saa bange, naar de hører, at Guldet synker i Priis, fordi man kan flyde det op i Kalifornien, som naar de hører at Guldet eller Sølvet synker i Bankens Riidere, og hvoraf det kommer, at selv naar man ikke kan eller ikke vil give sine Guldpenge eller Sølvpenge ud for at faae noget for dem, saa holder man dog sædvanlig mere ad dem og mere paa dem end paa alle Bankosebler og de „bedste Papirer“. Man kan jo nok sige, hvad sandt er, det maa komme af, at Guld og Sølv har en egen Glans og Klang, som særdeles behager de fleste Menneskers Ære og Dre, maaskee ogsaa har en egen hemmelig Lighed med høiere, usynlige Ting, som de dunkelt betegner og minder os om, saa at, om aldrig for andet, saa for Stadsens og det behagelige Indtryks Skyld har Guld og Sølv en egen Værdi, Guld-Værdi og Sølv-Værdi, for os; men det kan vi jo ikke bevise, det er jo en Hemmelighed, som nogle troer, andre tvivler paa og atter andre hæft benægte, uden derved klarlig at sige dem selv imod, saa det eneste Biste og Klare derom er den Riidsgierning, at hidtil havde Guld og Sølv og rede Penge hos alle de Folk, der ellers bar sig menneskelig ad og blev til noget i Verden, noget eget Tiltrækkende og Tillokkende, saa at hvem der havde Nod af det, kunde

sedvanlig for det faae næsten alt hvad de vilde pege paa, ja, tit kiøbe levende Følk baade med Sjæl og Krop.

Men, som sagt, Ordet i vor Mund, det er endnu en langt dybere Hemmelighed end al Verdens Guld og Sølv og rede Penge, thi ikke blot er det Ordsprog sandt, at man kan faae for et godt Ord hvad man ikke kan faae for Penge, saasom et godt Kys og en trofast Kiæreste, som jo ikke er at veie op med Guld og faaes dog tit for det lille Ord "jeg elsker dig", ikke blot det, men Ordet i Munden er, som man veed, saa fiint og flygtigt, at, langtfra at kunne faae Fingre paa det, kan man selv giennem de allerbedste Forstørrelses-Glas ikke engang faae Die paa det, og var derfor de store Grammatikere, som tager dem paa at opløse og forklare alle Ord, ikke til deres Lykke saa dumme paa hvad Ordet er meer end sin egen Skygge paa Papiret, da maatte de blive gale over den Umuelighed, de har forskrevet dem til, en langt klarere Umuelighed end at øse Havet op med en Skee, eller, som Thor hos Udgaards-Løke, drikke det ud i een Slurk, for saadanne Umueligheder kan man dog prøve paa, men at opløse Ordet i vor Mund og at forklare os hvad det er i sig selv, det kan man ikke engang prøve paa, fordi man hverken kan faae fat paa Ordet eller endog kun see, hvor det kommer fra

og hvor det gaaer hen. Alt hvad derfor de kloge Høns kan fortælle os om „Luften og Lyden“ i Ordet, om Klang-Figurer, om Tromme-Hinden, om Retfærdningen og den eneste rette Udtale, om Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Coniunctio og Interjectio, og om at den sidste Deel, som kaldes Interjectio, saasom: hu! ha! hu! hja! ganske vist er Moder til hele Menneſte-Sproget, forsaavidt der kunde være et menneſkeligt Sprog til, førend der blev skrevet Grammatiker, alt det og alle Lyſt-Lands Profefſorer med alle deres Bøger om Sligt, gjør os dog aabenbar ikke en Smule klogere paa, hvad Ordet i ſig ſelv er, og forklarer ikke det mindſte af alle Ordets vidunderlige Virkninger, ikke blot i Vorherres Mund, der ſagde: tie ſtille! til Stormen og det brufende Hav, ſaa de tav virkelig ſtille, men ogſaa i vor egen Mund og i andre Menneſters, ſom vi ſelv har hørt tale Ord, der ſnart gjorde os ſaa kruſede i Hovedet, at vi nær var blevet gale, og ſnart gjorde et ſaa dybt Indtryk paa vort Hjerte, at vi kan aldrig glemme det, og at det har gjort os baade indvortes og udvortes til ganſte andre Menneſter end vi var før.

Ja, alle „Danſkerens“ Læſere og Læſerinder har ſikkert, vel endogſaa tit, hørt det Søndags-Evangelium om Høvedsmanden fra Kapernaum med den „ſtærke

Tro", som sagde til Borherre: sig kun et Ord! saa bliver min Tjener frist; men jeg veed ikke om de har lagt Mærke til, hvordan den gamle Krigsmand forsvarede og stræbde ligesom at forklare sin stærke Tro paa Borherres "Ord", og det er dog mærkværdigt, for han sagde jo: see, jeg er kun et Menneske og har mine Foresatte, men jeg har dog Stridsmænd under mig, og naar jeg siger til den ene: gaae! saa gaaer han, og til en anden: kom! saa kommer han, og til min Tjener: gjør det! saa gjør han det. Jeg vil just ikke rose det Exempel paa Menneske-Ordets Magt, som Krigsmændene greb til, fordi det laae ham nærmest ved Haanden, og fordi han sagtens ikke selv var nogen stor Taler, men Grund-Tanken, at af Ordets Magt og Virkning i vor egen Mund, som dog for en stor Deel er i Andres Magt og som vi desuden bruger til saa meget andet, at den kan aldrig være rigtig reen, deraf kan og skal vi slutte os til hvilken Magt og Virkning Ordet maa have i Borherres Mund, saa at for ham maa alting være som sagt, saa gjort, og det maa ene ligge i vor menneskelige Strøbelighed eller deri, at vi tager mere i Munden end vi kan gabe over, at Ordet ikke nær altid i vor Mund er som sagt, saa gjort.

Denne Hovedsmandens uforbederlige Slutning er da ogsaa siden giennem atten Aarhundreder blevet stad-

fæstet og oplyst ved en mageløs stor Riendsgierning, som vi vel alle er langt fra at vide ligemeget om eller ganske at betragte i det samme Lys, men som dog, i Henseende til Ordets Magt og Virkning i Menneſte-Munden, er som Staden paa Hjerget, der ikke kan skjules selv for den flygtigste Bændringsmand, der har sine Vind med sig.

Denne mageløs store og indblysende Riendsgierning er nemlig Christendommen, ikke som en Bog og endnu langt mindre som hele den umaadelige Bog-samling, der enten kaldes christelig eller er dog opstaaet og opbygget i Christenheden, ikke heller som en Kirke-Stat eller en Stats-Kirke, men som et Ord i Menneſte-Munden, der har haft en ganske vidunderlig Magt og en saa giennemgribende Virkning paa Menneſte-Livet under alle Himmelegne og paa alle Dannelses-Trin, at hvor dyb en Hemmelighed Ordets Oprindelse og inderste Bæsen end kan være, saa er dets Magt over Menneſte-Hjertet og derved over hele Menneſte-Livet, dog derved hævet over enhver grundet Tvivl, og der kan kun være deelte Meninger om, hvorvidt dette Ord i Menneſte-Munden heelt og holdent, eller kun halv om halv, eller maastee slet ikke, var et ikke blot menneſteligt, men ogsaa guddommeligt Ord.

Disse deelte Meninger om det christelige Ords Oprindelse og særegne Livskraft eller Aand kan og

vil vi her lade staae uafgjorte, og det saameget heller, som der i den christelige Prædiken, eller det saakaldte „Guds Ord“, længe, baade før og efter Reformationen, aabenbar var meget blot og bar menneskeligt, tit endog barnagtigt og endnu tiere sygeligt, som unuelig kunde være det rene Guds Ord, og mens det blev til et Ordsprog, at det gif ikke saa haardt til, som Præsten prælede, kunde man ligesaa godt bemærket, at det gif hverken saa blødt eller saa bogstavelig eller saa unaturlig til, som der tit blev prælet. Her har vi kun med den christelige Prædiken at gjøre som et Ord i Menneske-Munden, der har havt større Indflydelse paa hele Menneske-Livet end alle de Vidler, man foruden Ordet kan anvende til at beherske og bevæge Livet, saa man slutter vist nok med Rette, at Grunden dertil maa, som Christendommen altid har paaستاet, ligge deri, at Ordet i sit inderste Væsen, Guds-Ordet i sig selv, er eet med den evige, guddommelige Sandhed, og at Mennesket er skabt i Guds Billede, hvad endnu, trods al den Forvirring og Svækkelse, Bildfarelserne, som Afsvigelse fra Sandheden, nødvendig maa have medført, viser sig i Ordet, som hæver Mennesket ubestridelig høit over alt det Umælende, og i den Magt, Ordet i Menneske-Munden endnu kan have over hele Menneske-Livet, og har aabenbar i høiere Grad, eftersom det levende

udtrykker usynlige, aandelige og hjertelige Ting, hvor-
 med det, som selv usynligt, staaer i en hoist gaader-
 fuld men aldeles sikker Forbindelse. Dette er imidlertid
 en Slutning, der ikke lader sig nimodsigelig be-
 vise, da man, uden derved klarlig at modsiges sig
 selv, baade kan kalde den i Tvivl og reent ud benaegte
 dens Sandhed, saa Kiendsgierningen, at Ordet i
 Menneſte-Munden hidtil har havt en mageløs Magt
 over Menneſte-Livet, er det, hvortil vi maae holde
 os, og kun frabeede os enhver saakaldt Forklaring af
 denne Kiendsgierning, hvorved den igunden blev bort-
 forklaret, ved at henføres til en Aarsag, der, efter al
 Erfaring, umuelig kunde frembringe den.

Dog, hvad der ligger os nærmest, er den Ind-
 vending, som enhver boglærd Lyſker vilde gjøre, og
 som han maaffee dog nok kunde stile saa konſtig, at han
 ikke kunde gribes i Selv-Modſigelse, thi han kunde jo
 ſige: velan! jeg indrømmer, at Ordet i Menneſte-
 Munden, især om aandelige, hjertelige og evige Ting,
 har havt en forbaufende, mageløs Indflydelse paa hele
 Menneſte-Livet og Magt derover, og jeg lader det staae
 ved ſit Værd, hvad Grunden dertil har været; men jeg
 paaſtaaer, at det er ikke længer ſaa, jeg ſiger hverken
 det er ond eller godt, jeg vil ſlet ikke afgjøre, hvoraf
 det kommer, at Ordet i Menneſte-Munden, og da især
 Ordet om hvad der ligger langt tilbage i Eiden og

hvad der gaaer høit over alles eller dog de Flestes For-
 stand, at dette Ord i Menneſte-Munden, ſom før har
 virket meſt, nu virker mindſt og i det hele næſten ſlet
 intet paa Menneſte-Livet, jeg paaſtaaer det kun ſom en
 Kiendsgierning, at det er ſaa, og at man derfor
 kun ſlet oplyſer Menneſte-Livet ved at fortælle, om
 end nof ſaa ſandt og ſmukt, hvordan det gif til i gamle
 Dage, mens Vorherre eller mens Taleren var et lille
 Barn, da det forbigangne Menneſte-Liv jo er os aldeles
 unyttigt, naar det ikke tjener til at oplyſe, ja bliver
 os til Glæde, naar det bruges til at fordunkle Men-
 neſte-Livet nu og herefter! Du er jo ſelv en gammel
 Taler, ikke uberømt baade i Kirken og derudenfor,
 baade i Skolen og paa Rigsdagen, og maatte alſaa
 kunne giendrive min Paaſtand med Kiendsgierninger,
 om den var urigtig, men jeg har aldrig hørt dig tale
 om nogen ſtor og kiendelig Indflydſe paa Menneſte-
 Livet, ſom Ordet i din Menneſte-Mund ſkulde have
 havt, det være ſig nu ſom et heelt eller halvt gud-
 dommeligt eller ſom et bart og blot Menneſte-Ord!

Saaledes at gaae ſoll lige ind paa Livet og lægge
 Beflag paa deres egen Mund og hele Perſon, det pleier
 vi vel ikke herinde, for ſaa glubſke er vi ingenſunde til
 daglig Brug, men det gjør Tyſkeren for et godt Ord,
 og ſaa er vi nødt til at ſlaae fra os ligesom ved
 Frederis, ved Idsted og ved Frederikſtab, hvor

vi faae, det maatte briste eller bære, og siden det bar for os der, faa vil jeg nu ogsaa engang prøve min Lykke. Jeg kunde jo nok liste mig fra det ved at sige: Taler er jo her slet ikke om, hvad Ordet har virket i min Mund, som jo selv kan være Skyld i, at det blev kun lidt, men om hvad Ordet hidtil har virket i Menneſte-Munden og kan da rimeligviis ogsaa virke baade nu og herefter, men jeg er jo ligesaa lidt traadt op i Kirken og paa Rigsdagen eller kommet frem i "Danſeren" for at liste mig bort ved Leilighed, som Danehæren derfor kom til noget af de Steder, hvor den kæmpede og seirede, jeg er ogsaa kommet for at kæmpe, for at seire eller falde, og derfor er mit Svar: ja, Lyfker! jeg giendriver hele din kunstige Snaal med den Kiendsgierning, at Danehæren har, mod hele Lyfflands og hele Europas Formodning, med en i vor Tid mageløs Fædernelands-Kiærlighed, Kiæfthed og Bestandighed, værget og æret Dannebrog, det gamle Danmark og Røbersmaalet, og nu maa du, for min Skyld, gierne fradomme Ordet i min Mund, som altid gif i samme Retning, al Deel deri, maa, om du tør, paastaae, at intet Guds eller Menneſters Ord, undtagen blot den lille ny Biſe til den "tappre Landsoldat", har mindſte Deel i det Storbærk, som i mine Dine kun Ordets Almagt over Menneſte-Hjertet kan forklare, faa var jo dog den lille ny Biſe ogsaa et Ord i

Menneſte-Munden og virkede jo kun ſom Mån-
 dens fuglevingede og fuglenebbede Ord alt hvad den
 virkede, ſaa jeg tør driftig ſpaae, at dette Storsværk
 af Ordet i Menneſte-Munden, for friſt til at kaldes
 forældet, vil i det mindſte i Danmark hverken blive
 det ſidſte eller ret længe komme til at ſtaaе ene, jeg tør
 driftig ſpaae, at i det mindſte i Danmark og hele vort
 Norden vil Menneſte-Munden ſnart ſelv bevife,
 hvad ingen Pen kan giøre i dens Sted, at den endnu
 ikke er for gammel til at føre et Ord, hvis Magt over
 Menneſte-Hjertet er ligefaa nmiskendelig, ſom Hjertets
 Magt over Levnets-Løbet hos os har været og er endnu
 en vitterlig Sag. Kun ſaalænge vi af jer Lyſkere
 lod os indbilde, hvad I havde indbildt jer ſelv, at
 Menneſket kunde være bedre end ſit eget Hjerte og
 vilde uden Hjerte ſtaaе ſig allerbedſt, at Slab-
 ningen kunde være klogere end ſin Slaber, og ſelv blive
 en Gud, naar der blot ingen Gud var, og endelig, at
 det levende Ord i Menneſte-Munden var ingen Ting,
 men Skyggen af Ordet, det døde Tegn for det, Bog-
 ſtaverne og de Hexemeſtere, der kunde giøre ſtore
 Bøger af dem, de var ſtore Herrer og Magter og Lys
 i Aandernes Rige, ſaa med en Pen kunde man, naar
 man ſil gode Stunder, ſlabe hele Menneſte-Livet og hele
 Verden, ja, ſelv Vorherre om; kun ſaa længe ſyndes
 det ogſaa hos os, ſom den Tid var forbi, da Ordet i

Menneske-Munden gjorde kraftige Sierninger og gjorde dem saameget kraftigere og bedre, som Ordet gav ham Æren, der har „givet Mennesket Mund“ og blæst en Livs-Aande i hans Næse, der i Ordet kan blive til Aand og Kraft, til Sandheds og Riærligheds forenede Kraft, som er hvad alle sandhedskjærlige Menneske-Hjertter længes efter og gierne lade sig baaede indtage og oplyse af. Herefter vil det gaae i en anden Stue, thi saasnart Daanedvinden seer, at hendes Hjerte og den Mund, som huer hende bedst, er meget forsvartligere end alle Tyskernes Penne, da stikker hun dem sikkert aldrig meer, men lærer heller alle sine Drengsbørn at pege Fingre ad dem!

Provindsen Danmark.

Det første, mit Nie efter Hjemkomsten fra Norge saaldt paa i Berlings-Avisen Nr. 131, var det i det mindste der splinterny Udtryk „Provindsen Danmark“ ved Siden ad „Provindsen Slesvig“, og vel er Grundtanken: Forvandlingen af Danmarks ældgamle Kongerige til et Stamgods Nr. 1 eller Nr. 4, helst uden alt andet Navn, i en heel større Land-Eiendom for en eller anden Prinds, langtfra at være

fremmed enten for Berlings-Avisen eller for nogen saakaldt Heelstatsmand, men den nøgne Sandhed, at man vil forgjøre vort gamle fribaarne Kongerige, alle Dansternes Odel, Arv og Eie, til en "Provinds" af en vis større Heelhed, tytt, russisk, tyrkisk, chineesk, eller hvordan Navnet, som gjør intet til Sagen, kan falde, denne nøgne Sandhed vovede dog Berlings-Avisen først nu at optage og maa da ventelig have bedre Rygsfyd end man enten skulde ønske eller vente.

Jeg seer imidlertid gierne, at Heelstats-Folkene og Heelstats-Bladene kommer kiækt frem med hvad de mener, og jeg skal kun ved denne Leilighed bemærke, først, at Udtrykket "Provindsen Danmark" i sig selv langt fra at være splinternyt, tværtimod maa kaldes forældet, thi i Kirke-Statens og Paveedomets Tid kaldtes alle tre nordiske Riger saaledes i den pavelige Cancelli-Stil; dernæst, at det pluddervælske Konstord "Provinds" i det latinske Sprog, hvoraf det er taget, betyder hverken meer eller mindre end et med Baaben indtaget, erobret Landskab, hvad, Gud ske Lov! aldrig har passet slettere paa Danmark eller bedre paa Slesvig end efter Jfstedslaget; og endelig, at lod Danmarks fribaarne og giensødte Kongerige sig først gjøre til en "Provinds", slesvig-holstenk, stortykt eller af hvad Navn, nævnes kan, da vilde, efter mine Tanker, Provindserne Danmark, Norge og Sverrig snart i den russiske Cancellistil, ligesom før i den romerske, liffelig sammensmelte til een større Provinds, enten under Navnet "Grønne" eller "Graa" Rusland.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 21. Juni. Nr. 25.

Dans Grundlovs-Sang.

Mel. Hben Lyder, Trommen stralder.

Danmark med de søde Sange,
Søde Kvinder, kække Mænd,
Hjertes dybe, Minder lange,
Jævne, grønne, gyldne Bange!
For Lykønstning af din Ben!

Moder til vor Kæmpevis!
Moder til vor Helteband!
Du idag som Seiers-Dise
Maa med os din Lykke prise
Under Nordens Rosenkrands.

Deilig er iaar oprundet,
Dannemark! din Grundlovs-Dag,
Fugle-Staren tusindmundet
Synger med os „Seier vundet“
For det klare Jsteds-Slag!

End vi savner til vor Seier
 Fred saa god, som Seiren klar,
 Fred for alt hvad Folket eier,
 Frugt af Seiren, som opveier
 Hvad den kosted aabenbar.

Naar adaare her vi mødes;
 Gib da Juli-Seirens Glæds,
 Liskig som en Morgenrødes,
 Maa af Fredens Soel gjensødes
 Til vor Grundlovs Straalekrands!

Hilsen til Norge.

Hel. Bort Fødeland var altid rigt.

Bær hilset, Norges Klippeland,
 Med Aase og med Linder!
 Bær hilset, Kæmpers Fødeland,
 Med dine Stovværts-Minder!
 Bær hilset fra den grønne Strand,
 Trofaste, ægte Broderland
 For Marken, som fik Navn af Dan,
 Den Bolde paa det Jævne!

Bær takket for hver gammel Helt,
 Og dobbelt for de Aye,
 Som slumred ind ved Sand og Belt
 Med Sleppegrell og Aye,
 Og for den klippefaste Gran,
 Som holdt mod hede Helved Stand
 Paa Ejder-Strømmens Gyngerand,
 Og grønnes end ved Slien!

Bær takket for hvert Landedræt,
 Hver Lank og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerge og i Dale,
 For Mindet om den svundne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordisk Alvor, Skjemt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bær takket for den aabne Favn,
 Du byder gamle Grander!
 I Ungdoms-Dragt fra Rjåsbingshavn
 Det gamle Venstabs lander,
 Som gammel Biin og gammel Bef
 Det vinker mildt og sviger ej,
 Det hilser Thor fra Vana-Frej,
 Og Gyfter hans, den væene!

Hurra for Norges Klippeland,
 Og for dets Klippela'le
 Paa Elven og den vilde Strand,
 Paa Bjerge og i Dale!
 Hurra for gammelt Bønnelag!
 Hurra for denne Sommerdag,
 Som i det Fri og under Tag
 Skal mindes trindt i Norden!

Kjøbenhavn og Lanberg-Moen paa Klingerige.

I.

I Dag fjortendage sad jeg hvor jeg sidder nu, ligeover
 for den ny Grønning og det gamle Ridehus ved
 Christiansborg, og i Mellemtiden har jeg ikke blot
 været i Kristiania, men ogsaa paa Krog-Kleven
 og i den heilige Vinkelund ved Norder-Houg paa
 Klingerige, som man kalder Lanberg-Moen, og
 skøndt det synes knap værdt at nævne i vor forherede
 Tid, da man paa mindre end fjorten Dage kan reise til
 Amerika, og paa een Nat ligesaa langt som mangen
 Her i gamle Dage havde til Bloksbjerg eller til

Trøme-Kirken, saa er det lige vist, at jeg glemmer
 aldrig den Reise, og thiøndt jeg vel maa tage mig i
 Agt for at fortælle saa tit, saa vidt og saa bredt om
 den, som Gert Bestfaler om sin Reise „fra Harslev
 til Kiel“, saa bliver det dog neppe den sidste Gang,
 som det er den første, „Danstereus“ Læser og Læserinde
 indbydes til paa en Maade at gjøre den om igien med
 mig. Jeg haaber imidlertid ogsaa, at de, langt fra at
 fortryde derpaa, snarere vilde finde, det var et utaaeligt
 Ønieri, om jeg vilde beholde det altsammen for mig
 selv hvad jeg har seet og hørt, tænkt og følt og sagt i
 de fjorten Dage, da „Danstereus“ paa en Maade laae i
 Duale, ligesom man læser om Kroppene af de gamle
 Finner, naar deres Sjæle reiste til Island eller til
 Berdens Ende paa andre Kanter for at udspeide Heilig-
 heden. Det er nemlig slet ikke min Agt at fortælle
 enten hvad der blev sagt og hvormeget der blev sunget
 og drøkket i Gothenborg, hvor jeg ikke var med,
 eller at opregne nær alt hvad Løst og Fast jeg mellem
 Kiøbenhavn og Tanberg-Noen tog Deel i, fra Bel-
 komsten paa den norste Stigsbro til Farvellet paa
 det danske Faldereb; jeg vil kun, om det maa lykkes,
 meddele lidt af hvad der gjorde mest Indtryk paa mig,
 enten fordi det laae mig nærmest eller fordi det dog
 fyndes mig det mærkværdigste, og thiøndt det vist nok er
 en mislig Sag med en saadan Bragen efter eget Lykke,

maa staaer dog Læreren og Lærerinden sig bedst ved den, fordi det med Pennen som med Munden maa være Lyften, der driver Bæret, naar det skal gaae fornøieligt.

Hovedsagen ved den Norske Reise, som jeg tog levende Deel i, er nemlig ogsaa for mig, at det var svenske og danske Studenter, der i Flok og broderlig Forening gjæstede de norske Studenter, ligesom de Norske og Svenske for sex Aar siden gjæstede de Danske, og at Kristiania lappedes med Kiøbenhavn, Norge med Danmark, om at gjøre Gæstmiligheden og Fostbroderskabet fra 1851 endnu priseligere og mere uforglemmelige end de Samme fra 1845, thi det baade spaaer og lover, baade varsler og bekræfter hvad der vel alt længe var ymtet og stjalbredt om, men hvad der endnu tit grines og snerres ad: en virkelig, aandelig og hjertelig, Forbindelse mellem de tre nordiske Folk og Riger, saa de i Sammenstød med de Fremmede staaer Last og Braft med hinanden, og søge hos hinanden til Jævnshold al den Hjælp, Afværling, Udfyldning, Huro og Bøddesfrid, som de attraae og behøve, medens de netop for at kunne finde hos hinanden hvad de mere eller mindre savne hos sig selv, og tillige fordi de ære Menneskeheden og elste Frihaarenheden hos hinanden, af Hjertet unde og ønske hinanden al den Frihed, Tiendommelighed og Selvfærdighed, som de unde og ønske sig selv. See, dette, som

er Daarskab for de Hjerteløse og staaer som en Umaalighed for de Mandløse, det har vort Norden altid havt Hjerte til at sætte den høieste Pris paa, og det har vort Norden vel, desværre! ingenlunde altsd, men dog, Gud ske Lov! engang havt Mand, havt fælles Livskraft til i Kæmpestil at prøve paa, som især det gamle Jølandfle Underværk klarlig beviser, og at dette store nordiske Hjerte endnu staaer varmt selv i Hovedstæderne og selv hos de Ungerføvende, der fristedes mest til at blive fremmede midt i Hjemmet, og at den nordiske Kæmpe-Mand, ei mindre kiærlig end kraftig, atter har begyndt at giæste sine gamle Benneres Børn, selv dem der i Latin-Skolen fordes allerlængst bort fra Fædrenes Mand som fra deres Minde, see, det beviser i mine Dine de nordiske Studenter-Møder og blandt dem visseilig ikke mindst, men snarere allerklarest Mødet i Kristiania og i Lanberg-Moen.

Hvor klart det nemlig end nu staaer og alt længe har staaet for mig, at Norges borgerlige eller saakaldte politiske Skilsmisse fra Danmark og Forbindelse med Sverrig var unndgaelig nødvendig, naar den særlige Misundelse stulde sødes til som Heren Thøt at stule sig i en Jettestue, og naar den lange, ved fælles Skyld og Fremmedes Hjælp forblittrede Lovst og Trætte om Formandskabet i Norden stulde adjøvnes, saa lagde dog dennes Begjædenhed aabenbar for Diebliffet nye

Hindringer iveien for Nordens Enighed, som der hørde meer end een Menneſte-Alder til at bortrybde haade i Danmark og i Norge, og ſom vi endnu i alle tre nordiſte Riger har at bekæmpe, ſaa ethvert godt Barſel, end ſige da et ſaadant Kæmpeſtridt, ſom det, vi gjorde nys, fra Kiøbenhavn og Gothenborg til Kriſtiania og Lanberg-Noen, maa være os kiærtomment og dyrebart.

For ei her at tale om det meget Sørgeelige, ſom i Danmark maatte forvindes, førend Folke-Hjertet kunde forſone ſig med den, ſom det syndes, gruſomme Sønderriſe af hvad ei blot var kaldt, men ogsaa eiſket ſom et Tvilling-Rige, ſaa er det klart, at der i Norge ved den hovedfulds Udſtiftning af det firehundredaarige Fællesſtab med Danmark om Konge og Hovedſtab, om Kirke og Skjaldſtab, om Hoifkole og Læſeverden, og ſelv om Skatkammeret, Giælden og andre ſaadanne Ting, ſom alle ordenlige Foll med Rette helſt vil have for dem ſelv, ved denne Udſtiftning maatte ikke blot opſtaa mange Miſtanke om Forurettelſe, ſom, grundede eller ugrundede, vilde for Diebliffet omtrent virke eens, men maatte ogsaa i mange Henſeender føles en vis Tomhed, ſom intet Foll har Lyſt og ſom det Noſte Foll hverken havde Lyſt eller Grund til at tilſtrive ſig ſelv, men ſom Det dog ikke uden Aarsag frygtede for, vilde af de Fremmede blive lagt dem til Laſt, og ſelv hos de nordiſte Grander betragtes og

omtales meget tvetydigt. Heraf reiste sig Norges be-
kjendte Frygt for borgerlig at sammensmelttes med
Sverrig og for aandelig at sammenregnes med
Danmark, en Frygt, der vist nok var meget overdreven,
men var dog efter Omstændighederne sandgaaelig, og var
kun overdreven, fordi der hvilede Slatte i Norges Skib,
som, naar de kom for Dagen, maatte baade siltre Norges
Selvstændighed i alle Maader og give det rigt nok til
kongelig at verle Benne-Gaver med begge Grande-Rigerne.

Men skøndt jeg nok tør sige, at Hoved-Grunden
til min Deltagelse i Norges-Reisen, især i Pindse-
Tiden, var mit Duffe og Haab om den inderligste
Forbindelse, det venligste Samkvem og det glædeligste
Fællesskab i Norden, der nogenstunde har fundet Sted
mellem nærpaarsvende, men ædle, kække, fribaarne
Folke-Stammer; saa vilde det dog være ligesaa nærligt
som urimeligt, om jeg vilde sige, at N. F. S. Grundt-
vigs Personlighed var mig ved denne Leilighed og paa
hele denne Reise aldeles ligegyldig, eller at jeg strev
al den vidunderlig store Opmærksomhed og venlige Mod-
tagelse, som han allevegne fandt, uden mindste Afdrag
paa det ny Fostbroderskabs Regning. Nei, dels er nu
ingen af os saa reen og fuldkommen, at han rigtig vil
det, og dels har virkelig N. F. S. Grundtvig, som
fyrretive Aars Præst i den for Norge og Danmark
fælles Kirke, som en af de saa danske Forfattere,

der har beholdt en god Døel norske Læstere, som en graahøaret Skjald, der sang for Buggerne mens de endnu gik i Løvilling-Lakten, og som Ledd af en ungdommelig norsk Børnelæde, der ikke brast, før den, som Drypner, havde forplantet sig, et ganske eget Forhold til Norge, hvorfor han ogsaa personlig var indbudt af det Norske Studenter-Samfund, og maatte derfor, hvad han sagtens alt for gierne vilde, under hele Reisen ei blot huffe paa og tale om det Fælles, men dermed, saa godt det vilde gaae, forbinde det Særegne, saaledes, som vi maae unde og ønske alle Nordens Indbyggere, de Smaa med de Store, venlig at forbinde det Fælles med det Særegne, saa det Høle kan blomstre, og de alle, hver især, kan drage Nytte deraf og glæde sig derved.

Merende paa Fjorden overraskedes jeg høist behagelig af Norges Smil, thi jeg var neppe kommet op paa Dækket i den aarle Morgenstund, da vi lettede efter kort Rattely under Ballø, før man rædde mig et Brev derfra, som var den Bellønst paa Bers, der siden, lidt forlænget, læstes i den „Norske Nigstidende“ (Nr. 47), og hvoraf især Slutnings-Linierne:

Norge aabnet har sin Favn,

Kom da, elste Skjald! dit Ravn

Broderlandet figner,

paa det ventligste tiltalde mig. Nu traf det sig tillige

faa heldigt, at der var kommet en lille vatter norsk Fige ombord paa samme Tid, blot for at gaae med lidt høiere op i Fjorden og holde „Findsø-Helgen“, og da hun stod der ganske alene, kom vi snart i en lille Samtale, som ved det yndige, naturlige Udtryk fornøiede mig saa overordentlig, at jeg kalder det Norges levende Morgen-Smil til mig.

Hvordan jeg nu blev modtaget i Kristiania, et Blot af en mangeaarig Ven og Embeds-Brøder, af hensovne Benners Børn og Efterladte, og af Studenter-Samfundet, men, saa at sige, af alle dem, jeg mødte; hvordan man kappedes om at giøre mig de lange Sommerdage korte, glæderige og uforglemmelige; hvordan gamle og unge Embeds-Brødre stilledes til mig; hvordan Hovedstads-Kirken aabnede sig for mig med en lyttende Mangfoldighed; hvordan selv Stortinget og Statsraadet viste mig den ærefuldeste Dymærksomhed; og hvordan endelig Jubbdelsler fra Bergen og Trondhjem løi hinanden imøde; dette med endnu meget andet svæber for mig som en høist behagelig Drøm, næsten for smigrende og æventyrlig til her at nævnes, saa udbrede mig derover kan jeg ikke; men da det dog er en virkelig Kiendsgierning, og da jeg, til Lykke, ei er andet i denne Verden end en gammel Bartons-Præst, Kimsmed og Bogorm, med en Smule ung Rigsdagemand paa Enden, saa vidner det dog i mine Dine soleklart for

Kristiania og Norge, at det, Gud ske Lov! er langt fra, at Kroppen (de materielle Interesser) der, som man saa tit har ymtet om, skulde have opslugt Aanden, thi blandt alle Nordens navnkundige Mænd er der jo ingen, der mere ubelukkende end N. F. S. Grundtvig skylder aandelig, mundlig og skriftlig, Virksomhed hele sin Navnkundighed! Hvor maadeligt et Redskab jeg derfor end har været baade for Christendommens og for Nordens Aand, saa var det dog aabenbar disse Aander, Norge hylbede i Anledning af deres bekjendte Tjeners Nærværelse, saa, naar jeg kunde blive Egenkiærligheden kvit, som naturligtviis hvert Dieblid blander sig i Spillet, da kunde jeg aldrig glæde mig for meget over hvad mig timestes i Norge, da det spaaer et sjældent, om ei mageløst Raaderum for de ypperste og ædleste Aander, Høi over Høi, som har virket Størvært paa Jorden.

Dette var da ogsaa hvad jeg spaaede Norge baade ved Bellsomsten i Kristiania og ved Folketfesten paa Ringerige, og mine Ord ved disse Leiligheder, som nærmest forbandt sig med hele det store Gaaesteri mellem Fjeldene, skal jeg derfor her tillade mig at byde ved.

Bellsomst-Gildet, Fjndse-Mandag, var, som man nok har seet af Aviserne, i det Hele ikke heldigt for Ørenlyden, altsaa ikke heller for Ordforerne, men man vil ogsaa

have seet, at skiondt det under disse Omstændigheder syndes værst at komme sidst, saa fik jeg dog deilig Ørenlyd og kunde rose mig af at beholde det sidste Ord, og naar man endelig har læst, at denne min lykkelige Tale var "et lunefuldt Udtryk af min Glæde over den Hylsning, jeg havde modt", da vil det Følgende vise Læseren og Læserinden, at var Talen det, da var den dog lidt meer end det. Vel kan man nemlig allermindst under saa indviklede Omstændigheder svare til alt hvad ens Mund har sagt, men dog har jeg sikkert, iblandt andet, sagt omtrent hvad man her seer betegnet:

Ja, nu staaer jeg her da virkelig i Norge, som jeg knap havde ventet, men det er et stort Spørgsmaal, om jeg endnu paa mine gamle Dage har Mæle nok til at faae Ørenlyd, saa det nytter maaskee ikke engang at prøve paa det. (Jo! Jo!)

Belan! saa vil jeg da prøve paa at sige Dem, hvad jeg paa mine gamle Dage vil heroppe i Norge.

Dette synes nu vel bedst at kunne bekværes med saa Ord, for jeg vilde jo aabenbar see gamle Norge, og jeg vilde naturligviis tillige meget gierne tages godt og suiltdt imod, allerhøjest med begge Hænder, og, naar jeg fik Munden op, med begge Øren, og see, i den Henseende har jeg jo allerede saa aldeles faaet det, som jeg vilde, at jeg godt, naar jeg havde sagt mange tusind Tak, kunde smukt holde min Mund, reise hjem

og sige med Sandhed, at jeg havde seet gamle Norge og sandt det meget vakkert, for det smilde til mig, og at jeg havde fundet Folket beroppe meget snildt, for de tog ikke blot venlig og gæstmildt imod mig, men hørde ogsaa taalmodig paa mig. Dette er nu altsammen meget godt, men man har dog ogsaa lidt Samvittighed, som ikke vil tillade at man seiler over Kattegat paa sine gamle Dage blot for en god Levemaade, et mildt Diefast og en behagelig Drenlyd, og jeg har da sagt til mig selv, at skøndt jeg ikke vil Held til, som jeg af mange Grunde gierne vilde, at komme herop i Ungdommen, saa var det dog ogsaa godt Umagen værd at komme herop i Alderdommen, at sige saaledes, som jeg nu kom "med Ungdommen til Ungdommen!"

Det glæder mig, mine Herrer! at De finder, det var dog igien et godt Ord af en gammel Mund, men hvor gierne jeg end vilde, saa kan jeg dog ikke gjøre mig nogen Dyd eller Fortjeneste deraf, da Fordelen er aldeles paa min Side, for de egennyttige Dyder, om de end ogsaa kan være andre til lidt Gavn, skal man i det mindste være saa klog ei at rose sig af.

Naar jeg nemlig trøster og glæder mig ved, at jeg kom herop med Ungdommen til Ungdommen: med den danske og svenske Ungdom op til den norske, da mener jeg naturligviis ingenlunde blot det udvortes Følgeflab og Selflab, men især det indvortes, saa det er min glade Følelse, at den Ungdom, jeg kommer med, har paa en Maade gjort mig ung igien med sig, saa jeg har Grund til at haabe, at den Ungdom, jeg kommer til, vil ogsaa paa en Maade gjøre mig usødelig med sig!

Det var et forsvøvent Ord, vil De maaffee tænke, og det kan gierne være at der er lidt svøvet i det, for jeg har altid, ligesom de gamle Skjalde, været lidt Bovehals i Munden, men saameget er dog vist, at den Ungdom, jeg kommer med, har gjort mig ung igien, saavidt det lod sig gjøre, ved at vække min egen Ung-

doms Rinde, ved at stadfæste mit Ungdoms-Haab, og ved en underlig Meddelelse af dens friske overstrømmende Livskraft, saa det forovne maatte ligge i mit vist nok bristige Haab, at den Ungdom, jeg her kom til, skulde paa en Naade gøre mig udbødelig med sig. Naar jeg imidlertid sagde »paa en Naade«, da aabner det jo ikke blot en Dagbør, som jeg ikke vil benytte til at liste mig fra hvad jeg har sagt, men Udtrykket »paa en Naade«, paa en vis Naade, er jo selv den Sivedør, hvorad jeg kom ind, saa jeg kan med Rette og forsaavidt med Æren holde mig til denne Side og sige, paa hvilken Naade jeg mener at kunne dele Udbødeligheden med Dem.

Jeg maa da bede om Forlov til at bruge en Signelse, som ikke jeg, men Nordens største Digter i dette Aarhundrede, som Venslæger har gjort i sin fiælle Ungdom til dermed at forsvare Forfiærligheden, som han havde fattet til vort høie Nordens Mytbekreds, thi han lignede da Grækernes Myther ved kostelige Smykker og Stuepenge af det røde Guld, stemplede med et mageløst Konstner-Præg, der til Verdens Ende vil være Gienstand for alle dannede Folks Beundring, men som netop derfor hverken levner Nutidens eller Fremtidens nordiske Skjalde mindste Haab om at kunne heldig kappes med, end sige overgaae Græker-Landens Udbødelige i deres egen Konst, paa deres egne Eneværker; men saa lignede han derimod vort Hoinordens Myther ved storflagne Guld- og Sølv-Stænger, hardtad ganske ubearbejdede, hvoraf Nordens Rim-Smede, med Nordens Ræmpeaand over Isen, ei blot kunde slaae mange nye Stuepenge med eiendommeligt Præg, men ogsaa danne utallige baade Braga-Vægere og Brysing-Smykker, ei mindre dyrebare for Nordens Folk end de gamle Konstværker for Grækenlands, og ei mindre værdige til Efterflægtens Beundring. Saa talde Hoved-Skjalden og gif selv til Bærket, som nu priser Mesteren, thi De giver

mig sikkert Met i, at om end Hæon Jarl fra Glæbe var det eneste nordiske Kunstværk, hvormed Mænsflæger havde forhauset Verden og beriget Norden, saa vilde det være nok til at bevise, han saae ikke feil, da han i det gamle Nordens aandelige Efterladenskab, ligesom i et Døvre af en Ræmpehøi, flimtede Enderne af storflagne Guld- og Sølv-Stænger.

Dg see, m. H., denne mageløse Ræmpehøi troer jeg sikkert findes i Norge, blandt andet fordi jeg har læst i en af de allerældste norske Bøger, den saakaldte Snorros Edda, at høit oppe i Halogaland der levede og bode dybt i Oldtiden den allerrigeste eller dog en af de rigeste Konger i Norden, som heed Holga, og at over ham blev der oplasket en Høi, hvori immer kun det ene Lag var Jord, og det andet, jeg husker ikke ret, om baade Guld og Sølv eller det klare Sølv alene, og see, denne Holga-Høi troer jeg at have opdaget i Norges Ungdom, thi i hvert Lands Ungdom ligger alle de Stætte, som Forfædrene i Haab om bedre Tider har ligesom nedgravet hos sig. Saa snart der nu kommer rigtig Liv, Aandens Liv, i Ungdommen, med Lyst til Fædrenes Dødel, da styder den gamle Stætte sig selv op fra Dybet og kommer, tit naar man mindst venter det, for Dagens Lys, og naar nu det stæer, som jeg haaber, saa Holgas Høifvlding klarlig styder sig op i den Ungdom, jeg her kom til, i gamle Norges Ungdom, da gjør den sig bestemt udødelig i Norges og i Nordens Historie, og hvorfor skalde jeg da ikke haabe hvad jeg ønsker, at denne ædle, venlige Ungdom vil gjøre mig, som først pegede paa Halogalands rige Ræmpehøi, udødelig med sig!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Døst.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Esverdagen d. 28. Juni. Nr. 26.

Risbenhavu og Lanberg: Moen paa Ringerige.

II.

Naar jeg tæukter efter, hvad der under Ottebags-Linet i Norge gjorde det lifligste Indtryk paa mig, da var det, som altid hos Skjaldene, de gamle med de unge, de Smil om smukke Munde, jeg med meer eller mindre Ret turde tage til Indtægt, saa at selv det liflige Indtryk, som hele den ligesaa hjertelige som storværdige Modtagelse af Syd-Nordens Ungdom, Pindse-dags-Aften, uobvendig maatte giøre paa mig, som paa alle Norges Gæster, forst ret blev levende, da jeg om Mandagen ved Leilighed spurgde en valter lille Pige, om ogsaa hun havde været med og hvordan hun var tilmode derved, og hun nu svarede med et yndigt Smil, at hun var med paa to Steder og hun havde nær "graaket"; men fordi der, efter Skjaldens, og jeg mener, efter Mennekestets Natur, horer et saadant entelt

142

Mellemlid til, for at vi kan tage et lifligt Indtryk
lyslevende hjem med os til daglig Brug, derfor var
Indtrykket i hele sin store Almindelighed ei mindre op-
løstende, da jeg tog levende Deel i den glade Nordiske
Ungdoms Seiers-Tog giennem Norges Hovedstad,
Ikkefra det gamle Aggershuus til den ny Konge-
borg, og naar jeg ved Tilbage-Synet helst lader Diet
dvæle ved den vakkre lille Pige, der nær havde graatet,
da er det vist nok ei mindst, fordi Diet helst dvæler ved
det Smukke, som smiler os imøde, men dog nok lige
saa meget, fordi Erfaringen har lært mig og de graa
Haar har givet mig Mod til at sige det høit, at alt
hvad der ordenligviis skal rigtig gaae os til Hjerter,
maa gaae giennem Kvinden til os! Kvinden er
nemlig Menneſte-Hjertet selv i sin yndigſte Aaben-
barelse og levende Kærlſe, er alſaa den igrunden altid
ſig ſelv lige, til Verdens Ende udbødelige Menneſte-
Natur, hvori det maa levende indpræge ſig og hvor-
igieennem det levende maa udtrykke ſig, hvad Indtryk
Historien virkelig gjør paa Naturen, Menneſte-Historien
paa Menneſte-Naturen, ſaa derſom ikke Norges Kvin-
der, og især de Yndigſte, nær havde graatet og virke-
lig havde tilsmilet det nordiſke Foſtbroderlag, da maatte
jeg, ikke blot ſom Skjald, men ogsaa ſom Hiſtoriker,
have fundet ſelv et ſaa ſtorladent og morſomt Skueſpil
tomt og ufrugtbart. Nu derimod kan jeg intet Dieblif

tvivle paa, at jo Nordens Ungerføende, under Bannere, som Nordens Kvinder har udfølet, vil kæmpe mandelig for Nordens Enighed, til denne Grund-Enighed, der kan og skal bære hele Menneſte-Livets farverige Rangføldighed, ligesom den moderlige Jord bærer alle Skovens Træer og Markens Grøde og Engens Blomſter, forklæres og forherliges med alle Seirens Frugter!

Nu at tale om den berømte Udflugt til Ringesrige, da maa jeg ſtrax betiende, at naar jeg tog levende Deel i den og glædede mig ikke blot et Diebtid ved den, men glæder mig endnu og vil, ſaalænge jeg lever, tit glæde mig over den, da var og er det hverden for den ſaakaldte „Kongens Udfigt“ paa Krog-Klevens Top, ſom jeg var for magelig til at beſtige, eller for den ſaakaldte „Dronningens Udfigt“ paa Flaſkebjerg, ſom jeg kan nød meget flygtig i Forbigaaende, eller for noget af alt hvad man ſædvanlig kalder „ſmukke Udfigter“, thi vel er jeg netop ſom Skjald hvad man kalder „en Nar efter ſmukke Udfigter“, men det er ikke de ſmukke Udfigter, man kan opjage enten paa Krog-Kleven eller paa Alperne, men dem, man ligesaa godt kan have ved, efter Ordsproget, „at blive paa Sletten og roſe Bjergene“, ſom jeg gjorde forleden, da jeg i „Danſteren“ rimede om „Skjaldelivet i Danmark“, og desuden var, den Onsdag-Morgen, da Udflugten ſkalde begynde, de nærmefte Udfigter ved Kriſtiania kan

graa og hardtab førte, saa jeg var meget tvivlraadig om, hvorvidt jeg skulde vove to hele Dage af min Norste Pindse-Uge paa det meget tvivlsomme og selv, efter Sigende, lidt farlige Eventyr. Jeg var derfor ventelig slet ikke kommet med til Ringerige, men var gaaet Glip ad alle de mange herlige Dieblifte og venlige Minder, denne Udsigt skænkede mig, dersom ikke en af mine ældre norste Ryndinger og Embedsbrødre var kommet op fra Rosse-Egnen for venlig at mødes med mig, og havde bedt mig sidde op i jærne sig i hans lille oven-tørre Bogn med et Par vakre „blaa“ Heste, som man deroppe kalder de Abildgraa, saa den Udsigt, jeg reiste til Ringerige paa, var aabenbar den, at hvordan det end gik med Beiret og med de glimrende Udsigter fra Kleven, saa vilde det norste Mennekeliv, som herved fik Leilighed til bedre at udfolde sig for mig, ligesaa vel indvortes betale Reisen, som de norste Mennester med Kundhed og Glæde betalte den indvortes. Uagtet jeg derfor ret inderlig glædede min ved, strax efter den vanskkelige og langsomme Rejsart ad Kleven, at see Aftensoelen skinne mildt over Steensfjorden, og ved i Norder-Hougs venlige Præstegaard at see Morgensolen oplyse det smukke Ringerige og laste Glands paa de fjerne Sneetinder, ja, uagtet jeg intet Dieblif glemde, at dette hørde ogsaa til for at det norste Mennekeliv kunde baade vise sig og nydes i sin

Glæds, saa vedblev dette Folkeliv dog at være hvad jeg især søgte Die paa, og dette Folkelivs lykkelige Udvikling med den dybe Grund-Tone i hele sin maleriske Skønhed, det var den smukke, fortryllende Udsigt, som først og sidst frydede mit Die, og som ved Udflugten til Ringerige har vundet en bestemt Stillelse med en bestandig Farve, som jeg er sikker paa, vil tit naar jeg mindst venter det, gæste og fryde mig.

Denne Udsigt var det, der først ret aabnede sig for mig i Lanberg-Noen, den heilige Birkelund, hvor Ringeriges Bønder beværte Nordens Ungdom, hvor Folket og Landet smeltede sammen for mit Die i den milde Aftenlysning, hvor der egentlig var ingen Nat, og hvor Blusset fra Gyrihøngen blev mig Billedet paa Norges Glæds, der i Tidens Aftenstund skal skinne vidt i Verden som en Bavn paa Biergetind!

Under disse Omstændigheder finder jeg det ganske rimeligt hvad jeg har læst i en Avis, at det Par Ord, jeg talde fra Kæmpehøien i Lanberg-No, hvor Folkeløkkene af begge Rion havde leiret sig saa smukt paa Brinkerne triandt om en lille Skueplads til Hallingdansjen, var noget af det smukkeste, jeg sagde i Norge; thi vel kan jeg kun huske meget lidt af det enkelte, men det veed jeg af Erfaring, beviser netop, at jeg maa have været lykkelig nok til i det Dieblis næsten

reent at glemme mig selv og alt det enkelte over det hele, som derfor ogsaa er mig uforglemmeligt.

Man havde nemlig i Forbigaaende sagt mig, at her i Nærheden meende man, gamle Sigurd Syrs Kongsgaard havde ligget, og jeg vidste i alt Fald, den laae baade i Norge og paa Ringerige, og med eet Floed da Snorre Sturlesøns mageløse Røuge-Kronike med hele det norske Folkeliv, som den ikke beskriver, men afmaler, lyslevende for mig, medens Diet ret med Velbehag dvælede ved Kronen paa Bærket, som er Hellig-Dlavs Saga, og da især ved Maleriet af Dlavs Hjemkomst fra sin lange og kække Vilingsfærd, som altid har ubestrikelig forlystet mig. Mindet herom vilde jeg med et varmt og drifstigt Ord fryde hvor det fandtes vaagent, og vække hvor det slumrede, og hvis det lyfledes, da var det ikke blot smukt men lifligt, og hos mig selv kan jeg føle, det lyfledes, for jeg maaler altid den Livskraft, der vaagner eller vorer i Mindet, efter den Dplivelse, som derigiennem times Haabet, og jeg føler at mit Haab om Norges Fremtid blev mægtig oplivet i Birkelunden, saa nu haaber jeg rolig, hvad jeg kan huske, jeg drifstig udsagde, at ligesom Hellig-Dlav, da han gæstede Ringerige med Krav paa Norges Throne som sin Ddel, naaede sit Maal, saa alle Smaa-Kongerne blev Bønder, saaledes skulde Nordens Aand, som nu

gjæfede Ringerige med samme Krav, ogsaa naar sit Maal, men med det samme gjøre Bønderne til Smaa-Konger!

Eigesom nu hele min lille Tale i Birkelunden udsprang af den nyopklarede Følelse, at Norge ikke blot, som vi alle veed, er et meget malerisk Land, men at Norge har fra Hedenold været og vil sikkert til Enden blive Mennekelivs-Maleriets rette Hjem, saaledes seer man ogsaa nok, at i det lille Ord om det gamle Gjaesteri paa Ringerige af Hellig-Dlav, der gjorde Kongerne til Bønder, og det ny af Nordens Aand, som vil gjøre Bønderne til Konger, i dette lille Ord, ret forstaaet, vugges Haabet om hele „Norges frugtbare Herlighed“, der skal give de unge Malere nye Opgaver at løse, ei mindre vanskelige men ei heller mindre lystelige og ærefulde end de Gamle. Vel anmærkede en af mine norske Embedsbrødre, at dette lille Ord sagtens vilde misforstaaes i Kristiania, som om jeg lystvaskede Norge til det „Bonde-Regimente“, hvoraf Det, efter Sigende, alt skal have meer end nok, og da man endogfaa tit misforstaaer Ord, som der er slet ingen Ting i, saa er det høist rimeligt, at ethvert Ord, som der er meget i, vil blive mangfoldig misforstaaet, men hvem der ikke kiender Forskiel paa Folke-Aandens Sætte-Konger og de selvraadige Tyranner, dem er det unueligt at tale til eller at tale med om folkelige og borgerlige

Ting uden grovelig at misforstaaes, og for hvem, der
 fiender denne Forskiel, vil det, især i Norge, hvor der
 slet ikke er andet end Embedsmænd, Ridsstæd-
 Borgere og Bønder, være soleklart, at hvor farlig
 end Herredsmænds Overgang fra de Første til de Sidste
 kan, og, under Rangelen paa folkelig Oplysning,
 maa være, saa er denne Overgang dog aldeles nød-
 vendig, naar Folkeligheden skal seire og Riget
 blomstre; thi hvor ubehagelige, ja, hvor utaalelige,
 for en saa myndig Stol-Konge, som Hellig-Olav, end
 saadanne bondelædte »Rids-Konger« som Erling
 Skjalgsen paa Sole, der lod haant om Jarle-
 Rangen, maatte være, saa stod og faldt dog aabenbar
 Norges Lykke, Glands og Ære med saadanne kongelige
 Bønder og folkelige Tillidsmænd, og vil fremdeles staae
 og falde med dem, saa der er intet godt Raad uden at
 vække den kongelige Øimodighed hos Norges
 Døler og at klare dem deres store Kalb til, ikke blot
 at raade hver i sin Kreds, men ogsaa at tænke og føle,
 at færdes og at gavne kongelig! Det er ogsaa paa
 den høie Tid, at dette skeer, hvis ikke Nordmænds
 herlige Odel skal blive et Bytte for Finlapper, Stræl-
 linger og fremmede Lykkefrister, thi hvorfor mener man
 vel at norske Bønder vandrer ud i Hobetal og stræbe
 med stor Besværlighed at vinde sig en ny Hjemstavn
 paa hin Side Berdens-Havet, hvorfor, uden fordi intet

Kongeligt kan trives i Klemme, og fordi Grundfølelsen hos Norges Bønder er endnu den samme som hos dem, der i Harald Haarfagers Dage fulgte Jngolf og Gange-Rolf til Island og til Normandiet, for, om mueligt, der at vinde den fri, den kongelige Stilling, hver i sin Kreds, stor eller lille, som de favne i gamle Norge, hvor Stol-Kongen var blevet Tyran for han selv vidste det, og hvor hans Trælle spillede, som Thore Sæl paa Karmen, store Herrer til alle fribaarne Dødsbønders Spot og Skade!

Hvad derfor er nødvendigt i hele Norden og alle-vegne, hvor Menneſteheben i sin folkelige Aabenbarelse skal paany optage og fuldende sit store Levnetsløb: den Forudsætning nemlig, at Folke-Aanden kan op- live Almuen, og den derpaa beregnede Almue-Danselse, det er paaatrængende nødvendigt i Norge, naar ikke alt det Fribaarne, efterhaanden som det vaagner, skal udvandre og efterlade Landet til en Lumleplads for et nyt Sæt Bagler og Birkebener, der alt spirer i de saakaldte Arbejder-Foreninger, hvis Ledere kan hedde Naare, Traner eller Bildgiæs, og mene det lidt bedre eller slettere, uden at det gjør synderlig Forſkiel, naar der ikke udviller sig en ædel, fiæl og oplyst Bøndestand, som har Retten og føler baade Lyſten og Kraften til at hævde sig Fæderuelandet som sin Døel, og at gjøre det til "Storværks" nordiske Hjemstavn!

Dog, jeg maa vel opfætte til en anden Leilighed at gaae dybere ind paa denne vigtige Sag, naar, da det dog slet ikke vilde nytte, med mindre den samme Nordens Ræmpeaand, som driver mig, vaagner med Kraft midt i Norge selv: i Kirken, i Stolen og paa Stortinget, og naar det skeer, da vil Aandens norske Redskaber langt bedre end jeg kunne skionne, hvordan Tidens Krav efter Omstændighederne lader sig fyldestgjøre, saa den farlige Klev-Bei paa Aandens Enemærker, ligesom den gamle over Ege-bjerget, afløses af en ny Dplysnings-Bei paa det Jævne langs med Klippe-Foden.

At nu ogsaa en saadan aandelig Opvaagnelse og Opvækkelse i Norge er nær for Haanden, det slutter jeg af alt hvad jeg har erfaret paa min torte, men i alle Maader lykkelige og opløstende Reise, men kun to saadanne lykkelige Barsler skal jeg her nævne, da selv de neppe endnu for mange danske Læsere har samme Betydning, som for mig.

Det ene lykkelige Barsel for Norges nærmeste Fremtid er den aabne Sands for det levende Ord, baade i Kirken og derudenfor, thi det er den aandelige Løstefang, hvormed man ene flytter Bjerge, og ligesaa den gamle Embeds-Brøder, som 1810 havde hørt min Dimis-Prædiken, og ned til de Yngste, fandt jeg Kirke-Ordet's Sag paa saa gode Veie, at den vil

snart naae hid, hvor Lungerne gløde og Skarerne for-
 hauses ved at høre Guds store og underlige Ting paa
 deres Modersmaal. Og naar kun Aanden og Moders-
 maalet tager hinanden i Favn, da er den folkelige Op-
 lysning undfanget og fødes sikkerlig i Aarets Løb og
 vorer nok, da det er Guds Belsignelse, som giver
 Bort, og den Belsignelse vil aldrig fattes, hvor man
 stoler paa Ordet, som var i Begyndelsen, var hos
 Gud og var Gud og havde Liv i sig, som blev Menne-
 skets Lys!

Det andet lykkelige Barfel kan let synes andre
 meget ubetydeligt, men jeg kalder det ikke saa, thi jeg
 veed af Erfaring, at naar jeg ufornødentlig drages ind
 i en dyb Samtale om Livet i Guds og Menneskens
 Børn, og jeg føler baade Drift og Driftighed til klart
 at udtale hvad jeg for det meste i daglig Samtale kun
 ymter om, da har det noget at betyde, og det hændtes
 mig nader aaben Himmel paa Hjemveien fra Ringe-
 rige, mens de blaa Heste hvilte sig ved Klevstuen,
 thi da drog en yngre norsk Embedsbroder mig ind i
 en aaben Samtale om Sammenhængen saavel imellem
 Legeme og Aand som mellem de guddommelige
 og menneskelige Ting, og her er Kilden til den Lys-
 Strøm, der i mangfoldige Grense skal giennemtrænge
 Menneske-Livet og adspredde Mørket, som er fremtøget
 derover, saa denne Samtale, mig uforglemmelig, kan

amuelig være ufrugtbar. Den kunde da ogsaa snart kostet min Hals, thi den bidrog sagtens i det mindste til at forstærke det „Hurra“, hvormed man bød mig Farvel, og da der kom et Stød til, blev de blaa Hætte nedad Balleen hardtad ustyrlige, saa jeg tænker, min velærværdige Skyds-Patron kan føle endnu hvad det kostede ham at holde tilraade.

Saaer nu kun Aanden rigtig sine Nordlys tændt over Norge, da kommer Glæden af sig selv, og det var, hvad jeg tænkte paa, da man ved Affeds-Gildet Fredag-Aften, endnu vilde høre et Ord af mig, og jeg da kortelig fortalte hvad jeg om Onsdagen havde hørt af en norsk Bonde ved Jonserud, som drog det i Tvivl, om al denne Hurlumhei vilde bringe „Glædja“ over Norge, thi jeg gav ham Ret i, at det var det store Spørgsmaal, men jeg vilde ingenlunde indrømme ham, at Svaret var tvivlsomt, og hvem der saae den glade Folke-Samling, som lyttede, og den endnu langt større, som næste Morgen vemodig fulgde os ombord, maa i det mindste bekiende, at alle Mærker maatte flaae feil, om ikke Studenter-Toget 1851 fik Plads i Norges Historie som en glædelig Begivenhed! Herom kan jeg saameget mindre tvivle, som Glæden ret egenlig giennemstraalet det Farvel i Morgenbladet, hvormed jeg overraskedes paa Affeds-Dagen og hvori det lille Ord:

„Et Syn paa Nordens Himmel,
 Det traf, det ret til Hjerte gif“

klart udtrykker hvad jeg mener, og naar man i Tankerne samler alt dette, da vil man vist i alle tre Nordens Riger være enig med mig om, hvad der blev mit sidste Ord i Norge, saa at sige ved Haand-Ryftningen, at om end ikke nogle af „Norges Kvinder“ havde sendt mig en vakkert Krands af Landets egne Blommer, saa havde jeg dog taget en liflig Kiærminde-Krands hjem med mig, som i Danmarks for alle Blomster moderlige Jordbund umuelig kan visne.

At det nu imidlertid ingenlunde blot var mig, men igrunden den danske-gothiske og gothisk-danske Ungdom med de nye Bannere, som Kiærminde-Krandsen blev bundet til og maatte baade hjemføres og frist bevares af, det skulde og vilde jeg vist nok meget tydeligere og meget smukkere end det skedte, have udtrykt i mit sidste Ord, hvis Egenkiærligheden ikke havde spillet mig det Puds at heulede Tanken nærmest paa mig selv, vel som den i Ungdommens Folge lykkelige Graahaars-Skjald, men dog paa R. F. S. Grundtvig, som han gif og stod i denne Berden, men det maa jeg, som en menneskelig og skjadelig Skrobelijkheid, bede Ungdommen om Tilgivelse for, og ved Skilsmisfen fra Gothe-Granderne herunderfor fik jeg lykkeligviis endnu Leilighed til at sige hvad sandt var, at jeg dog ingenlunde over min egen

Riælebægge havde glemt Togets Kierne og store, herlige Betydning. Da nemlig en af Gothe-Granderne sprang op paa „Hyttten“ og i sit veltalende Farvel ogsaa paa det venligste og ærefuldeste nævnebe mig, jeg troer endogsaa som paa en Maade den Yngste i Skaren, da greb hele den store Begivenhed min Sjæl og skændt jeg kun meget maadelig beviste min priste Ungdommelighed ved at klavre op paa „Hyttten“ og, da man hjalp mig ned, at tabe min Hat i det aabne Rum under Stigen, saa udtalte jeg det dog ubestvivel klart, at det var det „Unge Gienbyrds-Liv i Norden“ som baade havde skændt mig hvad ungdommeligt der endnu giærede og sprudlede under de graa Haar, havde bragt mig til Norge og ret inderlig frydede min Sjæl, saa nu herefter skulde i Norden altid, som paa denne Hjemreise, de To, naar de samlede, tale helst og mest om den Trebie, og de samlede Tre skulde tale et eensstemmigt Kræftens Ord til alle Jetter, undtagen Hav-Jetten Eger, som fra Hedenold var Asernes Ben, et Riærlighedens Ord til hinanden og et Biidsdoms Ord for alle Børn og Bankundige, som vilde giøre vort Norden ikke blot hellig berømt, men, veltilfreds med sit eget, mageløs lykkelig!

Herved lyffedes det mig at bidrage til den delige Slutning Toget fik med de herlige, rungende Toner

fra den nordiske Ungdoms jublende Tunger ud over
 Volgen blaa :

Da skal det frie,
 Det mægtige Norden
 Føre til Seier
 Folkenes Sag!

Naar jeg nu bag efter feer frem og tilbage over
 Norges Reisen og min Deeltagelse deri, da undrer det
 mig, at jeg enten slet ikke, eller dog vist kun meget
 flygtig berørte Trears-Rampen herude og Norges lige-
 saa hjertelige, som ærefulde Deeltagelse deri, der med
 Løvenskjolds, Ryes, Sleppegrels og Helge-
 sens Navne vil være uforglemmelig og kan umuelig
 enten i Danmark eller Norge blive usrugtbar, og det
 maa falde mig saameget underligere, som min „Hilsen
 til Norge“ viser, det stod mig levende for Die, medens
 Nordmændenes høirostede Lovprisning af Danmarks Død
 og Daad ligesfrem udæstede mig, og jeg desuden var
 lykkelig nok til selv at have to Sønner blandt de fem
 danske Ungersvende, der, paa Danehærens Begne,
 mødtog „Rippe-Karlens“ høitidelige Lyfkonfning. Min
 arimelige Stumhed i denne Henseende kan jeg da kun
 forklare mig af den Særhed, Nordens Mand har til-
 fælles med alle Aander, at sige ikke hvad Taleren og
 Tilhørerne, men hvad han selv helst vil og finder tjen-
 ligt, og naar jeg nu i Tauscheden saavel som i Talen

seer "gjort Gierning, der ikke staaer til Aendring", da synes mig ogsaa, jeg allerede kan skimte Grunden, hvi Nordens Aand vel vilde have de norste Talere til høvrøstet at kundgiøre Norges inderlige Deltagelse i Danmarks og derved i hele vort Nordens Kamp paa Liv og Død med de vildfremmede, med Bildtyfkerne, men vilde ikke have de danske Talere og navnlig ikke mig til at røre synderlig ved denne vel mellem Fjeldene saare velklingende, men dog lidt skrøbelige og i manges end ugiennemborede Øren sturrende Streng. Da der nu heller ikke kunde være mindste Tvivl om at jo vi Danskere, og navnlig at N. F. S. Grundtvig heller end gjerne hørde Dansehørens og Dansker-Folkets Roes gienlyde netop fra de norste Fjælde, og ret inderlig glædede sig ved at kunne dele den med Norges Helte og Stortingsmænd, saa tvivler jeg ingenslunde paa at jo Aanden, Nordens Aand, har været klogere end jeg, og det glæder mig nu dobbelt med Aandens Minde ligesom at have foregribet Munden i Bise-Bersfet:

Vær takket for hvert Aandebædt,
 Hver Tante og hver Tale
 For Danmarks Vel og Nordens Ret,
 Paa Bjerger og i Dale,
 For Mindet om den svundne Tid,
 For Haab om den, som kommer hid
 Med nordisk Alvor, Skiemt og Bid,
 Med Frihed, Fred og Glæde!

Bestillinger paa „*Danskeren*“ modtages i alle Bogkøbenhavn
 lader i Danmark, Norge og Udlandet, paa de sæd. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Christ, i Badstuestræde 124 i
 Prisen for et Hæfvingaar er i Bogkøbenhavn 48 Sk., og paa
 Posthusene 58 Sk.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

København. Trykt hos L. D. Niels.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. 2poerdagen d. 5. Juli. Nr. 27

Wgers-Gildet i Engeland.

Der Raer i Edda-Bogen
Et farligt Rivinge-Drb
Af Loke, Asgaard-Snoen,
Lil Guderne i Nord,
Som, fiendt for smaa de vare
Lil Ravnet at forsvare,
Bar Engle dog mod ham!

Men Rivinge-Drb slet ikke
Er vord at kvæe om,
Man heller maatte drikke
Af Krus og Kande tom;
Lbi Rivinge-Drb og Tale
I Hytter og i Sale
Er Eder og Forgift.

NYTTIG

Kun det er her at melde,
Hvor Loke kom med Bral
At stumle og fæt fiendes,
Det var i Eggers Hall,
Det var i Haamands-Hjemmet,
Som blev engang os fremmed,
Men fiendes nu paany.

En, der var i den gamle Tid

Han holdtes for en Jette,
Han selv sig kaldte san,
Men han var Havets Bætte,
Indfødt på Volgen blaa,
Og under alle Navne
I alle Nordens Havne
Han gjaldt for Asers Ven!

De gjæsted og hinanden
En Gang om ikke seer;
I Asgaard sad Havmanden,
Som vi af Skalda seer,
Og lærde der af Brage
Foruden al Umage
Det gamle Asamaall

Det rørde Eggers Hjerte,
 Det gav ham Skion og Smag
 Til Afer at beværte,
 I lifligt Bønnelag,
 Med Mad for deres Munde,
 Med alt hvad trække kunde
 Til hans Kryстал-Palads!

Og dette Eggers-Gilde
 For Odin og hans Æt,
 Og for de Bæner milde,
 Som han gav Indføderet,
 Bandt Pris af Nordens Skjalde,
 Selv Loke med sin Galde
 Gav det i Verden Ry.

Og atter skal de Unge,
 Som gaae det gamle Stud,
 Opflammes til at sjunge
 Om Eggers Gæstebud,
 Hvor Lys paa lette Binger
 Af Guldets Favn udspringer
 Med alle Farvers Pragt.

Som Aferne med Baner
 I Eddas Gude-Speil,
 Saa Gotterne med Daner
 Endnu gaae under Seil,
 Det saae man nys i Norge,
 Hvor som fra Gladhjems Borge
 Vi gjæsted Ehrudvangs Hall!

Og hvem fra Lund og Dovre,
 Og hvem fra Risbingshavn,
 Bar nogentid histovre
 I „Sterlings“ Fødestavn,
 Og saae ei der Havmanden,
 Som byder over Stranden
 Til sit Krystal-Pallads!

Ja, Angleren paa Ven
 I Nordens Besterhav,
 Han er jo Drot paa Esen
 Med Krone og Guldstav,
 Og aldrig over Muldet
 Saa klart et Lys af Guldet
 Udsprang med Farvepragt.

Han var af Røders-Livet
 En Biting barst og bold,
 Hans Bugge, det var Skibet,
 Han Broder var til Skjold,
 Og Faber hans, den rette,
 Bar Havets gamle Bætte,
 Bar Rjorð fra Røatun!

Han tog en Egtefælle
 Af gammelt Jetteblod,
 Og lod sig det fortælle,
 Han randt af samme Rod,
 Men kunde dog ei glemme,
 At halvveis han var hjemme
 Hos os fra Arildstid.

Hans Tungemaal er broget,
 Saa hardtad plubbervælst,
 Han glemde Gude-Sproget
 Og Hjerte-Ordet „elst“!
 Men har endnu dog Dre
 Lå Brages Røst at høre,
 Naar Stemmen ret er klar.

Thi vil nu Amlet Jyde
 Si til ham stille hen,
 Ham kiærlig at hjembyde,
 Som Afers Ungdoms-Ben,
 Som milde Basers Frænde,
 Berømt til Verdens Ende,
 Som Drot paa Volgen blaa.

Saa vil' for ham som Wger
 Si stianke brodfaldt Maaft
 I Aandens Braga-Væger,
 Og drille Livets Skaal,
 Til med gienfødt Kræfter
 At gjøre Gæder efter.
 Alt hvad er godt og stort.

Da lærer han af Brage,
 Hvi Havet er saa salt,
 Og hvad i gamle Dage
 Man "Wgers Eys" har kaldt,
 Og alle Gulbets Døder,
 Og alle Gulbets Lyder,
 Med Ravnene derpaa.

Det godt han giver høre,
 Thi Guldst er ham kjær,
 Dg gierne læner Des.
 Han til hvad Guld er værdt,
 Dg finder, et igrunder
 Vi har en Spel i Runden
 Til at forgylte med.

Da falder han fra Dis
 De gamle Havmands-Skibe
 Da seer han forsk det Hais
 Paa Slette som paa Fjeld,
 Da med hans Barndoms-Rinder
 Det født i Hu ham rinder,
 Han selv er gudfødt!

Han seer, han gil i Taaget,
 Da over Pluddervælf
 Han glemde Gude-Sproget
 Dg Hjerte-Diæt "elf"
 Han lærer da af Brage
 Foruden al Umage
 Det gamle A[s]a maal.

See, da han os hjembyder
 Tit sig med Vinters Frist,
 De fiære Sønder-Jyber
 Han nævner først og Rdst,
 Hos Angelboer og Friser,
 Der er hans Bugge-Biser,
 Og der er Eggers Dør*)!

Og J, som nyd med Gammen
 Paa „Slesvig“ stævned bid,
 Hvor Norden lagde sammen
 Sin Kraft, sit Liv, sit Bid,
 Og vuggede den Spæde,
 Der throne skal som „Glæde“
 Paa Nordens Dronning-Stol!

J, der paa Ringerige,
 Bed Bønders Glæstebud,
 Saae Glædes-Blus opstige
 Høit over Jonserud,
 Og saae i Virkelunden,
 At Helte-Aftenstunden
 Er stien som Morgengry!

---

*) Saaledes skrives „Eiderens“ Navn i islandske Bøger,
 og selv hos Saxo er „Eir og Ler“ (Egit og Lier)
 parrede som sybste Hovdinge.

J, der af norffe Kvinder,
 Som graated noget nær,
 Med Krandsen af Kiærtsinder
 Til alle, hver især,
 Modtog det prude Banner,
 Hvori Treklobret danner
 Bort Trilling-Nordens Krands!

Hvad mener J om Gaaden,
 Om Kvadet fra isjør?
 Hvad mener J om Flaaden
 Af Dampere fra Nord,
 Naar „Jylland“ dannebroget,
 Med Bimpel aabner Toget
 Til Wgers Gæstebud?

Hvor Volgen blaa er Lilsen,
 Og Himlens Blaa er Loft,
 Fra Hjerting drager Bilsen
 Godt Læs til Lowestoft,
 Og derfra over Enge
 Damphesten har sin Gænge.
 Som Fuglen har sin Flugt.

Naar Veger da vi gjæfte
 I hans Krydal-Voluds,
 Hvor Gudbet gjer sit Bedste,
 Omstraalet Alf og As,
 Hvor hundredufend Svende
 Ei hamle op med Evende,
 Med Hjr og Hingernem^{*)});

Naar Londons Millioner
 For Vorde gaer med Pragt,
 Og alle Strænges Loner
 Gaae med i Henne-Lagt,
 Og alt hvad Jarden eier
 Forhynder Fredens Seier
 Og Lysets Kampskridt;

Da faer, som Baner milde
 Og Afers Heltetuld,
 Vi Syn for Vegers Gilde
 Og for hans Lyseguld,
 For Havets Drot, hvis Hænder
 Som Sneffens Nor omspænder
 Al Verdens Birkfomhed!

---

^{*)} Eldr og Fimalengr, som er de ældste Navne paa
 Vegers to Trælle, der gjer alt saa stort, at baade
 Rab og Drifte, baade Vorde og Danks, synes at komme

Vi sættes op at age
 Med Heste Iyfeblaa,
 Som Kæmpeskridt kan tage
 Trods nogen Adidgraa,
 For efter Middags-Vinden
 At syne Russe-Staden
 Ved Themsens Rildevæld*)!

Der, i de Haller høie,
 I Randens Laarne-By,
 Da holdes for vort Dyr
 Et Gæstebud paany,
 Og Bøngerne saa stionne
 Og Engene saa grønne
 I Norden ei det faae.

Da seer vi en Høi-Stole
 I Kæmpe-Stil og Smag,
 Med lave Læve-Stole
 Og høie Lænke-Lag,
 Med Rum til hele Livet,
 Med Lid og Lyader givet
 Til Stovværks Drom og Daad!

---

*) af sig selv, hvad nu og herofter Damp og Drivhjul
 prægtig vil fortælle.

*) Orford.

Bli Bjergene vi skaade,
 De grønne og de graa,
 Som løfte sig til Naade
 Op over Volgen blaa,
 Til Reswick og tilbage
 En Solstins-Dag vi age,
 Saa har vi seet Skyddam^{*)}.

Og naar da alle Løver,
 Af Hjerte som af Ravn,
 Med Krandsen af Firkløver
 Sig hvile, Favn i Favn,
 Da høit paa Volge-Rygge
 Si prise Ddins Lykke
 Og Wgers Gæstebud!

Har Loke kun, som Hunden
 Bed Helhjems Hovedport,
 Blift Tænderne i Munden,
 Men ingen Skade gjort,
 Da lade vi ham rende
 Til Skove, til Verdens Ende
 Med Bispeklæder. Sko;

---

^{*)} Reswick ligger ved Dervent. Søen, den vildeste i
 Rumberland, og ei langt fra Skyddam, det høieste
 Bjerg.

Men gjør han en Ulykke
 Paa Trællen Fingernem,
 Som kan Paladser bygge
 For alle Sandser fem,
 Da vogte sig for Kvæser,
 Da vogte sig for Aser,
 Hans Hegle-Mesterstab!

Som Banerne faa milde
 Er vi paa Sletten her,
 Kan dog kun spaae ham ilde,
 Med Tyr og Thor isærd,
 Thi faae de Klippe-Ra'le
 Kun fat i Larens Hale,
 De slippe den vist ei*).

Saa dse da Ridings-Bisen!
 Dertil den dner kun,
 Dg Brage bære Prisen,
 Trods Lokes stemme Mund,
 Dg slaae end Harpen silde
 Om Eggers Havmands-Gilde
 For Guderne i Nord!

---

*) Det var nemlig, efter Edda, som en Lax, Loke vilde smutte fra Aserne, da de kom efter ham, og de skal rigtig have beholdt Salen mellem Hænderne, men han slap dog ikke.

Ja, først naar Angul atter
 Gior Broderflab med Dan,
 Det ret i Berden batter
 Hvad Norden vil og kan;
 Da, underlig oprundet,
 Firkloveret er fundet,
 Som Lykens Legn og Pant.

Som før i Afers Gaarde,
 Om Egers-Kruen Kan
 Og hendes Døtre haarde,
 Ballyrier paa Strand,
 Saa gaaer om Anguls Flaade
 Endnu paa samme Maade
 Banrygtet trindt i Nord.

Der gaaer ei Røg af Branden,
 Naar Ild ei var deri,
 Men under Skiel Havmanden
 Er end saa blød som vi,
 Og Skiellet brat han styder,
 Naar i hans Dre Iyder
 Det gamle Asamaal!

Det har jeg selv erfaret
 Saa ofte i det smaa,
 At nu det aabenbaret
 I Spaadom skal udgaae,
 Til som et kort Vidunder
 Det Lykken ei udgrunder
 Men hele Verden seer.

I Heltelivets Aften,
 Bed klare Maanestien,
 Han seer, at Gude-Kraften
 Bar i hans Hjerne blind,
 Skiondt den gav Haand med Binger
 Et Die paa hver Finger
 Til daglig Jette-Brug!

Ja, lykkes i det mindre
 Det kun med Angul næst,
 Da intet skal forhindre
 Den store Solhvervs-Fest,
 Naar over begge Hæde,
 Som over Fædres Grave,
 Vi vælte Broderhaand!

Tilvisse end i Stampe
 Staaer Angelboens Jydt,
 Men dog hos ham af Krampe
 Døer brat det høie Lyft,
 Da verke med det Lave
 Vi Venne-Drb og Gave
 Til kort og godt Forlig.

Et lille Wgers-Gilde
 Vil sikkert følge paa,
 Dg, hvad ei Klæder ilde,
 Høit om det Store spaae,
 Som Stamlings-Fest forleden
 Om Seieren paa Heden
 Dg Bagt for Wgers Dørl

Ja, Skjalden det bebuder,
 Dg Aanden gjør det klart,
 At Nordens Seier-Guder
 De staaer nu op fuldsnart,
 Dg lege med hinanden,
 Som Tanterne i Panden,
 Guldtavl paa Bidesletl

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Lovise.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Enderdagen d. 12. Juli. Nr. 23.

Eysfover : Dagen iaar.

Til Dags i gamle Dage
Er fort et Sagn fuldsært,
Om Frugt af Romer-Plage,
Som vel er Blækket værdt.

Syv Brødre i en Hule,
Et gammelt Klippebrud,
Blev nødt til sig at skjule
Med deres Tro paa Gud.

En Keiser-Tiger raadte
I Rom for Verdens Sværd,
Han under Fodder traadte
Al Ret paa Spydets nærv.

Han habed Aand og Hjerte,
Dg fandt kun Hevnen sød,
Han raadte Dod paa Smerte
Kun med den bitter Død.

Han kaldte Folke-Livets
 Fornuftens Fangerstab,
 Som kun blev Frihed givet
 Naar Kroppen sank i Grav.

For Gode og for Kvinder,
 For Trældom, Sorg og Rød,
 Den grinende Dødbider
 Helbredte kun med Død*).

Hvor Naad har alt at vove
 Rød en fordovent Krop,
 Der er det bedst at sove
 Og seent at vaagne op!

De Syv i Klippehulen
 Sov et Par Hundreedaar,
 Og vaagne saa om Julen
 Op med snehvide Haar**).

---

*) Man fortæller, det var under den romerske Tyran, Decius, ved Aar 250, at de Syv sov ind i en Klippehule nær ved Ephesus.

**) Det var nemlig, som man fortæller, i det byzantinske Dødbideries Morgengry, ved 450, at Syvsoverne vaagne, blot for ordentlig at hensove.

De vaagede dog ei længe,
 Faldt brat igien i Bland,
 Thi de og deres Penge,
 De var Oldsager kun.

De uden Friid og Stærkning
 Blev ført paa Thinge frem,
 Og som en Helgen-Lævning
 Forframmede man dem.

Om deres Liv og Tale
 Slet ingen Sjæl sig brød,
 Men kun om deres Dvale,
 Som ret en salig Død.

Kun om de Dødes Rige
 Man frittede dem ud,
 Man vidste da at sige
 Kun af "de Dødes Gud".

De Stumme har ei Stemme,
 Saa Dødens Land er tyst,
 Hvor Midnats-Mulm har hjemme,
 Gjør ingen Dag det lyst,

Dg paa Forundrings-Stolen,
 Fra Morgengry til Kveld,
 Man gider ei seet Solen,
 Men kieder sig ihjel.

Engang Sysover-Sagen
 Git rundt fra Mund til Mund,
 Nu er Sysover-Dagen
 Deraf en Læring kun.

Hvi denne Dag udloaret
 Om Torke eller Band
 Skal spaae saa seent paa Aaret,
 Fortlare ei jeg kan;

Men efter Uger vaade,
 Det hued mig dog godt,
 Dg trosted paa en Maade,
 At Barslet ei blev vaadt,

Dg nu, naar Solen brænder
 Hver Morgen paa mit Tag,
 Min Tanke tit sig vender
 Til den Sysover-Dag.

Jeg gil i Morgenstunden
 Bed lystig Fuglesang,
 Med Smøg og Smil om Munden,
 I Deiligbedens Bang.

Jeg gil med Lanker fære,
 Som det er Skjæde-Sæb,
 De lette er at bære,
 De flyve selv affed.

De floi paa Fuglevinger,
 Det gjør de ret med Fryd,
 Naar Ager-Lærken svinger
 Sig op med Loosangs-Lyd.

Da ellers fast jeg sidder,
 Hos Bøger muret ind,
 Hvor Sangen kun er Kvibder,
 Hvor Solen kun er Skin,

Jeg altid har paa Munden:
 Gudnat, Dobbideri!
 Naar Sommer-Morgenstunden
 Jeg nyder i det Fri.

Foran mig laae bag Alle
 En lille Kirkeby,
 Der vilde jeg mig hvile
 I Præstegaardens Dy,

Der vilde følt jeg tale
 I Lys, som Ben med Ben,
 Om Dugg i dybe Dale,
 Om Død, og Liv igien.

Om alle Guds Åbender,
 De store og de smaa,
 Som Engle ei udgrunder,
 Men Stov kan føle paa.

Da ligned, før mit Døie,
 Den lille Kirkeby
 Storstaden i det høie,
 Med Templet over Sky.

Mig smilet tit imøde,
 Trindt om det høie Spir,
 Den Stab af Guld det røde
 Med Blgatag af Saphir.

Dg Hjalde: end dog Sættet
 Sig Staden over Sky,
 Som her sig nu dog Døvet
 Har skjult den lille By,

Jeg maatte dog ei græde,
 Jeg vidste, den var nær,
 Dg vilde brat fremtræde
 Læstved, som — Kirken der.

Jeg kom til Denne-Bølg,
 Men fandt den folketom,
 Jeg saae det tans og rolig,
 Dg gif alt som jeg kom,

Dog fulgte med mig Hæst
 I Lanterne saa fast,
 At Hovedet blev kruset,
 Dg jeg brød ud i Hæst:

Er selv jeg nu Synsover,
 Som blev i Hulen gaa,
 Dg dumt sit Liv kun vover
 Bed bagvendt op at staa?

Jo meer derpåa jeg grunder,
 Desmere det mig slaer,
 Rest sou et sært Bidunder
 Jeg her paa Marken gaer.

Tophundred Aar tilbage
 Jeg synes, bleg om Aind,
 Bed Romer-Sprogets Plage
 At være sovet ind.

Det er, som med i Graven
 Mig fulgde Livets Ord,
 Og flygted fra Bogstaven
 Til Fristed under Jord.

Det er, som om tilfammen
 Vi vaagued under De,
 Kun for at sige Amen,
 Og ordenlig hendse.

Om Ordet, som det lyder,
 Livs-Kraften i detts Ord,
 Snart ingen meer sig bryder,
 Naar de har Stilles-Dyd.

Om Ord i Gofte-Runden,
 Om Røbersmaalet født,
 Man skriver nu igrunden,
 Som netop det var dødt.

Ad Ordet i dets Bæsen,
 Med Gubdoms-Kraft og Glæde,
 Man rymper nu kun Ræsen
 Med Denne hertillands.

Man af hver lille Pige
 Det høre maa med Ørn,
 At kun et Skygge-Rige
 Er Aandens Berden nu.

Det er da kun ved Døden
 Man vorder aandelig,
 Det er i Orme-Føden
 Man finder Himmerig!

Et „saligt Liv“ for Esier
 Man kalder Drømmen føb,
 For Alvor man ophoier
 Dog kun en „salig Død“!

Er ei en Røst i Døten
 Da Føllelivets Skjød,
 Hvor hele Sjæle-Styrken
 Er Yennestrog og Tal!

Han Raude-Duettet vover
 Med en forsvoven Krop,
 Er han ei en Gysføer,
 Som stod for tidlig op!

Hvi var han saa haardnakket,
 At ei han med sin Ven
 Sig gjorde Pinen skallet
 Dg slumred ind igjen!

Hvi luffed ei sit Die
 Han alt i Ungdoms-Aar,
 Mens over Kæmpehoie
 End slagred gule Haar!

Hvi vilde først han graane,
 Som Spurven under De,
 For magtesløs at daane
 Dg ubændret døe!

Hvi gaer han end og drømmer
 Om Liv, hvor Døden boer,
 Og vil, hvor Blæffet strømmer,
 Det standse med et Ord!

Hvi staaer han end og taler,
 Som om han Kværnen drag,
 Der, efter Sagnet, mæler
 Alt hvad i Rund man tog!

Lor virkelig han mene,
 Han under Løkker græs
 Kan make Liv i Stene
 Og Jld i Væd og Na!

Kun lidt er hvad han mener,
 Lidt mere hvad han troer,
 Og hvad ham mindst forstøer
 Er Pennepose-Ord.

„Hvor Dampen har sin Gænge,
 Man stoppede ham ei,
 Men tog imod hans Penge
 Og lod ham gaae sin Vei.“

Det er en Hverdags-Lale
 Men dog med Søndags-Syn,
 Som tit i Aften-Svale
 Man flimter matte Syn.

Det er hans Svar herefter,
 Til alle, som ham spør
 Om Maalet paa hans Kræfter,
 Om hvad han vil og tør.

Hvor Dampen har sin Gænge,
 Og folkelig sin Dyb,
 Gaaer Ord for rede Penge
 Alt efter deres Lyd.

Saa gif i Norden mine,
 Hvor end jeg gif og stob,
 For Mynter, om ei fine,
 Dog paa den rette Fod.

Deraf jeg kunde vide,
 Jeg var Synsover ei,
 Et Ord i rette Tide
 Er paa den rette Dei.

Mit Ord af Folkemunden
 Jeg tog, som jeg det fandt,
 Og det var Hovedgrunden,
 Hvi Drenlyd jeg vandt.

Mit Ord om Folkelivet,
 Fra Hedenold til nu,
 Jeg tog, som det blev givet
 Og randt mig frist i Hu.

Min Bei i Danster-Hjemmet,
 Fra gule Haar til graa,
 Bar sær, men ikke fremmed,
 Derfor man lod mig gaae.

Tit ingen jeg fandt hjemme,
 Hvor Folk jeg helst gad ha't,
 Men for min Fod og Stemme
 Blev Dorren dog opladt.

Det er min Tro om Munden,
 Som frit gaaer op og i,
 Den virker mest igrunden,
 Naar Buldret er forbi.

Jo længer det mig undes
 Min egen Bei at gaae,
 Des fastere det grundes
 Hvad Munden bygger paa.

Derfor jeg vil til Bunden
 Udtomme Ordets Bæld,
 Som sprudled mig i Munden
 Fra Morgengry til Kveld.

Dermed jeg vil til Enden
 See til at faae udtalt,
 Om Bønnen tit og Frønden
 End finder, det er galt.

Og dersom vil jeg bede
 Til Gud i Himmerig,
 At Ormene ei fede
 Skal blive af mit Læg.

Thi det er netop Trosten
 Man har, naar man skal døe,
 At Munden gik i Røsten
 Forud til Glædens Dø.

Dg derpaa vil jeg stole,
 At Livets Drd skal gaae,
 Som Straaler gaar fra Solt,
 I Nord, mens Sky er blaa.

Dg derpaa vil jeg stille,
 Med Gierning og med Drd,
 At jeg kan finde Hvile
 Hvor evig Glæden boer!

Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland.

Førleden Dag fik jeg et Brev med Fodposten under Mærket etc.: med den Efterretning, at da man i forrige Aarhundrede (1734) fandt det sidste Guldhorn i Sønder-Jylland, da fulgte det Folkesagn med, at om hundrede Aar skulde i samme Egn findes en „Stridshammer“ og en „Guldtavle“ til Oplysning af den danske Historie, og at da skulde Danmark blive et af de mest blomstrende Riger paa Jorden.

Den ærede Tilskriver, som i Henseende til Sagnet's Virkelighed beraaber sig paa en Bog fra 1833, har ganske rigtig giættet, at hans Forklaring af Sagnet var

ganste i min Smag, thi jeg finder ligesom han, at der kunde ikke findes en herligere Lhorshammer til Jettepander og en kosteligere Guldtavle til den danske Histories Oplysning, end der netop fra 1834 og da især 1848—50 virkelig er fundet i Sønder-Jylland.

Stridshammeren har nemlig hele Verden med Forundring seet i Danehærens Haand, og Guldtavlen kan enhver, som har Nine i Hovedet, see paa Sønder-Jydens danske Tunge, og at dette Pittesgods, som er det danske Ravn paa hvad Tyskerne kalder „Fund“, varsler glædelig om en herlig Opblomstring for Danmarks Rige, det har jeg fundet lige fra Begyndelsen, og det maatte jeg finde lige til Enden, om det end kunde lykkes de tykke Troldmænd, ved Hjælp af deres overtroiske Tilhængere herinde, at forhindre hvad Børslet spaaede.

Jeg behøver neppe at tilføie, at hvis det kun saa kaldte „danske Monarki“, som Trældom og Lyshed vilde blive Sjælen i, virkelig kom istand, da maatte Børslet være en af de største og rædsomste Nine-Forblindelser, der nogensinde har stuet et Folk, men derfor troer jeg heller ikke, at en saadan Bannskabning kan fødes til Verden, end sige da, at den kunde lykkes og trives i vore oplyste Læder, men jeg troer, at Danmarks Rige, klarlig stilt fra Tyskland, ganste rigtig, trods alle Hindringer, vil blomstre op, saa Borherre kan have Ere og det danske Folk og hele Norden have Gavn og Glæde deraf!

Bestillinger paa „Danstæren“ modtages i alle Bogkøper i Danmark, Norge og Eberig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkøperne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trøkt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Hærgang. Eversdagen d. 19. Juli. Nr. 20.

Er et danst Ministerium unueligt i Danmark?

Det Spørgsmaal, jeg her oplæster, og vil, da den saakaldte Minister-Krise eller Leiersvold varer saalænge, prøve paa at besvare, er jo vist nok i sig selv et af de urimeligste Spørgsmaal, man kan giøre, men det giør sig dog selv, naar man hver Dag hører og læser saameget, der beviser, at mange flere end dem, der kalder sig selv Tystere, enten forudsætter, at et danst Ministerium i Danmark vilde være unueligt, eller tvivler dog stærkt om Nueligheden deraf. "Danstereu", som, skær efter Jøsteds Slaget, kan see for sine Dine at der es et danst Rige i Danmark, der ligesaa vist gaær til Eideren i Syd, som til Sundet i Vest, og som troer ganske vist, at dette Rige har baade en danst Konge og et danst Folk, han kan jo vist nok ikke omtvøle Nueligheden af et danst Ministerium, men naar dog baade Tvivlefygen og Tvivlraadigheden i dette

---

Stykke er saa stor og saa udbredt, som alting viser, da maa dog selv "Danstieren" ansee et dansk Ministerium i Danmark for en meget vanskelig Sag, hardtad for en Fugl Fælix, der enten maa slæbes paany ved et stort Mirakel eller, hvad der jo ikke er mindre vidunderligt, opstaae af sin egen Affe, som her er Danstiens og Dansthedens forrige Liv og Levet.

Juindlertid, Miraklers, historiske Miraklers Muelighed i Tidens Lob og selv i Tidens Gumpen, er man i Danmark nodt til at antage, fordi Virkeligheden forudsætter Mueligheden, og ingen kan nægte, at Sønder- og Jyllands Indtagelse og Besiddelse, ligesom Holsten- og det store Tyslands lange Kæse, det er et historisk Mirakel for al Verdens Dine som man i Danmark maa lulle sine Dine godt i for ikke at see, og om det da end kan synes vanskelig nok at finde sek, syv danske Rigsraader, som vil og tør holde paa hvad vi aabenlyst har taget med en Trumf, som slet ingen byder sig til at stille, saa klænger det dog alt for urime- ligt, at den Opdagelse skulde være umuelig.

Jeg formoder derfor ogsaa, at hos en heel Deel af os, ja, vel hos alle de virkelige Dannemænd, der nære Loviol eller Mistviol om et dansk Ministeriums Muelighed, reiser det sig for størstedelen enten deraf, at man anseer Danstheden hos et Ministerium ikke for en Hoved-Dyd, men som en Tilgift, eller vel snarere som

en Slags Lyde, der kun blev tilgivelig, naar den besteedes af mange andre glimrende Dyder; eller ogsaa deraf, at man kun anseer et Ministerium i Danmark for uueligt, naar man tør haabe, at Hjemtyskerne og de Fremmede, især Holsten-Gottorperne og de tyske Stormagter, fandt det taaleligt; thi hvilken af Delene jeg vil forudsætte, da maa ogsaa jeg stude et dansk Ministerium under de Dyrskendigheder umueligt, men ingen af Delene stulde dog heller gode Dannemænd enten selv forudsætte eller lade giælde, og derom vil jeg lidt nærmere udvikle mine Tanker, da det umuelig kan stude, men dog uuelig gavne.

Naar jeg nu siger, at Danskhed er i mine Mine ikke blot Hoved-Dyden hos et Ministerium i Danmark, men vilde i mine Mine overveie mange Lyder, da ved jeg nok, at ikke blot somme andre, men at mange vil tænke, det er, fordi jeg er gal eller i det mindste blind af bare Danskhed, men det rager mig ikke videre, da jeg ikke desmindre har sukket de forrige og vil sukke de følgende Ministre alle Rigsraads-Dyder tilligemed Danskheden, ligesom jeg har sukket og vil sukke Danehæren alle ridderlige Dyder tilligemed Rietheden, uden at fragaae, at denne er Hoved-Dyden paa Kamppladsen og vil bringe mig til at see igennem Fingre med meget, jeg hverken kan sukke eller rose.

Vi har jo vist nok ligesåden 1848 høilig trængt til et dansk Ministerium, og stod, i Mangel deraf, bestandig Fare for at tabe alt hvad der er et Folk dyrebart, men saalænge Danehæren stod i Marken mod aabenbare Fiender og slog drabelig fra sig ved hver givne Leilighed, saalænge kunde det dog til Rod ståe af med et Ministerium, som vel ikke selv vidste enten hvad det var eller hvad det vilde være, men lod alt, folgelig ogsaa Krigen, gaae, som det kunde. Nu derimod, da Danehæren er gaaet hjem, hver til sit, og hvad der ikke har lagt sig, staaer stille, nu da det skal afgjøres paa Ministrenes Skrivelser, Stuer, om Danmark skal beholde hvad Danehæren har dels forsvaret og dels tilkæmpet sig, nu maae vi nødvendig have et konservativt (vedligeholdende) Ministerium i dansk Forstand, hvis vi ikke skal miste baade alt hvad vi med Sværdet har vundet og alt hvad vi med Skjoldet har dækket: vor folkelige Selvstændighed, Frihed og Ære, og at man selv maa være dansk for at holde paa det Danske, det har især de senere Aars Erfaring saa tilstrækkelig indstærket os, at vil vi ikke troe det, da faaer vi det snart at føle.

Vil man nu spørge, hvordan et saa dansk Ministerium var at finde, da vil jeg svare, at hvis Kongen virkelig skulde være forlegen derved, da behøvede det vist ikke at staae tre Gange i Berlingske-Avisen, at de,

der vilde udgløre et saadant Ministerium, skulde melde sig jo før, jo hellere, uden at der vilde blive saamange Beilere til den Brud, der ikke blot gav et godt Levebrød, men gav Magt og lovede Ære, at der blev Hol at vælge imellem; thi hvor skulde det være mennesligt, at der mellem de mange tusinde Dannemænd, der har taget levende og tildels kraftig Deel i den danske Sag, ikke skulde i det mindste findes et Par Sneise, der nu, da Seiren er vundet, vilde have lidt Meilighed med at indhøste dens Frugter til Gavn og Glæde for dem selv og for alle gode Danemænd, nærværende og tilkommende!

Altsaa, et Sæt danske Rigsraader, som for ingen Priis, endfige for den Spotpriis, Holsten - Gottorperne og deres Belyndere byde, vilde sælge en Fodsbred af Sønder-Jylland, et Blad af gamle Danmarks Hæderskrands, en Flig af Dannebrog eller et Slag af den danske Tunge, et saadant Sæt Rigsraader lod sig sikkert ikke blot finde i Danmark, men vilde stille sig selv ved første Optraad, og hvad vovede Danmark ved at lade dem staae for Styret? Der har jo endnu slet ingen af de afgaaede Ministre eller af dem, man ellers kunde finde eller forstrive, taget den „statsvidenskabelige Examen“, som først nylig er blevet udfærdiget, og danske Ministre kan dog vel ligesaa godt som danske lade de løbende Forretninger paa Skriverstuerne besørge

paa sædvanlig Maade, og, naar Rigsdagen samles, tale eller tie, som de lystet. Har man været saa taalmodig i de forrige Ministres Tid, om hvem ingen vidste enten hvad de vilde eller hvad de gjorde, saa kunde man dog sagtens ogsaa være lidt taalmodig i de danske Ministres Tid, saalænge man saae, at de af al Magt arbejdede paa at have Rigets Ære, Frihed og Selvstændighed, om end mangen Høse, man bragde til Roske, blev liggende umalet, og saasnart det danske Ministerium havde udført sit store Ærende, som gjaldt Folkets Liv og Rigets Tilværelse, da var det jo tidsnok at overvele, om man ikke maaskee kunde være bedre tjent med et Ministerium, som, med mindre Dansthed, havde større Dyder af et andet Slags. Man har dog vist aldrig udenfor Daarelisten hørt, at naar En aabenbar laae for Døden, man da ikke vilde bruge en Læge, der var den eneste, som vilde og rimeligviis kunde redde den Dødsfyge, fordi man hverken tiltrøede ham Billie eller Evne til med det samme at helbrede endel Bortter og Rigtorne, som dog ogsaa stæmmede den Syge, men som Andre paaastod, de paa Timen kunde stille ham ved, død eller levende? eller kan Dannemænd virkelig endnu lade sig troste af Mester Bonifacius, som siger: ja, han døde rigtigtnok, men Feberen forlod ham dog!

Altsaa, den danske Konge og det danske Folk maa nødvendig under nærværende Omstændigheder ønske sig

et dansk Ministerium, om det end slet ikke havde nogen anden Dyd end den at være dansk tilbunds, de maatte snarst sig et saadant Ministerium til enhver Friid, og kunde sikkert faae det for meget bedre Riis end hvilkets somhelst andet, og vil man nu sige, det er dog umueligt, fordi hverken Hjemtysterne, Holsten, Gottorperne eller Stormagterne, især de tytte Stormagter, vilde taale det, da er det rette Svar derpaa, at siden alle Fornævnte med eller mod deres Villie har taalt Slagene ved Frederis, ved Idsted og Fredrikstad, der dog især maatte være Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne ligesaa uebhagelige som et dansk Ministerium, saa var det dog immer en Prøve værdt, om de ikke kunde bevæges til at taale det sidste, saavel som det første. Vil man forespørge sig hos dem, og især hos Hjemtysterne og Holsten-Gottorperne, da vil de jo vist nok svare: nei, paa ingen Maade, for vilde de lade sig slagte tusinde Gange som ved det fordoimte Frederis og det Helvedes Fredrikstad, men hvem uden vore Diplomater spørger heller Røven, om det kan nytte at lulle for Giesfane, eller om han vil taale det, naar man afløser den Tiende, han pleiede at tage paa Marken, eller om han haardtmaakt vil blive ved at passere, med al Ret, at man skal betro ham Nøglen til Gaasfien? Desuden, saa da det ligesaavel i Juli 1851, som i Juli 1849 og Juli 1850 gjælder for

Danmark som „at være eller ikke at være“, saa kan jo ingen Fare være saa stor, at man derfor skulde undlade at prøve det eneste muelige Rednings-Middel, og det er nu ligesaa vist et ægte dansk Ministerium, som ifjor et ægte dansk Hovedslag, og hvor man før at redde Livet, maa vinde, der kan man intet tabe ved at vove alt paa Seiren. Om det derfor var ligesaa rimeligt, som det er høist urimeligt, at et dansk Ministerium, der kun stod fast paa at beholde alt hvad dansk er, vilde paadrage os en ny Krig lige saa farlig som den forrige, saa maatte dog det samme, der bragde os til at vove den forrige, ogsaa bringe os til endnu langt stærkere at vove den følgende, thi Seiers-Haabet vilde være dobbelt velgrundet, og Seiren vilde ikke, som hidtil, blive ubenyttet.

Dog, der er vist ingen kyndig Dannemand, der for Alvor tænker, at Europas Stormagter i dette Øieblik enten vilde paaføre Danmark Krig eller billige nogen Krigs-Erklæring mod Danmark, blot fordi vi havde et dansk Ministerium, der behandlede alle indenlandske Forhold som danske, og afholdt sig paa det strengeste fra at behandle udenlandske Forhold som danske; de frygter vist heller ikke for, at Holsten-Gottorperne igjen skulde slippes løs paa Sønder-Jylland, da vi jo aabenbar, et af to, langt heller maatte holde et Dønnedags-Slag med dem engang endnu, end bestandig vjæbles med dem og tilsidst ødelægges af dem, og

endelig frygter de vist alermindst for et Oprør af Hjemstjerne enten i Sønder-Jylland eller herinde, saa naar Danne mænd tvivler om et virkelig dansk Ministeriums Muelighed, er det vist især, fordi det bæres dem for, at det kunde, som Lyfsten vil sige, neppe holde sig en Dag eller en Time, og bestemt ikke i fjorten Dage.

Na, ogsaa dette maatte jo komme an paa en Prøve, og Proven maatte jo gøres for at kunne sees, og naar der, som forudsat, fandtes Danne mænd, der turde gjøre Proven, saa turde dog vel alle de andre nok see paa det, da man, efter Ordsproget, dog er alt for ræd, naar man ei engang tør ryste. Jeg troer selv, at et ægte dansk Ministerium vilde endnu ikke blive gammelt i Danmark, men fjorten Maaneder tænker jeg dog, det nok kunde leve, og naar man betænker, at Borherre slubde Berden i sex Dage og gienløste den paa mindre end det Halve, saa lod der sig, med Hans Hjelp, som pleier at staae danske Bestræbelser bi, vel ogsaa paa fjorten Maaneder udrette saameget med og for det lille Danmark, at det kunde findes værdt at mindes i tusind Aar!

Men, tænker vist mangen en i sit lille Sind, om han end ikke siger det høit: Holsten! ja Holsten maatte dog vist et dansk Ministerium, naar det skulde udrette noget, saagodtsom opgive, og det er jo umueligt, baade for Londonner-Protokollens Skyld, og

sagens for selv den danske Konges og hele Statens og mange andres Rægt og Rettigheder, saa allensidst derfor er et dansk Ministerium i Danmark en Uærelighed.

Det nytter jo ikke her at sige, hvad jeg vilde svare, om jeg var i den danske Konges Sted, eller hvad jeg maatte svare, om jeg var i Kongeriget Danmarks Sted, da jeg høertu er eller kan være nogen af Delene, men, som hvad jeg er, som dansk Historiker og Rigsdagsmand, kan og bør jeg svare: om Holsten vilde være mere opgivet derved, at man paa det skarpeste skilte Sønderjylland derfra, og paa det noieste forbandt dette danske Hertugdømme med Kongeriget, og paa det isvrigste oplyste Danstheden der, hvor den findes, og andet vilde jo et ægte dansk Ministerium i denne Henseende ikke giøre; om Holsten derved vilde være mere opgivet end det allerede er opgivet ved at overlades til sig selv og til det tyske Forbund, det vil jeg ikke trættes med nogen om, da enhver kan see, at Forskiellen i alt Fald vilde være meget ubetydelig, men jeg vil spørge: om man virkelig kan elske Danmark og sætte det danske Rige bestandighed og det danske Folk en fri og naturlig Udvikling, og dog lade det berøse paa Holstenerne og det tyske Forbund, om det skal gaar Danmark vel eller ilde, om Riget skal bestaae eller forgaae, om Folket skal leve op eller døe ud? Jeg mener virkelig, at selv

1847 og langt tidligere maatte enhver Dannemand der til svaret det mest afgjorte Nei, og hvad da ikke 1854, da det er blevet folkeligt og alle vitterligt, at Holstenerne og det tyffe Forbund ikke vil lade det danske Rige bestaae eller den danske Tunge røre sig eller det danske Folk nævnes en Dag eller et Dieblit længer, end de haardt mødes dertil! Spørgsmaalet er aabenbar nu ikke længer, om den danske Konge helst vil have Danmark uden Holsten eller med Holsten, men om han helst vil have Danmark med Sønder- Jylland uden Holsten, eller ingen af Delene, thi som dansk Konge havde han aabenbar ingen af Delene, naar han skalde spørge Holstenerne ad hvad han maatte gjøre i Sønder-Jylland og i hele Danmark, og spørge det tyffe Forbund om, hvad han maatte gjøre med Holstenerne, saa kun, naar Kongen har Danmarks Rige til Eideren frit og heelt og holdent til at gjøre og lade veri hvad han med sit Folk finder tjenligt, først da kan det blive Spørgsmaalet, om han kan have Lyft til og være tjent med desuden at befatte sig med Holstens Anliggender, under de nærværende høist farlige og ærgerlige Omstændigheder og under de Billaar, det tyffe Forbund vilde foreskrive og Holstenerne fredelig finde sig i?

Bli man nu med alt dette sætte Londonner-Protokollen, hvorved det skal være afgjort, at Dan-

mart ligesaa vel skal udgiøre en Heelhed med Holsten
 som med Sønder-Jylland, da kan jeg til Rød for-
 faae, at vort forrige Ministerium, der selv havde be-
 draget sit til at Londonner-Protokollen kom istand eller
 havde dog selv bundet sig til den, at det Ministerium
 kunde indbilde sig, de dermed var undskyldte, naar de
 opgav hvad de selv kaldte den "danske Politikk", skiondt
 det har været mig haardt nok at vote paa den danske
 Rigsdag; men om Londonner-Protokollen ogsaa udtrykke
 andet end at det var Stormagternes Ønske, at
 Kongen af Danmark, baade i Henseende til Rigets
 Heelhed og til Arvefølgen, maatte faae sit Ønske op-
 fyldt, saa kunde dog hverken Danmark eller et nyt dansk
 Ministerium, af en Protokol, der kun udtrykker et
 Ønske, finde sig forpligtet til noget, som den danske
 Konge og det danske Folk, langt fra at kunne ønske,
 maa græne for som en ubodelig Slæde. At Preussen,
 som, hvis det behøvedes, godt vilde sørge for, at den
 danske Konge aldrig fik andet end Ulykke med og af
 Holsten, at dette samme Preussen, der af al Magt
 har protesteret mod Londonner-Protokollen, ikke des-
 mindre, naar vi fik et dansk Ministerium, vilde be-
 raabe sig paa Londonner-Protokollen, for, om uueligt,
 derved at luse os fra, hvad der ene kan giøre Danmarks
 Rige stærkt og frit, det troer jeg gierne; men har vi
 ikke vidst det før, saa maae vi jo dog have lært det

Den 1848, at vil Danmark bestaae, da maa det ikke blot forsmaae alle Preussens gode Raad, men ogsaa trodse Preussens Brede og Unaade, der da, som Liden har vist, ogsaa, Gud stoe Lov, er langt fra at være saa farlige, som vi før har ladet os indbilde.

Før Resten er det jo slet ikke Meningen, at et dansk Ministerium enten skulde eller vilde bede enten Preussen eller nogen Stormagt om at stille enten Kongen af Danmark eller det danske Rige ved hvad de har Ret til at kræve af Holsten, som blandt andet er baade Deltagelse i den sælles Gæld og det Bederlag, der kan gives for al den os paaforte Ulykke og Befrustning, men Meningen er jo kun, at Dannemænd ikke blot maae ønske men gjøre alt hvad de kan for at faae et Ministerium saa dansk, at det ikke før nogen virkelig eller indbildt Fordeel af Danmarks Sammentobbling med Holsten og det tyske Forbund, vil opoffre det mindste af det danske Riges Frihed og Sønder-Jyllands virkelige Befiddelse, med Danskhedens Herredomme deri, som nu engang er uadskillelige, og at altsaa det danske Ministerium heller gaer ind paa enhver anden mulig Overeenskomst med Holsten og det tyske Forbund, eller, om endelig saa maa være, slaes med dem paa ny, til de finder sig i Villighed.

Ja, dette, som jo da ogsaa under nærværende Minister-Krise er høiroftet udtalt baade i Adresseer til

Kongen og i alle de Stæde, der har mindste Krav paa at kaldes danske, dette er ogsaa hvad jeg her først og først mener med et dansk Ministerium, thi vel ønsker jeg Danmark et Ministerium, der elskede Danskheden saa dybt, forstod den saa godt og turde gennemføre den saa vidt, som mueligt, men det kan gjerne være at et saa dansk Ministerium vilde endnu, af en eller anden Grund, være en Umuelighed i Danmark, og Umueligheder kan man vel paa en Maade ønske, men maa aldrig forlange. Hvor vis jeg derfor end er paa, at intet Folk, altsaa ikke heller det danske, kan have Slæde, men har ene Gavn af at styres efter sit Hjerte, at behandles efter sin Eiendommelighed og at oplyses efter sit Hoveds og sit Roberemaal's Bestaffenhed, saa indseer jeg dog godt, at et Ministerium, der hverken kan eller vil gaae nær saa dybt ind herpaa, som jeg ønskede, maaffse kan være det betimeligste, naar det blot er saa dansk, at det baade vil og tør holde uroftelig fast ved Danmarks og Danskhedens Hæd og Frihed i deres Forhold til fremmede Magter og aabenbar fiendelige Kræfter, saa Dansten og Danskheden dog beholder det snevre Raaderum, de har, og den Frihed til levende Værelse inden deres egne Grændser, som de umuelig kan undvære, naar de ikke, istedenfor at høre og udvilde sig til at styrke Riget, gavn og glæde Folket, skal synke endnu

lydere og efterlade Riget spildagtigt og hjælpeløst og
Folket modfaldent og raaduldt.

Efter Berlingske-Nyisen imorges (Nr. 159) slutte
Minister-Krisen lykkeligvis saagodt som være endt ved et
nyt Ministerium, hvori Carl Moltke afløste Professor
Elausen, og skiondt det er noget, "Danstereu" man
see, for han troer det, og skiondt Minister-Krisen for
hans Wine, ved et saadant Ministerium, langtfra at
være lykkelig endt, vilde være meget uheldig forlængnet
og forværret, saa vilde der dog fra en vis Side derov
være noget vundet for den danske Sag.

For det første, saa, naar Carl Moltke virkelig
kom til at afløse Professor Elausen i Ministeriet,
da vidste vi, om ikke hvad Kloften var skaet, saa dog,
hvad den vilde slaee, hvis den kunde, thi da stod jo
Biseren tydelig paa 28de Januar 1848, og ingen nok
saa sødt slumrende Dannemand kunde da drømme om at
vi havde et dansk Ministerium, ingen nok saa gods-
troende Dannemand kunde troe andet end at vi just havde
det modsatte.

For det andet, saa, naar Carl Moltke virkelig
1851 blev Minister i Danmark, da maatte man dog
holde op med at ansee et dansk Ministerium for
umueligt i Danmark, thi hvad maatte ikke der være
mueligt, naar selv han, som var Sjælen i det Ministe-

rium, der aabenlyst i al Nag vilde oprettet et Slesvig-Holsten og sammenlobbet Danmark dermed, nu igjen kunde blive Minister? Ja, „Danstereu“ vil sige reent ud: kan virkelig Carl Moltke iaar blive Minister i Danmark, da kan „Danstereu“ ogsaa blive det, ja, da vilde han kunne have særdeles godt Haab om at blive det, om ikke iaar, saa dog adaaere, thi da saae man klarlig, at Raben var kommet til de største Urimeligheder at iværksættes for at bestemme de kortsnyede Dødelige, der dove at forlove andet end at bide deres egen Næse af!

Efter Berlings-Avisen i aftes (Nr. 161) har det staaet i Departements-Tidenden, at Grev Carl Moltke er blevet Minister, saa nu faaer man vel Troen i Hænderne; men naftet „Danstereu“ ikke, som andre Blade, kan troste sig med, at det dog vist kun er „holstenst“ Minister, Carl Moltke er blevet, saa venter jeg dog nu, som sagt, trostlig, en af Dagene at see et dansk Ministerium overraske Berden og frelse Danmark!

Bestillinge paa „Danstereu“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de tgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 26. Juli. Nr. 30.

Aabent Brev til Professor N. M. Petersen.

Kjære Herr Professor!

Det vil sagtens undre Dem at faae Brev fra mig, da jeg jo ganske nylig havde god Leilighed til at fige Dem hvad der ligger mig paa Hjerte, og det et aabent Brev oven i Kjobet, men hvorvel jeg Ingen kjender, til hvem jeg passeligere kan stile denne Skrivelse, end netop til Dem, kan det dog maaffee gjore Gavn, at Flere faae den at læse; thi hvis De, i det mindste for det Første, ikke skulde kunne paatage Dem, hvad jeg har i Sinde at bede Dem om, turde der maaffee være Andre, der baade kan og vil, og det forstaaer sig selv: det Bedste er altid det Bedste, men heller Noget end slet Intet. Fortryd da ikke paa, at jeg baade skriver til Dem og fortæller Dem en heel Deel, som De veed meget bedre end jeg!

De har selv offentlig yttret, at det seer fort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Bold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, „tractere og retractere“ som var det Latin, og paanode det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Coniunctiv osv. osv., og De kender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og hjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Begne er De vor Sprogmeester, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekendt, er Flors den eneste, der giver

nogle Prøver paa det ældre danske Striftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Strifts prøver fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi yngre Forfatteres Værker kan tildeels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Beste, som Holberg, Ewald, Bessel, Ohlenschläger, Heiberg og Jungemann har skrevet, saavel som med Adskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uoverkommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaavel som de yngre. Mon jeg vel skulde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er næt saa paavirkede af Tydskten som de yngre, eller saaledes paavirkede, at det suarere fløder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Nød, vi har med udanske Bendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvfændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et yndigt Exempel paa den Uerbødighed, som saadanne Folk kan nære for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Snesked Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at

det er galt at skrive: „der ere de“ i Stedet for: „der er dem“ da Ordet „der“ viser, at „er“ staaer upersonlig, og „er“ ligesaavel i Dansk som i Hebraisk fordrer en afhængig Boiningsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: „det er jeg“, men „det er mig“. Ja jeg, bemærkede en af Censorerne, skriver: „der ere de“. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Bisloppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fra Grammatica — vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Bold paa Sproget — underdanige, arbeide da disse gode Mænd, lig Skolemesteren i Freias Alter, paa at staae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lyktes saa ilde for mongen Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Tjenere, sig formelig Flid for at udrybde Menigmands Mundart, den de stildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men stempler Hver der bruger den, som et raat og ubannet Menneske, hvad jo Ingen gjerne vil gjælde for. Skal det Uvæsen fortsættes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Bendisyssel blandt den meest poetiske af de jydste Stammer, mødt alvorlig Modstand, er Folgerne jo uberegnelige, om det end er umuligt, at alle Folketunger kunne forstumme og

kan Spor af hvad der har levet paa dem blive tilbage i *Nolbechs Dialect-Lexicon*.

Nu veed jeg vel, at en gammel-danſk Læſebog kan umulig raade Bod paa Ulykken eller ſtandſe Obe-læggelſen, men den er dog et unndværligt Redſkab og et herligt Børge i dens Haand, ſom vil ſtille fig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi ſom Lærer ved Snekſted Seminarium læſte jeg lidt Iſlandſk med en Deel af mine Diſſiple og lidt Svensk for dem, ſamt gennemgik med dem hvad ældre Danſk der findes i Florſ Læſebog, og Følgen blev, at ikke ganſke ſaa ſit Dinene op for hvad Modersmaalet vil ſige, og lærte at forſtaa, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet ſom reent forkeerte Ord, var ægte Danſk. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og havt en ordenlig, nogenlunde fuldſtændig og morsom Læſebog, jeg kunde give mine Diſſiple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! Baade Lærere og Lærlinge trænge til en ſaadan Bog; ſaaer de den i Klar, kan de maatte gaa to, tre Klar længes efter en ſtorre og bedre; men den græb aldrig for Guld, ſom aldrig Guld aatte. For Reften er det virkelig beſynderligt, at i vore Dage, da de fleſte Skolemænd paa ingen Maade er blinde for den Dannels, der følger med at ſyſle med Sprog, har ſaa godt ſom Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der

lære Græsk og Latin, Fransk og Lybsk, at studere deres Modersmaal, eller at byde dem, der ikke kan eller bør befatte sig med fremmede Sprog, det eneste Sprogstudium, de i Sandhed behøve og bestemt kan have Gavn af. Ikke at tale om den Betsignelse, at det dumme Plageri med selvgjorte grammatikalste Regler nødvendigviis maa falde bort, naar Folk lære bedre Dansk og faaer Andet, baade gavnsigere og glædeligere, at bestille. En Deel af vore Lærere kommer rigtignok til at lære om igjen; det er det Værste ved det Hele, og vel muligt, at Lærerens Frygt for at blive nødt dertil kan være til Hinder for Bogens Indførelse i en eller anden Skole.

Altsaa beder jeg Dem, kjære Herr Profesfor, giv os en gammel-dansk Læsebog! Den behøvede ikke at være længere end til Ringo, og for Prisens Skyld var det vel bedst, at den ikke gik længere; men jeg tænker, den kunde begynde med nogle Indskrifter paa vore Runestene og derefter indeholde, ordnede efter Lidsfølgen, Udvalg af vore ældste Love, Brevskaber, Stykker af Rimkrøniken, lidt af Henrik Harpestrængs Læsebog og den ældste Bibeloversættelse, noget af Kong Eriks Krønike og Mester Mikkel's Niim, Jærtegn's Postil og Reformatorernes Skrifter, og meget Andet, som De veed at finde langt bedre end jeg, Altsammen valgt saaledes, at det baade kan gavne og mere at læse det, thi morsom

maa Bogen være før at blive brugt af Mange og brugt flittig. Som Sideslykke kunde jo indflydes enkelte Prover af svenske Forfattere, f. Ex. til Sammenligning med den danske Rimkrønike, enkelte Stykker af den svenske, ved Siden af Udvalget af Jærtegnus Postil et eller andet Stykke af et svensk Legendarium, og, i Modsetning til Breve fra Christian den Andens Tid, en Skrivelse fra Hemming Gad. Vi trænge stærkt til en saadan Læsebog, og De er vistnok enig med mig om, at ved Seminarierne og vore høiere Skoler kan den slet ikke undværes; thi hvor er vel den Lærer, der har Sproget saaledes i sin Magt, at han ikke behøver at lære bedre Dansk, og mon det ikke, efter den Maade, hvorpaa vi er blevet dannede, er langt lettere for de Allerfleste af os at lægge Mærke til det skrevne Ord end at opfange Ordet som det lyder! Det er vistnok slemt, men derfor lige sandt. Hertil kommer, at man ganske anderledes kan stifte uvidende Grammatikere og selvgjorte Sproglærde, der saa gjerne vil oplaste sig til Herrer og Lovgivere, en Bog end et Ord i Næsen; de har nu engang en særdeles Agtelse for hvad der skaer paa Prent, saa jeg troer virkelig, at en saadan Læsebog, især naar der stød paa Titelbladet: af Professor N. N. Petersen, kunde gøre dem lidt betændelige ved at udtræmme og indprente deres Biidom.

Ru veed jeg vel, at De har stor Lyft til at svare mig: Jeg har for Meget at bestille, til at jeg tør paatage mig et saadant Arbeide, gjør det selv, eller faae en Anden til at gjøre det! Hertil svares: At De har Meget at bestille, maa jeg indrømme, ligeledes indrømmer jeg, at den Gjærning, der især optager Deres Tid, er endnu vigtigere, end den, hvortil jeg opfordrer Dem, thi De gjør vist mere Gavn ved at holde Forelæsninger end ved at udgive en Læsebog; men betænk, at om Deres Tilhørere ikke ligefrem — hvad jeg snart skulde troe — behøve en saadan Læsebog, vilde de dog have stor Nytte af den, saa det Arbeide vilde visseelig betale sig. Selv om den ikke blev nær saa god, som De kunde give den, hvis De havde bedre Tid; selv om De, hvad de nødig vilde, udgav Skriftproverne alene, uden Anmærkninger, uden Ordbrug, uden Bemærkninger om Forfatterne eller Sprogets Udvikling, var dog en saadan Samling langt bedre end Intet: andet Dplog vilde bestemt følge efter, og hvem veed, om ikke de Exemplarer, der kom om i hele Landet og brugtes i de fleste lærde Stoler og Realskoler — hvad bestemt maatte skee, eller vi var ikke Danske længer — kunde have hjulpet Føll et godt Stridt fremad, endnu inden andet Dplog kunde komme. Jeg, for min Deel, er vis derpaa. De kan ikke selv nægte, at det skal holde haardt at stude Rogen i Danmark, der kan gjøre en saadan

Ojserning saa godt som De; desuden har Folk Tillid til Dem, hvad der er af stor Bigtighed for Bogens Udbredelse, og som Professor ved Universitetet maatte De bestemt kunne faae en saadan Bog frit trykt, og selgelig faae den solgt langt billigere end Andre. Det er ikke for det, at jeg ingen Lyft har til at udgive den selv; tværtimod, var jeg i Kjøbenhavn, piinte jeg rimeligviis ikke Dem, men lagde selv Haand paa Værket, i det dristige Haab, at det skulde nok gaae, med adstod godra manna, det vil sige: med Dem og Grundtvig i Baghaanden, men nu er jeg der ikke og kan ikke gjøre det, allerede af den simple Grund, at det vil holde haardt at faae de fornødne Bøger og være umuligt at faae de fornødne Haandskrifter her. Husk nu paa, at Alt hvad der er overkommeligt for Folk i Provindserne af ældre Danst er Brandts Udgave af Lucidarius og Deres af jydste Lov; thi af Nolbechs Arbejder er der snart ingen Exemplarer at faae, og kom os til Hjælp, at vi kan stryge den Stam af os, at der ikke engang i Danmark skal være en tilgjængelig Bog, hvoraf vi kan lære vort ældre Skriftsprog at kjende og følge dets Udvikling!

Skulde det imidlertid være Dem umuligt selv at opfylde min Begjæring, saa vilde jeg bede Dem tale med Udgiverne af Jærtegns Postil, Brandt og Fenger, eller med hvilket som helst andet ordenligt Mennefle, der

har Hjerte og Evne til at tjene sit Fædreland paa den
 Raade og hjælpe ham til det med Raad og Daad,
 men endelig snart; for Tiden er altid lige lang, men
 ikke altid lige nyttig, og her kan man rigtignot sige:
 der er ingen Tid at spille.

Starup, den 31te Mai 1851.

Med Høiagtselse,

L. Chr. Müller.

Ottar Blank i Norge*).

Ung Ottar han var en Bondesøn,
 I Konningens Gaard han tjente,
 Han tjente sig op til Riertes-Svend,
 Og havde dog meer i Bente.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

De kaldte ham „Blank“ i Kongens Gaard,
 De vilde ham dermed rose,
 Sortsmuttet han var, til Hove fiint
 Man laster ved grovt at rose.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

---

*) Ottar Birthing, berømt af Sigurd Jorsalfars Saga hos
 Snorro.

Rong Sigurd han drog til Jorsalheim
 Dg kom med stor Preis tilbage,
 Han havde sig badet i Jordans Flod
 Dg fandt ikke der sin Nage.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Fra Spanieland til Maglegaard,
 Til Tyri og Sidons Egne,
 Bar Kongen fra Norge Dagens Helt,
 Han glimred paa Nordens Begne.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusket, optændt paa Bjergetop,
 Det flammer i Sky og drager,
 Saa var det i tre Gang hundred Aar
 Med Vitten af Rong Haarfager.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Som Blusket tilfids slaer høit i Sky,
 Men slager saa vilbt og sluktes,
 Saa gif det med Sigurd Jorsalfar,
 Derover i Nord end fuktes.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Det var paa en hellig Pindsebadag,
 Kong Sigurd sad over Borde,
 Og alle hans Gæster saae med Gru
 De Anfigter, som han gjorde.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Han stottebe fremt til Dronning sin,
 Ei bedre til Messe-Bogen,
 Med gyldne Stave og Pladeguld,
 Som nu han tog frem af Krogen.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Han brummed: saa gaaer det op og ned
 I Spring med al Berdens Bæsen,
 De Lo gjorde før mig lykkelig,
 Er nu mig en Brand i Næsen.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Hun tænker kanskee, jeg seer det ei,
 At tiønt klæder Hornene hende,
 Og Bogen, hvad duer den vel til?
 Kanskee den er god at brænde.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Sin Dronning han under Dre smial,
 Og Bogen han smed paa Ilden,
 Dog reddet af Dttar Kiertesvend
 Den blev som en Brand af Ilden.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Ung Dttar stod frem med Bog i Haand,
 At tale sin Drot tilrette,
 Og skaaret han var for Tungebaand
 Trods nogen med Munke-Hætte.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Jeg leved den Dag, saa faldt hans Ord,
 Mig lysted igien at stue,
 Da Kongen kom hjem fra Maglegaard
 Som Solen paa Himlens Bue.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Da Glæde der var i Kongens Gaard,
 Og alt over Norges Rige,
 Af Helten Kong Sigurd Jorsalfar
 Da vidste hver Gut at sige.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Kom atter ihu den skionne Dag,
 Som skinned med Dyb og Ære!
 Gior Dronningen mild og Norge glad!
 Det, Konning! mit Raad skal være.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

„Hvem folk har spurgt om Raadet dit,
 Elendige Stodder-unge!
 Vas du dine Praase og Profit!
 Slit Fadene med din Tunge!“
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Saa bister i Hu sprang Kongen op,
 Tog Sværdet i begge Hænder,
 Og foang det vildt over Dttar Blank,
 Og skar som Bildebassen Lænder.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Ung Dttar han stod med freddigt Blik,
 Han blinked ei meer end blegned;
 Men Sværdet blev mat i Kongens Haand,
 Det slog ikke til, men segned.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Da satte sig Kongen ned saa tyft,
 Der var ei en Lyd at høre,
 Men derpaa han tog til Orde brat,
 Da fik alle Gæster Dre.
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Det gamle Ord: skue ei Hund paa Haar!
 Det maa jeg for Alvor sande,
 Hvor fuldt af Benner og Herremænd
 Der sidder om Krus og Kande.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Jeg havde saa ondt, jeg var saa ør,
 Dmtumlet af Tanker vilde,
 Og hvem gik det dog til Marv og Been
 At Kongen, han leed saa ilde?
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Stet ingen af jer, I Herremænd,
 Som Kongen gav Magt og Ære,
 I sad, som I var af Stol og Steen,
 Og kunde ham godt undvære.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

Run han, som J regned for ingen Ting,
 Mig elsked og hjalp tilrette,
 Run han var min Ven med Heltemod
 Til Livet paa Spil at sætte.
 Men Lykken hun vender sig ofte.

For Tjeneste Lat nu, Ottar Blant!
 Du finned som Lys i Borge,
 Dit Sæde dig tag ved bredden Bord
 Som ypperste Herse i Norge!
 Saa Lykken hun vender sig ofte.

Gud give, den Norske Bondestaud,
 Naar Lanterne værst er vilde,
 Maa finne i Nord som Ottar Blant
 Ved Jorsalfars Pindsegilde!
 Thi Lykken hun vender sig ofte.

Bestillingen paa „Daughteren“ modtages i alle Bog-
 lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse,
 samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kiøbenhavn
 Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
 Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. S. E. Grundtvig.

Kiøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esvendagen d. 2. August. Nr. 31.

Med Jdsted-Slaget Minde.

Hel. Dansken har Seier vundet.

Dagen er nu oprundet

Til Glædes-Sang:

Dansken har Seier vundet

For Danevang,

Mindes skal Jdsted-Slaget

I høje Nord,

Eyn fulgte Torden-Braget

I Heltespor!

Blodig var Dødning-Dansken,

Dg Seiren dyr,

Gylben er Hædersstrandsen

Af ædel Byrd:

Dansken kun sit har vundet

Med Helteglæds,

Rjærligheds Haand har bundet

Bor Hædersstrands!

Sødt kurre Fredens Duer,
 Med Oljeblad,
 Bedre os Freden huer
 End Birtingsbad;
 Dog for vor Danste Fane,
 Og Fædres Land,
 Følge vi Heltens Bane
 Til sidste Mand!

Kongen paa Danmarks Throne
 Er Fredegod,
 Bærger dog Land og Krone
 Med Heltemod;
 Derfor i „deiligst Bænge“,
 Hvor Han er fra,
 Fredegod leve længe!
 Hurra! Hurra!

Folke-Festen ved Leire.

Gaafte uventet blev jeg ved to Dannemænd mundlig indbudt til en Mindesfest ved Leire, nærmest for Seieren ifjor paa Idsted-Heide, men dog ogsaa for Grundloven fra ioversjør, og jeg blev tillige anmodet om, som en Slags Alders-Formand, at tale det første Ord ved denne Leilighed. Uagtet jeg nu ikke vidste mere om, i hvad Tone og Smag denne Fest skulde holdes, end hvad der laae i Løsenet og i min Indbyggelse, saa spædes mig dog, det burde være mig Rol, saa, uden at fritte videre, takkede jeg for Indbyggelsen og lovede at følge den. Det gjorde jeg da ogsaa igaar og angrer det ingenlunde idag, men agter at glæde mig derover baade imorgen og hvergang jeg kommer Festen ihu, thi dens Præg var ikke blot saa mildt og hjerteligt som det danske altid er, naar det hverken undertrykkes eller overiles, men den havde tillige noget frit og livligt, udvidet og kiæft ved sig, som lod os føle, at det var ikke til Stads, at en af Ungerføvendene fra Idsted-Slaget bar Dannebrog høit i Spidsen, men at paa Leire-Marken havde Diet aabnet sig til fri Udsigt fra de gamle Kampehøie over de nye Heltegierninger, og Modet hævet sig til at følge vort herlige Konge-Banner. Det Talrige i Samlingen, omtrent 8000, vel hardtad Hælvden af hvert Rion, og den levende Deltagelse ligesaavel i

Ordet som ved Boret, virkede sagtens eens paa os alle, men for Resten har hver sine Legn og Mærker, og et af mine vil jeg dog nævne, thiøndt det maaskee kan synes andre meget ubetydeligt.

Da jeg lidt tidlig forlod Festen for at komme ind med Aftentøget, blev jeg opmærksom paa en heel Rade pæne unge Bønderpiger, som saae meget glade ud og gik og smaasnakke med hinanden; det faldt mig ind at tale dem til, og uden at bryde Tøget, dreiede de sig smukt om og svarede mildt og kiækt paa alt hvad jeg spurgde dem om, som blandt andet var, hvordan Sangene hørde huet dem, og dertil svarede de, at Melodierne kunde de nok følge med, men Ordene kiendte de ikke. Det, sagde jeg dem, var slemt, men gav deres Skolemeester Skylben, og spurgde videre, om de da heller ikke kiendte den Sang „Dansten har Seier vundet“; hvortil alle svarede jo, og en af dem lagde til, og saa „Danmark, deiligst Bøng og Bønge“, og dermed havde jeg nok, thi thiøndt det ikke kunde falde mig ind at rose dem for Udstræningen af deres Sang-Rundskab, saa var jeg dog meget glad over, at jeg kunde føre saadan en lille Samtale med en Rade Bønderpiger under aaben Himmel, og at de ligesom jeg regne „Danmark, deiligst Bøng og Bønge“ og „Dansten har Seier vundet“ til den allertarveligste danske Børnelærdom, som der da neppe kunde være Spørgsmaal om.

Ja, naar man har gaaet en Menneſte - Alder paa Marken og lyttet længe forgiæves efter de gamle Toner paa de nye Tunger, da ikke blot bliver man noiſom, men da faaer man en levende Følelſe af, at det forſte Skridt fremfor alt i Danmark koſter ſaa meget, at naar det endelig er gjort, kommer nok Reſten af ſig ſelv, og det er min Erfaring, iſær efter Jdſted-Slaget, at under den farlige Kamp og endnu farligere Stilſtand med Lyſterne, er, Gud ſtee Lov! det forſte Skridt gjort af Danmarks Folk i det hele, og at de ikke vil have gjort det for intet, hvad der faldt dem ſaa koſtbart i alle Raader, det kunde jeg ogſaa godt mærke igaar, blandt andet, da jeg fortalte den tætte Stimmel, hvordan man under Kong Ro i Leire ſlog ſig til Ro, indtil Grændel Trold kaſtede Snorkføvn paa alle Kæmperne og aad dem ſaa op med Hud og med Haar!

Hvordan jeg nu ſkildte mig ved den Beſtilling at aabne den forſte ſtore Sællandske Folkefeſt, jeg har været tilſtæde ved, det maa jeg overlade til andres Bedømmelſe, men hvad jeg ved den Leilighed havde betænkt at ſige og omtrent har ſagt, vil jeg ſtrifte for „Danſterens“ Læſere.

„Danſte Mænd og Kvinder! det var mig allerede en Glæde at høre, at her ved Leire, ligesom i Sydsælland, i Fyen og paa Skamlings-Banken, ſkulde være en danſk Folkeſamling paa Julidagen med

de store Minder, og det var mig en dobbelt Glæde at bydes herud fra Kjøbenhavn til Folket i det Grønne, med den ærefulde Rettighed at tale det første Ord paa denne gode Dag, der levende minder os om, hvor kiæft, hvor hæderlig og seierrig vor danske Ungdom stred issfor under Dannebrog og plantede gamle Danmarks Fane igien paa Dannevirke, hvor den nu, med Guds Hjælp, skal staae fast og med sit „Hvidt i Rødt“ minde vore Efterkommere fra Slægt til Slægt baade om Danmarks rene og klare Sag, og om den Strøm af Hælsblod, der maatte flyde, for at den klare Sag kunde seierrig udkæmpes.

Naar jeg saaledes frit bekiender, at stiondt Leire nu kun mod Kjøbenhavn er en lille Landsby mod en stor og mægtig Stad, jeg dog gjerne drog derfra herud mellem Sællandsfarene at tale med danske Bønder om Danmarks Riges Grundlov og om det danske Folks Heltegierninger, da vil Kjøbenhavnerne sagtens sige til mig: det kommer deraf, at du er selv et Landsby-Barn og en Sællandsfar, og at hvormeget end de lærde og de pæne Folk har lært og børstet og pudset og filet og høvlet og stillet paa dig, saa stikker dog Landsby-Knolden endnu bestandig i dig, og at selv i din Maade at snakke og tale paa, som ellers nok kan gaae an, er der dog noget plæt og bondagtigt, som nødvendig maa trille og sturre i sine Folks Øren. Men see, vil

Risbønderne sigte det, da vil jeg svare: ja, det er altsammen meget rigtigt, men det er ogsaa altsammen meget godt, for det hører til min danske Børnelærdom, at Landet har Borgerne tabt, men Risbønderne, og alle saadanne store Risbønder, dem har Kræmmerne tabt, og at Landets Folk i Danmark, som andensheds, de forstaaer kun deres eget Tungemaal, saa hvem der ikke kan og vil føre Ordet, som det er i Føllemunde, de faaer at reise til Lyssland eller hvor de ellers kan finde Folk, der er dem fine nok. Desuden, saa naar man nu vil sigte det bedste, man veed og kan, om Danmarks Riges Grundlov og om Dansternes hertige Kamp og Seier i Sønder-Jylland, da maa man aabenbar helst reise ud til Leire eller et andet Sted i Landet, hvor Folk gider hørt tale rigtig godt om Danmarks Rige og dets Grundlov, som noget, der, med Guds Hjelp, skal vinde og vare, og hvor man glæder sig over, at de forfandede Høfstenere, som vilde ødelagt Danmarks Rige, fik et godt Dreffigen, om vi saa end aldrig meer skulde smage enten høfstenst Smør eller høfstenst Sild! Bilde man nemlig tale saaledes i Risbønderne, da vilde de sikkert hysse ad en, eller de vilde raabe: Gud bevar's! lad dog aldrig de fiære høfstenst Brødre og de store, høitoplyste, retfærdige Lyssere og de ædle Stormagter, høre saadan pæredanst, uhiærlig, grusom og usforanstlig Snaal! Lad det heller

gaar, som det kan, med det alt for lille Danmarks Rige, og med den alt for landsbyagtige Grundlov, og lad os helst glemme den alt for grove Konfekt, som vore Landsoldater, og især de ubarmhjertige Søllændere, gav vore kære vidblede holstenste Brødre og deres vel ogsaa vidblede, men dog høimobile og tappre, høityste Hjelpere!

See, under disse Omstændigheder maa man være glad ved at være udenfor Kiøbenhavn, naar man vil tale høit om Danmarks Riges Grundlov og de nyeste danske Heltegierninger, og det er mig dobbelt glædeligt, at der netop ved Leire findes aabne Dren for det danske Tungemaal, og findes aabne Dine for den store Skat, vi har fundet i de danske Landsby-Knoses Fædernelands-Riærlighed og Lovemod, og aabne Dine for den gode Adkomst, vi i Danmarks Riges Grundlov har faaet til al den Frihed og Ligelighed, Lovlighed, Dffentlighed og Dplysning, som det danske Følk trænger til, og som Danmarks lille, men gamle og deilige Kongerige, med Guds Hjelp, kan og skal blomstre ved til Gavn og Glæde for os alle.

Ja, det er os jo alle vitterligt, at ligesom det lille Danmark er et af de ældste Kongeriger i hele Verden, saaledes var ogsaa det lille Leire den danske Konges Sæde mange hundrede Aar førend det store Kiøbenhavn blev født, og om Kong Fredegod i Leire hedder det

fra gammel Tid, at baade holdt han saa god Fred, at naar man havde blidt Mærte i sit Guld, kunde man frit lægge det paa Landeveien, uden at nogen turde tage det, og at derhos havde han en Kværn, hvorpaa han kunde male alt hvad han vilde nævne, og malede da for det meste Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, saa det er et godt Tegn og lykkeligt Barsel for Danmarks Rige, at vi netop herude ved Leire begynder, ligesom i de gamle Leire-Kongers Dage, at samles under aaben Himmel for at rose Danmarks Riges Grundlov og Heltegierningerne af den danske Konges Landsby-Karle til Forsvar for de grønne Skove, thi hvem kan vide det, om vi saa ikke en af Dagene kan finde den Kværn igien, som, paa den danske Kong Fredegods Ord, maler Guld og grønne Skove til os alle! I Kiøbenhavn, hvor Folk er saa selvkløge og bryder dem, selv i Dyrehavstiden, kun lidt om de grønne Skove, og vil helst beholde Guldet for dem selv, om de har noget, der veed jeg nok, de vil sige: det var en god Kiøllingesnak, den; men see, det kommer af, at med al deres Klogskab forstaaer dog Kiøbenhavnerne kun daarlig det danske Tugemaal, der er fuldt af rare Signelser, som ikke enhver Løse skal løbe med, men som de, der forstaaer en halvvoerden Bise, kalder Guld værd, og tort og godt, jeg tør endogsaa sige, at Kværnen er fundet, for vi veed jo allesammen, at nu har vi igien en dansk

Ronge, som hedder Frederik, hvad netop er det samme som Fredegod, og at denne vor Ronge har gjort til sit Livsprog og daglige Mandheld: min Styrke er i Folkets Kiærlighed, og at han har givet os Danmarks Riges Grundlov, som løber ud paa det samme, og at denne Konges Karle var det, som stred og seirede saa deilig for Danmarks Rige ved Frederik, ved Jøsted og Fredrikstad, saa naar denne Kong Fredegod rigtig faaer sin Mund paa Gang, da tør jeg godt sige, da gaaer den gamle Kærn, som paa Kongens Ord maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, for naar det danske Folk har en Ronge, som de elsker og som elsker dem igien, saa han søger og finder sin Styrke i deres Kiærlighed, da er der intet Land under Solen, der har saadan en Lykke og Guds Betsignelse med sig, som det lille Danmark!

See, derfor er der ogsaa en anden Tale om den gamle Kong Fredegod i Leire, som vi godt kan og vil idag med Glæde anvende paa vor unge Kong Frederik, der er ligesaameget Ronge i Leire, som i Risenhavn, og kanstee lidt til, da hans Styrke hverken er i Risenhavns Bolde eller i Kanonerne, men i hans Folks, det danske Folks Kiærlighed.

Da nemlig den gamle Kong Fredegod i Leire var død, da siger man, at det danske Folk bar ham paa Hænderne i hele tre Mar giennem Landet, førend de

nænde at begrave ham ved Bærebø, men lad os nu høre den unge Kong Fredesgod paa Hænderne mens han lever, og ønske at han maa leve med Danmarks Riges Grundlov, med det seierlige Dannebrog og med den kongelige Rundkværn, som maler Guld og grønne Stove til alle gode Dannemænd, leve dermed ikke blot i tre Aar, men i tregange ti! Længe leve Kong Frederik den Syvende, som har sin Styrke i det danske Folks Kiærlighed!"

I hvilket Folks Kiærlighed har Kong Frederik den Syvende sin Styrke?

Skiondt Frederik den Syvende efter gammel Skik ikke blot kaldes Danmarks Konge, men ogsaa "de Gøthers og Benders", saa veed vi dog alle, at virkelig Konge er han dog kun i Danmarks Rige, og det maa da vel kaldes et tofsset Spørgsmaal, hvad det er for et "Folk", i hvis Kiærlighed Kong Frederik den Syvende søger og finder "sin Styrke", thi det maa jo nødvendig være i det Folks Kiærlighed, som er hans Kongeriges Indbyggere, altsaa det danske Folks Kiærlighed, men der er i vore Dage mange tofsede Spørgsmaal, som man ikke ret veed, om man skal svare paa

eller ikke, og maa da paa en Raade gjøre begge Dele, som den vise Kong Salomon har lært os, naar han siger: svar ikke en Daare efter hans Daarflab, at du ikke skal blive ham lig, men svar en Daare paa hans Daarflab, saa han ikke skal synes viis!

Sagen er nemlig den, som vi alle veed, at i Christian den Ottendes og somme af de forrige danske Kongers Tid regnede man ligesaavel Holsten som Slesvig med til det danske Kongerige og kaldte alle deres, saavelsom Nørre-Jyllands og Vernes Indbyggere „det danske Folk“, og lod dem alle seile under Dannebrog og brændte alle deres Skibe med eet Mærke, som „dansk Eiendom“, skiondt man godt vidste, det var ikke sandt, vidste godt, at Holstenerne og Syd-Slesvigerne enten var Tyskere eller bildte sig dog ind, de var det, og vilde ikke for nogen Priis være Danske, og spyttede ad Navnet, naar de kaldtes saa, og suøs ordenlig i den sidste Tid, hvergang de tænkte paa, at deres Skibe kaldtes „dansk Eiendom“.

Nu derimod, i Frederik den Syvendes Tid, efterat Holstenerne og Syd-Slesvigerne aabenbar har gjort Oprør og viist sig som Danmarks arrigste Fiender, ja, da de med al den fremmede Hjelp, de kunde enten kobe eller tigge, har arbejdet paa at indtage og ødelægge Danmarks Rige, og da det ene er med det danske Folk, den danske Krigshær, de

danske Penge, den danske Fædernelands-Riærlighed
 og den danske Trost, Kong Frederik den Syvende
 har forsvaret baade sit Rige og sin Krone, see, nu er
 det jo soleklart, at skal der være nogen Mening i de
 Ord, at Kongen har sin Styrke i Folkets Riærlighed, da
 maa det ene og alene være det danske Folks og kan
 umuelig tillige være enten det holstenste eller det
 slesvig-holstenste Folks Riærlighed, thi man saakke
 saa meget og saa sukkesødt, som man vil, om den store
 Riærlighed, som ogsaa det slesvig-holstenste
 Folk, skiondt det er blevet sørgelig misledt, igrunnen skal
 bære til deres Konge-Hertug paa den danske Throne,
 saa er det dog soleklart, at i dette Folks Riærlighed
 har Frederik den Syvende ikke fundet sin, men sine
 Fienders Styrke, som maatte overvindes med det
 danske Folks Styrke, naar Frederik den Syvende
 skulde beholde nogen Styrke, og beholde noget at regiere
 over, saa han med Ære kunde bære sit Kongenavn.

Ja, det er soleklart, at det slesvig-holstenste
 Folks Riærlighed har, saavidt mueligt, stødt Kong Fre-
 derik den Syvende fra Thronen, og det danske
 Folks Riærlighed har vidunderlig befæstet ham paa
 Thronen, saa de to Folks Riærlighed er, netop i
 Forhold til Kong Frederik den Syvende, saa sit
 imod hinanden, at vil han have det ene Folks Riærlighed,
 maa han nødvendig faae det andet Folks Had, saa hvis

han dog sagde, at han herefter vilde søge sin Styrke i begge disse Folks Kiærlighed, som om de var eet Folk, da kunde deri ikke være anden Mening, end at han, før at komme i et taaleligt Forhold til det Folk, i hvis Kiærlighed hans Fiender fandt deres Styrke, vilde opgive det Folks Kiærlighed, hvori han selv fandt sin Styrke, og til at udtrykke det, seer man let, der aldrig kunde vælges uheldigere Ord.

Det klinger jo vist nok meget sølsomt, fromt og kristeligt, naar man paa den danske Konges og det danske Folks Forhold til Slesvig-Holstenerne anvender Herrens Ord: elsker eders Fiender, velsigner dem som eder forbande, og giorer dem godt, som eder hade! men, uden her at tale om, hvorvidt denne evangeliske Formaning stiller sig til at være en Grundlov i Folkeketten, vil jeg kun bemærke, at hvor brændende saa end Kong Frederik den Syvende havde elsket Slesvig-Holstenerne, saa vilde han dog blevet slemt narret, hvis han havde stølet paa deres Kiærlighed til ham, saa det vilde være lige uheldigt, om han herefter vilde stole paa den, og det er lige klart, at det danske Folk, hvor brændende de saa end elskede Slesvig-Holstenerne, ligesaa lidt herefter kunde stole paa deres Gienkiærlighed, som de kunde det 1848—51.

Naar derfor Kong Frederik den Syvende siger, at han har sin Styrke i Folkets Kiærlighed, da maa

ikke blot det danske Folk, men alle, derved forstaae det Folk, hvis Kiærlighed gjorde ham stærkt nok til at bære og trodsse Slesvig-Holstenernes og hele Tysklands Had, og paa ingen umelig Maade Slesvig-Holstenerne, hvis Kiærlighed, den maatte være saa hemmelighedsfuld altomfattende, eller saa grændseløs, som den vilde, dog ingenlunde har styrket Kong Frederik den Syvende, men saaledes prøvet Styrke med ham og med det danske Folks stærke Kiærlighed til ham, at skal nogen herefter gjøre Regning paa Slesvig-Holstenernes Kiærlighed, da maa det ikke være Kongen og hans Bener, men kun hans og deres Fiender.

Herved mindes vi da ogsaa om det sande Ordsprog, at man ikke paa een Gang kan være sine Benner og deres Fienders Ven, saa at, hvordan end ellers den kristelige Formaning til Fiende-Kiærlighed skal tages og anvendes, saa laaber det sig dog slet ikke gjøre at være paa een Gang gode Benner med Danskerne og Slesvig-Holstenerne, med mindre Slesvig-Holstenerne først forligde sig med Danskerne, og det kan jo Slesvig-Holstenerne ikke uden at briste midtad, altsaa uden at slaae sig selv ihjel, saa Benfabet blev i det høieste blot den Høielse hos os Danskere, at det at døe var det eneste gode, Slesvig-Holstenerne havde gjort i hele deres Liv. Det er jo nemlig Slesvig eller Sønder-Jylland, hvorom vi paa Liv og Død

har kæmpet med Slesvig-Holstenerne, og er dets Besiddelse, som maa være Frugten af vor Seier over dem, saa at ligesom Slesvig-Holstenerne, da de tænkte at have seiret, indlemmede Slesvig i det Tyske Rige, saaledes maae Dansterne, da de virkelig har seiret, indlemme Slesvig som Sønder-Jylland i det Danske Rige, og kan umuelig giøre den allermindste Indrømmelse til Slesvig-Holstenerne, som maa antages enten at være faldet ved Frederis, Idsted og Fredrikstad, eller at være udvandrede til Nord-Amerika, og at indrømme Holstenerne hvad man nægtede Slesvig-Holstenerne, det var jo selv at skabe nye Slesvig-Holstener eller opvække dem fra de Døde, saa hvem der prøvede paa det, kunde umuelig finde sin Styrke enten heelt eller halvt i det danske Følls Kiærlighed!

Saaledes mener jeg da uigjendrivelig at have forsvaret det Ord, hvormed jeg sluttede Abnings-Talen ved Leire-Festen!

Bestillinger paa „Danstereu“ modtages i alle Bog-lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Qvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Esverdagen d. 9. August. Nr. 33.

Danmarks Priis.

Danmark, min søde,
Bellsuene Moder!
Lydt jeg priser Dig.
Stolt jeg nævner Dig
Fæderueland!

Danmark, deiligste
Bang og Bænge!
Luffet af Nord-
og Vesterhav,
Af Østersø
Og af Drefund.
(Al! havde, faasandt, vi
Et ordenligt Luffe
Hift Sønder ude!)
Ja! deilig est Du,

Du svømmende Perle
 Paa Havets Glæde;
 I de salte Strømme
 Saa frist Du flyder:
 Fris som en Havfru,
 Nys opbuktet
 Af høilige Bølger;
 Rødmende sundt
 Af den unge Dag,
 Leger hun lifligt
 I Morgensolen,
 Mens Havet er Guld,
 Og Skoven Lovsang.

Ja! Søen det er,
 Som holder dig frist,
 Og den du flyder,
 At end du bevarer
 Dit Hjertes Ungdom,
 Ældgamle Rige!

Derfor hader Du
 Alt det Færste,
 Flaue og Matte;
 Fris og yndigt,
 Kort og syndigt

Hvert Ord maa være,
 Som rigtig skal flyde
 Dig let paa Tunge
 Og gaae Dig til Hjerte.

Lad være, det falder
 Lidt broit imellem
 For franke Dren;
 Lad være, det smager
 En Lysters Gaae
 For meget ad Saltvand; —
 Men gjerne det træffer,
 Hvor det sigter,
 Og Munden staar Den
 Til Tjeneste godt,
 Som netop faaer sagt
 Sin Hjertens Mening.
 Som tilbante Klæder
 Bedst passe til Kroppen,
 Saa flutter vort gode,
 Gamle Maal
 Sig let og villigt
 Om Dannemænds Tanke.
 Vel kan det ei flyde
 Saa høit som det tykke;

Men hvo høit vil flyve,
 Falder ofte ned;
 Og tit kan man høre
 Af Bondemand's Mund
 Et Ord saa hjerteligt,
 Dybt og deiligt,
 At lede man skal
 I de tykkeste Bøger
 Om saadant et Ord,
 Men intet finde.

Danmark, mit Fødeland!
 Ikke forgjæves
 Dit Navn er Bideslet;
 Thi slet og ret,
 Just som du selv,
 Er Folket, der færdes
 Paa Dine Sletter:
 Jevnt i sin Tale,
 Det kan ei prale,
 Det kan ei flyve
 I Fjeldtopsty,
 Ei bygge og boe
 I Luft-Kasteller,
 Ei bæres og næres
 Af den tomme Luft.

Med hjemmebrygt Vi
 Af Malt og Humle
 Det slukker sin Tørst;
 Med Rugens sunde,
 Saftige Kjerne,
 Det høilig foragtede
 Sorte Grovbrød,
 Det stiller sin Hunger;
 Lidt Sunn til Brødet
 Det og nok lider,
 Foragter ei heller
 I frydeligt Samlag
 Med gæve Grander
 En Stuk af den søde,
 Liffige Mjødbril,
 Alt til Raade.
 Men om det end holder sig
 Kjont til Jorden,
 Det er dog ei Jordens
 Bundne Træl;
 Thi Aanden kan bœ
 I en Klump af Muldjord;
 Og er Marken flet,
 Saa er Spanskredsen viid,
 Og Himmelen aaben
 Til alle Sider.

Med Diet mod Himlen
 Og fast Grund for Foden
 Gaaer Dansten trostlig,
 Trods alle Jetter,
 Sin Heltegang:
 Hvor jevnt og sindigt
 Han fremad strider!
 Men immer fremad!
 Hvor Seiers-Haabet
 Ham lyser af Diet;
 Thi Balhal boer
 I hans Rjæmpebryst.
 Han kommer langsomt,
 Men kommer sikkert,
 Og tungt nedfalder
 Hans tunge Bærge;
 Thi ærlig meent
 Er hvert Slag, han slaaer
 Af Hjertens Grund
 Og med Hænder baade,
 Men anden Slags Strid
 Forstaaer han ikke.

Har vi ei feet det
 I dag og igaar?

Da onde Tidender
 Fortes herind
 Paa Sondenviden,
 Da Badstabet led:
 At Hegnet var brudt
 Af vor trolose Rabe,
 Og overfornmet
 Af Bildtyffer-Sværme
 Bar Udmarken alt. —

At! hvem skal nu frelse
 Dannemarks Rige?
 Dog ikke disse
 Badmelsklædte
 Træsto-Karle
 Med ludende Hoved
 Og Plonghæp i Haand?

Men saae Du saa siden
 De brynielædte
 Heltefarer
 Med Ild i Digt
 Og opret Gang,
 Krystende Børgen
 I barthaarde Ræve,

At stibe sig ind
 Med lystig Sang:
 „For Dannevang
 Nu ville vi døe eller feire!“
 Og det var de samme
 Badmelslæbte
 Træsto-Karle;
 Rast sloi de til Balen
 Og rensede Marten
 Og stillede sig selv
 Som et levende Gjærde
 For Dannemarks Rige.
 Og Holsternes haarde
 Pandestaller
 De maatte istykker,
 Og Holsternes Rygge
 De fik at føle,
 At Fædres Marv
 Bar gaaet i Arv.
 Men da Bore nu saae,
 At de havde Farten,
 Og knap vilde standse
 Før ved Berdens Ende,
 Saa lod de dem rende.
 Sligt lod sig ei Lyfterne
 To Gange sige,

Men vandte hver Een
 Over Stol og Steen,
 Over Smaat og Stort
 Til Rendsborgs Port.

F. P. L.

Danebørens Hjemkomst.

(Februar 1851.)

Didt i Vinters Hjerte kaaer
 Blomstersmykt vort Hjem,
 Kjerlighedens Barne
 Driver Blomster frem,
 Folkets Jubel, Danebær,
 Ved din Atterkomst
 Er den aldrig visnende
 Evighedens Blomst.

Dannebrog fra hvert et Huns
 Flagger dig imod,
 Dannekvinden kaster
 Roser for din Fod,
 Slynger om din Heltelof
 Laurens grønne Blad,
 Altid Klap af Kvinde-Haand
 Gjorde Kampen glad.

Hil dig, „tappre Landsfoldat“!
 Hele Folkets Ben,
 Som vor gamle Udmærkt
 Båndt til os igjen.
 Hå Jer, hjætte Hovedsmænd!
 Af hver Grad og Stand!
 Hil Dig baade først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

Thi i Dig er vaagnet op
 Af sin lange Døs
 Fædres Aand i Norden,
 Herlig, mageløs.
 Dybt i Hertet har den Rod,
 Derfra først den gaaer
 Ud med Kraft i Kæmpe-Arm
 „Snapper ei, men flaaer!“

Maatte snart den Munden naae,
 Naae vort Folkeraad!
 Maatte snart vor Tale
 Svare til vor Daad!
 Har Du Armens Lænker sprængt,
 Gamle Kæmpe-Aand!
 D saa spræng nu ogsaa snart
 Folkets Lungebaand!

Lad vort gamle Røbersmaal,
 Som er sygnet hen,
 Klinge klart og kraftigt
 Nu blandt os igjen;
 Lad det prøves hvad der er
 Af den ægte Malm,
 Som kan renses gennem Ild,
 Hvad kun Straa og Halm.

Lad os tænke jevnt og frit
 Paa vor egen Viis
 Uden Frygt for Lyffe
 Skolemesters Riis.
 I, som føre Ordet nu
 Iude her hos os,
 Send ham lige Luft igjen
 Al hans Lærdoms Tros!

For de sorte Skoler lad
 Os nu lyse faae,
 Som os klart kan lære
 Livet at forstaae.
 For de døde Bøger lad
 Komme ret i Gang
 Lungen, at den rører sig
 Frit i Ord og Sang.

Helt om hvad der tjener til
 Gamle Danmarks Lær
 Og om hvad vi sit fra
 Fædrene i Arv; —
 Før vi af Bøffedenhed
 Blive smaa som Muus,
 Bør vi vide, hvad vi har
 I vort eget Huus.

Da skal Markens Døds-Drot,
 Liden Bonde graa,
 Bise, han har meer end
 Røver til at slaae.
 Da skal mangt et kraftigt Ord
 Høres fra „de Smaa“,
 Danste Ord med Røb og Røer,
 Som vi kan forstaae.

Ofte i saa lavt et Huus
 Aanden drager ind,
 Høit vel Skyen flyver,
 Er kun fuld af Bind.
 Bonden er den sidste Grund,
 Hvorpaa bygges maa
 Nu vort nye danske Laarn,
 Om det fast skal staae.

At! hvor meget fattes før
 Vi kan synge „Seir!“
 Ikke blot i Marken
 Og i Telt og Leir,
 Men i Danmarks Hovedstad,
 Hvor end Lyften kjæf
 Med sin Pral og Stryden flaaer
 Danste Folk med Stræf.

Men naar engang feiret har
 Ret den danste Sag
 (Og alt Morgenrøden
 Spaaer om klaren Dag),
 Skal det mindes, hvem der slog
 Første Kæmpeslag
 Til at slaffe Dansten Seir,
 Lyften Nederlag.

Det var ei de fine og
 Høitoplyste Folk,
 Som paa Lyften slog ved
 Idsted og ved Stoll;
 Det var Bønderkarle, men
 Af den ægte Rod,
 Som for gamle Danmark der
 Dffred Liv og Blod.

Hil Dig, »tappre Landsoldat«!
 Hele Folkets Ven!
 Som for Danmarks Bænge
 Hængte Led igjen!
 Hil Jer, kække Hovedsmænd
 Af hver Grad og Stand,
 O, men hil Dig først og sidst,
 Danmarks Menigmand!

F. S. L.

Nigsdagen.

(1848.)

Træb med Krefrygt, du danske Mand,
 Ind i Kredsen af de Folkelaarne,
 Aandens Herremænd og Odelsbaarne,
 Førstegroden af det hele Land!

Folket med den stille, dybe Aand,
 Som saa taust omkring sig maatte skjæle,
 Er paa eensgang kommet ret til Mæle;
 Hvo har skaaret det for Tungebaand?

Det har hun, den evig unge Mo,
 Skælver, alle Jorderigs Tyranner!
 Thi paa "Friheds" blodigrode Banner
 Staaer med Flammeskift, at I skal døe.

Høit hun svor os til, at aldrig mere
 Skulde Folket gaae i Lebebaand,
 Folket med den dybe, stille Aand
 Kunde meget godt sig selv regiere.

Derfor træd med Trefrygt herind,
 Det er Folkets Røst, du her skal høre,
 Toner, som forlyste vil dit Øre,
 Og som qvæge kan dit danske Sind.

En Rigsdagsmand.

Jeg skal tillade mig, som Referent for den til at tage det angaaende Amendementers Stillelse fremsatte Forslag under Derverveielse nedsatte Committee, med Hensyn til den i Committeebetænkningens 2den Indstillingspunkt, 1ste Membrum, 2den Paragraph in fine af Committeeen i Forslag bragte Regel for den Orden, hvori Amendement, efter Udkastet til den for den nærværende Forsamling vedtagende Forretningsorden bør — bør...

Flere Stemmer:

Hør! Hør!

Siig, er det mit fiære danske Sprog,
 Som man ind i dette Snorliv tvinger?
 Ellers frit og kraftigt jo det klinger,
 Ikke som en stiv og kundret Bog.

Spørg den gode Mand, som Halsen bral
Midt i sine lange Perioder,
Om han lærte saadant af sin Moder,
Da han Sprogets første Toner drak?

Jeg erklærer, det var aldrig Daast,
Ei det Sprog, jeg over Alt maa elske,
Jugenting er dette Pluddervælske,
Hvorken inden- eller udenlandst.

Hør, min Ven, er dette Folkets Røst,
Gid det aldrig kommet var til Mæle!
Gid det stumt som før sig maatte skjæle
Om med Statsgields-Sorgen i sit Bryst!

O, mit Modersmaal! hvor er din Klang,
Du, som toned før saa djærvt og yndigt,
Dg i al din Simpelhed saa yndigt
Over Danmarks Sletter løb engang?

Gamle Graastieg! kom og vær min Løff!
Reis dig fra din Kampesteen paa Thinge!
Lad en kraftig Røst i Salen klinge,
Som kan vække disse gode Folk!

F. S. L.

Bestillinger paa „Daansteren“ modtages i alle Bog-
lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse,
samt hos Bogtrykker Øvist, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn.
Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa
Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Øvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 16. August. Nr. 33.

Skjaldelivet i Danmark.

HI.

Jeg tænker tilbage
Pig to Snefe Aar,
Som to Snefe Dage,
Som Dagen igaar,
Da fisted med Skjalden,
Som Ornen paa Halsen,
Paa Sletten jeg venlige Ord.

Lil Drotten for Skjalde,
Som nu tier tvær,
Et Ord jeg lod falde
Om Skjaldfabets Bærd,
Om Evigheds-Livet,
Om Anden og Blivet,
Om „Ordet“ som „Gud“ og som „Risb“!

End ikke Adgæret,
 Bar Gienfarets Ord,
 Du Hedning har været
 Med Kæmper i Nord,
 Er paa Ridder-Borgen
 I dag og imorgen
 Nu troende Christen tilbunds;

Med Tiden du skider
 Da ordenlig frem,
 Og stædes omstøder
 I Nutidens Hjem,
 For her med os andre
 Klarsiet at vandre
 Til Konstens og Vidskabens Hall!

Lidt Spaadom der klæber,
 I dag som igaar,
 Bed Skjaldenes Læber
 I Ungdommens Baar:
 Paa Baar følger Sommer,
 Og efter den kommer
 En Høst enten rig eller arm.

Jeg drog vel fra Norden
 I Pilgrim's-Færd,
 Til Karmel og Jordan,
 Og Zion især,
 Men drog over Bølge
 I Rømpernes Følge,
 Og med alle Åser ombord.

Med dem nu i Lunden,
 Paa Slette og Fjeld,
 Og med Folke-Munden,
 Udfriet fra Hel,
 Til Menneſte-Lytte
 Mig lyster at bygge
 For Kunst og for Bidſkab en Hall;

Men (aldrig opgivet)
 Den hellige Grav,
 Med Lyset og Livet,
 Som opſtod deraf,
 Som ude, ſaa hjemme
 Mig lyster at gjemme
 I Hjertets livſalige Dyb!

I Kirke, paa Tvinge,
 Med Mund og med Ten,
 Mig følge paa Binge
 De Himmelfte end,
 Fra Norden og Osten,
 De kendes paa Rosten,
 Og indbyrdes yppe ei Riv.

Til Mundhæl er blevet
 Den Sætning i Sang:
 Alt er overdrevet
 I Skjaldenes Sang,
 Og selv om min Tale
 I dybeste Dale
 Det samme er Rygtet om Land.

Som Hedning og Christen,
 Man veed ei, hvordan,
 Som Fuglen paa Kvisten
 Og Kolkethings-Mand,
 Som Taler og Skriver,
 Bestandig det bliver,
 Om ikke for høit, saa for hødt.

Saa er det med Dansten,
 Lav nok, som man veed,
 Men dog i Staalhandsten
 Saa gloende heed,
 Som alt det „Jndtændte“
 Os Lyfterne sendte
 Fra Rolding til Frederikstab!

Ad saadanne Pile,
 Som Skjalben ei naae,
 De Himmelske smile,
 Og jeg ligesaa,
 Thi alt Uoplevet,
 Skiondt uoverdrevet,
 Ahyre dog synes Godtfolk.

Hvad født er af Haanden,
 Er Haand allenskund,
 I Binket med Haanden,
 I Smilet om Mund,
 Og klarlig i Ordet
 Saavel under Bordet,
 Som hvor man det lofter i Sky!

Og Land kan ei glemme,
 Hvor lavt den er fædt,
 At høit har den hjemme,
 Og rigt er den fædt,
 Som Blomster i Enge,
 Trods alt hvad for Penge
 Man kober og sælger paa Jord.

Men skiondt overdreuet
 Det kaldes i Sang,
 Hvad talt er og frevet
 I Takten af Sang,
 Kun And det er givet
 Af Menneſte-Livet
 At gribe hvad Talem er værdt.

Alt hvad sig forandrer
 I løbende Aar,
 Hos Skjalden, som vandrer
 Med vingede Aar,
 Er Skiellet og Skisnet,
 Især paa Mandſionnet,
 Paa Daadens og Drømmenes Strædt.

Min Drom er den samme,
 Mit Dulle ogsaa,
 Med Hjr og med Flamme,
 Trods Haarene graa,
 Kun ei vil for Dromme
 Min Kraft jeg udtomme,
 Det Gierlige noies jeg med.

End er Hjrdelivet
 I deiligste Sang,
 Som det os er givet
 Med Englenes Sang,
 Mig hært, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens faureste Baar;

I Kirke, paa Tinge,
 I Hns og paa Hav,
 Vil ei jeg fremtvinge
 Det mindste deraf,
 Men kun fordi ingen
 Bed Lvangen faar Lingen,
 Men stoffes med Skyggen deraf.

Hvad gjørligt jeg kalder,
 Det prøver jeg paa;
 Trods Graahaarets Alder,
 Hvor Skyen er blaa,
 I Kiærligheds Kiæde
 At leve med Glæde,
 Skiondt Loven har sagt, du skal døe.

Saa nyde med Glæde
 Jo Livet de Smaa,
 I Kiærligheds Kiæde,
 Hvor Himlen er blaa,
 Skiondt Døds Herredømme
 Bed Dag og i Drømme
 Til Gru dem for Dine mon staae.

Vi Christne os kalde
 Gud-Faders de Smaa,
 Og som vi er Skjalde,
 Er Himmelen blaa,
 Saa leve og kvæde
 Om Livet med Glæde
 Vi maae fald med Foden i Grav.

Dg er det os givet,
 Dg gjør vi det fiønt,
 Si for Hyrdelivet
 Er Foraarets Ørønt,
 Dg Kiærligheds-Prisen
 I Alderbøms-Bifen
 Skal virke som Foraarets Søel!

Det lafter kun Daaren,
 Fordømmer kun Død,
 At ogsaa om Baaren
 Af moderligt Skjød,
 Med Korn og med Blommer
 Ugræsset opkommer,
 Dg Stræpperne stryke især.

Si seent det kun lære,
 Men læres det maa,
 Taalmodig at bære,
 Med Stjerne blaa,
 Med Duggen og Solen,
 Med Ham paa Guldstolen,
 Utal af hver Daare paa Jord.

Ja, er han vor Lærer,
 Den Bedste paa Jord,
 Hvem Himmelen ærer,
 Og Gud kalder stor,
 Vi maae dog vel noies
 Med saa at opfoies
 I Daarenes Væden som han!

Ja, har vi til Trøster
 Den Haand, som er hans,
 Til Broder og Søster
 Hans Kraft og hans Glæde,
 Vi kan og med Glæde
 Hans Fodspor betræde,
 Med ham dele Ære og Glæde!

End er Kæmpelivet,
 Med Livet i Haand,
 Som det os er givet
 Med Fædrenes Haand,
 Mig kjær, som de Dage,
 Der lagdes tilbage
 I Ungdommens kjæreste Aar;

I Kirke, paa Thinge,
 I Huus og i Hær,
 Endnu kan jeg svinge
 Det Iynende Sværd,
 Men kun dog for Freden
 Og Frihed af Sleden
 Jeg drager det nu under De.

For Freden i Leire,
 I Land og paa Hav,
 Jeg haaber at seire,
 Med Foden i Grav,
 Saa Danstien paa Sletten,
 Trods Dvergen og Jetten,
 Kan lykkes og trives i Fred.

Alt Ondt skal oprykkes
 Med Rode engang,
 Men aldrig det lykkes,
 Mens Løgn er i Bang,
 Mens Falskhedens Slange
 I Bugterne mange
 Seilivet om Verden ligger suer

Det er kun forgiøves,
 Jaar som iffor,
 At Hammeren høves
 I Haanden af Thor,
 Til „Drnen“ at knuse,
 Mens Selgerne brase,
 Og bundløs er Uhyrets Seng!

Kun grove Rimthuser,
 Som tænker, vi loi,
 Naar Davnene blusfer,
 Hvoraf ei gaaer Reg,
 Thors Hammer med Hre
 Den Visdom kan lære,
 At hans er den Stærkeres Ret.

Som Tyskerne vrede,
 Bed Frederikstad,
 Det lærde med Lebe,
 At styrte paa Rad,
 Saalunde hvert Glavind
 Der lostes med Avind
 Med Danstheden, springer itu!

Skal Dødsfab neddæmpes
 Med Falskhed i Pagt,
 Da maa den bekæmpes
 Med Gødhedens Magt,
 Med Gulthjelmen aaben,
 Med Ærligheds Baaben,
 Som trodse al Trolddommens Konst.

Jeg rider Eysmanke*)
 Ved Nat og ved Dag,
 Udæfter hver Anke
 Paa Frihedens Sag,
 Saalænge ei Haanden
 Gier Oprør mod Aanden,
 Vil frit slaae sin Herre paa Hals!

Ja, toldfri skal være
 Blandt Kæmper i Nord,
 Hvor dybt de end kiære,
 Som Lanter, saa Ord,
 Om alt hvad for Aanden
 Kun er, ei for Haanden,
 I Himmel, hos Hel og paa Jord!

---

*) Den oldnordiske Daghest Skinfare.

Kun da gjør det Faldte
 Man fredløst i Nord,
 Da, som de Spedalske,
 I Orken det boer,
 I Rennefle-Lande
 Da feirer det Sande,
 Og fredlyst er Gudhedens Magt.

Ja, Skuespil-Livet
 Fra Lokes Udgaard*)
 Kun dermed er givet
 Et dødeligt Saar,
 Og læges end Saaret,
 I Helte-Studaaret
 Sin Krone dog Ærlighed vandt!

Jeg længe har gysset
 For Friheds Misbrug,
 Til Livet og Lyset
 Jeg ret kom ihu,
 Med hele Misbrugen,
 Fra Slabelfes-Ugen
 Og indtil den yderste Dag!

Thi Han, som det kunde
 Paa Almagtens Etol,
 Af Had til det Døde
 Ei slatted sin Soel,
 Men ude og inde
 Han lader den skinne
 For Døde og Gode istæng.

---

*) Det var nemlig Skuespil-Livet i al sin Kraft og Glans,
 I hvor mødte og forgjæves drøges med hos Udgaards-
 Loke.

Thi ellers i Mørke
 Det Gode gik tabt,
 Dg da blev til Dødt
 Det Skionne vanstabt,
 Langt heller den Milde
 Da taale det vilde,
 At Lys blev som Livet misbrugt.

Med Aanden er Livet
 Dg Lysen i Løn
 Af Slaveren givet
 Til Menneftens Rion,
 I Dødt som Fuglen,
 (Skiondt tit som Ratuglen)
 Foer Livet og Lysen om Land.

Hvor Frihed ei findes
 For Dødt som for Aand,
 Aandslivet bagbindes
 Med Dødbider-Haand,
 Aandslyset udsluktes,
 Dg Skiftinger vugges
 I Mørke for Mennefte-Børn!

Derfor selv Tyranner
 Engang skal forstaae,
 Med Frihedens Banner
 De intet formaae,
 Paa Aands-Enemærket,
 Hvor Dplysnings-Bærket
 Som Solstien af Gud er frigjort!

Det lærde Tyranner
 Alt forbundt i Rom,
 Da Friheds Korsbanner
 Imøde de kom,
 De vil det at flue
 Paa Himmels Bue,
 Med Aftenrøds-Straalere til Krands.

Og atter Tyranner
 Skal lære det nu,
 Hvor Friheds Korsbanner
 End kommer ihu,
 Hvor flyvende Fane
 Paa Lovemøds Bane
 Er Dannebrog, dalet fra Sky!

I Sølland og Fyen
 Det synges skal da:
 Det stige til Skyen,
 Som daled derfra!
 Der atter sig bannet
 Om Friheds Korsbanner
 Da Aftenrøds-Straalernes Krands.

Ja, graa er jeg blevet
 Som Skjald under De,
 Som Skjald har jeg levet,
 Som Skjald vil jeg døe,
 Med Aser og Baner,
 Med korsede Daner,
 Med Nordlys og Morgenlands Soel!

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trøkt hos J. D. Quidt.

Danseren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 23. August Nr. 34.

Dans Oplysning.

V.

Læseren vil paa „Lallet“ see, at der maa have været fire Stykker om dansk Oplysning i de forrige „Dansere“, men da det er noget siden, og jeg veed med mig selv, hvor let man glemmer det ene over det andet, saa vil jeg, efterat have læst de fire Stykker igiennem paany, hvad Læseren ogsaa gierne maatte gjøre, om han vilde, prøve med et Par Ord at soelrette (de pæne Folk siger „orientere“) mig selv og ham, for at vi kan see, hvor vi er og hvor vi skal stræbe, om mueligt, at komme hen, før det bliver mørkt.

Det er jo ikke ret langt, vi i de fire Stykker er kommet, da vi bestandig har dreiet os om „Hjertet“ og „Munden“, ligesom naar man gaaer og kysfes, hvad „Læserinden“ nok veed, gjør Fremgangen baade langsom og tvivlsom, saa det synes, man kunde ligesaa godt blevet staaende stille, til man var færdig med det.

Sagen er imidlertid den, at hvor jeg end skal hen, selv til Himmerig, maa jeg altid have Hjertet og Munden med mig, naar jeg skal være i mit Es, og det samme er, om jeg ikke tager meget feil, Tilfældet med alle ægte Dannemænd og Dannekvinder, saa det maa blive Grundtrækket i den „Dauſte“ Dplysning, at deri gjør vi Ret, ligesom det er Grundtrækket i den „Tyſke“ Dplysning, at det skal vi lade være, og slet ikke bryde os om, at vort Hjerte oprører sig imod og vor Mund gaaer i Baglaas ved hvad man byder og som den rene Fornufts hjerteløse, usigelige og selv ubefrikelige og ubegribelige Dplysning om alle virkelige og alle muelige, deriblandt da ogsaa, i Forbigaaende, om alle guddommelige og menneskelige Ting.

Har jeg nemlig Ret deri, at ordenlig dauſte Folk, naar de faaer Mod til i deres Tankegang at følge deres eget Hoved, hvad Borherre aabenbar ikke har forbudt og ingen andre kan forbyde os, at da vil de, een Gang for alle, ikke vide af nogen saakaldt Dplysning, der vil knuse deres Hjerte eller stoppe deres Mund, og da allermindst vide noget af den Tyſke Dplysning, der vil knuse Hjertet med spidse Penne og stoppe Munden med tyſke Bøger, har jeg Ret heri, da maa jeg nødvendig finde, det er Hovedsagen at reise og styrke Modet hos alle Dannemænd og Dannekvinder til at være dem selv og deres Menneskelighed bekendt, og dertil

kan Vennen i en Enkeltmands Haand vel kun bidrage
 meget lidt, men skal dog bidrage sit, ved fra alle Sider
 at pege paa Menneske-Hjertet og Menneske-
 Munden, som noget, der ikke blot ved al „menneske-
 lig“ Oplysning maa tages i omhyggelig Betragtning,
 men hvoraf det ene, nemlig Menneske-Hjertet, er
 al menneskelig Oplysnings Hjemthing, hvor den skal
 bevise sin Rigtighed, og det andet, nemlig Menneske-
 Munden, er det eneste levende Redskab til al menne-
 skelig Oplysnings Meddelelse, saa den saakaldte Opy-
 lysning, der tilfidefatter eller ødelægger dette Oplysnings-
 Redskab, har dermed klarlig beviist sin Kalsthed.
 Dette er nu, hvad jeg i det foregaaende har stræbt at
 gjøre, og derhos med Flid peget paa Mennesket selv,
 som Det skaer og gaar i denne Verden, og som Det
 indvores og udvores lever, tænker og føler, taler og
 handler hos os selv, og endelig peget paa Kvindes-For-
 skjellen i Menneske-Slægten, som især viser sig deri,
 at Kvinden maa følge sit Hjerte og Munden man
 skaer ved sit Ord, naar det skal være andet med dem
 end Lant og Løgn, altsaa naar de skal vise sig som
 sande Udtryk af Menneskeligheden.

Alt dette er i grunden saa bitterligt, saa jævnt og
 indlysende, at man skulde tænke, det behøvede knap at
 siges en Gang, endfige to, men kunde dristig forud-
 sættes, og jeg forudsætter det ogsaa sædvanlig ved alt

hvad jeg taler eller skriver til menneskelig Dplysning, men jo ældre jeg bliver, des klarere seer jeg, at det er just denne menneskelige Børnelærdom, som de fleste Læsere og Tilhørere enten slet ikke har lært at kiende, eller er blevet tvivlraadige om og usikre paa, eller tænker dog, maa blive staaende i en Krog for sig selv uden Indslydelse paa den høiere Dplysning, der ikke kan begynde saa lavt og kun seent nedlade sig saa dybt, at man seer, hvordan den rimer sig med Menneſte-Hjertet, som dog er Menneſte-Livets Kildespring, og med sund Menneſte-Forstand, som er det naturlige Livslys!

Dette er nu, efter min Regning, splittergalt, og gjør, indtil videre, al sund menneskelig Dplysning umuelig, thi hvorpaa kan og skal vi prøve hvad man byder os som Dplysning om alle muelige Ting, uden vi først kiender i det mindste een virkelig Ting og seer efter, om de, der vil oplyse os om Alting, ogsaa kiender den Ting og lader den giælde for hvad den er? Da nu hvad der ligger os nærmest er nemmest at kiende, og enhver unægtelig er sig selv nærmest, ja, da vi aldrig kan lære at kiende andet tilbunds end hvad vi selv er, saa maae vi nødvendig først vide af os selv at sige, blive os selv bevidste, som de Menneſter, vi virkelig er, førend vi kan sionne, om den almindelige, altomfattende Dplysning, de tykke Mestere i

boglig Kunst, eller deres Svende og Drengs byde os, er noget bevendt eller ikke.

Vi maae derfor allerførst bestinde os paa, hvad det er, der stiller os fra de Umælende og gjør os til et ganske eget Slags Væsener, der ikke finder deres Mage paa Jorden, og derfor med Rette arbejde paa at gjøre sig Jorden underdanig og at herste over Dyrene paa Marken, over Fiskene i Havet og Fuglene i Luften, og vove, naar de udættes, selv Kampen med de frygtelige Kræfter, der aabenbare sig i Stormen, i Havet og Ilden.

Naar vi nu finde, som vi maae, at hvad der hæver os over Fæet og stiller os fra de Umælende, det er langt meer end noget andet, Rørelserne i vort Hjerte og Ordet i vor Mund, med det mageløs indertlige og deilige Forhold, som begge Dele kan stabe imellem os, som Medmennesker i det hele, og som Kollekørd, Ægtefæller, Forældre og Børn, Sybskende og gode Venner og Veninder i Særdeleshed, da gjør vi med Rette det Krav til hvad der vil gjælde for almindelig Dplysning, at denne vor virkelige Menneskelighed ei alene maa forudsættes som en afgjort Sag, men maa være den egenlige Gienstand for Dplysningen, da hvad der skal være Dplysning for os, fremfor alt maa være Dplysning om os, saa at naar Folk, som kalder sig vore Medmennesker, vil sælge

os for Oplysning, enten at vor menneskelige Bevidsthed er et Blændværk, eller at Mennesket dog, saavel som alt det Umælede, skal lade sig forklare af og vette sig efter Løse, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv-Nodsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Værke til, at de Slabninger, som byde os slegt, derved fratægge sig selv Menneskeligheden, og maatte derfor, om deres Oplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være Guder.

Nu er det imidlertid os alle bitterligt, og høist mærkbart, at den eneste Menneske-Søn, som, efter troværdige Vidnesbyrd, baade udgav sig for at være Gud igunden, og beviste det med en Række af Tegns og underlige Gjerninger, der aabenbar udfrøvede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, Jesus Christus, bevidnede ikke blot, at Menneske-Livet var et sandt Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Oplysning i de jævreste og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære Menneskets Frelse fra Døden til det ewige Liv for sit guddommelige Værende paa Jorden, herved gjorde han vor menneskelige Bevidsthed til

Midten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneske - Liv i det nærværende Dieblif, da har vi Balget imellem at troe ham, der har givet mageløse Beviser paa sin Trosværdighed, og som bygger paa vor egen menneskelige Bevidsthed, eller at troe de vise Mestere, som slet ingen Beviser kan give os paa deres guddommelige Trosværdighed, men som ved at modsigge og, saavidt mueligt, nedbryde vor menneskelige Bevidsthed, stræbe at berøve os baade det Hjerte, hvormed vi skulde troe, og det faste Ord, hvormed vi skulde bekiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede saavel Læseren som Læserinden lægge vel Mærke til, at det er ingenlunde, som man sædvanlig snakker, blot Vorherre Christus og hans Tjener, der forlanger Tro af os, thi den forlanger alle de vise eller uvise Mestere, som vil oplyse os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, skøndt de gierne, saa vidt som mueligt, tager dem iagt for at bruge det Ord, og paaستااer, at alt hvad de vil have os til at bifalde og sværge og leve og døe paa, det kan de soleklart be vise, om ikke just for os, saa dog for dem selv og for alle deres gode Venner, som har den fornødne Kundskab og Forstand og er enige med dem; thi at troe er hverten meer eller mindre end at føle sig sikker paa

Sandheden af noget, man ikke selv begriber eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de saakaldte soleklare Beviser enten for Solens Stædighed eller Bjergenes Evidens eller for Himmelsens grændseløse Løstighed, er soleklare for de vise Mestere, skøndt de er bægsmørke for os, da er det en Tro, og, hvis ikke de vise Mænd soleklart har beviist os deres Guddommelighed, en aldeles ugrundet og usvarlig Døvtro, da vi aabenbar skal lade staae ved sit Værd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at troe. Ordsproget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig troe noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan betvemme os til at troe Christus i hvad han siger om de himmelske Ting, saa skalde vi dog troe ham i hvad han siger os om de jordiske Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogte os vel for at troe dem om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser, naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kiende.

Ligesom vi derfor umuelig kan lade os astrætte, enten at Mennesket er den ypperste Slabning, vi kiender, eller at al menneskelig Oplysning skal gaae ud fra Mennesket og bestandig vende tilbage til Mennesket, og dreie sig om, hvad der kan giøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil giøre Løier midt i denne meget alvorlige Betragtning, men det er dog virkelig mit ramme Alvor, at hvor umueligt det end er at giøre nogen forfarlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre Mennesker i Verden end Mandfolk og Kvindfolk, saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste Mennesker, der ikke for nogen Priis, endfige da for Skældsord, lader os forgiøre af de tykke Herremestere til noget andet, der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte rene Fornuft-Menneske, i alle Raader til Hverken-Risønnen og til Intet-Risønnen, skal søges allevegne men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive særdig ved den evige

Død, der tilgavns skiller Sjæl og Legeme ad og befrier den rene Fornuft fra det kedsommelige Liv, der ved sin Bægt og Barme og Bevægelighed bestandig forstyrrer den i sig selv forbybende rene Intelligenses philosophiske Rolighed, formindsker den Kulde, som er den rene Klarheds Kilde, og hindrer den fri Bevægelse i det grændseløse Rum eller den rene Uendelighed, som er den eneste rette Guddommelighed.

Ja, der hør fra Arildstid været endeel Banflabninger i Verden, der forsaavidt lignede Mennesker, at de havde Ræsen mellem begge Vinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mand og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Tider, og kiendeligst i det store hoitoplyste Tyskland, er der endeel Banflabninger, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Jubildning, at de ikke blot er Mennesker, men er de eneste rette, fornuftige og oplyste Mennesker, men som dog viser sig at være indvendig subspændige Banflabninger, der vil hæve sig baade over Risns-Forskiellen mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det eensidige, indskrænkede, lidenskabelige, dyriste, sandselige, der i Hverdags-Livet hænger ved alle Mandfolk og

Kvindfolk, vil have sig over al Forliærlighed til
 Sone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydskeide
 og Benner, Føll og Stammer og Længemaal, ja, vil
 i det nærværende Dieblif have sig baade over Fortid og
 Fremtid, over Tid og Rum, over Lys og Mørke, over
 Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den
 deraf i deres Dine gruelig indskrænkede, trælbandne og
 forstyrrede mennekelige Tilværelse!

See, naar gode Dannemænd og Dannede kvinder hører
 saadan hoitværende Snak paa et Bluddervælf, som de
 knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok
 for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det
 høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en
 Stemme fra Luften sige: bedre op endau! ovenpaa
 Ruglen og kan med Laa-Spidfen paa den, om du
 vil vide, hvor høit et Menneske kan stige, og hvor
 vidt han selv herved kan gjøre sig uafhængig af
 det Jordiste og frigiore sit Menneske-Begreb fra alt det
 Lange og Trykende, fra alle Tilfældigheder og fremmede
 Tilfætninger! Det har derfor heller ingen Nød, at
 danske Mænd og Kvinder skalde føle mere Lyft til Luft-
 springet i Lanterne efter en splinterny Menneskehed, der
 slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til
 at staae paa fornævnte Kugle med Laa-Spidfen, men
 hvad derimod let kan hændes dem, især i Døvaerten, det
 er, at de, for at blive i Lignelsen, vel stynder dem

heller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae sikkert, men tager dog en stor Forundring med sig over de himmelfste eller allerhøvelvedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadserere i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændseløs Urefrygt for hvad man kaldte den rene Fornuft eller Intelligensen, saa at naar vi desuagtet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at fore eller priste dog høilig et *Skin-Liv* og *Stygge-Liv* efter Fornuften, grebet af Luften, uden Kiærlighed eller Had, uden Frygt eller Haab, uden Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft-Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skade, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig foragteligere, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og fyldigste *Menneske-Liv*, som Jesu Christi Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danstere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og

guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget slettere, noies med at være Mandfolk og Kvindfolk, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa Dannemænd og Dannede, og kun stræbe at gjøre den ædleste og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Gaver, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at hoiagte hvad vi naturlig elste og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kiærligt og virksomt Menneſte-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi skal komme til og blive ved at leve lykkelig med hinanden i vore Huse og i vort lille, heilige Fæderneland, der ret aabenbar baade kræver og lænner vor Kiærlighed, det er indlysende, og naar vi desuagtet tøve med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad Munkene har begyndt, og aandløse Præster vedligeholdt, det har de selvkløge, lustige Biismænd fuldendt, ved at forepræke os en saa dyb Foragt for vor Menneſte-Natur og for vor timelige Lykke, at vi for det meste virkelig har ladet os indbilde, at de slet ikke lod sig forlige med den høiere Anstuelſe af Livet, og maatte derfor, hvad man saa end fulgte og gjorde,

umhyggelig i Tanterne stiles derfra som noget lavt og syndigt, vi igunden slet ikke kunde være bekiendt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Havdommets Nørke kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store Helgene af de værste Djævole-Anger, og at hvad der gjorde os timelig ulykkelige maatte nødvendig gjøre os evig salige, og at aandløse Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de selvløge Bismænd, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte Natur er alt, og som hverken har noget Helvede at true, eller noget Himmerig at luffe med, at de endnu tør blive ved at bagtale Menneſte-Naturen og sparke til Menneſte-Lykken, og at ikke alle virkelige Mandfolk og Kvindfolk leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med „Frygt og Bæven“ at tilbede Natur-Randen og den rene Fornuft i dem, og bringe dem Menneſte-Naturen og Menneſte-Lykken til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste Dvertro, thi hvorledes kan dog for menneſkelige Bine og for den menneſkelige Følelse al Berdens Mathematik og Algebra, med alle de Konſiſtyller, dermed kan gøres, opveie den mindste Gnist af Menneſte-Liv og det mindste Gran af Menneſte-Lykke? hvordan kan ordenlige Mandfolk og Kvindfolk lade sig

indbilde, at det andenbar Umenneskelige er den højere Menneskelighed, at „Ja og Nei“ om eet og det samme lador sig i den rene Fornufts Verden prægtig forlige, men at desuagtet skal et Nei af den rene Fornufts Præster tilintetgjøre baade Christendommens og den menneskelige Bevidstheds Ja!

Saa derfor Dannemænd og Dannede kvinder saa dyb en Menneske-Hølelse og saa fundt et Menneske-Die, som jeg tiltroer dem, da maas de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget Hjerte og deres egne Minder meget bedre end baade de tyske Professorer og alle Hjemtyskerne, saa det bliver deres faste urokkelige Grund-Sætning, at Menneske-Livet, som det naturligt findes hos Dannede kvinder og udspringer fra hende, og som det naturligt udvikler sig i Dannemændens Levnetløb, det er det højeste Menneske-Liv i vor Deel af Verden, og at hvordan det kan blive saa lykkeligt som muligt, først her og siden hidsset, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Borherras eller paa deres egne Begæer, maa stræbe at besvare os saa jævnt og tydeligt, saa mildt og kiærligt, som det er dem muligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er omhjertede Folk, der let bliver enten modfaldne eller dulhærde, naar man vil tage os med en Tramp eller forlanger Umuligheder af os.

Jeg veed det jo nok, at baade de blinde Beiledere og selv de, der ellers aldrig bruger Bibelen eller bryder sig om Christendommen, vil sige, det er ubibelsk og uchristeligt, ja rædsom hedensk og barbarisk, at lægge saadan en Bægt paa den for-dærvede Menneſte-Natur og sætte saadan en Priis paa timelig Lykke og flygtig Glæde, men dertil vil jeg her kun svare, at er vor Menneſte-Natur fordærvet, saa er Lyfkerens og alle vore selvgjorte, storagtige Læremestres Natur det vel ikke mindre, og Forstanden vel ikke sikkrere end Kjølelsen for at være kiødelig, og at saalænge vi seer de saakaldte oplyste Christne og rene Fornuft-Bæfener følge deres Lyfter og løbe efter hvad de kalder timelig Lykke og gribe efter de allerflygtigste Glæder, da er det i det mindste ikke af dem, vi kan lære at fornægte os selv, og endelig, at skal vi fornægte os selv, som umuelig kan stee uden af Kiærlighed til noget Høiere end vi selv er, da maa vi faae en ganske anden Dplysning end deres, der med Rod vil oprykke al virkelig Kiærlighed hos os, og da maa man lære os at kiende noget Høiere, der virkelig er elst-værdigt, og det i langt høiere Grad end noget af det vi naturlig stænke vor Fortkiærlighed, kort sagt, da maa Dplysningen netop være det modsatte af den, der hidtil udraabtes for den eneste, forde Krig med det Bedste i os og bød os til Erstatning kun det Koldeste, Tommeste og Modbydeligste, vi kan tænke os. Og endelig: J, som aabenbar selv ikke troer hvad Christus har sagt om de jordiske Ting, vil J maastee lære os baade at troe og forstaae hvad han har sagt om de Himmelske?

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovt.

Danifkeren.

1851.

4. Aargang. Spørdagen d. 30. August. Nr. 35.

Til Danmarks Lysalf.

Soover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barneskædt!
Riget staaer endnu ibove,
Tungen er i Baande stædt,
Sønder-Jylland sukker end
Efter Danstems fuldtro Ven,
Hele Danmark sukker!

Faa kun veed det, hvad dem stader,
Laaget her er Livets Speil,
Hvad man sang paa vore Gader,
Alle føle dog, slog feil,
Som det lød i Skjaldefang,
Fri og frelst er Danevang
Endnu ingenlunde.

Sandt er hvad man sang og sjunger
 Om det danske Heltemod,
 Biist har vore Løve-Unger,
 Meer end brole de forstod,
 Slade-Ilden i vor Slov
 Slukket efter danske Lov
 De med Løveblodet!

Ja, det rygtes skal paa Jorden,
 Dansehærens Heltedaad
 Maatte frelst det hele Norden,
 Havde vi som Daad havt Raad,
 Men hvor Raadet farer vildt,
 Daaden synes meer end spildt,
 Bispen Laurbær-Kraandsen!

Lyfken, det er haardt at døie,
 Herster end igrunden her,
 Spytter fræk os i vort Die,
 Spotter med vor Herrefærd,
 Lyffens Fod, med Naal ved Naal,
 Træder paa vort Tungemaal,
 Tramper paa vort Hierte!

Sovor du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barneskæbt!
 Riget staaer endnu i sove,
 Tungen er i Baande stæbt!
 Hvis ei brat du vaagner op,
 Snart vil en forboven Krop
 Kvæle dig i Buggen.

Alting er i Bilderede,
 Ingen Regning holder Stif,
 Seieren paa Idsted=Hede
 Som i Søvne kun vi fik,
 Før og efter, hip som hap,
 Alle Losseraad omkaf,
 Dansken under Bordet!

Alle andre, det er Lingen,
 Benner har paa „Kvisten grøn“,
 Men den danske Sag har ingen;
 Uden, Lille! dig iløn!
 Tungen er, som Hjertet, blød,
 Rinden baade bleg og rød,
 Hænderne i Stibdet!

Baagn da op, vor Hjælperikke,
 Kom til os i Himlens Navn!
 Lad dit Gulduhr for os spille
 Midt i Kongens Ridsbinghavn!
 Lad os føle: rosenrødt
 Er det Danske, mildt og sødt,
 Elskeligst at nævne!

Sødt du smiler i din Bugge,
 Giennem klare Dienlaag
 Seer det ud paa dine Ølslugge,
 Som om du kun uglesov,
 Leged med os alle Tit,
 Bilde os kun pine lidt,
 Kiærlig overraske!

Ja, det er din gamle Bane,
 Skielmsk du var fra Hedenold,
 Spilled paa din Vølgebane
 Med vor Sorg og Glæde Vold,
 Havde dog os ei til Spot,
 Meende det igrunden godt,
 Ryste naar det klemde!

Ei du lader os i Stille,
 Det er Skjalden sifter paa,
 Men, for ret vi troer dig ikke,
 Nut er du, kan jeg forstaae,
 Tænker: lad de floge Høns
 (Jean de France Tyskersøns)
 Gøre først i Nelder!

Med var du ved Jdsted-Slaget,
 Men kun som „incognito“,
 Svøbt i Dannebrog-Flaget,
 Som en Flig af Folketro,
 Hverken det, ei heller du
 Kommet blev engang ihu,
 Rævnet i „Rapporten“.

Derfor ved Minister-Krisen
 Lav du stille som en Mur,
 Læser kun Adres-Listen,
 Ligger som en Lur paa Lur,
 Benter paa, i Riobinghavan
 Man dog mindes skal dit Navn,
 Mærke paa din Stjerne!

Ja, jeg seer, i denne Sommer
 (Juli-Maaned er forbi)
 Før du kaldes, ei du kommer,
 Der er Rim og Mening i,
 Derfor hør vort Kald! kom hid!
 Det er paa den høie Tid,
 Fanden er paa Færde!

Har jeg kun en enkelt Stemme,
 Her, som i vort Folkething,
 Hjertet dog, hvor den har hjemme,
 Slaaer i Takten triadtomkring,
 Og, trods alle kloge Dyr,
 Hvem der er af Himmelbyrd,
 Seer især paa Hjertet!

Kom ihu, at Folke-Munden
 Er hos hver en Daneskjald,
 Saa min Stemme er igrunden
 Folkets Stemme, Røst og Kald!
 Folkets Tro, om nok saa svag,
 Er dog, at den danske Sag
 Med dig staaer og falder.

Længe jo for Folkets Die
 Himlen har man revet ned,
 Om det Dybe og det Høie
 Ingen har sagt dem Væfled,
 Saa af Troen i vort Land
 Selv det mindste Solegran
 Er et stort Vidunder.

Folkets Tro i Hjerte-Krogen
 Er, at før end Himlen faldt,
 Daled til os Dannebroggen,
 Med en Rødhjelp, naar det gjaldt,
 Har lidt himmelft hos sig giemt,
 Der, om Navnet end er glemt,
 Tigner Holger-Danfke!

Smaat er det med Folkets Tro,
 Haabet er derefter,
 Men det mindste Frø kan groe,
 Naar det kun har Kræfter,
 Og det blev en afgjort Sag,
 Fremfor alt ved Jdsted-Slag,
 Kraft er her i Bunden.

Derfor af det lille Fro
 Kun et Træ opelstes,
 Til at grønnes under De,
 Trods de Bluddervælfes,
 Himlens Fugle i dets Top
 Lyser da for Folket op:
 Med faldt Himlen ikke!

Spring da ud af Dannebrog!
 Flyv, du har jo Binger, hid!
 Her ved vore Dienlaage,
 Som man pyntes op med Bid!
 Blæs ab alt hvad ei er Dansk!
 Leer det sig end nok saa spansk,
 Det paa Næsen dratter.

Giv os med din lille Binge
 Kun et Drefsigen godt,
 Saa det kan for Dret ringe
 Timelangt, men ganske smaat:
 Er I gale, Dannemænd!
 Vil I pibbes op igien
 Brat med Brænde-Relder?

Lad os vifte over Jøse
 Ret et kisligt Aandepust!
 Det er hvad den tyske Risse
 Frygter og behøver just,
 Han har gjort os Hov'det hvedt
 Saa af Angest vi har svedt
 For hans røde Hue.

Slaae saa dine Straale-Binger
 Rundt om vore Kvinders Barm!
 Kun naar Straaler dem indringer,
 Border deres Tone varm,
 Faaer, trods al den tyske Luft,
 Deres Kys den rette Duft,
 Liflig som det Danste.

Kun ved Kys af Dannedvinden
 Dannemanden vaagner mild,
 Kyster Blegghvidt-Støv af Rinden,
 Og staaer op med Mod og Ild,
 Sætter Priis paa Danevang,
 Driker Vin af Skjaldens Sang,
 Taler høit derefter!

Sovet du? hvor kan du sove,
 Danmarks Lysalf, barnegod!
 Riget staaer endnu ivove,
 Skisndt gienløst med Helteblod,
 Og paa ingen Plet af Jord
 Gior saa godt et lille Ord
 Med en Engle-Stemme.

Kom, o kom, mens Livet hænger
 End i os paa Gravens Bredd!
 Toget, om du tøver længer,
 Maa det vist i Graven med,
 Og ved Livets Flod et Siv
 Er det danske Folkeliv,
 Elskeligt paa Jorden!

Ja, et Glimt af Paradiset
 Har det danske Hjerterørt,
 Kun Ustyldigheds-Forklisset
 Gior det danske Hoved ørt,
 Thi den Fred og Fryd i Mag,
 Vi os sønker Nat og Dag,
 Findes kun i Eden!

Men naar du os mildt omsvæver,
 Danmarks Lysalf, barnegod!
 Hjertet i et Sul sig hæver,
 Som et Siv ved Livets Flod,
 Og fra Himlen drypper ned
 Aftendugg med Fryd og Fred,
 Aftendugg fra Eden!

Det forsøder al Umage,
 Dækker Brost med Blomsterflor,
 Stille Nætter, saure Dage
 Times os da flest paa Jord,
 Barme Kys og søde Smil
 Bore da som Ell og Piil
 Her i deiligst Bænge!

Rom da hid, som du var kaldet
 Af det hele Folkeraad!
 Viis, at var end Himlen faldet,
 Guld endnu er Freias Graad,
 Danmark har en himmelft Aand,
 Børnekædt i Rosenbaand,
 Deilig alle Dage!

Hør det, Danmarks Hjælperikke!
 Slaae dog op de Slugger smaa!
 See, det tegner sig kun ilde
 For vor Mart ved Volgen blaa!
 Vær dig ad, som helst du vil,
 Naar din Hjælp kun godt slaer til,
 Som en Hølger-Daunke!

Barfælgildet.

I denne Aftenstund vi her er mødt,
 Alt efter gammel Skik og Orden.
 Det lille Menneſte, som nys blev født,
 Velkommen ønske vi paa Jorden:
 Du seer dig sagtens lidt forundret om,
 Kan ei begribe ret, hvorhen du kom:
     I Moders Arm
     Du hviler varm,
 En Verdensborger er du vorden.

See! her er Huset, hvor du nu skal boe
 Din hele Verden er en Stue.
 Man holder af dig her, det kan du troe,
 Og fremfor Alle Husets Frue.

Men over Huset er den Himmel blaa,
 Med alle Nattens klare Stjerner paa,
     Som minder om
     Hvorfra du kom,
 Den skal du siden faae at stue.

Dg hvis du lover os at blive her
 Dg ei igien vil os forlade,
 Da skal du see, hvordan de høie Træer
 Til Sommer staae med grønne Blade;
 Da skal du see herud paa Bølgen blaa,
 Paa Seilerne, som gjennem Sundet gaae,
     Dg Synet af
     Det stolte Hav
 Dit Sind forfriskende skal bade.

Hvi drog du og herhid saa seent mod Juul
 Dg kom her til de mørke Dage?
 Nu er her ei saa meget som en Fugl,
 Der med sin Sang kan dig behage;
 Men bi til Sommertiden blot, som sagt,
 Naar Egnen springer ud i al sin Pragt,
     Da kommer nok
     Den hele Flok,
 Fra fjerne Lande hjem de drage.

Engang i Liden, naar du bliver stor,
 Da vil du først formaae at sande,
 At du paa hele denne vide Jord
 Traf paa det skønneste af Lande;
 Naar Lonerne, som nu dit Dre naae,
 Først eengang ret igjennem Sjælen gaae,
     Du viskelig
     Vil knytte dig
 For evig fast til disse Strande.

Og Synet af hiint hvide Fyrsteflot,
 Som kaster ned paa os sin Skygge,
 Skal minde dig om Troslab mod din Drot,
 I Ly af Hvem vi boe saa trygge.
 Høitideligt vi tage dig i Eed:
 Hvis Lybsten bryde vil vort Hegn og Led,
     Viis ham paa Bei!
     Og lad ham ei
 Bort gamle Dannevirke rykke!

J. S. L.

Frugthandlerstien.

Der har hun nu siddet fra Aar til Aar,
 I Solkin, i Regn og i Slud,
 Og Binden har bleget den Gamles Haar,
 Og Solen har brændt hendes Hud.

Der har hun nu siddet og solgt sin Frugt,
 — Ja! Ingen kan huse, hvortil længe —
 Og faaet saa moisomt med Dagene Bugt,
 For at tjene det Par Stillinges Penge!

Der har hun nu siddet paa Steentrappens Trin,
 Den gamle, alvorlige Kvinde,
 Til Tiden har præget i Stenen ind
 Et tydeligt Spor af hende.

Hver Morgen hun lister sig ud af sit Stuur,
 Naar Dagens Lys hende vækker,
 Og tager sin Plads ved den gamle Muur,
 Hvortil hendes Verden rækker.

Derude paa Beien vel Nutiden gaaer,
 Men al! af dens Higen og Færden
 Kun saare lidet den Gamle forstaaer,
 Hun er nu en Fremmed i Verden.

Hun har jo forlængst hverken Slægt eller Ven,
 Som glædeløs Alder forsøder,
 Og Diet, hvor end hun vender det hen,
 Kun fremmede Ansigter møder.

Hvi blev du tilbage, du eenlige Træ!
 Dengang de Skoven mon sælde?
 Nu staaer du paa vilde Mark uden Læ,
 Og visner og døer af Hede.

Hvorkænge skal du vel der endnu
 Paa Evigheds Tærstel vente?
 Du hier med from og hengiven Sn,
 Til Herrens Engle dig hente.

O, kom dog lidt snart, befriende Død!
 Men tag lidt varligt paa hende!
 Og læg hende blidt i Abrahams Skjød,
 Den gamle, strøb'lige Kvinde!

Og naar du da selv ei sidder der meer,
 Men Sporet i Stenen kun findes,
 Vil En dog, naar Pladsen han ledig seer,
 Den gamle Frugtstene mindes.

J. S. L.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovén.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 6. Septb. Nr. 36.

De store Kloder og de smaa Mennesker.

„Det er ikke alt godt hvad stort er“, det er et sandt Ordsprog, der vist nok ikke beviser, hvad det heller ikke siger, at alt smaat er godt, men kan og skal dog troste ikke blot vore Kollinger, men alle Danne-mænd og Dannekvinder, naar de tykke Bindmagere og deres Eftersnalkere begynder at regne op for dem, hvor-mange tusindgange tusind og titusindgange titusind og milliongang Millioner Mile den Deel af Verden, de har seet i Luften, er større end hvad enten Keiser Augu-stus kaldte hele Verden eller hvad vi Muldvarper endnu kalder saa, og dernæst, hvorlidt dog selv den luftige Deel af Verden, de kiender, er imod alt det, de ikke kiender: det „hele Universum“ det er hele det Hele, og slaaer saa en sæl Latter op over den tossebe Storagtighed og Stodder-Hovmod, det skal være af et Menneske-Barn, en lille Jordunge, at bilde sig ind, han er noget Stort, et Guds Barn, en Halvgud, Herre over

Jorden og Arving til Himlen, han, som dog er en Ubetydelighed mod det mindste nye opstillede Bjerg, ei blot i Maanen, men selv paa Jorden, mens hele Jorden, med samt sine evige Bjerge, er igien kun som et Muldoarpe-Stub mellem de utallige, tilbels uhyre Kloder, som svæve i Luften, og de allesammen kun vort Diesyns lille Deel af den grændseløse Storhed, hvori vi som Madiker og Rider maae beundre og tilbede den store Uendelighed og den ubegribelige Evighed, som man i gamle Dage har kaldt Gud og Vorherre, og som man endnu gierne kan kalde saa, naar man kan huske, at det er, ligesom vi endnu siger at Solen staaer op og gaaer ned, skiondt vi veed, at den rører sig ikke af Pletten, saa dens Dvgang og Nedgang er et vel for Menneske-Viet uundgaaeligt Blændværk, og en for Menneske-Munden uundgaaelig Løgn, men dog et Blændværk, som maa forsvinde ved den mindste kopernikanske Oplysning, og er en rædsom Overtro at antage for andet end et Blændværk, som man kan læse bag i alle de bedste Almanacker.

Vist nok er der et godt Spuds, man kan spille de Godtfolk, der er saa forstræffelig kloge paa „Himlens Løb“, at de kan see for deres Dine af Jord, at der ingen Himmel er til, og er snart bedre hjemme i Maanen end paa Jorden, der er et godt Spuds, man kan spille dem, naar man har dem ved Haanden og kan

faae dem til at snakke Danst, for saa kan man gjøre sig lidt dummere end man er og sige: nu da, det var jo loerligt nok, om alle Folk lige siden Berdens Begyndelse skulde seet saa mærkelig feil, at Solen aldrig en eneste Morgen var staaet op og aldrig en eneste Aften gaaet ned, men at det var altsammen kun Gisleri og Blændværk, hvorved de var fordømte til den grueligste Dvertro baade under og over Solen, og kunde umuelig undgaae den, førend der stod et nyt Lys op i Hølen og fordunklede Solen, og jeg maa ærlig tilstaae, at det gaaer over min Forstand; men naar det, som I siger, kan ikke være anderledes, saa faaer jeg jo at finde mig i det, og vil kun gjøre et lille Spørgsmaal om, hvordan dog den Kopernikus eller hvad han hedde, kunde faae at see, at alle andre Folk havde seet feil, og hvordan vi kan komme til at see, at han alene faae ret? om han kansee var anderledes stabt end vi, eller om han ogsaa hittede paa noget at see med, som var sikkrere end de Dine, vi har i Hovedet, eller om det kun var saadan en Aabenbaring, han sagde, han havde faaet? Jeg har jo nok hørt, at I hølærde Folk skal have seet i jere Rikkerter, baade at Kopernikus faae ret, og at der er ingen Himmel, ingen Engle o. s. v.; men Rikkerterne kan dog vel ikke see selv, og om de kunde og sagde jer, hvad de havde seet, saa kunde de jo ligesaa vel have seet feil, som alle Folk, og dersom

det er jer selv, der har seet alle de urimelige Ting igiennem Rifterne, hvad saae I da med? Var det med ligesaadanne Dine som vores, da siger I jo selv, at dem kan man ikke troe, de har allesammen seet feil ligesaa Verdens Begyndelse, og var det med anderledes Dine, hvad Sikkerhed kan I da give os for, at de er bedre at troe end vore egne Dine? Det er nemlig unægteligt, at enten maa man, hvor Talen er om at see, som alle Folk seer, der har Dine i Hovedet, troe sine egne Dine eller troe blindt, og skal vi nu troe jer blindt om hvad I ligesaa lidt som vi kan tage og føle paa med Hænderne, da maae vi i det mindste have nogen Sikkerhed for, at I ikke troer blindt paa hvad der seer eller ikke seer i Synskrebsen, for ellers blev jo her soleklart Blinde de Blindes Veiledere!

Men skiondt dette „med Dinene“ er et uskyldigt Puds, som jeg ikke sparer at spille de Høilærde, hvor jeg mødes med dem, saa nytter det dog ikke stort at skrive om, dels fordi det kan de Høilærde enten lade være at læse, eller lade være at svare paa, eller give en gal Bending, uden at Folk mærker, de er i Klemme, og dels er Folk hos os ikke meget for at gaae saa dybt ind i Fritningen, at de kommer til det store Spørgsmaal: hvad for Dine Stjernetigerne kan see med, at alle menneskelige Dine seer feil?

See, derfor vil jeg tage fat igien hvor jeg slap, om de store Kloder og de smaabitte Menneſter, der ikke maae bilde ſig ind, de har noget at betyde i den hele, ſtore Uendelighed, eller kan faae anden Deel i et evigt Liv, end den, Jorden, de træder paa, ogſaa har i det evige Verdensliv, ſom man ligesaa godt kan kalde den evige Død, da „Liv og Død“ kun er et Par toſſede Ord, de smaabitte Menneſter har hittet paa og maae ikke tænke, at hele den ſtore Uendelighed ſkal rette ſig efter. Dette er nemlig Humlen, det er Lærdommen til os alle, ſom Stjernetigerne har truffet ud af alle deres ſtore Syner i Luften, man veed ikke med hvad Vine, uden det var med dem, de ſelv ſiger, man ikke maae troe om nogen hviluſtig eller himmeſt Ting.

Denne Grundſætning, hvormed Høitryſterne og deres Efterlignere vil ſlaae os flade ſom Struktubſer alleſammen, den er det, jeg vil henſtille til alle Danne-mænds og Dannekvindens modne Dverveielſe, da den for mine, og jeg tør troe, for alle Menneſters Vine, er ſaa ſplittergal ſom mueligt, thi kan man end indbilde ſig, at det ſtore Lyſkland er med Nødvendighed baade meget klogere og meget bedre end det lille Danmark, ſaa vil man dog vel ikke paaſtaae, at en ſtor Høb Avner, blot fordi den er ſtor, ogſaa er meget bedre og mere værd end en lille Stieppe godt Korn, eller at en ſtor Røgn er troværdigere end en lille Sandhed, en ſtor

Dumbhed klogere end en lille Klogskab, en stor Dumbskab bedre end en lille Godhed, en stor Dyr mere frugtbar end en lille Kornmark!

Faaer vi os nemlig først ret befundet paa det, at i det mindste paa Jorden, som vi er nødt til at blive ved, naar vi vil gaae tilbunds i noget, der kan det Smaa være meget bedre og mere værdt end det Store, som man især føler ved at sammenligne et godt lille Barn med en stor Kiekstrig, see, da leer vi kun ad den Biisdom, at de store Kloder i Luften, som vi for Resten ikke kiender noget til, skulde være ligesaa mange Gange bedre og vigtigere end Jorden, som de er større end den, og at følgerig de store Dyr i Afrika, som kun beboes af vilde og glubende Dyr, skulde være lige saa mange Gange bedre og vigtigere, som de er større end Sælland med Mark og Skov og alle sine mennesselige Indbyggere, ja, med Kiebinghavn og Rundetaarn og Stjernetigeren og alle lærde og oplyste Mænd herinde! Man kan jo nok indbilde sig, at det er kun paa Jorden, at Værdien og Vigtigheden som oftest staaer i omvendt Forhold til Størrelsen og Vægten, men at med Solen og Maanen og alle Planeterne er det ganske anderledes, saa der retter baade Liv og Frugtbarhed, Kiærlighed og Vennskab, Bid og Forstand, sig efter Alenmaal og Lyngdens heilige Grundlov, man kan indbilde sig det, men man maa jo vide, det er kun

en Indbildning, og det en meget urimelig en, thi det kan tit være urimeligt nok, hvad man slutter fra det Bekjendte til det Ubekjendte, men det er dog Urimelighedens Urimelighed at slutte fra det Ubekjendte til det Bekjendte, og at ville rette dette efter hint. Nædend vi derfor maa tage os vel iagt for at slutte formeget fra Jorden til Sol og Maane og Stjerner, vogte os, blandt andet, for den Slutning, som de høityste Professorer dog raft har gjort, at efterfom den lille Jord har baaret saamange store Mænd og været Skuepladsen for saamange store Begivenheder, saa maa alt det, vi seer i Luften, have baaret ligesaameget større Hoveder og været Skuepladsen for ligesaameget større Begivenheder, som de selv er større i Omkreds og tungere i Vægt, da kan vi derimod aldrig tage feil i den Slutning, at dersom det var en ufravigelig Naturlov for hele den syalige Verden, at alting der skulde stattes efter den udvortes Størrelse og Tyngde, da maatte den samme Naturlov ogsaa gjælde paa Jorden, saa i Orken maatte der groe det bedste Korn og i et Land af lutter golde Steenklipper maatte de største Mænd fødes og de største Begivenheder gaae for sig, eller der maatte dog den mindste Stoen være mere værd end alle Professorernes Tanker, som hverken kan sees med de bedste Forstørrelses-Glas, eller fylder det mindste selv i den fineste haandsafte Vægt.

Naal. Om nu de tyffe Professoreer vilde drive deres verdensberømte Gbmygghed saa vidt at vide i dette sure Vble, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at vilde de ikke, saa nedrev de selv deres Paaastand om Størrelsens og Lyngdens ubetingede Fortrin, og vilde de, saa kunde vi ikke ændse, hvad de sagde om Stenen meer end hvad Stenen sagde om dem, thi dersom hele vort Menneſke-Liv og hele vor Bevidſthed intet Fortrin gav os for det Livløse, Umælende og Ubevidſte, hvad kunde man da regne enkelte af vore Tanker, Ord og Kragetæer for! Ja, hvad havde vel hele den gudbommelige Natur-Videnſkab at betyde, dersom Menneſket, som jo er det eneſte os bekendte Væſen, den Videnſkab kan findes hos, var kun ſom en Rude eller Madife mod Jordens evige Bjerge, og ſom ſlet ingen Ting, en „forſvindende Størrelſe“ mod den ſtore Uendelighed i Menneſkets egne Tanker!

Dog, her ſtaaer vi igien ved den ſoleklare Selv-Modſigelse, og kan da ikke gaae videre til den Side, uden at komme midt ind i Daarekriſten, og da jeg formoder, alle Dannemænd og Dannedvinder har ligesaa lidt Lyſt dertil, ſom jeg, ſaa haaber jeg, at herefter, naar de Sprænglærde vil oplyſe dem om hele Menneſkets, ſølgelig Menneſke-Lyſets ligesaa vel ſom Menneſke-Livets, Menneſte-Tankens og Menneſte-Orbets ligesaa vel ſom Menneſte-Hjertets og Menneſte-

Historiens Ubetydelighed mod den hele store Uendelighed, som Naturvidenskaben skal have lært os at kende, baade Dannemænd og Dannedvinder da vil bede dem spare deres Ueilighed, da de ved at tie bomstille og lade som de ikke kunde tælle til fem, langt bedre end ved de mest veltalende Skilbringer og de klogtigste Slutninger, vilde understøtte deres Jndlings-Paastrand at Mennesket er en reen Ubetydelighed midt i den store Uendelighed, og viser den latterligste Formod, ved at tænke, der paa den lille Jord kunde ske noget eller i det lille Menneske-Hjerte soles, i den lille Menneske-Hjerne og Menneske-Rund undfanges og fødes noget, der havde mindste Indflydelse paa den store Uendelighed, med dens evige, uden Selv-Bevidsthed selvgjorte Love, der i Stjerne-Skrift skal have aabenbaret, at alt skal stattes efter Maal i Alen og Mile og efter Bægt i Pund og Skippund! Det er nemlig soleklart, at om det ogsaa var himmelsk Biisdom hvad et Menneske paa Jorden ei uden klar Selv-Modsigelse kan komme til, da var den Biisdom dog ikke for Mennesker paa Jorden, saa Bedkommende gjorde bedst i enten at tie eller at reise til Raanen med den.

Himmelformen og Ordets Magt*).

Det er en gammel Tale:
 Naar Himlen falder ned,
 Gud naade da hver Svale,
 Hver Fugl, hvad saa den hebb!
 Og nemt er det at fatte,
 De maatte alle dratte
 Fra Sky, fra Halv og Kvist.

Hvor kan i Lunden syng
 Da end den lille Fugl,
 Sig glad paa Kvisten gyng,
 Med Blomsten lege Skjul,
 Da alt for længe siden
 Storhanferne med „Biden“
 Har Himlen revet ned?

Vel for usødig Trætte
 Jeg sødig dømmes vil,
 Men, med Forlov at giætte,
 Det gik naturligt til:
 Hvad end Storhanfer tænkte,
 For høit dem Himlen hængde,
 De dratted selv omkuld.

---

*) Et lille Sidespille til „Astronomien og Skriftens Autoritet“.

Bel i de Lærdes Skare,
 Særdeles hertillands,
 Staaer Skjalden samme Fare,
 Som Spurd i Tranedands,
 Dog let fra dem paa Binger
 Den mindste Fugl sig svinger,
 Til Himlen falder ned.

Og Himlen kan ei falde,
 Saalænge Ordet gaer
 Med Aand igiennem Skjalde,
 Alt som det frevet staaer;
 Thi Himlen i hver Alder
 Med Ordet staaer og falder,
 Som Aandens Bidnesbyrd.

Ufset af Verdens Døie
 Er Gimleborg guldtakt,
 Med Thronen i det Høie,
 Med Evighedens Pragt,
 Og nemt er det at nægte,
 At nogen Skrift er ægte,
 Som Aandens Pennestrog.

Et Aandepust bevæger
 Vel altid Pen og Haand
 Til sære Rune-Streger,
 Som pege tør paa Aand,
 Men er det end Guds eget,
 Gjør Pennen ligemeget,
 En Streg er kun en Streg.

Man kræver Aand af Bøger,
 Man venter Liv af Dødt,
 Man dog forgiæves søger
 Hvad ingen Sjæl har mødt,
 Trods lærde Pennes Jær,
 Det var og er og bliver
 En aandløs Aandejagt;

Men Ordet, som det lyder,
 Naar Aanden følger med,
 Det er hvad Skrift betyder:
 Guds Ord til Tid og Sted,
 Og som det er, det virker
 I Kamre og i Kirker,
 Sit eget Kraft-Beviid!

Ja; Ordet fra det Høie,
 Gienfødt i Hjertets Dyb,
 Useet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Paa Aandedrættets Binger
 Sig let til Himlen svinger
 Og hilser brat derfra.

Og hvor paa skjulte Binger
 Den Hilfen daler ned,
 Der hopper alt og springer,
 Som er af Kiærlighed,
 Der flabes efterhaanden
 Af Ordets Kraft „Livsaanden“
 Et lille Himmerig!

Useet af Verdens Die,
 Uændset af dens Kryb,
 Med Ordet fra det Høie
 Boer Gud i Hjertets Dyb,
 Med Ham er i det Lave
 Hans Himmel og Hans Have
 Som i det Høie stion!

Storhauser! I som true,
 Med eders Lys i Skjul,
 Den høie Himmelbue
 Og hver en Himlens Fugl!
 Er eders Lys ei Mørke,
 Da prøver eders Styrke
 Paa Buen, Ordet slaaer!

Mens Aanden giennem Skjalde
 Munds-Ordet giver Magt,
 Kan Himlen aldrig falde,
 Men slaaer med Jord i Pagt,
 Omhvælver alle Kropper,
 Herude som histoppe,
 Og er Guds hvilested!

Useet af Verdens Nie,
 Opsvinger sig Guds Ord,
 Og raaber fra det høie:
 Her, Himmel, Hav og Jord!
 Fra Evighed jeg kiender
 Hvad jeg med mine Hænder
 Har gjort i forbum Tid.

Mit Bærf er alle Klipper,
 De gamle og de nye,
 Paa den, som aldrig glipper,
 Staaer fast min Kirkeby,
 Mit Skib derover seiler,
 Deri sig Himlen speiler
 Med Aandens Liv og Lys!

Mit Bærf er Soel og Maane
 Og alle Himmel-Blink,
 De glimre og de daane,
 De slukkes paa mit Bink,
 Mig alle Kræfter lyde,
 Hvem kan mig da forbyde
 At gjøre hvad jeg vil!

Naar jeg det vil, jeg kommer
 Til syne høit i Sky,
 Som alles Drot og Dommer,
 Min Verden at fornye;
 Da faaer I det at mærke,
 I Store og I Stærke:
 Jeg er Naturens Lov!

Er nu da alle døde,
 I Norden, som i Ost,
 Hvis Tunger kunde gløde
 Af Lynet i min Røst,
 Med Konsten, tidlig øvet,
 Jeg skaber nye af Støvet,
 Trods hele Verdens Rei.

Jeg flaber Ordet Lunger,
 Jeg skænker Støvet Aand,
 Jeg vækker Sjæle-Hunger,
 Jeg løser Trylle-Baad,
 Bed Hjerter at omflabe,
 Jeg viser i det Lave
 Just Høiden af Guds Konst!

See, derfor Fuglen gynger
 Saa rolig paa sin Kvist,
 Det Ord, som alt forpynger,
 Har Livet først og sidst,
 Dg Lys deraf udspringer,
 Som slaaer med Straale-Binger,
 Til Mørket er ei meer!

Dg derfor synger Fuglen
 Sin glade Aftensang,
 Slaaer Kors for Verdens-Kuglen,
 Dg nynner smaat i Bang:
 Lad falde Himlens Telte!
 Lad Elementer smelte!
 Guds Ord er Aand og Liv!

Saa far paa dine Binger,
 Livsalige Guds Ord,
 Mens Aande-Harpen klinger,
 Til Himmels og til Jord!
 Forklar den gamle Stige
 Fra Jord til Himmerige
 For Engle og for Etøv!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esverdagen d. 13. Septb. Nr. 37.

Bættevarslet i Danmark.

Da jeg i Sommer var i Fyen, besøgte jeg ogsaa dennegang en herlig hjertelig Mand, der er Skovfoged, og gif da, som jeg pleiede, ud med ham i Skoven, og kom atter, ligesom ved vore forrige Samtaler, ind paa Talen om det vidunderlige og gribende i Naturen. Som vi nu kom til en stor Granlund, sagde han: „Da skal jeg saamænd fortælle Dem en underlig Tildragelse, som jeg netop paa dette Sted har været Vidne til, og hvortil jeg aldrig har seet Mage, hverken før eller siden, saa gammel jeg er. Det var i Efteraaret førend Krigen brød ud, da saae jeg en Aften deroppe fra vort Huus mange hundrede, ja mange tusinde smaa Fugle, der er her i Skovene, baade Vogsinker, Rødkjæller, Stillsiber og Gnukspurve, komme flyvende i store Flokke fra alle Skovene her rundt omkring i Nabolaget. Allesammen fløi de herhen imod Granstoven, og ligesom de mødtes, streg de, saa man ikke kunde høre Drenlyd, og de fløi

saa tæt imellem hinanden, at man hverken kunde see
 Soel eller Maane igjennem dem. Lidt efter kastede hele
 Hæren sig ned over Skaderne, og de blev heelt sorte,
 saa tæt sad de; men det varede ikke længe, saa fløi de
 op igjen og spredte sig i mangfoldige Flokke til alle
 Sider. *Saa kunde De blot have seet, hvordan de*
Smaa kunde lige saa grangivelig bære sig ad, ligesom
man kunde see Soldater gjøre Manøvre paa en Gælleed.
 Rogle fløi i lange Rækker og svingede saa igjen i Contra-
 march tilbage, Andre fløi i smaa Flokke alt hvad de
 kunde, der langt ud over Skoven, og Andre igjen fulgte
 efter dem i store Sværme. Ja, De vilde have forundret
 Dem, naar De havde seet det, hvor underligt de var
 sig ad, tet ligesom det kunde været Mennesker! Da de
 saa havde fløiet vidt omkring, og vi tænkte de var borte,
 saa kom de medet farende igjen fra alle Rækker lige ogs
 paa Grønfloden og indtræde sammen i en Sky, og strøg
 ligesom dengang, de allerførst mødtes. Saadan blev de
 saa ved flere Gange den Dag; men hver Aften i de
 næste fjorten Dage kom de igjen, ligt paa det samme
 Sted, og vi vidste lige saa bestemt hvornaar de kom,
 og det slog ikke feil en eneste Gang. Der var Mange,
 der kom herhen for at see det Syn, og Alle saa undrede
 de sig derover og havde aldrig seet Mage. Jeg har
 itt og mange Gange talt med min Kone om, at det
 dog var ligesom et Barfel om Krigen, der saa begyndte

det næste Foraar; men vist er det, at de tre Aar, Krigen varede, som Fuglehæren igjen hvert Foraar, men aldrig rigtig nok saa stor som dengang vi første Gang saae dem før Krigen brød ud, og iaar har der saamænd ikke været en eneste Flok." — Saadan lød hans jævne Fortælling; men den greb mig vidunderligt, og hvergang jeg endnu tænker derpaa, vaagner den samme underlige Følelse hos mig, og hvad jeg saaledes har følt har jeg søgt at skildre her.

Det var i Eftersøst, da Freden hviled
 Med Balmusødme over Dannevang,
 Skjøndt venligt den fra Sø og Bange smilede,
 Dog dybe Søl i Aftentuftens Klang. —
 Det var Blitstille kun før Stormens Komme,
 Og før man åbned det, var Freden omme.

Dybt i Sydvest alt Uveirsskyen træd,
 Som skulde drage over Land og Sø,
 Forblændet Diet kun mod Solen stued,
 Der straalende neddaled under D,
 Og træt det lukked sig paa danske Sletter,
 — Dog over Landet vaaged Danmarks Bætter. —

Thi overalt paa Hede og i Lunde,
 Hvor Fuglesangen toner sødt i Gry,
 Ja overalt ved Belte og ved Sunde,
 Hvor Binger smaa sig hæve høit mod Sky,
 Der vaage i de lyse Sommernætter
 For Danmarks Lykkestjerne gode Bætter.

Og medens end fra Danmarks Hjerter bæver
 Fuldbdybe Toner over Land og Folk,
 Saalænge Danmarks Aand mod Himlen svæver,
 Saalænge Tungen her er Hjertets Tolk;
 Da har vi Benner smaa i Lyng, paa Kviste,
 Lysalfer, som os værges til det Sidste!

Paa Dvins D bag Høi alt Solen daled,
 Og hvor den sank, stod Himlen rundt i Glød,
 Dens Straaler paa Skovfrandsen faldt og malede
 Høsttronerne med gyldne Purpurrød;
 Men hvad ei Andre åbnede, Skjalden gjætter, —
 Den tænkte Baunen høit for Danmarks Bætter! —

Thi see! rundt om fra Skov Smaafugle hæve
 I tallos Stare sig mod Himlens Blaa,
 Med sølsom Larm de Fuglestofte svæve,
 Alt som naar Bølgerne mod Stranden flaae,
 Fuldfært et Under da man stue kunde,
 Som aldrig før var seet i Danmarks Lunde.

De fløi fra Nord, fra Syd, fra Vest og Øst,
 Indtil de mødtes over Granetop,
 Og hundredtusind spæde Fuglerøster
 I eet fortviolet Kampstrig da gik op.
 De sammen slog, som naar sig Bølgen bryder
 Mod Klippens Kant, og Havets Afgrund syder.

Da blev med Eet det stille over Skoven,
 Den fortned under tusind Binger smaa;
 Men snart de atter hæved sig modoven,
 Alt som paa Havet tusind Bølger gaae,
 De atter fløi mod Øst, mod Syd og Norden,
 Som naar paa Balen stilles Slagets Orden.

I lange Rækker Rytterflokken svinger,
 Her vælter sig i Mæsse Fodfolk frem,
 Hift ile Blinkerne paa lette Binger,
 Og langsomt følge Skarer efter dem;
 — Nu atter sammen de i Luften støde,
 Og stærkere de vilde Toner løde. —

Hver Aften samlede sig Fuglestaren
 Og varsled sælsomt Kamp i Dannevang;
 Men end i Danmark ahned man ei Faren,
 Forgjæves løb en enkelt Barselsang,
 Og Fuglevarslet i de danske Stove
 Blev uden Spor, som Rjølens Gang paa Bove.

Ru syng atter Fugle sødt i Lunden,
 Hvor Reden hænger i den grønne Sal,
 Ru varslér eensom kun i Midnatsstunden
 Med Beemodstriller liden Rattergal,
 Ru hvirvler Lærten sig med Toner søde
 I Bang, paa Hede, høit imod Dagrøde.

D agter dog de Fugle smaa ei ringe!
 D lytter dog til deres Barselsfang!
 Fraoven viskelig de Budskab bringe,
 Saalænge Hjerter slaae i „heiligt Bang“;
 Saalænge Skjalde røre Harpens Strænge,
 Skal Bættestkaren vogte Danmarks Enge!

Chr. Pedersen.

Danst Oplysning.

VI.

„De forliges som Hunde og Ratter“, det er et gammelt danst Mundhævd om dem, der rives og slaes, det bedste, de kan, især naar de, som Mand og Kone, er i Huis sammen og maatte giøre eet, naar det skulde gaae godt, og det Mundhævd passer, som det var gjort til det samme, paa Danskere og Tyskere, naar de

Kal. være sammen for at gjøre eet, som de jo skal naar man vil have dem til at udgjøre en saakaldt "Deelsstat" og fremme opererens i et saakaldt Folkeraad, og da Tyskerne nu snart i tusind Aar til daglig Brug har kaldt os Hunde, saa kan vi godt forstaae at kalde dem Katte, om end ikke "Katter" naar et af de gamle klassiske Navne, de seldn brønter med.

Der er imidlertid somme Ting, der endnu mindre kan forlignes end "Hunde og Katte", som dog, naar de som Hvalpe og Kullinger stifter tidlig Betændelse, laataale hinanden, og, skøndt ingen af os kan faae Hingre paa dem, maa de dog regnes til de meget virkelige Ting, da de virker hvert Dieblis, og er de ene, vi kan mærke, virker noget Stort, som man er nødt til at ændse, og disse uforligelige Ting er, som vi i grunden alle veed, ingensunde, skøndt Tyskerne hader paa det "Sjæl og Legem", der, naar de hege er friste, aabenbar forlignes som det allerhæderligste Hæstepar, men det er Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falskhed.

See, Tyskerne, det vil da her fornemmelig sige: de tytte Professorer og saakaldte rette Videnskabs-Mænd, de har jo rigtignok arbeidet svært paa at faae gjort ligesom tre Par Hæstefolk ud af disse uforligelige Nedsættninger, og har holdt mange rarende Taler til dem om smukt at forlignes og holde Fred, da det kun

er Enighed, der gjør stærk, og kun Riærlighed, der er Lovens Kyske, men det var kun den Sidste af de Sex, der, med Skielmen bag Øret, udbrød: ja, der staaer jo skrevet: salige de Fredsommelige, de skal arve Jorden, og stiondt hverken jeg eller nogen, hvor gierne vi end vil, kan have Fred længer end Naboen vil, saa er dog den „rene Billie“, trods alle Umueligheder, Guld værd, og jeg maa høilig prise eders overordenlig dydige, moraliske og humane Bestræbelser for at forlige selv det Uforligelige og i et overvættets rørende Dieblisk selv tilintetgjøre evige Fiendskaber. Ellers har de gamle Kæmper slet intet villet høre om Forlig eller selv om et Dieblisks Stilstand, og en af dem, her den femte i Optællingen, svarer tværtimod de tykke Fredsmæglere temmelig drøit saalunde: gaaer I selv hjem og forliges, I Slabhalfe! I har jo ikke andet at trættes om end „Reiserens Skiæg“, og lad os, som fra Verdens Begyndelse har kæmpet om alt hvad nævnes kan i Himlen og paa Jorden, blive ved, som vi har begyndt, til Verdens Ende, saa det kan sees baade af Guder og Menneſter, hvad der er bedst: Lys eller Mørke, hvad der er stærkest: Liv eller Død, og hvad der varer længst: jeg eller den bandsatte Midgaards-Drm, jeg har at drages med!

See, hvem der nu holder med Tyfkerne, de bryder dem rigtignok ikke om, hvad der er slett fra Verdens Begyndelse eller hvad der maa see til Verdens

Ende, før de sætter sig paa den høie Hest, paa den tykke Pegasus, der hæver sig ikke blot over hele Verden, men ligesom den tykke Pralhals, der løftede sig selv i Haartoppen, hæver den tykke Pegasus sig over sig selv med, op til en anden Verden i den store Uendelighed, hvor der hverken er Lys eller Mørke, hverken Liv eller Død, hverken Ærlighed eller Falskhed, men kun den rene, guddommelige, kun af Lyflere erkjendte, altsaa igrunder ægte tykke Fornuft, med en evig Verden derefter, udsprunget af dens hvidløse Dyb og ubegribelige Hylde, hvor den tykke og guddommelige Grund-Ægthed med Nødvendighed følger af Eenheden, i evig Traværelse af alt det, som har gjort Splid, og som efter den tykke Fornufts Aabenbaring er alt det Grove, Legemlige, Sandfælige, Hjertelige, Mundlige, der umulig kunde forliges, før det opløstes i sit Intet som det sælles evige Moderflod!

De, som derimod holder med Danskerne, og til dem hører jeg selv, uroest, vi siger: Pøkker i Bold med alt det "Hverken", som de tykke Professorer er Mestere i at være! vi vil meget hellere gaae med vort hjemmegjorte trefkastede Lvi, see ved de Lys, som nu brænder, fryde os ved Livet, saalænge vi kan, og stole paa, at Ærlighed varer længst.

Men hvem af jer har nu Ret? det er det store Spørgsmaal, siger en bekendt Skikkelse, der kalder

fig den rene Upartisthed og Redfærdighed, aldeles ligegyldig ved alle Partiers, Nationaliteters, Sprokkers og Ideers eensidige Retvænger og Paaskænde, men som gjør dog selv den ikke saa lille æensidige Paaskænd at være den sande, uadødelige Jæns eller Jupiter, som holder Bøgtstaaen i sikker Haand, lægger sig selv med den strange, klare Ret i den ene Skaal, og siger Trods til Himmel og Jord med alle Guden og Gudinder, om de, ved at lægge sig i den anden Skaal, kan være ham op!

Se, det er jo vist nok en farlig Sag at prøve paa, for hvem kan opveie den, der selv staaer i Bøgtstaaen og holder den dog upartist iværet og har Retten for sig selv, saa ingen saar Ret uden et have paa sin Side hvad der ikke vil være paa nogen af Siderne, ligesaa lidt paa Lysets, som paa Mørkets, ligesaa lidt paa Livets, som paa Dødens, ligesaa lidt paa Ærlighedens, som paa Falskhedens, og endelig hverken paa Sandhedens eller paa Kiærlighedens Side!

Men til al Lykke er det ingen farlig Sag at lee ad en saadan rene Upartisthed, med samt dens ufeilbare Bøgtstaaal og alle dens olympiske eller malebariske, bibelske eller koraniske, Titler, da, hvis den grændseløse Upartisthed svarer til sit Navn, man jo umuelig kan faae den imod sig, til hvilken Side, man saa end vender sig, og hvis den ikke svarer til sit Navn, men gjør Parti mod os stakkels Danskere, da

er den jo endenbar falsk og bruger falsk Bægt, som vi allerede for *Herlighedens* Skyld paa ingen Maade kan befatte os med.

Meningen er nemlig her den, at alt det „*Grændseløse*“, den grændseløse *Upartiffhed* saavel som den grændseløse *Fredsomlighed*, den grændseløse *Kiærlighed* saavel som den grændseløse *Egegylbighed*, er i grunden paa *Løgnens Side*, dels fordi de ellers maatte være paa *Sandhedens Side*, og dels fordi den sande *Kiærlighed* *Ugefaalidt* som *Sandheden* selv kan være grændseløs, men sætter nødvendig sig selv sine *Grændser* med hvad den finder *elskeligt*, ligesom *Sandheden* nødvendig har sine *Grændser* i hvad der er *sandt*. Hvem der altsaa vil følge *Sandheden*, der viser *Lingen*, som den er, maa nødvendig sige *Løgnen*, der viser *Lingen*, som den ikke er, og det opdages let, at *Lysen* tjener *Sandheden*, og *Mørket* tjener *Løgnen* bedst, og at hvem der har nogen *sand Kiærlighed*, maa nødvendig elske *Livet*, som det *elskeligste*, og hade *Døden*, som det *hadeligste*, man kan nævne, og at hvem der ikke selv er *falsk*, maa nødvendig grue for *Falskheden*, hvis *Huulhed* og *Lomhed* er en *bandløs Ugrund*, der maa opsluge alt hvad der bygges paa den.

Der kan altsaa intet *Spørgsmaal* være om, at ja *Lysen*, *Livet* og *Herligheden* har *Sandheden* og den *sande Kiærlighed* paa deres *Side*, medens

Mørket, Døden og Falskheden kun har Løgnen og Misundelsen paa deres Side, og da der efter en uforanderlig Naturlov er evigt Fiendskab mellem disse to Leire, saa er det dog vist det klogeste at holde med den Første, der nødvendig maa være den stærkeste i grunden, eftersom Kiærlighed og Sandhed med Lys og Liv og Ærlighed ikke blot er noget i dem selv, men indflutter alt Virkeligt i sig, medens Løgn og Misundelse med Mørke, Død og Falskhed er slet intet i dem selv, uden Fiendskab mod alt hvad der virkelig er noget og har noget godt og glædeligt.

Men kunde man dog ikke nok tænke sig, at i Aandens Verden var Mørket stærkere end Lyset, Døden end Livet, Falskheden end Ærligheden, Løgnen end Sandheden, og Misundelsen end Kiærligheden, saa det blev dog klogeft at holde med de Sleemme, fordi de var de Stærkeste, der altsaa tilsidst maatte seire?

Jo vist kan man tænke sig det, thioudt det er meget dumt og i grunden selvmodsigende, at intet i sig selv skulde være stærkere end alt i sig selv, og det var ingenlunde blot Pontius Pilatus, der tænkte saa, da han traf paa Skuldrene og sagde: ja, hvad er Sandhed? men de maae alle tænke saa, eller tale uden at tænke, som fortæller os, at Dvertro og Mørke, Løgn og Fanatisme og Jesuitisme er meget stærkere end Sandheds- Kiærlighed, Ærlighed og al Dplysning i

Sandhed og Kiærlighed, og det seer jo til visse Lieder og paa visse Steder ud, som de kunde have Ret, naar man ikke tænker paa Evigheden eller regner den for noget, men sæt nu, de havde Ret, saa at tilsidst vilde Mørket, Døden og Falskheden, i Pagt med Løgn og Misundelse, vinde afgjørende Seier over Lyset, Livet og Kjærligheden, i Pagt med Sandhed og Kiærlighed, hvad kunde man saa vinde ved at have holdt med de Stemme, som de Stærkeste? Hvor intet er, har Reiseren sin Ret forloren, saa at hvad der i sig selv intet har, er lovlig undstyldt, naar det intet byder sine Hjelpere, men om man nu ogsaa troede Falskhedens Forsikring om, at Mørket kunde faae Lyset og Døden faae Livet til sin Raadighed at belønne sine gode Benner med, saa seer man dog vel, at Falskheden aldrig kunde holde Ord, da den dermed maatte vække sin arrigste Fiende op igien, ja, gaae ud af sit eget Skind og blive ærlig!

Ja, men, hvorfor kan man ikke tænke sig det saaledes, at Løgn, Mørke og Død var det eneste Evige i den saakaldte Aandens Verden, saa at alt hvad man der kalder Lys og Liv, Sandhed og Kiærlighed, var noget urimelig timelig noget, var i grunden kun Blændværk, og forsaavidt Falskhed, der vel til visse Lieder og paa visse Steder har faaet en besynderlig Magt, men maa dog tilsidst bukke under for de evige Naturløve,

og er allerede godt paa Vej dertil, faaer ved hver ny Opdagelse i Naturvidenskaben et nyt Baneskaar, og spottes allerede paa sin Dødsfeng uden al Barmhjertighed!

Se, om nogen anden end Lognens, Morkets og Dødens Hænder eller Naander kan tænke saaledes, det lade vi her helst staae ved sit Vord, men hvorfor vi Danskere ikke kan tænke saa, det er, fordi vi føler, vi er Mennesker, og har, som Mennesker, baade Liv og Lys i Sandhed og Kiærlighed, som vel er suarene for Høt end for meget, men er dog af alt virkeligt det virkelige, og af alt godt det bedste, vi fiender, saa vi maae nødvendig troe, at det lille Sandheds-Lys, der aabenbarer det lille Kiærligheds-Liv, naar vi ærlig beskræder hvad der roer sig inden i os, det har sin Grund i et stort Sandheds-Lys, der aabenbarer et stærkt Kiærligheds-Liv, som de Smaa af samme Slags naturligvis holder med, og haaber, skal engang vinde afgjørende Seier over Logn-Formorskelsen og den misundelige Død.

Dette Lysets og Livets og Kjærlighedens Seiers-Haad er nemlig ingeniunde, som man sædvanlig tænker, først kommet til vort Norden med Christendommen, men har sin Rod dybt i vort Hedenstid, altsaa i vor naturlige Følelse og Tankegang, som kan sees af vore Fædres stærke Dromme om Gudernes Kamp med Rimphueserne, om Balhall, hvor alle Gudernes Benner, sødes Døden, fradt Liv og Lys, og om alle Guders

Dybsandelse, trods Undergangen i Ragnarok, til evigt Liv, naar alt Dødt var borte, og dette nordiske Sciens-Haab, som Christendommen ei blot har stadfæstet men givet en ny, langt anderledes fast Grund og elskelig Stikkelse, dette Haab har ingenlunde, som man nu sædvanlig tænker, al menneskelig Erfaring imod sig, men har tværtimod hele den indvortes og, naar man seer paa det hele og paa Livets Længde (paa Menneske-Slægstens Historie), ogsaa den udvortes Erfaring for sig.

Dette Menneske-Historiens Vidnesbyrd om at Lyset dog igrunden er stærkere end Mørket, Livet end Døden, og at Ærlighed varer længst, det burde nu vist nok gøres alle vittorligt, og vil i Danmark og hele vort Norden vist ogsaa blive det, da her er en gammel Kærlighed til Historien som Menneske-Livets Speil, der ikke rufter, men for Diebliffet hersker dog ogsaa hos os saa stor Bunkundighed om, hvordan det egenlig i Livets Løb, selv hos os Danske, er gaaet med Menneske-Livet og Livs-Lyset, at det ikke nytter stort at beraabe sig paa hvad hardtad ingen veed. Man maa derfor træste sig med, at hvor der igrunden er Ærlighed, Høielse af et virkeligt og kærligt Menneske-Liv og Lyft til sand Oplysning om dets Bilskaar, rette Brug og Udfigter i Tid og Evighed, der gælder det fornemmelig om, at man vaagner og lukker sine Dine op for hvad der er soleklart: at i den indvortes og høiere, i det

ufynlige Ord's menneftelige og guddommelige Verden, der kan Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falfthed, aldrig, enten i Tid eller Evighed, forliges, faa der maa enhver tage fit Parti, og lade det komme derpaa an, hvad der er stærkeft: Sandhed eller Løgn, hvad der aabenbarer de sande Forhold eller hvad der lægger Dølgemaal paa dem, hvad der opholder Livet og gjør det glædeligt, eller hvad der undergraver og forbittrer det. Bist nok har Danskerne en vis Sky for at fæfte Nie paa denne Sagens rette Sammenhæng, der kræver uafslædig Kamp og Strid paa begge Sider, men de føler dog godt, især efter Krigen med Tyfterne, at det kan ikke nytte at narre sig selv og drømme om Fred og ingen Fare, naar Krigen er i fuld Gang, faa, tager man ikke Deel i den, har man allerede tabt, og paa den anden Side kan, og jeg haaber, vil, Danskerne trøste sig med den store og glædelige Dplysning, som Christendommen giver os, at naar man i Andens og Hjertets Verden kun ærlig holder med Lyset og Livet, da kæmper de for dem selv og feirer for alle deres gode Benner, fordi Sandheden, hvori Lyset har sin Grund, er langt meer end en blot Tanke i vor Hjerne og et Ord i vor Mund, og Kiærligheden, hvori Livet har sin Kilde, er langt mere end en blot Følelse i vort Hjerte, kort sagt, at den almægtige Gud er Kiærligheden selv og at Sandheden er Hans Ord og Hans eenbaarne Søn fra Evighed, faa det har igrunden slet ingen Rød, at jo baade Lyset, Livet og Ærligheden vinder afgjørende Seier og varer evindelig, men det gælder kun om, hvorvidt vi kan være faa lykkelige at fryde os i Haabet og være med at høste Seierens Frugter!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Neibst.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Hverdagst d. 20. Sept. Nr. 38.

Menneske: Livet i Danmark.

I.

„Vi er alle Mennesker“ siger Ordsproget, og det gamle Tillæg: „naar vi er af vore Klæder“ hører man nu kun sjelden, da det har noget vist skurrende i sine Øren, og Skielmsk er det aabenbar, men Skielmskheden er dog uskyldig og igruunden meget vittig, thi ligesom det paa den ene Side er sandt, at den meste Forstiel man sædvanlig gjør paa vorne Folk, som store eller smaa, høiærværdige og udmærkede eller foragtelige, lykkelige eller uslykkelige, skikkelige eller uskikkelige, skaer og falder med Klæde-Dragten eller dog med Dragten i det hele, med saadant noget, der tit er et tomt Skin og gjør i det hele ikke synderlig fra eller til paa det Bæselige; saaledes er det paa den anden Side ogsaa sandt, at naar man vil tænke sig alle Mennesker eens, da maa man rigtig nok først tænke Klæderne bort, og det ikke blot de synlige, men ogsaa de usynlige

Moder, som uendelig afviser Menneskens Børn fra
 hverandre, thi uden her at tale om Munden, Nasen
 og hele den udvortes ~~Udseende~~, saa er der aabenbar
 saa stor Forskiel baade paa Tungemaal og Tanke-
 gang selv hos Nabofolk, at naar vi med Rette skal
tanke os alle Mennesker eens, da maae vi ene tænke
 paa det Menneske-Hjerte, hvorunder hele Slægten
 bæres, paa Hjertet, aabent for aarbedelige Indtryk,
 især giennem Ordet, og slabt til Gienfødselse af et lige-
 dant aandeligt Udtryk hiennem Ordet. Det er
 altsaa kun ved en dybere Betragtning af Svinden og
 Spindfolket, som Menneske-Moderen, vi kan faae
 en rigtig Forestilling om Menneske-Slægtes ~~Udseende~~
 igrundten, medens vi hos Munden og Mandfolket, som
 Menneske-Sønnen, næsten kun spore Kængthed i
 Svinde-Riørligheden, som Kærlighed først til
 Moderen og saa til Næresten, Bruden og Husmen.

Alle de saakaldte "Høilærde", og de især de spræng-
 lærde Lyskere, som vi, desværre, kun oft for længe
 har havt til vore Skolebestyrere, de gaare indlentid
 aldeles avet om og indbilder sig, at Svinderne, som
 sjelden eller aldrig kom kunnet bestaae en værdelig
 Examen enten i Mathematiken, Grammatiken eller
 Metaphysiken, de er mere Dyr end de er Mennesker,
 medens Mændene, som de Sprænglærde selv mener
 at staae i Spidsen for, skal være de eneste rette

Mennesker, som kun af en vis medfødt Svagheit har lidt Hjerte, men maa altid staa paa Hovedet, og heri søge Hvad der igrunden gjør alle Mennesker eens. Da der nu ikke blot skal meget til at faae mange Hoveder under een Hat, men da, efter Dedsprøget: saamange Hoveder, saamange Sind, Wands-Hovedet netop er det forsielligste og paaskaarligste under Solen, saa kan den saakaldte menneskelige Eenshed, man paa sin Lyft har sat sig i Hovedet og vil sætte igiennem med Hovedet, ikke være andet end en død og fiv Eensformighed, man vil paanode alle andre Mennesker før at faae dem efter sit Hoved, og heri ligger Grunden til Tyflernes latterlige Vnaastand, at for høest og holdent at være et rigtigt Menneske, (der Naam, ude er seyn søllte) maa man være tyfl, saa man nærmer sig kun den ægte Menneskelighed (Humanitet) i samme Maal, som man retter sig efter det tyfle Wands-Hoved, der nu engang er Wands-Hovedet i sin fulde Kraft og Glæde.

Alt dette Papisteri eller tyfl-katholske Uværten moae vi derfor lade fare, naar vi vil blive flegge paa Menneske-Livet, dets rette Brug og glædelige Nydelse, som det findes hos os selv og uermost omkring os, saa vi opgive os den falske Eenshed (Eensformighed), der kun kan fremtvinges ved sorte Konster paa Menneske-Livets Beslissing, til Være for et enkelt Dødnings-Hoved, som

man ikke blot strinlægger og udstiller til en afgudist Dyrkelse, men som man gjør til Mønsteret for alle Rands-Hoveder, som de først og fremmest skal døe for at ligne. Lader vi ikke dette fare, da taber vi vort eget Rands-Hoved og faaer ikke noget andet, men kun Skyggen af et fremmed, der aldrig kan være saa fuldkomment, ja, saa guddommeligt i sig selv, at det jo bliver dødt og tomt for os, thi selv naar vi tager et ægte „Christus-Hoved“ til vort Mønster og vil afrette vort Hoved derefter, faaer vi ingenlunde et Christus-Hoved paa vore Skuldre, men kun en Skygge deraf, som ovenikøbet vil være falsk, være Skyggen af et Rands-Hoved, der har miskendt og misforstaaet Christus-Hovedet, og, da nu det tyske Rands-Hoved netop er Mester og Stolemester deri, saa kommer vi giennem en tysk Christendom eller Theologi kun ad en Omvei tilbage til det tyske Hoved, der i sig selv er et Dødnings-Hoved, der stræber at optage alt i sig, ikke levende „efter Anden“, men dødt „efter Bogstaven“.

Har vi derfor Lyst til at blive sande Christne, det er: christelige Mennesker, hvad ganske rigtig, efter min Overbevisning, er det bedste, og udjævner igunden al Forskiel paa menneskelige Folk og Stammer, Lanter og Tungemaal, da maae vi først være levende Mennesker, og dernæst stræbe paa en levende,

menneskelig Maade at tilegne os Hjertet i Christendommen, hvorunder hele Christen - Folket bæres, da Hjertet, som sagt, er Menneske - Livets Moderflod og eneste sande Brændpunkt, hvori det er eensartet, og hvoraf der lader sig i Kiærlighed udspinde et Fuldkommenheds - Saad, der, trods al Forskiellighed, kan forene hele Menneske - Slægten. Dette er med andre bekendte Ord, at Christendommen som en vis Tro i Hjertet, et deraf udsprunget Haab og en deraf udvirket Kiærlighed, kan og skal være eens hos alle Christne, men Christendommen som en Lærdom i Hovedet, kan ikke være eens uden hos de Fuldkomne, naar den skal være levende, da det samme Maal af Klarhed kan findes hvor Livet i samme Grad har udviklet og klaret sig. Skiondt derfor Christendommen, som „Tro, Haab og Kiærlighed“, skal være eens til alle Tider og hos alle Folk, og kan være det, uden at noget Folk opgiver sit Tungemaal og sin menneskelige Tankegang, saa er Almindeligheden af en vis christelig Lærdom eller Lærebygning, den pavelige eller papistiske Katholicisme, et utaaleligt Lærdoms - Nag til alle Tider og hos alle Folk, thi ligesom den kræver, at Børnene skal synes og lade ligesaa kloge paa alle guddommelige og menneskelige Ting som Oldingerne, og de Bunkundigste som de Lærdeste, da undertrykker den til alle Tider og hos alle Folk, undtagen

den Rigt og det Fjæl, der har født Lærdommen og reist
 Der bygningen, hele den folkelige, altsaa den menneske-
 lige, og den betimelige, altsaa den levende Tankegang og
 igrunderne tillige. Modersmaalet, der kan vi findes
 stabt og stiftet til at udrykke Hoed der lever hos Folket
 med saamegen Klarhed, som Folkelivet hos sig selv
 har vundet.

Naar vi fra dette Staaede betragte Menneske-
 Livet i Danmark, da kan vi let fortrakles over det
 dykke Mørke, som for det meste ruger over det, og for
 den falske Oplysning, den spiller med det, og staaer,
 vittelig eller uvittelig, i Pagt med det yderste Mørke,
 hvor der for Menneske-Hjertet kan er: Gnaad og
 Lænders Gudsvel; men man vinder indet ved at laade sig
 fortrakle, og sand Oplysning maa ja baade kunne fore
 buntle den falske og fordrive Mørket, saa naas der kan
 i Danmark er et viseligt Menneske-Liv, der har
 Lyft til at komme for Lyset, da vil det, med den Guds
 Hjelp, som er et Lys uden all Mørke, ogsaa løffes, og
 hoed vi kan givra til det, lidt eller meget, det ikke blaa
 staa vi, men det kan vi, som opløste Vedseere i det
 samme Liv, ikke uublade.

Om der nu er et Menneske-Liv hos det danske
 Folk, eller blot et Manteliv og Dyrreliv, det berøer
 paa, om Folket har et menneskeligt Hjerte, altsaa
 om det har kjerlig Følelse for noget Ulykkelig og da

især for Mand, som er fælles Livskraft, og for Hjertelighed, som et høveligt Skolebarn, og blandt andre, efter: Ordspøget, ikke kan for Guld lægge øde til Lænderne, saa kan man dog se en hel Del af Rangen, naar de kalder Blandts boglig Hov og, det vil her sige, at ba et Gulls Kobbersmaal altid er efter: dets Hjerte, saa kan man af et Gulls Rangesmaal godt see, om det har haft et menneskeligt Hjerte at begynde med, og selv Dykkere, som kan lide Dans, har derfor maattet indvise, at det Guld, der gjordes og fangt de danske Mændsøves: maad have haft et meget menneskeligt Hjerte.

Spørgsmaalet kan da ikke her være om det danske Gulls Hjerte, der alenebart har været varmt for alle Hjerteligt havde i Hinds og paa Jorden, og var altsaa et tilførende Livskraft, hvortil Menneske-Hjertet altid trænger, ædlig værdt, men Spørgsmaalet er kun, om det danske Guld nu: hører til de Bedende eller til de Døde, om det endnu er noget og kan noget i denne: Beden, eller om det er opfyldt af den Færdige. Men, althovt menneskeligt Guld, Nysomst Hæver, selv maad opføde, saa kendt det indber om det Hjerteligt af alle Folk stude nu kan være: Slygges: Slygger paa Hædet og Slygger paa to: Deer, der vel endnu skulde Dans til Overdagsbrug, men var hvortil deres

Modersmaal vægtige til aandeligt Brug eller havde nogen Fortiærlighed til det?

Hvem der nu, som Tyskerne, regner Ubarms-hjertigheden blandt den rene. Færnufts og den strænge Bivenslæbeligheds Hoved-Dyder, og har desuden fra gammel Tid et Horn i Siden paa det lille danske Folk, de har, til for kort siden, hørt næmt ved at bryde Staven over os; thi, i det hele taget, har vi aabenbart Skinnet imod os, da intet Folk paa Guds grønne Jord har tilspøseladende robet saa stor Rige-gjældighed for sin Folkelighed, sit Navn og sit Modersmaal, som det saakaldte danske Folk i de sidste Renselse-Aldere, mens vi ogsaa med en ffantet Forgudelse og Esterabelse af Tyskerne og andre flere Folk tilspøseladende robede en gruelig Føltesløshed for hele Aandens Verden. Trecaars-Kampen for Fæderne-landet, med sjelden Siælsked, flere Dpoffrelser og glimrende Seire, har imidlertid selv gjort Tyskerne tvivlsomlige om den danske Folke-Sag, og jo arrigere de bliver, des klarere viser de, at Danstheden har gjort Indtryk paa dem, som en Magt; de vel kan fradomme at Ret, men ikke fratage sin levende Tilværelse, og hvad selv Tyskerne lade gjælde som Verdis imod sig, det maae dog vel Danstheden ogsaa lade gjælde som Verdis for sig, saa jeg har det velgrundede Haab, at inden vi veed det, vil det Danske Folk ligesaa

kiætt, som det har forsvaret sit Fæderneland og dermed
 saavel sit Hjerte som sit Modersmaal, ogsaa paastaar
 sin Ret til at beholde begge Dele ubrændte i Hjemmet
 og sætte sin Paastand igienrum, saa det paa een Gang
 kommer for Lyset, baade at det danske Hjerte slaar
 varmt og allervarmest for Danskheden, og at Barmen
 er Lyset værd, ja, at den hjertelige Dyplysning koster
 Glæde paa Hjertet, som en Helt paa sin Moder!

Ell det stær, maa jeg noies med at vise at der i
 det mindste er et dansk „Centrum-Liv“, der uleder
 sig selv af Folkelivet og styr ingenlunde Lyset, men
 fryder sig ved det „som Fugl ved Dag hin klare“, og
 det er, som man tager det, lidt eller meget; thi paa
 den ene Side gjør een Svale jo ingen Sommer, saa
 hvor Talen er om et Folkeliv, forslaaer det kun meget
 lidt hvad en enkelt Bogorm sidder og graver paa og
 grabler over og stiler efter paa Papiret, men paa den
 anden Side er det saa sædvanligt, at Bogormene hos
 Smaafoik enten kommer til at ligne Bøger i Skindbind
 eller at de forgåbe sig i den store Verdens nyeste Modes-
 Skonhed, at det altid har en vis Markværdighed, naar
 en enkelt Bogorm levende føler, hvilket lille, ubetydeligt
 Kræ han i sig selv er og fryder derfor ind i Folke-
 Munden, som forholdsvis er meget stor, og man kan
 dog aldrig vide, hvad saadan en lille folkelig Bogorm
 derved kan opnaar, for lykkedes det ham at faae Folke-

Tungen sat i Børggasse, saa den dog for sig selv, som Jød en siger, da man den ikke blot stædt Rødsfad for Børggassen men for hele Kjøllen; da det jo er Munden, der sætter Liv i hele Kroppen. Saa den tænkte jeg i min Ungdom og troede mig dermed, saa godt jeg kunde, om den kærligste Dødsmand, både Lyflighed og Uanselighed, aabenbar havde og syndes doglig men at tage, og stundt jeg for længe siden er kommet ud af den Døds, at en lille Børggasse kunde komme til Højfærd i den store Folkemund, eller venten sagt, at man ved at stille til Gølle-Tungen med sin. Men kan sætte den i levende Børggasse, selv naar Munden er gaar af. Hængselene, saa holder jeg dog endnu for, at naar blot Folkemunden, ved et godt Børggasse, som det Høfsten-Gatterperne og dets høiteste Hjerte har givet, er kommet ilde paany, da kan en enkelt dansk Mund gøre meget til, at Gølle-Tungen faar sit gamle Sving, saa hvad Hjertet er fuldt af, i den Munden over af, og saa gaar den danske. Men af sig selv, for det danske Hjerte kan aabenbar kun sovne som en Sten, da man tænkte, det var stendødt, og det er altid ikke blot stendødt, men ogsaa fuldt af en ganske alverkelig Røds-færdighed til alt Hjerteligt, Børgligt, Urligt, Jævet og Levende, saa naar bare de mange der Sten ikke var, som Lyflig har: Hov man den gamle Landevind mellem Sjælet og Munden, saa stude man hans Lær.

Det er imidlertid ingenlunde unuueligt i vore splidte Dage, ved Hjælp af Dampf-Kraften at lomme udenom den affværende Bæi, vel ikke paa en Jern-Bane, men dog paa en Guld-Bane, der vel ikke taaler for meget Glid, men hvor det ogsaa gaaer meget glattere, saa den holder nok Føllet ud, og endang skal jo dog alting i dens Verden forgaar.

Dette falder nu vel Bæren og selv Læserinden temmelig dunkelt, men staaet jeg nok ved, hvad jeg mener, saa jeg dog overlade det til Munden at høre hvad Hænen umuelig kan mere end dunkelt betegne, da den selv ingen Deel har i den Dampf-Kraft, som skal drive Bæret, og som naturligvis er „Handen“, der igjen kun er en usynlig Livs-Kraft, som kan gien sig kiædelig i sin levende Bækfomhed, som Munden har Emeret paa.

Hvad derimod nok med Hænen kan lade sig gien, er at sege paa den Tilstand, hvori Menneske-Livet for Diktilket besidder sig hos os, og kunde det velly Dymærksheden paa „Danmarks frugtbare Herlighed“ fra Hjertets Side, og paa den uforsvarlige Etidskaahed, hvormed dem længe har været behandlet, mere spildt end benyttet, da vilde det endnu være til langt mere Gavn end hvad jeg dog ogsaa glæder mig ved: den Dymærksheden, der ogs er valt paa de ydste

Udsugruber og paa Bigtigheden af en stadig Damp-
fart mellem Hjerting og Lowestoft.

Naar man nu vil betragte Menneske-Livet paa
et vist Sted og til en vis Tid, da maa man vel, for
ikke at overvælde Diet og forvirre Synet, i Tankerne
skille det ad i sine tre naturlige Kredløb, som man
kalder det huslige, det borgerlige og det gude-
lige Liv, men det gaar dog dermed, ligesom naar
man skiller den christelige Troes-Bekendelse ad i de „tre
Troes-Artikler“, saa man maa, hvad end Lyfkerne
siger og gjør, aldrig glemme, at hvad man i Tankerne
for Lydeligheds Skyld under Betragtningen skiller ad,
det hænger dog, som Dele af et levende Heelt eller et
heelt Menneske-Liv, uoploselig sammen, saa, hvis man
sønderriver Baandet, opløser man med det samme den
levende Sammenhæng og gjør det hele dødt og magtes-
løst. Hvad vi kalder det huslige, det borgerlige og det
gudelige Liv er derfor ligesaa lidt hos et Folk som hos
Enkeltmanden tre Liv, men kun tre Sider af det samme
Liv i den hjortelige Trekant, saa naar man fristes til at
tage den ene Side som det egenlige Liv, da er det kun
fordi Menneske-Livet hos ethvert Folk, ligesom hos
Enkeltmanden, har en Yndlings-Side, der stræber
at fængsle hele Opmærksomheden.

Saaledes er det nu aabenbar i Danmark Menneske-
Livets huslige Side, der i alle Maader har det mest

Tiltrækkende, hvad man blandt andet kan see deraf, at Fremmede, der saavel i gudelig som i borgerlig Henseende seer os baade over Skuldrerne og over Hovedet, sædvanlig finder sig overraskede ved at betragte Hverdagslivet i vor huslige Kreds og finder det i al sin Jævnhed og Løvelighed særdeles menneskeligt og yndigt. Heraf tør man nemlig godt slutte, at det forholdsvis maa være saa, og hvormeget man end, ved at betragte det danske Husliv i Menneskelighedens og Hjertelighedens Lys, baade maa savne og beklage, saa opdager man dog let, baade at det er Danskerens Indlings-Side, og at hvor Menneskeligheden er veget fra deres Husliv, der nytter det slet ikke at lede om den i deres andre Lins-Forhold. Da nu ogsaa Huslivet mellem Ægtefolk, Forældre og Børn, Sydstende, Slægt og Bønder og Tjenestefolk, allevegne oprindeligt ligger Helt nærmest paa Hjerte, saa følger heraf, baade at Danskerne hører til de meget hjertelige Folk, og at de rimeligvis kun har det maadeligt fra den borgerlige og gudelige Side betragtet, thi har disse Sider havt mindre Tiltrækkende for dem, altsaa været dem forholdsvis ligegyldige, saa behøvede de ikke engang at have havt saa herskelsyge og selvkløge Ræboer, som Tyskerne er, for i borgerlig og gudelig Henseende at blive tagne med Trumf, uden synderligt Hensyn paa deres Tilboielighed, folgelig ogsaa uden synderligt Hensyn

paa, og heres Huslig-Verden blev mere eller mindre menneskeligt, yndigt og glædeligt.

Da nu det Borgerlige, naar det er fremmed, og det Gadelige, naar det bliver borgerligt, altid griber dødt, enten voldsomt eller seipisende, ind i det huslige Liv, saa er det paa den ene Side vist nok forunderligt, at det danske Huslig efter Aarhundreders Trældom under et i det hele fremmed verdsligt og geistligt Herkøb, endnu har saameget menneskeligt og yndigt ved sig, men det er paa den anden Side hardtad ubegribeligt, hvordan et Folk, med saa lunken Deltagelse i Menneſte-Tvets borgerlige og gadelige Forhold, skulde faae dem ordnede efter sit Hjerte, altsaa paa en Raade underordnede de huslige Forhold, medens det er ganske klart, at hvis det ikke floer, da vil i vor Jernbane-Liv en hjerteløs verdslig og geistlig Herkøbsyge gribe saa dræbende ind i det værgeløse Huslig, at ogsaa det maa tabe sit menneskelige Præg, saa Dansternes vidtelig blev, hvad Lykterne hidtil med Uret udfældte dem for: tamme Husdyr, kun, som Skovdyrene, lød vilde i Brunstiden.

Der er altsaa ingen Redning for Menneſte-Livet i Danmark, med mindre det kan blive stærkt nok i den huslige Kreds til ikke blot at modstaae Dødsliberiet baade fra den borgerlige og den gadelige Side, men at overvinde det og gjennestrænge alle Livs-Forholdene, og

maa det end med Rette findes meget vanstædigt, saa tør man dog snarere haabe det i Danmark, hvor Menneskelivet ogendehort er stærkest i den huslige Kreds, end man tør haabe, at, hvor det er stærkest i nogen af de andre, det der skulde holpe sig, da Huslivet dog overalt under Solen er Menneskelivets Moderflod og Bugge, saa, er det engang forsvundet deraf, kan det aldrig være saa stærkt i de borgerlige og gudelige Forhold, at det jo snart maa udbøe.

Ligesom det nemlig er soleklart, at det borgerlige Selskab, naar det skal være menneskeligt, baade maa oprindelig være en Udvidelse af et menneskeligt Husliv og maa bestandig bæres deraf, da selv de allermenneskeligste Love og Indretninger vil være døde og magtesløse, naar den Menneskelighed i Folkets Hjerte og Tankegang, som de forudsætte, er forsvundet, saaledes er det vel dunklere men dog ligesaa vist, at Gudeligheden for at være levende maa være menneskelig, hvad den dog umuelig kan blive uden i samme Maal, som Huslivet er menneskeligt.

Dette, at ikke blot det grove Afguderit, som en aabenbar Forgubelse af det Døde, men at enhver saakaldt Gudelighed, som ikke til Tid og Sted er menneskelig, altsaa folkelig, staaer fiendtlig mod Menneskelivet og er et Marerid, hvorunder det staaer Fare for at kvæles, det er vel igrunden indlysende, men

der er saameget forunderligt og os ubegribeligt i vort gudelige Forhold, at vi let fristes til at tænke, at da for Gud er ingen Ting umuelig, saa er den klareste Selv-Nødvigelse vel heller ikke utænkkelig for ham, skiondt det netop er den „Jugenting“ som allerklarest er Gud umuelig. Det kan derfor nok gjøres behov at minde om, at det allensalvs umuelig kunde være mindste Liv i den Gudelighed hos os, der fremstiller Gud som vor himmelske Fader og Menneskene som Hans Børn og hinandens Sybskende, dersom Ordene: Fader, Moder, Barn, Broder og Søster havde tabt deres menneskelige Betydning for os, thi enten maatte da de samme Ords gudelige Betydning, som i det gamle Egypten, afløses af en vederstyggelig dyrist, eller ogsaa der maatte tilskrives dem en utiendelig Betydning, der for Mennesker gjorde dem aldeles luftige og tomme, døde og magtesløse.

Heraf kan og skal vi da lære, at dersom den kristelige Forestilling af Guds Forhold til os som et faderligt og moderligt og vort Forhold til Ham som et barnligt Forhold, kun er sand, da er det menneskelige Husliv ei blot den sande Gudeligheds nødvendige Forudsætning, men er tillige stiftet til inderlig at sammenmelte med den sande Gudelighed, og hvor det skebte, der vilde det menneskelige Husliv i Føgt med Gudslivet unægtelig vinde Kraft til baade at overvinde den døde Gudelighed og til at omdanne det borgerlige Selskab efter sig.

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Bog-lader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de kongl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Orst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. · Enderdagen d. 27. Septb. · Nr. 39.

Menneske-Livet i Danmark.

II.

„Hvad gjør man ikke for Kone og Børns Skyld!“
det er hos os et gammelt Mundhælb, der ikke engang
behøvede at staae i en Komedie for at klinge latterlig,
thi jo mere et Folk i det hele gjør for Kone og Børns
Skyld, des tiere og des visfere vil de, der igrunden slet
intet gjør for Næstens Skyld, i det gamle Mundhælb
søge Undskyldning for alt hvad de ei kan være betiendt at
have gjort for deres egen Skyld, saasom at stjæle og
bedrage paa alle muelige Maader; men derfor bliver det
lige vist, at man i Danmark gjør overmaade meget
for Kone og Børns Skyld, og at det har en fiendelig
Indflydelse paa hele den Gang, det borgerlige Selskabs
Udvikling og Indvikling hos os har taget. Hermed
hænger det nemlig ikke alene paa det nøieste sammen, at
Embederne hos os hardtad kun betragtes som mere
eller mindre gode Levebrød for Manden med „Kone

og Børn“, og for „Kone og Børn“ ligesaavel efter Embedsmandens Død som i hans levende Live, men heraf udspringer ogsaa det danske Folks aabnbare Fortiærlighed til Kongens uindskrænkede Enevoldsmagt, thi de slutter fra dem selv, at en dansk Konge, næst Omforgen for sin egen Kone og sine egne Børn, ogsaa vil gjøre hvad han kan for alle hans Undersaatters Koner og Børn og følgelig regiere efter Folkets Hjerte. Derfor har i Aarhundreder ingen dansk Konge været saa almindelig elsket, som Frederik den Sjette, skiondt Folket ellers under hans Regiering havde det kun daarligt, og Riget med stærke Skridt gik fra Oplosning og Undergang imøde, thi denne Konge var i sin Fortiærlighed til Huuslivet, og med Betragtningen af alle Sager i det huslige Lys, saa aldeles dansk, altsaa folkelig, som man vel kan tænke sig, derfor ogsaa inderlig overbevist om, at Danmark aldrig kunde faae en bedre Regieringsform end den uindskrænkede monarkiske, der ledte til en faderlig, patriarkalsk Styrelse af alle Forhold. Dette er da ogsaa Grunden til, at ingen af alle de store borgerlige Forandringer, som har fundet Sted i Frederik den Syvendes Tid, har vaakt saa almindelig Opmærksomhed og levende Deltagelse hos Folket, som Spørgsmaalet om „Brudevielse“ og det „borgerlige Ægteskab“, thi man vil have mærket, at Folk brød sig sædvanlig ikke det mindste

om den Oplysning, at Brudevielsen ikke engang er nødvendig til et kristeligt Ægtekab, at dernæst Ægtekabet ingenlunde er nogen kristelig, men baade hos Jøder og Hedninger en ældgammel, efter hvert Folks Hjerte og Lovgivning læmpet Indretning, og endelig, at her var slet ikke Spørgsmaalet om Ægtekabets menneskelige Betydning og Trang til Himlens Belsignelse, men kun om dets borgerlige og juridiske Gyldighed, der unægtelig er en blot borgerlig og juridisk Sag, medens det stod alle Ægtefolk frit for baade at faae en Brudevielse og at ansee den for aldeles nødvendig til et velsignedt og lykkeligt Ægtekab. Man veed, det nyttede slet intet, fordi Folket kun saae paa det huslige Liv, og havde den Tro, at hvorlidt end Brudevielsen virkede til Gavn for „Kone og Børn“, saa vilde „Kone og Børn“ dog faae det endnu meget værre, naar man ikke engang behøvede at lade sig vie af en Præst med Kjole og Krave, men kun at gaae op paa Raadstuen og sige, man vilde gifte sig.

Saaledes kan det danske Folks Fortiærlighed til Sunslivet, der ligner meget en Forgødselse deraf, let synes at lægge uovervindelige Hindringer iveien for et frit og sundt Borgerliv, da det er klart nok, at hverken kan den patriarkalske Styrelse virkelig finde Sted selv i det mindste Kongerige under vore indviklede Forhold, og heller ikke kan Borgerlivet blive frit og frugt-

hart, førend det kirkelige Halsjern, hvori det siden Middealderen har været spændt, aldeles sønderbrydes.

Dette vilde imidlertid være en meget overilet Slutning, thi da et frit og sundt Borgerliv er langt fra at være uforeneligt med et kærligt Huusliv, men har netop deri sin Bugge og sit Roberstød, saa behøver der i Danmark blot at opgaae et nyt Lys over det menneskelige Huusliv og dets Forhold saavel til Menneſte-Livets borgerlige, som til dets gudelige Side, for at det danske Folk, jeg vil ikke sige, bliver hidſige paa hvad man kalder „Politiken“, hvad man heller ikke skal susse, men for at de i Borgerlivets Frihed seer en nødvendig Betingelse baade for det huslige og det gudelige Livs fri Udvikling og glædelige Rydelse. Det er altsaa ingenlunde det danske Folks priselige Fortiærlighed til Huuslivet, men dets snevre Begreb derom og Mangel paa Indsigt deri, som gjør Overgangen til et ægte folkeligt og menneskeligt Borgerliv vanskeligt, og paa begge disse Brøst vilde dansk Christendom, naar den kom i udbredt Virksomhed, ypperlig raade Dob.

Det falder mig herved ind, hvad jeg hørde foreleden om to Sællandske Bondesoner, der havde været henne og hørt en nykommen Præst, thi da de gik fra Kirke, og den ene roste Præsten, sagde den anden: ja, men den „Dævel“, han talde saameget om, kunde han

gierne ladet blevet ovre hos Tyfkerne, hvor han er kommet fra.

Hvorvidt vedkommende Præst nu virkelig havde talt unødvendig meget om Djævelen, og hvorvidt den Djævel, han talde om, egenlig var tyft, det veed jeg vel ikke, men derimod veed jeg godt, at det var af Tyfkerens Aande, at vore saakaldte lutherske Præster sædvanlig talde meget ivrigere om Djævelen end om Vorherre, og meget mere levende om Helvede end om Himmerig, hvad i grunden var ligesaa uchristeligt som udanst, og jeg veed fremdeles, at den gudelige Tale, man endnu snarest faaer at høre i vore Kirker, er, baade med og uden Djævel, meget for tyft eller tyfkerlig til, at den skulde gjøre synderlig dybt og frugtbart Indtryk paa danske Folk, som hverken finder sig oplyste eller opbyggede ved spidsfindige dogmatiske eller tørre moralske Forelæsninger og Afhandlinger, der ligge mange Mile borte fra deres Hjerte og huslige Kred. Derimod har man selv i Hovedstaden, hvor Hjertet og Hunslivet dog har mindst at betyde, og selv i den ukirkeligste Tid, hørt de Prædikanter, som „talde til Hjertet“ og indskrænkede for det meste deres Betragtninger til den huslige Kred, løstes til Stjerne, saa naar vore Præster selv havde faaet Christendommen indført i deres Hunsliv og meddeelte den saaledes, da vilde det danske Folk upaatvivlelig finde, den var

efter deres Hjerter, og det vilde være uberegneligt, hvad Christendommen da maatte virke baade til at styrke og klare det menneskelige Høusliv og derigennem hele Menneſte-Livet hos os.

Dog, jeg maa vel, for ikke at blive aldeles misforſtaaet, ſtræbe tydelig at ſige, hvad jeg mener med Christendommens Indførelſe i Høuslivet, thi da man i forrige Tider ved diſſe Ord ſtrax vilde tænkt paa den ſaakaldte "Høus-Andagt", ſaa ligger den Tanke maatte ogſaa læſeren nærmest, og ſtiondt Høus-Andagten viſt nok, under en eller anden Skikkelse, altid vil følge af danſke Folks levende Deeltagelse i Gudeligheden, ſaa er den dog ingenlunde Kilden, og hvad jeg mener med Christendommens Indførelſe i Høuslivet, er, at den nærmest henføres til og oplyſes ved Menneſtets hjertelige og kiærlige Forhold, ſom har deres Hjem og Arne i den høuslige Kredſ, og at Betragtningen kun derfra udvides til de folkelige, borgerlige og almindelig menneskelige Forhold, der hos danſke Folk kun vinde Liv og Lys ved at udvikles af Høuslivet og forbindes dermed.

At denne Fremgangs-Maade nu heller ikke vilde være mindre i Christendommens Aand end efter Dannekvindens og det danſke Folks Hjerter, det følger, ſom ſagt, allerede deraf, at Christendommen unægtelig fremſtiller Grund-Forholdet baade mellem Gud og os og mellem os ſelv indbyrdes, ſom et høusligt

Forhold, vist nok i en himmelhøi Orden og med en evig Virkning, men dog ganske af samme hjertelige og kiærlige Art, som Hverdags-Forholdet er mellem menneskelige Forældre og Børn og imellem Sydstende. Eller hvem veed det ikke, at vi, for at være sande og levende Christne, maae i alle Maader betragte, elske og ære Gud som vor himmelske Fader, have, som Guds Børn, et barnligt, himmelsk Haab med tilsvarende Arveret, og elske hinanden med en reen broderlig og systertlig Kiærlighed!

Saafrømt der da endnu er mindste Liv og Kraft i det gamle „Evangelium“, da maatte en dansk Christendom nødvendig ved at tiltale og opbygge Folket ogsaa give deres Huusliv en langt rigere Fylde end det nu sædvanlig har, og forberede en Dplysning om dets Bilskaar og Bestemmelse, der nu for det meste aldeles fattes, og det er især ganske klart, at vi med den himmelske Fader og Hans Børn for Die umuelig kan ansee det for Hovedsagen i vort inderlige Forhold til „Kone og Børn“, at de kan have et vist Levebrød, naar vi døer, eller at Børnene snart kan blive forsørge, efter deres Kion, enten med en velhavende Mand eller med et godt Levebrød, men at vi, i samme Maal som det himmelske Huusliv trækker os til sig, stræber at danne vort jordiske Huusliv derefter, saa vi ogsaa deri seer mere paa Hjertet end paa Klæderne, mere paa den

indvortes end paa den udvortes Lykke i Verden, mere paa hvad Menneske-Livet i Sjæl og Hjerte opholdes ved, buer til og kan føde af sig, end paa Verdens-Livet, som vi har det tilsælles med de Umælende.

Maaskee! vil man sædvanlig svare, men nu Borgerlivet! det sunde, kraftige, virksomme Borgerliv paa Jorden! det faaer man dog vel ikke mere Sands for og Lyst til ved Troen paa det himmelske Huusliv og Længselen derefter!

Hertil var jeg nu slet ikke bange for at svare: jo tilvisse, naar man bliver voksen nok til at træde ind i de borgerlige Forhold, med Die for deres Betydning i Menneske-Livet, og uden Frygt for enten i Verdens-Tummelen at blive fremmed for det stille, listige Huusliv, man i Hjertet bærer med sig, eller over Die-blikket at glemme den Evighed, man i Anden altid har for Die. Christendommen er nemlig ikke mindre mægtig til at skabe et himmelsk Borgerliv end et himmelsk Huusliv paa Jorden, og hvor det kiendelig fleer, der vil man ogsaa see de Christne, i samme Grad, som de er christelig oplyste, gribe kiærlig, kiækt og klogt ind i det Borgerliv, de er stædte til at deeltage i, thi ligesaa huuslig, som den christelige Børnelærdom er, ligesaa folkelig og borgerlig er den christelige Lærebygning for de Børne som Op-

lysning om det „Guds-Rige“, der ikke blot er i Himlen, men kan og skal ogsaa være paa Jorden. Jeg veed imidlertid meget godt, at der ikke blot er løbet meget Vand til Strande, siden Apostelen Paulus skrev sine Breve til Korinthierne og gjorde Brug af sin „Romerste Borgerret“, men at ligesom Grundstenen blev lagt til den papistiske „Kirkestat“ indtil Tyskerne byggede det stygge Luft-Kastel, som man kalder „den kristelige Stat“, da har Lærerne om Christendommens Forhold til det borgerlige Selskab været saa forvirrede, at om man end selv ved utallige Lykkestræk har hittet Rede deri, maa man dog aldrig tænke med et Pennestreg at kunne forvandle den herskende Forvirring til Klarhed, og jeg vil derfor her, hvor Taleren er om Menneſte-Livets nærværende Tilstand i Danmark, strax indrømme, at det har lange Udsigter, inden man kan vente, at den danske Christendom skulde faae kiendelig Indflydelse paa Borgerlivet i Danmark, men dog maa jeg tilføie, at hvor dansk Christendom findes, har den dog allerede oplyst Folk om den borgerlige Religions-Friheds Nødvendighed for Trivsel og Betsignelsen baade af det husslige og det gadelige Liv, og har saaledes bortryddet en stor Hindring for Udviklingen af et frit og sundt Borgerliv.

Det var imidlertid kun i de gamle saakaldte Theokratier eller verdslige Gudsrigter, at Borgerlivet,

saadant som det var, nærmest udsprang af det gudfrøgtige Huusliv eller af den huuslige Gudsdyrkelse, saa Folkeligheden og Folketroen er, som Grækernes Pallas-Athene og vort Høinordens Thorsbrud: Sif med Guldbaaret, Borgerlivets naturlige Fostermoder, og hvor enten Folkefølelsen fattes, som hos Lyskerne, eller hvor den er huusvild i fremmede Lande, som hos Jøderne, eller hvor den er sængslet ved ueensartede Deles Sammenkobling, som hidtil her i Danmark, der kan det ægte Borgerliv umuelig trives; men hvor Folkefølelsen dog igrunden er saa stærk, som Treaars-Kampen har beviist, den er i Danmark, der behøver den dog blot at tage det elskede Fæderneland i virkelig Besiddelse, og at klares ved en levende Oplysning paa Modersmaalet, for at der, ligesom af sig selv, udvikler sig et folkeligt Borgerliv i den tiærligste Sammenhæng baade med det menneskelige Huusliv og med den folkelige Gudelighed.

Ja, vil man sædvanlig svare: vi veed nok, det er din gamle „Riephest“, hvorpaa du rider rask til en „folkelig Høiskole“ og derfra lukt ind i en Pæredanskhed, der, som „Vølgen blaa“ overflommer hele Landet, om ikke lige til Eideren, saa dog til Slien; men siden du ikke dermed er kommet et Stridt videre i hele din „Menneske-Alder“, saa vil det nok ogsaa have lange Udsigter, inden der bliver Sild af den Ravn,

ſaa Verden forbanſes over det mageløs klare og kiærlige Børgertiv, der ſkal ſpringe ud af den „danſke Folkelighed“, ſom en Pallas-Athene af Kronidens Hænde, eller vore op af Jorden i „beiligt Bang og Bænge“ ligefom den gamle Nordiſte Sybilla: Sif med Guldparviken!

Jeg ſvarer imidlertid ganſte rolig: ja, ſpot kun J, ſiden J ikke veed noget bedre at giøre, baade med den folkelige Skjald, med den „folkelige Hviſtole“, med Danſkheden, med Thorsbruden og ſelv med det græſte ligefaa mageløs folkelige ſom mageløs fri og glimrende Børgertiv! Man ſpilder let den koſtbare Tid ved at ſpotte igien, ellers kunde jeg godt tjene med en Monſtring af jeres Kiephæſte og en tilſvarende Dørhøring om, hvorvidt og hvorhen J er kommet paa dem, og hvad det er for et lyst og lifligt Børgertiv, der enten i Paris eller i Berlin har udviklet ſig af den ſtønne Konſt at drive Spot med alt hvad der enten er lidt høiere end Dyrehovedet, eller gaaer lidt dybere end man med Fingern kan ſkrive i Sand, men nu vil jeg blot ſpørge Godtfolk, om de ikke ſpottede ligefaa kiækt med Danehærens muelige Fremſtrid fra det beleirede Frederiks til Dannevirke og til Eideren, og om det Fremſtrid ikke dog har fundet Sted, ſaa et Fremſtrid aldeles jævnſides, til Dplyſning af det ſaa kiækt forſvarede Fæderneland og Modersmaal og

til Være for det kække, fædernelandskiærlige danske Folk, maa dog i det mindste være ligesaa mueligt, og vilde uidentviol følge af fornævnte vitterlig danske Fremfærd, naar det ikke lykkes de Fremmede: Hjemtyskerne og Latinerne, at forhindre det? Har jeg nemlig kun Ret heri, da har jeg dog vel ogsaa Grund til at haabe, at det samme Folk, der med den kiærligste Selvs-Oppoffrelse har forsvaret sit Fæderneland og Modersmaal, og kan med et halvt Die see, at Offeret var spildt, naar man intet Gavn fik af hvad man klobde saa dyrt, det samme Folk vil uidentviol snart føle Trang til Oplysning om, hvordan de bedst kan vente at beholde deres Fæderneland og høste Frugt af dets Besiddelse, og hvordan de bedst kan bruge deres Modersmaal, saa de har baade Gavn og Glæde og Være deraf, og det er jo netop denne Oplysning, jeg vilde have dem givet paa en „folkelig Høiskole“ og en saadan Oplysning vilde jo nødvendig giennem Folket hinget føre til en folkelig Anordning af alle borgerlige Forhold, og i en tilsvarende borgerlig Tilstand vilde der jo nødvendig findes Liv, fordi den var folkelig, og dette Liv vilde jo være menneskeligt, fordi det danske Folk er menneskeligt, saa jeg seer ikke det mindste latterlige i saa jævn og klar en Tankegang, som denne.

At nu desuagtet mit velgrundede Haab om et folkeligt, et dansk Borgerliv, hvorved Huuslivet folde sig beskærmet, Christendommen frigivet, og alle menneskelige Evner ansporede til en gavnlig og frugtbar Virksomhed, at dette Haab muelig kan glippe, og at det rimeligviis maatte glippe, dersom vi ikke havde og beholdt et frit Folkething med en saa almindelig Valgret og Valgbarhed, som Grundloven hjemler os, det indrømmer jeg strax, men derfor skulde dog vel hverken jeg eller nogen Dannemand opgive det ligesaa liflige som velgrundede Haab, derfor maae vi dog vel kun med fordoblet Iver arbeide paa, at det, trods alle Hindringer, kan gaae i Opfyldelse.

Naar jeg, som Dannemand og Folkethingsmand, arbeider ivrig herpaa, endog saa ved, trods alle Brøst, at forsvare Grundloven og Folkethinget, og ved, trods alle Fordomme, at paaftaae Huuslivets og Borgerlivets Frigjørelse fra al Kirketvang og Kirketugt, da veed jeg nok, det lægges mig saare til Last, fordi jeg jo ikke blot er Bartonspræst, men en gammel Iver for gammeltdags Christendom og Lutherdom, saa jeg, efter Sigende, enten maa gaae i Barndom og lade mig lede af "Bondevennerne", eller jeg vil af ærgjerrige Hensigter, i Forbund med Verdslighed og al Ugudelighed, forraade Kirkens og Christendommens hellige Sag;

men det gaaer med al saadan Barmesnat ligesom med Skjælsord, de rager mig ikke, og jeg benytter dem kun ved Lælighed til at slemte med, eller, som her, til i Stikkelse af Rødværge at tillade mig et lille Gienflag, som dog muelig kan ramme og rydde lidt af Veien for den folkelige Opfattelse af Menneskelivet, som jeg naturligviis ei altid har været lige nægtig, men dog altid har bekendt mig til og fulgt efter Evne.

For det første skulde jeg nemlig mene, at hvis Christendommen er hvad den kalder sig: et Evangelium eller glædeligt Budskab, saa kan den umuelig være nogen borgerlig Lov eller noget verdsligt Paabud, men maa være et kjærligt Tilbud, der naturligviis kun træder i Kraft naar det modtages med Taknemmelighed, og er aldeles spildt paa dem, der modvillig forsthyde det.

Dernæst mener jeg, at om man end i papistisk Blindhed kan indbilde sig, at Syndsforladelse, Guds Fred, evigt Liv og Salighed kan skænkes dem, der ikke bryder sig om det eller forsthyder dog den Tro, der er Billaaret for Naadegaven, saa kan man dog vel ikke bilde sig ind, at Jesus Christus baade kan være den guddommelige Sandhed i egen Person og dog onste sig falske og løgnagtige Discipler, hvad han jo dog maatte, naar han vilde have en eneste, endfæge Folk i Tusindtal tvungne til at beliende en Tro

paa ham, som de hverken havde eller vilde have! Enten maa man altsaa bespottelig tillægge Christus den klareste Selv-Modsigelse og derved gøre ham til Løgner, eller man maa indrømme, at den kristelige Troes-Bekjendelse ikke under nogetsomhelst Paastub maa enten aftvinges eller aflistes et eneste Menneſte, saa at hvor man har mindste Erbdigbed for Christus og Oplysning om hans Villie, der maa nødvendig al Kirketvang ophøre og Troes-Bekjendelsen blive ligesaa fri, som vi alle veed, Troen selv med Nødvendighed er.

Har jeg nu Ret heri, da følger aabenbar deraf, at borgerlig Religions-Frihed ikke blot kan rime sig med Christendommen, men er en kristelig Nødvendighed, saa Christendommens oplyste Talsmænd maae nødvendig af al Magt stræbe at faae baade Hunslivet og Borgerlivet frigjort fra al uuelig Kirketvang.

Dg hvad nu Sammenhængen mellem Christendommen og Folkeligheden angaaer, da skal jeg først tage mig den Frihed at bemærke, at da Christendommen ene vil kendes og virke giennem Ordet og fører dog intet eget Tungemaal med sig, saa maa den betjene sig af hvert Folks Modersmaal, som den vil tiltale, og kan ikke gøre sig tydelig og giældende hos noget Folk uden i samme Grad, som Folkets Modersmaal er udviklet til at tale levende og tydelig

derpaa om aandelige Ting, hvorfor vi ikke blot læser, at Aanden kom over Apostlerne i allehaande Folke-Tungers Skikkelse, men, kan ogsaa paa Christendommens Historie før og efter Reformationen, see, at dens Liv og Lys paa hvert givet Sted kræver Brugen af Folkenes Modermaal og Magt derover til aandeligt Brug, saa Christendommen maa allerede for sin egen Skyld ønske og fremme den høieste Udvikling af Folkenes Modermaal, der dog er aldeles umuelig uden giennem et tilsvarende oplyst Folkeliv.

Dernæst maa jeg henstille til moden Overveielse, hvad hidtil er meget for løselig overfaret, den Umstændighed, at Christus, skøndt hans Rige ikke er af denne Verden, dog virkelig vil have et Rige i denne Verden, og det et Rige, der aandelig skal overstraa alle Verdens-Rigerne ved alle dets Borgers "Retfærdighed, Fred og Glæde" i Aanden, hvad alle Verdens-Borgere maae bekiende, er deres Rigers store Savn.

Nu spørger jeg, hvordan Christendommen skal kunne gjøre sig forstaaelig om dette Christi aandelige Rige og om dets Borgers Pligter og Rettigheder, med mindre vedkommende har en levende Forestilling om et borgerligt Selskab, hvis Diemed er Udbredelsen og Hævdelsen af "Retfærdighed, Fred og Glæde" hos alle dets Medlemmer, eller om man kan faae en saadan levende Forestilling uden at leve i et saadant borgerligt Selskab, eller om man kan staae Christi Riges mageløse Fortrin uden at kiende dem, eller uden at vide Forskiel paa den udvortes og indvortes Retfærdighed og Fred, den verdslige og den aandelige Glæde, som et menneskeligt Borgerliv kan staaende og opholde?

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Arst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Onsdagen d. 4. October. Nr. 40.

Dieblisset og Skjalden.

Dieblisset for hvert et Barn
Ligner en spraglet Sommerfugl,
Gøelbestemmet med Sommerlyst,
Som ved Sankt Hansdag, saa ved Jul,
Barnehaanden har altid Jil,
Griber i Graaden efter Smil,
Griber vel feil, saa her, saa hist,
Griber dog Dieblisset vist!

Skjalde-Barnet er og et Barn,
Proget er hvad han hær bedst,
Sommerfuglen han sadler op,
Druger den til sin Bingehest,
Paa den flyver han under Sky
Let over Eng og Skov og By,
Seer som en Falk alt hvad han ser,
Græder kun, naar han falder ned.

Dieblisset for Svend og Mø
 Er som en Dromme-Reisefærd,
 Immer noget er splittergalt,
 Snart er man fjern og atter nær;
 Spring i Luften man gjør som helst,
 Hardtab forloren, hardtab frelst,
 Gribes sædvanlig feil hver Dag
 Uden ad Rys og Favnetaag!

Skjalde-Svenden er og en Svend,
 Kun er hans Drom et Eventyr,
 Jord bliver Himmel og Himmel Jord,
 Hamme tit fliste Folk og Dyr,
 Helst han seiler paa Styer graa,
 Gjør dem med Galder lyseblaa,
 Svæver imellem Haab og Frygt,
 Kalder det faste stivt og stygt!

Dieblisset for Mand og Biv
 Er som den travle Høstens Tid,
 Leiligheden maa gribes da,
 Det man kun har for Slæb og Slid,
 Dieblisset er kostbart nu,
 Alting gaaer galt, det er en Gru,
 Reddes maa lidt, hvor lidt det er,
 Børnene skal ha'e noget hver!

Skjalde-Manden er og en Mand,
 Høste han vil al Dragens Guld,
 Dieblillet det gjælder om,
 Stabes der maa et Heltetuld,
 Alt er galt og maa gøres om,
 Berden er vild og Tiden tom,
 Stjaalet er Njølner, os til Meen,
 Hugges maa Næsen dog i Steen!

Dieblillet for Gamling hver
 Er som goddag kun og farvel,
 Belfordrevet i Ro og Mag
 Ider det En alt mueligt Held;
 Drømmen svinder med Ungdomskaar,
 Keilighed med det stærke Haar,
 Livet er kort og Konsten lang,
 Alt faaer at gaae sin skjæve Gang!

Gamling-Skjalden er dog en Skjald,
 Med sit goddag og sit farvel,
 Med sin Mag og sit Tidsfordriv,
 Med hvad for ham er mueligt Held;
 Ei han søger og ei han flyr
 Sommerfugl-Hest og Eventyr,
 Gribes med Flid, ihvor det gaaer,
 Keilighed ved det sidste Haar!

Begjæfter fra Buggen af!
 Riærest fra tidlig Ungdomsbaar!
 Hustru baade i Lyft og Rød,
 Elsket selv under de hvide Haar!
 Moder baade til Hætt og Skjald!
 Moder til alt hvad fødes skal!
 Effelig, som du søvnes til,
 Frugtbar og gold, som Gud det vil!

Det er Ravnene, som paa Rad
 Esteraars-Skjalden tankesald
 Diebliffet tiltaler med,
 Beslende til dets Sølv og Guld,
 Til dets Koser med Duft især,
 Dgslaa dog til dets Farvestiær,
 Alt som det er og tages maa,
 Hødent og høet fra Top til Taa!

Diebliffet af flygtig Art
 Synes kun lidt, men er dog alt,
 Hvad med Livet i Tidens Lob
 Til os i Stov fra Skyen faldt,
 Derfor Skjalden med Lanter graa
 Passer nu som en Smed derpaa,
 Rielevde for det ei omsonst,
 Holde det varmt, det er hans Kunst!

Diebliffet mod Ewigbed
 Er vel det mindfte af alt Smaat,
 Diebliffet for Ewigbed,
 Det er dog baade stort og godt;
 I det heldigfte Dieblif
 Menneskens Rion fin Frelfer fit,
 Dieblif hvert nu i hans Navn
 Biselig brugt, gjør evigt Gavn!

Til Danfkerens Læse-Berden.

Stort fal det være nuomftunder, hvor smaat det
 faa end igrunnen er, det feer Læseren og ifær Læferinden
 nok, ogfaa jeg har tænkt, da jeg filede dette mit aabne
 Brev til „Danfkerens Læse-Berden“, skøndt jeg
 ja maa vide, det er et stort Spørgsmaal, om der en-
 gang med Rette kan siges at være en „Danf-
 kerens“ Læse-Kreds selv i Sammenligning med det
 lille Danmark kun har været lillebitte. Men man maa
 fee at holde Drene Rive til det sidste, og da dog ingen
 veed, om ille „Danfkeren“ har havt eller kan faae
 titusindgange faamange Læfere fom den har havt
 Rionere, faa skriver jeg raft til dens Læse-Kreds fom

til en heel lille Verden, for at bringe den det, som jeg vil haabe, sørgelige Budskab, at hvis den ikke kan opdrive en ny Udgiver i mit Sted, da vil „Danstere“ ophøre at udkomme med nærværende snart udrundne Aar. Jeg hører nemlig, som man nok veed, til de stakkels „Frivillige“, som strax meldte os til Tjeneste i Marts 1848, for at slaaes om gamle Danmark med Holsten-Gottorperne, og, naar galt skulde være, med hele det store, enige Tyskland, og vi maae vel være trætte af Tjenesten, da vi, foruden hvad Frivilligheden ellers kostede os, har maattet høre saamegen Dagtaalelse baade for vor tosfede indbildte „Frivillighed“, som det var paa den høie Tid at sætte en Pind for med almindelig Børnepligt, og for vort gruelige Tyskerhad og vor aldeles vrang Opfattelse af Strids-Spørgsmaalet, der ingenlunde skal være, om Danmarks Rige, med eller uden Sønder-Jylland, skal bestaae eller forgaae, og om Dansk eller Tysk skal være Hovedsproget i Danmark, med eller uden Sønder-Jylland, men kun om, hvorvidt Dynastiet og Diplomatiens, Arvesølgen og Flaget skal fremdeles være fælles for hele den forrige Slesvigholsten-lauenburgdanske Stat eller ikke?

Vel havde jeg i mit stille Sind betænkt, om umueligt, at holde ud, til det var afgjort, som jeg, med eller uden Ministeriets og alle Diplomaternes Tilladelse, bliver

ved at kalde Strids-Spørgsmaalet, om Danstiens og Dansthedens Liv eller Død nemlig, men nu, da Sværdet, efter ærlig at have gjort sit til at jævne Trættten, alt begynder at ruste i Sleben, og da Dødsdommen vel synes fældt over Dansten og Danstheden, men dog, ogsaa i Betragtning af Danehærens „Kampdygtighed“, i en vis „Forsønlighed“ Aand, saa de skal kun „trædes ihjel af Gæds“, og da Tiden har viist, at de er feilivede, saa har jeg, som er nær de Halvstjerds, maattet opgive Haabet om at opleve den endelige Afgjørelse, og besluttet mig til at tage min Affæd, om det end skulde være i Unaaide uden Pension. Da det imidlertid ikke sommer sig for en „Danstler“ at ride den Dag, han sadler, saa har jeg villet opstige min Tjeneste saa betids, at hvis Ræfverdenen vil have min Tjeneste besat og fremdeles besørget, den da kan have Stunder til at see sig om efter en ny Udgiver af et „danst Ugeblad“, der kunde hedde hvad det skulde, selv „Ustyske“, naar det blot var Danst fra Top til Taa, baade i Sind og Skind! Et saadant vedvarende danst Ugeblad ønskede jeg nemlig selv af ganske Hjerte, baade for min egen Skuld, saa der dog fremdeles var eet Blad i Danmark, hvor jeg var sikker paa at faae et Ord indført, som laae mig paa Hjerte, og tillige for Folkets, Rigets og Tungemaalets Skuld, der høilig kan behøve, at der dog er een offentlig Stemme, der tør

forfvarer dem hele og holdne inden deres gamle Grænder, og tinger aldrig op med deres Fiender, enten det saa er Stormagter eller Smaakræfter, enten der hugges med Sværd eller stikkes med Pen eller stikkes under Stok.

Hil imidlertid nogen for Alvor spørge mig, hvorfor jeg, med denne Overbeviisning om det danske Ugeblads Uundværlighed, ikke holder ud med det til det yderste, da skal jeg ogsaa svare alvorlig, om Spørgsmålet end var nok saa faa og ulærde, thi jeg har i denne Henseende længe gaaet irette og ombørde med mig selv, da jeg, trods at den Uretfærdighed og Uuagelighed, der følger med Udgivelsen af et Ugeblad, skal naar man til Jævnshold selv maa forfatte det hele, dog kan meget nødigt lod „Danskere“ gaae ind, efterat den dog efterhaanden har baaet sig Vej til alle Sider i den danske Læseverld.

Jeg er nemlig, som bekendt, en lovlig gammel Skriftemed og Bogmager, men anseer mig dog ikke selv for udelevet eller for udygtig til boglige Arbejder, som den danske Læseverden fattes, og som jeg ikke ved nogen anden endnu kunde og vilde staae den, og da jeg dog i fire Aargange tilstrækkelig har viist, at man baade kan skrive paa Dansk om allehaande menneskelige Ting og betragte alt menneskeligt med danske Øine, uden at skrive daarligere eller græbes lettare i Stambindhed end om man skrev paa Tysk eller paa Fransk

og faae med tilsvarende Dine, og da endelig den aabne Kamp for Danmark, Dansten og Danstheden maa agtes feierlig udlæmpet, saa turde jeg ikke bide længer med at låge fat paa de Bærter, som jeg længe har tænkt paa at efterlade mig, men som jeg slet ikke kan komme til, saalænge jeg skal skrive et Ugeblad, og som der dog allerede nu skal endesl Aar og megen Lykks til at fuldføre. Hvad et ægte dansk Ugeblad angaaer, da mener jeg ogsaa, at hvis ikke alle de „Frivilliges“ Kamp for Dansternes Fæderneland og Modersmaal har været forgæves, da vil det nu komme af sig selv, og, om det end ikke skalde komme strax, naar „Danstere“ slutter, dog ei heller lade længe vente paa sig.

De Bærter, jeg sigter til, er vel nu nærmest „Haandbogen i Verdens Historien“ og „Sangværket“, som alt har vundet saa megen Indest, at de baade bør fuldføres og, om maeligt, forbedres; men det er dog naar Haandbogen i „Rirkens“ og i „Nordens“ Historie, som jeg under hele mit Forfatterliv har staaet høit for Die, men endnu aldrig lagt Haand paa, fordi mig syndes immer, det var for tidligt, da man virkelig maatte have naaet Begyndelsen af et nyt Tidrum baade i Rirkens og i Nordens Historie, førend man med Rolighed og forholdsviis Klarhed kunde overskue deres Bane, og med levende Deltagelse afsmale baade deres Indvikling og Udvikling i Tidens Løb.

Forst nylig, under Danmarks Kamp paa Liv og Død med Tyskland, og ved hele den Bending, der hos os har fundet Sted, er det i mine Dine blevet betimeligt at oplyse det nærværende Dieblif og forberede Fremstridtet giennem Fremtiden med den foregaaende Erfarings Lærdomme, men det synes ogsaa nu at være paa den høie Tid, naar jeg derved skal føre Pennen, og det er virkelig paa den høie Tid, naar Kirkens og Nordens Benner skal finde Veie giennem Dieblifkets Virvar og see, hvor Maalet staaer, hvorefter der skal stiles.

Hvad nemlig den Christelige Kirke ongaar, hvis „Tro og Haab og Kiærlighed“ giennem attenhundrede Aar har virket saa velgiørende og er blevet saa navnkundige, at ingen Menneſkeven kan uden Gru tænke sig dem borte fra Jorden, saa hersker jo derom allevegne en saa grændseløs Forvirring, at naar man ved den Christne Kirke vil tænke sig noget andet end den papistiske Steenkirke eller det tyske Luftkastel eller en selvmodsigende splidagtig Sammensætning af disse to uforligelige Dele, da veed man sædvanlig slet ikke hvad man skal tænke paa og stile efter, fordi hvad man kalder Kirke-Historie enten er en blot Levnets-Beskrivelse af de saakaldte Kirkefædre, Kirkeværger, Helgene og Kiættere, eller et Sæt „Lærde Efterretninger“ om alle de tykke Bøger, man i attenhundrede Aar har skrevet for eller imod Bibelen og

den til Tid og Sted herskende Theologi, eller et Birvar af begge Dels. Skal man derfor nogenfinde hitte Rede i dette Birvar, da maa det kunne vises og blive viist, at der har været og er et Christen-Folk (en christen Menighed) paa Jorden, der, skiondt det er et ganske besynderligt, aandeligt Folk, der ei har noget verdsligt Fæderneland, Modersmaal eller Fællesskab, dog er et kiendeligt Folk, har yttret en stor folkelig Virksomhed og haft en folkelig Slæbne, der vel er mageløs, men ingenlunde urimelig og uforklarlig. Først da, naar vi hos de Christne, ligesom hos Jøderne og ethvert navnkundigt Folk, lærer at stielne mellem de indvortes og udvortes Forhold, mellem Folkelivet og Folketroen paa den ene Side, og Dogvæsenet med de lærde Trætter paa den anden, samt mellem de forsiellige Forsatninger og Regierings-Former, fri eller slaviske, Christen-Folket har prøvet; først da kan man see, hvad Folke-Aanden har været og virket, hvad Folket har at betyde og hvad der nu i Dplysnings-Tiden maa være dets Maal. See, i denne menneskelige Hensigt og levende christelige Retning vilde jeg skrive en kirkehistorisk Haandbog, saa tilgængelig for alle danske Læsere, saa liølig, kort og tydelig, som Vorherre gav Lykke til, og det er jeg vis paa, ikke blot mange danske Læsere vilde talke mig for i min Grav, og de lærde og Skrifkfloge nødes til at ændse, men ogsaa mange

Præster i hele vort Norden vilde have Gavn af til en Iyfare og mere frugtbare Virksomhed.

Vender vi nu Blik til vort Nordens egen Historie og det Folks Levnetsløb, som vi nærmest tilhøre, da er Forvirringen vel ikke nær saa stor, hvor man hverken behøver at lede om Folket eller fristes til at glemme det over Skolemesterne, eller kan mistkiende den naturlige Udviklings-Gang, men dog har især baade den sande og den blot saakaldte Christendoms magtige Indflydelse, og i de senere Aarhundreder Lyshedens og Lysskeriets Indgreb, gjort Sagen meget indviklet, og den indbyrdes Splid mellem Stammerne og Rigerne har forsinket Oplysningen, saa vi trænger høilig til en Haandbog i Nordens Historie, der kan vise os den rette, oprindelige Sammenhæng, og tjene som en Ledetraad paa Sæglebakken, som vi Nordboer aabenbar er kaldte til at bestige og fra dens Top vinde en Udsigt over Menneske-Livets underlige Bane baade ude og hjemme, som godt er den lange Reise værd, da den sætter os istand til at gjøre de sidste Kæmpestridt, som skal krone Værket. For nu at kunne skrive en saadan Haandbog i Nordens Historie, der ikke skal føre paa Bilspor, maa man kiende og staa baade vort Nordens oprindelige (hedenske) Fælles-Retning i hvad vi maa kalde "Nordens Aand", og Christendommens guddommelige og rene menneskelige Retning med Aanden

over alle Haander, og hertil har hele min særegne Livs-Done tilligemed min Livs-Stilling ført mig i en Grad, som vel for Diebliffet ingen anden Bogmager i Norden, saa jeg maa føle mig drevet til den Riekligheds-Gierning, og tør haabe, med Guds Hjelp, at stille mig taalelig godt ved den.

See, nu veed „Daasckerens“ Læser, der ikke anser mig for en tyft Bindmager, hvorfor jeg afbryder den ugenlige Berol-Birkning med dem, thi naar jeg skulde skrifte Sandheden heel og holden, maatte jeg vel beliende, at der endnu var enduel andet, jeg sukkede at have skrevet en Bog om, før jeg gif herfra, men det vilde jo klinge latterligt, om jeg gjorde Regning paa mere Tid og Lykke end der kan behøves til hvad jeg mindst vilde undlade og snarest maatte føle mig kaldet til. Det kan imidlertid aldrig staa med et Par Ord at nævne hvad jeg, naar jeg ellers kunde leve saa længe, og beholde saamegen Lyst til den i Længden lidt kiedelige Pennesorelse, som dertil udkrævedes, vilde sukke at faae skrevet, thi det kunde dog muelig vække Ingres Dyrmarksomhed paa hvad vi fattes, for med stadige Skridt at gaae vor egen nordiske Bei i hvad man kalder Bivensflabelighed, og hvad jeg helst vilde kalde „Menneske-Rundskab“, fordi, naar det kommer til Stykket, kan vi Mennesker dog herneben aldrig komme videre end til at kiende os selv, kiende Mennesket og

det Forhold, hvori Mennesket staaer til de høiere og lavere Ting, hvormed han under Tidens Løb kommer i Berørelse. Denne jævne Sandhed er nemlig, som saamange jævne Sandheder, især ved de tyske Professorers Luft-Seilads og Luft-Kasteller, kommet saaledes i Forglemmelse, at naar man læser vore Dages saakaldte videnskabelige Værker, synes det, som alle saakaldte oplyste og dannede Folk aldeles havde opgivet Lyften til og Haabet om at blive kloge paa sig selv og paa det Menneske-Liv, hvori de mere eller mindre tage Deel, men have derimod fordybet sig i den unaturlige Lyft og sat sig fast i det latterlige Haab, uden at kiende sig selv, dog snart, hvis de ikke alt er det, at blive guddommelig kloge paa hvad man har kaldt Gud, paa Himmel og Jord og Alt deri, paa Mennesket nær, det forunderlige Dyr i Borherres Have, som ingen kan blive klog paa. Denne tyske Højsot kan nu vistnok ligesaa lidt helbredes ved en heel dansk Bog som ved et dansk Ugeblad, thi al Lægedom, endstige da „Recepterne“, er naturligviis spildt paa dem, der i deres egne Wine strutte af Sundhed, men forudsat, som jeg ved al min Skrift forudsætter, at den gode dansk-nordiske Natur vil paa en Maade hjælpe sig selv, ved at lade den tyske Bøisdom fare til Helvede, som noget allerhelvedes Løi, der vil indbilde Folk, at de har bedst af at lade Jorden fare og springe i Luften, at bytte hele Menneske-

Livet bort for en saakaldt guddommelig Død og bytte Menneſte-Hjertet bort for et Bjerg af tyffe Bøger, det forudſat, ſaa vilde danſke Læſere baade føle Trang til og have meget godt af en Bog, der oplyſte det Forhold, hvori Menneſte-Sjælen i Livens Løb har ſtillet ſig til Kundſkab i det hele og iſær til Kundſkab om hvad der ſkjuler ſig for de Dine, vi har tilfælles med Dyrene, altsaa hvad man kalder Aandens og Hjertets Verden. En ſaadan Bog kunde nu, ſom hjært Barn, have mange Navne, men jeg vil her beſt kalde den en Haandbog i Menneſte-Kundſkabens Hiſtorie, thi hvad enten vi vil følge Odin paa Sleipner, eller Iſegrim paa Helheſten, enten vi beſt vil fare til Himmels eller ſeile i Luften, bide i Græsſet eller bore os ned i Afgrunden, ſaa nødes vi dog til at tage os ſelv med, ligesom Ordsproget bemærker, at Glæden vender ſig aldrig ſaa tit, hun har jo Halen bag ſig, og naar vi alligevel i Lanterne gaaer fra os ſelv, da gaaer vi aabenbar fra Forſtanden med det ſamme, og det nyter ſlet ikke, at man gjør ſig ſaa vreb ſom en Tyſker og bander paa, at man kommer netop ret til ſig ſelv og til Forſtanden ved at gaae fra „Menneſte-Naturen“ og „Menneſte-Hiſtorien“ i det hele, og lade, ſom man havde ſtabt ſig ſelv, men af en Feiltagelſe indviſlet ſig i lutter vildfremmede Elementer, ſom man maatte ud af, og ind i den rene Tomhed for at finde ſig ſelv. En ſaadan Haandbog i Menneſte-Kundſkabens Hiſtorie ſkulde nemlig viſe os, hvad der blev af Menneſte-Livet i Øſten og Veſten, i Syden og i Norden, alt efterſom det blot nyſgierrige og ærgierrige Menneſte ſnart glemde ſig ſelv over det Umælende og ſnart foer vild om ſig ſelv i Luften, eller det ſandheds-kiærlige videlyſtne Menneſte gik i ſig ſelv og mødtes med Sandheden fra det Høie. At nu det forſte Forſøg paa en ſaadan menneſkelig Kultur-Hiſtorie, der ſtræbde at følge alle Menneſte-Sjælens kiendelige Bevægelſer i

Bidkabs-Retningen, de flyvende saavel som de krybende, vilde blive meget usfuldkommet og usfuldstændigt, og hvad man i Konsten kalder Fustleri, det følger af sig selv, men var Forfatteren dog et med sig selv, med Sjælens høie Flugt og stille Eftertænk og med Slægtenes store Erværelseløb forholdsviis velbekendt og fortvøligt Menneske, da vilde dette Fustleri dog være langt anderledes styrkende og glædeligt for alle livlige og lystiere Menneskebørn end de mest fuldvendte Konstværker enten fra den ældste, den mellemste eller den nyeste Tid, og saameget er mig klart, at dersom vi Bogmagere ikke vil see langt mere paa, hvad man i vor Tid og vort Folk kan have Gavn og Glæde af at læse, end paa hvad vi selv kan faae Nøds og Betsømmelse ved at skrive, da vil det gaae hos os, som det gif i Grækenland, paa Island, og hidtil allevegne, hvor man til hvad der kaldes en klassisk Literatur, at Penneu istedensfor at være Mandens Vejepind og Dannelsesstilk, kun bliver en Pind til dens Ligtise. Man kan finde det latterligt, at jeg tør haabe, Menneske-Livet hos os kan lyffelig giennemgaae den Stiærtsild paa Eysveien, som hidtil allevegne gav det Banesaar, men det er jo dog baade saa kjærligt og livsaligt et Haab, at man nødvendig maa nøre det, saalænge man kan og tør, og hvis det ikke er latterligt, at en Olding, klog af Skabe, kan udgaae meget, som var uundgaaeligt baade for Børnet, den uerfarne Yngling og den iilfindede Mand, da vil det dog heller ikke være latterligt, at Mennesket omfider bliver klogt nok til at sætte Livet over Naben og Legemet over Klæderne!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danskeren.

1851.

4. Hæfting. Spørdagen d. 11. October. Nr. 41.

„Besøget“ af Clara Raphael.

Danskerens „Læserinder“ ved sikkert, at der under Titelen „Besøget“ er udkommet nogen Breve, der skal være fra samme Pen som „Clara Raphaels“, og i den Forudsætning, at de var ægte, skyldte jeg mig at saae Hingre paa dem, thi kiendte selv gode Venner har meent, jeg kunde ikke forsvare min venlige Betragtning af „Clara“, saa er jeg dog blevet ved den, og saae gierne et „Besøg“ af haende, der ikke blot skrev, men fødte og trykte som „Clara“.

Jeg saae imidlertid strax, ved at aabne den lille Brevbog, at Besøget gjaldt ubekjendte Claras eller Mathildes Gyftre, saa jeg ikke kunde tilgive mig mindste Del deri, og det hav maaffee stød mig, saa jeg kastede med den Hordun, at enten var Brevene nægte eller Claras forberet, thi da jeg havde læst de to første Breve, kastede jeg Bogen med den Tanke at overlade „Bedkommende“ Uværligheden med at læse Resten. Jeg

fald derfor op og stoppede min Pibe for at gaae over til en anden Materie, men da slog det mig, at jeg maatte jo dog vide, hvad den lille Bog indeholdt, saa det var ligesaa godt at læse den igiennem først som sidst. Det har jeg nu gjort, og, trods alle mine Indveninger mod Tankegangen i det hele, dog med saamegen Deltagelse i Menneſke-Livet bagved, at jeg ordenlig onſtede at have den „Mathilde“ Iyslevende ligeover for mig og ſee, om jeg ikke kunde tale mig tilrette med hende, da jeg dog ikke ſiønnede rettere end at vi maatte være enige om Menneſke-Livets egenlige Bæſen, Betydning og beſtittede Bane, hvor aabenbar uenige vi end var om, hvordan Vorherre har „deelt“ Bæſenet og Birkſomheden, og paa hvad Maade Menneſke-Livet kan giennemløbe ſin Bane og naae ſit Maal. Jeg kom ogsaa paa gammel Skjalde-Viis ſaa dybt ind i ſaadan en Samtale, at jeg var friftet til at ſkrive den op, men det var vel, jeg ikke gjorde det, deels fordi det maatte vilde liedet baade Læſer og Læſerinde, og deels fordi Mathilde deri ſagtens vilde ſeet en Bekræftelse paa, ſom hun ſiger, at vi Digtere rores kun ved Kæſtens Baaude til at tænke paa en „Aften-Underholdning“, hvorved det deklamerede Digt vinder eenſtemmigt Biſald.

Derfor vil jeg, viſtnok ikke spille „den barmhjertige Samaritan“ hvad her ſaameget mere vilde bekomme mig ilde, ſom det Blæk, der vil giælde for „Olie og

Bin" har intet at klage, naar det ublees, men ganske tort vil jeg sige, baade hvad jeg synes om og hvad jeg ikke synes om hos den lille spekulative Philosophinde, der endelig vil have alle Dannelsvindens Døttre til at filosofere med sig, eller dog til at indrømme, at en "Elara" eller "Mathilde", som baade tør og vil „gaae ene" i aandelig og hjertelig Forstand, var „Mønsteret for Kvinder" eller var Kvinden, som ene tilbørlig skattede og vilde med Tiden komme til at forstaae sig selv.

Jeg synes da for det første slet ikke om, at enten Mand eller Kvinder betragter Mand og Kvinde saaledes som to Aen af eet Stykke, at det, som Mændene tænker, blot skulde være Mandens Forstands-Overlegenhed, der gjorde indvortes Forstiel, eller at det, som Mathilde synes at troe, kun skulde være Mændenes Herstelsyge og Kvindernes Feighed, som fremkaldte Skinnets af en indvortes Forstiel, der igrunden slet ikke fandt Sted. Dette vil jeg imidlertid her ikke videre udvilde, da „Danstrens" Læserinder, hvortil meget muelig selv „Mathilde" hører, godt maa vide, at for mig er „Hjertelighed" og „Kvindelighed" for saavidt eenstybdige Ord, at Kvinden i mine Dine er Hjertelighedens Natur-Aabenbaring, ligesom Manden er Mandelighedens, uden at man, ved at vise mig Millioner hjerteløse Kvinder og aandløse Mænd,

vilde paa mindste Maade forrykke eller forvirre min Tankegang, og Kiønnene er derfor i mine Mene saa langt fra at være hinandens Medbeholdere, at de kun ved at indtage hinanden kan opfylde deres Bestemmelse. Paa nogen Overenskomst mellem „Mathilde“ og „Danskere“ i dette Hovedstykke, er indtil videre heller det ikke at tænke, da det netop synes at være Skjoldmoens Hovedsag, som har sat sig i Hovedet, at det er ikke „Selvfornægtelse“ men „Selvsforægtelse“ Kvinden maa beslitte sig paa. Jeg vil derfor i denne Henseende kun tilføie, at skiondt jeg ikke drifter mig til at nægte, at visse Besørgelses-Breve kan være skrevet af en lille Pige, der hedder „Mathilde“, saa drifter jeg mig dog til at paastaae, at Bogstaverne om Kiønnenes Forhold og Kvinde-Kiønnet's naturlige Pligter og Rettigheder kan en lille Pige med saa megen „Eftertanke“ kun have skrevet med sin „Broders“ Fingre i samme Forstand, som man paa Dansk siges at have gjort noget med sin „Systers“ Fingre; thi man behøver jo ikke engang at være, men kun med Eftertanke at betragte en lille Pige mellem sine Døttre, for at siuue, at Nødvendigheden hører ganske enstemmelig til den kvindelige Side af Menneske-Livet, og dette synes dog saavel i „Mathildes“ som i „Clara Maphans“ Breve at være overført, hvad nødvendig maa giøre hele Bstrængningen

af Kvinden med hendes naturlige Pligter og Rettigheder aldeles skov.

Men, om jeg tør spørge, skriver ikke sædvanlig alle Kvinder nuomstunder Breve og Bøger, naar de skriver nogen, med deres „Broders“ eller „Stolenefters“ Hingre, eller har vi virkelig noget, der med Ret kan kaldes „kvindelig“ enten hjertelig eller moderlig Dannelses Svadidt jeg ved, har vi neppe nok Løften om, at vi skulde have noget saabant, og det er derfor en hoi Grad af Ubillighed, naar vi lægger en Striverfke til Last, at hun bruger den Pen, man har lært hende at føre skævt fra Stolenefters Side, til at skrive skævt fra sin egen Side. Har nemlig Stolenefteren, naar det skulde skrives Stil om den „kvindelige Dannelses“ lært Pigebarnt at flaa en Streg over „Moderligheden“, som noget, det enten ikke var „passende“ for Kvinden at tænke paa, endfige at skrive om, eller som dog horde til det „sandselige“, der ikke ved den „høiere“ Dannelses kunde komme i Betragtning, da er jo intet rimeligere, end at Pigebarnt, naar hun tager sig den Frihed at tænke selv over Forholdet mellem Mand og Kvinde, og er skævt nok til at skrive som hun tænker, da ogsaa ladet Moderligheden udenfor Betragtningen og kommer saa let til den skæve Paasand, at Kvinden burde have den samme Stilling, de samme Pligter og Rettigheder som Manden, kommer vel endog nødvendig

bertil, da Mændene, dels af Storagtighed, dels af Svag-
 heds-Følelse og især af Uforstand paa hele Menneske-
 Livet, med den samme Høitidelighed, som de naturlige
 og nødvendige Vaand kræver, og tit med dobbelt Stræng-
 hed har paalagt Kvindens Liv og Virksomhed aldeles
 vilkaarlige og stabelige Vaand. Uagtet jeg derfor inderlig
 snfter alle Smaapiger, baade for deres egen og for
 deres Belynderes, altsaa for hele Menneskeheden's
 Skyld, at de maae gaae langt dybere og bedre i sig
 selv end de foreliggende Breve beskriver, og uagtet
 jeg er vis paa, at da bliver de aldrig saadanne
 „Fritænkerster“ som „Clara“ og „Mathilde“, saa finder
 jeg dog selv saadanne Fritænkerster meget rimeligere
 at tale med og deres Breve meget læseligere, end dem
 og deres, som enten er tankeløse eller „Træltænkerster“
 om alt hvad der hører til Aandens Verden og Mennes-
 stets Selvbevidsthed. Naar jeg imidlertid understreger
 „saadanne“ da er det, fordi jeg virkelig, naar jeg
 taler derom, lægger Eftertryk paa det lille Ord, thi
 hvad der tiltaler mig i „Claras“ og „Mathildes“ Breve
 er vistnok ikke Friheds-Sværmeriet i sig selv, der end-
 ogsaa stundom gaaer til den Yderlighed at tilegne sig
 „Fandens“ Ord istedenfor „Vorherres“, men det
 er den Aabenhjertighed, Ærlighed, Sandfærdighed og
 kvindelige baade Livlighed og Bittighed, der i langt højere
 Grad end sædvanlig træde Læseren, skiondt, med al

„Mathildes“ Ringeagt for de stygge Mandfolk, vistnok ogsaa ham langt meer end Læserinden imøde. Jeg troer derfor virkelig, det havde været Klogere of „Mathilde“ at stile sit skriftlige Forsvars-Besøg eller „Redværg“ til „Danstæren“ end udelukkende til „Systrene“, der veed for godt, hvad Udskyldninger sædvanlig har at betyde, til at de skulde have synderlig aabne Øren selv for ganske antagelige. Dog, for, saa vidt mueligt med Pen og Blæk, at vise, jeg mener hvad jeg siger, maa jeg nævne noget i det enkelte, som jeg synes meget godt om, og vilde synes meget godt om, enten det saa var skrevet med „Systers“ eller med „Broders“ Fingre, og det er ikke alene Skildringen af „Jomfru Sørensens“ Frihed og mægtige Indflydelse, som behagelig minder om de mærkelige Optrin af Hverdagslivet, der gjorde „Claras“ Breve saa tiltrækkende og favnes derfor velmeget i „Mathildes“, men det er mange Mærkeligheder i Phantaseringen paa fri Haand over „Riærligheden“ som „Livets Kilde“ og som „Lovens Kilde“, thi skøndt jeg ingenlunde vil anbefale noget af Kvinnene denne tytterlige Phantasering over hvad man meget heller skal dukke under i, for som nyfødt at dukke op igien deraf, saa er Phantaseringen dog her i en meget god Stil, hvad saa end Skolemesterne vil rette deraf, som sagtens vil være det bedste.

Det er saaledes, før mine Dine, ganske efter „Natu-
 turen“ hvad der skrives (i tredje Brev) om den Redlighed
 og Menneſte- Kjærlighed, som aandelige og hjertelige
 „Juvalliber“ (Medſlagne eller Sønderkønlige) ſædvanlig
 finder i Verden, og ſioudt Chriſtendommen ogsaa
 ved denne Leilighed maa finde ſig i at ſeet over: Hovedet,
 gjæres der dog med hans „Hjerte“ en meget hæderlig
 Undtagelſe. Saaledes finder man fremdeles (i fjerde
 Brev) to Bemærkninger om „Kjærlighed“, ſom ſtilker
 meget dybere end vore Skolemæſtere, ſioudt de er ud-
 trykt noget ſpidt og dunkelt, den ene, at vel hades
 Kjærligheden in.tet, men at det er noget ganske andet
 end „ikke at hade“, og den anden, at det er bare
 Sludder med den „ulykkelige Kjærlighed“, ſom man
 har ſrevet ſaamange Romane om og gjør ſaamegen
 Blæſt med, da det toertimod er den eneſte virkelige
 Mylke „ikke at elſke“. Begge diſe dybe Bemærk-
 ninger kan, ſom de ſtaaer i Brevet, let tages blot for
 drillende Ordſpil og bidende Stillerier, men derfor bør
 det udhæves, at den ſande Kjærlighed i en ſyndig Ver-
 den er aldeles utænklig uden med et brændende Had
 ſæmfor alt til ſin uforſonlige Fiende „Misundelſen“,
 ligesom aabenbar Kjærlighed til Livet er her umuelig
 uden Had til Døden, Sandheds- Kjærlighed
 umuelig uden Had til Løgn og Følſhed, medens
 man dog hardtab af alle Skolemæſtere og Skolebrenge

hører Fortællinger over den Kiærlighed, der slet ikke haaber end ikke Tilintetgjørelsen af alt hvad den elsker. Tilsvarende bør det udhæves, at det meste, man hører om „ulykkelig“ Kiærlighed, er virkelig Snakkerads, som forudsætter, hvad ogsaa tit paastaaes, at man var allerlykkeligst ved ingen Ting at elske, men vistnok gives der, som „Mathilde“ ogsaa i Forbigaaende indvømmer, en „ulykkelig Kiærlighed“, kun at den bestaar i at elske det Uelstværdige, eller dog at elske det noget elstværdige langt over dets Bærd, mens Verden ene kalder det „ulykkelig“ Kiærlighed ei at faae hvad man vil have, enten det saa er værdt at elske og at eie, eller ikke. Bilde man spørge mig, om det ikke dog ogsaa var en „ulykkelig Kiærlighed“, „Clara“ og „Mathilde“ havde fattet til Kiærlighedens rane, bare „Idee“, da vilde jeg svare: nei, ingenlunde, Ideen, som henrykker hende, er saa elstværdig, som nogen Idee kan være, saa hendes Ulykke indtil videre er kun den, at hun ikke skatter hvad hun kalder Ideens Habensbarhed, medens det meget mere er dens levende Lidde, thi alle et Menneskes sande Laster om Kiærlighed, hvad enten han giver dem Rangtitelen „Idee“ eller ikke, har deres Udspring og Rødselssted i Menneske-Hjertet, og er, naar de fornægter eller overfører deres Moder, enten vanartede eller slet oplyste og i begge Tilfælde ællevilde Børn paa Jorden.

Naar „Mathilde“ i samme Brev skriver, at „Forsønlighed er Fandens Politik“, da er det vistnok, strængt taget, aldeles uforsvarligt, men dels har hun aabenbar derved tænkt paa den hjemtyske Fanden, der præker en Forsønlighed med de Uforsønlige, der vilde bringe Forsønligheden til at gaae Fanden i Bold, og dels er den Forklaring „Mathilde“ selv giver sine Ord, at Rærligheden vel kan forsone Personer med sig, men ikke sig med dem, vel skævt udtrykt, men igrunnen saa dyb, at det hører til Guds Dybheder, at han, som skrevet staaer, har forligt Verden med sig, og ei forligt sig med Verden. Det er skævt udtrykt, fordi Mathilde, som hun selv bekiender, staaer udenfor Christendommen, og svæver derfor paa Randens Enemærker mellem lustige Ideer, blind for aandelige og guddommelige Personligheder, men Tanken, at Rærligheden, som Rærlighed, er saa uforanderlig mild, at den aldrig kan „formilbes“ mod altsaa heller ikke „forsones“ med sine Modstandere, men stræber kun uophørlig at formilde dem, saa de lade sig forlige med den, og at „Rærlighed“ i sig selv ikke dommer nogen, men har overgivet al Dom til Sandheden, den Grundtanke er baade dyb og sand og aldeles kristelig.

Det er endelig baade en smuk og dyb Tanke (i fjette Brev), at Cain, som kunde svare Børherre: er

jeg min Broders Bogter? vilde været hjerteløs nok, om han end ikke haandgribelig havde slaaet sin Broder ihjel, og „Mathilde“ har aabenbar Ret i, at hvem der er ligegyldig ved den store Kamp mellem Sandhed og Løgn, og den deraf udspringende mellem Ret og Uret, elsker kun det mest uelstværdige af alt: sin misundelige Egenkærlighed.

Naar jeg standser her, da er det ikke, fordi jeg jo kunde nævne endeel endnu, som jeg synes godt om, men fordi dette, som jeg synes bedst om, allerede er langt mere end jeg har kunnet glæde mig ved i de fleste tykke, endfige da i de tynde Bøger, jeg har læst, og jeg vil ikke engang slutte uden at have lidt usiere udviklet mine Tanker om „Kvindeligheden“ af en saadan Følelse og Tankegang, som „Mathildes“ og „Clara Raphaels“ Breve. beskriver.

Det er nemlig, som jeg flere Gange i Forbigaaende har yttret, „Skjoldmøens“ Følelse og Tankegang, og jeg vil lægge til: den danske Skjoldmøes, der vaagner ved Fædernelandets Kamp og Fare, og føler derfor sin Livsrod i Kærligheden, som Livets Grundfølelse, skøndt hun kun finder Uglebilleder eller matte Skygger af den i det meste, der gaaer og gjælder for Kærlighedens Aabenbarelse, og kan paa ingen Maade finde sig i, at Risnet skal hindre hende fra at tage levende, fri og virksom Deel i Kampen for det Høieste og Bedste, og

vil saameget mindre stude sig deri, da hun seer for sine Øine, at Mandfolkene kan være og er ikke sjeldnere ligesaa kiællingagtige, dorste og kraftløse, forsængelige og letstundige, som noget Kvindfolk.

Skulde, ja, vil ikke alle Nordboer med Aand vel vogte sig for at bryde Staven over saadan en Skjoldmus, om hun end aabenhjertig tilskaaer sit „Hedenstøb“ og beviser det ved baade at glemme „Moderligheden“ og at mislende „Egteskabets“ virkelige Bæsen? Skal og vil vi ikke vogte os vel, naar vi har mindste Deel i den Aand, hvoraf vor deilige „Freia-Mytke“ udsprang, eller hvem seer ikke, at Freia netop er Josalet for en saadan nordisk Skjoldmus, der daglig deler halvt med Odin paa Valen, men staar og falder dog vitterlig med Kiærligheds-Ideen, og leder virkelig, i sin Fjederham, stundt hidtil forgiæves, allevegne om den Kiærligheds-Gienstand, som er eslværdig nok til ikke at fængsle men at frigjøre evindeligt!

Folket og Folke-Tinget i Danmark.

Det kom bag paa dem, ligesom Jule-Aften paa „Rællingen“, det er en af de mange stielste og vittige Talemaader i Folkemunde hos os, thi der er jo ingen Aften i hele Aaret, der kan komme mindre uventet

end endog Jule-Aften, og det samme maa man sige om „Rigsdagen“ og alt hvad deraf skyder, thi dels havde jo i hele trehundrede Aar hvert Bulder i Lyfmland, ligesom fra Reformationen til Jødefeiden, fundet Gienlyd i Danmark, og dels var det i alle Christian den Ottendes Dage klart nok, at de, der forde det store Død i alle Blade og i alle høirædede Samkvem, ved første givne Leilighed vilde uden synderlig Modsigelse adraabe „det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag“, saa naar vi var uforberedte derpaa, da kan intet klarere bevise den hardtab uhyre Ligegyldighed for alle politiske Spørgsmaal, der man have herfket hos os. Ikke desto mindre kom dog aabenbar Maris-Begivenheden og dens Følger ikke alene dog paa Folket i det hele, som Juleaften paa Riellingen, men ogsaa paa dem, der selv havde været de ivrigste til at træve og forberede Demningen i vort bargerlige Selskab, thi vel kunde det været af diplomatisk Finsked, at Hændingerne for det saakaldte Liberale og tilfids nationale Parti aldrig i de foregaaende Aar vilde udlade sig om den Skikkelse, de vilde have forgeret og omdannet til, men saavel paa den grundlovgivende, som paa den følgende Rigsdag visste det sig, at de var isvlig undskyldte, da de nu først fulde til at tænke paa det, og tænkte saa dog endnu langt mindre paa det end paa „Balgratten og Balgbarheden“ og i det hele paa „Rigsdagen“ i og for sig selv

med den retteſte Forretnings-Orden. Vel tænkte de ſaakaldte „Bondevenner“ førſt og ſidſt paa Bønderne og de ſaakaldte „Embedsmænd“ førſt og ſidſt paa Embederne, og det var ikke noget nyt hos dem, men derfor var deres Tanker derom ogſaa meſt de gamle, fra forrige Aarhundrede og egenlig fra 1660, ſaa Hoved-Spørgsmaalet blev hverken om hvad „Bonden“ i ſig ſelv og for nærværende Tid hos os havde at betyde og kunde opelſtes til, eller hvad „Embederne“ i et borgerligt Selskab og da navnlig hos os ſkulde være til og hvordan de beſt kunde blive rygtede til Folkets og Rigets Bedſte, men Hoved-Spørgsmaalet blev, hvorvidt og hvormegit Herremændene ſkulde ſpytte i Bøſſen til de nærværende Fæſte-Bønder med deres „Koner og Børn“, og hvordan Embedsmændene, de nærværende og tilkommende, enten Embederne var nyttige eller ſtadelige, og enten de rygtedes godt eller maadeligt, ſkulde lønnes og penſioneres, ſaa de, og deres „Koner og Børn“ efter dem, kunde leve ordenlig, og ſee! diſſe Spørgsmaal maatte ikke blot betragtes fra modſatte Sider af Fæſtebønder og Herremænd, af Embedsmænd og andre Skatteborgere, men de maatte ogſaa vække den Tanke hos Folket i det hele, at „Rigsdagen“ ſom dog ogſaa mellem Aar og Dag koſtede en Slump Penge, ſtabde nye Embeder og mangfoldige nye Striverier, kun tjende til at gjøre det Sikke uſikkert og det daglige Liv endnu beſværligere for alle dem, der ikke var Rigsdagsmænd eller Miniſtre. Det er derfor intet Under, at det danſke Folk, der fra umindelige Tider kun har taget liden Deel i hvad man kalder „Stats-Sager“, nu synes ſaa liebt ad dem, at ſtod ikke Plat-tyſken i ſin høityſke Uniform med Krabaffen til alt Danſt over Hovedet paa os og vilde paa Timen ſlaae til, naar „Rigsdagen“ ikke var da er det nok mueligt, at ikke blot Embedsmændene men hele Folket ſuſtede Rigsdagen Polter i Bold.

Denne Følelse, at Rigsdagen kunde og skulde afværge Holsten-Gottorpernes, Lyfvernes og i det hele de Fremmedes „Overgreb“ og Indgreb, hvor de har ingen Ret at tale med: i Sønderjylland og Danmarks Rige, denne Følelse, som er meget almindelig, beviser imidlertid, ved Siden af Trears-Kampen for Danmarks Ret, for Dannebrog og det danske Tungemaal, at Folke-Følelsen hos os er meget rigtig og igrunden meget stærkere end vi selv havde tænkt, saa vi kan føle paa os, at Rigsdagen kunde og skulde være en ordenlig Folke-Stemme, og vilde da, med Folket i Ryggen, ogsaa til „fælles Bedste“ kunne sætte alle rimelige Folke-Vansker igiennem. Hvad Folket fattes, for, med den almindelige Valgret og Valgsbarhed, at stabe en saadan folkelig Rigsdag og derved forberede en Tilstand efter Folkets Hoved og Hjerte, det er aabenbar Dplysning om, hvad der i det borgerlige Selskab enten allevegne eller dog i Danmark er fælles Bedste og hvorvidt det rimeligviis for Dieblittet eller med Tiden hos os lader sig ramme, og hvor denne Dplysning fattes, der kommer „Rigsdagen“ med alt hvad dertil hører vistnok bag paa Folket, ligesom Jule-Aften paa Kjøllingen, men da det samme er Tilfældet allevegne, og er en nødvendig Folge af den forrige folkelig uoplyste og herstabelig hemmelighedsfulde Tilstand, saa tør vi nok haabe, der vil hittes paa Raad for Uraad, naar vi bare kan „give Tid“, og det kan intet Folk bedre give end det Danske, som kun naar de spiller høit Epil har synnerlig Følelse af, at „Tiden er kostbar“. Da det danske Folk imidlertid under Trears-Kampen har faaet at føle, at vi i disse Aar har spillet høit Epil, det høieste, noget Folk kan spille: om sig selv med Sjæl og Krop, saa er det, med al sin Slidfindethed, blevet noget utaalmødt og vil strax have en saadan Rigsdag for intet, der dog ligesaa lidt som den Krigshær,

der har forsvaret Danmark, kan blive til uden paa Follets egen Beføstning; men saae kun det Danske Folk, at Rigsdagen dog i det mindste holdt uroffelig fast paa Sønder-Jylland, som Krigshæren seierriig har vundet, og arbejdede paa en almindelig sand Oplysning om hvad hele Riget og Folket og hver Mand i sit Høns med Røne og Børn kan have Gavn og Glæde af alle Dage, da tør jeg vædne, at det Danske Folk baade gav Tid, og fandt sig godt i, at den Tid saldt dem lidt kostbar for at „Drengene“ kunne lære noget, der satte dem istand til at være noget; og som veloplyste Dannemænd tale et høndigt Ord med paa Folkethinget.

Vil derfor kun vort første Trears-Ting, som nu samles for at fuldende sit Lob, holde fast paa hvad Folket med Trears-Kampen har villet og Dannelseshæren har vundet, og staae fast paa et almindeligt Oplysnings-Bæsen, der kan gjøre Folket velbeliendt med sit Fædermeland og Modersmaal og med alt hvad der vedkommer alle Dannemænd og danske Borgere, da vil det Danske Folk sikkert baade saae gode Taler om Rigsdagen. og taalmodig vente paa, at Oplysningen om det virkelige Liv, vi og vore Fædre har fort, og især om det Hverdags-Liv, vi nu fører, ogsaa vil bære sin Frugt for Livet, og kiendeligt for Hverdags-Livet, saa det føres bedre baade af Ministre, Rigsdagsmænd og deres Bølgere og tjener aabenbar til folkes Bedste.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Spørdagen d. 18. October. Nr. 42.

Menneske-Livet i Danmark.

III.

At Mennesket ikke lever for at spise, men maa kun spise for at leve, det har man tit nok ladet os Danskere høre, fordi man sandt, snart at vi spiste formeget og snart, at vi gottede os formeget ved hvad vi spiste og drak, og jeg tør ikke sige, at vi jo nok imellem kunde trænge til den Paamindelse, men deels klædte det dog baade Lyskerne og alle Folk bedst ved den Leilighed at tage dem selv om Næsen, og deels er det slet ikke sandt, at Mennesket kun maa spise og drikke for at Livet kan blive ved at hænge i ham, thi han maa gierne, naar han paa en stikkelig Maade kan, baade spise og drikke godt for at leve godt, og man har egenlig kun godt af hvad man faaer, naar man nyder det med Glæde, saa Sagen er igrunden med Mad og Drikke som med al anden Nydelse, at Mennesket, langtfra at lade sig gjøre tilslamme af de Umælede i at „holde Maade“,

skal baade have og følge den Følelse, at Alt hvad der ikke gavner, men skaber Menneske-Livet, ikke fremmer, men hemmer dets gavnlige og gheldelige Virksomhed, det er „af den Døde“ og skal affyses. Endelig er det ogsaa ganske vist, at eet af to, saa er det dog et mindre Døde for Menneskets Børn at spise, om det ogsaa var vel meget, og at gotte sig saameget med Mad og Drikke idag at de maae sulte eller pibe Dlie imorgen, et mindre Døde, siger jeg, end at lade sig spise op med Hud og Haar, først af hvad man kalder „Kirken og Staten“ eller „Staten og Kirken“, og saa tilsidst af Ormene, Bog-Ormene iberegne, saa at hvis Danskerne i det hele kun havde havt de to onde Ting at vælge imellem, da kunde jeg egentlig ikke laste dem, fordi de, efter Ordspøget, havde valgt den mindste. En meget bedre Christen og et meget bedre oplyst Menneske end jeg: Apostelen Paulus, har ogsaa for længe siden sagt det endnu meget skarper, at naar vi maatte opgive Haabet om at leve godt som Mennesker evindeligt, da var det kloge at sige som de gamle Ægypter: Lad os æde og drikke idag, for imorgen er vi døde! saa naar hvad man kalder Kirken, Staten og Skolen kappes om at forbitte og fortære Menneske-Livet, som de skulde opvække, opelste og opløse, da er det intet Under, om netop de bedste Menneske-Børn ikke blot som Snegle trækker sig ind i deres Huse, men fristes til at slaae Grillerne

bort og slutte Sorgen ned med at spise og drikke det bedste, de kan.

Det være nu langt fra mig at sige, at de danske Præster, Jurister og Skolemestere, som i Danmark skulde gjøre Kirkens, Statens og Skolens Gierning, har været haardere ved Menneske-Livet, altsaa igrunder menneskeligere end andre Præster, Jurister og Skolemestere, da de tvertimod, saavidt de var danske, maa have været meget menneskeligere, men deels har Danskerne ogsaa i denne Henseende maattet lide meget af Hjemsyfferiet, og deels er det begribeligt nok, at naar det saakaldte Kirke-Samfund, borgerlige Selskab og Skolevæsen var bagvendte og derfor mere tærende end værende for Menneske-Livet, da maatte det sædvanlig gaae de Danskere, der skulde være Præster, Jurister og Skolemestere, ligesom de andre Danskere, saa de fandt, der var lidt eller intet, man kunde gjøre med Fornøielse uden at spise og drikke, naar man kunde faae noget, der smagde godt, og at den Fornøielse trængde man haardt til før at døie alt det andet, saa ved at "leve godt" kunde man fornøielsevis ikke forstaae andet end til Jærnsbold at "spise og drikke godt".

Skal det derfor blive bedre med os, da maa fremfor alt Veiene til og fra hver Mand's Hus, til Kirke, til Skole og til Thingsted, „grundforbedres“, og skiondt det ogsaa tit har undret og ærgret

mig, at man hos os sædvanlig forfømde Bysveiene og selv de mindre Landeveie, der var for Folket selv, over de store Konge-Veie hvorpaa de Fremmede foer igiennem Landet, saa mener jeg dog her naturligtviis de saakaldte aandelige Veie, altsaa Maaden hvorpaa man hos os har opskættet Præster, Jurister og Skolemænd, og Maaden, hvorpaa disse igien har tiltalt og paavirket Folket. Her staaer jeg da igien ved hvad man kalder min „Riephest“, nemlig den Grundtanke, at i Danmark, som i ethvert menneskeligt Land og Rige, er Forfatningen, Styrelsen, Dannelsen og Indretningerne kun menneskelige og gavnlige for Menneskelivet, naar og forsaavidt som de er folkelige og gavnlige for Folkelivet, og denne Grundtanke er i det mindste for mig baade saa levende og frugtbar, at naar man kalder den min Riephest, da maa jeg smile ligesaa tort derad, som om jeg, sadelfast paa den ottebenede Sleipner, hørde Folk raabe efter mig, at jeg red Træhesten.

Dog, det nytter, naar man skriver om Menneskelivet i Danmark, ingenlunde at ride fra Læseren, enten det saa er paa Sleipner eller paa Pegasus, saa den Fristelse vil jeg idag see til at overvinde, smukt staae af Hesten og lade Læseren og Læserinden staae den paa alle Kanter, føle paa den og lægge Mærke til, om den kan flytte Venene, hvad de jo godt kan gjøre, skiondt de

ikke er Heste-Riendere eller Heste-Frangere, og da fige dem selv, om Hesten er død eller levende, og om man ved at ride paa den, ad fremkommelige Veie, rimeligviis kunde komme hen hvor man vilde, eller ikke.

Min Grundtanke er nemlig, at naar det skal gaae menneskelig til i hvilketfomhelst Land og Rige, altsaa ogsaa i det Danske, da maa det gaae folkelig til, altsaa gaae danst til i Danmarks Rige, ligesom tyst i Tyskland, fransk i Frankrig og græst i Grækenland, og jeg beraaber mig derved paa, at skiondt vi er alle Mennesker, saa er vi dog langt fra at være alle eens, enten i Hjertelag eller i Tunge-maal, og at det dog igrunden kommer an paa Hjertelaget, hvor godt eller slet vi lever med hinanden, og beroer paa Tunge-maalet, om vi kan forstaae hinanden, hvad vi dog nødvendig maae, naar vi skal komme godt tilrette om hvad vi skal være ligegode om. Hvis derfor ogsaa et enkelt Folk paa Jorden, det være sig Jøder eller Græker, Franskmænd eller Tyskere, var saa rene og fuldkomne Mennesker, at de vidste og kunde fige os, hvordan alting skulde indrettes og være for at svare til det ægte Menneske-Begreb, hævde og fremme Menneske-Livet, dets rette Brug og Hjælpelse, saa kunde det dog aabenbar slet ikke nytte os Danske uden forsaavidt vi kunde forstaae hvad de fuldkomne Mennesker fortalte os, og forsaavidt som vi havde Sind til

at rette os efter dem, saa at naar et enkelt Folk vil have sin Betragtning af Menneske-Livet og sine Indretninger til dets Lyve og Fremme gjort gjældende i alle Riger og Lande, uden dog at kunne meddele alle Folk sit Hjertelag og uden at udtrykke sig paa et Tunge-maal, der ligger alle Folk lige nær og kan af dem alle forstaaes lige godt, da har vi ikke mere Vidnesbyrd behov om, at dette Folk, langtfra at være selv reent og fuldkommen menneskeligt, enten maa være saa umenneskeligt, at det vil kuffe og afrette os efter sit Hoved og til sin Fordeel som Umælende, eller at det Folk dog er meget vantundigt og uforstandigt paa menneskelige Ting.

Det samme gjælder, naar en Enkeltmand, han hedde Jesus eller Mahomed, udgiver sig for at have en guddommelig Dplysning og Aabenbaring om det reent og fuldkommen Menneskelige, og om Maaden hvorpaa Menneske-Livet skal bruges og nydes for at naae sit Maal, saa naar han vil, at ikke blot hans eget Folk men alle Mennesker skal troe derpaa og rette sig derefter, da maa han enten kunne give alle Mennesker eens Hjertelag og Tungemaal, eller ogsaa han, langtfra at ville raade over alle Verdens-Rigerne, overlader dem alle til dem selv og deres Folk, og gjør det til hver Enkeltmands egen Sag hvorvidt han kan forstaae, vil troe og følge den op

Oplysning om Mennesket og Menneske-Livet, som de ser ud i Guds Vine og maa være for at vinde Hans Velbehag. Kiender vi nu noget til Folke-Historien i det hele, hvad, desværre, endnu er langffra at være Tilfældet med alle Dauskere, da veed vi, at i Oldtiden havde især Jøderne, i Middelfalderen Romerne og i Nytaarstiden Tyskerne den Grille, at alle andre Folk og Riger, for at være rigtig menneskelige, eller, som det nu sædvanlig kaldes paa Pludderbælst „humane og civiliserede“ skulde i alle Maader rette og indrette sig efter dem, og alle disse tre Folk har ogsaa prøvet paa at tage Christendommen til Hjælp for at naae deres Hensigt, men derved er det ret blevet aabenbart, at disse herstefyge Folk var selv grove Syndere og meget slet oplyste om Guds Villie og Menneske-Livets Vilkaar, og skøndt Christendommen, ved deres Misbrug af den, med det samme for en Stund blev fordunklet, saa giennembrøder dog dens Glands Kirkestaten og alle Statskirkerne „som den gyldne Soel frembrøder gennem den kulsorte Sky“ da det viser sig, at han, som ikke vilde have sit Rige af denne Verden eller være Deler og Dommer i Arve-Sager, han trak sig immer tilbage, naar man i hans Navn vilde beherske Verdens Folk og Riger, og gjorde kun dem til „et Hjerte og een Sjæl“ som, hver for sig, havde Lyst til Borgerflab i hans usynlige Rige og Indlemmelse i hans

aandelige Regeme. Ligesom Christus derfor ved sine Apostler tilintetgjorde de kristne Pharisaers Forsøg paa at bebyrde alle kristne Hedninger med Mose-Loven, saaledes valde han ved Morten Luther et kraftigt Gienmæle (Protest) mod „Romer-Retten“ og „Latinen“, som man fra Rom af vilde paatvinge hele den saakaldte Christenhed, og Tyskernes Forsøg paa, netop ved Hjælp af Luthers Protestantisme, at paatvinge alle Folk deres Sprog til aandelig Brug, og deres Betragtning af alle guddommelige og menneskelige Ting, det finder nu i vort Norden, som er det eneste Sted, hvor det latterlige Forsøg synes at skulle lykkes, en saa klar baade folkelig og kristelig Modstand, at det snart vil regnes mellem de utallige Luftkasteller, ved hvis kunstige Bygning Høitysterne især har vundet deres europæiske Berømmelse.

Jeg har før bemærket, at det egentlig kun er i Middel-Alderen, Menneskens Børn maae fristes til „at glemme deres Folk og deres Faders Hus“ ikke blot over hvad der er mere, men ogsaa over hvad der er langt mindre værdt: over den „Stand“, det „Laug“, det „Gilde“, de personlig tilhøre, og det „Hus“ de selv har været med at bygge, og det er Grunden til det saakaldte „Kirkeriges“ tilsyneladende Seier over Folkeligheden i Pavedømmets Nørde, men dog har Folkeligheden sin farligste Fiende i Nytaarstiden i

den fuldvorne personlige Egentiærlighed, der løsriver sig fra alle Menneſte-Hjertets naturlige Baand, og beſmykker det ſuart ved at bryſte ſig af en Verdens-Borgerlighed, der ſtrækker ſig langt videre og ſkal være langt ædlere end ſelv den bedſte Huſlighed eller Folkelighed, ſuart ved at beraabe ſig paa Chriſtendommen, der ſkal have brudt Staven over hele Menneſte-Naturen, alſaa ogſaa over de menneſtelige Natur-Forhold, og endelig ved at forgude den Dydſylſning og Klogskab paa egen Fordeel, ſom Enkeltmanden kan naae, ved at høre ſig over alt hvad der ſtaaer hans Hovmod og Uafhængighed iveien, ſom om det var idel Fordomme fra Umyndigheds-Tilſtanden. Nu at trættes med dem, der vitterlig foretrække dem ſelv for alt andet i Himlen og paa Jorden, om Folkeligheden, dens Rettigheder og velgiørende Frugter, det er ligesaa unyttigt, ſom at præke for hvem der igrunnen kun elſker ſig ſelv, om, at han ſkal elſke Gud over alle Ting og Næſten ſom ſig ſelv, thi om han ogſaa nok ſaa villig indrømmer, at ſaaledes ſkulde det være, ſaa kan han det dog umuelig, men vel kan det nytte at oplyſe dem, der elſker deres Folk og Fæderneland, om, at denne deres Riærlighed, langtfra at være en Svaghed, de maa ſtamme ſig ved, eller dog en Feil, de maa aflægge, for at blive vel oplyſte og lykkelige Menneſter, meget mere er en Perle, der baade gjør dem rige og

kan gjøre dem Være fra Slægt til Slægt, naar de kun har Mod til at bevare den og Edelmødighed nok til Klarlig at vise den, overalt hvor Spørgsmaalet er om hvad der skal gjælde for hele Folket og hvad der skal udrettes med Folkets samlede Styrke eller paa det Heles Beføstning.

Fæster vi nu Diet paa Danmark, da finder vi paa den ene Side hos Folke-Mængden saa megen Hjertelighed, og saa liden Vergierrighed og Herskesyge, at vi intet Dieblif kan tvivle enten derom, at de igrunden maare holde meget ad deres Fæderneland og Modersmaal, eller om, at Livet i Danmark vilde være meget menneskeligt og meget lykkeligt, naar Lederne og Styrrerne forstod Folket og vilde indrette Lovgivningen, Oplysningsvæsenet og Alt hvad der skal være til fælles Bedste, saa folkeligt som mueligt, men vi seer paa den anden Side et saadant Birvar af mislykkede og ulykkelige Forsøg paa alt andet end folkelige Indretninger, at selv den kyndigste Berdens-Historiker, eller aandelige Berdens-Domsseiler, neppe har seet Magen, saa det er intet Under, at Folke-Mængden saavidt mueligt har glemt sig selv, sit Fæderneland og sit Modersmaal, og tør neppe være nogen af Delene bekiendt, hvor Talen er om, hvad der dog gjælder deres eget Glæde, deres legemlige eller aandelige Bæe og Bøl, deres Lykke eller Ulykke, Sorg eller Glæde.

Kommer vi saaledes til hvad man kalder "Kirken" i Danmark, da finder man en forstyrret Evning af den romersk-catholske Pavekirke, der rigtig nok kaldte sig kristelig, men vilde dog, tværtimod Christus, have sit Rige af denne Verden, og stræbe at giennemføre den aabenbar uchristelige Grundfætning, at Kirken var ikke til for Menneskets, men Mennesket for Kirkens Skyld, og at Christendommen skulde ikke udtales og bekendes kun fordi den troedes, men skulde sændfættes troet baade hos Læg og Lærd, fordi den prækedes og bekendtes, om den endog kun prækedes for Kost og Løn og bekendtes af Frygt for Lugtbuset. Det kom derfor i denne romerske Pavekirke ikke derpaa an, om Folket forstod, end sig, om det hjertelig tilegnede sig hvad der blev betiendt, udraabt og sunget i Kirken, men komme der, lade Præsterne der sig til sig og gøre ved sig hvad de vilde, og snakke Præsterne efter Munden, det skulde de, eller ogsaa overleveres til den verdslige Øvrighed at straffes paa Kroppen, og var de gienstridige, da smides paa Baalet. Saaledes saae den Kirke ud i sin Belmagt, som vel ved Reformationen blev renset for endeel Uhumskhed (seiet skiondt ikke prydet), men blev staaende paa den gamle ligesaa uchristelige som uføkkelige Grundvold, at det var ikke Troen, som skulde udtale sig, men det var Talen, som skulde troes eller i det mindste gjentages og bekendes, altsaa

at Kirken var ikke aandelig til for Menneske-Hjertets og Folkets Skyld, men at Folket var kun aandelig til for at lyde Kirken, om den var nok saa aandløs, og at Menneske-Hjertet skulde lade sig omstabe efter Prækenen, om den var nok saa hjerteløs, eller de skulde dog sige, det var saaledes, om de end erved maatte sige den groveste Usandhed.

Nu, da der ingen Kirketugt er for de Præster, der i Præken og Lærdom gaar paa deres egen Haand, og heller ingen ivinesaldende Kirketugt for Sognefolkene, der bliver fra Kirke og fornægter hvad Kirken siges at bekiende, nu er vist nok den saakaldte Kirke i Danmark mere et stort Birvar end noget andet, og da den har faaet Titel af "Folke-Kirke", skulde man tænke, det var dog nu Meningen at ombygge den efter Folkets Hoved og Hjerte, saa den svarede til Folkets Lærv, men at de saakaldte Kirkens Piller, "Bisperne, Præsterne og de theologiske Professorer" i det hele er langt fra de Tanker, det seer man af Striden om det borgerlige Ægteskabs Tillædelighed for Medlemmer af Folke-Kirken, og af Forslagene til at give denne en ny Forsatning. Medens man nemlig paa den ene Side har stræbt med den saakaldte "Kiærligheds-Raabe" at tilbæfte baade de borgerlige Oplosninger af kirkelige Ægteskaber og de kirkelig talt umuelige Brudevielser til de Fraskilte, og den kirkelige

Selv. Modsigelse gennem de splidagtige Præster, saa har man paa den anden Side paaflaaet kirkelig Bannsættelse (Udelukkelse) for alle dem, der enten vilde giøre deres Hægtstabs borgerlige Gyldighed til en blot borgerlig Sag, om de end hverken forskød eller undlod Brudevielsen, og for alle dem, der, skiondt de selv ærede Kirkens Daab, dog ansaae det raadeligst at opsætte deres Børns Daab, til Børnene kunde svare for dem selv.

Kommer vi dernæst til hvad man især kalder Staten, da ligner den meest et nedfaldet Stillads, som har været opført af tykke Handværksfolk, halv i jødisk og halv i romerskfeiserlig Stil, uden at man egentlig kunde spore anden Hensigt med Bygningen end at give Handværksfolkene noget at bestille og noget at fortjene, og at have hvad man i den store Verden kaldte en ordenlig Stat. To folkelige Sidebygninger ser vi nok, den ene „Raade-Secreteriatet“ og den anden „Bonde-Stotten“, men deels passede ingen af dem til Stilladsfæ, og deels trængde de begge til Ombygning efter hele det borgerlige Selskabs Lær, og endelig er „Rigsdagen“ vel et nyt Stillads til en heel Dansk Statsbygning, men det er Hastværks-Arbejde, gjort uden ret Bevidsthed om enten hvad man vilde eller hvad man skulde stille efter, saa det Hele kunde let der-

ved blive endnu udanskere, altsaa hos os ufølgeligere end det var før.

Kommer vi endelig til hvad man kalder Skolen, da seer vi Kilden og Grunden til hele Forvirringen, thi naar man undtager Skole-Drengene selv, med hvad Dansk, de havde af Modersliv og fra Buggen af, da skulde man i hele Verden, selv i Tyskland, neppe finde en mere udanskt altsaa ufølgelig Skole end den, hvori alle vore Præster og Professore, og tilskibst for en Feils Skuld, selv alle vore Jurister og Læger blev stoppede og afrettede, saa at om de end allesammen idag eller imorgen fast besluttede at ville tænke, tale og virke paa Dansk, saa vilde det dog for de fleste være saa umueligt som at krybe op til Maanen. Naar man nemlig, sædvanlig fra sit niende eller tiende Aar, om ikke tidligere, er blevet saavidt mueligt udelukt fra Folket og indelukt i en grundmuret Skole, hvor det første man lærde, var, at Danskten duede for lærde og oplyste Folk til ingen Ting uden til at give de dumme Danskere en daarlig Doversættelse af de guddommelige græske og latinske og tildels franske og tyske Bøger, og hvor hele den saakaldte Oplysning og Dannelse breiede sig ikke om levende Mennesker, end sigte da om danske Mennesker, men om steendøde Bøger, især paa vildfremmede og døde Sprog, hvoraf man skulde lære Indholden og saavidt mueligt Ordene paa Ranske

udenad, da behøver man ikke at spørge om, hvor fortrolig man derved blev med Menneske-Livet i det hele og det danske Folkeliv i Særdeleshed, og hvor dygtig man blev til at sætte sig ind i det danske Folks Tankegang og udtrykke sig med Liv og Lyst paa det danske Modersmaal. Vel har man ogsaa noget hos os, som kaldes „Almne-Skole“ og har i den sidste Tid faaet noget, der kaldes „Real-Skole“, men da begge Dele kun er Afslæggere af den „lærde Skole“, kan de umulig have den Folke-Aand eller oplyse det Folke-Liv, der er banlyst fra den lærde Skole, saa hvad Folkeligt, der kan have listet sig ind i dem, betragtes endnu som en Snyltevært, der ved Keilighed skal afficiæres for ei at suge Saften af den ægte Oplysnings-Plante.

Under saadanne bedrøvelige Omstændigheder er det da intet Under, at det Danske Folk, som Folk, bryder sig lidt eller intet om hvad man kalder „Stat“, uden forsaavidt de enten har med Stævninger, Skattebøger og Sessjoner, eller med Lyve og Kieltringer at gjøre; bryder sig ogsaa lidt eller intet om hvad man kalder „Skole“, undtagen naar der kræves Skolepenge og inddrives Skolemulkter, og bryder sig kun lidt mere om hvad man kalder „Kirke“, dels fordi man veed, at Forfædrene gjorde meget derad, og dels fordi man har en Følelse af, at naar Præsterne var, som de

skalde være, kunde man nok trænge til dem baade i Kirker og i Husene.

Det er derfor ikke blot meget rimeligt, men for mig aldeles sikkert, at naar vore Præster, Jurister og Skolemænd kunde til Jævnshold blive ligesaa danske, altsaa folkelige i Tankegang og Talemaade, som de nu er det modsatte, da vilde det Danske Folk betragte baade Kirken, det borgerlige Selskab og Skolen med ganske andre Øine end nu, og sikkert benytte Rigsdagen til at faae alting bygt om i folkelig Stil.

Dette „naar“ er vistnok en Knude, saa vanskelig at løse, at Magen hidtil aldrig blev løst under Solen, og den eneste muelige Maade at løse den paa, som er Oprettelsen af en stor folkelig Høiskole, hvor de Faa, der ved en Undtagelse og et Underværk er blevet folkelig oplyste, kan danne Lærere til hele Folket, den er nødvendig til saa stor Forargelse for alle de udanske, ufolkelige Skolemænd og Skolemestere og Mængden af deres Discipler, at de sætter sig derimod med Hænder og Fødder.

Imidlertid, hvorlænge jeg end harbtad forgiæves har kæmpet for den Danske, folkelige Dplysnings-Sag, saa opgiver jeg den dog ingenlunde, og med den Guds Hjælp, der i Hartusinder har skænket Danmark og det Danske Folk Raad for Uraad, haaber jeg endnu at opleve en Dansk Dplysning, hvorunder Menneskelivet til alle Sider opløblomstrer og med Glæde nydes iblandt os.

Bestillingen paa „Danstæren“ modtages i alle Bogkælder i Danmark, Norge og Sverrig, paa de fgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogkælderne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos S. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Lørdagen d. 25. October. Nr. 43.

Ibunne.

Der gik et Sagn i Lunde,
I gamle Frodes Tid,
Om Hjørnes Biv Ibunne,
Guldæble-Disen blid,
I Hytter og i Sale
Det var en morsom Tale,
Men hvad var det saa meer?

Riefsommelige Ka'le!
I, som med Sjæl og Krop
En lille morsom Tale
Kan aldrig veie op!
Er eders Smag saa kræsen,
At Kynter I paa Ræsen
Lær slaae ad Bragesaal?

Gaae I og tæl med Nuller,
 Og pløi jer Grammatik,
 Og stop i Tankens Huller
 Hvad aldrig holder Stil,
 Mens Sagnet jeg fortæller,
 Jo tiere, jo heller,
 Om Brages Bennevis!

Det høre Dannekvinder,
 Og alle deres Børn,
 Og Engenes Kiærminder,
 Og saa den gamle Ærn,
 Han, som med Binge-Bæsten
 End sidder kvar i Aften,
 I Nordens Iydrafill!

Det rygtedes i Byen,
 I Asgaard, Odins By,
 At faldet var fra Skyen
 Lil Jord en Dife ny,
 Hun kaldte sig Idunne,
 Og gjaldt i Folkemunde
 For meer end Friggas selv.

Da Odin spidsed Dre,
 Da spidsed Frigga Mund,
 Der blev i Sorgen Røre
 Den samme Morgenstund,
 Med Heimdal og med Brage,
 Bor „Hjærne“ op ad Dage,
 Kom Loke brat paa Fod.

Gaaer til, saa rask I kunne!
 Bar Odins Røngeord,
 Led op den Nis Idunne!
 Spørg, hvad hun vil paa Jord?
 Om Ryt hun har at bringe
 Paa Aandedrættets Binge
 Om Tidens Løb og Maal?

Det er, som Ravne gale
 Til Kragerne paa Kvist,
 Det er fuldmørk en Tale,
 Som klares kun tilfaldt,
 Hvordan de fandt Jomfruen,
 Hvor drub hun var i Huen,
 Hvor haard at fritte ud^{*)}.

---

*) Det er nemlig i det mørke eddiske Kvad, som kaldes
 „Ravne-Galderet“ at denne Fritte-Reise beskrives.
 Det gamle, endnu særdeleshed, Ord „drub“ betyder
 sørgmodig.

Men Seier vandt dog Hjærne,
 Saa det blev soleklart,
 Hun fulgdes med ham gierne,
 Blev Frue i en Fart,
 Blev snart i Asgaard hjemme,
 Og havde i sit Gjemme
 Det Guld, som glæder bedst.

Det var Guld-Æbler disse,
 Som faldt fra Skyen ned,
 Saa graa var ingen Jøse,
 Den gulned jo derved,
 Bar Rynter nok saa stive,
 De glat sig maatte give
 For et Guldbæle-Bid.

Og der blev Lyft og Sammen
 I hele Asgaards By,
 Da Ungdom smelted sammen
 Med Alderdom paany,
 Bortdampet var det Gale,
 Opvarmet blev det Svale,
 Og Viisdom æstelig.

Bel var som Blomst i Enge
 Det Bedste ogsaa her,
 Det varede ei ret længe,
 Forsvandt ved en Ufærd,
 Dog alt i gamle Dage
 Det kom igien tilbage,
 Og saa gjorde det endnu.

Og det var Legemanden,
 Han var saa arg en Skalk,
 Forraadte Liljevanden
 Til Jetteverdens Falk,
 Da graaned selv de Unge,
 Til Been som Steen saa tunge,
 Og hosted ved hvert Ord *).

Men det var Legemanden,
 Han spillede paa sin Hals,
 Saa kun for Liljevanden
 Var Livet ham tilfals.
 Den finder bedst, som stjæler,
 Den mister let, som stjæler,
 Idunne kom igien **).

*) „Legemanden“ var „Løke“, som i Ræmpedvisen bærer dette meget passende Ugenavn.

***) Idunnes hjemkomst, der kostede hendes Bortfører, Jetten Thjasse, Heltsen, har jeg før med Flid fortalt.

Hun kom alt som en Svale,
 Hun Sommer fløi ad By,
 Opvarmede de Svale,
 Forynged dem paany,
 Og avled saa med Brage
 I sommerlange Dage.
 Et gyldent Hornetuld!

Kiebformelige Ra'le,
 Og Drengene endnu fleer,
 Som til en morsom Tale
 Kun soier: hvad saa meer!
 Kom nu, saa skal I høre,
 Hvad I dun har at føre
 Og er i sit "Begyreb!"

Saa graaner Brage-Snatten
 Engang høvert Lusindaar,
 Men gaaer saa opad Batten
 Igien med gule Haar!
 Saa under Løse-Frisen
 Forstummer "Kæmpevisen"
 Men stemmes op paany!

Folkethinget og den motiverede Dagsorden.

Den saakaldte „motiverede“ og efter mine Tanker velgrundede Dagsorden, som jeg i Mandags (13. Octbr.) foreslog, var, som man vil have seet af Aviserne, saalydende „Folkethinget opsætter Finants-Lovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Oplysning om sin Sammensætning og Virksomhed“, og da mit Forslag faldt igiennem med fem Stemmer mod fem og halvfjerds, vil sagtens ikke ret mange Læsere gjøre sig den Uleilighed at see efter i Rigsdags-Tidenden, hvorpaa jeg grundede mit Forslag, og hvad man indvendte derimod, og dog troer jeg, det var godt, at den danske Læse-Verden havde en rigtig og tydelig Forestilling herom. Var nemlig Spørgsmaalet ikke andet end det, om jeg virkelig, som der staaer i „Fædrelandet“ ved „utaalmodig Boldsomhed“, som er en ganske ny Mixtur, beredte Ministeriet en tilspyneladende Triumf, eller ikke, da skulde jeg ikke bemøde „Dansternes“ Læsere og endnu mindre dens Læserinder med Drostelsen af et i mine egne Dine ubetydeligt Spørgsmaal, men Sagen er jo først og sidst den, om der for det danske Folkething var eller ikke var gyldig Grund til nu at afsætte Ministeriet tilfredsstillende Oplysninger om

Rigets Stilling og Styrelse, og dernæst, om det Rådets, jeg foreslog, var passende eller ikke?

Dette Spørgsmaal, tør jeg haabe, danske Læsere vil skænke deres Opmærksomhed, og jeg skal stræbe at sætte dem i stand til at besvare sig det, ved, efter Rigsdags-Tidenden, at give en tro Fremstilling af hele den lille Tildragelse.

Rigsdagsmanden fra Præsts indledte nemlig sit Forslag, paa følgende Maade:

„I det Dieblit, jeg vil tale et Alvorsord om den foreliggende Finantslov, og om det Ministerium, som har forelagt den, da slaaer det mig, om jeg ogsaa, som Rigsdagsmand, kan sige, jeg veed, hvad det er for et Ministerium, vi her har med at gjøre; thi deels har jeg, uagtet Finants-Ministeren er den samme Person som før, hørt endog meget fremmede Røster fra Minister-Bordet, og deels har, saavidt jeg veed, Statsraadet været heelt opløst og er blevet nyt sammensat, siden vi sidst var samlede her. Dersom nu Folkethinget har faaet nogen Meddelelse om denne Opløsning og ny Sammensætning: hvad de havde at betyde, og hvordan Statsraadet nu er sammensat, hvem der egentlig udgjør det ansvarlige Ministerium, saa er det en stor Mangel paa Opmærksomhed fra min Side, at jeg ikke veed det, og jeg maa da bede meget om Forladelse; men hvis der ikke er kommet nogen

saadan Meddelelse, da er det i mine Dine ogsaa en stor Mangel paa Opmærksomhed fra Ministeriets Side, og det er da virkelig en farlig Sag, synes mig, at indlade sig med et saadant, i parlamentarisk Forstand apokryphist Ministerium, især naar Talen og Forhandlingen, som her, er om det hele Riges Pengemidler og Skattebyrder. Jeg kan ikke sionne, at Folkethinget bør indlade sig paa noget saadant, medmindre det nærværende Ministerium kan og vil give Oplysning om sin Oprindelse, Sammensætning og Virksomhed, og kan og vil stille antagelig Borgen for, at det ikke, som det virkelig formodes triadtom i Landet, er især med at opløse meer end sig selv, og give Danmarks Riges Selvstændighed og kuldkaste dets fri Forfatning.

Det er nemlig en Kiendsgierning, at Danmarks Folk, som længe ikke ret har vidst, om det var kiøbt eller solgt, nu er nærved at troe, at det er solgt, Ministeriet tier, Ministeriet tier haardnakket; selv da Rigsdagen forsamledes, selv da Kinantsloven blev forelagt, møledes der ikke et Ord om Rigets Stilling, ikke et Ord om den Forvandling, det dog vist er foregaaet med Ministeriet, siden vi var her sidst, en Forvandling, saameget vigtigere, saameget mere trængende til Oplysning paa Rigsdagen, som jo, idetmindste efter Aviserne, ved denne Forvandling den eneste Minister, der havde Ord for frie og søkkelige Sympathier, er udstedt eller

dog udtraadt, og som der jo i hans Sted er indført eller dog indtraadt en Minister, der ikke engang, saavidt jeg veed, selv har villet ansees for hvad vi kalde folkelig og frisindet, ja, en Minister, som det hele danske Folk, saavidt jeg veed, i 1848 fandt og kaldte utaalelig, og som altsaa neppe nu kan sidde midt i Statsraadet, uden at ansees for at være Sjælen deri, neppe kan være kommet til Sæde der og endnu mindre være blevet varm i Sædet, uden at hans Ansættelser maae ansees for at være de herskende.

Under disse Bårer, og mens de eneste, vistnok urene, Rilder, hvoraf vi kunde øse nogen Underretning eller Formodning om vort Ministeriums, vort taase Ministeriums Fødsel, Væxt og Virksomhed, var de tyske Aviser, kom der, Aftenen før Rigsdagens Åbning, en Artikel tilsyne i den Berlingske Avis, som kun lignede en af to Ting: enten et aldeles slesvig-holstenst, absolutistisk Ministeriums Program, eller en hidende Satire paa et saabant Ministerium.

Artiklen lød nemlig, som vist hele Folkethinget veed, paa, at det danske Folks Vuste, Mening og Villie slet ikke kunde have noget at betyde, hvor det gjaldt om, at en slesvig-holstenst Hertugs Wetmand paa Danmarks Throne skulde udøve den ubetingede Pligt at holde Stamgodsset samlet og sikkre sine Arvinger dets fulde Indtægter. Efter nogen Overveielse antog

jeg rigtignok denne Artikel for at være hvad jeg nævnedes
 sidst, for at være Satire, jeg antog den for et Sides-
 stykke til en i sin Tid meget berømt Artikel i samme
 Blad om, at vi skulde holde den 6. Juli, Seiersdagen
 ved Frederiks, som en almindelig Bods- og Bes-
 drings-Dag i Landet; men da jeg nu har seet, at
 den, saavidt man kan skønne, for fuldt Alvor tages i
 Forsvar i det samme Blad, et Blad, hvis Forsigtighed
 ellers er saa berømt, som nogen Borgemeesters, saa kan
 jeg virkelig ikke andet end hælde til den anden Side, og
 under disse Omstændigheder spørger jeg det danske Folke-
 tning: kan vi forsvare for vor Samvittighed, for Efter-
 slægten, for det danske Folk i det hele, hvor Talen
 er om hele Rigets Pengemidler og Skattebyrder, at
 forhandle derom med et, mildest talt, meget mistænkelig
 sammensat, haardt bestyldt og haardnakket taust Mini-
 sterium? Kan vi forsvare at bevilge et saadant Mini-
 sterium Pengemidlerne til dets Forlængelse? kan vi
 forsvare, efter dets Forlangende, at bevilge en vistnok
 efter Omstændighederne trykkende Skat, for at det samme
 Ministerium maatte, ja, jeg vil sige rimeligviis,
 saasnart det var skedd, ikke alene kunde opløse Rigsdagen,
 men kuldkaste Forfatningen, og maatte endog
 eftergive Skatten, til Beviis paa, at det kun var Rigs-
 dagen, der trykkede Folket!

Jeg tilføjer, at jeg for min Part betragter hvad man almindelig kalder „heroiske Vidler“ anderledes end de fleste, jeg troer, at Danmark aldrig var blevet fraa vidt frelst, som det er, uden „heroiske Vidler“, jeg troer ogsaa, at Frøken vil heller ikke blive fuldført uden ved hvad jeg kalder „heroiske Vidler“; men, som sagt, jeg veed at min Tankegang herom er meget forskjellig fra de Flestes, og jeg skal derfor under nærværende Omstændigheder indskrænke mig til at foreslaae det mindste, som, efter min Overbeviisning, vi, det danske Folks Talsmænd (jeg sagde ellers Tillidsmænd) og Folkestemmens Bærere, kan være bekendt at gjøre, jeg skal foreslaae, at Folkethinget gaaer over til en saakaldt „motiveret Dagsorden“ saalydende „Folkethinget opsætter Finantslovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget tilstrækkelig Oplysning om sin Sammensætning og Virksomhed.“

Jeg har ikke villet afbryde Læseren, thi indtalen to Gange blev afbrudt af Formanden, først fordi der meendes, at man ikke maatte forudsætte Uueligheden af, at et Ministerium kunde faae ifinde at kundgaae Forsætningen, da det jo vilde være „Høiforræderi“ (paa Dansk: Landsforræderi), og dernæst fordi den Paastand, jeg gjorde om Overgang til en „motiveret Dagsorden“, skulde, efter Forretnings-Ordenen, forud

skriftlig meddeles Formanden. Hvad den første Aflydelse angaaer, da var jeg heldig nok til at afbede den ved Erindring om, at hvad Ministrene efter Grundloven kunde anlages for, maatte de ogsaa forudsættes muelig at kunne begaae, og den anden flattede mig ogsaa tan det Dieblif, jeg brugde til at opfylde Kravet.

Udentviol var Formanden selv blevet overrasket ved den Andendelse, jeg gjorde af den „motiverede Dagsorden“, og da det var Tilfældet med Thinget i det hele, kan man let tilskrive det Overraskelsen, at mit Forslag, som jeg tør troe, aandede hvosten „Utaalmodighed“ eller „Boldsomhed“ havde saa tynd en Lykke, saa jeg bur vel give lidt nærmere Oplysning derom.

At mit Forslag vilde komme lidt bag paa Folk, havde jeg saameget mere Grund til at formode, som det først samme Dag var faldet mig ind, at „Sørlivet“ dog taalde Brugen af saa simpelt og sikkert et Middel til at fjerne forstummede Ministre for Tungebaand, saa jeg var selv blevet overrasket, og det saa behagelig overrasket, at jeg let kunde haabe hvad jeg ønskede, at hardtab hele Thinget vilde ogsaa blive behagelig overrasket ved den Opdagelse, at man kunde afbryde Finantslovens Behandling uden at nogen med mindste Skin kunde paastaae, at man nægtede Regjeringen de nødvendige Bevillinger. Da jeg imidlertid er langt fra at være saa ubetænksom en Rigsdagsmand, som jeg

afmales i Bladene, brugde jeg virkelig den korte Frist, jeg havde, til at betænke mig paa, om jeg helst ved Mødets Begyndelse skulde sige Formanden og hele Thinget, hvad jeg havde ifinde, naar jeg fik „Ordet“, men da jeg fandt det rimeligt, at jeg derved mere vilde skade end gavne Forslaget, besluttede jeg at lade det løbe sin Gaa, da Munden dog sædvanlig gjør sine Sager bedst, naar den maa stole paa sine egne Hjælpesilder, og da ligeledes det Uventede altid forholdsvis gjør det stærkeste Indtryk. Jeg angret det heller ingenlunde, thi nu er jeg vis paa, vt jeg ved en anden Fremgangs-Maae slet ikke vilde vundet meer for Dieblisset, og at Midlet forsaavidt har gjort sin Virkning, at det vil blive anvendt igien, naar som helst Thinget finder det nødvendigt. At man nu i det hele fandt Midlet i al sin Mildhed for haardt, havde vist meget forskiellige Grunde, thi medens de, der selv er omstinde, gruede for de haarde Ord, hvormed jeg unægtelig indledte det milde Forslag, har andre vel havt eller troet at have Sikkerhed for, at Ministeriet af sig selv vilde baade aabenbare og rense sig, medens atter andre kan have holdt sig tilbage af Strøgrunde, som ingen kan opregne, og jeg mærkede det strax, at Endeel søgte og fandt langt mere Beroligelse i Finansministerens Svar, end jeg troer enten han stræbde at give eller udtalde, thi vel indrømmede han paa en Maae, at hvad den „motiverede Dagsorden“

vilde æffe, var egentlig kun det samme, som Ministrene vilde give, men hverken fralagde han dog sig og Ministeriet det Forehavende, de mistændes for, ikke heller sagde han noget, hvoraf man med Rette kunde gjøre den Slutning, at Ministeriets Meddelelser vilde blive enten mindre hemmelighedsfulde eller mere tilstræffelige iaar end ifjor, men lovede kun, at de skulde komme tidligere.

Hvad nu endelig Hovedsagen angaaer, som er Ministeriets virkelige Stilling til Grundloven og det Slesvigste Spørgsmaal, da er Berlings-Avisen for iaftes (Nr. 242) det glædeligste Bærfel, (gib det ikke stufte!) jeg længe har seet, thi den melder ikke blot, at Udenrigs-Ministeren føler selv, han trænger til et „Ottum“ der ikke kan forliges med hans Stilling, og at Moltke-Rüttschau vil spare sine gode Raad og sin „prøvede Daabkraft“ til „andre Forhold“, der ligger hans tidligere Tid nærmere, men den melder tillige, at Ministeriet, ved Tiltrædelsen af Blume og Flensborg, er sat istand til at give os et Program, hvorefter det „Slesvigste“ Spørgsmaal, som det mest paa-trængende, skal først og fremmest afgjøres, mens det „Holstenske“ Spørgsmaal, desværre, kun kan vente sin Besvarelse af de Fremmedes Raade!

Turde man nu heraf slutte, hvad man maatte slutte, naar man kun vidste, at Avis-Artiklen kom fra et Ministerium, der var ligesaa ærligt og kiæft, som det siges

at være „enigt“, da vilde Danmarks Riges og Grundlovens Fare være overstaaet for denne Gang, thi da vilde man een Gang for alle fiære Birde-Stregen over mellem „Slesvig“ og „Holsten“, lægge det første til Danmark, hvor det har hjemme, og lade det andet staae ved sit eget Bærd eller falde ved sit høityste Uværd, og da vilde Grundloven, som er Syster til Eider-Grændsen, være i Behold.

Man kunde jo vistnok endda være ængstelig nok ved det gamle fristende Spørgsmaal: men hvad skal man saa gjøre med de tyske Slesvigere, der paa ingen Maade vil lade sig løsrive fra Holsten eller klappe til Danmark! Lade dem fare: til Holsten, til Baden, til Berdens Ende, med alt hvad de kan føre og flytte, det skal man naturligviis heller end gierne, naar man kan blive dem kvit, men naar man ikke kan det, hvad saa? Jh, hvad saa, svarer jeg efter Jfred-Slaget med al muelig Sikkerhed, hvad saa vel andet end dele dem i to Partier, behandle dem, der ingen aaben Deel har taget i Dyrøret, ligesom vi behandler Tyskerne paa Alheden og os selv, men sige til Resten: Dyrørere betroer naturligviis ingen klog Regjering, paa Dansk eller Tysk, enten smaa eller store politiske Rettigheder, men saasuart vi tør troe, I har fortrudt jeres grove Synd, eller naar de er døde, som har baaret Avindskjold mod Danmarks Rige, da skal I, eller jeres Børn faae det ligesaa godt som vi selv. Hvem der ikke kan finde sig heri, maa see sig om anden Leilighed eller tage Skade for Hjemgiælb!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trukt hos J. D. Driest.

Danskeren.

1851.

4. Hærgang. Eftverdagen d. 1. November. Nr. 44.

Sønderjyllands Priis.

Kan synges som: D, Bärmeland du Sonne osv.

D, Jylland til Ejder! velsignede Land,
Med smilende Bange og Lunde,
Med rullende Bove kring venlige Strand,
Med sølvprude Fjorde og Sunde,
I Skjoldungens Krone en Perle saa præd!
Med herlige Gaver Dig signede Gud,
Derom tone Smaafugle-Munde!

Lad Ornen den grifte udspile sin Klo,
Vor Ddel og Eie at rane,
Men han skal fornemme, at Kæmper her boe
At slaae for den korsede Fane,
Naar Vren det byder; de søge ej Skjal,
Forgjæves de tærede ej deres Gul,
End træde de Fædrene's Bane!

Og rante og venlige, sukkende Moer
 Med Kys og med Favntag dem lønner,
 End Trostfab i Barmen de huse som før
 For Hildurs de modige Sønner.
 Ej Jætter dem vove at tage i Favn,
 De glemme ej saa deres Edlinge-Navn,
 Men kimsse ad Troldenes Bønner!

Her vil jeg da leve i Lyft og i Rød,
 Og her vil jeg friste min Lykke,
 Ja her vil jeg nyde mit daglige Brød,
 Og her skal en Perle mig smykke.
 Her toner Smaafuglen om Baaren i Lund,
 Mens Bølgerne vugge i Fjord og i Sund,
 O, her er det fagert at bygge!

Med Lyft her jeg mindes de Dage, som Fog
 Jeg spoged i Mark og i Enge,
 Mig strækker ej Fremtidens luffede Bog
 I Ungdommens Lunde og Bænge,
 Jeg nyder dens Glæder, og skulde jeg gaae
 I Marken for No og for Arne at slaae,
 Ej skulde jeg tøve for længe!

Og Fædres Idrætter dem glemmer jeg ej,
 Men mindes i Sange og Saga
 Mig Skjoldungelivet paa Hæderens Bøj,
 I Uffes og Fredegods Dage,
 Da nyner Smaapigen med blussende Kind,
 Og Smaapogen drømmer med møddruffet Sind
 Om Kuldet, vi end har tilbage!

Morten Løstesen.

Den danske Havfrue.

Du skønne Havfrue
 Fra Drefunds Dyb,
 Som danser paa Lue
 Og higer i Sky!
 Du ingen har daaret,
 Det vidner Graahaaret,
 Som franser din Skjald og din Priis.

Du mødte i Bange
 Gunnhaarede Skjald,
 Saa mødte du mange
 I Skjoldunge-Land,
 Som aarle, saa silde,
 Med Vinene milde
 Og Rosenrødt ægte tilbunds.

Og vilde de slægte
 Stamfædrene paa,
 Bar Kysene ægte
 Og Haandtrykket fast,
 Da favned dem Møen
 Paa Kjærligheds-Den
 Med Barme i Høst som i Vaar.

Livsalig jeg kalder
 I Lovsaldets Tid
 Den Menneſke-Alder,
 Som randt under De,
 Mens bleg blev om Rinden
 Hos mig Dannekvinden,
 Men altid med Rosen i Barm.

Thi roste i Sangen,
 Fra Vaar og til Høst,
 Jeg høit Danevangen
 Bed Bølgerne blaa,
 Som Rosernes Stade,
 Der stifte kun Blade,
 Ei Hjerte, ei Farve og Duft.

Bel aarle og silde,
 I deiligste Bang,
 Jeg hørde lidt ilde
 For Havfruens Priis;
 For lidt om vort eget,
 Om andres formeget
 Bar Lyden med Titel af Dyd.

Ja, meget for meget,
 Saa trindt mig det lød,
 Han roser vort eget,
 Som dog kun er dandsk;
 Er Kvinderne søde,
 Er Roserne røde,
 De maae vorde blege derved.

Du skønne Havfrue
 Fra Dresunds Dyd,
 Som danser paa Tue,
 Og higer i Sky!
 Hvad tit jeg har svaret,
 Har nu jeg erfaret:
 Jeg roste dig meget for lidt.

Du mødte i Bungen
 Graahaarede Skjald,
 Og kysfed for Sangen
 Halm midt paa hans Mund,
 Løb Roserne røde
 Hans Kinder opløbe,
 Og tænkte Lybliffet paany.

Du har overblaaet
 Den graanebe Sky,
 Har vidt overgaaet
 Din Koes og dit Ky,
 Saa end et Par Aldre
 Jeg nu maatte skjaldre
 For ret dig at rose tilbunds.

Udsøbelig svømmer
 Du selv under De,
 Mens Kiærlighed strømmer,
 Kan Hjertet ei døe,
 Og immer forynger
 Du Fuglen, som synger
 Ved Drefund Kiærligheds Præs!

Med Riærligheds-Biffen
 I deiligste Sang,
 Skal du vinde Prisen
 I Belgernes Gang;
 Naar Strængene briste,
 Dit Navn blev det fœste,
 Mundharpen har løftet i Sky!

Syd-Sælland.

(Sommeren 1851).

Til Halvfjerds jeg snart kan tælle,
 Har som Dage rullet hen,
 „Fladsaa med de høie Elle“
 Lyder i mit Dre end,
 Fra paa Varnepigens Skib
 Gaadefuldt det til mig lød
 Som en Elve-Lone!*)

---

*) Fladsaa er en lille Landsby i Mogenstrup Sogn mellem Røstved og Præstøe, før berømt af sine høie Elle.

Ikke meer de hoiے Elle
 Stygge mellem Banker graa,
 Nangen Stov, som en Bindfælle,
 Naatte brat med dem forgaae,
 Men, som bag de mange Aar,
 Skjalden lever, staaer og gaaer,
 Kvæder lydt med Gammen!

Ja, mit Sællands Sønderlide,
 Grønnelund ved Bølgen blaa,
 Hvor jeg gik med Kvad og Kvæde,
 Og hvor først jeg Lyset saae!
 Hilsen kan jeg dig med Lyft,
 Thi Livs-Flammen i mit Bryst
 Bifter end og varmer!

Udby-Kirke, nem at kiende!
 Ambjerg med dit lyse Haar!
 Bolmers Laarn ved Verdens Ende,
 Med Spidsshuens trange Kaar!
 Og min Lovsals Tilje blaa,
 Edelsteen for Dine smaa!*
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

---

*) Udby paa Brinkerne, med den smukke Stovballe Ambjerg ved Siden, og med Baldemars-Laarnet ved Sundet lige for sig, er min lille Fødeby i Borthingborg-Egnen.

Ifselinges Henne-Sæde,
 Med den stille, dunkle Stov,
 Med den stille, lyse Glæde,
 Med den immer travle Plov,
 Med de store og de smaa,
 Alle milde, Dine blaa! *)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Præsts-Bugt med smulle Bænde!
 Præsts-By med Indighed!
 Aften-Skyer med Gulbrande,
 Hvor min Soel gif venlig ned,
 Og stod tidlig op paany
 I Midsummers Morgengry! **)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Kys med de gamle Hætte
 Og den gamle Venlighed,
 Med den unge Billed-Række,
 Bærf af Bøl und Bingesmed,

---

*) Ifselinge er et lille Herresæde tæt ved Bordingborg, hvor jeg i min Ungdom var en ventet og velskommen Gæst.

**) I det yndige Præsts, hvor jeg var Præst 1821—22, der var i det hele Livs-Solen for mig baade i Nedgang og Dypgang.

Med dit røde Guld i Mund
 Giennem Gulg i Morgenstund!*)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Uls-Distrup, værd at male,
 Med din pæne Præstegaard,
 Med dit Kor af Rattergale,
 Med din Stov af gule Haar,
 Og med Haven, hvor som Viil
 Borde baade Kys og Smil!**)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

Gisselfeld med aabne Grave,
 Og for Skjælden aaben Dør,
 Mens endnu Peer Dres Havn
 Bar en Fyrrelund som før!
 Du som jeg en Gubbe graa,
 Leiret i Rierminder blaa!***)
 Med „Hilsæl“ godmorgen!

---

*) Kys's Ferrefæde, tæt ved Præsts, hvor, som bekendt, Eborvaldsen luttede sin Bane og efterlod sig dellige Spor, og hvor jeg altid fandt Beskæftningen hjemme.

***) Uls-Distrup er en lille Landsby mellem Gisselfeld og Bregentved, hvor jeg i min Ungdom fandt den levende Juhl og levede mig ind i den med min Ungdoms-Brud.

***) Gisselfeld var i den ældre Grev Danneskjolds Tid vel den glædeligste Borg i Danmark, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker paa den.

Som en Olding vel af Dage
 Seer jeg eder nu igjen,
 Kommer dog med Kvad tilbage,
 Som en vandreth Ungerhvend,
 Er med Livet veltilfreds,
 Vil i eders Bundebeds
 Atter bœ og bygge.

Her det var, før længe siden,
 Lyset først for mig oprandt
 Over Livet, over Liden,
 Den som er og den som svandt,
 Hvor jeg mindes ved hvert Blad
 Ungdoms Kys og Ungdoms Kvad,
 Manddoms Ord og Gierning!

Dog, som Stygger af de Døde
 Kommer ei jeg dem ihu,
 De lyslevende imøde
 Træde mig med Lyft endnu,
 Friske op, som Harpens Lyd,
 Gamle Minder, gammel Fryd,
 Byde mig velkommen!

Lov, min Siæl, din Skjaldelykke,
 Som den sjelden er og var!
 Myrthen groer i Døgens Skygge
 For den gamle Sællandsfar,
 Laurbær-Løv og Rosen-Blad
 Krandsø under Fugle-Kvad
 Graahaars-Skjaldens Løse!

Fladsaa med de høie Elle
 I min Barnepigens Mund!
 Nyt jeg har dig at fortælle
 I en deilig Aftenstund:
 Gaarden med den spidse Gavl,
 Gaarden med de pæne Tavl,
 Der har Skjalden hjemme.

Fruen med den høie Pande,
 Fruen med det frie Mod,
 Rigest mellem begge Strande
 Paa det gammelbauste Blod,
 Graahaars-Skjalden rækker Haand,
 Vil i Kierlighedens Aand
 Livet med ham dele!

Længe baade lydt og sagte
 Rygtet paa sin Alfavei
 Regned med til "de Dpvakte"
 Fruen, som forstræktes ei
 For den gamle "Bondeven",
 Med hans Mund, og med hans Pen,
 Med hans tynde Lykke.

"Dpvakt" er tilvisse! Fruen,
 Dpvakt meer end mange veed,
 Som i Hjertet, saa i Huen,
 Som en dansk Narvaagenhed,
 Som en Skjoldms paa sin Bagt,
 Som en Skjaldms paa sin Takt,
 I Guds Huus og hendes!

Gid, som hun, hver Dannevinde,
 Gid, som hun, hver Dannemand,
 Maatte Bei paa Marken finde
 Til sit Hjem i Livets Land!
 Da med Lysten, Synd og Død.
 Sikker de en Landse brød
 For i Fred at hvile!

Skjalden, medens Lovet falder,
 Vinterkornet saaes i Bang,
 Leve skal en Efter-Alder
 Her med Fred og Frydefang,
 Mindes alt hvad Gud har gjort,
 Glemme, selv i Dødens Port,
 Rampen over Seiren!

Gladsaa med de høie Elle,
 Som ei længer fælde Blad!
 Bed du noget at fortælle
 Om din Na, før den blev flad,
 Eller om dit Bakkestrøg,
 Mens deraf gif Bjergmands-Røg,
 Kom til mig imorgen!

Ja, mit Sællands Sønderlide!
 Grønnelund ved Vølger blaa!
 Skynd dig nu og lad mig vide,
 Hvad det er, du venter paa,
 Før at hente op den Skat
 Som alt mangan Nytaarsnat
 Blaalyt brændte over!

Dem jeg saae i Barnetiden
 Paa min Barnepiges Skib,
 Dem jeg saae fuldofte siden
 Naar Guldkarpe-Strængen lød,
 Og mig ind ad Dre foer
 Et af Sællands gamle Ord,
 Malet paa Guld-Kværnen.

Dem jeg saae som Blas og Dævne
 Nys da Tysken stilled sig,
 Alt som Krager og som Rævne
 Klofkes om ufsalvne Lig,
 Men fandt Liv, hvor Dansten var,
 Dobbelt i hver Søllandsfar:
 Ilden under Aften.

Førstemand var Søllandsfaren,
 Hvor det gik paa Liv og Død,
 Og naar Tysken løb som Haren,
 Høiest og hans Hurra løb;
 Altid han er Skatten næst,
 Som for hvad han skatter bedst
 Løer gaae luft i Ilden.

Skatten, som var svær at finde,
 Ligger i vort eget Muld,
 Forbet under Hu og Minde,
 Er det danste „Lysguld“,
 Arvegods fra Skjold og Dan,
 Alt for godt til Rov for Ran:
 Dybets Mæreminne!

Staaer nu op, I dovne Kroppe!
 Viis os, hvad I dver til,
 Mens jer gamle Skjald er oppe,
 Mens endnu til Dands er Spil!
 Skal med eder glat det gaae,
 Sørge jo „Fiolen“ maa,
 Rom, før Kvinten springer!

Hvor ramt og Miner sure
 Fødes nu hver Nat og Dag,
 Lyfte Luftspring, Stotste Lure,
 Er dog ei i Sællands Smag,
 Giøre Riæde, laste af,
 Kundenom i Spring og Trav,
 Det er Sællands Gammen!

Magelige er vi alle,
 Hølder ei ad Slæb og Slid,
 Derpaa kiendes Sællands Skjalde,
 Som paa Skielmeri og Bid,
 Men der er dog Maade med,
 Saa vi gior til Tid og Sted
 Flittig hvad os huer.

Beie skal selv Rosen - Kinden
 Man i Kiærlighedens Skaal,
 Godt os huer Dannekvinden,
 Danmark og vort Modersmaal,
 Saa, naar disse staaer paa Spil,
 Seer man hvad vi duer til,
 Pokker da maa dovne.

Hør det, ægte Sællandsfare!
 De staaer alle tre paa Spil,
 Derfor ingen meer sig spare!
 Lad ei skee hvad Lysten vill
 Strider, som I var af Staal,
 For det danste Land og Maal,
 Og for Dannekvinden!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Spørdagen d. 8. November. Nr. 45.

B Danmarks Fare og Danmarks Frelse.

Saxo fortæller i sin Danmarks-Kronike, at i et Sø-fag, hvor det gik svært paa Livet løs, blev endel Jyder saa ellersilde, at de, for at hytte deres Skind, sprang over Bord, og gik, da det var i rum Sø, naturligtvis strax nedensom, og den gamle Sællandsfar kom hørbød ikke faae aflert ad denne Nølbo-Historie, som han dog heller, da han sagtens havde den fra skaauste Munde, skulde draget i Tvivl; men den gamle Sællandsfar, der skriver „Danskere“ har dog i de sidste „trellesire“ har tit maattet tænke paa den Nølbo-Historie om Jyderne, der heller vilde hytte Skindet ved at gaae tilgrunde end ved at vove Troien, beholde Åren og kassere dog tillige bjerge Livet, thi jeg har idelig, og ei mindst i nærværende Dieblil stødt paa den samme ellersilde Tankegang, som jeg, der holder meget af Jyderne, vel saare nødigt vil kalde „jydske“, men som jeg dog paa ingen Maade kan kalde „sællandske“.

og som dog ensteds i Danmark maa finde noget Tilhold, siden den ikke er blevet almindelig fordømt som et Hjernesvind af „Hjemtyskerne“, der ikke vil levne de stakkels Danskere Hæde for en halv Skilling, altsaa ei engang den fattige Hæde heller at falde end at løbe for Bildtyskerne, men paaskaaer det er den eneste danske Tapperhed hovedfulds at styrte sig i Døden for ei at staae i Livsfare! Dog plattjybsk eller plattyst, saa er den Tanke, for Farens Skyld at forlade den eneste Bei, hvorpaa Frelsen muelig er at finde, baade saa latterlig og i den danske Sag under nærværende Omstændigheder saa kællingagtig, at jeg virkelig troer, den behøvede blot at blive nogenlunde klart udbillet for baade i Sjælland og paa Værne at faae alle Stemmer undtagen „Hjemtyskernes“ og de aabenbare „Krysters“ imod sig, og jeg skal derfor ogsaa her bidrage mit til at klare den vel paa en Maade meget indviklede men dog igruunden gjennem det ældgamle Danmarks Riges Historie klart udbillede Sag.

Hvad nemlig angaaer Danmarks Riges Fare for at overvældes og omsider opsluges af det store Tyskland, gammel betiendt under Navn af „det hellige Romerske Rige“ da behøver man egentlig blot at kaste sine Blikke paa et Landkort over Europa, for at see, at den Fare maa have fundet Sted, saalænge der var et „Tyskland“ til Eideren og et Danmark

nordenfor, og maane fremdeles finde Sted, saalænge de to Riger og Lande er til og grændser op til hinandens; men det er dog en folgelig Sag, at den Fare, som Beliggenheden medfører, maa Erfaringen ogsaa have bragt for Lyset, og jo meer vi kiender til Danmarks Riges Historie, des klarere seer vi, at det lille Riges Fare har endnu været langt større end Beliggenheden medførde, fordi Lyfterne fra Arildstid var et meget fribbart, trættekiært og herstefygt Foll, med en Begiær- lighed ligesaa grændseløs som deres Tankegang.

Naar derfor Sagnet fortæller, at i den graa Old- tid for endnu Jylland og de danske Der var sammensmeltede til et Danmarks Rige, stræbde Lyf- terne med Staalhandsker at bemægtige sig Sønder- Jylland og gav derved netop Aalebning til Stiftelsen af det danske Kongerige, da er intet rimeligere, thi hele Rigets sikkre Historie lærer os, at Sønder-Jylland er og vil være det store Lovstens Hele mellem Dan- mark og Lyflland, saalænge de paa nogen Maade udgior to sammengrændsende Riger, og at fra Dan- marks Side vil enhver heel eller halv Dpgivelse af Sønder-Jylland, langtfra at sikkre det Øvrige, kun giøre ondt værre, slippe Fienden ind i Riget og giøre dets Forsvar saameget vanskeligere, at det i Længden maatte falde aldeles umueligt. Saasnart og saatit der- for Sønder-Jylland angribes fra Lyfllands Side,

eller lodrives fra Danmark til den tyffe Side, da er Danmarks Riges Fare overhængende og da at ville, som mægtigt, frelse Riget ved at lade Grændse-Landet falde i Fiendens Haand, er den klare Selv-Modsigelse, hvis mindste Skade er at være latterlig, og hvis nødvendige Folge ei blot er det danske Riges Afmagt, men, naar Tyssland som Krigs-Ragt har mindste Eenhed, det danske Riges Undergang.

Det er saaledes ikke blot ved det danske Riges Stiftelse, at Oldsagnet udtrykkelig nævner Sønder-Jylland, som Livstens Vble, thi den fra Aristotils berømte Lovelamp mellem Uffe hin Soage og den tyffe Kongesøn paa Eider-Holmen, forudsætter aabenbar det samme Forhold, og har saamegen Grund-Rigtighed med den Kamp, vi nys har ført for Eider-Grændsen og for Danmarks Riges Frihed, at selv de, der troer mindst paa nogen virkelig Folke-Aand og paa en indærlig Sammenhæng i Folke-Livet fra Slægt til Slægt, de har dog ei kunnet værges sig mod Indtrykket af det gamle Bermunds-Saga, som et spaende Forvarsel om den overhængende Fare, det blev vor fange Lødd, paa Danmarks Begne at friste, og om den uformodenlige Frelse, det blev vort glade, velgrundede Haab ogsaa paa gamle Danmarks Begne at opleve.

Fæst vi dernæst Bie paa vor Riddelalvers Historie, da seer vi der ikke blot den samme Fare ligesaa

Baldemar Seiers Dage, da Sønder-Jylland som et Arve-Lehn blev stilt fra Danmarks Krone, og seer ikke blot Færen blive overhængende i den hollandske Grev Geert den Stores Dage, og Frelsen under Baldemar Atterdag at være utilstrækkelig, men vi seer tillige den Haardekunde drages mellem det danske Sønder-Jylland og det tyske Holsten, som bestandig siden har lammet Danmarks Riges Arm, og paa mangfoldige Maader undergravet dets Selvstændighed.

Naar det nu i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede for et Dieblit syndes, som om Færen var lykkelig overfåaet, ja, som om Danmarks Rige dog til Slutning havde vundet ved den hardtad uoploselige Haardekunde mellem Sønder-Jylland og Holsten, havde vundet Holsten med Slesvig, da var det aabenbar kun en Dine-Forblindelse, der dels havde sin Grund i det tyske Keiser-Riges Stygge-Tilstand og Oplosning, og dels i den da herskende Dien-Sygdom, der gjorde alle saakaldte Statsmænd baade forrysynede og fleelsiede, saa de overfåaede alveles det danske Folks og Riges Lærv og Krav.

Saa snart nemlig paa den ene Side Tyskland i det Tyske Forbund som en Krigs-Magt, vandt en vis Eenhed, og paa den anden Side det danske Folk efterhaanden vaagneede til Bepidsked, om ikke af sin hele nordiske Eiendommelighed, saa dog af sin Ret til et

saade paa sine gamle Enemærter, og af den Undertrykkelse og Forhaanelse som alt Danmark længe havde lidt af de tyske Holstenerne i det danske Sønder-Jylland, da var Danmarks Riges Fare siensynlig nok, thi dets Undergang, dets Selv-fortabelse i det tyske Forbund, hvortil Holsten hørte, Slesvig regnedes og hele Danmark paa alle Maader droges, syndes endog de fleste aldeles uundgaaelig.

Efter Skilsmissen mellem Danmark og Norge var nemlig vor Regiering saa langt fra at prøve paa enten at forbanke Holsten eller at opløse Haardknuden mellem „Hertugdømmerne“, at den meget mere opgav Rigets Danstthed, strammede selv Knuden mellem Hertugdømmerne, og gav alle danske Levninger i Sønder-Jylland til Friis, og paa den anden Side belavede Holstenerne sig alvorlig paa enten at slæbe hele Danmark med sig ind i det Tyske Forbund, eller dog at skabe en Slesvig-Holsten'sk Stat med tysk Selvstændighed, ved hvis Side det lemlæstede Danmark maatte enten af sig selv opløses eller dog nedsynke i slavisk Afhængighed.

Det er derfor ikke blot aldeles urigtigt, men tillige høist latterligt, naar man tænker og siger, at den Undergangs-Fare, hvori Danmarks Rige siensynlig har svævet og svæver paa en Maade endnu, skulde være opstaaet 1848, enten ved Danmarks Krav paa Sønder-

Jylland, som et for længe siden hjemfaldet Lehn og uundværligt Grændseland, eller ved det Slesvig-Holstenske Oprør og den deraf udsprungne Krig mellem Danmark og Tyskland, thi skulde Danmarks Rige faas til Redning, da maatte det aabenbar prøves med Sværdet at overhugge den Knaude mellem Holsten og Sønder-Jylland, som det var blevet meget for seent med Kræmpe at opløse, og var kun latterligt at ville pille op med Penne.

Løvtimod al Verdens Forventning er det nu ogsaa ved Himlens Gunst og det danske Folks brændende Fædernelands-Riærlighed og forbausende Riæthed, virkelig lykkedes med det gamle "Skrap" at overhugge den uopløselige Haardknaude mellem det danske Sønder-Jylland og det tyske Holsten, saa efter Udslaget ved Isted og Afslaget ved Fredrikstad, paa "Eiderens Bredd", er det soleklart, baade at der er et Danmarks Rige nordenfor Konge-Naen, mægtigt nok til at hævde sin Eider-Grændse med alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten, og at intet uden en ny Krig med det Tyske Forbund eller en lignende Stormagt kunde udbriste Sønder-Jylland af Danmarks Haand eller hindre Dan-
 sken fra at tage det i fuld Besiddelse.

Om det nu er rimeligt, at enten Østerrig eller Preussen eller de begge i nærværende Dieblil med Krig vil stræbe at aftrøinge Danmark Sønder-Jylland, og derved

Hundre Rigets Redning af den Undergangs-Fare, det danske Folk saa tiært har seet under Vins og saa hyfelig overflaet, derom nyttet det ei at tættes, jeg troer det ikke, men nodes jo til at indrømme Uueligheden deraf, ja, jeg maa endogsaa indrømme, at efter al Rimelighed vil det Tyske Forbund eller den i Glæde værende nybakte Tyske Reiser, ved første gunstige Leilighed paany gjøre Danmark Sønder-Jyllands Besiddelse fridig; men naar man spørger, om Danmark ikke da gjør Høgest i, uden Krig, uden Sværdslag, blot for Erublerer fra en eller to eller tre Stormagter at øygive Sønder-Jyllands Besiddelse, med egen Haand igien binde den Haardknude mellem Sønder-Jylland og Holsten, det nu aabenbar fiendlige, oprørske, uforsoulige Holsten, som Helte-Sværdet har overhugget, da maatte jeg lee høit, dersom det ikke var Danmarks Riges Styrere selv, der gjorde det latterlige Spørgsmaal og havde igrunden allerede besvaret det med et „Jo“, der aldrig kan lyde saa vemodig og aldrig følges af saamangt et „forbi“ og „med Hensyn til“ og „i Betragtning af“ at Retten i denne Verden maa vige for Magten, at det jo bryder Staven over Danmarks Rige og det danske Folk og slinger i mine Øren nyre latterligt, fordi den Overmagt, der indtil videre kun giver sig tilkiende ved Penmen, mest som venstabelige Raad, dog kun er en Skygge af den Overmagt, der gav sig tilkiende ved en Preussiff

Krigshær, og efterlød os dog i den Stilling, at vi kan raadslaae om hvad vi vil gjøre ved det Sønder-Jylland, vi med væbnet Haand har taget og har virkelig nu i vor Magt mere end nogenstede i sex Aarhundreder fra Baldemar Seiers Dage.

Jeg vil jo dermed ingenlunde sige, at der nu er Fæd og ingen Fare, saa vi ganske rolig kan sige til de tyffe og de andre Stormagter: salig er Beslæderen, vi har med en god Samvittighed taget vort eget igjen, udvristet det af Oprørernes Haand, løst det i dyra Domme, ei blot med vor Adskillig og laante Penge, men med vort eget Hætteblod, og kan da umuelig enten med god Samvittighed eller sund Sands halvt eller heelt give Slip paa Sønder-Jylland, med mindre vi med Bold og Magt nødes dertil; jeg siger ikke, at vi ganske rolig kan svare Stormagterne saaledes, naar de enten venstabelig eller uvenstabelig raade os til fra vor Side at sætte alt paany i sin forrige Stilling, uagtet de selv lægge til, at fra Holstenernes og fra Oprørernes Side kan alt umuelig sættes i sin forrige Stilling, altsaa, at vi skal glemme al den Glæde, vi ved Oprøret og Krigen har lidt og opgivet alt hvad vi ved Kampen og Seieren har vundet, men Holstenerne, Oprøret og det Tyffe Forband skal ikke blot, saavidt umueligt, have Bederlag for hvad de har tabt, men de skal liguan den vinde hvad de 1848 endnu fattedes og hvad de ved

Dyret og Krigen nærmest tilføjede, af os selv ind-
 sømmet og erkendt: Over-Herrederømmet i Sles-
 vig, og derved i hele det saakaldte, men ogsaa kun
 saakaldte. „Danste Monarki“. Jeg siger ikke, at vi
 ganske rolig kan svare som man raaber i Stoven, thi
 vi veed det jo godt, og har nys faaet det tilgavns at
 føle, at denne Verdens Ret sidder i Spydstagen, og
 biser sig til Jævnshold efter Stormagterne, men jeg
 paastaar, at alle Dannemænd, folgelig ogsaa det danske
 Folk, med mere eller mindre Kolighed, eller med mere
 eller mindre Uro, maa svare vel i de mildeste og fredes-
 ligste Ord, der kan findes i de fremmede Sprog, men
 dog igrunder ~~fra~~ sagt, og jeg troer virkelig, at det
 danske Folk, naar det kom til at udtrykke sin Hjertens-
 Mening paa sit Modersmaal, vilde svare omtrent saale-
 des, og jeg seer klarlig, at Danmarks Rige derved ikke
 udfattes for anden Fare end den Fare, et lille Rige
 med Danmarks Veliggenhed fra først til sidst er udfat
 for, og udfattes ikke nær for saa overhængende en
 Fare, som den, der i 1848 ikke blot hængde os over
 Hovedet men omspændte os og blev dog med Guds Hjelp,
 saa lykkelig giennemgaaet og overfåaet, at det er til
 Vidunder for den nærværende Slægt, og vil, hvis
 Danmarks Rige bestaar, være vor danske Efterslægt til
 mere Opmuntring i Farens Stund end hele Danmarks
 forrige Historie kunde være og har været os.

Forudsat altsaa, at Danmarks Følk og Rige, ved urokkelig at holde fast paa Sønder-Jyllands fri Besiddelse, og knyttede det til Roberlandet med de stærkeste Baand, der enten foreftades eller lade sig paafinde, venspyalig løb den samme Fare som 1848, at staae, som man kalder det „isoleret“ staae paa sine egne Been, indstrænket til sine egne Hjælpesilder, med Holstenerne og hele Lyfflands Magt imod sig, og kun med meget tvetydig og lidet eller slet ikke virksomt Tilhold eller Tilstøb hos de andre europæiske Stormagter, forudsat altsaa det værste, vore Ministre synes at forudsætte, da er det dog lige klart, at naar Danmark ikke vil opgive alt hvad det har kæmpet for og med stor, med den yderste Opoffrelse vundet, opgive, med det tilbagevundne Sønder-Jylland, sin tilbagevundne Agtelse i Europa og sin tilbagevundne Udfigt til en fri og lykkelig Fremtid, da maa Danmark i Guds Navn holde fast paa hvad det har og lade det komme derpaa an, om dets „retfærdige Sag“ skal seire eller falde; men naar vi kun har Nød til at see den saa fort udmalede Fare under Vind, da seer vi dog let, at den er meget overdreven og at vi 1851 er langt bedre skikkede til at gaee den imøde end vi var 1848.

Det maa nemlig ingenlunde glemmes, at den demonstrative Giering i Lyffland 1848 var Danmark langt farligere end den depotiske Aarbejgang i 1851 nogenlunde

magter, som 1848 var saa frøgtelig, som nogen Fare i denne Verden kan blive, den en lykkelig overskaaet og det paa en Naade, der saa klart, som nogen jordist Begivenhed kan, viser os og hele Verden, at Danmarks Rige i Kampen for sin fri Tilværelse sikkert kan regne paa Himlens Gunst og Bistand, saa et danst Ministerium maatte baade være blindt for Erfaringens Bidnesbyrd og aldeles blottet for Tro paa den levende Gud, naar det nu skulde føle sig drevet eller engang fristet til enten heelt eller halvt at opgive Sønder- Jyllands fri Besiddelse og dermed Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed for at undgaae den Fare, der er uadskillelig fra det danske Folks Liv og Levet og fra Danmarks Riges Bestandighed ligesom paa Trods mod det frydbare, trætteklære og hersekyge Tyskland.

At derimod et ndanst, heelt eller halvt slesvig- holskyst, hjemtyst, dynastisk, absolutistisk Ministerium kan baade fristes og drives til alt ondet end at yode Alt for Danmarks Riges Frelse og virke kraftig dertil, det følger af sig selv, men bedrøffer kun, at hvad Danmark altid har trængt og altid vil trænge til: et danst og kraftigt Ministerium, det trænger Danmarks Rige netop nu saa høilig til, at uden det, er Riget's Frelse for menneskelige Ding ligesaa umuelig, som den med et saadant Ministerium, trods alle muelige Ræder, maa agtes sikker! Gud give derfor Danmark et danst og

(kraftigt Ministerium hellere idag end imorgen og allensalbs før det er for silde!

Efterkrift.

Folkethinget har nu i tre samfulde Dage holdt luffede Møder og temmelig aabne Samtaler med Ministrene, og jeg skionner ikke rettere, end at vort nærværende Ministerium, hvad det end kan have været enigt om for fjorten Dage siden, nu dog i Henseende til vore udbendige Forhold kun er enigt om at betænke sig paa hvad det vil og tør. Vel synes det nemlig, som Ministeriet ogsaa er enigt om kun at ville det Uuelige, men uden nærmere Forklaring seer man let, det er en meget ubestemt og tvetydig Billie, og jeg kan ikke forklare mig Ytringerne derom anderledes, end at Ministrene, efter en langt mere tyft end dansk Tankegang kun vil det „Uuelige“ i Modsætning til det „Virkelige“, thi har jeg forstaaet dem ret, da kalder de et Danmarks Rige til Eideren en Uuelighed, som de ingenlunde vil holde paa, og det Rige er jo dog aabenbar siden Isted. Slaget en Virkelighed, og derimod synes de at ville holde uroffelig fast ved en Heelstat, hvori Holsten er ligesaa fuldt under Danmarks Krone,

senk Slesvig, og en Heelstat, som, skiondt Holsten er aldeles afhængigt af det Tyske Forbund, dog i sin Heelhed er uafhængigt deraf, og er dette en Muelighed, som man stærkt maa fristes til at betvivle, saa er det dog aabenbar ingen Virkelighed, saalænge Østerrig og Preussen holde Holsten besat og blev heller ingen Virkelighed, om de end tral deres Tropper tilbage, naar der ikke tilfide skedde mange andre forunderlige Ting, som det fortæner for danske Dine ved blot at tænke paa.

Man har bedrøvelig giættet paa, at hvad der for Diebliffet kaldes det danske Ministerium, var heller ikke et virkeligt, men kun et mueligt Ministerium, og skiondt jeg helst vilde troe, det var et uueligt Ministerium, lobet dog alting saa rundt i ens Hoved ved at tænke paa dets Muelighed og dets Virkelighed, at jeg ikke tør trættes med Rogen om, hvad det enten er eller kan blive, man ved kun, hvad det ikke er: et dansk Ministerium som vil og kan frelse Danmarks Rige.

Bestillingen paa „*Danskeren*“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Østerrig, paa de lgl. Postbuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 Sk., og paa Postbusene 58 Sk.

Samlet og udgivet af R. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trækt hos J. D. Øvst.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Esvendagen d. 15. November. Nr. 46.

Arve-Retten til Danmarks Rige.

Da det danske Folks Tillidsmænd 1660 betroede Kong Frederik den Tredie Enevolds-Magten til at være arvelig i hans Æt, da var der ikke blot den Hage ved, at Folket og dets fleste Tillidsmænd var langt fra at forstaae ved Enevolds-Magt den Absolutisme eller ansvarløse Selvraadighed, som findes kun alt for tydeligt bekræftet i den saakaldte „Kongelov“, men der var ogsaa den Hage ved, at ingen Dannemand ved Rigets Arvelighed paa Mand- og Kvinde-Ætten tænkte eller kunde tænke paa en saadan ikke blot hjertløs, men ogsaa hovedløs Arvegang i det Grændseløse, som den, der med endnu mere Fiskulde end Flid ogsaa bestrives i den saakaldte „Kongelov“, thi begge Dele var noget, som kun det seigeste eller faldteste Folk kunde lade sig afsnude med Sværdet over Hovedet, saa det er ikke blot en flammelig Dagtaalelse, men et dumt Eventyr, naar man fortæller, at det fra Arildstid kjaefte, fridaarne,

æble og trosfaste danske Foll, af Riærlighed til sin Kæftte og faderlige Drot og af Lebe til Middelalderens Adels-Bælte og Balg-Kampe, gjorde fig selv til Trælle, der hverken havde Ret eller Eiendom, men ftulde følge med Jorden og lade fig drive fom den efter Eiermandens Lyfte, og gjorde deres Fæderæftand, det ældgamle, fri Danmarks Rige til et Stamgods for en Herreflægt, der ftulde gaae i Arv, om det faa var til Tyrker eller Kinesere, eller til Rigets og Folkets arrigfte Fjænder, naar det blot traf fig, at de efter Kongelovens Arvetaal maatte agtes for de nærmefte fiðdelige Ættemænd af Frederik den Tredie. Da nu derhos Kongeloven ei engang blev kundgjort af Frederik den Tredie og endnu langt mindre nogenftinde drøftet og vedtaget af det danske Folks Tillidsmænd, faa har den aabenbar aldrig været det danske Rigets retmæssige Grundlov, men kun en Forordning af Enevolds-Kongen Frederik den Fjerde, fom, hvad enten den fandtes i Haandftrift efter Frederik den Tredie eller ikke, kun havde samme Gyldighed, fom Frederik den Fjerdes andre Forordninger, og ei blot kunde forandres eller afflaffes af hans Eftermænd, men maatte det, faasnart en af Danmarks Enevolds-Konger lagde paa Hjerte, hvordan, hvorfor og i hvad Mening Enevolds-Magten og Arve-Retten var Kongen ftærket og betroet af det danske Foll til fælles Vedfte. Danmarks Riges næfte rette Grundlov fra 1660 til 1848

var nemlig Overdragelsen af Enevolds-Magt og Arve-Ret til Frederik den Tredie og hans Æt, og naar derved skulde forstaaes mere end Haandsæstningens Afkaffelse og Arveligheden i lige Linie, da maatte det vedtages baade af Kongen og Folket.

Den grundlosgivende Rigsdags Sammentalbelse 1848 er da saa langt fra at være uførligelig med Enevolds-Magts Indførelse, at den meget mere burde fundet Sted alt i Frederik den Tredies Dage, og vilde det, hvis ikke Danmark's første Enevolds-Konge af sin tyske Dronning med hendes fremmede Slægt og af andre flette Raadgivere havde ladet sig forlede til at svigte den hardtad mageløse Lillid, et frit og ædelt Føll havde sat til ham, saa han overlod det til Tilfældet hvad hans Eftermænd kunde og vilde gjøre med den til Kongens Ære og hele Folkets Gavn dem betroede Enevolds-Magt.

Hvor priseligt det derfor end efter Omstændighederne maa kaldes og virkelig var af Frederik den Syvende at sammenfalde det danske Folks Tilidsmænd, for ved fri Sammen-Virkning at enes med dem om en Grundlov for Danmark's Rige, der nærmere bestemte baade Enevolds-Magten og Arve-Retten, saa var det dog et utabeligt Krav, det danske Føll havde paa sin Enevolds-Konge, selv naar, som giennem hele det attende Aarhundrede, baade Kongen og Føllket havde glemt det, og

derfor tog jeg, som historisk oplyst Dannemand, intet Dieblil i Betænkning enten at foreslaae hele Kongelovens Ophævelse, eller med al Flid at bestride den i Grundloven, hvorefter den i Kongeloven fastsatte Arvefølge er fremdeles giældende, og kan kun forandres efter Forslag fra Kongen ved et Dvoertal af tre Fjerdedeel Stemmer. Det var især de Lovlærde eller latinske Jurister, som drev denne Bestemmelse igiennem, og da jeg anmærkede, at Danmarks Rige derved muelig tilkiendtes en af de Prindser, som nu har Avindskjold mod det danske Fæderneland, da huffer jeg godt, at en Professor i Lovkyndigheden med stort Bisald svarede, at „det skulde Politiet forhindre“, hvad dog klang i mine Øren, som om han havde sagt paa bredt Dansk, at „det skulde Handen forbyde“!

Denne Stadfæstelse af Kongelovens forfærdelige Arveret ikke til et Stamgods eller visse aarlige Indtægter, men til Danmarks Rige, som om det ikke var et ædelt og frit Folks Fæderneland, men et Slave-Hjem, som en tyrkisk Arving havde Lov til at gjøre en Fælled eller en Ørt, eller en tyff Provinds af, efter Behag, denne Stadfæstelse var saa meget urimeligere og uforsvarligere, som Rigsdagen aabenbar var fattet paa, at hvis den kongelige Mandslinie, som det tegnede til, skulde uddøe med Frederik den Syvende, da maatte Kongelovens Arvegang forandres, hvad jo dog rimelig-

viis vil finde langt større Banffelighed og anderledes velgrundet Modstand efter den folkelige og grundlovlige Stadfæstelse end før.

Hvorledes nu vort ansvarlige Statsraad har kunnet indlade sig saa dybt, som flest er, i Underhandling med fremmede og tildeels fiendlige Magter om en Forandring i Arvesølgen, der, efter Danmarks Riges Grundlov, kan er tilladelig, naar den forenede Rigsdag med tre Fjerdedeel Stemmer udtaler sig derfor, det burde maaskee være et af de første Spørgsmaal, det danske Folkething forlangde besvaret af Rigs-Retten, men desværre kunde Danmarks Rige let ved disse Underhandlinger være kommet i en Ulykke, hvorfor ingen Rigsrets-Dom kunde give Riget eller Folket mindste Erstatning, thi var det saaledes fædt, hvad vore Ministre selv siger, de ønskede, at en ramtyff, Danmark aabenbar fiendlig Prinds var af alle Stormagterne blevet erkendt for den rette Arving til Danmarks Rige, da maatte den danske Rigsdag jo enten, ved at give sit Samtykke, begaaet Majestæts-Forbrydelse mod det danske Folk, eller, ved at nægte sit Samtykke, udsat Riget og Folket for den største af alle Farer. Ogsaa her var det aabenbar vore Fædres Gud alene, der frelst os fra Tyffkens Tyranni, som vore egne Ministre kaldte det mindre-Døde, som maatte vælges fremfor den saakaldte Heelstats frygtelige Udstykning ved Holstens Eerivelse, thi vore

Ministre siger selv, at denne saakaldte „lykkelige Løsning af Arve-Spørgsmaalet“ kun strandede paa vedblommende Tyffer, Prindses ustyrlige Bitterhed mod alt Dansk, saa naar han blot vilde byklet en lille Smule eller blot tiet stille, kunde han faaet Danmarks Krone for Roverskiøb.

Men selv nu, da Ministrenes Tanke er faldet paa en ustyldigere og vi vil haabe uskadelig Gienstand, da er deres fortsatte Underhandlinger med Stormagterne, de fiendlige iberegne, om Arve-Retten til Danmarks Rige, en langt farligere Sag end hele den Krig, vi har ført med Tykland om Rigets Tilværelse, thi paa den ene Side giver aabenbar vore Ministre efter i Spørgsmaalet om Sønder-Jylland for at faae de fiendlige Magters Samtykke til en for Danmark og Holsten fælles Arvegang, og paa den anden Side bruger aabenbar de fiendlige Stormagter Arve-Spørgsmaalet til at luse vore Ministre fra enhver Paastand om Fællesskab mellem Danmark og Sønder-Jylland, saa det er soleklart, at vil vi have de fiendlige Stormagters Samtykke til fælles Arvegang i Danmark og Hertugdømmerne, da maae vi købe den med Sønder-Jylland, følgerlig i alle Maader med Danmarks Hjerteblood, og tilkøbde dermed Danmarks Rige kun Død og al Ulykke.

Dette er nemlig Urettens Hemmelighed, at naar vi slipper Sønder-Jylland, som vi har i vor Magt,

for at vinde Holsten, som vi hverken har eller kan faae i vor Magt, da mister vi ikke blot Sønder-Jylland, som vi overlader til Holsten og det Tyske Forbund, men da binder vi hele Danmarks Rige til et Slesvig-Holsten, som vi enten maa djævles med til Verdens Ende eller lade os slæbe af ind i det tyske Forbund til daglig Forhaanelse og folkelig Udsettelse.

Skal vi nemlig have Diplomater, Flaade og Flag, Handels- og Skibsfarts-Lovgivning, Toldvæsen, Postvæsen og Montfød tilføjes med Holsten, som skal rette sig efter det Tyske Forbund, da maae enten Holsten og det Tyske Forbund i alle disse Ting rette sig efter Danmarks Tankegang, Lære og Trang, eller Danmark maa i alle disse Ting rette sig efter Holsten og det Tyske Forbund, og der er neppe nogen Tvivl om, at har vi først sagt A, da vil vi nødes til at sige B; skal enten Holsten igien tone det danske Flag eller Danmark tone det tyske, da maa Dannebrog med alle sine Seiers-Krandsse sænkes i Sien, skal enten Holsten igien have danske Rigsbank-Penge, eller Danmark have preussiske Dalere og meklenborgske Stillinger, da kommer vi til at regne paa Tysk og tabe paa Dansk, og saa fremdeles i alle Retninger, om det end ikke var soleklart, at naar Danmark og Holsten skal have fælles Diplomater, da bliver de

ikke danske, men tyske, og vil føre den danske Sag som de har ført den hidtilbage, om ikke værre.

Naar derfor Ministrene troster os med, at det Tyske Forbund er indrettet ligesom en Polsk Rigsdag, saa de gyldige Beslutninger skal være eenstemmige og kan følgelig blive ugyldige ved en haardnakket Protest af Stemmen for Holsten og Lanenburg, som den danske Konge har i sin Magt, da er det enten kun Spot, eller det trostyldigste Ord, der er sagt under Solen, thi dels vilde en haardnakket protesterende Stemme i det tyske Forbund dog vist faae samme Skæbne som paa den Polske Rigsdag, hvor den naturligtviis blev kvælt i Struben, og dels vilde dog vel den holstenste Diplomat ved Forbunds-Dagen være ligesaa bange for at opirre de tyske Stormagter til Brede, som Danmarks Riges ansvarlige Ministre er.

Men, vil man sagtens sige: hvad er nu herved at gjøre? er Danmark ikke, ved Londonner-Protokollen og alle de derpaa byggede Underhandlinger om det slesvig-holsten-lanenburg-danske Monarkies Integritet med sælles Arvesølge, bundet til Trions-Hjulet, hvorunder det danske Rige saavel som det danske Hjerter maa sonderkaufes?

Jo, dersom Kongen af Danmark, den danske Rigsdag og det danske Folk, har uoploselig bundet sig til det danske Ministerium, som under forskjellige Navne for og efter Londonner-Protokollens Indbinding aabenbar

har forladt hvad det selv kalder „den danske Politikk“ for at slaae ind paa en saakaldt „europæisk“ Politikk, der ikke bryder sig det mindste om „Danmarks“ Folk og Rige, Bæe eller Bæl, ja, et Ministerium saa udanst, at det har lagt Danmarks Skæbne i de Tyfste Stormagters, altsaa i Danmarks Arve-Fienders Haand, da er der vist nok ingen Redning, saa at, vil Danmarks Konge, Folk og Rigsdag med Guds Hjelp frelse sig og Riget, da maae de begynde med at løsrive sig fra dette Ministerium, dets Notableri i alle Udgaver og alle den tyfste Skifte-Rets Kiendelser i Arve-Sagen; men naar Danmarks Konge, Folk og Rigsdag gjør det, og slaaer en tyf. Streg over dette forlorne Ministerium, med alle dets Diplomater og Underhandlinger, da kan de med Guds Hjelp endnu frelse Riget og hævde Eider-Grændsen.

Naar vi nemlig blot tænker os et taalelig dansk, nogenlunde kiætt og klogt Ministerium ved Roret, som i Henseende til det forrige udanske Ministerium gaaer fra Arv og Giæld, og holder sig ene til Birkeligheden, som er Danmarks Riges virkelige Tilværelse, ikke, som de gamle Ministre sagde „i Luften“ men „paa Jorden“, Sønder-Jyllands virkelige Besiddelse, som en efter Isted-Slaget vitterlig Kiendsgierning, Arve-Gangen til Danmarks Krone som et virkelig inden-landsft Spørgsmaal, der, efter Grundloven, ene kan

bespares af Kongen og Rigsdagen, og endelig Kongens og Folkets urokkelige Beslutning til det yderste at forsvare Rigets Frihed og Rigets Dansthed, medens naturligtvis det danske Riges Forhold til de tyske Forbunds-Lande Holsten og Lauemborg maa paa en eller anden Maade afgjores ved en Overeenskomst mellem Danmarks Rige og det Tyske Forbund; naar vi blot tænker os et saadant dansk Ministerium, da ophører dermed strax hele Forvirringen, som hidtil har gjort Underhandlingerne baade frugtesløse og uendelige, og det vil paa Timen vise sig, om Danmark har virkelige Venner, eller kun Fiender og ligegyldige Tilskuere mellem Stormagterne, thi har Danmark enten i Osten eller Vesten en eneste Ven, da vil han strax forstaae, at det er ganske rigtig tænkt af det danske Folk ei at ville tabe sig selv, om de end derved kunde vinde al Verden, end sige da kun for at vinde al Verdens Ulykke af Holsten og det Tyske Forbund. Vil nemlig de Stormagter, som har undertegnet Londonner-Protokollen og ønster Monarkiets Heelhed, virkelig gjøre noget for at den danske Konge kan komme i Besiddelse af Holsten og forbinde det med den danske Krone, uden derved at skade Danmarks Rige eller svinebinde det til det vildfremmede og igrunden Danmark fiendste tyske Forbund, da vil den danske Konge være dem Tak skyldig, men vil de ikke det, og ønster kun at den danske Konge skal lide en meget

tvivlsom Udfigt til Holstens Besiddelse og Forbindelse med den danske Krone, ved at opgive alt hvad han og det tiætte danske Folk til det yderste har kæmpet for og lykkelig vundet, da maae de venstabelige Stormagter selv indsee, det er ham unueligt at opfylde deres Ønske, og de fiendlige Stormagter maae finde det rimeligt nok, at de ikke med Trudsel kan afsøbe det danske Folk hvad det ikke lykkes med væbnet Haand at fravriste os.

Om nu Folgen heraf vilde blive hvad man kalder „den anden Slesvigske Krig“, det kan vi vistnok ikke forudsæe, men at selv en saadan maatte vælges som det mindre Onde, fremfor at opgive Sønder- og Jylland's Besiddelse og give sig i det tykke Forbunds Bold, det kan alle Dannemænd see, og i Forbund med den himmelske Stormagt, som har forordnet Folkene deres „Lider“ og deres „Voligs Grændser“ turde vi ligesaa vel haabe at see en lykkelig Ende paa den anden, som paa den første Krig. Man maatte desuden være meget ubekjendt med Verdens Løb, naar man ikke vidste, at om alle Europas Stormagter i dette Dieblil forstikkede at Holsten skulde beholde fælles Konge med Danmark, selv naar den nærværende Linie af det Oldenborgske Huns uddøde, at Sagen derved dog ei blev det mindste sikkrere end Slesvigs Uangribelighed i 1848, og at en dansk Arve-Krig derved ligesaa lidt forebyggedes, som den spanske eller østerrigske Arve-Krig forebyggedes ved

Sikkerheds-Breve i deres Tid. Naar nemlig Timen kommer, som Augustenborgerne eller andre har ventet paa for at arve Holsten og om mueligt Sønder-Jylland med, da hverken nytter eller skader det synderlig, hvad de europæiske Stormagter tænke og sagde 1848 eller 1851, hvis de ikke da tænke og sige det samme, saa sige Sikkerheds-Breve paa Fremtiden skulde den danske Konge og det danske Folk nodig give sine Skilling, end sige deres Vre, Frihed og Lykke for.

Vel mueligt, hører jeg Nogen sige, at du har Ret, og at et saadant dansk Ministerium, som du tænker dig det, vilde med eller uden Sværdslag kunne hævde Eidergrændsen, sikke Danmarks Riges Bestandighed med eller uden Holstens Tilføjning, og derved vinde Europas Agtelse, uden at Fremtidens Farer derved blev større end de under alle Omstændigheder vil være, men hvad nytter det, du bliver ved at tale og skrive derom, naar du dog engang, som sagt er paa Rigsdagen, har Kæsars Sandes Skæbne altid at spaae sandt, men aldrig at troes af dem, der raade for det Hele? Sæt nemlig, at et saadant dansk Ministerium, som for vore Dine er en Umuelighed, dog blev en Virkelighed, det vil sige, at Borherre, som du nok troer, han baade kan og vil, selv skaffe det for dig og gamle Danmark, mener du da, at enten „Bondevennerne“ eller „Embedsvennerne“ eller Hjemtyskerne vilde taale et

saadant Ministerium, til det havde røgtet sit Verinde og naaet sit Maal?

Hertil kan jeg kun svare, at hvad Borherre skaber, det opholder Han ogsaa, saalænge Ham behager, saa hvem der troer paa Skabelsen, kan ikke tvivle om Dpholdelsen, og har de seneste hemmelige Røder ikke lært os andet, saa har de dog lært mig, at Danmarks Rigsdag, hvis Laalmodighed alle Europas Ministre burde løfte til Skyerne og sætte mellem Stjernerne, ligesaa vist vilde taale et dansk Ministerium, som den har vist, at skalde den finde noget Ministerium utaaleligt, vilde det være et saa aabenbar udansk, som det, hvorad Keedz og E. Moltke gif ind og gif ud, som gode Benner med Danmarks Fiender. Ja, det har, Gud ske Lov! vist sig, hvad jeg, som en af det danske Folks Tillidsmænd, uden at spørge om, hvad Ministre forudsatte, maa gjøre alle vitterligt, at ligner Rigsdagen Folket baade i en Laalmodighed og Trostlybighed, der let kan gaae for vidt, saa ligner den dog ogsaa det danske Folk deri, at naar Spørgsmaalet klarlig bliver om at beholde eller opgive Sønder-Jylland, som er købt i dyre Domme, og om at smækkes til eller smugles ind i det "Tyske Forbund" eller at forblive til Enden hvad vi har været fra Begyndelsen, da siger Rigsdagen ligesom Folket: nu maa det bære eller brikte, thi hvor der paa den ene Side kun er Skam og Skade,

Trældom, Død og Magtesløshed, der er intet Spørgsmaal om, til hvilken Side Dannemænd maa gaae, om de saa end maa gaae i Jfden, for dog muelig, ved Guds Hjelp, endnu som i to Kartustuber, at aere det danske Navn, at frelse „Danmarks Rige“ og føre et roligt og glædeligt Liv bag Dannevirke i „deiligst Bang og Bænge“!

See, derfor føler jeg mig ogsaa bestyrket i den Tro, at hvormegen Fiendemagt der maaffee endnu maa brydes, og hvormange Røntespind der endnu maae bryde, og hvormange usædvanlige og usformodentlige Ting der maaffee endnu maa skee, efter det herlige Udslag ved Jfsted og det glimrende Afslag ved Eideren, forend Danflen faaer Lov til at nyde sit eget i Fred, faaer oplyste Dine for hvad det er værdt, hvad det dæer til og hvad der ved en fri, flittig og beständig Brug kan komme ud deraf, saa vil det dog skee, fordi der er en levende Gud, som seer paa Hjertet, og vedkiender sig det danske Hjerte, som sin egen Skabning, nu vistnok langtfra at være lydesløst, men dog oprindelig „saare godt“ og endnu, skøndt i mange Maader misledt og længe gruelig mishandlet, forholdsviis saare godt, kan og skal være en Rilde, hvoraf det yndigste og glædeste Folke-Liv, der kan føres og taales i denne Dobbider-Berden, skal udspringe og klare sig til Dagens Ende!

Hvor gruelig man derfor end har sammenslittret det ei engang efter Grundloven „aabne“ Spørgsmaal om „Arve-Retten til Danmarks Rige“, med det vildfremmede og igrunden ubefarlige Spørgsmaal om „Arve-Retten til Holsten“, og hvor frygtelig man end har misbrungt dette selvgjorte Sammensurium til at formørke det klare Spørgsmaal om Danmarks Riges Tilværelse og virkelige Bestielse af Sønder-Jylland, saa haaber jeg dog ganske sikkert, at den danske Konge, det danske Folk og den forenede Rigsdag baade skal faae Dine til at see, Rod til at udtale og Held til at hørde den soleklare Sandhed, at fremsfor alt i Danmark, hvor selv Enevolds-Kongerne altid har bekiendt, at de havde det danske Folk at takke saavel for deres Arve-Ret, som for deres Enevolds Magt, i Danmark har Ingen Arve-Ret til Riget uden Folket og hvem der vil takke Folket for den, saa her kan der aldrig være Tale om en Arving til Riget, som ikke har Folkets Tillid og stiller den størst muelige Sikkerhed for, at han elsker det danske Folk høit over ethvert andet, og vil derfor stræbe at regiere efter dets Hjerte og vinde dets Kiærlighed. Kan derfor Kongen af Danmark ikke tillige være Hertug i Holsten, uden at Keiseren i Tyskland, eller den tyske Keiserlighed under hvilket som helst Navn, skulde udøve det mindste Over-Herrederomme i Danmarks Rige, eller at dog Dansk og Tysk skulde være hip

som hap i Danmarks Rige, da kan Hertugen i Holsten aldrig meer være Konge i Danmark, men hvem der vil føre Dans og Skjolds og Frode Fredegods Spir, maa ikke blot vises med den danske Krone, men prise sin Lykke fremfor alle andre Reisere og Konger paa Jorden, som Drot for det fredeligste, troeste, kærligste og taalmodigste Folk i et af Verdens yndigste, frugtbarste og mest velsignede Lande. Det er altsaa, hvad jeg ogsaa reent ud har sagt vore Ministre, saa langt fra, at nogen Dannemand kan opgibe det mindste af Danmarks Riges Ret og Arv for at det kan faae Arving tilfælles med Holsten, at han meget mere maa ansee et saadant Fællesskab herefter for den farligste „Communiste“ der kan true det danske Samfund og borgerlige Selskab!

Rettelser i Nr. 45.

- S. 708. L. 12. skal læses: „Uffe bin Spage“
 S. 711. L. 19. — — „mod alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten“
 S. 714. L. 13. — — „som sagt“
 S. 715. L. 26. — — „den despotiske Kredsgang“
 S. 720. L. 17. — — „men veed kun.“

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danskeren.

1851.

4. Hæftning. Torsdagen d. 22. November. Nr. 47.

Mormonerne og Holsten-Gottorperne.

„Danskeren“ kan jo vist nok let komme dem for Nie eller dog for Dren, som, uden videre at ændre Indholden, vil ubeløst holde sig til Overskriften og overvælde af den schlesvig-holsteinske Christenliggængelse udbryde: nei, see dog engang, hvor pæredans, hvor ukærlig og hjerteløst, ja, man kan gierne sige, hvor ondskabssyldt og ugudeligt, den saakaldte hjertelige og grundchristelige „Dansker“ kan bære sig ad, saa han, forhærdet og forblindet af sit rasende Tysker-Had, nu endog saa sætter hvad han kalder Holsten-Gottorperne, og hvormed han jo mener de uheldige, men ædle, høihjerte og for en stor Deel ægte christelig fromme og gudelige Kæmper for den ældgamle, uskyldige, retfærdige, efter Fornuft og Skrift nødvendige Forbindelse mellem Hertugdømmerne, sætter dem ved Siden ad en ikke blot sværmerisk og tøsset, men aabenbar utirkelig, uchristelig og bespottelig Sekt eller rettere Kætter-Patning!

I alt dette er jeg imidlertid vel ikke saa uskyldig som det Barn, der blev født inat, men dog saa uskyldig, som en Udgiver af et Ugeblad, der iafte fik følgende Brev med Fodposten:

„Med inderlig Følelse for mit Fædreland, griber jeg Pennen for at tilskrive den alderfegne Lærer, hvis dybe Stemme alt i saa mange Aar har gjenlydt i Danmarks Land. Endnu mindes jeg Deres „Paastellie“ og „de hellige tre Konger“. Nu synes Lyset at straae klart i hver en Braa, men af, det er kun som et Nordlys paa den natlige Himmel for de fleste. Jeg har selv levet i Kjøbenhavn i sex Aar, og seet den fremherskende Forsængeligheds- og Forlystelsesyge, endogsaa der, hvor man bekjendte Jesu Navn. — Man styrtede sig i Kampen for Fædrelandet, men kun Nordboens Ild fremstinnede, intetsteds var det fromm Tro, der svang Banneret — man vandt, men hvor opsendtes Tak til Gud? og hvor opflammedes man til Skaansel og Kjærlighed imod de Dørvundne, da man dog ogsaa skal elske sine Fjender. Jeg opholder mig nu i Schleswig, som jeg om nogle Dage agter at forlade, og jeg græser ved at see de mange Offere, der blive bragte hen for at fylde Kængslerne, for en Officers Luners Skyld eller overmodige Underofficerers Lyft til at lade Indvaanerne føle at de ere i deres Hænder. Værn, der klippe blaact Stykker Papir og hændelsesviis klifre dem paa en rød

og hvild Beviser, blive strax belagte med Arrest og om-
 fter straffede med Slag. En agtet Læge og Familiefader
 blev forrige Vinter dømt til at sidde 5 Dage paa Band
 og Brød, fordi der i et bortleiet og tillaaet Bærelse i
 det, af ham beboede Hus, ved Dpbydning, fandtes
 nogle Stykker af en gammel Sabel, medens det blev
 ham betydet at det var en særdeles Raade at han ikke
 blev sendt til Tugthuset. 72 hængslede for Dieblisset i
 Amtsfængslet, og dog er der indrettet Fængsler paa
 Godserne i de fjernere Egne. Er det den danske Hoi-
 modighed? Biskop Absalon talede de Betrængtes Sag,
 og Livet er en ussel Gave, naar Friheden negtes.
 Endogsaa Baptisterne trues med at blive „eingestekt“
 og skulle forgyvedes efter Grundlovens Indførelse i Hertug-
 dømmerne, som tilføder Religionsfrihed. Det er den
 bedagede Taler paa Rigsdagen dette hængsles til
 Forfatteren heraf hører til „de sidste Dages Hellige“,
 og i vor Pagtes-Bog hedder det saaledes: Vi troe at
 Religionen er indstiftet af Gud, og at Menneskene ere
 ansvarlige for Gud, og for ham alene, for Udoelsen
 deraf, med mindre deres religiøse Meninger tilskynde
 dem til at gjøre Indgreb i Andres Rettigheder og Fri-
 heder, men vi troe ikke at menneskelige Love have Ret
 til at foreskrive Regler for Gudsdyrkelse og binde
 Menneskenes Samvittigheder eller foreskrive nogen Form
 for den offentlige eller husslige Andagt. At den borgerlige

Vorighed bør undertrykke Lasten, men aldrig tvinge Samvittigheden, straffe Brode, men aldrig undertrykke Sjels-Frihed. At Regenter, Stater, og Regjeringer have Ret, og ere pligtige, til at udgive Love til alle Borgeres Beskyttelse i den frie Udvøvelse af deres religiøse Betjendelse, men vi troe ikke at de have Ret til at berøve Borgerne denne Rettighed, eller i deres Mening gjøre dem fredløse, saalænge de vise Lovene Agtelse og Ærbødighed, og saadanne religiøse Meninger retfærdiggjør ikke Oprør og Sammensværgelse. — Da Deres Hviærværdighed formodentlig er uvidende om vor Lære, saa vil jeg give mig den Frihed at anføre nogle flere Steder:

Efter at det virkelig var aabenbaret Joseph Smith, denne første Vidste, at han havde annammet Syndsforfølselse, blev han atter indvilket i Verdens Forføngeligheder, men efter at have omvendt sig, og oprigtig ydmyget sig ved Tro, aabenbarede Gud sig for ham ved en hellig Engel, hvis Ansyn var som Lynet og hvis Klæder vare rene og hvide over al Hvidhed, og gav ham Befalinger, der indspirerede ham, og gav ham Kraft fra det Høie, ved de Vidler, der forud vare berebte, til at oversætte Mormons Bog, der indeholder Fortællingen om et frafaldet Folk, og Jesu Christi Evangelies Fylde til Hedningene og ogsaa til Jøderne, der var givet ved Inspiration, og er bekræftet ved Engles

Aabendarelse, og forkyndt for Verden ved dem, og bevise Verden at de hellige Skrifter ere sande, og at Gud inspirerer Menneskene og kalder dem til sit hellige Bærl i denne Tidsalder og Slægt, ligesaavel som i fordoms Slægter, og viser derved at han er den samme Gud i Gaar og i Dag og til evig Tid. Amen.

Dg atter: Hiram Smith var 44 Aar gammel i Februar 1844, og Joseph Smith var 38 i December 1843, og for Fremtiden ville deres Navne blive talte iblandt Martyrerne for Religionen, og Kæserne i alle Nationer ville erindre, at Frembringelsen af "Mormons Bog" og denne Kirkes Lære- og Pagt-Bog har kostet det bedste Blod i det nittende Aarhundrede, og at, kan Ilden antænde et grønt Træ til Guds Ære, hvor let vil den da opbrænde de „tørre Træer“ for at rense Biingaarden fra Fordærvelse. De levede for Hæder, de døde for Hæder, og Hæder er deres evige Løn. Fra Tidsalder til Tidsalder skulle deres Navne nævnes for Efterkommerne som Edelstene for de Helliggjorte."

Hvor nu dette smukke Brevskab er fabrikeret: om i Slesvig eller i Kiøbenhavn, skal jeg ei kunne sige, da jeg, som sagt, fik det med Fodposten, og der, som bekendt, baade er Mormoner og Holsten-Gottorpere i Kiøbenhavn, der ikke give de Slesvigske noget efter, men

hvor end Brevet har hjemme, fortjener det i mine Dine en vis Dymærksomhed, fordi det med hele den tilspændende Trostydighed, vi saa tit har maattet beundre hos Holsten-Gottorperne, naar de fortæller deres Aventyr om den hellige Pagt mellem „Hertugdømmerne“ og om det holstenste Martyrdom saavel ved Frederiks, som ved Frederikstad, dog rober en bitterlig Konst, hvis Fiinhed og Skionhed jeg vel ei kan berømme, men hvis Dristighed jeg dog maa forbanes over. Danstthed, Christendom og Skjaldfab, Menneste-Rettigheder, Samvittigheds-Frihed, den danske Grundlovs Betsignelser, Oprørs-Farverne i al deres Ustydighed og Mormons-Bogen med sin guddommelige Oprindelse, omtales her som latter Ting, der „ungeedeelt“ høre „ewig tofamen“, saa det er kun pæredanst Dumbhed og Eensidighed, der kan falde paa at stille ad hvad Gud har sammensøiet, og istedenfor at lee ad dette Sammensurium, skulde Danneværd veri see en paatrængende Dyfordring til dog i Guds Navn for deres egne Skyld at komme ud af det Virvar i Tankegangen, der ingenlunde behøver at være enten saa grovt eller saa latterligt, for igrunnen at være ligesaa sørgeligt og ødelæggende.

Nu een Bemærkning skal jeg tilføie i Anledning af Jammer-Klagen over de Danstes Tyranni i Slesvig, thi skiondt jeg er vis paa, at man ligesaaavel i Slesvig som i Kiøbenhavn forsynder sig langt mere med

følst Hørfønlighed end med virkelig Haardhed, saa er jo dog Historien om „Farve-Blandingen“ i Slesvig ligesaa lidt, som den om „Hatte-Skyggen“ i Angeln saa ganske grebet af Luften, og det hører virkelig med til den sørgelige Tanke-Forvirring at „affie Nyggen og vedsluge Kamelen“, at slaane det virkelige Dyrer og undsee sig ved at nævne det med sit rette Navn, men at fare i Harnist over de ubetydeligste Yttringer af den Bitterhed, man dog godt veed, findes og maa findes hos de slagne og undertuede Dyrerere.

Dansterne har nemlig utabelig Ret til at herske i Sønder-Jylland, Gud har givet deres Baaben Seier og derved givet den Magt til at herske i Sønder-Jylland, og den Magt skal de bruge saa menneskelig som mueligt, men ogsaa frit og kiætt, uden at bryde sig det mindste om nogen Jædvending, hvorfra den saa kommer, og uden al Skaansel, hvor den oprørste Læntemaade møder dem med „væbnet Haand“, om det saa kun er en oprørst Pen, der stikker i Haanden, men Tanker skal de lade være toldfrie, hvor aabenbar de saa enten indføres eller omføres, thi hvor man kan giøre hvad man vil, skal man ogsaa lade Folk tænke og sige hvad de vil, ellers forbittrer man ikke blot de Eigegyldige, og faaer ikke blot bestandig Stin af Grumhed, men over virkelig, om end tit uden selv at vide det, den aller-ansøndeligste, unyttigste og usforvarligste Grumhed. Lap

derfor kun baade Herrer og Damer omkring Gottorp, som bære et oprørst Hjerte i Barmen, vi jo ikke vil adrive, ogsaa bære de saakaldte „oprørste“ men jo igrunnen ligegyldige „Farver“, saameget og saalange de gider, og snakte saa „havombæltet“ ved Slien, som de har Lyk! desbedre kiender vi vore Foll og desmindre fristes vi til enten at opvække de „Slesvigste Provindsial-Stænder“ af Selvmords-Rulen eller at betroe Oprørere nogenstomhelst Udøvelse af „politiske Rettigheder“, og desklarere er det kun Rødværge, naar vi gjør alt menligt for at danske Tale og Tænkemaade kan blive herskende i det danske Hertugdømme! For Dansten er det desuden umueligt at slaae Laas for den oprørste Mund og lægge Baand paa de oprørste Farver, uden i en vis Grad ogsaa at kueble den danske Mund og binde fort Flor om Dannebrog, thi den Billigheds-Følelse, som er uadskillelig fra det danske Hjerte, driver os bestandig, naar vi er ubillige mod andre, til ogsaa, ligesom til Siengjæld, at være ubillige mod os selv, og Dags-Befalingen i Kiøbenhavn til Undertrykkelse af „den tappre Landsoldat“ var aldrig saa gal eller latterlig, at den jo stemmede meget godt overeens med den Grundsætning, vi under hele Krigen har fulgt: ligesaa vel at laste og saavidt muligt undertrykke den danske Jld for Danmark, som den holsten-gottorpske Jld mod Danmark, der jo dog,

sagde man, som en Ild for Tyskland, var ligesaa naturlig som den Danske. Dette var jo vist nok en Følge af fuldstændig Tanke-Forvirring, forsaavidt som den danske Ild var en Bavn til Fædernelandets Forsvar og den holsten-gottorpste Ild derimod en Nørdbrand til Erobring og Udelæggelse, men naar man først i Tankerne har sammenjasket Danmarks Ret til Sønder-Jylland med den danske Konges Krav paa Holsten, og Holsten-Gottorpernes naturlige Lyst til, saasnart som mueligt, at løsrive sig fra al Forbindelse med Danmark, med deres Graadighed efter Sønder-Jylland og indtændte Arrighed mod Danmarks Rige, da finder man, det er hip som hap paa begge Sider, og da man ikke vil være ubillig nok til, som Preuser og Østerriger, at rose hos sig selv, hvad man laster hos andre, saa falder man nødvendig i den klare Selv-Modsigelse at laste og saavidt mueligt undertrykke det hos sig selv, hvormed man ene kan kæmpe og seire, hvorved man da blandt andet gjør sig uhyre latterlig i Fiendens Øine og dobbelt forhadt, da Dumhed og Dabslab virkelig synes parrede, naar man efter Ratten ved Frederits, Dagene ved Isted og Rætter med Dage ved Fredrikstad. siger til Fienden: see, her er min Haand, lad os nu være gode Venner og ei tale meer om det Forbigangne, som du kan troe, gjør mig ligesaa ondt som det gjør dig!

Kjøbing-Havn som Frihavn.

At hvad man nu, som en Efterligning af det plat-
 tyffe „København“, skriver „Kjøbenhavn“ endnu i
 danske Munde hedder „Kjøbinghavn“, og at det er
 Hovedstadens danske Navn, sammensat af det samme
 „Kjøbing“, som lyder i „Nykjøbing, Rudkjøbing“ o. s. v.
 og af „Havn“, som efter Beliggenheden har været
 Stedets oprindelige Navn, det forudsætter jeg vel som
 alle vitterligt, men finder det dog raadeligt ogsaa at
 forudsikke, da det meste af hvad der har været og skulde
 bestandig være alle „Danstere“ vitterligt, nu er dem
 ganske ubekendt.

Naar altsaa Kjøbinghavn skal svare til sit Navn,
 som Danmarks Hoved-Kjøbstad og Stor-Havn, da kan
 der neppe være nogen Tvivl om, at Handel og Skibs-
 fart maa vinde en langt friere Kørselse her end hid-
 indtil, og Længselen derefter har alt endeel Aar udtrykt
 sig i Forslaget om en saakaldt „Frihavn“, et For-
 slag, der under Krigen med Hamborg og Nabningen
 af et nyt Handels-Samband med England frem-
 traadte som et uafviseligt Krav. Vankundig, som jeg er,
 baade om hvad man hos os forstaaer ved en „Frihavn“
 og om de nærværende Handels-Forhold, kan jeg ingen
 Stemme have om, hvorvidt de gjorte Forslag er vel-
 beregnede, eller hvorvidt Hovedstadens nærværende

Judbyggere burde findes villige til store Opoffrelser for en saadan Frihavns-Rettighed, men at „Lold og Sise“ Udførsels- og Indførsels-Forbud, udelukkende Enerettigheder og alt Saadant baade allevegne er og altid har været en Pestilens for den fri og levende Opblomstring af Handel og Skibsfart, og dermed ei blot for alle saakaldte borgerlige Handteringer, men for al „menneskelig“ Virksomhed og Velstand, det følger af sig selv og stadfæstes af hele Verdens-Historien fra Ægyptens og Phønicjens til Spaniens og Englands.

Hvor der imidlertid ikke, som i Holland og England, er en stærk Drift til Virksomhed og stor Lyst til at blive rig, der vil man ogsaa sædvanlig være blind for Frihandelens og i det hele for den borgerlige Friheds velgørende Indflydelse paa Menneske-Livet, og om man da end af andre Grunde staber en enkelt Frihavn som Østerrig har stabt Trieste, da bliver det egentlig kun en Eneret (et Monopol) efter en stor Naalestok, der opbygger en enkelt Stad paa et heelt Lands Betøftning og tjener langt meer til Glimmer og Udsælgelse end til Menneske-Livets Udvikling og Forædling.

I Danmark, hvor der til Jævnshold hverken er nogen stærk Drift til Virksomhed eller stor Lyst til Rigdom, men hvor man heller vil nøies med mindre, naar man kan have det maaeligst, der er ikke synderlig Udsigt til, at enten Frihandel eller borgerlig Frihed

i det hele vil blive et Folke-Væst, hvis Opfyldelse man vil kiøbe med den Uleilighed og de Dyppresser, som især nuomstunder vil findes uadskillige derfra, og paa den anden Side kan man, med Vie og Hjerte for hele Riget og Folket, aldrig ønske, at en enkelt By, at Hovedstaden enten ved en Frihavn eller paa anden Maade skulde faae en egen Fordeel paa det Heles Betøftning og derved steds mere beherske og trykke og endelig fortære baade Landet og Folkelivet.

Jeg skal derfor ønske, at det med Frihandelen og i det hele med Borgerlivets Frigjørelse hos os maa gaae ligesom med „Sisens Affælselse“, at Begyndelsen skeer ikke med Kiøbenhavn, men med hvad man hos os kalder „Kiøbstæderne“, thi baade vil dette kunne skee uden noget føleligt Tab for hvad man kalder „Statskassen“, og derhos er Frihedens velgjørende Indflydelse paa de borgerlige Handteringer og paa Menneskelivet i det hele, langt mere indlysende i de mindre Kiøbstæder, end i Hovedstaden, hvor Baandene af mange Grunde hverken kan holdes saa stramme eller findes saa trykkende, og endelig vil Friheden virke mere velgjørende, jo almindeligere den er og jo meer den udspringer af Folkets Midte, som sit Moderflod. Det har heller slet ingen Rød, at jo Borgerlivet, naar det først er frit uden for Hovedstaden, ogsaa bliver det inden for Boldene, eller hvad der er det samme, at jo

Boldene, som er Skillerummet, give efter, hvad det saa end skal koste at udjævne dem, medens derimod den borgerlige Frihed, ved at begynde i Hovedstaden, kræver pludselig saa store Offere, at de kun kan tilveiebringes ved et Forskud fra Hovedstaden, som hele Landet kommer til at betale med Rente og Rentens Rente, saa det enten aldrig faaer Deel i Hovedstadens Frihed eller faaer den først, naar det er for silde, naar deels Kræfterne til at benytte den er hardtab udtømt, og naar derhos Hovedstaden har vundet saa stort et Forspring, at den paa Timen knuser sine Medbeilere.

Jeg anseer det da ikke for noget Uheld, men for en stor Lykke, at Kiøbenhavn ikke giennem Borgemeester og Raad vil gjøre „store Opoffrelser“ for at vinde Frihavns-Rettighed, naar kun Følgen maa blive, at man gjør alle danske Havne, undtagen Kiøbenhavns og maastee Flensborgs, til Frihavne.

Længe har jeg opfat at skrive i „Danstieren“ om disse Ting, skiondt de har ligget mig paa Sinde, thi det nytter dog ikke, før Rogen tager fat, der er levende inde i Rørings-Forholdene og hvad man kalder „Stats-Husholdningen“ og tillige efter sin borgerlige Stilling kan have nogen Indflydelse derpaa, men da næsten alt hvad der hos os træder frem fra denne Side, gaar meer eller mindre avet om, maa jeg dog, før „Danstieren“ standser, ogsaa i denne Henseende vinke til den

rette, menneskelige og folkelige Side, for, om mueligt at fremkalde nyttige Bestræbelser.

Det gaaer os nemlig for nærværende Tid, synes mig, med Handel, Skibsfart og alle saakaldte borgerlige Handteringer, som det i Midten af forrige Aarhundrede gik os med Agerdyrkingen og Bondestandens Optrømst, saa man har mange Planer til et Net af Jernbaner og deslige, som tjenlige til Rigets Optrømst, naar Driftigheden og Drifts-Kapitalerne forudsættes, men paa den anden Side forudsætter man ikke blot af disse gode Ting langt mere end her findes, men man synes reent at glemme, at det er en høi Grad af Frihed og en lav Grad af Skatter og Afgifter, som ene kan forhøje Driftigheden og forsøge Drifts-Kapitalen, medens det Nedsatte med Nødvendighed formindsker begge Dele.

Hvorledes man nu med en trykkende Stats-Gæld, med meget for store Udgifter til Krigs-Væsenet i Fredstid, med en meget for talrig og forbringsfuld Embedsstand, og med den herskende Indbildning, at Regieringen skal om mueligt, have hele Folkets Virksomhed og alle Rigets Midler i sin Haand, for efter sin Wiisdom at fordele dem til alle Sider, hvorledes man under saa mislige Omstændigheder skal kunne lette Byrderne, eller engang gaae ind paa at fremme den fri Virksomhed, det veed jeg vistnok ikke, men dog er jeg vis paa, det vilde allerede være meget vundet, naar Ordførerne kom ind

paa den Lantegang, at det er Folket, Landets menneskelige Indbyggere, deres menneskelige, flittige, frugtbare og fornuftige Virksomhed, der maa være Diemedet for hele den indenlandske Styrelse, og at man til at vække, fremme og sikke denne fri og frugtbare Virksomhed maa gribe og bruge de tjenligste Midler, man har eller kan faae til sin Raadighed.

Saalænge man nemlig har et andet saakaldt „Stats-Diemed“, og enten tilsigter den størst muelige Indtægt for Stats-Kassen, eller Udviklingen af den størst muelige Krigsmagt, eller den størst muelige Fasthed af Regierings-Formen, Arvesølgen, udvortes Orden og alle Indretninger, eller vel endog Indbyggernes Oplysning og Forbedring, samt Lykkelighe'd her og hisset efter vedkommende Sty-reres Hoved, eller man, som sædvanlig, sætter sig saa meget som mueligt af alt dette til Lovgivningens og Styrelsens Diemed, da fører man igrunnen Krig enten med Folkets menneskelige Liv, Virksomhed og Lykke i det hele, eller dog med det meste og bedste deraf, saa at, selv naar man paa denne Vej er klogest og lykkeligst, opnaaes kun endeel Enkeltmænds og enkelte Retningers Udvikling og Velgaaende paa det Heles Bekostning.

Det er nu vistnok let seet og nemt sagt og meget sandt, at denne menneskelige Betragtning af det borgerlige Selskabs Art og Maal og Frigjørelsen af Menneske-Livets Virksomhed i alle Retninger, ei blot medfører endeel udvortes Uorden, Uleilighed og Fare, men ogsaa at Gienneførelsen er langt vanskeligere i Europas gamle Stats-Bygninger end blandt andet i Nord-Amerika; men derfor er det lige vist, at hvor man ikke itide tilegner sig den menneskelige Betragtning af Menneske-Livet i sin borgerlige Retning, og stræber, saavidt mueligt, at flette og sikke det en fri, frugtbar og fornuftig Virksomhed, der undergraver man det borgerlige Selskab og forbereder enten en Udvandring af alle de ypperste Kræfter eller en Omvæltning ved det

vilde Dyrer-Livs Selvtægt, eller begge Dele, saa overalt, hvor det borgerlige Selskab skal trives og fremdeles være Brændpunktet for og Middelet til Menneſte-Livets kraftige Ytring, lykkelige Udvikling og glædelige Dplysning, der maa man opgive den ligesaa forsvækkende, som aandsfortærende og umenneskelige Statskonst, og i det lille Danmark, hvor man altid kun har fuset paa denne Konst efter fremmede Mønstre og Forrifter, og hvor der endnu er meer tilbage af Hjertelighed, Laalmodighed og Fædernelands-Riærlighed end noget andet Steds, der vilde selv under de ugunstige Omstændigheder, som er siensynlige nok, en Grundforbedring af de borgerlige Forhold i den allerfrieſte Retning sikkert lykkes langt over Forventning, naar Rigets Styrere havde Villie, fandt Lys og fattede Mod til alvorlig at prøve derpaa.

Nytte kan det vel ikke stort at vinke i denne Retning, som man endnu hos os sædvanlig hverken har nogen levende Forestilling om eller synes at kunne fatte Andest for, men skade kan det dog endnu mindre, og jeg regner det til min Lykke, at intet af alt hvad Historien har lært mig kan times enten Enteltmand eller hele Folkesærd, intet af det Alt er enten saa godt eller saa sjældent eller saa vanskeligt at opnaae, at jeg jo tør haabe, det, med Guds Hjælp, skal dukke op eller dale ned i mit elskede, velsignede og igrunnen udmærket lykkelige Fæderneland!

Samlet og udgivet af R. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Christ.

Danseren.

1851.

4. Aargang. Esberdagen d. 29. November. Nr. 48.

Den tappre Landsoldat.

Man skal ei flue Hund paa Haar,
Det er en gammel Tale,
Som trosted alt i Peiregaard
Den danske Konges Ra'le;
Thi Bondesøn drak Løveblod,
Og Bondesøn fik Heltemod,
Da Hotte blev til Hjalte!

Lad Lyften kun i Pral og Pral
Fra alle Prisen vinde,
Den tappre danske Landsoldat
Skal dog ei gaae af Minde;
Fra Frederis til Fredrikstad
Staaer Mindesmærker tæt paa Kad
Om Helten under Kofte.

Han vidste knap, hvad det betød
 At være Billedhugger,
 Men sang dog "Seier eller Død"
 Saa hele Lyfmland sukter,
 Og aldrig stal, den Sag er reen,
 Mens der er Malm og Marmorsteen,
 Hans Heltetræk udslettes.

Den første Gang, han drog affted
 At væрге Land og Rige,
 Hans Fader tav, hans Moder græd,
 Og dobbelt var hans Pige,
 Men da han hjem med Seier dro',
 Hans Fader græd, hans Moder loe,
 Hans Pige var som Rosen.

Thi aldrig før det danske Land
 Var stærkt i større Fare,
 Og aldrig nogen Dannemand
 Det bedre kan forsvare
 End Bondetnosens ærefærd,
 Da han drog ud i Herrefærd
 Og vandt sit Helterrygte.

Kong Vermund sad paa Eiderbro
 Engang i gamle Dage,
 Hans Søn da kæmped, een mod To,
 Det, Uffe var hin Spage;
 Dg saa har Landsoldaten spag
 Nu vundet Priis i Ræmpelag,
 Som een mod To tilvisse!

Derfor, saalænge Danmark staaer,
 Dg Dannebrog kan flyve,
 For Heltene fra Bondens Gaard
 I Skjul skal Lysken krybe,
 Thi nu hver Gang, han ypper Strid,
 Det gaaer som i Kolf Krages Tid,
 Da Potte blev til Hjalte *).

---

*) Efter det islandfke Sagn var nemlig Kolf Krages
 berømte Mærkesmand Hjalte en søllandf Bondesøn, som
 ellers hedd Potte og var en stor Kryfter, til Hjalte
 gav ham Blodet af en Elg at drikke.

Efteraars - Livet i Danmark.

(1851).

I Spøgelse - Stuen
 Paa Old - Kisegegaard,
 Hvor Alderdoms - Fruen
 End børster sit Haar,
 I Livs - Efteraaret
 Stod Skjalden graahaaret
 Og kysed sin Brud.

Med Sluggen vidaaben
 I Morgenskund soal,
 Man siger: forvooven,
 Om ei splittergal,
 Smaaafuglene glade,
 Med Blomster og Blade;
 Velkomne han bød.

Med Vinene klare,
 I Skjalde - Forstand,
 Han dog aabenbare
 Fra Kisebugts Strand
 Saae Styggerne svinde,
 Og Solen oprinde,
 Som fordem i Baar.

End fløitede Støren
 Sit lystige Kvad,
 Og grøn stod end „Eren“
 Med feirefte Blad*),
 Og, som i Utide,
 Stod tæt ved dens Side
 En grøn Laarepil.

Saa staaer de for alle
 Ved Old: Rigsgeaard,
 Men Dannemarks Skjalde
 Har deiligste Raar:
 De seer i det Lave,
 Paa Mark og i Have,
 Det Høiestes Spell.

De seer det forinden,
 Foruden og saa,
 De seer det i Kvinden
 Og Volgerne blaa,
 I alt hvad fornsie
 Kan Hjerte med Die,
 Med Rierligheds Ild.

---

*) „Eren“ saavel som „Lønnen“ er nemlig et dansk Navn paa „Platanen“, hvorfor det tyetydig hedder, „Eren“ er det feirefte Træ i Stoven.

Ja, Dannemarks Skjalde
 Har beiligste Raar,
 Dem Lodberne falde
 Til Lykke i Vaar,
 Naar Vinteren kommer,
 Har Hjertet end Sommer,
 Og Contræet Blad.

Alt hvad de tør vente,
 Alt hvad de tør spaae,
 Naar kun de vil lænte,
 De lykkelig naae;
 Som Bisen faaer Lønen,
 Fit Hjærne Guldkronen
 I deiligste Sang.

Alt har jeg opnaaet,
 I deiligste Sang,
 Hvad tidlig har spaaet
 Min dristige Sang,
 Har seet paa Bedrifter,
 At Løberne stifter,
 Som Løner i Skov!

Vel Skjaldene mange,
 I Livs-Efteraar,
 Med Riærligheds-Sange
 Fit andengang Baar,
 Som Rosen man finder
 Paa blussende Kinder
 I brændende Faar;

Og naar mine Biser
 Om Bruden, jeg vandt,
 Som mageløs priser
 Den Perle, jeg fandt,
 Da godt man kan vil'e,
 Da let man vil smile
 Ad graahaaret Skjald;

Dog end var tilbage
 Bidunderet bedst,
 I Alderdoms Dage,
 Paa Riærligheds Fæst,
 Da Old-Dannetvinden,
 Med Rose paa kinden,
 Gaer andengang Baar!

Hvad tidligst var spaaet
 I Skjaldenes Sang,
 Blev senest opnaaet
 I deiligste Bang,
 Det Sene, det Søde,
 I Livs-Aftenrode,
 I Solebjergs-Lag!

Skion-Freja, hun Alder
 Paa Føllevangs-Slot,
 Og Fuglenes Kvadder,
 Den huer hun godt,
 Den spaaer om det Søde
 I Livs-Aftenrode,
 I Solebjergs-Lag!

Den spaaer om Livs-Blomsten,
 Som duster igien,
 Den spaaer om Hjemkomsten
 Af kæreste Ben,
 Af Aanden, som Armen
 Om Hjertet i Varmen,
 Med Ungdommens Id!

Ja, Kiærligheds-Fruen,
 I deiligste Sang,
 Staaer færehvid som Duen,
 I Skjaldenes Sang,
 Dg lysfer som Flammen
 Sin Brudgom med Gammen
 Paa Guldbryllups-Fest! *)

Reist hid fra det Fjerne,
 Han kommer igjen,
 Som Aferleeds Stjerne,
 Den kiæreste Ven,
 Dg slet ikke mindre
 End Stjerner mon tindre
 Hans Dine endda!

Ja, Freias den bedste,
 Den kiæreste Ven
 Med hendes Guldsæfte
 Skal dages igjen,
 Smaaafugle paa Kviste
 Alt længe det vidste
 Dg kviddred berom!

---

*) Saalebes forklarer nemlig Historien og jeg den eddiske
 Spaadom om Freias bortreiste Hgtemand Dther eller
 Ddd, om hvem hun forgiæves har ledt al Verden rundt,
 men som skal komme igjen i de sidste Dage og feierrig
 tillegne sig Val-Malmen som Dannefa.

Hun vented saa længe
 Ham vel under Tr,
 At Blomster i Enge
 Blev alle til Ho,
 Og alle Havfruer
 Gant bode som Fluor
 I Bolgerne blaa;

Og Folkevangs-Borgen
 Stod øde og tom,
 Fra tidligste Morgen
 Til Midnatten kom,
 Og gjæstedes siden
 I Spøgelse-Tiden
 Af Spøgelseser kun;

Som Rornerne blinke,
 Og riste paa Blad,
 Som Lys-Alfer vinke,
 Og vifte paa Rad,
 Dog Bladet sig vender,
 Og Bavnem sig tænder
 I deiligste Bang!

Det spired i Jorden
 Til Baar andengang,
 Det giæred i Fjorden
 Til Havfrue-Sang,
 Det lysned paa Dorgen
 Til Gylbenaars-Morgen
 Med Guldtæare-Smil!

Med Tyffighed Stæren
 I Strid „drog affted“,
 Og grøn stænder „Wren“,
 Og „Læare-Piff“ med,
 Og Glæden med Sorgen
 Paa Hollevangs-Dorgen
 Gæer Haand ndi Haand!

Den kommer, den kommer,
 Som Spaadømmen led,
 Den Baar og den Sommer,
 Det Liv efter Død,
 Som Dugg efter Sneen,
 Som Blomst efter Leen,
 Som Sang efter Gul!

I Spøgelseferte,
 Som sværme endnu!
 Til Helvedes Porte
 I fare med Gru!
 La'r Flugten itide!
 Lys-Alferne hvide
 Alt dages i Sky.

Skion-Freia, du milde,
 Livsalige Diis,
 Hvis Guldbaare-Rilde
 Er Danmarks Priis!
 Paa Hjertets Høisæde
 Med Graaden af Glæde
 Sid op i din Glæde!

Saa løser sig Graaden
 Paa yndigste Diis
 Om Guldbaare-Graaden
 Af Kiærligheds Diis,
 Thi Guldet med Gammen
 Kan allerbedst sammen
 I Syd og i Nord!

3 Døttre af Freie,
 3 Sønner af Dan,
 Som arved til Eie
 Bort Fæderneland!
 Lad Modet ei falde,
 Men stoler som Skjalde
 Paa Aanden i Nord!

Alt hvad sig bortvender
 Fra Dansten i Lund,
 Er ei eders Frænder,
 Men Spøgelses kun,
 De flygte for Dagen,
 For Lys paa Guldstagen,
 For Lyset med Liv!

Bed Soel og ved Maane
 Skion = Freia er glad,
 Mens Bølgerne blaane,
 Da følges de ad;
 Misundte af Trolde,
 Vi skal dem beholde
 Jaar som ifjor! *)

---

*) Soel og Mague og Freia vilde den gamle Trolde have
 for at bygge Aferne en uindtagelig Fæstning, og det er
 igrunder det samme, den ny Trolde vil have for at bygge
 Heelstaten!

Vi har jo et klassisk Ministerium.

At vi har et farlig udansk Ministerium, det er, desværre, kun alt for klart, og jeg har aldrig følt det dybere end igaar (25 Novbr.) da jeg, som dansk Folkethingsmand, havde aabenlydt foreholdt Ministeriet, hvor udansk, altsaa usvarlig for det danske Folk og den danske Rigsdag, dets Færd maatte kaldes og vilde blive stemplet af Folke-Stemmen og Danmarks Riges Historie, thi da modsagde Udenrigs-Ministeren ikke med et Ord denne min Fremstilling, men tilstod, at naar han satte sig ind i danske Rigsdagsmænds Følelse og Fæderlands-Aiærlighed, da maatte han finde deres Hengsteligbed og Utaalmodighed meget naturlig, saa at hvad han forlangde af os og tilbels savnede hos os, var kun den Billighed, hvormed vi burde erkiende, at det var ganske anderledes med Ministeriet, som maatte handle efter deres egen Samvittighed, indstrænge sig til hvad de kaldte mueligt, og følge de Skridt for Rigsdagen, som, hvis de aabenbaredes for tidlig, maaskee vilde forhindres.

Naar man nu betænkter, hvad det maa være for Skridt, et Ministerium er ifærd med at gjøre, som selv bekiendte, det „pauserede“ (paa Dansk „pustede“) kun forbi det ikke længer turde eller vilde saae fast paa saa gode Billaar for Danmarks Rige, som det berygtede Notabelprojekt, endog kiendelig forværret, tilfigtebe, saa maa det Skridt, Ministeriet efter sit Pustum har besluttet sig til, og vil ikke røbe for Rigsdagen, jo nødvendig være et Skridt, der aabenbar vil give Danmarks Rige i de „tyffe Stormagters“ altsaa i dets Fienders Bold, og der hører jo meget til at finde, at det ei er meer end billigt, at den danske Rigsdag skal lade Ministeriet gjøre et saadant Skridt usforstyrret og usforhindret, men kan det troste hvad man kalder „Dr. Sørensen“, da er det dog virkelig paa en Maade klassisk.

Man veed jo saaledes vel nok, at hvad de Lærde kalder „Klassisk“, det er egentlig „latinsk og romersk“ og der staaer virkelig skrevet baade i græske og latinske Bøger, at da Carthagos Sendebud vaandede sig ynkelig, bad og stældte skiftevis, ved at høre de Romerske Borgemeesters grusomme og ei alt for ærlige Bædd, at efterat have for Freds Skyld gjort sig selv værgeløse, og anstrænget sig til det yderste for at „fyldestgjøre“ Romerne, skulde Carthaginenserne smukt forlade deres By og flytte bort fra det fristende Hav, for inde i Landet at beholde hvad dem var lovet: Liv og Løssø og deres egen Forfatning, see, da sølde Roms Borgemestre, Lucius Censorinus, sig næsten bevæget til Taarer ved at tænke paa „Lyffens Foranderlighed“, og erklærede hsimodig, at han vilde bære over med Sendebudenes „uansændige Dpfsørel“, da han, ved at sætte sig i deres Sted og fortvilede Stilling, godt kunde begribe deres rasende Utaalmodighed, men han forlangde dog den Billighed af dem, at betænke, at Roms Borgemeistere ei efter deres Samvittighed kunde handle anderledes, og saae igrunnen ligesaa vel paa Carthaginenserne som paa Romernes Bædd, da det jo, naar Romerne skulde berste, som de jo skulde, var bedst for Carthaginenserne at glemme al deres forrige Størhed, slaae al Tanke om Selvstændighed og Kamp af Hovedet, og, som lydige Underfaatter, finde sig i Nødvendigheden og holde sig i Rolighed.

Biff nok kan man sige, det gjør en mærkelig Forskiel, at det var deres Arvesiender, de Romerske Borgemeistere saaledes tiltalde, mens det er det danske Folkething, det saakaldte danske Ministerium vil trøste omtrent ligedan, og det maa heller ikke glemmes, at selv Carthaginenserne oprørtes ved denne Trøste-Tale, saa de reiste sig til den tredje puniske Krig; men Billighed kræver paa den anden Side ogsaa at huske, hvad de Lærde flittig har indpræntet os, at alle Signelser halte,

og at al Klassifighed nuomstunder kun kan være en svag Efterligning af de mageløse Romerske Mønstre, saa vort Ministerium, der, paa eet Medlem nær, ikke engang gjør Fordring paa klassifikt Lærdom, men kun paa klassifikt Dannelse, som den kan naaes i Mag, kan for Klassifighedens Domstol godt være sin Efterligning bekiendt.

Et ganske andet Spørgsmaal er det nu vist nok, om Ministeriets Klassifighed kunde bestaae for „Rigsrettens“ Domstol, hvor det ikke er latinske og græske Bøger, men „Danmarks Riges Grundlov“, der skal dømmes efter, og denne Afgiørelse kunde jeg vel have Lyst til at see, men jeg behøver den ikke for at vide, hvordan jeg skal dømme, thi jeg er pæredanst nok til uden videre at bryde Staven over ethvert udansk Ministerium i Danmark, og jo fuldkomnere den Romerske Klassifighed var hos et ikke-romersk Ministerium, des fordommeligere vilde jeg finde den som folkesjændt, selv midt i Tyskland, end sige da midt i „heiligt Baag og Bænge“, hvor Folket ei blot er det taalmodigste men ogsaa det troeste og kærligste, jeg kender.

Bestillinger paa „Danstøeren“ modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverrig, paa de lgl. Posthuse, samt hos Bogtrykker Øvst, i Badstuestræde 124 i Kjøbenhavn. Prisen for et Hjerdingaar er i Bogladerne 48 St., og paa Posthusene 58 St.

Samlet og udgivet af N. F. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trukt hos J. D. Øvst.

Danstereu.

1851.

4. Hergang. Eperdagen d. 6. December. Nr. 49.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ. Maaned 1851.

I.

Det er „Danstereus“ sidste Maaned, og naar jeg nu ser tilbage til dens første Maaned, den usorglemmelige „Ehor. Maaned 1848“, da er Begivenhederne og Omstiftelserne baade saa mange og saa store, at mine Tanker ved dem alle umuelig kan optegnes paa de Danstere-Blade, der end er udkrevne, men hvad disse Begivenheder have ført os til, hvordan Folkets og Rigets Stilling har faaet det fortvivlede Udseende, der netop nu forbauser os og synes kun at aabne os de aller mørkeste Udsigter i Fremtiden, det lader sig dog nok i disse Slutnings-Blade beskrive, og dertil griber jeg saameget hellere Pennen, som jeg virkelig troer, at det kun er Glogleri og Vise-Forblindelse, naar det synes, som om Danmarks Riges seierrige Kamp for sin Tilværelse, Frihed og Værdighed, kun skulde have fremstyndt dets Tilintetgørelse.

Danmarks Riges Stilling er nemlig for Diebliffet den, at det, efterat have tilbagevundet sin Ære og Agtelse og sine gamle, oprindelige Grændser, trues med Tilintetgjørelse, ikke af nogen Stormagt eller fiendlig Krigshær, men af vort eget Statsraad og vore egne Skrivers Penne, saa vor sienspylig overhængende Fare er kun den, at vi er isærd med at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og det var jo dog ligesaa urimeligt og latterligt, som det klinger, og langt sørgeligere og flammeligere end det med nogen Pen lader sig beskrive.

Det er derfor intet Under, at alle jævne Dannemænd tænker, og, naar de tør, sige det reent ud, at der maa være Forræderi med i Spillet, thi dersom det virkelig skedte, at Danmarks ældgamle Kongerige lige efter den uforglemmelige og seierrige Treaars-Kamp, der har forbausset Europa og hævdet os Befiddelsen af Sønder-Jylland, selv frastrev sig baade Æren og Befiddelsen, da vilde Historien vist ogsaa forudsætte et sord Forræderi, som det eneste, der paa en Maade forklarede det ellers aldeles uforklarlige.

Jeg troer imidlertid, at hvad man i daglig Tale kalder Forræderi hverken har fundet eller vil finde Sted, thi dertil hører jo, at Bedkommende skal vide, hvad de gjør, og det troer jeg ikke engang Keedz og C. Moltke, end sige da hele Ministeriet har vidst.

Rigtig nok har Reetz, som Udenrigs-Minister, selv sagt os, at han og hele Ministeriet bitterlig forlød den egenlig „danske“ Politik, som han dog selv kaldte den bedste, fordi de fandt Stormagterne mere stemte for en vis „europæisk“ Politik, og Spønneck har i sin Memoire til Schwarzenberg udtrykkelig fralagt det saakaldte danske Ministerium en national altsaa en dansk Synsmaade, og det er høist rimeligt, at baade Reetz og Spønneck selv har fremkaldt endeel af de Noter fra Stormagterne, hvormed Ministeriet saa igjen har stræbt at tyse hvad man kalder det nationale eller danske Parti i Danmark, og jeg kan derfor slet ikke sionne, hvorledes det danske Folkething skalde kunne fralægge sig Medskyld i Ministeriets uforsvarlige Politik, uden ved at sætte Ministeriet under Tiltale, før det endnu har frastrøvet Danmarks Rige hvad Folket har tilkæmpet sig og hvad Riget umuelig kan undvære, men desuagtet troer jeg, at hvad der seer ud som det sorteste Forræderi dog lader sig forklare og bør efter Omstændighederne forklares af den Mangel paa Mod og paa folkelig Oplysning, som, tilligemed en fremmed, fransk-tyst Tankegang aabenbar findes hos Ministeriet.

Dog, hvoraf end det danske Folks og Riges sørgelige og, som det synes, fortvivlede Stilling for Diebliffet kan og skal forklares, og hvorvidt mit dristige Haab om Danmarks lykkelige Fremtid, trods Diebliffets

ulykkelige Barfker, end flal gaae i Dpfylbelfe, faa er det lige flart, at vort Statsraad er ifærd med at frafkrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og at fætte Danmark i en Stilling til Holften og Lyffland, hvori der knap kan være Tale om Danffhed, end fige om Danmarks Riges Frihed og Selvffændighed, faa det maa paa en eller anden Maade forhiabres, hvis Danmarks ældgamle Kongerige, uden en ny Dødsfamp, endnu langt fæ- rere og farligere end den lykkelig overffaaede, flal virke- lig beffaae og blive Skuepladsen for en folkelig og glædelig Uvilling af Danmarks Kræfter og Danffhedens Dyd. Det længe haardnaffet kausfe Ministerium har nemlig omffider forffaaevit brudt Lænsffeden, at den danffe Rigs- dag og det danffe Folk ei længer kan tvivle om, at det er Ministeriets Hensigt paa den ene Side at raadffaae med de oprørske Slesvigere om Slesvigs eller Sønder- Jyllands fremtidige Stilling til Holften og til Danmark, og paa den anden Side at sammenffobbe Danmarks Rige faaledes med Holften og det Lyffe Forbund, at det, om mueligt, aldrig meer flal kunne ffilles derffra, ffølgelig aldrig mere frit kunne ffølge det danffe Folks Tilfføielighed, uviffle dets Evner i folkelig Retning eller varetage fin færegne Lærv, endffige da væрге sig mod fin naturlige Fiende: det fføre, grændffeløs ffolte og begiær- lige Lyffland. Hvorvidt nu Ministeriet tillige har iffænde ogffaa formelt at giøre Brud paa Danmarks Riges

Grundlov og stille Riget og Arvefølgen under fremmede og fiendtlige Magters Baretægt, det er endnu ikke aabenbaret, men gjør heller ikke synderlig fra eller til, da det kun var en daarlig Trost, naar Folket og Riget var saaledes bagbundet, at de ei kunde røre sig, om de da end beholdt Sort paa Hvidt for, at de skulde være frie og selvstændige.

Hvad der nu fra Folkets og Rigsdagens Side er gjort for at forhindre det værste, det indskrænker sig tilfyneladende til en Adresse med henved 50,000 Under-
 skrifter, holdt i temmelig ubestemte Udtryk, og til Rigsdagens hardtad eenstemmige Udtalelse af det Haab, at Slesvigs gamle Provindsial-Stænder ei paany vil blive indførte, at Slesvig og Holsten ei paany skal faae administrativt og judicielt Fællesskab, paa Dansk: fælles Bestyrelse og Dverret, og at Slesvigs constitutionelle Forbindelse med Danmark ei maa gøres umuelig, og man indseer let, at hverken bindes herved Ministeriets Hænder paa mindste Raade, ei heller kan det falde Ministeriet vanskeligt at gjøre det værste, uden aabenbar at trodse disse blot negative Bestemmelser.

Bist nok er der skedt noget mere end der synes, til at forhindre det værste, idet Rigsdagen har vovet at gjøre Rigets Stilling til Gjenstand for en offentlig Forhandling, hvor det er blevet klart, at Ministeriet hverken vil modtage noget Raad af Rigsdagen eller i

Rigets Forhold til fremmede og fiendlige Magter rette sig efter Folke-Stemmen, saa at hvad Ministeriet gjør herefter, det gjør det aldeles paa egen Fare og paa eget Ansvar, uden at Folket og Rigsdagen derved kan føle sig forpligtet til nogetsomhelst.

Hermed er imidlertid det danske Folkething ingenlunde retfærdiggjort, thi som jeg igaar (1ste December) tog mig den Frihed at udtale, da Folkethinget efter Grundloven har Ret til at sætte et Ministerium under Tiltale, saa burde Thinget gjøre Brug af denne Ret, naar et Ministerium, som det nærværende, paa den ene Side haardnattet vægrer sig ved at beliende, i hvilken Stilling det arbejder paa at sætte Riget til fremmede og fiendlige Magter, og paa den anden Side udtryffeligt erklærer, at det ikke vil følge Folkets Røst. men indbilder sig, som den danske Kronens Ministre, at have et høiere Ansvar end Ansvaret for Danmarks Folk og den danske Rigsdag. Det er vist nok meget mueligt, og, efter hvad Finants-Ministeren igaar yttrede, ganske rimeligt, at vort nærværende Ministerium vilde besvare et Forslag om Tiltale med en Erklæring om Rigsdagens Opøsning, men deraf maatte Folkethinget ikke lade sig affrække fra at gjøre sin Pligt, og det er Thingets Pligt at vove det yderste for at standse et Ministerium, som, efter alle Mærker vil gjøre Danmarks Rige ubodelig Skade.

Var der nemlig først, efter de tyffe Stormagters Billie og under de andre Stormagters Garanti, oprettet et slesvig-holsten-lauenburg-tyff-danff Monarki, hvori det ældgamle Danmarks Rige gif tilgrunde, da var det aabenbar bagefter at sætte det sandstyldige Ministerium under Tiltale, thi gm det end blev baade hængt og brændt, saa blev Danmarks Stilling dog derved ei mindre fortviolet, og vilde det danffe Fjolk endda prøve paa at frelse sig selv og Fædernelandet, maatte det ikke blot som 1848 trodse det store Tyskland, men hele Europa, hvad jeg vel maatte raade til, fordi det kan ikke gaae værre end at vælte, men hvad selv jeg dog neppe turde haabe, enten Folket vilde vove eller Lykken følge.

En enkelt Stemme i Folkethinget igaar indvendte nu vist nok, at Ministeriets Tiltale nødvendig maatte komme bagefter, da den aldrig med Rette kunde gaae forud, men dels er der paa Danff en mærkelig Forskiel mellem „efter“ og „bagefter“, dels er „Tiltale“ langtfra at være en „Dom“, og endelig er i mine Dine et frit Folke-Ministerium fuldmodent baade til at tiltales og dommes, naar de i Underhandling med fremmede og fiendlige Magter udtrykkelig fralægger sig den nationale Synsmaade, erklærer sig for en ufolkelig Politik, og indskyder sig under et saakaldt høiere Minister-Ansvar, end deres Ansvarlighed efter Grundloven for Rigsdagen og Folket.

Da jeg igaar foreholdt Ministeriet denne jævne og klare Sandhed, og blandt andet beraabte mig paa Greve Sponneck's Skrivelse til Kurfyrst Schwarzenberg, gjorde nu vel Greven to Indvendinger derimod, den ene, at jeg offentlig beraabte mig paa hvad Ministeriet havde betroet os i Hemmelighed, og den anden, at Hr. Greven ikke havde fralagt sig og Ministeriet al national Synsmaade, men kun den eensidige, men ingen af disse Indvendinger kan i mine Dine have det mindste at betyde. Hvad nemlig den forste angaaer, da har jeg ikke blot offentlig og stadig hævdet mig som dansk Folkethingsmand den Ret og Pligt at bruge al min Kundskab, hvorfra den saa kom, efter bedste Overbeviisning til Danmarks Riges Bedste, men jeg tør ogsaa regne paa alle Kynbiges Bifald, naar jeg paastaer, at Ministeriet umulig ved at betro os hvad der er en vitterlig Sag, kan gjøre det til en Hemmelighed for os. Og naar Ministeren dernæst mener, at han godt kan fralægge sig den nationale Synsmaade, naar han blot stælder den ud for „eensidig“, da er det en soleklar Bildfarelse, eftersom den nationale Synsmaade slet ikke er andet end Betragtningen med Folkets Vel og fra Folkets Side, saa en toefidig Rationalitet vilde ikke blot være meget tvetydig men en klar Selvomsigelse. I nærværende Tilfælde er desuden ethvert Ordspil, om det end var nok saa glimrende, aldeles unyttigt, da det haade af

Udflyttet er klart, at Ministeriet med Glæde saae bort fra hvad vi alle veed, er Danmarks Riges Læve og det danske Folks Krav, og da den forrige Udenrigs-Minister, paa hele Ministeriets Begne og i dets Rædsørelse udtvetykelig har sagt os, at Ministeriet havde forladt den „egentlig danske“ Politik, som vel maatte kaldes den bedste, fordi Stormagterne vare mere stemte for en „europæisk“ Politik, og Spørgsmaalet bliver da klarlig: kan den danske Rigsdag forsvare det for Folket og det danske Folk forsvare det for sig selv, at lade noget lovligt Middel ubrugt, for at blive et saadant Ministerium tvit, for det har opoffret Danmarks Rigs Ret, Ære og Frihed, det være sig for hvad andet man kan nævne?

Dette er Hoved-Spørgsmaalet, fordi det aabenbar er det følelige Livs-Spørgsmaal, ved Siden af hvilket det kun er Smaating, om Ministeriet blev frikendt eller dømt enten af Rigsretten eller af den upartiske, ventelig tyske, Historie, hvis Dom Grev Sponneck i Fredags trostede sig ved over det danske Folks og den danske Rigsdags. Kun som i Forbigaaende vil jeg da herom anmærke, at om end den danske Rigsret efter tyske Rets-Principer vilde frikende et Ministerium, der, efter egen Betændelse, vilde være upartisk mellem Danmarks Rige og Tyssland, og see mere paa Stormagternes, selv de tyske Stormagters

Bifald og den europæiske Fred end paa Danmarks een-
 faldige Belgaaende. og om end en langt større tyft Histo-
 rie-Skriver end Dahlmann vilde løfte Ministerne til
 Skyerne for det over Nationaliteten ophsiede Stade, de
 havde hævet sig til, saa vilde dog det danske Folk med
 Rette bryde Staven over dem, som danske Ministre,
 og en dansk Historie-Skriver vilde blandt andet vise,
 hvor smaa de var, ved at stille dem ved Siden ad den
 store engelske Minister Canning, som aabent vedkiendte
 sig, at ved alle politiske Spørgsmaal foretrak han sit
 Folk og Fæderneland, hvad saa end deraf maatte følge
 for Europa og hele den øvrige Verden.

Vende vi nu tilbage til Livs-Spørgsmaalet:
 om den danske Rigsdag og det danske Folk kan andet
 forsvare end ved alle lovlige Midler om mueligt at
 afbryde vort aabenbar udanske Ministeriums Løbe-
 bane, da besvarer Spørgsmaalet sig selv, eftersom vi
 ikke blot, hvor det gælder Livet, alle føler, at vi er
 os selv nærmest, men ogsaa fordi ingen Enkeltmand og
 intet Folk maa opoffre sit Liv for noget som helst, der er
 mindre værdt end det Liv, der opoffres, og at nu hver-
 ken Ministerenes Dygtighed, Ministerenes Belgaaende,
 Holstenernes og de andre Lyfkers Uforffammenhed, eller
 alle de europæiske Stormagters Duffer, er nær saa meget
 værd som Danmarks Rige og det danske Follens Liv, det
 maa jo hver Dannemand og Dannedvinde, hele det

danſke Folk føle, og var det ikke ſpildt Uheilighed, turde jeg godt paatage mig at bevise det ſaa ſkarpt og klart, ſom nogen Paaſtand om Menneſte-Livet lader ſig bevise.

Jeg veed jo nok, at deſuaagtet er den herſtende Tankegang den, at hvor høilig vi end maae frygte for, at vort nærværende Miniſterium gaaer hen og fraſtriver det danſke Folk alt hvad Folket med de ſørſte Dpoffrelſer har tilkæmpet ſig, og gjør hvad de kan for at lade Danmarks Riges Hiſtorie tabe ſig i Tyſſlands, ſaa maa man dog ikke ſtræbe at blive Miniſtrene kvit, da man ingen andre har ved Haanden, ſom baade vil og kan frelſe Danmarks Rige, men det er jo dog ſaa ſplittersgalt, ſom om man vilde holde paa en General, der fortalder os at et afgjort Nederlag vilde tjene Danehæren bedſt og var derfor hvad han vilde ſtile efter, holde paa ham, fordi man ikke havde en anden General ved Haanden, ſaa man turde troe baade vilde og kunde føre Danehæren til afgjørende Seier, ja, der kan jo ikke tænkes noget latterligere for Dannemænd end heller at ville være ſikkre paa Rigets Undergang under de nærværende Miniſtre end at være tvivlraadige om Rigets Frelſe under deres ubekjendte Eſtermænd, ſaa man maa jo dog til det ſidſte nære det Haab, at den danſke Rigsdag og det danſke Folk, mens det endnu er Tid, vil tænke ſom jeg: heller hvilketsomhelſt andet Miniſterium end et, der ſelv bekiender ſin

Udanskhed og lader det at faae fast paa det danske Folks og Danmarks Riges Side en Eenfaldighed, de lader haant om.

Kan da, som jeg vil haabe, den danske Rigsdag og det danske Folk endnu itide blive enige med sig selv herom, da troer jeg, Alt hvad vi har tilkæmpet os faaer endnu til Redning, thi det er, Gud ske Lov! dog endnu kun paa Papiret, at den danske Sag synes tabt, fordi man meer og meer har stilet paa at fra skrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, saa, naar vi blot fik et taalelig dansk Ministerium, der turde faae en tyk Streg over alle Fra skrivelser af Danmarks fri Raadighed over sig selv og Sønder-Jylland, og vilde derimod overlade det til Stormagterne at afgjøre, i hvad Forhold de tykke Forbundslande, Holsten og Lauenburg, kunde og skulde faae til det fri, selvstændige Danmarks Rige bag Eideren, da tænker jeg, Stormagterne vilde finde det ganske billigt, og da troer jeg, at under alle Omstændigheder, selv de allerfarligste, vilde et frit Danmark til Eideren blive det danske Folks ufatterlige Binding og uheldige Ære.

Naar jeg nemlig paa den ene Side betænker, at de Stormagter, som ønsker et dansk Monarki ubeskaart, umiddelig kan ønske et splidagtigt, asmægtigt, af Lyfland afhængigt dansk Monarki, og jeg paa den anden Side kommer ihu, hvor ufornødenlig og heilig Bladet vendte sig i de forbigangne Aar, saasnart blot Danmarks

Regjering vovede at paafaae sin Ret og prøve sin Lykke, da kan jeg slet ikke tvivle om, at naar den danske Regjering, som har vundet Seier og vundet Sønder-Jylland, kun tør holde fast paa hvad den har og nøies dermed, da vil den ogsaa hos det danske Folk finde Mod og Kraft til at understøtte og fra Himlen faae Lykke til at hævde sin danske Politik, der er ligesaa noisom og fredelig, som den er kiæl og ærlig.

Trods alle de mørke Udfigter, hvormed Karet og „Danstæren“ synes at maatte slutte, tør jeg da spaae alle Dannemænd, som beslutte sig til at opgive det nærværende Ministerium, og alle Ministre, der ikke først og fremmest vil see paa Danmarks Riges særegne Lære og det danske Folks Krav, og tør være hvad man kalder aldeles eensidige og partiske for dem, at de ved denne Beslutning skal finde sig trostede og lettede, og fatte et Haab om Danmarks Bestandighed, der ligesaa lidt vil stusse, som det Haab stussede, hvort Udfaldet fra Friderits, Slaget ved Idsted og Afslaget ved Fredrikstad vovedes og lykkedes. Saa længe Sønder-Jylland var heel eller halv i Fiendens Bold, da var det klart, at ingen Yenne, men kun saadanne scierrige Bedrifter kunde sætte Danmark i virkelig Besiddelse deraf, og dog var disse Bedrifter lige til den Dag, de stredte, saa ufornødenlige, som noget, men efter dem, efterat det danske Folk har øvet dem, og

den danske Regiering i et heelt Aar været i virkelig Besiddelse af Sønder-Jylland, nu er det ogsaa klart, at ingen Penne, men kun endnu større Bedrifter af en fiendelig Magt, end de danske Bedrifter ved Frederis, Jdsted og Fredrikstad, kan fravriste Danmark Seiers-Krandsen og Sønder-Jyllands fri Besiddelse, saa til at holde fast derpaa udtræves neppe Tusindebelen af det Mod, det danske Folk har viist ved at tilkæmpe sig begge Dele, saa det Mod kan og maa det danske Folk nødvendig kræve af sin Regiering og tør dristig forudsætte hos ethvert blot taalelig dansk Ministerium, saa, naar det kække danske Folk ikke vil ende med feigt at opgive sig selv og Danmarks Rige, da kan det intet Dieblit tage i Betænkning at opgive et Ministerium, der aabenbar enten ikke tør eller ikke vil holde fast paa hvad Danmarks Rige staaer og falder med, men tør nok frastrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og trøste os med, at om end Danstheden i Sønder-Jylland og hele den danske Følselighed maa opoffres og Danmarks ældgamle Kongerige blive en Provinds i et slesvig-holsten-lauenburg-tyst-dansk Monarki, saa bliver der dog maafee en Heelstat af dette Navn, paa hvis Throne Arvesølgen maafee kan blive indrømmet af de, tyske Stormagter og garanteret af alle de Andre. Man skalde troe, det var et Eventyr, at den danske Krones Mini-
stre kunde tænke og tale i denne Smag, men nu, da

den danske Sag er bleve offentlig drøftet i begge Thing, nu er det jo en historisk Riendsgjerning.

Efterkrift.

Stadsfæster det sig, at Præsidenten i Paris, den keiserlige Kronings-Dag, under Solen fra Austerliz, har efterabet den „attende-Brunnaire“, da, hvad enten han dermed har udspekt sin Helte-Rolle eller ikke, vil dog Kabinetterne i Wien og Berlin og selv i Petersborg have faaet andet at tænke paa end Smaatingene i Kiøbenhavn, og da vi, som alle Smaafolk, ei af dem kan ønske noget bedre end at glemmes, saa tænker jeg, at Bladet, med Guds Hjelp, vil vendes hos os til Folkegavn; thi om da endog Holsten-Gottorperne skulde udæste os tredie Gang og blive endnu stærkere generalede med hvitstift Bind, saa tør jeg dog haabe, de ogsaa tredie og sidste Gang vil blive slaede tilgavns, og Danskerne blive saa kede af Forsonings-Fester og Forligelse-Maal med deres arrigste Fiender, at hvem der endda raader til det, og til den slesvig-holsten-lauenborg-tyff-danske Heelstat, de maa tage sig i Agt, at Folket, det danske Folk, ikke hører det.

Det vil jo vist nok hvoften være Regjeringen, Rigsdagen eller Folket til nogen Værs, om det saaledes lige fra først til sidst skal være vore Fienders Overmod og fremmede Begivenheders Tryk, der skal drive os til dog engang at sandse vort eget og usies dermed, men naar vi nu engang enten er saa langsomme af Begreb, eller saa trostyldige, eller saa fordybede i plattyske Tanker og Regninger uden Værd, at Folket og Fædernelandet ei anderledes kunde frelses fra Hjemtyfteriets Slange i Barmen og fra det tyske Forbunds Gimmungsb, saa vil dog jeg, og saa maae dog alle Danne mænd og Danne kvinder langt hellere tage Deel i den Stam, end i den ubodelige Slæde og grændseløse Ulykke, som Danmarks Dpflugelse af Lyfland, Dansthedens af Lystriet og alle Væheriers af Fænis-Ulven, vilde være, ei blot for Folkeligheden i Norden, men for Menneskeligheden i alle Verdens fire Hjørner!

Såndet og udgivet af N. F. S. Struudvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovis.

Danstere.

1851.

4. Aargang. Spverdagen d. 13. December. Nr. 50.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ. Maaned 1851.

II.

En Forsvars-Krig bliver nødvendig Forsvars-Besænet og Riges udvendige Forhold til de fremmede: venlige, kendlige eller ligegyldige, Magter Hoved-Sagen, men kun ligesom i en dødelig Sygdom, eller anden sienssynlig Livsfare, Samlingen og Brugen af alle muelige Rednings-Midler er Hoved-Sagen; thi naar et Folk og Rige ogsaa i Fredstid vil behandle Forsvars-Besænet og Riges Forhold til fremmede Magter som Hovedsagen, da er det ligesaa tosset, som naar en Enkeltmand, efterat have overstaaet en farlig Sygdom eller giennevgaaet en anden sienssynlig Livsfare, vilde gjøre det til sit Livs-Viemed at vogte sig for al Livsfare, eller dog for den, han sidst havde overstaaet.

Naar jeg derfor i den forrige „Danstere“ udelukkende tog Hensyn til Riges udvendige Forhold, da var det

ene, fordi Trears-Rampen aabenbar gjaldt Rigets pirkelige og fri Tilværelse, som er Willkaaret for en folkelig Tilstand og Udvikling, altsaa for alt hvad der i det hele, menneftelig talt, kan kaldes gavnligt og glædeligt, saa at, hvis nu Regieringen frafrev sig hvad Folket har tilkæmpet sig, og var Rigets Oplosning hardtab nundgaaelig.

Ligesom jeg imidlertid her, ved at skrive om Danmarks indvendige Tilstand og Forhold, maa forudsætte, at Riget paa en eller anden Maade reddes fra de Fremmedes Aag og fordærvelige Indflydelse, saaledes forudsætte jeg ogsaa, ved Talen om vore indvendige Forhold, at, naar Danmarks Rige blev sig selv væg- tigt, det da ogsaa vilde vise sig det fra gammel Tid berømte Ravn og Friheden værdigt, uagtet Rigets Stilling ogsaa i denne Henseende er langt fra at aabne os de lyseste Udsigter.

Uagtet nemlig saavel Kraft-Udviklingen til Rigets Forsvar, som den fredelige, venlige Maade, hvorpaa vor saakaldte fri Forfatning baade af Kongen er givet og af Folket modtaget, er noget usædvanligt i vore Dage og vidner vist nok om mere indvortes Sammenhæng og Sammenhold end andensteds, saa viser dog allerede Regieringens Drift til at fraftrive sig hvad Folket tilkæmpede sig, at Overeensstemmelsen for en stor Deel kun er tilsyneladende, og hvad enten vi betragter

Regjeringen eller Rigsdagen, Grundloven eller Follemængden, da seer det broget nok ud med Rigets indvendige Tilstand og Udfigter i Fremtiden.

Hvad nemlig først Regjeringen angaaer, da er det ingenlunde blot dens Frygtsomhed, der, trods Danehærens Riæthed og seierrige Kamp, har gjort Rigets uøvedige Stilling saa mislig og dets Udfigter saa mørke, men det er aabenbar tillige dens Ufolkelighed og Udanstthed, da den aabenbar, for, om mueligt, at tilbagevinde den mindststrænkede Stilling til Rigsdagen og Folket, har fortrukket et Stygge-Rige til Elben for et virkeligt og frit Danmarks Rige til Eideren, uden at ændse, hvilke Kaar man derved beredte enten Danstheden i Sønder-Jylland eller det danske Folk, Dansthen og Danstheden i det hele, og dette er vel først blevet klart ved Londonner-Protokollen, ved Bestræbelsen for at faae en tyss og mod Danmark fiendligstndet Prinds af Oldenburg til Thronfølger i det saakaldte danske Monarki, og ved den gruelige Plan til Stats-Deleues Ordning, men det har dog været at spore giennem hele Regjeringens Adfærd, indad saavel som udad, saa det er vel ene den danske Konges Personlighed, der hidtil har forhindret en aabenbar Kredsengang i vore indvortes Anliggender.

Hvad nu Rigsdagen angaaer, da har den i det hele viist sig saa søielig mod ethvert Ministerium, at det

ingenlunde har tegnet til, at Regieringen der vilde finde mere *Modvægt*, naar den vilde afflasse eller forandre Grundloven, end den har fundet, da den aabenbar vilde opgive *Sønder-Jyllands Danstid og Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed*. Rigsdagens Grundtræk har nemlig lige fra *Begyndelsen* været en vis *Lunkenhed* for den danske *Folkelighed* og hele det *folkelige Fællesskab*, der vel finder nogen *Udskyldning* i den *herstende Dannelses* *døde og fremmede Væsen* og i den *politiske Uvidenhed og Ligegyldighed*, hvortil vi alle har været *afrettede*, men som ligesuldt kun *spaaer ilde* for den *fri og folkelige Tilstand*, der uden *Rigsdagens kraftige Indskydelse* synes *umuelig*. Hvad enten vi nemlig betragter *Krigs-Magtens Stilling i Freds-Tid*, eller *Embeds-Magtens Stilling til Folke-Friheden*, eller *Politiets Stilling til det daglige Liv*, eller *Stats-Kirkens Stilling til det borgerlige Selskab*, eller *Skolevæsenets Stilling til Folke-Dplysning*, eller *Langsvæsenets til Nærings-Friheden*, eller *Skattevæsenets til Folke-Belstanden*, eller *nogetsomhelst af de store folkelige og borgerlige Forhold*, da møder vi ikke blot den *store Mangel paa ret menneskelig og folkelig Livs-Dplysning*, som, efter *Omstændighederne*, var *ventelig nok*, men ogsaa en *befynderlig Lunkenhed* for de *frie Grundsætninger*, man enten *selv vedkiendte sig eller folde sig dog tiltalt af*, saa *Regieringen maatte aabenbar være varmere for folkelig*

og borgerlig Frihed end Rigsdagen, hvis denne skulde giennemtrænge Lovgivningen og oplive Tilstanden.

Betragter vi dernæst Grundloven, da har den vist nok i hele Europa Ord for at være meget frisindet, men dels gaaer denne saakaldte Frisindethed, ligesom den „Liberalisme“, hvis Præg den bærer, langt mere paa „Regierings-Formen“ end paa „Folke-Livet“, saa Styrelsens og Lovgivningens uindskrænkede Herfskab over Folke-Livet (Absolutisme) er ved Grundloven langt mere deelt mellem Regieringen og Rigsdagen, end egentlig ophævet, og dels maatte man aldrig glemme, hvad man dog i vore Dage hvert Dieblid glemmer, at intet Papir og ingen Bogstaver, altsaa heller ingen Grundlov som Bogstavs-Skrift og Tryk paa Papiret, har mindste Liv i sig selv, altsaa heller ikke noget Sind, enten frit eller ufrit, saa at i hvad Retning den skal virke, og om den i det hele skal virke paa Livet, det beroer ganske paa dem, der har Liv og Sind, altsaa paa Regieringen, Rigsdagen og Bælgerne.

Da nu vor Regiering hidtil ingenlunde har vist sig frissindet i folkelig Forstand, men har endog modarbejdet den Frivillighed til Landets Forsvar og andre Dp-offrelser, den selv i Farens Stund fandt sig nødt til at fremkalde, og da Rigsdagen hverken har udmærket sig ved Dplysning om Folke-Frihedens Bæsen og Uundværlighed til forsøget Virksomhed og Velstand, eller engang

ved Barme for den Frihed, den selv efter Grundloven skulde bruge og nyde, saa maatte det vel være paa Bælgerne, Folke-Frihedens Benner maatte regne, og ved at udstrække Valgretten langt videre end sædvanlig har Grundloven virkelig gjort det mueligt for Folket giennem Valgene at vinde Indflydelse paa Rigsdagen og Regieringen, men til en gavnlig Benyttelse af denne Leilighed fattedes aabenbar Folkemængden hidindtil enten Drift eller Oplysning, eller begge Døle.

Man behøver nemlig ikke engang at tænke paa det i danske Folkemunde meer end latterlige Løsen „det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag“ og det „absolnte“ eller „suspensive“ Veto, for at sionne, at enten har Bælgerne slet ikke brudt sig om, til hvilke Grundfætninger om Folk og Rige og borgerligt Selstab, enten i det hele eller i Danmark, Stemme-Beilerne bekiendte sig, eller de har dog kun udspurgt dem om de vidste selv ikke hvad, eller om saadanne Enkeltheder, som Slesvigs Deling, Fæstetvangens Afløsning eller endnu langt ubetydeligere Ting.

Dog, ikke Nol dermed, at Folkemængden ei har gjort mindste Forsøg paa at sikkre sig danske, djærve og dygtige Tillidsmænd paa Rigsdagen, men den har saarere løftet sin Stemme imod end for de Friheder, Grundloven hjemler. Saaledes opløstes der so et af de høieste Strig, man har hørt i Danmark, mod Troes-

Friheden, da man i Folkethinget stræbde virkelig at gøre Borgerlivet, som det sig bør, frit lige over for Stats-Kirken, saa det synes virkelig; som hardtad alle Dannemænd og Dannedvinder var bange for deres egen Skygge i den latterligste Grad, bange for, at de selv hverken vilde lade sig vie eller lade deres Børn døbe, naar de ikke nødtes dertil, og at de derhos var barnagtige nok til at tænke, at enten Børnedaab eller Brudevielse kunde være dem til mindste Opbyggelse, Gavn eller Belsignelse, naar de behøvede at drives dertil, som Gaar til Bånd.

Bist nok bedrog ogsaa her Skindet, saa mange, der streg med, og streg maaskee høiest, indbildte sig eller lod sig indbilde, at enten al kristelig Tro og Gudsdyrkelse skulde affattes, eller maatte dog snart forgaae, naar al Ugudelighed blev løsladt, men det er dog lige vist, at hvem der ikke engang føler Nødvendigheden af, at da Troen er Hjertets frieste Kærlighed, og Troes-Sagen uden Tro er det usleste Gøgleri, saa maa Troes-Sagen ogsaa være den allerfrieeste Sag i det borgerlige Selskab, hvem der ikke engang føler det, har ikke Skion paa nogen menneskelig og borgerlig Frihed. Vi har derfor ogsaa under Forhandlingerne om Trykke-Frihed, som dog hardtad alle siger; de veed at slette, sporet en rædsom Egegyldighed hos Folket, og kom Ræriings-Frihed nogenstunde alvorlig paa Tale, da beviser de

mangfoldige Adresser, vi laar har faaet snart fra alle Strædere og Skomagere i Rigets Smaa-Risbæder, hvilket Strig der vilde opløste sig, naar, efter Grundloven, alle de Baand paa Kæringsveiene blev løst, som ikke Almene-Bellet beviislig krævede.

Hvad fremdeles den almindelige Børnepligt, den almindelige Skattepligt til det yderste, Pensioner til Loftet og Befæstning til Lærderne, angaaer, da er der vel ingen Tvivl om, at Folkemængden jo gierne saae alt dette læmpet efter dens Laro og fattig Leilighed, men enten den ikke har Mod til at knye imod hvad Officererne paa sine er nødvendigt til Rigets Forsvar i Fredstid, skiondt det i Krigstid endda kun vil lidt forslaae, og hvad Embedsmændene forfikkter er ligesaa vel "Statens" Nødvendighed som deres Ret, eller den forstummede af Stræk for det Norske, hvori den rader i Henseende til alt menneskeligt, folkeligt og borgerligt, og selv i Henseende til Robersmaalets Udtryk om alt Saadant, saa har man end ikke seet en eneste Adresse i denne Retning.

Endelig har man vel engang seet Adresser Rok om, at ingen Udlænding skulde have Lov til at eie Høns eller Gaard, drive Avling eller Handværk, i Danmark, uden at have Jndfødsret, men naar man kun behøver at sætte Pen til Papir for at faae dansk Jndfødsret, da vilde selv denne Jndskrænkning, der for Resten høertem

har fundet Medhold paa Rigsdagen eller hos Regjeringen,
 slet ikke forhindre de Fremmedes overhaandtagende Ind-
 pas hos os, og jeg har desuden ikke seet en eneste
 Adresse om at høre hvad man dels bogstavelig kalder
 og hvad i det hele virkelig er „de Fremmedes Privi-
 legier“ hos os. Hvad man kalder saa, er nemlig en
 gammel Forordning, der, da disse Privilegier hverken er
 knyttede til „Adel, Rang eller Titel“, endnu staaer ved
 Magt, og hvorefter blandt andet enhver tysk Handværter
 som har gjort saakaldt Mesterskyppe i en af Nordtyslands
 Raanekroge, kan uden Indfødsret eller videre Prøve
 nedsette sig som Mester midt i Kongens Risbenhavn,
 medens en Dansker, som har gjort Mesterskyppe i en
 af vore egne Smaa-Risbstæder, ikke engang, uden ny
 Prøve, kan nedsette sig i en anden lille Risbstæd, end
 sigge da i Hovedstaden. Dette er jo forsmædeligt og
 krænkende nok for det danske Folk, men det er dog
 kun Smaating imod hvad jeg kalder de Fremmedes og
 hører Tyskernes utaalelige Privilegium hos os,
 hvorefter en kan blive General og Stats-Minister i
 Danmark uden at kunne læse og skrive Dansk, medens
 ingen Dansker kan blive Lieutenant eller Copist under et
 Ministerium uden at kunne læse og skrive Tysk. Dette
 er et Privilegium, der paa godt Dansk aabenbar maa
 kaldes en „Ulov“, der brændemærker Modersmaalet
 og stempler de Fremmedes, Danstens arrigste Fienders

Sprog til Dplysningens og Dannelsens Børgtsaal, saa at, naar ikke den Tid kommer, da man vel i Danmark kan blive General og Stats-Minister uden at kunne læse og skrive Tysk, men hverken blive Lieutenant eller Copiist under et Ministerium uden at læse og skrive Dansk, da er der ikke mindste Udsigt for det danske Folk til at blive sig selv, sin Tankegang og sit Tunge-maal mægtigt, og da en saadan Omstiftelse hverken kan ventes fra Rigsdagen eller Regieringen uden Folkemængdens høiestede Krav, saa synes Tilstanden ogsaa i denne Henseende haabløs. Kunde nemlig end ikke Tyskernes Undergangs-Krig mod Danmarks Rige og deres uhyre og uendelige Forhaanelse af det danske Folk og Tunge-maal og alt hvad dansk kan nævnes, kunde end ikke disse Ting vække saamegen dansk Selvfølelse, Bluelse og Harm hos Læg og Lærd, at de aflastede det ligesaa utaalelige, som uværdige Nag, der har laamt al sin Styrke af vor aandelige Dorkhed og Feighed, hvad skulde da kunne vække hvad haade maa vaagne og reise sig og hvad man kalder „rase“ mod Tysken, om Dan-sken skal vinde og vare!

Jeg siger ingenlunde, at noget af alt dette, efter Aarhundrederes Tryk paa al fri Bevægelse, ved Tyskernes Forspring i Lærdning og Lærdom, og under Mangelen paa alle gode Dplysnings-Midler i folkelig og borgerlig Retning, er uforklarligt, og jeg fraviger derfor

heller ingenlunde min gamle Paastand, at der hos det danske Folk er forholdsvis en saare dyb baade menneskelig og folkelig Følelse og en udmærket jævn og sund Menneſteforstand, men jeg siger kun, hvad vist alle Læsere vil indrømme, at der, efter sædvanlig Regning, er lidet eller ingen Udſigt til, at det danske Folk, selv naar den uødvendige Fare for Folket og Riget kan overſtaaes, vil indvendig enten længe beholde en ſaakaldt fri Forfatning, eller komme til en fri folkelig Udvikling og et frit Borgerliv, frugtbart paa Gavn og Glæde, eiendommelig Dannelselse og vorende Dplysning.

At jeg imidlertid ſlutter „Danſteren“ med diſſe ſørgelige Betragtninger, er ingenlunde fordi jeg tænker med et Pennesſtrøg at kunne hæve Modet hos nogen Dannemand, og endnu mindre for at nedſlaae det hos Noget, men for at viſe Læseren, at mit faſte og ſtore Haab om Danmarks Fremtid ingenlunde er udsprunget af Blindhed for de nærværende mørke Udſigter, men er udsprunget og beſtaaer trods dem, udsprunget af den Livs-Kraft, jeg har tilfælles med mit Folk og Folket med mig, opholdt og forſtærket ved Betragtningen af de Bidunder, hvorpaa ikke blot Danmarks gamle men ogſaa dets nyſte Hiſtorie er ſaa rig, at intet er ſaa ſtort og godt, at jo den Dannemand, der tør vove at haabe det, ogſaa kan vente at opleve det.

Eigesom det nemlig for hele Europas Dine er et stort Vidunder, at det udmærket fredelige, mageløs taalmødige og, som det syndes, svage og modløse Folk ikke blot 1848 fattede Lovemod, greb til Vaaben, adspalttede de stolte og stridbare Holstenere og maalde sig med de frygtelige Preussere, men at Danehæren, langt mindre opmuntret end saavidt mueligt forkyft og udmattet, dog Aar fra Aar holdt Stand og sluttede med saa glimrende og seierrig Daad, som nogen Hær i bedre Dage kunde rose sig af; og ligesom det for hele Europas Dine er et hardtab ligesaa stort Vidunder, at Kongen af Danmark 1848 godvillig indskrænkede sin Enevoldsmagt og gjorde sine Ministre ansvarlige til Rigsdagen for alle Regierings-Handlinger, og at Danmark er det eneste Land, som i Slutningen af 1851 endnu kan glæde sig ved den Frihed, det vandt i Begyndelsen af 1848; saaledes er det og vil bestandig være et stort Vidunder for enhver, som med historisk Kundskab forbinder noget Syn for Folkenes Liv og Tungemaal, at trods alt hvad der i en Række af Aarhundreder er stedt til at udlette det danske Folk af Folkenes og det danske Tungemaal af de levende og dannede Sprogs Tal, og nagtet Folket tilsidst ordenlig stræbde at glemme sig selv og sit Modersmaal over de fremmede Folk og Sprog og især over Tysken, saa bestaer dog begge endnu og have, ligesom opstandne fra de Døde, uvilket aandelige Kræfter ei

mindre end de legemlige, som Fienderne i aaben Mark nødtes til at troe paa og til at bakke for.

Det er jo vistnok saa, og ingen har stræbt flittigere end jeg at indstærpe sine Landsmænd det, at et Folk har igrunnen kun Skam af sine store Enkeltmænd, naar det ikke følger dem, Skam af sine Seire, naar det ei benytter dem, og Skam af sit Modersmaals Glæde og Frugtbarhed paa Papiret, naar det er goldt og bestøvet i Livet og i Folkemunden, men det er ligesåldt et stort Vidunder, hvad man under det nittende Aarhundredes Lob har seet i Danmark, af Folket, hos Stormænd i Aanden og i Danstien paa Papiret, og jo meer man kender til de Love, hvorefter Menneſte-Naturen udvikles og Folke-Livet retter sig, des klarere maa man i Vidunderet see et Forvarſel og Julemærke om en dansk Folke-Dyrisning, Folke-Oplysning og Folke-Lyſke, som det for Næsten er saa langt som umuligt fra at tegne til; thi Vidunderet vilde aabenbar aldrig kommet tilſyne, hvis der ikke hos Folket var en skult Livs-Kraft og over Folket en tindrende Lyſke-Stjerne, der blev aldeles uforklartige, naar Vidunderet, de frembragde og oplyste, som et Gøglespil ſkulde bestemme og fornægte baade Livet og Lyſet, hvorefter det udſprang.

Uagtet derfor ingen Skriver kan have ringere Tænkning om Pennens Mirakler i det hele og hans egen Pensning, end han, som skrev „Danstieren“, saa frygter han

dog ikke for ved Slutningen at gientage, at denne „Danster“ dette ærledanske Ugeblad, som i fire Aar har viist, at en Dannemand kan baade have et eget Die for Menneske-Livet i alle dets Forhold, kan have Mod til at være sin Synsmaade bekendt midt i en Verden af Bogorme, der eenstemmig erklære den for splittergal, og kan udtrykke sine Tanker jævnt og tydeligt paa det danske Mordersmaal, som det gaaer og gjælder i Folkemunden, det er selv en lille Deel af det store danske Vidunder i vort Aarhundrede, aldeles uforklarligt uden at forudsætte Anlæg til det samme hos Folket, hvis Mordersmaal og Hjertesprog Dansten unægtelig er, og da dette ærledanske Ugeblad tillige dog er blevet mere læst og ændset, jo længere det varede, saa er det ogsaa en lille Deel af det store Forvarsel om Danmarks, Danstens og Dansthedens Opstandelse til et eiendommelig frit, kiæft og klart Levnetsløb under de graa Haar.

Spørger man mig spottende, hvordan det kan skee under Omstændigheder, jeg selv maa kalde saare ugunstige, og med Udsigter for Dieblicket, som jeg selv maa kalde mørke, da svarer jeg ligesaa frimodig som spagsfærdig: hvordan jeg selv, under meget ugunstige Omstændigheder og med meget mørke Udsigter, er blevet hvad jeg er, har beholdt Mod og Kraft og Eys til at sige hvad jeg har sagt, og gjøre hvad jeg har gjort, og vise hvad jeg har viist, det veed jeg ikke engang,

saa det er intet Under, at jeg langt mindre veed, hvor-
 dan Folket og Fædernelandet skal blive hvad jeg troer
 og haaber, fordi det kun er det samme efter en større
 Maalestok, som jeg er blevet efter en lille, og jeg er jo
 ikke sprunget ud mellem to Flintestene, men udsprunget
 af det danske Folk, oplyst af dets Levnetsløb og paa
 dets Modersmaal, og stedse inderligere sammensmeltet
 med Folket i den danske Fædernelands-Kiærlighed, hvis
 Tilværelse og Livskraft hos Folket i de seneste Aar har
 beviist sig selv langt klarere end jeg kan beskrive!

Modersmaalet i Danmark.

Modersmaal for Danmarks Skjalde
 I en vindtør Bogstav-Lid!
 Torden-Drag endnu kan gjalde
 Giennem dig til Gude-Strid,
 Dg i dine Toner søde
 Freia græder Guld det røde,
 Smelter Klipper med sit Kys.

Er dog plattyst du igrunden,
 Leger kun i Stoven Skjal,
 Da er ogsaa Bogelunden
 Sprunget ud af Egen hual,

Dg af Elbens gule Bænde
 Volgen blaa i vore Strænde,
 Volgen blaa i Sund og Bælt.

Eller blev, af islændsk Stamme,
 Du forlæret under De,
 Da af Hellas flukte Flamme
 Gnisten er, som aldrig dør,
 Som af Runhend Ræmpevisen,
 Elskov da er født af Isen,
 Aand indblæst af Nordenvind.

Nei, du søde danske Lunge!
 Dit og vores Moderstod:
 Skjalvenes, som med dig sjunge,
 Dg opflammes af din Glod,
 Det er kun paa Jord at finde
 Hos den ægte Dannelsvinde,
 Det er Hjertet aandelært!

Kun med dette Hjerte følger
 Jld, som smelter Steen og Staal,
 Kun af dette Hjertes Volger
 Aanden vser i Guldstaa, l
 Kun af dette Hjertes Banken
 For det Bedste, som Grundtanken,
 Fødtet du, vort Modersmaal.

Samlet og udgivet af A. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Qvist.

Danstereu.

1851.

4. Aargang, Esverdagen d. 20. December. Nr. 51.

Danmarks Niges Stilling og Udsigter i Christ. Maaned 1851.

III.

Det var maastee en Sprogfeil, da jeg strev, at jeg ikke vidste, hvordan jeg selv var blevet hvad jeg er, og kunde da saameget mindre vide, hvordan mit Føll og Fæderueland kan blive hvad jeg troer og haaber, de skal blive, det er maastee en Sprogfeil, da det endnu er mig lidt uklart, hvordan „hvordan“ egenlig forholdes sig til „hvoreledes“ og „hvorelunde“, men min Mening var den, at stiondt jeg nok veed, paa hvilken Bei jeg er kommet til min Synsmaade for Mennekelivet og til Sikkerheden paa dens Rigtighed i det hele, saa veed jeg dog ikke Maaden, hvorpaa og Midlerne, hvoreed det er stedt og alle Hindringerne borttrybde, og i denne Mening er det da ogsaa, jeg gientager, at jeg ingenlunde veed, hvordan: paa hvad Maade og ved hvilke Midler det danske Føll i det

helt kan og vil komme til at dele Synsmaade med mig, thi i hvilken Retning og paa hvilken Bei, det ene kan see, det veed jeg meget godt, da det umuelig kan see, med mindre det danske Folk vil fatte og følge den faste Beslutning, at være, som Borherre har skabt os, og ~~nsies med hvad han har ginet. og vil unde;~~ thi det følger af sig selv, at saalænge man søger et Mønster af et Menneske, som man vil være, uden at kunne blive det, enten i Palæstina, Grækenland eller Rom, i Frankrig, i Tyskland eller i Lusten, saalænge bliver man, menneskelig talt, slet ingen Ting, og har idel døde, lustige og bagvendte Tanker om Menneskelivet, dets Ophav, Udvikling og Diemed.

Man skulde nu vel tænke, det var en let Sag for alle ærlige Folk at komme til denne Beslutning, og at det endnu maatte være lettere for os i vor folkelige end i vor personlige Stilling, da al Erfaring lærer, at ethvert Folk, lige fra Egypter og Ebræer til Tyskere og Danstere, der vilde blive andet end hvad de oprindelig var, blev snart, som Folk, til slet ingen Ting; sprængedes, som Jøderne, til alle Verdens fire Hjørner eller nedfank, som Egypterne, til Trælle i deres eget Land; men dels svækkes den folkelige Bevidsthed i samme Maaal, som den personlige Bevidsthed klarer sig, og dels har et lille Folk, som det Danske, der grændser lige op til et i det mindste tilsyneladende saa stort

Folk, som det Lyfke, en egen Fristelse til enten at glemme sig selv, eller at blæse sig op som Froen i Fabelen, og i begge Tilfælde opgiver Folket sin sande, folkelige Tilværelse ved at gribe efter Skyggen, og for at vinde Skinnet af hvad det hverken er eller nogensinde kan blive. Kommer nu hertil den i vore Dage herskende Drift til at forgude „Skinnet“ og at nøies med det, selv hvor Talen er om verdslig Formue, Magt og Ære, Regems Styrke og Helbred, da vil man sædvanlig endnu langt ubetænkeligere nøies med Skinnet af Dannelselse, Forstand og Oplysning, og med Skinnet af en høiere, mindstkrænket Menneske-Riærlighed (Humanitet) og Berdens-Borgerlighed vil man trodse al Bebreidelse for aabenbar Mangel paa Folkelighed og Fæderne-Lands-Riærlighed, som man da kiæft kalder Frugt af gamle Forbomme og indskrænkede Synskredse.

Det er derfor intet Under, enten at den herskende Dannelselse og Tankegang i Danmark er blevet tyst eller dog udanskt, eller om hele den Hob, der bryster sig med Skinnet af en fremmed Dannelselse, lader haant om ikke at giælde for andet end hvad alle Danstere virkelig er, og ei at kunne herfste eller glimre i et Rige med videre Grændser end det lille „Danmarks Rige“ virkelig har, saa det kan neppe koste dem synderlig Overvindelse at opoffre Danmarks Rige, den danske Folkelighed, og var det selv det danske Tungemaal

med al den Dplysning og Dannelse, som det kan bedst udtrykke, for en saakaldt Heelstat, hvis Grændser blev saa ubestemte, at de, paa en Maade, ligesom Tysklands, lode sig udvide i det Uendelige, og for den Roes paa det store Tysklands himmelhoie Bjerg af Bøger, at de lignede ægte Høityskere saameget som Folk, der er født og opdragne i Plattyskens sjernefte, nordalbingiske og danske Egne nogenlunde kan. Det vil derimod være et stort Bidunder, om Folkeligheden og Fædernelands-Riærligheden i Danmark skulde findes stærke nok til, trods den udanske herskende Dannelse, trods den stolte og herskesyge Tyskheds rasende Modstand, og trods den frygtelig indgroede Forgubelse af Skienet og Angest for at tabe det, findes stærke nok til, trods alt dette, at gjøre sig gjældende og saae Overhaand i Riget.

Naar jeg besuagtet troer og haaber, at dette store Bidunder kan og vil times i det lille Danmark, da er det vel i grunden fordi jeg inderlig sønfter det, thi hverken troer og haaber man andet end hvad man sønfter, men aldrig kunde en saa hardt ansøgtet Tro, som min Tro paa Dansthedens Livs-Kraft aabenbar er, og saa svagt et Haab, som mit Haab om et dansk Gyldebaar i Gierning og Sandhed nødvendig maa være, aldrig kunde de blevet saa gamle hos mig, som de bevislig er blevet, hvis ikke Troen havde fundet en vældig

Støtte i Danmarks egen, og Haabet fundet en kraftig Røring i Nordens og hele Menneske-Slægtsens Historie.

Fra dette Støde falder det mig let at finde mig i min Stilling til Folket, som vel deler mit Ønske, fordi det nødvendig er ethvert Folks Ønske at leve saa længe og saa lykkelig som mueligt, men deler kun meget valende Troen og Haabet, fordi Mangden aldeles fattes min historiske Kundskab, og de Andre enten fattes Syn for Folke-Livet og Begivenhedernes Række, eller fattes dog den levende Tro paa det Menneskelige hos Gud og det Guddommelige hos Mennesket, uden hvilken saavel Folkenes, som Enkeltmandens og hele Menneske-Slægts Livnets-Lob kun synes os et æventyrligt Skuespil, som enten er et Birvar af utallige Tilfælde efter allehaande Luner, Nykker og Grillen, eller er en Comi-Tragedie, som den blinde Skæbne opfører uden andet Naal end at give os alle Rok baade at lee og at græde over.

At nu Mangelen baade paa historisk Kundskab, paa Syn for Følles-Livet og paa en sikker Følelse af Menneske-Slægts høie Bestemmelse, som Forsynet borger for, skal naaes, at denne tredobbelte Mangel vil blive afhjulpet, og det saa betimelig, at ikke Roen dør, mens Græsset groer, det kan synes urimeligt nok og forudsætter en særdeles Lykke, men da jeg selv af Erfaring kender

denne store Mangel, og veed at den hos mig er blevet afhjulpet under langt ugunstigere Omstændigheder end de for Dieblirket nærværende, saa haaber jeg naturligviis, at den vil blive afhjulpet overalt, hvor det tilsvarende Dulle, det danske Folks Dulle, er levende og virkelig tilstæde.

Ligesom jeg derfor, en Menneftaalder tilbage, ved en ny Fordanstning af Nordens mageløse Kroniker fra Middelalderen, lettede Folket Afgang til den uundværligste historiske Kundskab, og stræbde i Tidsskriftet „Dannevirke“ at afvinde den danske Læse-Verden Dymarktsomhed paa Folkelivet og paa den historiske Udvikling af Menneft-Naturen til Klarhed over sig selv og Begivenhedernes Række, naftet der da var liden eller ingen Udfigt til at det kunde nytte; saaledes har jeg nu, især giennem min verdenshistoriske Haandbog stræbt at stille den danske Læseverden Rækken mellem alle de store Begivenheder i Menneft-Slægstens Levnetløb for Die, og giennem Ugebladet „Danstereu“ stræbt at oplyse det danske Folk baade om dets Stilling til alle Sider og om dets særegne Løbebane til et deiligt og glædeligt Maal, overladende det til Gud og Folket hvad derved kan lattes eller forberedes. Saameget er i alle Tilfælde vist, at herved, i Sammenhæng med hele min mundlige Birktsomhed i Kirken, paa Rigsdagen og i det daglige Liv, og ved alt dette i Sammenhæng med hvad det kan

er en meget lille Deel af: med hule det nittende Aarhundredes folkelige Retning og med Trearskampen for Danmarks og Danskers Ret og Ære, har Umstændighederne saaledes forandret sig, at det for Ungdommen nu vil være langt lettere end det ved Aarhundredets Begyndelse var, at vaagne til folkelig Bevidsthed og at komme ind i den levende Betragtning af alt Menneskeligt, som det er min Lykke at have tilegnet mig, min Glæde at udbrede, og mit Haab at det danske Folk skal komme til at se, til at prise sig lykkelig ved, og til at bevise Verden baade Sandheden, Frugtbarheden og Glædeligheden af.

Jeg mindes ved denne Leilighed, at der engang var en berømt tysk Lærd oppe hos mig, og da han spurgde mig, hvorledes det stod sig herinde med den store Modsetning mellem „Rationalisme og Supernaturalisme“, der er de plubbervælske Navne, som tyske Lærde har givet „Selvklogskaben og Troen“ i Henseende til gubelige og kristelige Ting, da faldt det mig ind at svare ham: den Modsetning bryder jeg mig nu kun meget lidt om, men der er en ganske anden Modsetning, som jeg seer, alting dog i grunden kommer an paa, og det er den imellem „Liv og Død“. Dette var nu vel ikke efter den lærde Tyskers Hoved, men han smagde dog ogsaa det og udbrød: ja, det er jo rigtig nok (allerdings) en vældig Modsetning, og jeg har den

Tro, at jo meer det danske Folk smager paa det Ord, des enigere vil det blive med mig, desmere Gavnligt vil det udrette, og des lykkeligere vil det finde sig, thi paa den ene Side er det jo for al sund Menneſte-Forſtand en indlysende Sandhed, at for levende Menneſter maa Livet være Hovedſagen, og paa den anden Side vil man let finde, at enten det er Lyſken eller Latinen, jeg bekæmper, og enten det er Moders-maalet i Folkemunde, eller Friheden eller Chriſtendommen, jeg prifer og ophøier, ſaa er det beſtandig for Livets, for Menneſte-Livets Skyld, ſom, for at blive varigt og lykkeligt, nødvendig maa følge Sandheden, ſom aabenbarer Virkeligheden, da det, ved at løbe efter et falſt Skin, nødvendig ſtyrter ſig ſelv i en bundløs Afgrund og bliver Dødens Rov. Det Sidſte bryder nu vel de ramme Lyſkere ſig kun lidt om, fordi de tænker, det var dog mueligt, at det aandelige Liv kunde være det legemlige Liv ſit modſat, ſaa det blev netop guddommeligt ved at blive „dødt og magtesløst“, men jeg er vis paa, at det bryder alle ægte Danſkere ſig meget om, baade fordi det legemlige Liv, der gaar ud i eet med det hjertelige, er dem for Alvor kiært, og fordi de med Rette finder det uhyre latterligt for Menneſter at tænke, at det bedſte Liv for dem ſkulde være et, der, ſom Døden, var det ſit modſatte af det Menneſte-Liv, de kiender og ene

kan fryde sig ved, og saasnart de derfor kommer under Beir med, at det er Meningen, da lader de ganske sikkert, ligesom jeg, alt Dødbideriet fare ad Tyskland og ad Helvede til, hvor det aabenbar har hjemme, da Helvede er hverken meer eller mindre end Dødens og de Dødes Rige.

Da for det meste al vor Lærdom og Bidskab herinde, ligesom al vor Fortræd, er tyll, saa tør jeg jo vistnok ikke regne paa, at ret mange af vore studerte Følk enten vil blive enige med mig herom, eller kan see, hvori det latterlige stikker, naar man ikke blot siger, at Menneſke-Livet i Danmark har meget bedre af de døde Sprog og af allehaande tyske Bøger, end af Modersmaalet i Folkemunden og af alt hvad der enten er skrevet og præntet eller kan skrives og præntes paa dette, rigtignok levende, men, videnskabelig talt, yderst fattige og platte, og igrunden ikke saalidt „krasse og barbariske“ (raa og grove) Tungemaal; men siger reent ud, at Danske re, naar de indskrænke sig til hvad der er sagt eller kan siges, er skrevet eller kan skrives, paa deres Modersmaal, umulig kan blive dannede og oplyste Menneſker. Derimod tror jeg rigtig nok, at alle ustuderte Følk i Danmark, eller dog alle de, der hverken har gaaet i de saakaldte lærde Skoler eller i de saakaldte Real-Skoler, eller er blevet afrettede paa Academier og Seminarier, hvor man glemmer Dansk og skriver Tyll, de vil

meget let finde det uhyre latterlige, der ligger i den lærde Paastand, og, naar de bare tør, lee saa høit derad, at selv de stiveste Skolemestere maae bekiende, at er deres Paastand end, efter deres Overbeviisning, langt fra at være latterlig i den Forstand, at man burde lee derad, saa er den dog aabenbar meget latterlig i den Forstand, at Danskerne er nærved at lee deres Nave itu derover.

Da nu desuden den halve Deel af hele Danmarks Indbyggere er Kvindfolk, hvoriblandt dog, Gud ske Lov! de tyffsødte og de skoleret tilkiorte ei blot er de færreste, men er hvad fine Folk nu kalder „en forsvindende Størrelse“, og da Kvindfolket ingensteds har mere Mægt over Mandfolket end i Danmark, saa er det allerede derfor rimeligt nok, at en Paastand, der, blandt andet, vilde udelukke saagodtsom hele Kvinde-Risnet fra Dplysning og Dannelse, en saadan Paastand vil brække Halsen i Danmark, saasnart Danskekvinden opdager hvad den egenlig fører i sit Skjold. Kvinde er nemlig ikke blot i Danmark, som allevegne, saaledes skabt og fundet, at hvad hun inderlig ønsker, det troer hun, saavidt mueligt, uden videre Betænkning, og at hvad der vil tilintetgiøre hende, det erklærer hun, uden videre, Krig paa Liv og Død og forsoner sig ikke i al Evighed dermed, men Dannekvinden har tillige en dyb og siltter Følelse af sin Menneskelighed, af

Menneske-Livets Liflighed og af den Eenshed, som Menneskelivet, man kalde det aandeligt eller legemligt, har i og for Hjertet, og hun er endelig ikke bange for at spørge selv de fideeste Skolemestre og de lærdeste Professore, om de er faldet ned fra Skjerne, eller om de er kvindesødte, som alle andre Mennesker, og, i sidste Fald, om de da virkelig troer, at de er vildfremmede for det Hjerter, hvorunder de ikke blot har hvilet deres floge Hoved, men hvor de har faaet det, de veed ikke selv naar eller hvordan? og i disse Spørgsmaal ligger aabenbar en Besvarelse af alle de Indvendinger, man enten har gjort eller kan gjøre mod Kvindens Delagtighed i alt Menneskeligt og hendes Raad til at deltage i al menneskelig Dannelse og Dplysning, ligesom den Omstændighed, at alle de store Aander og Bidslabsmænd er Hjertets Fostere og Moders-Børn, forudsætter, at Menneskelivet, fra sine laveste til sine høieste, og fra sine svageste til sine stærkeste Ytringer, maa være eensartet og ligne sig selv, saa at, om der end var et høiere Liv, der udviklede sig i en modsat Retning, og havde ikke Kiendemerker tilfælles med det legemlige Liv, men med den legemlige Død, da var det dog intet menneskeligt Liv.

Naar jeg altsaa gaar ud fra den Grundsætning, at ligesaa vel i Henseende til det aandelige som til det legemlige Menneske-Liv er al flarp Skilsmisse og Oplosning paa

Dødens og al passende Sammensøining og Forbindelse paa Livets Side, er Lys og Varme og Styrke Livets, men Mørke, Kulde og Afmagt Dødens Kiendemærker, saa Forfkiellen mellem det aandelige og det legemlige Menneſte-Liv er blot den lavere eller høiere Orden, hvori Livet udvifler og yttret sig, og den flattere eller dybere Mening af Ordene: „Lys og Mørke, Varme og Kulde, Styrke og Afmagt“, da tør jeg regne paa hele det danske Kvindeligheds Bifald, og paa faamange danske Mandfolks Stemme tillige, som af Hjertensgrund lyſe Dannekvinden baade paa Haand og Mund, alſaa paa hvad man kalder „absolut Majoritet“ eller virkelig Dørtal. Denne Regning er saameget des ſikrere, som det ſelv mellem de danske Mandfolk forholdsviis kan er meget ſaa, der enten ſelv har gaaet i den ſorte Skole eller er tilbunds afrettebe af dem, der har det, thi uden for deres Kreds, vil Dannekvinden og jeg, naar vi trængt frem med forenede Kræfter, ei finde ſynderlig Modſtand.

Er vi nu kun forſt enige om, at det høiere, aandelige Menneſte-Liv ligesaa lidt ſom det lavere, legemlige, og vel endnu mindre, kan enten være kommet af ſig ſelv eller af Døden, eller kan næres med Steen for Brød, kan holde ſtort Giæſtebud blot med Spiſefedlen til Kongens Taſſel, eller med Beſkrivelsen af alle de lækkre Retter, man havde i det gamle Athenen,

Alexandrien og Rom, eller som man nu skal gøtte sig med i Berlin, Hamburg og Heidelberg, see, da er vi paa gode Veie til at faae os en hjertelig Latter over den Bisdom, at Menneſte-Livet i Danmark enten maa forſtrives fra den klaſſiſke Oldtid eller dog fra Tyſkland, forſvarlig indføbt i Trykpapir, og gives Skoledrengene ind med Skeer, enten det, eller at Menneſte-Livet, om det ogsaa ſkulde paa en Maade være Danſkere medfødt, dog kun kan næres og udvikles, forſionnes og forklares, ved de aandelige Fødemidler og Lægemidler, forſvarlig indføbt i Trykpapir, ſom man forſkriver fra den klaſſiſke Oldtid eller allensalds fra Tyſkland, og nøder eller dog ſtopper i Skoledrengene, enten altsaa, at danſke Folk er oprindelig Fæ, men kan dog ſtabes om til Menneſter, naar man læſer over dem af græſke og latinſke eller dog af tyſke Bøger, og faaer dem til, ſom Papegøier, at ſnakke efter, hvad man ſnakker eller ſriver dem for, enten det, eller dog, at for Menneſte-Aanden er det aabenbar "døde og magtesløſe" Mad til det evige Liv.

Og naar vi ſaa ved en god Latter er kommet i god Lune, da vil vi findes meget aabne for den Dplyſning, at ſaa viſt ſom Danſkere er ogsaa Menneſter og har et Modersmaal, hvori deres Menneſte-Liv af egen Drift og af deres egen Aande udtrykker ſig i hele den Bidde, med al den Styrke, Skionhed og Liſlighed,

det har, saa vist maa det ogsaa være ved at blive sig deres eget Menneske-Liv bevidst, de baade først og sidst lære at kiende Mennesket, og maa være giennem deres eget Modersmaal, deres Menneskeliv kan udvikle og klare sig, skal vinde sin levende Dannelse og Oplysning. Om derfor end Danskheden var Menneskeligheden i sin allerlaveste og Lyskheden derimod Menneskeligheden i sin allerhøieste Grad, saa maatte Danskerne dog ikke blot, for at blive sig Menneske-Livet bevidst, begynde med dem selv og deres Modersmaal, og først naar de havde naaet deres egne menneskelige Grændser, prøve aandelig at gaae over Eideren, hvis de fandt det fordelagtigt, men de kom uden tvivl til at vies med det Menneskeliv, Vorherre havde givet dem, og med den Klarhed, det kunde vinde paa deres Modersmaal, hvis de ikke vilde prøve paa den Daarstab at forlænge Livet ved at øge Døden til, og at forhøie Klarheden ved at kaste Skygge paa den; thi for at Lyskheden skulde levende kunne optage Danskheden i sig, og for at Danskheden skulde levende udbide sine Grændser i Lyskheden, da maatte den tykke Menneskelighed i Gierning og Sandhed være guddommelig, og skøndt man vel har hørt ymte om, at den ogsaa var det, saa har den dog, ved at flyde Danskheden fra sig istedenfor at optage den i sig, og ved at undertrykke hvad den skulde uvidet, klarlig beviist, den er det ikke.

Men, vil man spørge og har man spurgt: er da heller ikke Christeligheden en guddommelig Menneffelighed, som Danskheden og enhver anden Folkelighed skal tage sig i, og er det ikke da uchristeligt, naar et Folk, stort eller lille, haardnakket holder paa sin igrunden hedenske Eiendommelighed og dermed ikke blot paa sin indskrænkede Menneffelighed, men ogsaa paa dens syndige Bestaaenhed?

Jeg møder sædvanlig denne Indvending med den jævne Erfarings-Sandhed, at hverken blev Middelalderens Folk levende Christne, da de opgav deres folkelige Menneffelighed og deres Modersmaals Aandelighed, for at indlemmes i den pavelige Kirke-Stat, der kaldte sig et Christus-Rige, heller ikke har nogenstede et heelt Folk, stort eller lille, virkelig tilegnet sig den Christne Tro, saa den Christne Menighed eller det Christelige Folk har altid været et Udvalg (Ekklesia) af alle Folk under Himmelen, ligesom Herren selv høitidelig vidner, at hans Folk og Rige er intet Verdens-Folk eller Verdens-Rige; men lad os for en Feils Skyld sætte, at det danske Folk og Rige kunde og vilde være en Undtagelse fra Regelen, og heelt og holdent blive Christeligt, hvad maatte og vilde saa deraf følge? Dog vel ikke, at Danskerne enten ombyttede deres Modersmaal med Græsk eller Ebraisk, eller at de ringeagtede deres Modersmaal og forsømde dets Udvikling i aandelig Rétning, men dog vel, at de gjorde netop det modsatte, og ved den Aands kraftige Bistand, som har alle Tungemaal i sin Magt, udviklede, udvidede og rensede det til et mageløs reent og klart Udtryk for den Christelige Sandhed! Og vilde eller kunde det da være anderledes med den ægte Danskhed, den danske Menneffelighed i det hele! Forbinder ikke den guddommelige Sandhed netop uoploselig „Hjertet og Tungen“, og er det ikke netop Evangeliets Kirner og Christendommens Ære, at de i alle Maader

freller fra Fortabelse, freller fra Død ved at skærpe en evig Livskraft! Det er derfor uueligt at enten et heelt Folk eller noget enkelt Menneſte ved at chriſtnes i Sandhed ſtulde tabe det allerminde Menneſkelige, ſom oprindeligt er Guds egen Skabning, ſaa det gælder ogſaa her hvad Herren ſiger til Sine: ikke et Hovedhaar ſkal forkomme.

Derimod vilde Folgen viſnok blive, at det danſke Chriſten-Folk, om et ſaadant var mueligt, ei blot vilde være Lyſkerne endnu langt mere forhadet end det danſke Menneſte-Folk har været dem, men hades af alle Verdens-Folkene og uden Modſtand lade ſig legemlig mishandle og udrydde af dem, da et Chriſteligt Folk ligesaa lidt ſom Chriſtus ſelv kan have et Rige af denne Verden, ſom det vil forsvare med verbſelig Magt, eller kan vægre ſig ved at ſætte Livet i denne Verden til for Chriſti Skyld.

Saaſremt imidlertid det danſke Folk kun vil, ſaa lidt mueligt, være ſom Vorherre har ſkabt det, men lade Chriſti Ord boe frit og rigelig hos ſig, da tør jeg ſige, det ſkal ikke blot beholde ſin Danſthed og ſit Modersmaal, og dermed opnaae en i Verdens-Rigerne hidtil mageløs menneſkelig Dannelse og Dplyſning, men ogſaa have Mod og Lykke til at forsvare ſin Frihed og ſit Fæderneland, baade mod Lyſkerne og mod hvilketſomhelſt Verdens-Folk, der vil forgribe ſig paa det lille, fredelige, for Verden uſkyldige Folk og Rige!

Samlet og udgivet af N. J. S. Grundtvig.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. D. Lovſt.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 27. December. Nr. 52.

Til „Danskere“ Læseverden i Jule-
Ugen 1851.

„I det høitidelige Dieblit,
Det skæbnesvangre, vemodsfalde,
Da, efter gammel Dødning=Stift,
Min Pen skal lægges under Mulde,
Er jeg naturligviis saa rørt
Bed Tanken om den tabte Lykke,
At jeg og Pennen. jeg har ført,
Det aldrig kan med Ord udtrykke,
Saa vi maae overlade det til dig,
Vor Læseverdens omme Hjerte!
I vor Skilsmisfes Hurlumhei
At føle selv vor Fryd og Smerte!“

Saadan, saaledes og saakunde
At hyde Læseren Jarvel,
Det seer man, „Danskere“ nok kunde,

Som man kan gaae fra Arv og Giæld,
 Dg lade Skifteretten raade,
 Som for alt andet Efterladenskab,
 Saa og for Eftermælets Gaade,
 Dg for den brudte Vandringstæv;
 Men "Danskere" er altid sær,
 Han for sin egen Dør vil feie,
 Dg, selv naar han er Graven nær,
 Gaaer aldrig paa de tykke Beie.
 Han er en gammel Søllandsfar,
 Som stiemter helst paa Huleranden,
 Dg gierne gjør en Smule nar
 Iskær ad Døden og ad Fanden,
 Altsaa ad Lykken først og sidst,
 Dg alt det tykke "Overvættes"
 Af Beir og Bind, som, det er vist,
 Paa Dansk kan aldrig oversættes.

At Danmark af den store Verden
 Er kun en meget lille Deel,
 Dg at desaaarsag Haans-Geberden
 Mod Danstien er i Lyssland heel,
 Det veed vi alle, og tillige
 Det vitterligt vel kaldes maa,
 At i det lille Danmarks Rige
 Min Verden er en lille Braa,

Saa ubetydelig tilstue,
 Som jeg er selv fra Taa til Top,
 Naar, ene i min Skriverstue,
 Jeg slaar i „Danske Ordbog“ op;
 Men ei desmindre foretrækker
 Jeg lille Danmarks Verdens-De
 For hvad der pralende sig strækker
 Fra Middelhav til Østersø,
 Og Læseverden min den lille,
 Skøndt lille nok endog paa Dansk,
 For Rummet, hvori Bas de spille
 Paa Tysk, paa Engelsk og paa Fransk,
 Ja, foretrækker, sandt at sige,
 Det Muld, hvori jeg gaaer og saaer,
 For det udstrakte Verdensrige,
 Der som en Stovsly for mig staaer.

Imens da Juleklokken lyder,
 Og timer klint i Gry og Kveld,
 Imellem Jul og Nytaar, byder
 Jeg Dansker-Læserne Farvel,
 Bemodig ei, men glad og rolig,
 Dyrket ei, men slet og ret,
 Med Mund og Pen paa Dansk fortrolig,
 Som Sydfænde af Hjertets Vel.
 Hver Læser og hver Læserinde,

Som gierne see mit Ugeblad,
 Dem drages venlig jeg til Minde,
 Skiondt for en Deel vi stilles ad,
 Og ønsker dem, at, trods Graahæret,
 Som nu for mig i Lyft og Rød,
 Dyrinde maa for dem Nytaaret
 Med Iduns-Æblerne i Skib!
 Jeg stoler paa, at ei det glipper:
 Hvad end sig skjuler under Sne,
 Skal flyde op med Ar og Bipper,
 Trods hele Lyfflands Al og Bee!

Og nu, mens Jule-Ligen rinder,
 Jeg dristig nok tør regne paa,
 Vil Læfere og Læferinder
 En lille Kreds om Skjalden faae;
 Det er den Blomster-Krands, mig huer,
 Som bærer Frugt i Blomster-Kar,
 Og den paa Danmarks grønne Luer
 Et Arvegods for Skjalde var,
 Den Krands af røde Rosenlinder
 Og Vinene kærmindeblaa,
 Hos Sangere og Sangerinder
 Den bar sin Frugt, som Bølger gaae,
 Og derfor aldrig Fuglen døde,
 Den lille Fugl, som synger her,

Som deres Bløde Roser røde,
 Den fælder kun de gamle Fier,
 Og ligger den enstund i Dvale,
 I sommerløse Vinter-Nar,
 Den vaagner op som Rattergale,
 Naar Løvspring atter Bøgen faaer,
 Og immer da i Danevungen
 Den mødes med sin Blomsterkrands,
 Som lytter mild til Fuglesangen
 Og træder Tællen smukt i Dands.

I Kredsen, der som Krands sig slynger
 Om Skjalden graa i Danevang,
 Naar smaat han nynner, lydt han synger,
 Som Bølt og Sund i Volgegang,
 Her sufter han i Aftensoale,
 Til Ryttaars-Morgen bryder frem,
 Et sølvaandsk Ord med dem at tale
 Om vort og Kæmpevisens Hjem,
 Om Danmark „deiligst Bang og Bænge“,
 Om Bøgens Hjem ved „Bølgen blaa“,
 Og om det grønne Guds Hjemms Enge,
 Som Lands-Rikerminden duster paa,
 Om Banehjemms den hvide Slotte,
 Hvor Himmelbjerget voxer op
 Som Klinten høid, trods hver en Jette,
 Ved Fuglesang i Bøgetop!

Jeg sværmed 'vel i yngre Dage,
 Skiondt aldrig for Napoleon,
 Og foer, som jeg maa end beklage,
 Langt meer med Bind end sloi med Aand:
 Jeg sværmed for det franske Ræfen,
 Det vindigste af alt paa Jord,
 Som sig den Frihed tog, ved Ræfen
 At tage baade Aand og Ord;
 Men koldt og kort var Sværmeriet,
 Mens Sjælen laae i Svøb endnu,
 Saa Rette-Sværmene, om fortiet,
 Bist aldrig nogen lom ihu.
 Jeg sværmed for den tyfke Klarhed,
 Et Beirlys skabt af bare Luft,
 Som gjaldt engang, trods al sin Værhed,
 For en guddommelig Fornuft;
 Men koldt og kort var Sværmeriet
 I Kierte-Svendens Drengaar,
 Saa Ræfen, var den kun fortiet,
 Blev knap fortalt i Jettens Gaard.
 Jeg sværmed for de sundne Dage
 I Østerland og Nørreled,
 At kalde dem med Kvad tilbage
 Bar Maalet for min Jvrighed,
 Jeg sværmed for de store Døde,
 Som tog i Livet Kæmpestrid,

Som for det Bedste turde bløde,
 Og om det Bæreste tale frit;
 Det Sværmeri var af de varme,
 Var ægtefødt af Nordens Aand,
 Og ægte var min Afs-Harme
 Ved Jette-Rlogets Overhaand,
 I Verdens Løb dog Soel nedgangen
 Kan aldrig meer staae op igien,
 Men staaes kun i Mindesangen
 Et Esterkin, som mat dser hen.
 Ei meer jeg sværmer for de Døde
 I Kæmpehøi og Bogstavskrift,
 Kun Mos er Bautastens Grøde,
 Og Drab dens eneste Bedrift,
 Og alle Pennens Underværker
 Fra Zions Top til Heklas Fod,
 De største Aanders Mindesmærker,
 Paa Aandsløshed ei raade Bod,
 De bedste Døde under Solen
 Ei staae kan af Liv en Ønift,
 Om end man sværger paa i Skolen,
 At "Aand og Liv" de er forvist!
 Jeg tvæder nu om Livets Kræfter,
 Som røre sig den Dag idag,
 Og røre skal sig end herefter,
 Mens Hjertet banker Slag i Slag.
 Nu tør jeg sige, ei jeg farer
 Med Skyggeværk og Sværmeri,
 Om end sig Livet aabenbarer,
 Saa Haand kan ei faae Hold veri,
 Thi aabenbarer sig ei Livet,
 Med Lys og Varme og med Kraft,
 I Ordet, som det os er givet!
 Og har blot før det Virkning havt?
 Er ei endnu i vore Munde
 Det Tankens Lys og Hjertets Lyst,

Og gik ei Slægtens Liv tilgrunde,
 Naar ei der meer var Ord og Røst!
 Og har vel nogen Haand med Bue
 I Flugten studt et Læbers Ord?
 Kan noget Falteblif det stue,
 Hvor det gaaer ind og ud paa Jord?
 Og er det kun med Storheds-Præget,
 Høirostet i sin Billed-Pragt,
 At Ordet Rind har vederføget,
 Og svet over Hænder Magt?
 Mon ei der lyttes i det Stille
 Til Tale jævn med sagte Lyd,
 Til Hjertets Ord, saakaldt det lille,
 Berømt dog for den store Dyb
 At gaae til: Hjerte allevegne,
 Og dybest, hvor de Danske boe,
 Hvor altid Hjertet var at regne,
 For „Kvinden med den store Tro“!
 Det store Ord som Bjergets Fagl
 Fra høien Sky slaer ned i Dalen,
 Det lille Ord i Kvotags Skjul,
 Det sloiter sødt som Rattergalen!
 Det store Ord gaaer ud paa Nor,
 Og kan de Stærke overvinde,
 Det lille Ord i Lavlands Stov
 Tilkløffer alt som Edens Kvinde!
 Det store Ord er Aandens Røst,
 Hvoraf al Verden maa gienlyde,
 Det lille Ord er Hjertets Trøst,
 Hvorved sig Jord og Himmel fryde!
 Det store Ord er som Guds-Armen,
 Dets Bærl er Nederlag til Fred,
 Det lille Ord er som Guds-Barmen,
 Dets Bærl er Liv og Salighed!
 Det store Ord alt Synligt skabde
 Til Billed af hvad Stov ei ser,

Det lille Ord til de Fortabte
 Er Livets Rildveald i Leer!
 Det store Ord os aabenbarer,
 At Himmerig er Jorden nær,
 Det lille Ord i Maltet svarer:
 Guds Paradis jo nu er her!
 I Østerled, hvor Soel oprinder,
 Bar i sin Glæde det store Ord,
 Det hvile med det lille finder
 Dog bedst paa Verne i Nord!
 Ja, Aanden, alt som Mand hos Kvinden,
 I hendes kærlig aabne Favn,
 I Nord sig hviler hos Beninden,
 Hvem Mand er Bod for alle Savn,
 Og uden Evig hos Dannekvinden,
 Fra første Hærd, fra Hedenold,
 Er Dannels-Hjertet, Aands-Beninden,
 Som Ord med Mand gav sig i Bold,
 Og føder Ordet kaldt det lille,
 Sin Faders Haab, sin Moders Trost,
 Som aabenbarer i det Stille
 Sin Faders Kraft med Moders Røst,
 Saa listig skal sin Løsning faae
 I Bogelunden Livets Gaade,
 Hvor Talestrømmens "Hølge blaa"
 Er Hjertens-Kærlighed og Raade!

Om det er Wiisdom under Solen
 At troe paa Evighedens Ord,
 Og bænke holdt paa Dronning-Stolen
 Det Hjerte, som paa Aanden troer,
 Og see i Ordet, som det svæver
 Paa Aandedrættets Binger frit,
 At Gud har lagt paa Støvet Læber
 En Signelse af Ordet sit,
 Saa Anders Drot i dybe Dale,

Som paa sit høie Himmelbjerg,
 Med Stovets Børn i Mag kan tale,
 Som Ræmpe stor med liden Dværg;
 Derom man tvistedes alt længe,
 Dg tvistes kan til Dømedag,
 Saa, medens Blomsten groer i Enge,
 Det vorder knap en afgjort Sag;
 Men soleklar er Skjaldens Lykke,
 Naar Kilden til sin glade Sang
 Om dem, som over Stjerner bygge,
 Han finder lavt i Danvang,
 Dg lovfast er hans Slutnings-Ræde
 Fra Mennesket til Himlens Gud,
 Naar Aand hos Stovet er tilstæde
 Hvor „Livets Kilde“ springer ud:
 I Moder-Hjertet, som vi alle
 Har hvilet under, før vi saae,
 Hos Moderen til Danmarks Skjalde
 Dg til de danske Bismænd graa!
 Var det Usynlige fra Døen,
 Som Tungen kalder Ord med Aand,
 Som finder klarlig Svar i Stoven
 Dg saae i Norden Dverhaand,
 Som fryder Hjertet, Livets Kilde,
 Hos Dannekvinden, Moder fød,
 Ei karle blot, men sikkrest silde,
 I Lyst og Rød, i Liv og Død,
 Var det ei virkeligt at nævne,
 Dg slog ei Hoved det paa Som,
 Uvirkelig var al vor Evne,
 Dg hele Livet kun en Drøm.
 Et „Længeleve!“ da for Kvinden,
 Som fødte os i Danmarks Folk!
 Betsignelse med Aands-Beninden
 Dg Tungen, som er Hjertets Toff!

